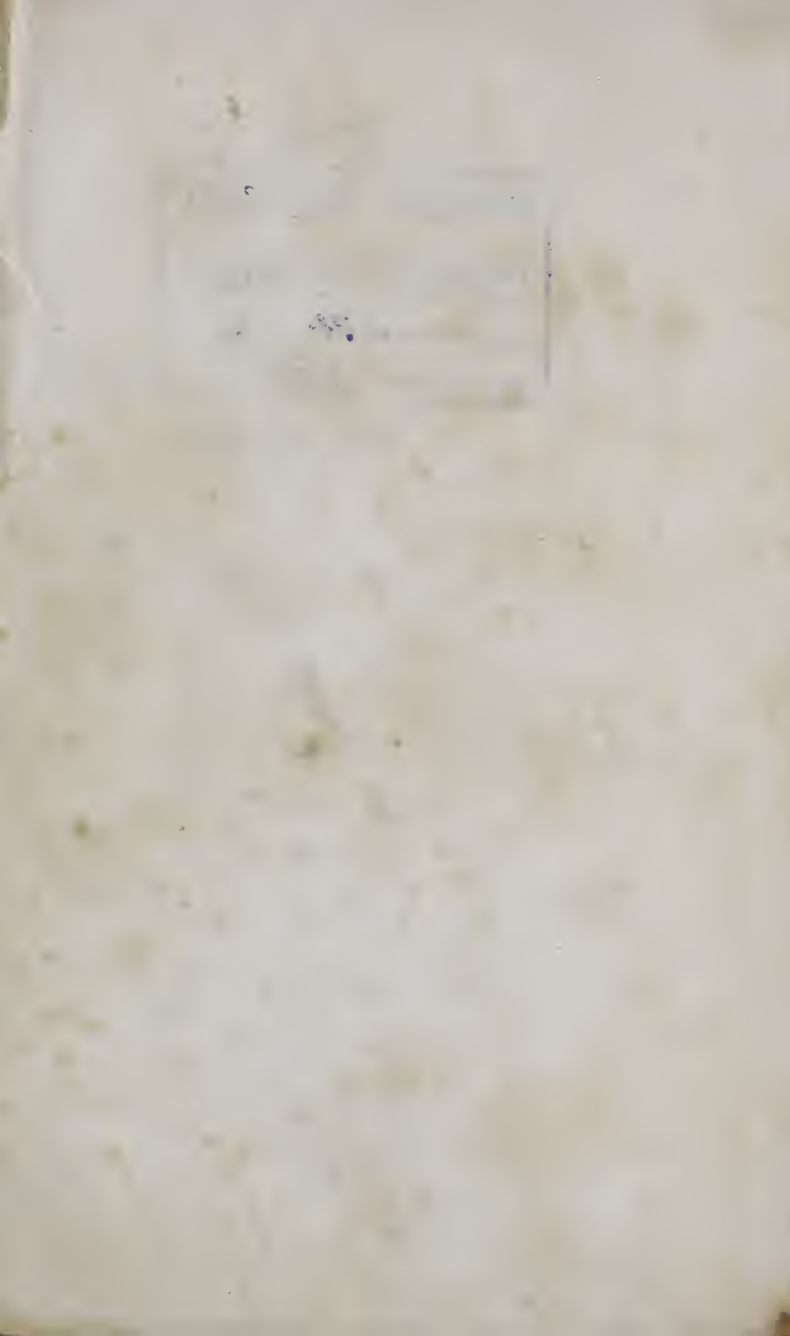

DE HONIGBY.

MAANDSCHRIFT

VOOR

GODSDIENSTMINNENDE LEZERS.

" DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I.—1838—39.

Kaapstad:
GEDRUKT BY RICHERT & PIKE, 15, ST. GEORGESTRAAT.

1839.

VOORREDE.

Het gebrek, in deze Volkplanting, aan een NEDERDUITSCH MAANDSCHRIFT van zuiver Godsdienstigen inhoud,—de wensch door sommigen te kennen gegeven, dat in die behoefte eenigermate moge worden voorzien, gepaard met de byzondere omstandigheden, waarin de Schryver zich thans bevindt, —hebben hem doen besluiten aan het verlangen zyner Vrienden te voldoen, en de uitgave van dit Werkje op zich te nemen. Hetzelve zal bestaan uit *Leerredenen*, bevattende nu eens Schriftverklaringen, dan weder de behandeling van eenige stellige Godgeleerde Waarheid, of eenig deel van de Beoefenings- en Zedeleer des Christendoms, op eene eenvoudige wyze voorgedragen; voorts Verhandelingen; mededeelingen *uit* en bydragen *tot* de Kerkelyke Geschiedenis, zoo algemeene als byzondere, van den vroegeren en tegenwoordigen tyd, vooral deze Zuidpunt betreffende; Levensschetsen van godvruchtige Mannen, en al hetgeen de lezing voor den Godsdienst Vriend zoo wel aangenaam als nuttig zoude kunnen doen zyn.

De naam van HONIGBY is gekozen, onder anderen, wegens de nuttige werkzaamheid, waarvoor dat diertje bekend is; gelyk wy ook hopen dat dit Maandwerk, hetwelk in de vrees en ter eere Gods ondernomen wordt, in zekere mate de stichting en opbouwing van Godvruchtigen, het onderwys van onkundigen, en de uitbreiding van het Ryk van Waarheid en Godsvrucht in deze Volkplanting moge bevorderen. Alle bydragen, welke tot dat einde mogen worden toegezonden, zullen in dank worden ontvangen.

Elk Nommer zal uit 30 bladzyden druks bestaan—maandelyks worden uitgegeven, en de Prys daarvan zyn EEN SIXPENCE.

De Inteekening geschiedt voor een geheelen jaargang, zynde ZES SHILLINGS, en de betaling voor het geheel by de aflevering van het Eerste Nommer.

Geen meer Exemplaren zullen worden gedrukt dan waarvoor ingeschreven moge worden.

Zoo luidde het Prospectus van de HONIGBY, dat in de maand Augustus van het voorledene jaar het Publiek werd voorgelegd. Spoedig lieten zich zoo vele Inteekenaren, vooral in de Buitendistricten, aandienen, dat de Redakteur zich opgewekt gevoelde met de uitgave terstond eenen aanvang te maken. In de maand October verscheen het eerste Nommer, en onafgebroken zag een nieuw nommer maandelyks het licht. De lezer zal hebben opgemerkt, hoe in de keus der onderwerpen, welke van tyd tot tyd zyn geplaatst geworden, de byzondere omstandigheden des lands, de droevige bezoekingen, waaronder vele onzer landgenooten zuchtende waren, vooral in het oog werden gehouden, en het verschaft geene geringe stof van dankbaarheid te mogen weten, dat, onder den Goddelyken zegen, die verhandelingen aan het doel hebben beantwoord, dat bedroefden uit dezelve troost, bedrukten opbeuring, en bezochten bestiering hebben bekomen.

Aan die Leeraars, die door hunne bydragen dit Maandwerk hebben ondersteund, betuigt de Redakteur zynen hartelyken dank. Hy rekent by voortduring op hunne medewerking, en die van elken Christen Leeraar in deze Volkplanting, die verlangt dat de kennis van God en den Verlosser meer en meer in deze gewesten verspreid moge worden.

Moge het gebeuren, dat door de toeneming van het getal Inteekenaren eenig geldelyk voordeel ontsta, zal zulks uitsluitend ter verbreiding van Christelyke Godsdienstkennis worden aangewend.

De leden in de Buitendistricten, die ontevreden waren dat zy één penny meer per nommer moesten betalen, dan in het Prospectus bedongen was, bedenken, dat dit geschiedt ter bestryking van het Postgeld, en dat zy ook eenige bladzyden druks meer bekomen dan hun is beloofd geworden.

Dat gezond en smakelyk voedsel voor verstand en hart steeds moge worden geleverd, hoopt by voortduring, onder inwachting van Gods zegen te blyven arbeiden,

DE HONIGBY.

BLADWYZER

VOOR HET EERSTE DEEL

VAN DE

Honigby.

VAN PERSONEN. *Bladz.*

VAN ZAKEN

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. OCTOBER, 1838. No. 1.

HET GELUK DER WARE GELOOVIGEN.

ROM. viii. 1:—"*Zoo is er dan nu geene verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zyn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest.*"

HEDEN, daar gy Gods stem hoort, verhardt uw harten niet. Zoo sprak de koning Israëls, daar hy zyne landgenooten wilde opgewekt hebben tot het gehoorzamen der goddelyke bevelen. Groot, dit wist hy, was het geluk dergenen, die Hem gehoorzaamden, en in het bewandelen zyner wegen hun genoegen vonden. Verschrikkelyk, daarentegen, is de rampzaligheid derzulken, die weigerden Hem gehoor te geven: zy kunnen niets anders dan met schrik eene toekomstige eeuwigheid te gemoet zien, alwaar de worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgebluscht. Verhardt uwe harten niet, is de taal, door de eerste ryksgezanten van onzen Heer alom gebezigd; want die zyn hart verhardt, zal niet voorspoedig zyn, die het aanbod der zaligheid versmaadt, zal het eeuwig leven niet beërven. Heden, daar gy Gods stem hoort, verhardt uwe harten niet, is de vermaning van alle getrouwe Evangeliedienaars aan hunne gemeenten, want wie zal u redden, zoo gy den raad Gods niet wilt gehoorzamen? Niets anders blyft dezulken over, dan eene schrikkelyke verwachting des oordeels en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden. Onbeschryfelyk groot, daarentegen, is het geluk dergenen, die Hem gehoorzamen—"Er is," zegt de Apostel Paulus, "voor hen geene verdoemenis." Had de Apostel in het laatste gedeelte van het voorgaande hoofddeel zynen zondigen staat betreurd, en, zich spiegelende aan de volmaakte wet Gods, daarby zyne veelvuldige tekortkomingen ingezien, zoodat hy verslagen uitriep, "ik ellendig mensch, wie zal my verlossen!" hy herinnerde zich by dien uitroep de groote zaligheid, door Jezus Christus gewrocht,

en zeide dus als in eenen adem—" Gedankt zy God, door Jezus Christus mynen Heer." En hoewel hy gevoelde, dat zoo lang hy op aarde was, hy eenen zwaren en moeyelyken stryd zoude te stryden hebben, zoo verheugde hy zieh nogtans in de zegeningen, welke hy, en alle ware geloovigen met hem, reeds hier mogten genieten, en die een voorsmaak waren van rykere genoegens, welke in de toekomst voor hen waren weggelegd; daarom zeide hy, als juichende—" Er is dan nu geene verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zyn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest."

I. Zoo vinden wy hier de gesteldheid der ware geloovigen beschreven—*zy zyn in Christus Jezus.*

II. Hun gedrag geschetst,—" *zy wandelen niet naar het vleesch, maar naar den Geest.*"

III. En hun geluk afgemaald—" *Er is voor hen geene verdoemenis.*"

I. Niemand is er, hoe verdorven hy zyn moge, die niet wenscht gelukkig te zyn. Maar gelyk de denkbeelden aangaande geluk onder de menschen verschillen, zoo ook de middelen, waardoor zy dat zoeken te verkrygen. De zonde is ongetwyfeld de grootste rampzaligheid, hetzy men de genoegens overweegt, van welke zy den menseh berooft, hetzy men in aanmerking neemt, de ellende, jammeren en weeën, waaraan zy den mensch blootstelt. En wat zyn dan nu de middelen waardoor zy, die de openbaring Gods derven, van de zonde zoeken bevryd te worden? Wy hebben u die menigmalen, by andere gelegenheden genoemd, en tevens aangewezen, hoe de wysbegeerte van alle eeuwen, terwyl zy niet voorgelicht was door de fakkel der openbaring, gefeild heeft, door de middelen, welke zy aanwees, den mensch tot waar geluk te brengen; want zy was buiten staat, den mensch van de straf zoowel als heerschappy des kwaads te bevryden, en onmagtig hem in het bezit van het hoogste goed te stellen. De openbaring Gods alleen wyst ons den weg aan, waardoor dat zalig doel kan worden bereikt, en die dat reddingsmiddel omhelzen, vinden ook hoe dat, en dat alleen, geschikt is om hen dat geluk deelachtig te maken. Die dat middel omhelsd hebben, worden hier beschreven—*in Christus te zyn,* en voor hen is er geene verdoemenis.

Zy zyn in Christus, in tegenoverstelling van diegenen, die buiten Christus zyn, die zich als nog in hunnen natuurlyken staat bevinden, die kinderen zyn des toorns, die niet naar den geest wandelen, maar naar het vleeseh, naar de eeuw dezer wereld, doende de begeerlykheden des vleesches en der gedachten, en die dus geene hoop, noch verwachting kunnen hebben van eene

eeuwige zaligheid. *Zy zyn in Christus.* Christus is de veelgeliefde Zoon Gods, die uit liefde voor ons geslacht, onze natuur heeft aangenomen, in vereeniging met zyne Godheid, opdat Hy in onze plaats de straf zou dragen, welke wy verdiend hadden te moeten ondergaan, en door zyne algenoegzame verdiensten het regt voor ons verwerven, om als kinderen in het ryk Gods te worden aangenomen. Hy heeft het stellig verklaard, en door zyne opstanding uit de dooden, de waarheid van zyne verklaring ten duidelykste bewezen, dat zyn dood een wezenlyk offer was voor de zonden. Die waarheid heeft Hy door zyne Apostelen en zyne dienaars aan de wereld doen verkondigen, en op grond van de door Hem aangebragte verzoening, worden zondaars genoodigd in Hem te gelooven, op Hem te vertrouwen. Die dus *waarlyk in Hem gelooft*, wordt gezegd in Christus te zyn, met Hem zoo naauw vereenigd, gelyk de rank met den wynstok en de leden met het hoofd. In Hem gevonden wordende, hebben zy niet die regtvaardigheid, welke uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is, de regtvaardigheid, welke uit God is, door het geloof, (Phil. iii.) Christus is den Vader gehoorzaam geweest tot den dood, ja den dood des kruises; om hen van den vloek te verlossen, is Hy tot een vloek geworden. De hun toegerekende geregtigheid van Christus hebben zy door het geloof aangenomen, en worden beschouwd als in Christus de straf te hebben gedragen, welke hun den vrede aanbrengt. Wilt gy nader weten, wie al in Christus zyn, en wien zoo groot een geluk in den tekst wordt toegekend? Zoo weet dan—

1. *Dat zy het zyn, die onbepaald aan al de waarheden, welke Jezus leerde, de toestemming geven van hun verstand en hart.*— Zy erkennen Hem voor hun Hoofd, voor den Leeraar van God gezonden, voor den Zoon Gods, die van eeuwigheid was, en in de volheid des tyds de menschelyke natuur heeft aangenomen in vereeniging, zonder vermenging, met zyne Goddelyke natuur. Overtuigd dat zyne leer gegrond is op waarheid, op de overeenstemming der goddelyke volmaaktheden, geven zy daaraan de volkomene toestemming des verstands, hoewel dezelve verborgenheden bevat, welke het menschelyk verstand niet in staat is te doorgronden, veel min te beschryven. Het verstand toch ontdekt geheimen in de voorwerpen der natuur, welker aanwezen het niet kan loochenen, doch van welke het geene bevatting heeft, en zoude het dan loochenen, hetgeen die Goddelyke Leeraar verkondigde? Het gelooft al hetgeen Jezus en zyne Apostelen leeraarden van God, van zyn bestaan als Vader, Zoon en Heilige Geest, van zyne eigenschappen, als alwys, alwetend, almagtig, onkreukbaar in geregtigheid, vlekkeloos in heiligheid, grondeloos in goedertierenheid. Hoe sterk de uit-

drukkingen aangaande het verderf der menschelyke natuur zyn mogen, zy vinden ze niet te sterk, maar erkennen, dat het gedichtsel van 's menschen hart boos is, van zyne jeugd af aan. Met eene heilige bewondering aanbidden zy de Goddelyke liefde, die reeds in den dageraad des tyds, aan de bevende overtreders der wet, het peilloos reddingsmiddel heeft ontdekt, en door eene reeks van offeranden, voorzeggingen en schaduwen, de aandacht der menschen, en vooral van Jakobs nakomelingen, bepaald heeft op den Verlosser, die komen en het zoo diep gevallen, van God afgeweken menschdom, in de gunst Gods herstellen zoude. Al hetgeen in Gods woord geleerd wordt van den persoon, en de verrigtingen van den Heer Jezus Christus, van zyne bedieningen als Profeet, Priester en Koning; van de noodzakelykheid en wezenlykheid van de werkingen van Gods Geest, en al die overige waarheden, welke, als in een kort begrip, in het leerboek onzer kerk, (Catechismus) u worden voorgesteld, erlangt by hen, die in Christus zyn, eene gereedelyke en volkomene toestemming, terwyl het hun lust en begeerte is, dezelve beter te kennen; en daarom worden met ware belangstelling die middelen en gelegenheden te baat genomen, waardoor hun verstand met meerdere kennis mogte worden verrykt. Het is echter niet alleen eene bloote toestemming des verstands aan de waarheid; want vele belyden wel deze waarheden, die nogtans niet gezegd kunnen worden *in Christus te zyn*, by wie de waarheid geenen invloed op het hart, en de gemoedsneigingen heeft geoefend, zoo als dit, om van anderen niet te gewagen, het geval was met Simon Magus. Die in Christus zyn—

2. *Vertrouwen ook niet op zich zelven, noch op hunne verrigtingen, om daardoor de zaligheid te verdienen, maar alleen op Christus en zyne geregtigheid.* Hoogmoed is eene ondeugd, den natuurlyken mensch eigen. Van daar, dat hy eene zekere volmaaktheid in zyne verrigtingen meent te ontdekken, waardoor hy zich Gode zoude kunnen aanbevelen, en van den Allerhoogste zoude verwerven, dat Hy hem met tydelyke, geestelyke en eeuwige weldaden bekroone. Onbekend met het diep ingekankerd verderf des harten, met de strenge eischen der Goddelyke wet, welke niet maar eene overeenstemming van de uiterlyke daden, maar van de inwendige neigingen en begeerten des gemoeds eischt, zit deze ondeugd getroond in den mensch, bevordert de blindheid des verstands, en roept vrede, vrede! terwyl de troon, waarop zy zit, eene zwavelmyn is, welke door den verdervenden engel reeds wordt aangestoken. Van daar, dat de een door een pligtmatig gedrag omtrent zynen medemensch, hoewel het oogmerk en de dryfveren zyner daden onrein mogen zyn, zich zelven paait met de hemelsche gelukzaligheid. Van daar, dat de ander,

door de waarneming van eenige godsdienstpligten, het uitreiken van aalmoezen, het doen van gebeden, het gebruiken van het Avondmaal op gezette tyden, zoo als by de Joden het verrigten der offeranden, alles meent gedaan te hebben, wat vereischt wordt, om de poorten des Hemelryks voor hem te ontsluiten. Van daar dat velen, die zoowel in het een, als het ander min naauwgezet zyn, en zelfs met inspanning van alle krachten de zondige vermaken der wereld najagen, nogtans wanen, dat eenige verzuchtingen in den avond des levens geslaakt, of de toespraak en het gebed van den godsdienst-leeraar, van het dreigend verderf hen zal bevryden. Hierop verlaten zy zich niet, die in Christus zyn. Yverig in het betrachten der pligten, welke zy aan God, hunne naasten en zich zelven verschuldigd zyn, bouwen zy op dezelve niet; want zy zyn te wel bewust van de ongenoegzaamheid van hunne verrigtingen, om daardoor aan de eischen der Goddelyke geregtigheid te kunnen voldoen; en weten hoe onkreukbaar de Goddelyke geregtigheid is, hoe zy de zwaarste straf op elken overtreder heeft gedreigd. Hoe schoon zyne daden in de oogen der menschen mogen schynen, hoe verdienstelyk zy door deze mogen worden beschouwd, zoo is hy zich zelven bewust, dat dezelve, in de weegschaal des Heiligdoms gewogen, ligter zyn dan ydelheid, want hy kent zich zelven niet vry van gedaan, gesproken en gedacht te hebben, hetgeen hy niet had behooren te denken, te spreken, en te doen; en verzuimd te hebben, hetgeen zoo stellig in de wet zyns Gods van hem wordt gevorderd. Hy verlaat zich alleen op de geregtigheid van Christus, om voor God te kunnen bestaan. Aan Hem geeft hy zich geheel en al over. Op Hem stelt hy zyn vertrouwen. Tot Hem strekt zich zyn vurigst verlangen uit, gelyk de nooddruftige de hand uitstrekt om het aangeboden geschenk te mogen deelachtig worden. Zoo neemt hy den *geheelen Jezus* aan in al zyne ambten; want in Hem, in Hem alleen vindt hy alles, dat de oneindige begeerten van eenen onsterfelyken geest kan verzadigen. Overtuigd van zyne almagt om te kunnen, niet minder als zyne gereedheid om te willen zaligen, wydt hy zich geheel aan Hem toe, als van God hem geworden is tot "wysheid, regtvaardiging, heiligmaking en eene volkomene verlossing."

3. Die in Christus zyn, *zyn wedergeboren door de krachtdadige werking des Heiligen Geestes.* Indien iemand in Christus Jezus is, zegt Paulus, die is een nieuw schepsel, het oude is voorbygegaan, alles is nieuw geworden. Wordt de gedaante des aardryks vernieuwd, wanneer, na eenen guren vochtigen winter, by het naderen van de lente, de koesterende zonnestralen doorbreken: prykt dan het geboomte met een jeugdig groen, ziet men de velden met veelverwige, geurige bloemen bedekt, en treedt de natuur als met nieuw leven te voorschyn; niet minder ziet men

eene verandering in den zedelyken mensch, die, door het geloof, Christus is ingelyfd. Hy is verlicht door den Heiligen Geest, zyne geheele zedelyke gesteldheid is veranderd. De duistere nevelen, welke *het verstand* bedekten, zyn verspreid. Die voortreffelyke waarheden, welke hy als onverschillig beschouwde, worden nu met eene innemende belangstelling overwogen. Met den man in het Evangelie, die zich verstomde over hetgeen hy zag, toen Jezus zyne oogen had geopend, ziet en ontdekt hy schoonheden in Gods woord, welke te voren verborgen waren. Hy ziet de onreine bron, waaruit het verderf voortvloeit, dat alles bezoedelt. Hy erkent de billykheid der goddelyke straffen, die gevolgen zyn der zonde, en aanbidt met heilige bewondering die alle bevatting te bovengaande wyze, door den Oneindigen bekend gemaakt, om den zondaar te redden, zoo dat God regtvaardig is en regtvaardigende dengenen, die uit het geloof van Jezus is. *De wil*, welke de voorstellingen van het verstand volgde, en dus instemde met hetgeen verderfelyk was, omdat zulks aan het verstand goed scheen, gevoelt nu eenen afkeer van hetgeen die weleer zoo hoog schatte, en zoo gretig najaagde. Het verstand leert nu God als het hoogste goed kennen; nu wenscht de wil ook Hem te genieten, zoekt genoegen in zyne dienst, en vindt een welgevallen in die dingen, welke weleer een last waren en enkel verveling baarden. De rede is als het ware op den troon hersteld, en de *neigingen* gehoorzamen haar gebied. De *hoop* ankert zich op eenen vasten grond, van waar die door geene stormen kan worden afgeslagen. Zy is veilig, hoewel de winden bulderen, en de golven zich verheffen. De *vrees* is niet meer beangstigd voor de straf, maar wel dat zy, door eenig bedryf, Gode zoude mishagen en zynen naam onteeren. De *liefde* kiest niet meer het vergankelyke voor haar deel; zy kiest de edelste voorwerpen, en streeft, met inspanning van al hare krachten, naar eene gelykvormigheid aan het beeld des Verlossers. God boven al te beminnen, en de naasten als zich zelven is hare standvastige toeleg. Dit is het gevolg van de vernieuwing des Heiligen Geestes, die uit kracht van Jezus verzoenend lyden en sterven wordt geschonken, en om welke vernieuwing zy gedurig smeeken, die in Christus zyn. *Het geloof* rust op de rots der Eeuwen, daaraan houdt het vast, en dat geloof is niet werkeloos, het openbaart zich in geheel het gedrag en wandel, het is kennelyk aan de werken, even gelyk de vruchten de deugdzaamheid van den boom openbaren. Dit omschryft de Apostel nader—wanneer hy

II. *Het gedrag dergenen schetst, die in Christus zyn.* "Zy wandelen niet naar het vleesch, maar naar den Geest." Dat *wandelen* zoo veel zeggen wil, als zich eene zekere levenswyze voor te

schryven en die te volgen, ten einde zyn doel te bereiken, is elk een bekend, zoo dat het niet noodig is, daarover uit te wyden. En wat is dan nu het *doel*, dat zy beoogen, die in Christus zyn? Wat anders dan dat zy het hoogste goed mogen genieten, dat zy zyn mogen, alwaar Christus is, alwaar Hy zyne heerlykheid vertoont, opdat zy daar onmiddelyke gemeenschap met Hem mogen hebben, En om dat doel te bereiken, betreden zy ook den regten weg, welke daartoe leidt. Zy vertoonen in geheel hun bestaan de zuiverheid der beginselen, door welke zy worden bestuurd, "*zy wandelen niet naar het vleesch, maar naar den Geest.*"

In den schryfstyl van den Apostel Paulus worden vleesch en geest dikwyls tegen over malkanderen gesteld. Zoo is het in v. 4, 5 en 6,—" Die naar het vleesch zyn, bedenken dat des vleesches is, die naar den Geest zyn, dat des Geestes is; en voorts in Gal. v. 17, het vleesch begeert tegen den Geest, en de Geest tegen het vleesch; en kap. vi. 8. Door het vleesch verstaat men de verdorven natuur van den mensch; dat vleesch, welks bedenken vyandschap is tegen God, hetwelk, gedreven door de verderfelykste begeerlykheden, allerlei onvruchtbare werken der duisternis, en ziel verwoestende ondeugden voortbrengt, zoo als de Apostel die beschryft in Gal. v. 19, 20. 21, alwaar hy die werken des vleeesches opnoemt. Die in Christus is, wandelt niet naar het vleesch. Hy gehoorzaamt niet aan de snoode, zondige inboezemingen van het verdorven hart. Van die onvruchtbare werken der duisternis heeft hy eenen heiligen afkeer. Hy heeft afgelegd den ouden mensch, die verdorven is naar de begeerlykheden en wellusten. Ydel is het voorgeven dergenen, die beweren dat zy in Christus zyn, dat zy door het geloof Hem zyn ingelyfd, zoo de zonde in hen heerschappy voert, en zy dienstknechten zyn der zonde; zoo zy de ydelheden der wereld gehoorzamen, en voor dien afgod hunne knieën buigen; want er staat geschreven—" de vriendschap der wereld is vyandschap Gods." Al wie Gods woord niet houdt, en zegt, ik ken God, spreekt logen, het geloof is in hem niet opregt, hy heeft zich zelf bedrogen. Ja, gy bedriegt u zelven, en berokkent u zelven de vreesselykste rampen, die u beroemt in Christus te zyn, terwyl gy zyn woord versmaadt en in zyne inzettingen geen behagen vindt,—want gy onteert uwen Schepper; en die Hem onteeren, zullen smadelyk behandeld worden. Gy bedriegt u zelven, die voor een Christen wilt gehouden zyn, terwyl gy de onmatigheid den vryen teugel doet vieren; gy voedt de werken des vleesches, en het bedenken des vleesches is de dood, is eene akelige verwydering van God. Uwe belydenis is valsch, die voorgeeft in Christus te zyn, terwyl de ontucht by u heerschappy voert, en gy naar gelegenheden

hunkert, om der begeerlykheden te kunnen botvieren; want er staat geschreven—" Geen onkuische zal het koningryk Gods beërven." Gy bedriegt u zelven, die roemt in Christus te zyn, terwyl een onverzoenlyke haat tegen den naasten in uwen boezem brandt, de nyd op den troon des harten zit, en by alle gelegenheden aan hare inblazingen door u gehoor wordt gegeven; want er staat geschreven—die zegt dat hy God lief heeft, en haat zynen broeder, die is een leugenaar, hy is niet in Christus. Die in de zonde hun behagen hebben, die der eigengeregtigheid hun wierook toezwaayen, zyn niet in Christus, zy wandelen naar het vleesch, en die in Christus zyn, wandelen niet naar het vleesch. Het geloof in Christus maakt hen tot goeddoen vaardig, zy gehoorzamen uit erkentenis, en graag toonen zy uit hunne daden, dat die hunne schuld op zich wilde laden, geen dienaar van de zonden is.—Evang, Gez. 61 : 2.

Zy wandelen naar den Geest. Merkte ik aan dat vleesch de verdorvene natuur beteekent; geest, daarentegen, beteekent hier, de door Gods Geest vernieuwde, verbeterde natuur van den mensch; die natuur, wier bedenken leven is en vrede, die naar den inwendigen mensch een vermaak heeft in de wet Gods; die zich, volgens de leer van den Apostel Paulus, kenmerkt door "liefde, blydschap, vrede, langmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid." Door den Geest vernieuwd en door zyne kracht ondersteund, brengen zy deze vruchten voort, zy leven matig, regtvaardig en godzalig, verwachtende de zalige hoop en verschyning van Christus, die hun vernederd ligchaam zal veranderen om zyn verheerlykt ligchaam gelykvormig te worden. Niet naar de regels eener zondige wereld rigten zy hunnen wandel in, maar het woord van God is de regel van hun leven, het rigtsnoer hunner handelingen; dat woord is hun een dierbaar kleinood, kostbaarder dan goud, ja veel fyn goud, zoeter dan honig of de honigzeem: het opent hun bronnen van de ruimste genoegens, wier stroomen hen overvloedig verkwikken. Hun toeleg is het, een onergerlyk geweten voor God en menschen te bewaren, daartoe beoefenen zy die pligten, welke de betrekking, waarin elk hunner moge geplaatst zyn, overeenkomstig dat Goddelyk woord, van hen vordert. De apostolische vermaning gehoorzamende, voegen zy by hun geloof, deugd, matigheid, godzaligheid, broederlyke en algemeene liefde. Struikelen zy al, zoo blyven zy niet liggen, maar aangevuurd door den Geest, rigten zy zich op, en *wandelen:* en bewust dat hunne tekortkomingen vele zyn, welke zy dagelyks betreuren, en dat zy de volmaaktheid in dit leven niet zullen verkrygen, jagen zy nogtans daarnaar, waartoe zy van Christus geroepen zyn, daarin volhardende ten einde toe. Gods geboden zyn hunne vermakingen dag en nacht. Zy wandelen naar den Geest,—niet naar de wet

van het vleeschelyk gebod, maar van de zuivere, onbevlekte Godsdienst van het Evangelie, zoo als die door den Geest is geopenbaard geworden.

En dus ziet gy, waarom Paulus deze omschryving by het voorgaande voegt; waarom hy niet alleen spreekt van diegenen, die in Christus Jezus zyn, maar ook hun gedrag en wandel beschryft. Immers om te toonen, dat hy niet maar sprak van de zoodanigen, die alleen door eene *uitwendige* belydenis in Christus waren, en dus ranken gelyk waren, die geene vruchten voortbragten, zoo als de Heiland spreekt in Joh. xv. Maar dat hy van de zoodanigen sprak, die door een opregt geloof in Hem waren, een geloof dat de wereld overwint, door liefde werkt, en goede vruchten voortbrengt. En kan het anders of zy, die zoo in Hem zyn, zullen ook alzoo wandelen, niet naar het vleesch, maar naar den Geest? Zy toch zyn het eigendom van Christus, daarom kruisigen zy ook het vleesch met zyne bewegingen en begeerlykheden. Zy leven door den Geest, daarom achten zy zich ook gebonden door den Geest te wandelen. Zy weten dat Christus voor hen in het vleesch heeft geleden, daarom wapenen zy zich ook met die gedachten, "dat wie geleden heeft in het vleesch, heeft opgehouden van de zonde, om nu niet meer naar de begeerlykheden der menschen, maar naar den wil Gods, den tyd, die overig is, in het vleesch te leven," (1 Pet. iv. 1, 2.) Daartoe achten zy zich verpligt; zy hebben het voornemen om in zyne wegen te wandelen, en zoo ontvangen zy ook, door hun zyn in Christus, daartoe den lust en het vermogen. Zy wassen op in Christus, die hun hoofd is, uit wien het geheele ligchaam, bekwamelyk te zamen gevoegd en te zamen vast gemaakt zynde, door alle voegselen der toebrenging, naar de werking van een iegelyk deel, in mate, den wasdom des ligchaams bekomt, tot zyns zelfs opbouwing in liefde. Als vruchtbare ranken in den waren wynstok, brengen zy veel vrucht voort, tot prys en heerlykheid van zynen naam. Gelyk zy Christus den Heer hebben aangenomen, wandelen zy alzoo in Hem. Zy zyn het dus, in wie God een welgevallen heeft.

III. Groot ook is hun geluk. Dit beschryft de Apostel, zeggende—"*Er is geene verdoemenis voor hen*" enz.

De verdoemenis, waarvan hier gesproken wordt, is de regtvaardige veroordeeling tot straf, welke elken onboetvaardigen zondaar verbeidt. Onmogelyk is het, dat zy die veroordeeling zullen ontgaan, die niet door het geloof in Christus zyn verbonden, die alleen naar het vleesch zaayen, want die zullen uit het vleesch het verderf maayen. Zoo onmogelyk het is, dat licht en duisternis met elkanderen kunnen worden vereenigd, zoo onmogelyk is het ook dat men, zonder geloof in den Verlosser, de straf der zonde

zoude kunnen ontgaan of het eeuwige leven beërven. Er staat met duidelyke, onuitwischbare letteren geschreven—" Geen andere naam is er onder den hemel gegeven, waardoor men kan zalig worden, dan door den naam van Jezus : ja, er staat geschreven—die in den Zoon niet gelooft, zal het leven niet zien, de toorn Gods blyft op hem. Wat men er ook van denke, hoe men ook het geweten trachte te paayen, wanneer het by schrikbarende gebeurtenissen deszelfs stem doet hooren ; hoe men het ook door valsche voorstellingen in slaap moge sussen, zich zelven zelfs by het naderen van den dood vrede moge toeroepen—" de goddeloozen hebben geenen vrede, zegt myn God. Een vuur is er voor hen ontstoken, dat niet zal worden gebluscht ; een worm is er geboren, die hen knagen en niet sterven zal. De vrucht des ongeloofs en van het onbekeerlyk hart is eene schrikkelyke verwachting des oordeels. Maar voor hen, die in Christus Jezus zyn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest, is er geene verdoemenis. Geene straf zal dezen meer treffen. De koning der verschrikking is voor hen ontwapend. Gerust kunnen zy den dood, gerust de eeuwigheid te gemoet gaan. Geene veroordeeling hebben zy te duchten van dien regtvaardigen Regter, die beide ziel en ligchaam kan verderven in de hel. Zy hebben niet te vreezen voor die eindelooze rampzaligheid, welke op de allerafzigtelykste wyze door Jezus en zyne Apostelen wordt voorgesteld. Zy zyn weggerukt van dien poel, die brandt van vuur en zwavel, alwaar weening is der oogen en knersing der tanden, en de rook der pyniging opgaat tot in alle eeuwigheid. Dat oordeel, waaronder wy allen van natuur liggen, dat het leven bang en het sterven verschrikkelyk maakt, is voor hen geweken ; want zy zyn vrygesproken van de straf, waaraan de zonde hen had blootgesteld. Wie zou nu het verdoemen wagen, daar God zelf hun de vryspraak geeft ? Geen hel kan hen meer *vervaren,* wie God zelf wou vry *verklaren,* wie geen schuld, hoe groot, *verdoemt,* daar God hen regtvaardig *noemt.* En is dat niet een geluk, een groot, zeer groot geluk ? De vryheid moge aangenaam zyn voor dengenen, die anders tot eene eeuwige gevangenis veroordeeld was, en het leven dierbaar voor hem, die tot den dood gedoemd was ; maar oneindig grooter is het geluk dergenen, die in Christus Jezus zyn. Niet alleen is er voor hen geene verdoemenis, maar hun wordt ook in Christus het regt tot het eeuwige leven toegekend. Want die de vergeving der zonde ontvangen, ontvangen ook het erfdeel onder de gezaligden in het licht. Is er een leven vol van vreugde en heerlykheid, waarin geen oog de weêrga ooit heeft gezien, dat leven is het hunne. Is er een vrede, welke alle kennis te boven gaat ? die vrede komt hun toe. Alle dingen zyn de hunne, want zy zyn

Christi, en Christus is Godes. Dit is het voorregt dergenen, die niet naar het vleesch, maar naar den Geest wandelen. Wat zoude hun schaden? Zy zyn in Christus. En is niet Christus hun Hoofd, door wiens geregtigheid de genade over hen komt tot regtvaardigmaking des levens? Is hy niet hun borg, die zich zelven gegeven heeft, tot eene verzoening voor hunne zonde, die hun geworden is van God tot wysheid, regtvaardigmaking, heiligmaking en eene volkomene verlossing? Zy wandelen naar den Geest, dus maayen zy uit den Geest het eeuwige leven. Dit is het voorregt van eenen iegelyken, die in Christus Jezus is, die niet naar het vleesch wandelt, maar naar den Geest, hetzy die Jood of Heiden was. Welk eene zaligheid! Er is voor hen geene verdoemenis.

Dit voorregt bepaalt de Apostel tot den tegenwoordigen tyd, den tyd van het Nieuwe Testament, zeggende, Er is NU geene verdoemenis enz. Er waren, wel onder de bedeeling der belofte van het Oude Testament, die in Christus geloofden, als den beloofden Verlosser, die komen zoude—zoo waren de geloovige Gods vrienden in Israël en onder de Patriarchen. Door den oversten Leidsman der zaligheid, die door lyden zou verheerlykt worden, waren vele kinderen ter heerlykheid ingeleid; maar de heidenen waren, in dien tyd, vreemdelingen van de verbonden der beloften, zonder Christus, geene hoop hebbende en zonder God in deze wereld. Voor de geloovigen van den ouden dag was er, schoon vrygebleven van de verdoemenis, een handschrift geweest, in inzettingen bestaande, hetwelk eenigermate hun tegen was. De zondenschuld was wel verborgtogt, maar niet voldaan. Er waren offeranden, door welke de gedachtenis der zonden gedurig vernieuwd werd; maar NU, nu waren ook de heidenen naby gebragt door het bloed van Christus; NU werd ook den heidenen vrede verkondigd door het Evangelie; NU waren *ook* de handschriften uitgewischt geworden. Zoo eene vergeving was er nu verworven, dat er geene offerande voor de zonde meer behoefde geslagt te worden, want met ééne offerande heeft Hy in eeuwigheid volmaakt degenen die geheiligd worden; overgeleverd zynde voor onze zonden, is Hy opgewekt voor onze regtvaardigmaking, Daardoor is de verdoemenis niet alleen weggenomen, maar ook de herinnering der zonden, zoo dat de geloovigen vrymoedigheid hebben om toe te treden tot den troon der genade—terwyl God tot hen spreekt—"Ik zal uwe ongeregtigheden vergeven en uwe zonden niet meer gedenken."

De Apostel verbindt deze woorden aan zyne voorgaande redevoering met de woorden—"*Zoo dan.*" Als wilde hy zeggen—"Er moge nu nog eene wet in hunne leden zyn, strydende met de wet huns gemoeds en hen gevangen nemende, onder de wet

der zonde, welke in hunne leden is, zoo dat zy wel eens het kwade bedryven, dat zy niet willen, en het goede nalaten, dat zy willen, zoo dat zy daarom zuchtende moeten uitroepen—"Ik ellendig mensch!" Zy kunnen evenwel God danken door Jezus Christus, die volkomen heeft voldaan, en die hen zynen Heiligen Geest heeft geschonken, zoo dat zy, al is het met veel gebreken, evenwel een vermaak hebben in de wet Gods, naar den inwendigen mensch, en juichende mogen uitroepen—"Zoo is er dan nu geene verdoemenis voor hen die in Christus Jezus zyn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest."

Dit dan is het voorregt, dit is het geluk der geloovigen. En deelt gy ook in dat geluk? Zyt gy dan ware geloovigen? Zyt gy in Christus? Hebt gy uwe toevlugt tot Hem genomen? Zyt gy der zonde afgestorven, welke in de wereld is door de begeerlykheden? Omhelst gy Christus als uwen Leeraar? Geeft gy onbevooroordeeld de toestemming uwes verstands aan de waarheden, welke Hy heeft verkondigd? Berust gy, niet in eenige uwer diensten of verrigtingen, om daardoor den hemel te verwerwen, maar verlaat gy u volkomen op de verdiensten van Christus, als de eenige grond van uwe verzoening en aanneming by God; volkomen overtuigd van het ongenoegzame en onvolledige van uwe beste daden, om de zaligheid te kunnen verdienen? Beschouwt gy den dood van Christus als het eenigst middel, waardoor uwe zonden kunnen worden uitgedelgd? Zyt gy overtuigd van de noodzakelykheid der werking des Heiligen Geestes, om uw verstand te verlichten, en uw geheel gemoed en zinnen te bewegen ten goede, en hebt gy reden te hopen, dat gy die vernieuwing des Geestes hebt ondervonden? Erkent gy Christus voor uwen Koning? Gehoorzaamt gy gaarne zyne geboden? Hebt gy een vermaak in zyne bevelen? Gevoelt gy eene liefde jegens zyn volk? Wandelt gy niet naar het vleesch, maar naar den Geest? Met één woord—*zyt gy in Christus?* Niet maar door den doop, niet maar door eene uiterlyke belydenis van zynen naam, maar door een levendig geloof? Wat zegt gy van u zelven? Zyt gy in Hem? Zoo ja, dan is er *nu* ook *voor u* geene verdoemenis meer. Blymoedig moogt gy uwe blikken hemelwaarts vestigen en juichen—God is myn Vader. Gerust kunt gy de ontbinding van uw ligchaam te gemoet zien; want nu weet gy, dat wanneer het aardsche huis dezes tabernakels verbroken wordt, gy eene woning hebt van God, een huis niet met handen gemaakt, eeuwig in de hemelen. Eene eeuwigheid verbeidt u, maar die is geene eeuwigheid van smarten. Gy zult de hitte niet gevoelen van dat vuur, dat in eeuwigheid niet wordt uitgebluscht. Gy zult niet worden geknaagd door dien worm, die nooit sterft;

maar leven, leven zult gy in ongestoorde vreugd; leven in nooit gehoorde zaligheid; leven in de onmiddelyke nabyheid van Hem, die voor u werd vernederd, opdat gy zoudt worden verhoogd; leven in het aanschouwen van zyne Heerlykheid, die voor u een vloek is geworden, om u den zegen des Vaders te doen beërven; met zyn beeld zult gy worden verzadigd, die zich tot een zond-offer heeft gesteld, opdat gy geregtvaardigd, voor een erfgenaam des hemels erkend zoudt worden; engelen zult gy tot dienaars hebben. Met Jezus vereenigd, kunt gy dan ook den Apostel in ons tekst hoofddeel nazeggen—"Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? verdrukking, of benaauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? Maar in deze allen zyn wy meer dan overwinnaars door Hem, die ons heeft lief gehad. Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch magten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch eenig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heer.

Dat dan ook uwe voorregten u dringen, meer en meer te wandelen, niet naar het vleesch, maar naar den geest—daartoe wyst de Apostel u de regelen aan, welke gy vindt van het twaalfde hoofddeel in dezen brief tot aan het einde.—Leest deze regelen, te huis komende, met ernstige aandacht. Deze opvolgende verheerlykt gy uwen Vader die in de Hemelen is, door uw licht te laten schynen voor de menschen.

Maar zyt gy niet in Christus? Belydt gy zynen naam wel met uwe lippen, doch is uw hart ver van Hem? Wandelt gy naar den loop dezer wereld, niet naar den geest, maar naar het vleesch? Is uw vermaak niet in de dienst des Heeren, maar in het najagen van tydelyk genot, en enkel zinnelyke genoegens? Is uw streven niet het beeld des Zaligmakers gelykvormig te worden? Bidt gy niet slechts om vergiffenis van zonden, maar is het ook uw vurig verlangen om van de inklevende verdorvenheid te worden verlost? Is het uw standvastige toeleg om de heiligmaking na te jagen? Zoo neen; dan hebt gy ook geen deel, noch lot in de zegeningen der ware geloovigen. Gy moogt u zelven vleyen, en u door anderen, die de godzaligheid stellen in de betrachting van uiterlyke deugd, zonder de inwendige vernieuwing des Heiligen Geestes, laten vleyen, dat uw einde vrede zyn zal; doch zoo lang gy in dien staat verkeert, blyft er voor u niets anders over, dan eene schrikkelyke verwachting des oordeels. De dood verbeidt u, maar die heeft voor den onbekeerden zynen prikkel niet verloren, hy is de koning der verschrikking, die u aan eeuwige folteringen overlevert. De eeuwigheid verwacht u, maar die is een lange nacht, alwaar geene schemering van

licht wordt opgemerkt en de akeligste wanhoop u radeloos doet uitgillen—"Ach dat ik nooit—nooit geboren ware!" En kunt gy dan gerust zoo blyven voortleven? Wilt gy u dan niet laten bewegen, uwe toevlugt te nemen tot de hoop, welke in het Evangelie u wordt voorgesteld? Wilt gy hoorende, doof zyn voor de liefelyke uitnoodigingen van het Evangelie?—Ach! waarom uw eeuwig heil met voeten vertreden? Waarom langer de zonde gediend, welke een vlietend genoegen, doch knagend naberouw en eeuwige verwytingen baart? Sta stil op uwen weg. Bedenkt dat gy voor eene eeuwigheid zyt geschapen; dat gy, als een zondig schepsel, onder het vonnis ligt des eeuwigen doods, dat gy alleen door Christus van die eeuwige straf kunt worden bevryd, en dat dit *in den tyd*, dat dit *nu* behoorde te geschieden—dat dit eene zaak is, welke geen uitstel dulden kan;—en laat u bewegen, u met berouw tot Hem te wenden, ernstig biddende om de verlichtende, heiligende invloeden van zynen Geest. Gelooft dan in den Heere Jezus Christus—en gy zult zalig worden. Er staat geschreven, en in eeuwigheid zal het niet worden uitgewischt—"Er is geene verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zyn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den geest."—Amen.

OVER HET BIDDEN.

Wat is bidden? Bidden is iets van God te verzoeken; het is een voordragen van den wensch zyns harten, een uitdrukken van zyne behoeften, en van zyne begeerte naar bevrediging dier behoeften.

Hy, die bidt, gevoelt den last van zekere behoeften; hy verwacht, hy verlangt, hy smacht naar hulp, naar bevrediging van zyne behoeften; en hy vindt daartoe niets geschikt in zich zelven, noch in de zigtbare voorwerpen, die hem omringen, of in de redelyke wezens, die hy kent en tot wie hy toegang heeft. Eén wezen is er, hetwelk van de gansche zigtbare natuur onderscheiden is, hetwelk de hoogste magt en de hoogste liefde bezit, en zich aan menschen in Christus heeft geopenbaard, als een Vader, die gaarne geeft, gaarne helpt, gaarne zegent en verlost, die ryk is in barmhartigheid voor allen die hem aanroepen. Deze heugelyke ontdekking ontsteekt een licht op zyn donker wandelpad, en brengt in zyn bezwaard hart stille rust. Tot den Hemelvader wendt hy zich, om by Hem te zoeken, hetgeen hy nergens in de zigtbare natuur vinden kan; aan hem klaagt hy den nood, die hem drukt, de behoefte, die hem pynigt. Hy opent voor hem zyn gansche hart, en verzwygt niets, verbergt niets, bemantelt niets. Hy

spreekt openhartig en vertrouwelyk, gelyk een kind, dat groote gedachte heeft van zyns Vaders magt en liefde, en door geene ontydige bedeesdheid wordt terug gehouden in zyne vrymoedigheid. Hy maakt van niets een geheim, hy ontdekt zelfs zyne verborgenste wenschen, bekommernissen, zwarigheden, zyne hoop en zyne vrees: alles, de geheimste aangelegenheid zyns harten niet uitgezonderd, giet hy in den getrouwen en erbarmenden schoot zyns Vaders uit. Dat weet hy, dat hy aan den Alwetende niets ondekken kan, hetgeen Hy niet vooraf wist, want hy kent immers alle behoeften der menschheid, eer zy gevoeld worden. Hy weet alle begeerten, alle wenschen, eer zy in den mensch opkomen. Maar zal hy daarom het bidden nalaten? Kan hy het nalaten? Zal hy, kan hy daarom zyne zoo diep gevoelde behoeftigheden verloochenen, die den drang tot bidden in hem opwekken? Neen. God immers heeft dat gevoel in hem gelegd: het kan hem niet ten kwade worden geduid, het te uiten en de begeerte naar bevrediging voor te stellen aan Hem, die dit alleen kan, alleen wil. Dat weet hy wel, dat hy den Algoede niet tot barmhartigheid, niet tot medelyden behoeft te bewegen, want Hy is enkel liefde, hy wacht slechts om genade te bewyzen en hulp te verleenen. Maar zal hy daarom het bidden nalaten? Kan hy het daarom nalaten! Neen. God heeft zich aan hem onder dat lieve, dat bevallige beeld van eenen Vader ontdekt, wiens vaderhart klopt van medelydende ontferming, als zyne kinderen in nood zyn en tot Hem om hulp roepen, en zyn hart vindt zich te wel by deze menschelyke voorstelling, om naar eene andere te luisteren. Dat weet hy wel, dat Gods, alle schepselen, alle dingen en gebeurtenissen omvattend plan, 't welk hy van eeuwigheid met hooge wysheid ontwierp, volvoerd en door geen engel, geen mensch kan belet, veranderd worden. Maar wil hy daarom het bidden nalaten? Is daarom zyn bidden vruchteloos? In dat plan immers is ook zyne behoefte, zyn drang tot bidden, zyn geloof en vrymoedigheid, zyne kinderlyke vertrouwelykheid, en die beantwoording, dat gevolg van zyn bidden opgesloten, hetwelk hy, in zyne menschelyke taal, verhooring des gebeds noemt. Dat weet hy wel, dat God veel te groot, te heilig, en hy veel te klein, te onheilig is, om iets van zyn bidden als bidden te verwachten, of aan hetzelve eenige verdienstelyke waarde toe te schryven. Maar zal hy daarom het bidden nalaten? Zal de Hemelsche Vader daarom op hetzelve geen acht slaan? Gevoel van nood is immers natuurlyk, en even zoo natuurlyk is verlangen naar bevrediging van dat gevoel en uitdrukking van dat verlangen. Naar waarde of onwaarde, naar verdiensten of wanverdiensten ziet de Hemelsche Vader niet, maar wel naar gevoel van onmagt,

erkentenis van zyne magt en liefde en ootmoedige hulde van zyne, alle zonde en dood verslindende, genade in Jezus Christus den Heer. Dit weet de regte bidder, en hy sluit oor en hart voor alle bedenkingen, alle redeneringen dier koele wyzen, die meenen dat God meer vereerd wordt, door stille onderwerping aan zynen wil, zonder iets te vragen van zyne liefde, dan door alles te vragen, wat men noodig heeft, en dan kinderlyk af te wachten, wat hy geeft. God is Vader, en hy is kind. Gelyk het behoefte is voor een kind, vertrouwelyk om te gaan met zynen vader, zoo is het vreugd voor den vader. Zwygen en wachten, wat de vader ongevraagd geeft, kan onderwerping, kan eerbied zyn, maar vrymoedig zyne begeerte openleggen, het vaderhart met verzoeken bestormen, en dan getroost wachten, wat vader schenkt, dat is kinderlyke eerbied en kinderlyke teederheid. En daarom, hy bidt, omdat hy nood heeft, omdat hy een kind is, omdat God Vader is, hy bidt en hy houdt aan met bidden, tot dat zyn Vader antwoordt op zyn bidden.

Wie dus het gebed veracht, veracht God, die ons belast, die ons vryheid verleend heeft, te bidden. Hy veracht het beste, het krachtigste middel, om wys en goed, deugdzaam en gelukkig, getroost en gemoedigd in jammer en druk te worden. Wie in het geheel niet bidt, heeft geen gevoel van de menschelyke waarde, en de menschelyke behoeften; hy zal noch aan God, noch aan Jezus, noch aan zyne bestemming, noch aan zyne pligten, noch aan zyne zonden, noch aan geloof en bekeering ooit met ernst denken. Hy zal zich van niet één middel, om godsdienstig te worden, regt bedienen. Zyn lezen in Gods woord, zyn onderzoeken van de waarheden der Christelyke leer, zyn kerkgaan en avondmaalhouden, en alles wat hy voorneemt boven anderen, die de Godsdienst geheel verwerpen, is vruchteloos; het mist geest en leven, het zal spoedig by hem verflaauwen, of ontaarden in Fariseeuwsche huichelary of baatzuchtige Godsdienst. Wie niet met eerbied en ootmoed, niet met gevoel van zyne geheele onafhankelykheid en onmagt bidt, maar slechts eenige woorden, met gevoellooze gedachteloosheid, vlugtig en verstrooid daarheen rabbelt, heeft geen begrip van de eeuwige Majesteit des Oneindigen, voor wien al het schepsel minder is dan ydelheid en niet. Wie niet bidt met kinderlyke openhartigheid en vast vertrouwen in Gods onbeperkte Vaderliefde in Christus, zal nooit ontvangen, waarom hy bidt, al besteedt hy ook dagen en nachten aan deze heilige oefening. Wie bidt en verhooring verwacht, op grond van die schoone en goede gezindheden, welke hem in het bidden bezielen, zal even zoo zeker zyn doel missen, als hy, die zonder deze goede gezindheden bidt, dewyl de eeuwige barmhartigheid van eenen verzoenden God

en Vader alleen de grond van ons vertrouwen moet en kan zyn. Wie bidt, en niet voor alle dingen bidt om den Geest des gebeds, die ons alleen kan leeren, wat wy zullen begeeren, en hoe wy die begeerte zullen voorstellen, zal altoos kwalyk bidden, nooit ontvangen hetgeen hy bidt.

Dat geloovigen dan aanhouden, sterk aanhouden in het gebed. Gaat in elke behoefte der ziel of des ligchaams, vrymoedig tot dien Algenoegzamen Vader, die al uwe behoeften kent, en boven bidden en denken kan bevredigen. Belast u met uwe eigen aangelegenheden en die uwer medemenschen, die, hier en ginds onder den druk van armoede en ziekte, of andere levensrampen, zoo ligchamelyk als geestelyk, naar hulp en redding smachten, en werpt u met dezelve voor den troon van dien Alomtegenwoordige neder, in wien wy allen leven en ons bewegen. Bidt in alle gevallen, waarin gy geen raad weet, geene uitkomst ziet, tot Hem, die uit de duisternis het licht, uit den dood het leven gebiedt. Bidt met een twyfelvry geloof, met kinderlyke eenvoudigheid, en in den naam van uwen eeuwigen Vriend en Broeder.

Wy klagen somtyds, dat onze gebeden geene uitwerking hebben. Maar ach! wy redeneren te veel met God, en bidden niet eenvoudig genoeg tot God. Wy staren te veel op onze onwaardigheid, onze onmagt, onze gedurige zonden, en niet genoeg op de, alle onwaardigheid verdelgende, alle zonden vergevende, alle magteloosheid vernietigende, de altoos-levendige, nooit uitgeputte magt en liefde van onzen Hemelschen Vader. Wy staren niet genoeg op onzen getrouwen Heiland, die onze zaak tot de zyne heeft gemaakt, en nooit kan, nooit wil, nooit zal ophouden voor ons te zorgen: wy worden te veel geslingerd door de redeneringen van kleingeestige, aardsche wysheid, en bepalingen van verwaande ongeloovigheid: wy nemen zyne woorden niet zoo geheel aan, als zy luiden, maar voegen er iets by, doen er iets van af, naar mate wy gesteld zyn! Is het dan wel te verwonderen, dat wy dikwyls bidden, zonder verhooring te ontvangen? Dat wy dan die onkinderlyke, beperkte en beperkende geestgesteldheid ver van ons doen! Dat wy ons God altoos als Vader, en nooit anders dan als Vader voorstellen, en in onze gebeden en smeekingen al het andere vergeten! Dat wy Hem zyne eigen woorden, de woorden van Jezus Christus voorhouden, en Hem met alle vrymoedigheid, om derzelver vervulling, aanspreken! Zoo waarachtig Hy leeft, wy zullen niet te vergeefs bidden. In duizend gevallen zal het ons de levendigste ondervinding zeggen, dat hy, die zich vasthoudt aan de eeuwig ware beloften Gods, nooit beschaamd wordt.

Ja, het kan eenigen tyd duren, eer Hy ons gebed verhoort. Maar dit is wysheid, goedheid, dit is onuitsprekelyke barmhar-

tigheid. Hy zwygt niet op het geloovig gebed zyner kinderen, dan om naderhand, des te genaderyker, tot hen te spreken. Hy verbergt zyn aangezigt niet, dan om het daarna des te lievenswaardiger te ontdekken. Hy houdt zyne gaven niet in, dan om dezelve, zyne, op Hem wachtende, lievelingen, te verrassen. Wie twyfelt aan het bestaan en den verlichtenden, den verwarmenden invloed der zon, ofschoon zy bewolkt is? En wy zouden aan God, aan zyne, voor ons zorgende, magt en liefde twyfelen, omdat Hy ons gebed niet schynt te hooren? Neen! Hy kan zich zelven niet verloochenen, zyne natuur niet veranderen, zyn woord niet intrekken; Hy kan zyn Vaderhart niet afleggen. Neen, Hy zwyge nog zoo lang! Hy houde zich nog zoo geheel gesloten! Hy schyne nog zoo ongevoelig, koud, onopmerkzaam op onzen bangen nood te zyn. Hy is het niet. Zoo lang Hy Vader blyft, is Hy, leeft Hy, denkt Hy, werkt Hy, zorgt Hy voor zyne kinderen.

Blyven wy dan aanhouden in het bidden, al moeten wy lang naar verhooring wachten. Dit oefent ons geloof, onzen kinderzin: dit geeft gedurige aansporing, om voorwaarts te dringen. Zien wy niet volkomen de redenen van deze zyne handelwyze in, zoo lang wy wachten, als Hy ons wachten beloont, dan zal de wysheid en genade van zyn doen aan ons hart zich volkomen regtvaardigen. Wie wachten kan, kan alles. Heer! leer ons wachten op U, en uw heil. Hemel en aarde vergaan, maar uwe wysheid niet! Uwe liefde niet! Uwe magt niet! Gy blyft, die gy zyt, en, gy zyt Vader! Gy zyt onze Vader!

L.

VERDRAAGZAAMHEID.

ZEKER Hoogleeraar in de Godgeleerdheid op de Akademie te Leyden, wiens geschriften als nog met stichting en graagte worden gelezen, merkt aan in zyne verklaring der woorden van Paulus, "*daar wy toegekomen zyn, laat ons daarin naar denzelfden regel wandelen, laat ons hetzelfde gevoelen*;"* dat de Apostel daarin een gulden regel aan de hand geeft, waarnaar wy DE WARE EN VALSCHE VERDRAAGZAAMHEID in 't stuk van Godsdienst kunnen onderscheiden en onze verpligting ten dezen opzigte kunnen bepalen.

Wy moeten ongetwyfeld verdraagzamheid oefenen. Het is onmogelyk, in eenen onvolmaakten stand, dat alle in alles op denzelfden voet denken. Wilde men nu, over alle verschillende gevoelens, scheuringen of twistingen aanrigten, waar zou dit heen?

* Phil. iii. 16.

Indien er dan, onder ons,

In de *Leer* verschillende bevattingen zyn over eenige zaken, 't zy verschillende opvattingen van sommige plaatsen der H. Schrift, het zy afgetrokkene bespiegelingen en gevoelens; maar zoo, dat men blykbaar overeenstemt in de grondwaarheden zelve; dan moet men ieder zyne vryheid laten. Men mag met zedigheid over en weer zyne gedachte zeggen, verdedigen, elkander zoeken te overtuigen, dan men moet niet twisten, maar in liefde verdragen.

Zoo ook in de *praktyk.* Komen er zaken voor waarover men twyfelt, die de een geoorloofd acht, een ander ongeoorloofd; dan behoort de vraag te zyn, of zy regelregt de gronden van de Godsdienst betreffen, en onbestaanbaar zyn met een gemoedsbestaan, dat den Heer zoekt te kennen in zyne wegen. Is dat zoo niet, dan staat het wel elk vry om, naar zyn licht, te oordeelen en te spreken, doch niet om elkander te veroordeelen: dan moet niemand elkander de vryheid betwisten om het te doen of te laten. Elk denke dat hy in zyn oordeel feilen kan, en al dwaalt dan een ander in zyn geweten, dan staat het ons niet vry, denzelven daarom te veroordeelen.

En in het een en ander geval is elk, van zyne zyde verpligt toe te zien het fondament der leer en der godzaligheid te houden, en dan zal God denzulken, die in dien weg zyn aangezigt zoekt, niet verlegen laten.

Dit zelfde zyn wy ook verpligt omtrent degenen, die buiten ons genootschap zyn, zoo velen er in den grond dezelfde leer hebben. Wanneer zy in het fondament der zaligheid overeenkomen, zyn wy verpligt hen als broeders te achten, schoon in kerkgemeenschap afgezonderd. Deze afzondering heeft zyne reden en nut, en is in de meeste gevallen noodzakelyk ter voorkoming van verwarring. Maar wy moeten die afzondering niet achten als eene afscheiding in den grond. Neen—zoo velen met ons in de leer der genade en regtvaardigmaking uit geloof hetzelfde gevoelen, moet de innerlyke gemeenschap in den geest blyven. Dit is te meer noodig, naar mate de hoofdzaak aangevallen wordt, en vereeniging van gemoed en pogen vereischt, om zamen hetzelfde doel te bereiken.

Daar dezelfde geloofsgrond is, daar is ook de grond der vriendschap. Dan hoe zeer dit waarheid zy, echter leert ons de Apostel Paulus, dat wy omtrent de hoofdzaak geenszins onverschillig denken en ons gedragen mogen. En deze hoofdzaak bepaalt zich in zyne brieven tot deze drie stukken; de leer der regtvaardigheid uit het geloof, zonder onze werken of eenige voorregten boven anderen; de leer der ware godzaligheid uit geloof; de leer der onvolmaaktheid en bejaging nogtans van de volmaaktheid.

Deze drie stukken behandelt Paulus opzettelyk in zynen brief aan de Filippers. Daaromtrent vordert hy eenheid van gevoelen. Dit zyn dan inzonderheid grondwaarheden, waaromtrent geen geschil in de ware kerk kan gedoogd worden. Hiervan te zeggen, men kan alle menschen onmogelyk tot eenen zin brengen en 't zelfde doen gevoelen, verydelt zich zelven. Alle menschen behooren ook niet tot de ware kerk; die in deze stukken niet overeenkomen, moeten zich afzonderen, en behooren niet tot de gezindte van den Apostel Paulus.

Geene menschen ziet men meer met onzekere meeningen, welke niets te beduiden hebben, of met kleinigheden zich ophouden en daarvan ophef maken, dan zulken, die zich weinig met de hoofdzaak bekommeren. Die beuzelingen vallen uit de gedachten en zinnen, waar men yverig poogt naar 't eeuwig heil der ziel; daar leidt de eenige ware regel hen allen gezamenlyk noodwendig op denzelfden weg, en maakt de ware eenheid des gemoeds. Niemand hebbe van zich zelven zoo groot eene inbeelding, als of hy alleen in alles 't regt gevoelen en 't regt verstand zoude hebben: hoe ligt toch sluipt er niet eene dwaling in 't verstand, en worde men door eene of andere mistrede van 't spoor afgetrokken.

Men yvere dan niet meer voor zyne meeningen, dan 't gewigt in de weegschaal des Heiligdoms opgewogen, vordert. Men wende zyne vlyt slechts aan, om zyne zaligheid uit te werken met vrees en beven, en voorts te jagen naar ware heiligmaking, en alle andere dingen zullen zich in haren waren stand vertoonen.

DE ZAAK DES HEEREN ZAL VOORSPOEDIG ZYN.

Zal het ons gelukken? Zoo vraagt menigmalen de godvruchtige, wanneer hy iets onderneemt ter bevordering van Gods eer, en de uitbreiding van zyn koningryk. Dit is eene vraag, welke natuurlyk by hen opwelt, die naarstig en yverig zyn in de zaak des Heeren; en eene vraag, welke eenen aanmerkelyken invloed hebben zal, of in het opwekken, of verflaauwen van hunne pogingen, nadat het antwoord, daarop in waarheid gegeven, gunstig of ongunstig is. Het kan dus niet geheel onbelangryk zyn, eenige der gronden aan te wyzen, waarop wy voorspoed verwachten, en denzelven als vast en zeker beschouwen. Wy bepalen ons nu slechts by Ps. xxii. 28, "alle einden der aarde zullen het gedenken, en zich tot den Heer bekeeren; en alle geslachten der heidenen zullen voor uw aangezigt aanbidden. Want het koningryk is des Heeren, en gy heerscht onder de heidenen. Alle

vetten op aarde zullen eten, en aanbidden, en die in het stof nederdalen, zullen voor zyn aangezigt nederbukken; en die zyne ziel by het leven niet kan houden. Het zaad zal hem dienen; het zal den Heer aangeschreven worden tot in geslachten. Zy zullen aankomen, en zyne geregtigheid verkondigen den volke, dat geboren wordt, omdat Hy het gedaan heeft." Merkt nu op, dat het lyden van Gods Zoon, de grond van al onze hoop van zaligheid, zoo voor ons zelven als anderen, en het groote middel om den voorspoed van het gepredikt Evangelie te verzekeren, het voornaamste onderwerp uitmaakt, dat in dezen psalm behandeld wordt. De psalmist, deze grievende smarten op de aandoenlykste wyze beschreven hebbende, gaat dan voort ons bekend te maken, wat de voorspoed van zynen dood in de krachtige verspreiding van zyn Evangelie zyn zoude. Deze voorspoed zal byzonder opbeurend zyn voor het volk des Heeren. Van daar getuigt hy "De zachtmoedigen zullen eten, en zy zullen verzadigd zyn: zy zullen den Heer loven, die Hem zoeken;—uw hart zal in eeuwigheid leven."

Voorspoed in de verbreiding van het Evangelie is zeker, en zal uitgebreid zyn. Dezelve is zeker!—want de Heer heeft het beloofd; en de dood van zynen Zoon verzekert ons van de vervulling. Zyn dood verzegelt de beloften, en zal elke hinderpaal, welke de vervulling in den weg is, wegruimen. De belofte van Jehova staat vast: zyn woord kan niet feilen. "God is geen mensch dat hy liegen zoude, noch eens menschen kind, dat Hem iets berouwen zoude. Heeft Hy het gezegd, en zal Hy het niet doen? Heeft Hy gesproken en zal Hy het niet bevestigen?" Voorzeker verschaft zyne belofte ons genoegzame aanmoediging om te blyven voortgaan in de verspreiding van zyn Evangelie; overvloedigen voorspoed mogen wy verwachten, indien onze yver niet versterft, en ons belet in het werk te volharden. De belofte Gods moedige allen aan, met toenemende belangstelling in zyne dienst bezig te zyn: Hy zal hunne hoop van voorspoed niet te leur stellen.

Deze voorspoed zal ook uitgebreid zyn. Alle einden der wereld zullen het gedenken, en zich tot den Heer bekeeren! De geheele wereld, behalve waar het Evangelie de gedaante der zaken veranderd heeft, vertoont hetzelfde betreurenswaardig tafereel, dat er onder de overtreders der oude wereld gezien werd, toen alle vleesch deszelfs weg op aarde verdorven had. Op gelyke wyze is de gansche wereld van God afgeweken; doch welk eene aangename verandering zal door het Evangelie worden te weeg gebragt! "Alle einden der aarde zullen het gedenken en zich tot den Heer bekeeren!" Zy hebben God hunnen formeerder vergeten, en den rotssteen van hun heil ligt geacht; zy zyn

afgeweken, en hebben hunne rustplaats vergeten: maar wanneer het Evangelie hun wordt bekend gemaakt, met kracht vergezeld, zoo worden zy daardoor gebragt, om aan God te gedenken: dat Goddelyk woord doet hen Gods goedheid en zyne langmoedigheid jegens hen indachtig zyn. Het doet hen ook gedenken aan zich zelven en hunne overtredingen, hoe zy God hunnen Schepper en Weldoener hebben beleedigd, zyns hebben vergeten, en dus in zich zelven veroordeeld, voor God staan. Zy bekeeren zich tot den Heer! Zy vinden geen andere rustplaats;—zy komen tot den rotssteen om daar te schuilen. Tot den Heer bekeerd zynde, ontfermt Hy zich hunner, en geleidt hen op den weg des levens. Hunne bekeering tot den Heer blyft niet verborgen, want zy nemen zyne dienst met genoegen waar. Zy hinken niet langer op twee gedachten tusschen de dienst der afgoden en die des Heeren: zy zyn bepaald voor den Heer; want "alle geslachten der volkeren zullen voor zyn aangezigt aanbidden." Ja, de vrees des Heeren zal vermogen! In alle landen zal men hem aanbidden: en instede de wegen der Godsdienst en der Wysheid te bespotten, zullen zy den Heer zoeken, en zich verheugen daar er tot hen gezegd wordt, "Laat ons opgaan naar het huis des Heeren; zy zullen God lief hebben en zynen naam vreezen." Deze heugelyke verandering zal door de verkondiging van het Evangelie worden te weeg gebragt! Op dan, gy vrienden der menschheid, gy vrienden van onsterfelyke zielen, verbreidt het goede nieuws der zaligheid zoo ver gy met mogelykheid doen kunt. "Vreest niet, want ter zynen tyd zult gy oogsten, zoo gy niet vertraagt."

Zyt gy bevreesd in dit werk bezig te zyn, gy kinderen des Allerhoogsten, wegens uwe zwakheid en ongenoegzaamheid? Het is 's Heeren werk:—de zaak is de zaak Gods,—vernietigd zal het daarom niet kunnen worden,—het moet vermogen! Weg dan met uw vreezen en gaat voort, steunende op den Heer; Hy zal u onderschragen, en u doen voorspoedig zyn! Vreest geene hinderpalen,—de Heer is aan uwe zyde! "Het koningryk is des Heeren, en Hy heerscht onder de volkeren." God heeft alle dingen onder zyne magt. Hy heeft aller harten in zyne hand, en neigt ze als waterbeeken God "heerscht onder de volkeren;" en dus kan hy koningen voedsterheeren en koninginnen voedstervrouwen voor u, in zyne dienst doen zyn. Weest niet ter neder geslagen, omdat gy tegenstand ontmoet.—God kan of den tegenstand doen ophouden, of denzelven dienstbaar doen zyn ter bevordering van zyne zaak, door de aandacht van sommigen by dezelve te bepalen, die, ware het niet wegens den tegenstand, denzelven geboden, of in het geheel niet van denzelven zouden hebben gehoord gehad, of geene opgewektheid hebben gevoeld, daaromtrent eenig onderzoek te doen. Zoo was het met den Apostel

Paulus: hetgeen aan hem geschiedde, strekte ter uitbreiding van het Evangelie.

Wilt, noch het getal, noch de magt van uwe tegenstanders vreezen; meer zyn zy, die voor u, dan alle, die tegen u zyn. Door uwe volharding en uw gedrag zullen zy tot God worden gebragt of in hunnen tegenstand vergaan." "Hy zal heerschen van zee tot zee, en van de rivier tot aan de einden der aarde: zy die in de woestyn wonen, zullen voor hem nederbukken, en zyne vyanden zullen het stof lekken." Gy zult dus voorspoedig zyn, zoo God uw steun is, en uw vertrouwen.

Misschien moogt gy ontmoedigd worden, indien gy geen onmiddelyken voorspoed ontwaart, maar het is uw werk in hoop te ploegen en in hoop te zaayen, het met uwe tranen te bevochtigen, met ernstige gebeden te volgen, en de vrucht te verbeiden. Tracht eene overvloedige uitstorting van den invloed des Geestes te bekomen: dit zal eenen ryken en overvloedigen oogst te weeg brengen. Het is niet door kracht, noch door geweld, maar door 's Heeren Geest, dat gy zult vermogen. Geslachten, die geboren worden, zullen de zegeningen van uwe belanglooze en volhardende pogingen plukken. "Het zaad zal hem dienen," zegt David; "het zal den Heer aangeschreven worden tot in geslachten. Zy zullen aankomen en zyne geregtigheid verkondigen den volke, dat geboren wordt, omdat hy het gedaan heeft." Ja, zy zullen verkondigen dat de Heer het gedaan heeft! In den voorspoed des Evangelies, in elken leeftyd, zal het duidelyk blyken dat het 's Heeren doen is;—Hy heeft het gedaan! In zyne zaak zult gy voorspoed hebben! De yver van den Heer der Heirscharen zal dit volbrengen. E. M.

DE WARE CHRISTEN—DE BESTE BURGER.

Indien wy beweren dat al de burgerlyke pligten van den Christen zich vereenigen in Christelyke vaderlandsliefde; en dat Christelyke vaderlandsliefde niets anders is dan de toepassing van Christelyke menschenliefde op de burgerlyke maatschappy, waarvan men lid is, dan zal men met ons erkennen, dat de ware Christen de beste burger is. Bezield met dat edel beginsel is hy verstandig, yverig, om het beste van zyne medeburgers op alle mogelyke wyzen te bevorderen. Daartoe gevoelt hy zich verpligt door de leer en het voorbeeld van Jezus, zynen grooten Heer en Meester. Men behoeft maar de natuur der Christelyke menschenliefde in het algemeen te kennen, en te overwegen, op hoe velerlei wyze een enkel mensch aan het groote geheel, dat men het vader-

land of de burgerlyke maatschappy noemt, nuttig kan worden, en men zal terstond beseffen, welke de hoofddeelen zyn, waaruit de Christelyke vaderlandsliefde, zoo verre zy gezindheid en neiging zyner ziel zy, te zamengesteld is of zyn moet.—Behoef ik te zeggen, dat daartoe vooral behoort, eene onpartydige beoordeeling van de ware gesteldheid van het vaderland? Dat is—het land, waar men *of* geboren is, *of* waar men zyn bestaan heeft.—Het is niet mogelyk, het vaderland loffelyke diensten te bewyzen, zoo lang men den waren toestand van hetzelve, of in het geheel niet kent, of zich denzelven niet zoo voorstelt, als hy in waarheid is. Tot deze onpartydige beoordeeling worden intusschen twee dingen vereischt:—eene oplettende beschouwing van al de voorwerpen, die als kenmerken en bewyzen van de dadelyke welvaart van het vaderland, en van derzelver toe- of afnemen kunnen worden aangezien; en—eene verstandige waardering der beschouwde goede en kwade zyde. De voorwerpen, die de Christelyke vriend zyns vaderlands moet beschouwen, om zich van den waren toestand van hetzelve een juist denkbeeld te vormen, zyn voornamelyk de volgende:—de natuurlyke gesteldheid van het woonland, met al zyne voordeelen en gebreken; den aard der inwoners en derzelver geschiktheid om natuurlyke voortbrengsels aan te kweeken en te gebruiken; de hiermede naauw zamenhangende zeden des volks; de inrigting der opvoeding, benevens alles wat daartoe behoort; de geheele wetgeving, en de inrigtingen, welke de regering maakt, om hare wetten geldende en weldadig te maken, of het welzyn van het geheel beletselen in den weg leggen; en inzonderheid den toestand van de wetenschappen en van de godsdienst, en den invloed, die zy op het gemeene welzyn hebben.

Daar hy verpligt is om dat gedeelte van de werkelyke landsgesteldheid, dat in verband staat met zyn beroep, zoo veel mogelyk naauwkeurig te leeren kennen, geeft hy daarby op al het overige acht, in zoo ver zyne omstandigheden en bekwaamheden dat toelaten. Deze oplettendheid is of vryer, of stiller en bescheidener, naar dat hy meer of min geregtigd is naar de waarneming der openlyke belangen te vragen. In welke inrigting van den staat de Christen intusschen leve, nimmer kan hy een gedachteloos aanschouwer van datgene zyn, dat het welzyn zyns vaderlands bevordert of hindert. Op zoo vlytig en zorgvuldig ingerigte beschouwingen grondvest hy eene verstandige beoordeeling van het plaatshebbende goede of kwade. Deze beoordeeling gaat over de ware gesteldheid en grootte van datgene, hetwelk in den toestand zyns vaderlands moet worden goedgekeurd en afgekeurd. Om dit oordeel de vereischte volkomenheid te bezorgen, veroorlooft de verstandige Christen zich zulks alleen omtrent zulke dingen, nopens welke hy genoegzaam onderrigt is: de kennis,

die hy van den toestand van andere volken heeft, neemt hy daarby te hulp; tegen den invloed van alle overdrevene begrippen en onuitvoerlyke droomen, alsmede van alle ongeregelde hartstogten, tracht hy op zyne hoede te zyn; alle onbedachtzame voortrekking van byzondere gewesten vermydt hy; hy houdt altyd het geheel, tot hetwelk hy behoort, voor oogen; en daarby legt hy overal die denkbeelden van de waarde der dingen ten grondslag, welke de rede en het Christendom aan de hand geven. Door deze kennis, en juiste beoordeeling van het vaderland, worden by hem vooral twee gebreken voorgekomen, t. w. nationale hoogmoed, en eene blinde verkleefdheid aan het vaderland.

Hy is daarby bezield met eenen levendigen yver, om tot heil van het vaderland zoo veel by te dragen, als hy maar kan. Hy poogt al zyne krachten zoo te gebruiken, als hy gelooft, dat het grootste voordeel voor het geheel daaruit zal voortkomen. Zyn yver bestaat dus, in ware welwillendheid jegens de burgerlyke maatschappy, wier medelid hy is, volgens welke hy opzettelyk het levendigste deel neemt in al derzelver lotgevallen, zich over derzelver eer, welvaart en magt verheugt, maar alles, wat dezelve tot nadeel en tot schande kan verstrekken, met smart en leedwezen bemerkt. Hy is ook bereidwillig, om ten algemeenen nutte, op alle mogelyke wyzen by te dragen, zonder zich door dwangmiddelen daartoe te laten aandryven en noodzaken. En in deze bereidwilligheid, en welwillendheid zyn ware Christenen grootmoedig en onvermoeid. Zy laten, namelyk, hun byzonder welzyn achter het algemeene staan, en laten zich, noch door de zwarigheden, welke zy by hunne gemeennuttige pogingen ontmoeten, noch door de ondankbaarheid hunner medeburgers afschrikken en traag maken, Luk. xix. 41—43. Zy zyn dus gereed, om hun vaderland zoo lang van nut te zyn, als dit hunne diensten niet zelve van zich afstoot, of God hen, op eene ondubbelzinnige wyze, tot eenen anderen en meer gewigtigen post roept.

En wilt gy nu de bron weten, waaruit deze geheele gezindheid by ware Christenen voortvloeit? Het is de overtuiging, dat zy door de leer en het voorbeeld van Jezus daartoe verbonden zyn. Niemand kan ook inderdaad meer redenen, en sterker aansporing hebben, om het vaderland getrouw toegedaan te zyn, dan een Christen. Want,

1. Kan hy van de voorwerpen, tot welke zyne menschenliefde zich moet bepalen, onmogelyk de burgerlyke maatschappy uitsluiten, tot welke God hem in betrekking gesteld heeft, daar hy zoo naauw met dezelve verbonden is, en zy op zich zelve zoo gewigtig is. Hy kon dus het hoofdgebod der Christelyke zedeleer niet vervullen, als hy het vaderland zyne liefde wilde weigeren.

2. Hy is hetzelve veel schuldig. Hy moge van de jeugd af in zyn vaderland geleefd hebben, of eerst daarna in hetzelve opgeno-

men zyn. De pligt der dankbaarheid vordert, dat hy op allerlei wyzen laat blyken, hoe zy zich verpligt gevoelt, *daar* vrywillig by te dragen, *waar* zyn welzyn is bevorderd geworden.

3. Het Christendom gebiedt zelfs aan vyanden liefde te bewyzen; wat moet dan de Christen niet aan zyne medeburgers verschuldigd zyn!

4. Naar de grondbeginsels van het Christendom is hy een onnutte, strafbare dienstknecht, die een of ander talent, dat God hem heeft toevertrouwd, niet besteedt ten nutte der wereld, Matt. xxv. 14—30. In de burgerlyke maatschappy, met welke de Christenen vereenigd zyn, toont God hun de beste gelegenheid en de grootste opwekkingen, om hunne gaven op eene gemeen nuttige wyze te gebruiken; zy moeten daarom yverig trachten dezen wil van God te volbrengen.

5. De bezigheden van dit leven zyn, naar de leer van Jezus, voorbereidingen tot de hoogere bezigheden eener betere wereld. Om geschikt te worden voor de gewigtiger verrigtingen in een ander leven, moet hy datgene, wat hy hier ten gemeenen beste te doen heeft, met getrouwheid en eenen redelyken yver volbrengen. Eene ware vaderlandsliefde behoort dus wezenlyk tot de zorg, die de Christen voor zyne zaligheid draagt, en tot zyne voor hem meest belangryke bemoeyingen.

Hierby komt, het voorbeeld van den Heiland, die zelf het schoonste model der grootmoedigste liefde tot het vaderland gegeven heeft. Hy leefde onder een onkundig, ruw, ondeugend volk, en onder eene regering, die in allen opzigte berispenswaardig, en jegens Hem zelven onregtvaardig en wreed was; en toch heeft hy aan dit vaderland de innigste toegenegenheid bewezen, zoowel in zyn byzonder leven, als in zyn openbaar werk. Tot in het dertigste jaar van zyn leven was hy in stilte een werkzaam, nuttig burger. In het vervolg kwam Hy te voorschyn, om aan de zedelyke verbetering van zyn volk te werken, en toen heeft Hy, hoe zeer Hy ook by zyne ondernemingen acht moest geven op het menschdom in het algemeen, al deze pogingen het naast gewyd aan zyn vaderland, Matt. xv. 24; x. 5. Hy heeft zyne ongelukkige medeburgers overal de hartelykste welwillendheid betoond, Matt. ix. 35, 36; Hand. x. 28. Hy heeft zulks nog in die oogenblikken aan den dag gelegd, waarin zy reeds het plan hadden, om hem met eene ongehoorde wreedheid ter dood te brengen, Luk. xix. 41—44; xxiii. 27 enz. Hy is, eindelyk, het offer van zynen yver voor hun welzyn geworden, en heeft zich door dit treurig uiteinde van zyn leven, dat Hy zelf als zeker vooruitzag, in het minste niet laten afschrikken, van alles, wat hy kon, te doen tot redding van zyn vaderland, Joh. x. 11—15. Kan hy dus een Christen zyn, die jegens zyne medeburgers, naar zyne omstandigheden en krachten niet even zoo gezind wil zyn

en handelen? Jezus, die de zynen een voorbeeld heeft nagelaten, heeft dus geleerd hoe vereënbaar de naar zyn voorbeeld ingerigte vaderlands- met algemeene menschenliefde is. Niemand toch beminde, by den yver, waarmede Hy het naast voor zyn vaderland werkte, het geheele menschengeslacht vuriger en edelmoediger dan Jezus. Het Christendom onderdrukt dus niet de liefde tot het vaderland, zy leert dezelve yveriger en krachtiger beoefenen,—dan immer de voornaamste wysgeeren van den ouderen of lateren tyd dat leerden. De ware Christelyke vaderlandsliefde wordt door dezelfde middelen gevormd, waardoor de Christelyke vroomheid in het algemeen ontstaat. *De ware Christen,* (gelyk ons zyn karakter duidelyk beschreven wordt in het 78ste der Evangelische Gezangen,) *is en blyft de beste burger.* Bedenk dus, lezer, hoe gy als Christen, in welke betrekking ook hier geplaatst, het heil van dit uw vaderland, van uwe medeburgeren best kunt bevorderen, Gods woord zal uw rykelyk daarin onderrigten en u de middelen daartoe aanbieden. Uw gedrag bewyze dat gy een ware Christen, en ook waar gy verkeert, de beste burger zyt.

BYDRAGE TOT DE KERKELYKE GESCHIEDENIS VAN DE KAAP.

DOOPEN VAN HEIDENEN.

Niet lang nadat de Hollanders bezit van dezen Uithoek hadden genomen, bevonden zy, dat zy door gebrek aan arbeidslieden grootelyks gestremd waren in de bearbeiding van den grond. De uitvoering van slaven, zoo van de Oost- en Westkust van dit werelddeel, en uit de Nederlandsche Aziatische bezittingen, was het middel, dat te baat werd genomen, om in die behoefte te voorzien. In het Dagverhaal van den Gouverneur van Riebeek (gedrukt in het Z. A. Tydschrift) hebben wy een verslag van de eerste uitrusting der vaartuigen voor den slavenhandel, en de wyze hoe over de hier ingevoerden is beschikt geworden. Van Riebeek was ernstig bedacht om de ingevoerde slaven in de Christelyke Godsdienst te doen onderwyzen, en hen, zoowel als hunne kinderen, door den doop in den schoot der kerk te doen opnemen. Zwarigheden werden er geopperd omtrent het toedienen van den doop aan de kinderen, zoo lang de ouders nog geene belydenis van de Christelyke Godsdienst hadden gedaan. Dergelyke bezwaren schenen ook vroeger by de Leeraars te Batavia en andere Oost-Indische bezittingen te hebben bestaan, die zich daarom, by gelegenheid van het houden der Algemeene Kerkenvergadering van Dordrecht, by dezelve om raad en bestiering hebben vervoegd. Het oordeel dier vergadering was, " dat de kinderen der heydenen, die of van weghen de jonckheyt ofte gebrec van de sprake te

verstaen, niet en hebben connen van de Christenen onderwezen worden, hoe welze door aanneminge zouden mogen inghelyft worden in de familien der Christenen, niet en behooren gedoopt te worden, eer zy tot die jaren ghecomen zyn, dat zy in de eerste beginselen der Christelyke Religie naer haer begryp connen onderwezen worden, en sulcx oock metter daet geschiet is. Ende dat oock bequame getuygen beloven neerstigheydt te doen, dat zy dezelve in 't Christen-geloove verder en naerder onderwyzen zullen, ende niet zullen toelaten, zo vele in haer is, dat zy van de familien ofte ghemeynschap der Christenen wederom vervreemt zullen worden." Het komt ons voor, dat de Kerkenraad van de Kaapstad destyds, met dit gevoelen der Dortsche Vaders onbekend zy geweest. Men zoude anders met de Leeraars te Batavia daarover niet hebben geraadpleegd. Dat dit geschied zy, blykt uit eenen brief van den 25 Jan. 1664 door den Gouverneur Generaal van Neêrlandsch Indie aan den Gouverneur en Raden van de Fortresse alhier geschreven, waarin men met de te Batavia plaats hebbende gewoonte wordt bekend gemaakt, welke gegrond was op het advies van de Amsterdamsche Classis. De Eerw. Joan van Arckel, eerste Predikant aan dezen Uithoek, die slechts voor eenen korten tyd de destyds kleine gemeente hier bediende, toen hy door den dood werd weggerukt, handelde overeenkomstig den raad van Batavia ontvangen. Ook dit deed zyn opvolger, ad interim, Ds. de Voocht, doch daarmede kon zich niet vereenigen de uit Ceylon alhier aangekomen Predikant Baldæus. Dit gaf aanleiding dat de zaak door den Raad in overweging werd genomen en by denzelven besloten, hetgeen wy hier als eene bydrage tot de Kerkelyke Geschiedenis van de Kaap laten volgen, luidende als volgt :—

Maandag den 22 *Maart* 1666.

"Nadat wy dezen achtermiddag eenige quæstieuse zaken voorgevallen op de uitreis tusschen de opperhoofden van het alhier ter reede liggende fluitschip de Gouden Leeuw, getransigeerd en afgehandeld hadden, heeft de Commandeur Wagenaar daarop den Raad vertoont en dezelve voorgehouden zekere Kerkelyke Order nopens den Kinderdoop alhier, bestaande in dit navolgende geschrift:

Extract uit zekere missive geschreven by den Ed. Heer Gouverneur Generaal en de E. E. Heeren Rade van India aan den Commandeur en de Raad dezer Fortresse, sub dato 25 January Ao. 1664.

Ons is door d'heer Pieter Overtwater en ook den Predikant Petrus Casier voorgedragen ende te kennen gegeven, hoe UEd, hen eenigzins verlegen vondt in het stuck van de slavenkinderen. die ginder geboren worden, te laten doopen, als niet wetende hoe

zich eigentlyk daarinne zullen hebbe te gedragen, hier is te voren by de Kerkelyke Vergaderinge over dat poinct al eenige disputatie gevallen, te weten of slavenkinderen van ongelovige ouders geboren zynde, den H. doop mochten ingelyfd worden, dan niet, ende is na voorgaande communicatie met de Classis uit Vaderland verstaan, van Ja, en dat op dusdanige wyze, te weten, dat al zulke kinderen op het Christen geloof van degenen daar ze by inwoonen 't zy het hun lyfheeren zyn of niet, wel mogen worden gedoopt, mits dat dezelve haar verbinden zoodanig kind of kinderen in de Christelyke Religie op te trecken, zynde dit ten principalen gefundeerd, op het exempel van den Patriarch Abraham, op wiens geloof allen die van zynen huize waren, besneden wierder, en is zulks hier een lange wyl aldus in observantie geweest, ja ook zeker omtrent de slavenkinderen van de Ed. Compagnie, die daartoe scholen opgerigt heeft, om soodanige gedoopte kinderen, wanneer zy tot haren j ren komen, in de Christelyke Religie te laten onderwyzen. des UEd. ginder na deze regel oock wel mogen schikken, latende dit H. werck in dier voegen voortaan aldaar gelyk hier geschiedt mede zyn voortgang nemen, waaraan UE. Christelyk en wel doen znlt."

' Welke order den Eerwaardige Johan van Arckel zalr. eerst uitgezondene en wettig gestelde Predicant over deze gemeente alhier, voor den tyd van 5 maenden alle kinderen die ter H. doop gebracht wierden sonder onderschyt, 't zy die van gelovige Christelycke off ongelovige heydensche ouderen gesproten waren off niet, den H. doop hier te laten genieten, waervan de outste Comp. slavenkinderen naderhant ter schole gehouden, en aldaar in de kennisse Godts dagelyks onderwezen zyn, gelyk na zyn overlyden oock alsoo gedaan heeft, den Predikant Joannes de Voocht, als die wy onlangs geleden van 't schip Constantia met zyn believen aen landt genomen in Ds. van Arckel zalr. plaats zoo l ng gestelt hebben, tot dat de beloofde permanente Predicant uit 't Vaderland hier souw verschenen wesen.

Ende ten aenzien wy gisteren na het eindigen van de achtermiddachse predicatie, die hier in de zael by gemelde Ds. de Voocht gedaan wiert, met verwondering hebben gesien, dat een tweede Predicant, die die tyt nevens ons present en een mede auditeur aan Ds. de Voocht was, genaemt Philippus Baldeus, zynde op den 6 deser per schip Venenburch van Ceylon alhier aengelandt, om voorts daermede na 't Vaderlant te retourneren, hoe buyten dese order tradt ende niet soo usact als hier alberyts ingevoert was te wreck gingh, maer schoon met 't weygeren van den doop van seecker Comps. slavenkint te kennen te geven, dat hy dat werck beter als ymant van ons allen verstonth, off dat ten minste ons daarmede heeft willen verwyten hoe onvoorsichtig en ongere-

gelt wy dus langh in het plegen van alsucke heylige actien alhier moesten geleeft hebben ; want soo als gisteren in volle kerckelycke vergaderingh twee kinderen, te weten, een dat van Christelyke Duytsche ouderen geboren, en het ander dat by een slavinne gewonnen was ten heyligen doop gepresenteert wierden, heeft hy Ds. Baldeus het eerste in behoorlycke form met de besprenging des waters, en daerover te geven zegen der H. doop genieten late, maer het ander slaven kindt heeft hy met goeden voorbedacht versmadelyker wys van hem afgewesen, daar zyn Ed. nochtans alvorens den Commandeur ofte ten minste cen Ouderlingh off Diaken had behooren te vragen, wat met Gode in dat werck by ons tot noch toe was onderhouden geweest, na dien hy wel wist dat op dien tyd een off meer al sulcke slavenkinderen tot dien einde in de kercke stonden gebracht te worden.

Soo is 't, dat als nu voorn. Commandeur den Raad in serieuse bedenken gegeven en een yder van deselve daerop afgevraecht heeft, off wy ons na de veranderingh off nieuighyt die gisteren meergem. Ds. Baldeus in het tolereeren der H. doop heeft scecken in te voeren, in 't toekomende alsoo behoorden te schikken off by onse voorchr. oude order te blyven, ten aansien deselve niet alleen met het advys van de Kerckenraedt tot Batavia maar ook met dat van de Classis uit Vaderlandt te onser gericht krachtig——bevonden, waerop na voorgaande accurate overwegingh hier in eenparigh verstaen en gearresteert is, dat wy ons voortaen na die eens gegevene goede order reguleeren en den Predicant de Voocht aanseggen zullen, dat zyn E. dat H. werck syn voortgangh zal laten nemen op aanstaende Sondagh, dat ——slavenkindt en alle andere die daerom souden mogen komen versoeken, ieder zyn doopsel te laten genieten, mits deze onse resolutie alvorens meergem. Baldeum zal gethoont en met eenen aengedient worden, dat by aldien zyn E. by aandachtige resumptie der ditmaels genoemde doop order eenige grove defecten off iets was dat met de algemeene Sinodiale Gereformeerde Kerckenorder in dese lande eenigsints strydig vinden mochte, en echter op zyn aanwyzen met weinige moeyte conde geremedieert off wegh genomen worden, wy ons hierin altyt geseggelyk vinden laten en daarvoor dankbaar blyven zullen, om daermede allezins te doen blyken dat wy de gewenste eendracht en vrede soowel in kerckelyke als politieke saken alhier te bevorderen en alsoo te onderhouden soeken.

Aldus gedaan en geresolveerd in het Fort de Goede Hoop, ten dage en jare als voren.

Wagenaar.
Abr. Gabbema.
H. van der Lacus.
Corn. de Cnetser, Sec.

Z. A. ZENDELING GENOOTSCHAP.

De *negen en dertigste* jaarlyksche vergadering van het Zuid-Afrikaansch Zendelings Genootschap werd op Woensdag den 5 September, in 's Genootschaps Gesticht in de Langestraat gehouden. Eene zeer talryke vergadering was er by die gelegenheid tegenwoordig. Het voorzitterschap werd bekleed door den achtingswaardigen medebestuurder, den Wel Ed. Heer S. Stronck, en het verslag voorgelezen door den Eerw. Heer J. H. Beck. Wy vernamen daaruit met genoegen van de vernieuwde pogingen ter onderwyzing der heidenen te Zoar, waartoe de Eerw. Heer Gregorowski was aangesteld—die aldaar yverig werkzaam was. De Eerw. Heer P. E. Faure, Predikant van den Wynberg, hield de redevoering, hebbende ten grondslag het gezegde des Zaligmakers, Joh 18 : 36,—waaruit zyn Eerw. met veel kracht en nadruk betoogde de verpligting op elk een rustende, die bad "Uw koningryk kome,"—om elk, in zynen kring, de belangen van het Godsryk voor te staan, en te helpen bevorderen.

Een kort verhaal van de geschiedenis van dit Genootschap, vindt men in de Redevoering door wylen den Wel-Eerw. Heer Berrangé uitgesproken—by gelegenheid van het 25 jarig bestaan des Genootschaps—te vinden in het Zuid-Afrikaansch Tydschrift, Deel II.

EVANGELISCHE MENGELINGEN.

De Kennis van Jezus Christus de beste.—Al wat gy buiten de kennis van Christus hebt, uw aanzien, uwe kennis, uwe tydelyke goederen, uwe genoegens, zy mogen by de menschen eenig aanzien hebben, en van eenig nut of voordeel zyn, maar by God heeft dit niets te beduiden; het zal uwe ziel niet voeden. Maakt vorderingen in allerlei wetenschappen; beoefent allerlei nuttige kunsten; onderzoekt de natuur tot in hare verborgenste schuilhoeken; voert deze kennis ten top van de hoogst mogelyke volmaaktheid; rigt ter bevordering van al deze dingen genootschappen op; verkrygt daarin eenen uitgebreiden naam en eer; maar wat zal het einde zyn? Van al deze dingen is het opschrift: *zy gaan voorby!* Vraagt u dan in goeden ernst, kunt gy by deze dingen al het leven vinden van uwen geest? Daar zal een tyd komen, dat de eerste, de aanzienlykste, de rykste, de magtigste, de geleerdste, zoo zy niet iets anders hebben, de laatste zullen zyn; en zy die hier in hun oog de laatste waren, de eerste. Gelooft my, alle onze hoop en waarde by God kan alleen deze zyn,

dat wy op nieuw, dat wy uit God geboren zyn, dat is de beste adeldom; dat onze ziel gezuiverd zy van de smet der zonden, en bekleed met de geregtigheid van Christus, dat is het beste sieraad; dat wy toenemen in diep verootmoedigende zelfkennis, dat is de voornaamste wysheid; en dat wy vorderen in de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus, als onzen Heer en Middelaar, dat is de edelste wetenschap, de hoogste geleerdheid.

De treurigheid is voor de ziel als een duistere nacht, die hare sombere vlerken van onlust en werkeloosheid over het gemoed allerwege uitstrekt; zy maakt den mensch misnoegd, gemelyk en verdrietig. Daarentegen de blydschap in den Heer, wekt het hart op; zy geeft licht en leven aan de pligten, rigt trage handen en slappe knieën op, en zet yver, moed en kracht by.

Neerslagtigheid.—Neerslagtigheid is geene godzaligheid. De weg van zaligheid is een weg van blydschap, en de blydschap is de zuster der ware dankbaarheid. Daarom wordt den Christen bevolen "zich te verblyden in den Heer."

Begin en Einde van Geloof en Bekeering.—Het geloof en de bekeering nemen doorgaans haren aanvang met angst, met tranen en zuchten, maar zy eindigen met blydschap.

Godzaligheid, de bron van ware blydschap.—Het is een onfeilbare regel, hoe godzaliger een mensch leeft, hoe standvastiger in blydschap, en het is niet dan het gebrek aan de oefening des geloofs, en der godzaligheid, dat gebrek in blydschap te weeg brengt.

De voortreffelykheid des Geloofs.—Het geloof is het schild, waarop de scherpste pylen afstuiten, zonder dat het vurig vergift, waarmede zy bestreken zyn, kan beschadigen. Als het geloof zyne werking doet, kan geen vyand daartegen bestaan, geene verzoeking waarop iets verwinnen, geen spies of pyl hetzelve doordringen, de gansche magt der hel, en alle derzelver werktuigen moeten daarvoor onderdoen, het geloof overwint de wereld.

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. NOVEMBER, 1838. No. 2.

HET ZALIGE VAN GODS NABYHEID.

Ps. lxxiii. 28 :—"*Het is my goed, naby God te zyn.*"*

BITTER zyn de vruchten der zonde. Gelyk een slaapdrank, den kranke toegediend, hem zoo bedwelmt, dat hy, onbewust van zynen waren toestand, van genoegens droomt, welke hy niet bezit, tot dat hy van dien bedwelmenden staat ontwaakt, de pynen des te heviger gevoelt, welke hem kwelden, en ontevreden met zich zelven, naar verademing hygt, welke hy zich niet kan verschaffen; zoo bedwelmt de zonde de ziel des menschen, zy voorspelt haren bezitter geluk, en houdt hem blind voor het vreesselyk onheil, dat hem over het hoofd hangt. Zy doet hem gelooven, dat hy een gunsteling is des hemels, terwyl het hart gesloten blyft, om acht te geven op die onveranderlyke uitspraak des Almagtigen—"geen onbekeerde zal het koningryk Gods ingaan." Door het in slaap gesust geweten wordt onverschilligheid, vrede geheeten, daar nogtans de Godspraak luide verklaart—"de goddeloozen hebben geenen vrede." Door allerlei zinnelyke voorwerpen, welke by afwisseling voor de aandacht komen, betooverd, laat men zich niet aftrekken van de bekoorlykheden der wereld. Het wisselvallig goed der aarde boeit het hart aan zich, hoewel de gebeurtenis van schier elken dag, het zien van elk rouwgewaad die waarheid uitroept—"Deze wereld is uwe bestemming niet, o mensch, gy zyt stof en zult tot stof wederkeeren." Aan de ware voorbereiding voor de eeuwigheid wordt zelden met ernst gedacht, en veel minder daarop toegelegd, daar nogtans de openbaring leert, dat van oogenblikken van deze zyde des grafs, eeuwigheden af-

* In de Kaapstad uitgesproken, 17 Aug. 1834.

hangen—en dat "zonder heiligmaking, niemand den Heer zien zal." De zonde heeft den mensch van God en van de gelukzaligheid verwyderd. Vindt hier dus geene verzoening plaats; geschiedt hier geene vereeniging met den Heer, dan kan er geene gelukzaligheid worden genoten. Doch heeft men zyne toevlugt tot God genomen; is er verzoening geschied; dan is men ook verlost van den bedwelmenden invloed der zonde; dan heeft men zyn behagen in de dienst Gods, men stelt zyn vertrouwen op Hem, men smaakt dan waar geluk—en zegt met den vromen Asaf, "Het is my goed naby God te zyn"—of zoo als anderen het vertalen—"Het is goed Gods vriend te zyn."—Dat wy, om deze woorden te verstaan,

In de eerste plaats, u bekend maken met den schryver, en de omstandigheden, waarin hy verkeerde toen hy dit betuigde.

Wanneer wy, in de *tweede plaats*, zullen aantoonen, wat deze woorden in zich bevatten.

In de *derde plaats*, de waarheid dezer verklaring zullen trachten te bevestigen, en

Eindelyk, met een woord van toepassing besluiten.

I. *Vooreerst*, dan, hebben wy te letten op den schryver en de omstandigheden, waarin hy verkeerde, toen hy zeide—"Het is my goed naby God, of Gods vriend te zyn."—Ten tyde van David, Israëls grooten koning, wiens roem zich wyd en zyd had verbreid, leefde er, te Jeruzalem, een man uit het geslacht van Levi, die als zanger en dichter zich geenen geringen roem had verworven. Deze was Asaf, de zoon van Berechia, wien het toezigt der zangers by de openbare Godsdienst in het byzonder was toevertrouwd. Wy lezen van zyne verrigtingen, toen de Verbondsark op eene plegtige wyze werd opgehaald;* en toen de Tempel, door Salomo gebouwd, werd ingewyd, was hy een der voornaamste zangers.† Twaalf Psalmen, door hem gedicht, vinden wy in dezen gewyden bundel, waaronder deze, uit welke de woorden van onzen tekst genomen zyn. Deze leert ons eenigzins het gemoedsbestaan en karakter van dezen godvruchtigen Israëliet kennen. Wanneer deze psalm door hem gedicht is, hetzy onder de regering van David, dan wel onder die van Salamo, kan men met geene zekerheid bepalen. Niet onwaarschynlyk is het, dat hy dit lied hebbe vervaardigd, in hetzelfde tydstip, toen David den zeven en dertigsten psalm schreef. Dit althans is zeker, dat Asaf dit lied hebbe gedicht, nadat zyn geloof in het regtvaardige van het Gods Bestuur geweldig was geschokt geweest, zoodat hy zelfs aan het billyke en regtvaardige daarvan had begonnen te twyfelen. Uit die beproeving gered, bezingt hy de goedheid en geregtigheid Gods, het billyke van al zyne handelingen in geheel zyn bestuur. Hy wil anderen bemoedigen, die door gelyke twy-

* 1 Chron. xv. 17—19. † 2 Chron. v. 12.

felingen van hunne gemoedsrust mogen worden beroofd, daarom stipt hy aan, wat hem zoo twyfelmoedig had gemaakt, hoe hy van zyne verkeerde oordeelvellingen was overtuigd geworden, èn ten gevolge daarvan weder rust had bekomen. Hy geloofde dat God degenen, die zyne wetten bewaarden, met vele tydelyke zegeningen, met eer, rykdom en vrolyke dagen zou begunstigen; dat daarentegen degenen, die dat niet deden, die van zyne dienst afkeerig waren, mèt tegenspoeden van allerlei aard, met krankheid, met verlies op verlies zouden worden bezocht. En in zyne dagen had hy het tegendeel ondervonden, want (v. 4—12) "hy zag dat de goddeloozen hunne voornemens naar wensch uitvoerden, geene onheilen op hunnen weg ontmoetten, door de hand Gods niet geplaagd werden met zware krankheden, noch ten grave gingen met pyn en smarte, maar dat zy zonder moeite de wereld verlieten, na lang vaste en krachtige gezondheid te hebben genoten. Hy zag hoe zy weinig beschadigd werden door zulke rampen, welke anderen dikwerf ondervonden, en hoe zy daardoor zoo onverdragelyk hoogmoedig werden, zulk eene verbeelding van zich zelven kregen, dat zy niet alleen geweld oefenden op hunne naasten, maar zich ook beroemden op 't geweld en de wreedheid waarmede zy hunne grootheid handhaafden en vermeerderden."—V. 7, "Hunne oogen puilden uit van vet," *i. e.* zy leefden zoo overdadig, dat hun gelaat de opgeblazenheid van hunne harten vertoonde. Zy spotteden met degenen die zich hielden aan de regels van regt, of hen waarschuwden van het gevaar, waaraan zy zich blootstelden. Zy verklaarden openlyk, dat zy zich aan geene wetten lieten binden, zelfs niet aan de wetten Gods, zeggende—"*dat het* een bloote naam is, waarvoor zy niet vreesden." Hy zag, dat hoe boos deze ook wezen mogten, zy hunne volgers hadden, die om des vermaaks en des tydelyken voordeels wil, hen aankleefden, zeggende, hoe kan God het weten, wat wy doen; hoe zal Hy zich met onze zaken bemoeyen—en ziet—deze, hoewel zy God versmaadden, hadden aanhoudenden voorspoed, hun rykdom en vermogen nam dagelyks toe.—Dit alles, wat moeite Asaf zich gaf, kon hy niet begrypen: dit kon hy met het billyke en regtmatige van Gods Bestuur niet overeenbrengen. Hy zelf daarentegen, die zich op de beoefening van ware godsvrucht, met geheel zyn hart, had toegelegd, werd gedurig door aanhoudende verdrukkingen, ja zelfs door die goddeloozen gekweld. Hy nam dan voor, de zaak ernstiger te onderzoeken, of hem geen lichtstraal zoude beschynen, in hetgeen hem thans zoo duister was. Hy raadpleegde de godvruchtigen. Hy begaf zich in Gods heiligdom, om daar wysheid en verlichting des verstands te bekomen. En ziet, daar werd hem geleerd op het einde te letten van die menschen; op hetgeen hen, na hun verscheiden van deze wereld, zoude ten deel

vallen. Daar leerde hy hen nu van meer naby beschouwen. En wat bevond hy? Dat zy dien vrede niet bezaten, welken hy meende dat zy genoten. Nu schaamde hy zich over zich zelven. Hy erkende openhartig dat hy gedwaald had—want hy zag dat de goddeloozen, in hunnen uiterlyken voorspoed, slechts vet gemaakt waren voor den dag der slagting. Hy zag daarentegen dat de godvruchtigen, hoe zy ook mogten geteisterd, gesmaad en vervolgd worden, ware gelukzaligheid genoten. Daarom zeide hy met een bly gemoed—"Ik zal dan volharden God te volgen—ik zal my niet laten afschrikken van den weg zyner geboden—want de Heer zal my leiden naar zynen raad, en hierna in zyne Heerlykheid opnemen, nevens Hem heb ik niemand in den hemel, nevens Hem lust my niets op aarde. Laten dan de goddeloozen van God afhoereren, *i. e.* zyne dienst verzaken, en daaromtrent onverschillig en vyandig zyn—wat my aangaat—*naby God te zyn,* zyn vriend te wezen, vlytig en naarstig Hem te dienen,—*is my goed,* want God alleen kan de begeerten van den onsterfelyken geest verzadigen.—Pligt en belang eischten dat van hem—het was hem goed.

Dus leert gy Asaf kennen als een man, die afkeerig van de booze bedryven, zelfs van vermogende lieden in zynen tyd, zyn vertrouwen op God stelde, zyne instellingen van harte aankleefde, en in alles Hem poogde te behagen. Met een woord—gy leert hem kennen als een ware Israëliet—een opregte vereerder van Jehova.

En deze taal van Asaf is de taal van elken waren vromen. Hy maakt Asafs woorden de zyne, en zegt "het is my goed, myn zaligst lot, naby te wezen by myn God."

II. Onderzoeken wy dan, wat deze woorden, in den mond des geloovigen, in zich bevatten.

Zy veronderstellen, dat God zyne liefde en goedertierenheid aan hem heeft bekend gemaakt: dat hy die ontdekking zich hebbe ten nutte aangewend; en het weldadige en zegenryke daarvan ook heeft ondervonden.

1. *Zy veronderstellen dat God zyne liefde en goedertierenheid aan hem heeft bekend gemaakt.* Hierin is liefde, zegt Johannes, (1 Joh. iv. 10) niet dat wy God hebben lief gehad, maar dat Hy ons heeft lief gehad, en zynen Zoon gegeven heeft tot eene verzoening voor onze zonden. "Wy hebben Hem lief, omdat Hy ons eerst heeft lief gehad," (v. 19.) De ontdekking van zyne liefde is het groote beweegrad van onze liefde jegens Hem. Door de zonde van God afgezworven, zoekt het schepsel, zoo als Asaf van de ydele lieden getuigt, zyn hoogste goed in hetgeen de zinnen streelt. Al hetgeen de eigenliefde opwekt, den natuurlyken hoogmoed voedt, en zinnelyk genoegen verschaft, wordt gretig gezocht, en zoo veel mogelyk vastgehouden, want in het najagen der wereldsche vermaken

en begeerlykheden meent men zyne gelukzaligheid te zullen vinden; terwyl het hart een afkeer gevoelt van God en zyne geestelyke dienst. Die afkeer en verveling kan men niet verbergen. Dit doet de een op deze, de ander op geene wyze, naar mate de omstandigheden, waarin men geplaatst is, en de gemoedsneigingen verschillen. Allen evenwel kiezen zy van natuur een vergankelyk goed. Ziet men dan nu den mensch datgene verzaken, waarin hy weleer zyne gelukzaligheid meende te vinden;—hoort men hem de dienst van God, waarvan hy afkeerig was, zyn vermaak en zyn wellust noemen, en met Asaf zeggen, "Het is my goed naby God te zyn?" zoude iemand er dan nog aan twyfelen, of er een omkeer, eene verandering in zyne oogmerken en neigingen hebbe plaats gehad? Door het *woord des Heeren* werd hy bekend gemaakt met de ontfermende liefde Gods. Daar leerde hy, wat die liefde gedaan heeft, om het heil des zondaars te bevorderen. Hoe uitnemend groot een geschenk zy aan eene zondige wereld heeft gegeven: hoe een ieder gelukkig zyn kan, die dat goddelyk geschenk wil aannemen, en dus dat bewys van weergaloos onbegrypelyke liefde, met wederliefde wil beantwoorden: die deze zoo heerlyke ontdekking niet versmaadt, maar zulks diep ter harte neemt—met één woord, die in den Zoon gelooft. Die ontdekking der goddelyke liefde was hem niet maar geschied door Gods woord, maar ook door *zynen Heiligen Geest*, want zonder dezen zoude het eerste van geene uitwerking zyn. Het is de Geest, die het verstand verlicht, waardoor de ziel met diepe bewondering deze ontfermende liefde bepeinst, den wil begeerig maakt, de voorstellingen en overtuigingen van 't verlicht verstand te volgen. Hy maakt het woord krachtig, de uitnoodigingen regt bekoorlyk, zoo dat men als door liefdekoorden tot God wordt getrokken. Dus nadert de Heer, Hy biedt zich zelven aan, terwyl Hy hen toeroept—"Wendt u tot my en wordt behouden." En de ziel, overtuigd dat in Hem, in zyne gunst alleen, waar geluk, ja het hoogste, het eenigste goed te smaken zy—zegt "Het is my goed naby God—of Gods vriend te zyn."

Die dat in waarheid getuigt—die

2. *Heeft ook deze ontdekking Gods zich zelven ten nutte aangewend.*

Het is eene, door de ondervinding van alle eeuwen bevestigde waarheid, dat hoewel God zyne liefde en goedertierenheid aan de menschen openbaart; op de treffendste wyze hun aankondigt, dat Hy geen behagen heeft in hun verderf, maar wel in hunne behoudenis; ja, hoewel Hy hun het middel aanwyst hoe zy behouden kunnen worden, en tot zyne gemeenschap, waarin het geluk van het schepsel bestaat, kunnen geraken; velen—zeer velen—ja, de meesten daarop geen acht geven:—Integendeel—zy sluiten het oog, om

het licht niet te aanschouwen dat hen bestraalt. Zy zyn moedwillig doof voor de roepstem der Goddelyke Liefde, en verzuimen niet, op alle mogelyke wyze hun afkeer van den Heer en zyne zalige dienst aan den dag te leggen. Dan alleen kan men zeggen, zich de bekendmaking der goddelyke liefde ten nutte te hebben gemaakt, wanneer men in waarheid met Asaf zeggen kan—"Het is my goed naby God te zyn"—en dan is men naby den Heer,

Wanneer men met genoegen aan Hem denkt. Dit toch doen de goddeloozen niet. Het denken aan dien God, die hen met zoo vele weldaden begunstigt, is hun vreemd. God is niet, zoo als de Schrift zegt, in al hunne gedachten, en wanneer zy aan Hem denken, is het niet met dat heilig genoegen, hetwelk zy ondervinden, die door den Heiligen Geest verlicht, aan de uitnoodiging van het Evangelie gehoor hebben gegeven. Deze zeggen steeds met Israëls vromen Dichter—"Ik overdenk uwe bevelen, ik let op uwe paden." Het is hem aangenaam te gedenken aan de volmaaktheden van zynen God, die den hemel en de aarde heeft geschapen, en die, daar Hy den lof der schepselen niet behoeft, nogtans zoo liefderyk jegens hen gezind is, om hen uit de duisternis over te brengen tot zyn wonderbaar licht. Veel denkt hy aan zynen Schepper, die hem wonderlyk en wonderbaarlyk heeft geformeerd; aan zynen Verlosser, die met zyn bloed hem heeft gekocht; aan zynen Heiligmaker, die hem verlicht en een smaak voor het waarachtig eeuwig goed heeft ingeboezemd. Dit doet hy dagelyks. Dit doet hy met een heilig genoegen. En daar hy met genoegen aan Hem denkt—

Spreekt hy ook gaarne van Hem. Dit is hem geene gedwongene zaak. Dit doet hy, niet om daardoor eenen naam te maken, maar het hart vol zynde van Hem, wien zyne ziel lief heeft, van wien hy getuigt "het is my goed naby God te zyn," zoo kunnen zyne lippen van Hem niet zwygen. Den wereldling moge het vervelen van God te spreken, en van hetgeen het bevindelyke der ware godzaligheid aangaat, doch niet hem, aan wien God zich als Vader in den Zoon zyner liefde heeft doen kennen. Hy zegt met den vromen Asaf—"Ik zet myn vertrouwen op den Heer, om al uwe werken te vertellen." "In eeuwigheid zal ik het verkondigen." "Ik zal de daden des Heeren gedenken, ik zal uwe wonderen gedenken van oudsher. Ik zal uwe werken betrachten en *van uwe daden spreken,"* (Ps. lxxvii. 12, 13.) Ik zal de goedertierenheden des Heeren niet verzwygen—"Voor onze kinderen zullen wy ze niet verbergen, vertellende de liefelykheden des Heeren aan het navolgend geslachte, en zyne sterkte, en zyne wonderen, welke Hy gedaan heeft," (Ps. lxxviii. 4,)

Deze verblydt zich ook in den Heer. Deed Asaf zulks niet? "Wien heb ik, zeide hy, sprekende tot den Heer, nevens u in den

hemel, nevens u lust my niets op aarde," (v. 25.) Ik zal u loven, o God, in eeuwigheid, van geslachte tot geslachte; ik zal uwen roem vertellen, (Ps. lxxix. 13.) Deze is niet de vreugde van den wereldling; want hy verheugt zich in het tydelyke goed, in vergankelyke schatten, voorbysnellende vermaken, aardsche eerbetooningen, zinnelyk genot, doch niet in God, die de bron is van alle goed. Doch de godvruchtige verheugt zich in het bezit van dat goed, hetwelk onvergankelyk is, terwyl het zyne begeerte is en toeleg, om met alle volheid Gods vervuld te worden. Hy verheugt zich in den Heer, en het heil, hetwelk hy door Hem is deelachtig geworden. Hy verheugt zich over de zegeningen, welke in het Ryk van Christus worden genoten, de genademiddelen, waarmede hy begunstigd is, het woord der prediking, hetwelk hem dierbaarder is dan duizende van goud en zilver—daar hy met den Profeet zegt—"Uw woord is my tot vreugde en blydschap myns harten." Hy verheugt zich in de hoop dier heerlykheid, welke zyn erfdeel zyn zal, wanneer de sterfelykheid door de onsterfelykheid zal zyn verslonden. Het aanschouwen van den voorspoed der goddeloozen, die God en zyn woord en zyne zaak versmaden, moge hem met eenen Asaf doen treuren, bedenkende evenwel dat zy hun deel in dit leven slechts hebben, en dat Jehova regeert, zal niets deze zyne blydschap doen tanen—met Habakuk zegt hy, "Ik zal in den Heer van vreugde opspringen; ik zal my verheugen in den God myns heils," Hab. iii. 18.

Vurig verlangt hy ook naar den Heer. Verstoken te zyn van het licht van Gods aanschyn; van die vertroostingen, waarby de ziel als het ware leeft, is voor dat hart het grievendste, dat men ondervinden kan; in dien toestand roept hy met den godvruchtigen dichter uit—"Gelyk een hert schreeuwt naar de waterstroomen, zoo schreeuwt myne ziel naar u, o God! myne ziel dorst naar God, naar den levendigen God." Met Asaf zegt hy—"Myne stem is tot God en ik roep; myne stem is tot God en Hy zal de oore tot my neigen." Dat verlangen naar den Heer, die vurige begeerte om zyne gemeenschap te mogen genieten, is kenbaar in het vermaak dat hy heeft in het gebed, waarin hy tot God nadert. Zyn hart voor Hem te mogen uitstorten, hetzy gemeenschappelyk met degenen, die den Heer vreezen, hetzy in de eenzame binnenkamer; daar zyne nooden hem te klagen, zyne tekortkomingen te belyden, om vergeving Hem te smeeken, om hulp en bystand tot Hem te mogen roepen, en de hulde zyner dankbaarheid Hem te mogen toebrengen, terwyl de Heer met zyne vertroostingen hem verkwikt, en zyne nabyheid hem doet ondervinden, is eene onuitsprekelyke verkwikking voor zyne ziel, zoo dat hy zegt "Het is my goed naby God te zyn." Het leven is hem eene verveling, zoo hy de tegenwoordigheid zyns Gods moet missen.

En hoe gaarne gehoorzaamt hy zyne gezegden? Dit toch is

volgens de verklaring van Jezus, het kenmerk van zyne opregte volgelingen, het zeker bewys dat men Hem lief heeft, (Joh. xiv.) Hetzelfde getuigt de Apostel Johannes, (1 Joh. v. 3,) "Hierin is de liefde, dat wy zyne geboden gehoorzamen." Die in waarheid getuigt, dat het goed is Gods vriend te zyn, aarzelt niet zyne bevelen te gehoorzamen. Zyn lust is in dezelve. Dankbaar voor die genadige ontdekking van heil, welke aan hem is geschied; voor die roeping welke hem een deelgenoot heeft gemaakt van dien zoo gewenschten zegen, stelt hy zyn ligchaam tot eene levende, heilige en Gode welbehagelyke offerande, welke zyne redelyke Godsdienst is. Hy weet dat er geene verdoemenis is voor degenen, die in Christus Jezus zyn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest. En terwyl hy op God vertrouwt, zich op Hem verlaat, in zynen wil berust, hoewel Hy toezenden moge hetgeen voor vleesch en bloed onaangenaam is, tevreden is met al zyne beschikkingen, hoe duister dezelve menigmalen zyn mogen, wetende dat alles door dien wyzen en goeden Vader wordt bestierd, zoo jaagt hy onafgebroken naar ware heiligmaking, wetende dat zonder dezelve niemand den Heer zien zal. Hy is begeerig dat zyn geheel bestaan geregeld worde naar de wet zyns Gods.—Overtuigd dat hy geene volmaakte gehoorzaamheid kan betoonen, dat hy dus door de werken der wet niet kan geregtvaardigd worden, daar zyne beste verrigtingen ligter zyn dan ydelheid, zoo erkent hy dat de wet heilig is en goed, hy heeft zyn behagen in de dienst van zynen God; hy is een vyand van alle zonde, onder welke gedaante die zich ook aan hem moge voordoen; gedurig onderzoekt hy Gods woord, om van zynen pligt naauwkeurig te worden onderrigt. Wordt hy tot zelfverloochening geroepen, hy gehoorzaamt die stem, hy neemt zyn kruis op en volgt den Heer. En terwyl hy niet onverschillig is omtrent zyne onvolmaaktheden en veelvuldige tekortkomingen, dezelve betreurt en naar verbetering hygt—zoo wacht hy zich voor moedwillige zonden, opdat de naam des Heeren om zynentwil niet mogte gelasterd worden. Want

Het is zyn toeleg steeds den Heer te behagen. En dit doet hy door de beoefening van die deugden, welke de vruchten zyn van den Heiligen Geest. Daardoor, weet hy, wordt God verheerlykt, en de beoefening van die deugden maakt de versiering uit van den verborgen mensch. Is het God, die in hem werkt het willen en werken naar zyn welbehagen, zoo werkt hy ook zyne zaligheid uit met vrees en beven, voegende by zyn geloof, deugd, matigheid, godzaligheid, broederlyke en algemeene liefde. Zoo wandelt hy welbehagelyk den Heer. Hy is naby den Heer, en het is hem goed. Hy verspreidt een licht rondom zich, opdat anderen, zyne goede werken bespeurende, zynen Vader, die in de hemelen is, mogen verheerlyken.

En deze zal ook den Heer standvastig blyven aankleven. De

wereld moge vleyen, de zonde streelen, doch de liefde Gods, door den Heiligen Geest in het hart uitgestort, doet alle bekoringen overwinnen, en standvastig het lam volgen, waarhenen Hy leiden moge. Trots de verleidingen waaraan hy is blootgesteld, trots de strikken welke hem van rondom worden gespannen, trots de laster, den smaad en de verdrukkingen, welke hem toegebragt worden door eene booze en ydelheid minnende wereld, kleeft zyne ziel den Heer aan, is de nabyheid Gods zyn lust en genoegen, want hy weet, dat deze ligte verdrukkingen, welke haast voorbygaan, voor hem werken een uitnemend gewigt van heerlykheid, terwyl hy niet aanschouwt hetgeen men ziet, maar hetgeen men niet ziet. Die dus handelt, die met een onverdeeld hart zich den Heer heeft toegewyd, met genoegen aan Hem denkt, gaarne van Hem spreekt, zich in Hem verblydt, vurig naar Hem verlangt, zyne gezegden gehoorzaamt, Hem tracht te behagen, Hem standvastig aankleeft, die heeft zich de ontdekking Gods ten nutte gemaakt, die kan in waarheid zeggen "Het is my goed naby God te zyn."

En die dat betuigt, die

3. *Heeft ook het weldadige en zegenryke daarvan ondervonden.* Want—dien *zal de Heer niet doen ontbreken de dingen, waardoor het geestelyk leven kan worden onderhouden.* Daar God hen verzorgt van de middelen der genade, zal Hy in derzelver genot hen ook rykelyk overschaduwen met zynen Geest, zoo dat zy in waarheid het gezegde van David bevestigd vinden—"dat de verborgenheid des Heeren is voor degenen die Hem vreezen, en zyn verbond om hen dat bekend te maken." (Ps. xxv. 14.) Wie kan die vreugde beschryven, welke het erfdeel is der godvruchtigen? Zy is eene vreugde, welke alle kennis te boven gaat. Het vooruitzigt niet alleen van het toekomstig goed, dat zy deelachtig zullen worden, verwekt blydschap, maar het genot van tegenwoordige geestelyke weldaden verkwikt en verlevendigt hunne harten. Wat al gemeenschap genieten zy niet met den Heer, wanneer zy in het gebed tot Hem naderen, wanneer zy, in Gods woord, met zynen wil en hunne pligten trachten bekend te worden, wanneer zy de gedenkteekenen van het verzoenend lyden en sterven hunnes Heilands mogen ontvangen. Hoe worden zy door de liefde op de vleugelen des geloofs opgevoerd—om te loopen en niet moede, te wandelen en niet mat te worden. Hoe nietig vertoont zich aan hun oog de wereld met al hare begeerlykheden, terwyl zy op dat uitnemend gewigt der heerlykheid staren, waarnaar zy grypen, gedrongen door de liefde van Christus.

Het is hun goed naby God te zyn—*want gaarne hoort en gunstig verhoort Hy hunne gebeden.* Hunne begeerten bepalen zich vooral tot de dingen welke God behagen. En gelyk hy, die aan eenen aardschen vorst zyne wenschen voordraagt, zich verblydt,

wanneer hy verhooring by dien erlangt, zoo veel te meer verheugt zich de geloovige, die weet dat zyn bidden niet opstygt tot eenen mensch, dien het faalt aan krachten, maar tot den Eeuwigen, Onveranderlyken, die naar zyne oneindige wysheid en onbegrensde goedheid alles regelt tot bestwil zyner kinderen. Daar zy tot God genaken, genaakt Hy tot hen. " De Heer immers is naby allen, die Hem aanroepen, allen, die Hem aanroepen in waarheid. Hy doet het welbehagen dergenen, die Hem vreezen, Hy hoort hun geroep en verlost hen." (Ps. cxlv. 18, 19.)

Die naby Hem zyn, worden door Hem beschermd en bewaard. Dat vry het getal hunner vyanden by den dag vermeerdere; dat zy woeden, dat zy razen en tieren. Geen nood! De vleugel van Gods almagtige bescherming breidt zich uit over degenen, die Hem liefhebben, en noch hoogte noch diepte, noch engelen, noch magten, noch tegenwoordige of toekomstige dingen kunnen hen scheiden van hunnen Verlosser. De tegenspoeden der regtvaardigen mogen vele zyn, uit alle die redt hen de Heer. Alle dingen zal Hy doen medewerken ten nutte dergenen, die Hem liefhebben. Asaf had dit by bevinding, en niet enkel by beschouwing, daarom zeide hy—" Bezwykt myn vleesch en hart, zoo is God de rotssteen van myn hart, myn deel in eeuwigheid. Gy hebt myne regterhand gevat, Gy zult my leiden door uw raad. De schepter der goddeloosheid zal niet rusten op het lot der regtvaardigen."

Zoo is het dan goed, naby God te zyn, *want Hy verkwikt de zynen met de vreugde van zyn Heil, de invloeden van zynen Heiligen Geest.* Deze zyn zoo vele betuigingen van zyne liefde, zoo vele blyken van zyn welgevallen. Hy maakt dien vrede, welke een heilig genoegen, eene zalige kalmte over al de vermogens van den geest verspreidt. Hy proeft uit den beker van zaligheden, welken hy met volle teugen in gindsche gewesten drinken zal, waar hy in de haven der ruste aangekomen, den stormwind niet meer zal hooren loeyen, het geweld der golven niet meer zal gevoelen. De lichtstralen van Gods vaderlyk aanschyn verheffen zich over zyne ziel, en schenken hem een voorgevoel van die zaligheden, welke zyn erfdeel zullen zyn met de volmaakten, die ongestoord dat licht aanschouwen, hetwelk niet zal worden verduisterd, en uit de volle bron eene volle verzadiging scheppen van vreugde en heerlykheid, daar zy elkanderen juichende toeroepen—" O hoe goed is het naby God te zyn."

(Het vervolg hierna.)

DE ZIEL VAN DEN DOOD BEHOUDEN.

Aanspraak by de Algemeene Jaarlyksche Vergadering van het Zuid-Afrikaansch Zendeling Genootschap.

Veel is er, dat met een terugblik op het verledene, ons en tot verootmoediging, en tot dankbaarheid zoude kunnen stemmen, gelyk dit geschied is door mynen waardigen ambtgenoot, die my onlangs is voorgegaan; doch het voorledene voorbyziende, en het oog in de toekomst vestigende, is er uit den tegenwoordigen staat veel te ontleenen, is er mede zeer veel, dat uwen yver behoorde te verdubbbelen, om voort te gaan in het gezegend werk, dat gy op u genomen en waartoe gy u te zamen verbonden hebt,—om de leer van Jezus, of de ware, zuivere Godsdienst onder de onverlichten en heidenen in deze stad, in deze volkplanting, voort te planten en te helpen verbreiden. Een werk, waarin de aanbiddelyke Verlosser u is voorgegaan, die den armen het Evangelie predikte, en de menschen den weg ten hemel aanwees, die het licht der ware kennis in het schemerend Palestina heeft doen opgaan, hetzelve meer en meer over den aardbodem verspreidt, die het ook tot ons heeft gebragt, en die zorgen zal, dat het door geene menschelyke vonden immer zal worden uitgebluscht.—Een werk, waarin de heiligste en deugdzaamste mannen hun grootst genoegen vonden, en de reinste vreugde smaakten. Een werk, waartoe Profeten en Apostelen hunnen tyd en alles hebben opgeofferd, zonder immer het minste berouw daarover te gevoelen. Een werk, waarop Engelen met deelnemende belangstelling nederzien, en waarin de godvruchtige ziel met de streelendste vooruitzigten bevredigd wordt; want het is een werk, dat, hoewel door de wyzen dezer wereld gelaakt, ja veracht, door den Heiland is bevolen, en door den Almagtigen Schepper van hemel en aarde, met zyne hooge goedkeuring wordt bekroond. En wat zoude uwen yver meer kunnen aanvuren in dit heerlyk werk, als het gezegde van den Apostel Jakobus, kap. v. 20—"*Die eenen zondaar van de dwaling zyns wegs bekeert, zal eene ziel van den dood behouden, en zal menigte van zonden bedekken.*"

Voorwaar, was er geen ander gedeelte in de Heilige Schrift, welke van 's naasten liefde gewaagt, zoo ware dit genoeg, om eenen iegelyken, die van de zekerheid des doods, het gewigt der eeuwigheid en de waarde der ziel levendig overtuigd is, aan te moedigen, nimmer in zyne pogingen te vertragen, om de menschen met de leer van Jezus bekend te maken; want deze alleen wyst het middel aan, hoe de ziel van het verderf gered en in het bezit der eeuwige zaligheid kan worden gesteld.

Het is waar, de Apostel spreekt aldaar van den beklagenswaar-

digen toestand dergenen, die belydenis van de Christelyke Godsdienst hebben gedaan, doch van dezelve afkeerig zyn geworden, die de voornaamste waarheden loochenen, en een onchristelyk, ergerlyk leven voeren. Deze moet men trachten van hunne verkeerdheden te overtuigen, en moge men in zyne pogingen slagen om deze de waarheid wederom te doen erkennen, zoo wordt dit eene bekeering geheeten. En deze bekeering is een zegen voor den overtuigde,—zy is eene bron van heilig genoegen voor dien yverigen menschenvriend, die zich door geene moeyelykheden liet afschrikken, den verdoolde tot de kudde des Heeren terug te brengen.

De Apostel veronderstelt, in zyn gezegde, dat het niet om het even is, wat men gelooft ; dat dwaalbegrippen in de godsdienst voor den mensch allergevaarlykst zyn ; nadeeliger voor de ziel dan wel de kanker is voor het ligchaam : daarom dringt hy er zoo sterk op aan, " dat zy de waarheid zouden verstaan, op de kennis der waarheid zich zouden toeleggen."

Doch het is niet minder waar, dat ook deze uitdrukking in eenen algemeenen zin op *alle onchristenen* kan worden toegepast.—Zy allen hebben de bekeering hoogst noodig; *want zy hebben de waarheid niet.* Zy koesteren de ongerymdste denkbeelden aangaande God. Ik spreek niet van andere heidenen, maar bepaal my tot degenen, die in ons midden zyn, die zoo dikwerf van God hooren, die in de gelegenheid zyn, de tempelen des Allerhoogsten te kunnen bezoeken, en daar aangaande Hem te worden onderwezen, en van dezen, zeg ik, zy kennen de waarheid niet. Zy weten niet wie, en wat God is. Zy wandelen in de duisternis en hebben geen licht. Zy weten niet, hoe God barmhartig en nogtans regtvaardig zyn kan, en hoe zyne geregtigheid kan worden verheerlykt in diezelfde voorwerpen, over wie de barmhartigheid haren glans verspreidt.—Zy kennen zich zelven niet, en ingenomen met het denkbeeld, dat de zinnelykheid het grootste genoegen den mensch verschaft, zoeken zy by uitsluiting daarin al hun geluk. Onbewust aan den ellendigen toestand, waarin de zonde hen heeft gedompeld, zyn zy omtrent de tegenwoordige, zoowel als toekomstige verlossing uit denzelven onbekommerd; of worden zy nu en dan door de beschuldigingen van het geweten verontrust, zoo zoeken zy rust, in hetgeen de toekomstige onrust met tiendubbele wroegingen verbitteren zal. Zy weten niet hoe de heerschappy der zonde kan worden verbroken, waar zy reine zielenvreugde zullen bekomen. En daar zy noch den aard der verlossing kennen, noch het middel waardoor die verkregen kan worden, bestaat er geene ware begeerte, zich daarvan te bedienen.

De kennis der waarheid hebben zy niet. Hun hart, van God vervreemd, verheugt zich niet in zyne dienst, maar in hetgeen de

wulpschheid streelt en de zinnelykheid voedt. Zy mogen huiverig zyn voor de straf, welke op de zonde is gedreigd, maar zy schroomen niet, door hun doen God te beleedigen. *Niet* God, maar hetgeen de gedachten aan hunnen Schepper en Weldoener uit het hart verbannen kan, beminnen zy; en gelyk zy onbekommerd omtrent hun eigen heil daar henen leven, zoo ook omtrent den zedelyken toestand van anderen. Niet die beweegredenen, welke Gode behagen, maar de eigenliefde voeden, zyn de dryfveren hunner daden. De eer huns Scheppers te bevorderen is niet hun doel, noch ook de regel, door den Allerhoogste voorgeschreven, het rigtsnoer hunner bedryven. En is het dan wonder dat zy de slaven zyn van allerlei ondeugden? En zoude iemand willen beweren, dat deze de bekeering niet noodig hebben? Dat het niet noodig is, hen bekend te maken met de verzoening door Jezus Christus aangebragt?

Het is immers alleen door deze leer dat zy tot ware verbetering kunnen geraken: en die heilvolle leer moet hen gedurig worden voorgesteld.—Andere middelen moge men te baat nemen, om den ontrouwe tot eerlykheid, den onkuische en onmatige tot ingetogenheid, den verkwister tot spaarzaamheid te bewegen, doch het is slechts uiterlyke deugd, zoo lang er geene ware gemoedsverandering bestaat; en deze verandering wordt door het Evangelie van Christus te weeg gebragt, hetwelk niet slechts het uiterlyk bestaan, maar de inwendige neigingen van den mensch bestiert. Daar leert men God in al zyne volmaaktheden kennen; daar verneemt men hoe Hy, die vlekkeloos is in heiligheid, onkreukbaar in geregtigheid, den schuldige regtvaardigt—die zyne toevlugt tot Christus heeft genomen. Daar biedt de verhoogde Verlosser den bevenden zondaar aan, hetgeen zyne behoefte voor tyd en eeuwigheid zoude kunnen vervullen: want Hy heeft de straf gedragen, het handschrift der zonden aan het kruis genageld, en eene eeuwige geregtigheid aangebragt. Daar erlangt men door den Geest de toepassing dier heilryke zegeningen, welke Christus heeft verworven. Door zyn licht worden de dikke nevelen van onkunde, vooroordeelen, on- en bygeloof verspreid. Door zyne heilige zalving, wordt men in staat gesteld, niet meer zyne leden te stellen tot wapenen der ongeregtigheid, maar het ligchaam te stellen tot eene levende, heilige en Gode welbehagelyke offerande, welke is onze redelyke godsdienst. Hy vormt den zondaar tot een nieuw schepsel in Christus, by wien het oude is voorbygegaan, en alle dingen nieuw worden; zoo dat hy niet meer wandelt naar het goeddunken des harten, maar door de liefde van Christus geregeerd, Gods heilige wet stelt tot den regel van al zyn doen en laten. Hy wordt dus bekeerd, *i. e.* hy haat het kwade, hy bemint het goede. En door de waarheid, gelyk die in Christus is, ontstaat deze verande-

ring. Daarom moet men volstandig yverig zyn deze leer te verspreiden, omdat de onkundigen, de van de waarheid afgedwaalden tot ware bekeering worden gebragt.

Want, die tot God zich bekeert, bekomt vergiffenis van zonden, "diens ziel wordt behouden van den dood." En welke zegen is grooter, dan de vergiffenis der zonden?—Wat toch doet den mensch met huivering aan de ontbinding zyner natuur denken?—Wat vervult hem zoo vaak met angst en schrik, benaauwt zyne ziel—en doet hem in de stille oogenblikken des levens heete tranen schreyen, wanneer hy zich de eeuwigheid, wanneer hy zich den Regter des heelals vertegenwoordigt? Is het niet de zonde, welke als een zwaar pak op zyn hart drukt? Doch heeft hy het aanbod des heils in Christus omhelsd? Is hy tot God bekeerd? Dan zyn hem de zonden vergeven. Ziet hy nu opwaarts? Dan beschouwt hy zynen Vader, die de menigte zyner zonden genadig heeft bedekt;—en hy verheugt zich met ootmoedigende vreugde. Dan staroogt hy, door het geloof, op zynen Grooten Redder, die voor hem aan het kruis is gestorven, en de bitterheid des doods is voor hem geweken. Dan bepeinst hy die zalige genoegens, welke aan gindsche zyde des grafs ongestoord worden genoten; en door de zalige vertroostingen des Heiligen Geestes, die het wrange en bittere op zynen levensweg hem ten goede doet medewerken, heeft hy een voorsmaak van die zaligheid, welke de Heer bereid heeft voor degenen die Hem liefhebben. Ziet hy rondom zich; dan betracht hy, in al hetgeen hem bejegent, de hand zyns liefdevollen Vaders. Hy ligt zich op den avond ter neder, en verbeidt die rust, welke voor het volk Gods overblyft. Want door Christus tot God bekeerd, heeft hy vergiffenis zyner zonden bekomen. En zult gy huiverig, zult gy traag zyn de kennis van Christus, uwen medezondaren, uwen natuurgenoten, die zoo diep in onkunde zyn verzonken, mede te deelen? Uwe tegenwoordigheid is my waarborg voor het tegendeel. En om u in dat loffelyk werk te bemoedigen—merk ik aan—

Dat die het middel zyn moge, den zondaar van de dwaling zyner wegen; *i. e.* van zynen zondigen loopbaan te bekeeren, de grootste weldaad aan hem bewyst, en voor zich zelven den grootsten zegen geniet, welken men op aarde zoude kunnen wenschen te genieten. "Hy behoudt eene ziel van den dood"—hy rukt eene ziel, die der duivelen prooi zoude zyn geweest, van den gapenden afgrond,—"Hy bedekt eene menigte van zonden." En welk een voorregt is dat niet! Welk eene onbeschryfelyke vreugde moet dit in het hart niet verwekken! Zyn zy blyde, die eenen ter dood veroordeelde van de straf hebben mogen bevryden, terwyl tevens zyne verbetering bevorderd werd? Doch wat is die vreugde, in vergelyking van dat genoegen, door hem gesmaakt

die eene ziel van den eeuwigen dood heeft mogen redden? Die een gezel heeft bekomen om met hem *voor eeuwig* den Verlosser van zondaren te verheerlyken? Hier hoort hy de dankbare taal der geredde ziel, voor wie hy een middel is geweest, en daar vindt hy bevestigd, hetgeen de dichter zoo treffend bezingt. Evang. Gez. 192, 11:

> Daar roept, o mogt my God dit geven!
> Veelligt een zalig' ook tot my,
> "Wees welkom, gy hebt my het leven,
> "De ziele my behouden, gy!"
> O God! wat zaligheid, hoe groot!
> Een ziel te redden van den dood.

"Eene menigte van zonden zal die bedekken"—zegt Jakobus. Hoe veel zonde, hoe veel kwaad, hoe vele Godonteerende daden worden niet voorgekomen, wanneer de zondaar tot God wordt bekeerd? Hoe vele deugden, welke schier onbekend zouden zyn geweest, worden dan niet beoefend, waardoor *en* God verheerlykt, *en* het heil van den naasten *en* het eigen geluk bevorderd wordt? En hoe vele ongeregtigheden, hoe veel, dat ons nu zoo veel kommers en verdriets berokkent, zoude niet voorgekomen worden, indien de heidenen tot God werden bekeerd? Indien allen die ons omringen Jezus in waarheid lief hadden! Schroomen wy dan niet *by aanhoudenheid* hun die zegeningen voor te stellen, welke Jezus zyne ware vereerders aanbiedt. Vergeten wy dus nimmer het gezegde van den Apostel, "Weet dat hy, die eenen zondaar bekeert van de dwalingen zyner wegen, eene ziel van den dood behoudt, en eene menigte van zonden bedekt."

En zal ik u daartoe nog verder aansporen, en beweegredenen aanvoeren om in dit goede werk voort te gaan? Zal ik zeggen, hoe dankbaarheid tot God, voor de zegeningen der Verlossing, welke gy geniet, u in dit zoo heerlyk werk voor traagheid behoorde te behoeden? Welk eene nachtelyke duisternis zoude ons bedekken, waren wy verstoken gebleven van de zegeningen der Verlossing? Hadden wy van den naam van Jezus nimmer iets vernomen? Waar vonden wy troost, wanneer tegenspoeden, gelyk een heirleger, ons achtervolgden? Waar hadden wy eene schuilplaats, wanneer de rampen des levens, als eene zwarte wolk, boven ons brein te zamen pakten? Waar vonden wy een lichtstraal van hoop, wanneer de zonde ons beknelde, en alles rondom ons in dikke duisternis gehuld was? Verstoken van het licht der openbaring, zouden wy overal in het donkere rondtasten, en uit de eene naarheid in eene andere, en die akeliger, vervallen.—Doch nu hebben wy het zonnelicht der openbaring. Dit zyn wy niet ons zelven; wy zyn het den Heer verschuldigd, die ons bezocht heeft met zyn heil, en in dit tranendal ons bemoedigt met de hoop des eeuwigen

levens. En dankbaarheid zoude ons niet dringen, de handen uit te strekken, om "zielen van den dood te behouden—van de dwalingen hunner wegen te bekeeren?" Wat ook het onderscheid in stand, of staat of betrekking zyn moge,—zy zyn wezens voor eene eeuwigheid geschapen, en vatbaar voor eeuwige gelukzaligheid. Zoo gy u de eeuwigheid kunt vertegenwoordigen; zoo gy u levendig kunt overtuigen van de waarde der ziel, welke door uwe yverige pogingen heelt kunnen behouden worden, maar door eene nalatigheid verloren, onherstelbaar verloren, voor eeuwig ——ja, voor eeuwig verloren is,—is het dan nog mogelyk, dat gy onbekommerd omtrent uwe, omtrent de eeuwige belangen van uwen evenmensch zyn kunt? Ja onmogelyk is het dan, dat gy geene pogingen zoudt aanwenden zielen te gewinnen voor uwen Verlosser? Onmogelyk, dat gy karig zyn zoudt van uw tydelyk vermogen by te dragen ter ondersteuning van de pogingen van dit Genootschap?—Neen—gevoelden wy dat, dan zouden wy ernstig om hunne bekeering bidden—wy zouden de gezette bedestonden gemoedelyk bywonen—wy zouden onze penningen met eene volvaardige blymoedigheid toebrengen, wy zullen arbeiden dat het Ryk van Christus, die onze Koning is, en wiens onderdanen wy belyden te zyn, uitgebreid worde.—En zyt gy niet daartoe hier verschenen? Geliefden—Ja—gy betuigt door uwe tegenwoordigheid, dat hoe ook anderen mogen gezind zyn, gy u niet schaamt de zaak van uwen Heer en Koning—gy verlangt dat de leer van Jezus over den ganschen aardbodem verspreid, dat dezelve gekend en beoefend worde door elken bewoner van deze volkplanting, van deze stad. Gaat voort—gaat vlytig voort in uwen arbeid—en wordt gy door moeyelykheden bestormd, vertraagt niet—wordt niet moedeloos, maar gedenkt ter uwer bemoediging de woorden van den Apostel, "die eenen zondaar van de dwaling zyner wegen bekeert, zal eene ziel van den dood behouden en eene menigte van zonden bedekken."

Om uwe belangstelling in deze zaak nog meer op te wekken, zy het my vergund, de woorden te bezigen van den Wel-Eerw. Heer C. J. van Noorden, Predikant te Delft, die de redevoering hield by de jaarlyksche Vergadering van het Rotterdamsch Zendelings Genootschap in 1820. Zy zyn de volgende:

"Onder de voorname bewyzen van het groot verval des Christendoms in ons Vaderland, is geen van de minste die koelheid en onverschilligheid, waarmede de zaak van het "Zendeling" Genootschap wordt aangezien; om niet te spreken van de afkeuring en tegenwerking, welke het, van hare oprigting af, ondergaan heeft, en nog ondergaat, zelfs van eenige Christenen, aan wier opregte liefde jegens God en den Verlosser men in andere opzigten niet twyfelen mag.

" Ik beken openhartig geen begrip te kunnen vormen van het gemoedsbestaan van zulke menschen.

" Dat belyders van het Christendom, die met den naam tevreden zyn, en hunne eigene zaligheid niet zoeken, ook met de zaligheid van anderen niet ingenomen zyn, dit bevreemdt my niet ; en even weinig dat zy, die braafheid in gedrag en wandel voor de hoofdzaak houden, de verlichting en bekeering der heidenen door het Evangelie onnoodig keuren.

" Maar het is my een raadsel, hoe het zyn kan, dat ware Christenen, die den Verlosser liefhebben, en de gelukzaligheid hunner medemenschen verlangen, (en die zyn immers alleen ware Christenen ?) niet hartelyk toejuichen aan elke poging, om de eer van God, en het geluk der menschen te bevorderen.

" Het eenige, dat ik ter verschooning van zulk een gedrag bedenken kan, is, dat men de zaak van het Zendeling Genootschap nooit bedaard en met waren ernst onderzocht en overwogen heeft, dewyl het eene tegenstrydigheid is, Jezus Christus lief te hebben, en geen belang te stellen in de uitbreiding van zyn Koningryk.

" Men beschouwe het Genootschap, uit welk een oogpunt men wil, men ontdekke er groote gebreken in, (het heeft er, naar eigen gulle belydenis, vele,) maar men heeft immers geene de minste reden, om te twyfelen aan ons opregt oogmerk, de bevordering der gelukzaligheid onzer medemenschen ; en is dit dan eene zaak om af te keuren en tegen te werken ? Behoorde niet elk, wiens hart voor den Verlosser klopt, zich met ons te vereenigen ?

" Het bedroeft my, als ik hooren moet, dat er onder myne medebroeders zyn, die de zaak des Genootschaps afkeuren, en door allerlei achterdochtige bedenkingen tegenwerken, en moet ronduit verklaren, dat zulk een gedrag in tweestryd staat met hunne heilige bediening. Stil zitten, of onzydig blyven, is zelfs strydig met onze verpligting, en zal afgekeurd worden door onzen Heer, in den dag zyner toekomst; hier past het woord van onzen Heiland : Wie met my niet is (om de eere Gods, en de zaligheid der menschen te bevorderen), die is tegen my, en wie met my niet vergadert, die verstrooit.

" Vraagt gy, of ik de zaak van het Zendeling Genootschap beschouw, als in betrekking staande met het ware Christendom des harte ? Deze vraag moet toestemmend beantwoord worden. Het ligt in den aard der zaak, en de ondervinding bevestigt het, dat overal, waar de uitbreiding van het Evangelie wordt ter harte genomen, door deze belangneming beloond wordt met verlevendiging van de Godsdienst des harte.—Men klaagt, (en niet zonder reden) over verval in het ware Christendom. Maar wat baat klagen, als men geene middelen tot herstel aanwendt ? En onder deze middelen is de zaak van het Genootschap. Ik durf u verzekeren, als gy

deze zaak wilt toevallen en verstaan, gy er eene overvloedige winst voor u zelven van zult wegdragen. Gy zult het Evangelie der zaligheid hooger schatten, de godsdienstige voorregten, welke gy geniet, meer op prys stellen, God vuriger danken, blymoediger dienen, uwe medemenschen hartelyker liefhebben, en met moed en blydschap aan hun waar en eeuwig geluk arbeiden.—Het zy zoo."

HOE ZAL IK VOOR GOD BESTAAN?

Gy wenscht gelukkig te zyn. Gy zyt overtuigd dat God u gelukkig maken kan. Gy wenscht te weten, hoe gy gelukkig worden kunt, hoe gy met God kunt worden verzoend? Deze vraag zal ik trachten te beantwoorden, en myn antwoord zal inhouden, hetgeen God zelf in zyn woord daaromtrent heeft verklaard. Weet dan, dat OM VOOR GOD TE KUNNEN BESTAAN, OM GEMEENSCHAP MET HEM TE HEBBEN—WY REGTVAARDIG MOETEN ZYN. De gelykvormigheid in grondbeginselen, denkenswyze en gedragingen, is, onder ons menschen, de grond van eene ware en duurzame vriendschap, daar verschil van gemoederen in tegendeel verwydering baart.—Dit heeft nog veel meer plaats omtrent den hoogen God, het allervolmaaktste Wezen. God is ten hoogste volmaakt; Hy bemint zich zelven, en dus ook alles, wat met zyne volmaakte natuur overeenkomt. Integendeel heeft Hy eenen onveranderlyken afkeer van alles, wat met zyne heiligheid strydig is. Zoo leert ons ook Hab. i. 13—" Gy zyt te rein van oogen, dan dat gy 't kwade zoudt zien, en de kwellingen kunt gy niet aanschouwen; en David, Ps. v. 5, " Gy zyt geen God die lust hebt aan goddeloosheid, de booze zal by u niet verkeeren, gy haat alle werkers der ongeregtigheid." Zullen wy dan Gode behagen, en met Hem gemeenschap hebben, wy moeten beminnen hetgeen Hy bemint; haten hetgeen Hy haat, en doen 't geen Hem welgevallig is.

Maar waar zal dan de goddelooze en de zondaar verschynen? Waar zal hy verschynen, die tot nog toe de ongeregtigheid doet? Velen zyn er, die met sprekende daden tot God zeggen: Wyk van ons, aan de kennis uwer wegen hebben wy geenen lust. Men leeft als of er geen God was, van wien men afhangt, wien men te vreezen, te dienen, te danken heeft; en wien men rekenschap van al zyne daden verschuldigd is. Men houdt God niet in erkentenis. Sommigen leven in brasseryen, dronkenschappen en ontuchtigheden. Sommigen in twist, haat en nyd omtrent hunne naasten. Sommigen drinken het onregt in als water, en allen overtreden dagelyks Gods geboden met woorden, gedachten en gedragingen, terwyl

men de dagelyksche weelde zyn vermaak acht, en in zyn hart zegt, de Heer ziet het niet, de Heer merkt het niet.

Dit gaat voor een tyd wel, zoo lang het ligchaam welvaart. Maar wat zal het einde zyn? Hebt gy dat wel ernstig overdacht? Doe—ach! doe het dan op dit oogenblik. Waar, waar zult gy verschynen? Hoe zult gy uwen Schepper, uwen Wetgever, den volmaakten en heiligen God ontmoeten; wanneer Hy komen zal? Wanneer Hy komen zal om de aarde te rigten, en gy gedaagd zult worden voor den geduchten troon van zyn gerigt? Gy doet nu deze dingen, en God zwygt in zyne langmoedigheid. Gy meent welligt, dat God u gelyk is: maar daar zal een tyd komen, die het anders leeren zal. Daar is een gedenkboek voor zyn aangezigt geschreven: en wat zal het zyn, wanneer Hy u daaruit al uwe ongeregtigheden in het licht van zyne bliksemende heiligheid ordenlyk voor oogen zal stellen? Zoo min het was voor eenen gloeijenden oven, en een nachtuil voor den gloed der middagzon bestand is, even zoo weinig, ja oneindig minder zult gy in het aanstaande gerigt voor Hem kunnen bestaan, wiens oogen als vuurvlammen zyn, wanneer *Hy* tot u zeggen zal: *Wykt van my af; gaat weg—weg in het vuur—het eeuwig vuur, gy werkers der ongeregtigheid.*

Mogelyk denkt gy by u zelven, dat oordeel is regtvaardig; maar ik ben zoodanig niet, dat ik my daarover behoef te ontrusten. Ik ben geen dief, geen dronkaard, geen hoereerder, geen achterklapper. Ik doe niemand overlast, niemand onregt, ik gehoorzaam myne overheid en die over my gesteld zyn; ik leef met myne naasten in vrede; en wat het godsdienstige betreft, ik ben gedoopt, ik ben van brave en godsdienstige ouders opgevoed; ik heb myne belydenis gedaan, ik ben een lidmaat der kerk, ik neem de godsdienst waar: ik verzuim nooit, zonder noodzaak, de openbare leerredenen: Gods woord wordt in myn huis stipt gelezen: ik bid ter gezetter gelegenheden, en scherp dat ook wel zorgvuldig mynen kinderen in: het avondmaal is my eene heiligheid der heiligheden, dat ik nooit, zonder dringende redenen, zou nalaten: met één woord, ik leef zoo zedig en godsdienstig als ik iemand ken, en veel beter dan honderd anderen.

Deze dingen verdienen zeker lof onder de menschen, dat kan niemand ontkennen; maar zoo deze dingen uwe regtvaardigheid uitmaken, waarmede gy meent voor God te zullen kunnen bestaan, dan bedriegt gy u zelven. Gelooft my, en zoo gy my niet gelooven wilt, gelooft het getuigenis Gods, die in zyn woord ons leert—

Dat die regtvaardigheid, waardoor wy Gode welgevallig zyn, en in zyn gerigt bestaan kunnen, eene volmaakte, eene goddelyke regtvaardigheid zyn moet; eene regtvaardigheid, die uit God is. En laat my u dan vragen, is deze uwe regtvaardigheid wel volmaakt? Is zy Gode gelykvormig? Is zy zoo volmaakt, als zy zyn kan en

zyn moet, om by den hoogst volmaakten God goedgekeurd te worden?—Gy zult misschien zeggen—Ik breng het daarin zoo ver, als in myn zwak vermogen is;—maar is ook dit waarlyk wel alzoo? Doet gy daarin waarlyk nog wel alles, wat gy kunt? Zoudt gy niet nog meer kunnen doen, dan gy doet? en nalaten dan gy laat? Beschuldigt u zelfs daarover niet nog wel uw geweten, onaangezien al uwe pligten? Dit zult gy niet kunnen ontkennen. En hier heb ik genoeg aan, om nu de zaak niet hooger op te halen. Hierby wil ik u nu maar een oogenblik bepalen:—Gy doet dan niet alles, niet volstrekt alles, wat gy kunt:—Gy zult nog meer kunnen doen, en nog meer kunnen laten. Zoo is dan, volgens uwe eigene bekentenis en geweten, uwe regtvaardigheid gebrekkig: want dit is Gods gebod, gy zult my liefhebben MET GEHEEL UW HART, met GEHEEL UWE ZIEL, met GEHEEL UW VERSTAND, en met AL UWE KRACHTEN. Dat is geen gebod, zoo maar in het onbepaalde gegeven, en misschien wat sterker uitgedrukt dan wel gemeend. O neen! dat gebod is gegrond in de onveranderlyke natuur van God. Naar dat gebod zal de Regter der gansche aarde oordeelen. Het minste nu, dat daaraan ontbreekt, maakt u schuldig, en al uwe vorige regtvaardigheid ongenoegzaam en ondeugend. Maar waar blyft gy dan met al uwe regtvaardigheid, zoo gy in de weegschaal der goddelyke geregtigheid gewogen,—gewogen—maar te ligt bevonden wordt?—Denkt gy, God zou dat weinige gebrek misschien wel kunnen inschikken, wel kunnen overzien. Dunkt u dat hard, zoo veel goeds te doen, zoo ver te komen als men byna kan, en dan nog evenwel om eenig gebrek veroordeeld te worden? Zoo zult gy niet blyven denken, myn vriend, wanneer gy de zaak wel beziet, en de Regter der goddelyke geregtigheid behoorlyk opmerkt. Stel u eens voor, dat gy voor den wereldlyken regter schuldig stondt wegens dievery, of eenige andere misdaad, zoudt gy u vrypleiten met te zeggen, "ik heb, buiten dat geval, niemand beleedigd, niemand doodgeslagen, niemand gelasterd, nooit als een valsch getuige my laten gebruiken, altyd myne overheid geëerd en honderdmaal my als een braaf burger gedragen: alleen dit gebrek, is my door zwakheid overgekomen, en daarom, gy moet dit gebrek inschikken, en over 't hoofd zien: myn in andere opzigten onschuldig gedrag kan dat gebrek wel goedmaken! Wat dunkt u van zulk een pleit? Ik beken, zulk een is in trap wel minder misdadig dan een booswicht, die zich opzettelyk zyn gansche leven door, aan alle goddeloosheid heeft overgegeven; maar zoudt gy evenwel wel gaarne op zulk een pleit het wagen? Zoudt gy wel met veel vertrouwen, met zulke redenen voor den wereldlyken regter verschynen? Zou de regter, zonder krenking van het regt, zulke redenen mogen laten gelden? Maar even dit is uw geval:—en, bedenkt dit,—het goddelyk regt is nog oneindig

onkreukbaarder. Al hadt gy, om zoo te spreken, de gansche wet in alles gehouden, en maar in een eenig gebod gestruikeld, zoo hebt gy de hoogste Majesteit immers beleedigd, en al uwe gehoorzaamheid, welke niet meer dan uw schuldige pligt is, kan die beleediging niet wegnemen. Ik verwonder my menigmalen over de ongelykheid van 's menschen overleggingen. Laten zy, die aan de hoven van eenen vorst of koning verkeeren of daar veel te doen hebben, eens zeggen, met wat zorgvuldigheid en naauwkeurigheid men de bevelen, ja de verzoeken en de oogen van den vorst gadeslaat: hoe kwalyk de minste achteloosheid of nalatigheid opgenomen, hoe onvriendelyk zulk een ontvangen wordt. Nu, dit klimt in dezelfde mate, als de trap van het gebied en de majesteit van den vorst hooger is. Maar wat verbeeldt men zich dan van eene inschikkelykheid of onverschilligheid in de Allerhoogste Majesteit, welke eene laagheid zou zyn in den geringsten vorst, en zyn ontzag niet weinig zou krenken!

Daarenboven, men heeft zoo ligt in den mond, het *weinige* dat er aan onzen pligt ontbreekt, die *geringere* zwakheden, die *kleinere* misslagen—zou God die niet overzien? Zou Hy die zoo hoog nemen?—Maar het gebrek is niet gering, het verzuim is niet weinig,—de overtredingen, welke gy begaat, onaangezien uwe stipte zedigheid, zyn niet klein, dan alleen in uwe oogen; omdat gy blind zyt voor de verdorvenheden van uw hart; omdat gy de vuile bronnen niet bemerkt, welke in u zyn, uwe verborgene afdwalingen niet gadeslaat, en van Gods volmaakte geregtigheid en heiligheid geen regt begrip, noch betamelyke indrukken in uw hart gevoelt.

Maar zoo nu al het gezegde u nog niet moge kunnen overtuigen, zoo laat ik u de onfeilbare verklaring van den aanstaanden Regter zelven doen hooren. Zoo spreekt Gods Zoon; Matt. v. 20—" *Ik zeg u, ten zy uwe geregtigheid overvloediger zy, dan die der Schriftgeleerden en Farizeën, gy in het koningryk Gods niet kunt ingaan."* En hoe ver meenden het deze menschen niet gebragt te hebben!—Na deze uitspraak zal Jezus ook oordeelen ten jongsten dage. Hoort dat uit dienzelfden mond verzekeren, Matt. vii. 22, 23—" *Velen zullen te dien dage tot my zeggen, Heere, Heere! hebben wy niet in uwen naam geprofeteerd? en in uwen naam duivelen uitgeworpen, en in uwen naam vele krachten gedaan?* Zoo veel hadden zy gedaan, en hebt gy dit wel gedaan?—Veel, maar niet alles; maar wat volgt er? *En dan zal ik hun openlyk aanzeggen: Gaat weg van my, ik heb u nooit gekend.*

Maar veelligt denkt gy; komt het er waarlyk zoo op aan; wordt het zoo naauw gezocht! Wel, wie is er dan regtvaardig op aarde? Wat mensch leeft er, die dan in Gods gerigte bestaan en voor God regtvaardig zyn zal?—Het is diezelfde vraag, welke de

dichter van den 130sten Psalm doet, die de allersterkste ontkenning uitdrukt; en in den 145sten Psalm, verzekert hy stellig, *niemand die leeft, zal voor uw aangezigt regtvaardig zyn.* En zoo is het; allen zyn wy afgeweken, te zamen zyn wy onrein geworden, er is niemand, die zoo goed doet, dat hy niet zondigt; en daarom merk ik aan,

Dat die geregtigheid, welke naar Gods beeld, welke uit God is, en door welke alleen wy voor God bestaan kunnen, eeniglyk te vinden is in Christus Jezus. Christus alleen heeft de geregtigheid der wet volkomen vervuld. Hy was heilig, onnoozel, onbesmet en afgescheiden van de zondaren. Hy kon zeggen voor zynen Regter, op het laatst van zyn leven, indien ik kwaad gedaan heb, getuig tegen my. Hy kon zyne vyanden uitdagen, wie uwer overtuigt my van zonden! Hy leerde en toonde ten duidelykste, dat Hy gekomen was om alle geregtigheid te vervullen. God uit den Hemel gaf er dit bevestigend getuigenis over—deze is myn Zoon, myn geliefde, in wien ik myn welgevallen heb. God heeft de pogingen zyner vyanden beschaamd, die hem in het graf wilden gekluisterd hebben.—Hy heeft Hem opgewekt uit den dooden.

Maar Christus heeft die geregtigheid vervuld, niet voor zich zelven, niet ten zynen behoeve, maar als Borg, in de plaats en ten nutte van schuldige zondaren. En het is deze geregtigheid, die u ook wordt aangeboden. Het is deze Borg, die in den naam Gods u wordt verkondigd. Hoe zedig, en uiterlyk deugdzaam gy ook wezen moogt, gy hebt dezen Borg en zyne geregtigheid noodig. Zonder Hem kunt gy voor God niet bestaan. Al wat gy buiten Hem meent te hebben, is een huis der spinnekoppen. Maar ook hoe zondig gy wezen moogt, welk een groot zondaar, hoe ontelbaar uwe overtredingen, hoe groot uwe misdaden zyn mogen, deze Borg en zyne geregtigheid is genoegzaam—en wordt u ook nog van God voorgesteld en aangeboden. In den naam des Heeren wordt u, in Hem, verkondigd de vergeving uwer zonden, en dat van allen, waarvan gy niet kunt geregtvaardigd worden door de wet van Mozes; want God was in Christus, de wereld met zich zelven verzoenende, en heeft dat woord der verzoening tot u ook in onzen mond gelegd. Zoo zyn dan alle getrouwe Evangeliedienaars gezanten van Christus wege, als of God door hen bade; die u bidden, laat u met God verzoenen! Want Hem, die geene zonde gekend heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt; opdat wy zouden worden regtvaardigheid Gods in Hem,—*i. e.* de regtvaardigheid van Christus, welke Hy met zyn allerheiligst leven, volmaakte gehoorzaamheid, gewillig lyden en allervolkomenste vervulling der gansche wet verworven heeft, wordt door God den zondaar toegerekend, en tot hem overgebragt, in dier voege, dat hy gerekend wordt gedaan

en geleden te hebben, hetgeen Christus voor hem gedaan en geleden heeft, uit kracht van welke toegerekende geregtigheid van Christus, hy zelf vrygesproken en voor een regtvaardige gehouden en als zoodanig behandeld wordt.

Maar om hiervan het regte gebruik te maken, dient gy vooral niet uit het oog te verliezen, maar wel in ernstige overweging te nemen,—DAT DIE GEREGTIGHEID VAN CHRISTUS, ZOO ZY ONS BATEN ZAL, DAN OOK DE ONZE WORDEN MOET; WY MOETEN DAARAAN DEEL VERKRYGEN DOOR HET GELOOF. HET IS, zoo als de Apostel Paulus leert, (Phil. iii.) EENE REGTVAARDIGHEID, AAN HET GELOOF VASTGEMAAKT, EENE REGTVAARDIGHEID, DIE DOOR HET GELOOF IN CHRISTUS IS. Door het geloof komt een zondaar tot Christus, en tot zyne geregtigheid, die hy aanneemt, en zich toeëigent. Het geloof doet ons onze eigen ongeregtigheid beseffen, onze schuld en diepe onmagt gevoelen. Het geloof doet ons, ons zelven verloochenen, van ons zelven afzien, met een onuitsprekelyk verlangen hongeren en dorsten naar Christus en zyne geregtigheid; dadelyk tot Hem komen, Hem hartelyk aannemen, zoo als Hy ons van God in het Evangelie tot een volkomen Zaligmaker wordt aangeboden. Het geloof doet ons, zonder uitbeding, ons zelven aan Hem overgeven, en in Hem alleen de vergeving onzer zonden, genade en zaligheid, zoeken en vinden. Wil u hiermede niet op losse gronden vleyen, maar onderzoek en beproef u zelven, of gy u door het geloof met Christus vereenigt, zyne geregtigheid daardoor hartelyk aanneemt, en daardoor leeft? Gy zult immers toch niet willen verloren gaan. Gy wenscht zalig te worden. Zoo lief u dan uwe eigene behoudenis is—sta naar dat geloof: en, daar dit geloof eene gave Gods is, zoo smeekt den God der genade, den Belooner dergenen, die Hem zoeken, dat Hy dit geloof door zynen Geest in uw hart werke.—Wat nu daartoe al behoort, kan ik tegenwoordlg in de byzonderheden niet uithalen: alleen zal ik u by éene proef bepalen, waarvan de Apostel Paulus spreekt; namelyk—

WANNEER WY DIE REGTVAARDIGHEID VAN CHRISTUS DOOR HET GELOOF DEELACHTIG ZYN, OF WORDEN, DAN MOET MEN ALLE ANDERE DINGEN DAARBY SCHADE REKENEN, EN HET VERTROUWEN OP EIGENE GEREGTIGHEID GEHEEL VERZAKEN. Zoo lang men tot die laagte van vernederende zelfkennis niet is gekomen; zoo lang is het ook onmogelyk, Christus en zyne geregtigheid door het geloof aan te nemen, veel min deelachtig te zyn. Zoo lang men nog eenige goede gedachten van zich zelven heeft, of meent te moeten hebben, en iets te vermogen, is Christus met zyne verdiensten, naar de mate van die inbeelding, kleiner, geringer, en schynt gemist te kunnen worden: zoo lang is Christus niet de eenige en volkomene oorzaak onzer regtvaardigheid: ja, zoo lang kan God, in zyne vrye

en gansch onverdiende genade, van ons niet erkend of verheerlykt worden. Zonder deze overtuiging wordt niet zelden uit het Evangelie, eene nieuwe wet; uit Christus, een andere Mozes gevormd; en zoo wordt, midden in het Christendom, opgerigteene eigen regtvaardigheid, die uit de wet is, en welke, volgens de verklaring Gods, met den eisch zyner geregtigheid onbestaanbaar is. Maar wanneer ons alle gedachten van eigen waardigheid ten eenemale ontvallen; wanneer wy ons waarlyk beschouwen, zoo als wy waarachtig voor God zyn; gansch schuldig, walgelyk, verdoemelyk en onmagtig; Dan, dan eerst wordt de verlossing en geregtigheid, welke in Christus is, boven alles dierbaar: dan wordt zy onschatbaar, onontbeerlyk in ons oog: dan staat zy op den allerhoogsten prys: dan wordt zy ons begeerlyker dan de overvloed van het fynste goud: dan acht men alle dingen, welke zy ook zyn mogen, daarby niet beter dan schade en drek: dan leert men hongeren en dorsten naar Christus en zyne geregtigheid; en alzoo in Hem gelooven.

Zegt gy, dit is waarlyk myn geval; dit is myn toestand, de Alwetende is myn getuige! Ik zie my zelven als gansch onwaardig en verdoemelyk: ik moet myn vonnis onderteekenen en wil gaarne onderschryven, dat ik in my zelven geenerlei regtvaardigheid heb, waarop ik zou kunnen of willen voor God verschynen; maar de geregtigheid van Christus is myn eenig uitzigt; deze is my boven alles dierbaar; deze is my ook alleen genoegzaam; en ik wensch niet anders dan met die geregtigheid bekleed, en door dezelve behouden te worden. Kunt gy dit in waarheid betuigen, dan hebt gy grond om te gelooven, DAT GY WAARLYK IN CHRISTUS ZYT,—DAT GY VOOR GOD ZULT BESTAAN.—Doorbladert het gansche Evangelie, gy zult daar overal dit bestaan, als het echte kenmerk der genade, geteekend vinden. Gaat dan met dit woord te rade, en tracht op hetzelve door te werken tot het vertrouwen, dat gy waarlyk in Christus gevonden wordt.

Houdt u vast aan deze waarheid, en dit gewigtig geloofstuk van het Evangelie, en laat u, door geene bedriegelyke leeringen, van dit fondament uwer zaligheid aftrekken. Hoe meer gy deze groote zaak overweegt, hoe dieper gy inziet in het Evangelie, Gods Heiligheid, de volmaaktheid der wet, uwe verdorvenheid, en 's Heilands verdienste, des te grondiger zult gy deze geloofsleer verstaan, en God danken, dat Hy u gewezen heeft tot dien eeuwigen rotssteen, op welken gy het huis uwer zaligheid zoo veilig bouwen kunt.

Maar ziet dan ook toe, dat gy in uwe praktyk niet heimelyk afwykt van uwe belydenis en geloof—maakt nimmer ophef van uwe Godsdienstpligten; laat nimmer in uw hart opryzen, immers geen plaats behouden, groote gedachten van uwe godzaligheid

boven anderen, waardoor gy anderen ligt beoordeelen, en veelal geringer dan u zelven achten zoudt—verheft u niet op uwe goede werken, al zyn zy ook in God gedaan. Vertrouwt nimmer op uwe vroomheid, opdat de verzoeker u niet aantreffe en overvalle buiten uwe vesting, buiten Hem, in wien alleen uwe geregtigheid en sterkte is.

Is het dat gy waarlyk eenige vorderingen maakt; vindt gy een overgegeven hart aan den Heer; zyt gy in arbeid en in lyden, om de zaak van Christus, overvloediger dan anderen: merkt dit wel aan als bewyzen van uw geloof, als eene vrucht des Geestes, maar laat het nooit zich indringen onder de gronden van uwe regtvaardigheid voor God. Laat alsdan uwe ziel zich des te meer in diepe verootmoediging buigen voor uwen God, die in zulk een onwaardig vat zoo veel heeft willen werken, opdat zyne genade door uwe geringheid en zwakheid te heerlyker doorschyne. Dankt er God voor, dat Hy 't begonnen werk in u wil voortzetten, opdat gy, die in u zelven niets zyt, worden zoudt tot prys van zyne genade.

Mogelyk echter klaagt gy veeleer over onvruchtbaarheid, en de reden daarvan is, dat gy in uw dagelyksch bestaan te ver van deze waarheid af zyt. Tracht toch door te dringen tot Christus en naby Hem te blyven. In Hem alleen vermoogt gy alles, en zonder Hem kunt gy niets doen, gelyk een rank, die van den wynstok afgezonderd, zyne sappen moet verliezen en verdorren. Blyft daarom in eene gedurige verloochening van u zelven, opdat gy met Christus te nader vereenigd moogt blyven. De regtvaardigheid des geloofs alleen, is eene levendige regtvaardigheid; daardoor alleen kunt gy bekwaam worden om de regtvaardigheid te doen—*i. e.* het kwade te haten en te laten, het goede te beminnen en te betrachten.

Wenscht gy in Christus gevonden te worden; verschynt dan ook nimmer in uwe toenaderingen tot God, zonder Hem. Begint steeds met de levendige geloofsvereeniging met Christus. Zonder Hem kunt gy nooit, zelfs in den hemel, het aangezigt van den regtvaardigen en heiligen God aanschouwen; door Hem alleen, maar ook door Hem waarlyk, hebt gy den toegang met vrymoedigheid tot den Vader.

Is dit uw bestaan, uwe beoefening, uwe bestendige keus? Weet dan en gedenkt het tot uwen troost; gy zyt in Christus, en gy zult als regtvaardigen in Hem gevonden worden. Zoodanig zult gy bevonden worden in uw eigen geweten, dat langs dezen weg, door die vereeniging met Christus en verloochening van eigen geregtigheid, in Jezus bloed meer zal gereinigd worden van doode werken, om den levendigen God te dienen.

Zoodanig zult gy bevonden worden by de menschen, vooral by uwe medegeloovigen, die daaraan bekennen zullen dat gy in Christus leeft.

Zoodanig zult gy vooral bevonden worden voor den regterstoel van God.

Op dezen grondslag kunt gy veilig bouwen. Op dezen rotssteen staat uw huis vast. Dit zy dan uw troost in leven en in sterven; en zoo dikwyls u bekommeringen aanvallen, wanneer de dood of doodvrees u overvalt: zoo dikwyls u afgevraagd wordt, welke uwe gronden zyn, waarop gy de eeuwigheid zult instappen, de zaligheid verwacht en voor God zult bestaan; zoo houdt vast aan dezen grondslag, en laat dit uw antwoord zyn: In Christus gevonden te worden, niet hebbende myne geregtigheid, die uit de wet is, maar de regtvaardigheid, welke door het geloof in Christus is:—dan zult gy te dien dage ook by bevinding kunnen zeggen,—Ziet deze is onze God, ik heb Hem verwacht, en Hy zal my zalig maken: deze is de Heer, ik heb Hem verwacht, ik zal my verheugen en verblyden in zyne zaligheid.

LEVENSSCHETS VAN DEN GRAAF VAN ZINZENDORF.

Lodewyk, Graaf van Zinzendorf, was geboren op den 26 van Mei des jaars 1700. Van jongs af aan was hy een braaf mensch, die voor al wat goed heette, met drift was ingenomen, een godvreezend Christen, maar wiens godsdienstbegrippen met een zinnelyk hulsel omkleed waren, en die door een, hem byzonder eigen, enthusiasme, het al te levendig gevoel van zyn hart over de tegenworstelende kracht der rede liet zegepralen. Hy was een vlytig beoefenaar der letteren, welke hy, naar zyne bestemming, aan de regtsgeleerdheid en staatkunde wilde dienstbaar maken—en daarenboven een zeer verstandig, yverzuchtig, vurig, onderneemziek, voortvarend—buitengemeen—geheel origineel—man. Immers dit laat zich van zelf bevroeden. Hy, die in minder dan eene halve eeuw, binnen en buiten de uitgebreide Protestantsche kerk, zelf eene kleine kerk stichten kon, welker grondvesten op de lessen der Apostelen schynen te rusten en welker achtenswaardige leden zoo veel van de vroegste Christengemeenschap vertoonen—zoo iemand moest een man zyn, die eenen meer dan gewonen geest had. Schoon het met den stand waarin hy geboren was, niet overeenkomstig geacht werd, dat hy, in de loopbaan zyner akademische studiën te Wittenberg, de openbare lessen over de Christelyke Godgeleerdheid bywoonde, bevlytigde hy zich echter te huis, met zeer veel belangstelling in die wetenschap. Hy verzamelde uittreksels uit de schriften der voornaamste Theologanten. Met den meesten smaak las hy de werken van Luther en Spener. Voor die van den laatsten had hy byzondere hoogachting gekregen, zoo aan het huis van

zyne godzalige grootmoeder, die hem opgevoed had, als in het bekende kweekschool van den Hoogleeraar August Herman Franke, te Halle, waar hy van zyn tiende tot zyn zestiende jaar, eene zeer stichtelyke opleiding genoten en de gronden zyner geleerdheid gelegd heeft. Op Spener had hy daarenboven eene zeer oude betrekking; deze was een zyner doopgetuigen geweest. Franke voorspelde, toen hy den jongen graaf onderwys in zyn Instituut gaf, dat hy ten eenigen tyde een groot licht voor de kerk worden zou, indien slechts zyne vorderingen aan den aanvang beantwoordden. Toeval nogtans gaf gelegenheid dat die voorspelling vervuld werd. Reeds ten jare 1722, toen hy, als Hof en Justitieraad te Dresden, in een gansch anderen kring verkeerde, dan waar hy eigenlyk, naar het scheen, schitteren konde, sloegen zich in den omtrek van zyn adelyk slot te Berthelsdorff eenige uitgeweken Moraviërs neder, die vryheid van godsdienst zochten. De Graaf nam deze menschen terstond in zyne bescherming, en schoof, ten dienste der nieuwe volkplanting, al het aanzien, aan zynen hoogen stand verknocht, met eene buitengewone grootheid van ziel, aan eenen kant. Van toen af leefde de Graaf geheel voor de godsdienst, houdende het voor het grootste geluk om voor het ryk van zynen Heiland godvruchtige onderdanen te winnen. Zelf werd hy ten jare 1734 te Tubingen, door de Theologische fakulteit, langs den gewonen weg, aangesteld tot een' geordenden Christenleeraar, der onveranderde Augsburgsche belydenis toegedaan. In deze betrekking onderwierp hy zich aan al de moeyelykheden, welke met het teederhartig waarnemen van dien post vergezeld gingen; onderwierp zich aan de moeyelykste gevaren, die hem aangrynsden op zyne reizen, zoo ter uitbreiding van zyn genootschap, in de meeste ryken en staten van Europa, als ter prediking van het Evangelie onder woeste heidenen, en ver afgelegen gewesten des aardbodems, gedaan; onderwierp zich aan de strengste beoordeeling, aan de onbillykste verwytingen, aan de schamperste bejegeningen, aan de grievendste lasteringen, aan de vernederendste vervolgingen. Te Dresden, onder anderen, werd hy, ten jare 1738, als een verstoorder der openbare godsdienstrust, voor al zyn leven uit de Saksische landen gebannen. Dan hy hield zyn welbekeken doel in het oog, verhief zich boven al de vooroordeelen der menschen, schreed over al de hinderpalen rustig heen, kwam daar hy begeerde te wezen; en—nergens te vergeefs. Overal won hy de harten van vele menschen, welke hy bykans nooit weder verloor. In het ryk der zedelykheid scheen hy te willen dingen naar de hoogste eer. Zyne gelukkige ondernemingen strekten zich uit over den ganschen aardbodem!

En in al zyn doen en werk bleef hy zich zelven gelyk tot aan het einde zyns levens. Hy stierf op zyn landgoed te Hernhuth,

bykans zestig jaren oud, met deze woorden in den mond: "Ik ben gereed om tot den Heiland te gaan, daar is my niets in den weg!" den 9den van Mei des jaars 1760. De leus van het genootschap op dien dag was: "Hy zal zynen oogst vrolyk inzamelen met lof en dank."

(Het vervolg hierna.)

HUISSELYKE GODSDIENST.

Ter bestiering dergenen, die het hunne verpligting *gevoelen* om met hunne huisgenooten zich dagelyks te vereenigen, ten einde God gemeenschappelyk te loven en te danken voor zyne weldaden, doch die ook van dezen noodzakelyken Christenpligt zich gemoedelyk kwyten willen, geven wy de volgende regelen:—

1. Weest er op bedaeht eenen geschikten tyd voor uwe morgen en avond godsdienstoefening te bepalen, en neemt die naauwgezet in acht. Hinderpalen zullen zich voordoen; maar die deze uren van godsdienstige afzondering met het huisgezin heilig beschouwen, zullen niet dikwerf gehinderd worden.

2. Vereenigt het lezen en zingen met het bidden. "Deze doen wel," zeide een godvruchtig leeraar, "die 's morgens en 's avonds bidden; deze doen beter, die bidden en de Heilige Schriften lezen; —maar die doen het beste van allen, die bidden, lezen en zingen; en Christenen moeten ernstig de beste gaven begeeren."

3. Weest kort; voornamelyk om drie redenen: 1. Om den wil der jongere leden des huisgezins, die geene lange diensten verdragen kunnen: zy worden spoedig moede; en waarom zoude men noodeloos hun afkeer en hunne vooroordeelen opwekken? 2. Om uwe beroepsbezigheden, dat die vooral in den morgen mogen verrigt worden. 3. Om uw zelfs wille, dat uw gebed levendig zyn moge. Waar vermoeying begint, eindigt het bidden.

4. Laat de geheele godsdienstoefening met zoo veel mogelyke verscheidenheid gepaard gaan. Dit hebbe plaats omtrent het lezen—de psalmen en gezangen—en de zangwyzen. Dit geschiede vooral ook met uwe gebeden. Hoewel by de huisselyke eerdienst, uwe huisselyke belangen de eerste plaats innemen, zoo behoorde dit echter niet uitsluitend zoo te zyn. Vergeet niet voor uwen leeraar te bidden; en denkt ook aan al de leeraars van Christus, arbeidende by vastgestelde gemeenten en onder de heidenen,—die afdeeling der Christen kerk, tot welke gy behoort, en al de gemeenten;—het ryk, waartoe gy behoort, en alle koningryken der aarde. Somwylen zoudt gy met goed gevolg kunnen kennis nemen van eene heugelyke, of ontroerende gebeurtenis, welke in

nwe buurt plaats gehad hebbe. De man die op elken dag des jaars met zyn huisgezin bidt, zal gevaar loopen in zekeren graad van eentoonigheid of herhaling te vervallen, hetgeen onaangenaam zyn zal voor diegenen, die hem hooren, en zoo ver hy er bewust van is, pynlyk voor zich zelven. Dezelfde opvolging van gedachten, dezelfde uitdrukkingen, in denzelfden toon geuit, zullen, zoo gy er niet tegen waakt, eene doodsche formaliteit te weeg brengen, welke gansch ondragelyk zyn zal. Om eene verscheidenheid in uitdrukkingen te hebben, zal het goed zyn, dat gedeelte der Heilige Schrift, door u gelezen, tot belydenissen, smeekingen en dankzeggingen te bezigen.

Overdenkingen.

Denken wy menigmalen aan den bystand des Heiligen Geestes, als den geest der genade en des gebeds. Moge de goede Geest ons in al onze zwakheden te hulp komen.

In de gulden eeuwen van het Christendom in de Nederlanden, Engeland en Schotland bloeide de huisselyke godsdienst.

Dat de hoofden van Christelyke huisgezinnen bedenken, dat hunne huisgezinnen de geschiktste kweekeryen zyn voor de Kerk Gods. Wy weten dat uit steenen God Abraham kinderen kan verwekken; maar wy zien voornamelyk tot uwe kinderen. In plaats van uwe vaders, mogen uwe kinderen opstaan, een zaad, dat den Heer dienen zal van geslachte tot geslachte! N.

DE WEL DOORGEBRAGTE WEEK.

Het was gedurig eene der eerste gedachten in den morgen van elken dag van den godvruchtigen Dr. Cotton Mather, Leeraar der Hervormde Kerk in Amerika, "wat nut zoude ik heden kunnen stichten?" Deze vraag verdeelde hy in de volgende byzonderheden:

1. Zyne vraag voor den morgen van 's Heeren dag, was gedurig, "Wat zal ik, als Herder der Gemeente, ten nutte der kudde, myne zorg toevertrouwd, heden doen?"

2. Voor Maandag—"Wat zal ik doen ten nntte van myn eigen huisgezin?"

3. Voor Dingsdag—"Wat goeds zal ik myne betrekkingen doen, die van my zyn verwyderd?" Somwylen verwisselde hy deze vraag voor eene andere, namelyk, "Wat goeds zal ik myne vyanden doen? En hoe zal ik het kwade door het goede overwinnen?"

4. Voor Woensdag—"Wat zal ik doen voor de Gemeenten des Heeren, en de meer algemeene belangen der Godsdienst in de wereld?"

5. Voor Donderdag—"Wat goeds kan ik doen in de onderscheiden genootschappen tot welke ik in betrekking sta?"

6. Voor Vrydag—"Welke byzondere onderwerpen van leed, en voorwerpen van medelyden, kan ik onder myne byzondere zorg nemen? en wat zal ik voor hen doen?"

7. Voor Zaturdag—"Wat meer heb ik te doen voor de zaak Gods in myn eigen hart en leven?"

SYNODE DER HOLLANDSCHE GEREFORMEERDE KERK IN AMERIKA.

De algemeene Synode der Hollandsche Gereformeerde Kerk in Amerika werd geopend te Albanie op den 6 Juny dezes jaars 1838, en gesloten den 13 daaraanvolgende. Er waren omtrent 60 leden, afgevaardigden van de onderscheidene classes, tegenwoordig. De voornaamste bezigheden waren—eene naauwere vereeniging met de Gereformeerde Presbyteriaansche Kerk,—het hooger en lager Onderwys—eene naauwere gemeenschap met de Hoogduitsche Gereformeerde Kerk—de voortplanting der Godsdienst zoo in Amerika als vreemde landen.—De Synodale Leerrede werd door den aftredenden Voorzitter, den Hoog-Eerw. J. M. Wyckoff, gehouden uit 1 Chron. xii. 32—en gedurende de geheele Sessie werd er op elken morgen ten zes ure een biduur gehouden in de tweede Hollandsche Gereformeerde Kerk dier stad. In de "Christian Intelligencer" van Juny vindt men een omstandig verslag van de Handelingen dier Algemeene Kerkvergadering.

De aanstaande Vergadering zoude te Philadelphia worden gehouden in Juny 1839.

LOF VAN ELIZABETH, KONINGIN VAN DENEMARKEN.

Deze Vorstin, gemalin van Keizer Karel V. en Koning Ferdinand, begunstigde grootelyks de hervorming, en wordt als eene godzalige en voor de waarheid yverige vrouw beschreven. Haar broeder Ferdinand zou eens hebben gezegd, dat hy liever gewenscht had, dat zyne zuster op zee vergaan was, dan dat zy ooit met Luther te Wittenberg had gesproken. Maar daartegen zou de Koningin op een' anderen tyd haren broeder Ferdinand te gemoet gevoerd hebben: dat, hoewel zy van ééne moeder met hem ter wereld gebragt was, en zy alles wilde doen, wat haren broeder zou behagen, zy zich echter aan Gods woord houden, en geen ge-

zag van eenig mensch in de Godsdienst erkennen wilde, al ware het ook, dat hy haar daarom niet voor zyne zuster zou willen erkennen, hetwelk zy geduldig zou verdragen.

. . . . .

BRIEF VAN CALVIN AAN DE KONINGIN VAN NAVARRE.

De grootste vyanden van Calvin waren de Libertynen, eene van wier hoofdbedoelingen was, alle zedeloosheid in te voeren. Deze door Calvin in hunne oogmerken gestuit, koelden hunnen moed aan hem door schimpredenen en dadelyke beleedigingen. Zelfs werd zyne voormalige vriendin en beschermster, de Koningin van Navarre, door eenige van hare hovelingen, die der party dezer Libertynen waren toegedaan, van hem vervreemd. Calvin schreef haar op de volgende, edele, rondborstige wyze: "Gy behoeft u niet te verwonderen, dat het u niet beter gaat, dan onzen Zaligmaker, die onder zyne vertrouwde vrienden eenen trouwelooze had. Ook gy hebt deugnieten onder uwen hofstoet. Myne gevoelens omtrent die party blyven dezelfde. Zy is de schadelykste en verderfelykste die er kan opkomen; eene pest, welke alles besmet; een vuur, hetwelk alles verteert. Ik ben een leeraar van de Godsdienst, en myn geweten dringt my, om my met alle magt daartegen te verzetten.—Ik hoor, dat gy zulks ongunstig opneemt; en echter zal ik zoo min ophouden van u te vereeren, als ik ooit zal nalaten, om voor de waarheid te waken. En dit laatste kan ik des te ruimer, hoe minder ik naar Vorsten gunst streef, en de uiterlyke glans my kan verblinden. Gode zy dank, die my tot hiertoe by deze denkwyze bewaard heeft! Want aan éénen Heer ben ik slechts onderworpen, die my in zyne dienst heeft aangenomen, en tegen wien ik de grootste ondankbaarheid zoude plegen, wanneer ik myn beroep aan de aanlokselen van eer en rykdommen wilde opofferen."—Welke edele denkwyze!

MENGELINGEN.

Hetgeen de Satan onder de Engelen was, zou een onbekeerde zondaar in den Hemel zyn.

Zonden af te breken, en de bron der zonden niet te reinigen, is eene vermoeyende bezigheid, die niet beloond wordt door evenredige vruchten.

De deugd beveiligt den deugdzame niet, indien hy zich vergenoegt met deugdzaam te zyn, en niet bestendig poogt deugdzaam te blyven, en nog deugdzamer te worden. De godzaligheid behoedt den godzalige niet, indien hy van zyne godzaligheid vryheid ontleent tot zorgeloosheid.

Wie met het bedrog der zonde spot, zal deszelfs slagtoffer worden.

Men moet niet gelooven, schryft de beroemde Hervormer Calvin, dat men in de ware Kerk leeft, wanneer men de vruchten daarvan niet kan vertoonen. Wy zyn slimmer, dan de onbekeerden, wanneer wy met hunne ondeugden behebt zyn. Daarom laat ik my van niemand door woorden verleiden, wanneer hy zegt, dat hy onze party zy toegedaan.

Calvin.—"Men tergt my," schryft hy, "maar ik zal zwygen. Men kan my beleedigen en hoonen, maar de waarheid moet men onaangeroerd laten. Onze Heer sprak ook nooit eer, dan als men zyne leer aantastte. En waarom zou ik my een beter lot wenschen, dan hy had?"

Ik arbeide, zeide Calvin menigmalen, om voordeel te winnen, doch niet voordeel, hetgeen ik van anderen, maar anderen van my zullen hebben.

Menschen kunnen het werk Gods niet breken, en dit is eene vrolykmakende gedachte, maar menschen kunnen zich over het werk Gods schamen, en dit is eene pynigende herinnering.

Verwenscht u zelven en vervloekt uwen naasten niet. Die verwenschingen baren wrang en bitter naberouw. Hoe menigmalen kan de verwensching vervuld zyn, eer gy tyd hebt dezelve te herroepen!—"God verdoeme hem, die my geraakt heeft," riep een soldaat, die zich ligt gewond aan het been gevoelde in het gevecht by Hasselt in 1831—naauwelyks had hy dit geuit, toen een kanonkogel hem het hoofd verbryzelde.

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. DECEMBER, 1838. No. 3.

HET ZALIGE VAN GODS NABYHEID.

(*Vervolg en slot van bladz.* 42.)

III. Wy zeiden dat wy de waarheid dezer verklaring zouden trachten te bevestigen. Doch zoude dit wel noodig zyn? Voor u zeker niet, die steeds in de nabyheid Gods tracht te leven. Gy weet, dat het uw pligt is, zoowel als uw belang, als schepselen en byzonder als beweldadigden, om daarnaar te streven. Hoe groot toch is niet het goed dat gy smaakt? Een goed, dat zich bepaalt niet slechts voor den tyd, maar voor de eeuwigheid. Een goed, dat nooit vergaat: een goed dat dieven niet kunnen ontnemen, dat de mot niet kan verteren: een goed, welks waarde toeneemt, naar mate de jaren snellen en gy de grenzen der eeuwigheid nadert. Ter uwer overtuiging is het niet noodig aan te toonen—dat het goed is naby God te zyn. Gy weet zulks, en hebt het zalige daarvan ondervonden. Maar opdat gy moogt worden aangespoord tot een meer naauwgezet wandelen met den Heer; dat anderen mogen worden overtuigd en opgewekt, om naar dat goed te streven, door zich de ontdekking des Heeren ten nutte te maken, aan de roepstem der genade gehoor te geven, en zich tot Hem te wenden; merken wy aan, dat dit onvergankelyk goed door niemand gegeven kan worden dan door God. Hy alleen kan de oneindige begeerte van de onsterfelyke ziel verzadigen. Dat goed is nergens anders te vinden als in zyne nabyheid, in zyne gemeenschap. Hy alleen kan verlossen van schuld. Hy alleen kan vergeving schenken van zonden. De wereld—met alle hare schatten, is niet in staat dat goed te schenken. Niemand dus geniet dat goed, als hy die God gekozen heeft tot zyn deel, deze heeft het gelukzalige daarvan on-

dervonden, en kan met waarheid zeggen—"Het is goed naby God te zyn." Let dan op den staat van den zoodanige in de verschillende omstandigheden des levens, en gy zult, dunkt my, genoeg van deze overtreffende waarheid overtuigd worden—dat het waarlyk goed is naby God, Gods vriend te zyn.

Zie hem, die dit in waarheid kan betuigen, wanneer hy gezegend is met voorspoed naar de wereld. Het zy dezen gegund, vry te zyn van die vele rampen en wederwaardigheden, waarmede anderen moeten worstelen. Het zy hem gegund, zyne dagen in liefelykheid te mogen eindigen: hoe goed, hoe dubbel goed is het hem niet, wanneer hy deze tydelyke weldaden en zegeningen moge aanmerken, als geschenken van zynen Hemelschen Vader, welke hem in gunst worden gegeven? Dan—dan eerst eet hy zyn brood met vreugde;—dan, dan drinkt hy zyn wyn van goeder hart, wanneer hy dat doen mag in *de nabyheid Gods*, onder 't gevoel van zyne verzoende gunst, want dan heeft hy de bewustheid, dat ook deze de panden zyn van zyne vaderlyke liefde, en dat grooter en heilzamer goederen voor hem opgelegd zyn aan gindsche zyde des grafs.

Of zie hem te midden van tegenspoeden. Zie hem worstelen met kommer en verdrietelykheden van buiten; met angst en vrees van binnen: zie hem in nypende armoede gedompeld, terwyl de goddeloozen zich in wellust baden en schatten op schatten stapelen; zie hem assche eten als brood en zynen drank met tranen vermengen. *O, hoe goed is het dan niet naby God te zyn.* Zonder dat, zou hy in zynen druk vergaan—maar nu smaakt hy die zalige zielenrust—welke in de gemeenschap Gods te vinden is. Hy kent dat Vaderhart dat hem ondersteunt—en wiens liefde zyne ziel verkwikt.

Zie dezen in lyden naar de ziel. Hier, wordt hy door het ongeloof aangevallen—daar, door twyfelmoedigheid bestreden, zoo dat hy angstig begint te vreezen, dat zyne voeten schier uitwyken zouden—*en hoe goed is het niet voor hem naby God te zyn!* Hy vat zyne regterhand. Hy dekt hem met het schild des geloofs, zoo dat alle vurige pylen des boozen worden uitgebluscht. Hy onderwyst zyne handen ten stryde. Hy bekrachtigt hem met kracht door zynen Geest—zoo dat hy staan, wederstaan en staande blyven mag in den dag der verzoeking.

Weten Gods kinderen somwylen niet wat zy doen of laten moeten, zoo dat zy zonder raad zyn? Hoe goed is het dan niet naby God te wezen? Hy leidt hen naar zynen raad. Hy deelt hun door zynen Geest wysheid mede in het verborgene. Zyne getuigenissen strekken hun tot raadslieden. Hy zendt hen zyn licht en zyne waarheid, waardoor zy geleid, waardoor zy gebragt worden tot den berg zyner heiligheid—tot zyne woningen.

Ziet hen lyden naar het ligchaam.—Hier lyden zy, gelyk Asaf, van vyanden, die dreiging blazen, en booslyk van verdrukking

spreken, en hoe goed is voor hen niet de nabyheid Gods! want wanneer hun vleesch en hart bezwykt, is God de rotssteen van hun hart. Een rotssteen is Hy dan, om hen te verbergen in het verborgen zyns aangezigts tegen den hoogmoed des mans; een rotssteen, waar zy veilig zyn, zelfs tegen de verschrikkingen des doods; zoodat het de taal niet maar is der lippen, maar in waarheid, de taal des harten, wanneer zy zeggen—"Al ging ik ook door een dal des doods, zoo vrees ik geen kwaad, want gy zyt met my. En deze God is onze God, eeuwig en altoos; Hy zal ons geleiden tot er dood toe," Ps. xlviii. 15.

Moeten zy de berooving van hunne tydelyke bezittingen ondergaan—dan smaken zy, hoe goed het is, naby God te zyn. Hy is hun deel in eeuwigheid. Brood zal hun gegeven, en het water hun niet ontnomen worden. De Heer zal hen niet begeven. Hy zal hen niet verlaten. De jonge leeuwen lyden armoede en hongeren, maar die den Heer zoeken, hebben geen gebrek aan eenig ding. Zy kunnen met blydschap de berooving hunner goederen ondergaan, want zy hebben hun deel niet met de lieden dezer wereld; zy hebben een beter goed in zich zelven, het onderpand eener onverwelkelyke en eeuwige erfenis, welke in de hemelen voor hen is weggelegd. Hunne tegenspoeden mogen vele zyn. Uit alle die redt hen de Heer. Is het dan niet goed naby God te zyn? Is het goed niet groot, dat de Heer opgelegd heeft voor degenen die Hem vreezen!—In welke omstandigheden dan ook de godvruchtige mogе verkeeren—altyd blyft het waarachtig—dat het goed is naby God te zyn.—Hetzy de voorspoeds zon hem beschynt—hetzy hy door tegenspoeden wordt achtervolgd. Hoe meer hy in de nabyheid Gods poogt te leven—hoe ongestoorder zyne blydschap—hoe genoegelyker de vrede is zyns gemoeds.

Ik acht het niet noodig u te bepalen by voorbeelden die dit bevestigen. Ik zoude u anders verwyzen naar die schare van getuigen, door Paulus geschetst in Hebr. xi. van wie hy getuigt, "dat God zich hunner niet schaamt, en dat Hy hun eene stad bereid had."—Deze roepen u, als het ware, uit de eeuwige woningen toe—

"Bemint den Heer, Gods gunstgenooten,
Den Heer, die vromen hoedt,
Die reinigt hun gemoed:
Zyt sterk, Hy zal u niet verstooten;
Hun geeft Hy moed en krachten,
Die hopend op Hem wachten."

Leest de geschiedenissen der vrome Aartsvaderen en Profeten—der Apostelen en Martelaren—der getuigen en volgelingen des Heeren van alle eeuwen,—allen, wat ook hun lyden op aarde zy geweest, allen vereenigen zy zich met den vromen Asaf en zeggen —"Het is my goed, myn zaligst lot, naby te wezen by myn God."

Doch het wordt tyd, dat ik met een enkel woord ter

TOEPASSING

trede.—En vergunt my hier u te vragen, daar God zich zoo goedertieren aan u heeft geopenbaard, of gy wel waarlyk overtuigd zyt dat het uw pligt, dat het uw belang is, de ontdekking Gods u zelven ten nutte te maken? Hebt gy gehoor gegeven aan zyne genaderyke uitnoodiging? Hebt gy u door Hem laten leiden; laten opwekken de verderfelyke paden der zonde te myden, te vlieden en u aan Hem te wyden, om Hem te dienen? Denkt gy met een heilig genoegen aan God, die dagelyks zoo vele weldaden op u uitstort? Spreekt gy gaarne van Hem? Is dit u eene aangename bezigheid? Verblydt gy u in Hem? Verlangt gy naar meerdere ontdekkingen van den Heer? Is het uw lust zyne geboden te gehoorzamen? Tracht gy Hem te behagen—en zyne dienst standvastig aan te kleven? Dan zult gy ook met den vromen Asaf zeggen—het is my goed naby God te zyn. Gy hebt het zalige daarvan ondervonden: en gevoelt gy u dan niet opgewekt tot ware dankbaarheid, dat Hy zich aan u heeft willen ontdekken, dat Hy u getrokken heeft uit de duisternis en overgebragt tot zyn wonderbaar licht? Had Hy zich uwer niet ontfermd—dan zoudt gy immers nog de duisternis liever hebben gehad, dan het licht, en uw dood zou de bezolding uwer zonden gebleven zyn. Zingt dan vrolyk den Heer, met een dankbaar hart en zegt, " Looft den Heer, myne ziel, en vergeet geene van zyne weldaden. Looft den Heer, myne ziel, en al wat binnen in my is, zynen heiligen naam."

Maar daar gy den Heer dankbaar looft, omdat Hy u de oogen geopend, en u verlost heeft, weent niet uw oog, wanneer gy de verkeerdheden van zoo velen aanschouwt, die afkeerig zyn van den Heer en zyne dienst? Klopt niet uw hart van gevoelig medelyden, daar gy aan de rampzaligheid denkt, welke zy zich berokkenen, die blind zyn voor het licht dat zoo helder straalt, en hunne ooren sluiten voor de roepstem van het Evangelie? Die dus doende het gewis verderf in den mond loopen? En zult gy u niet laten opwekken tot hartelyke belangstelling in het heil van dezen, opdat ook zy uit den zondenslaap mogen worden opgewekt, het eeuwig verderf mogen ontvlieden, en tot de gemeenschap Gods mogen worden gebragt? Dat dan ook uwe daden van deze uwe belangstelling getuigen: en mogen uwe pogingen met zegen worden bekroond. Dan zal ook de ondervinding in hen spreken—"Het is goed naby God te zyn."

Omtrent hun toestand moogt gy niet onverschillig zyn: want hoe weet gy, of gy niet het middel in de hand Gods zyn kunt, waardoor deze tot overtuiging en bekeering worden gebragt. Toonen niet velen, door hun gedrag, maar al te zeer, dat zy in de dienst

des Heeren geen genoegen hebben? Onbekend met dien vrede' welke in de nabyheid Gods te smaken is, met die redelyke en onverderfelyke genoegens, welke de ware godsvrucht haren bezitter verschaft, meenen zy dwaselyk, dat by haar niets te vinden zy, dan eene droevige naargeestigheid, welke het leven verbittert, en met een zwartgallig oog alle haar omringende voorwerpen gadeslaat. Enkel ingenomen met die dingen, welke de zinnen streelen, zien zy vaak den schyn voor het wezen aan, vergenoegen zich met de uiterlyke waarneming van eenige godsdienstpligten, waaraan hun hart geen deel heeft, paayen zoo doende het geweten, wanneer het nu of dan deszelfs waarschuwende stem doet hooren, en ylen dus eene eeuwigheid te gemoet, alwaar zy uit dien betooverenden zondenslaap ontwaakt, doch voor hunne verlossing te laat, de gevoeligste smarten zullen ondergaan, met alle werkers der ongeregtigheid, want er staat met onuitwischbare letteren geschreven— "alleen de reinen van harten zullen God zien." En die reinheid derven zy.—Ik vraag u, zult gy dan dezen niet trachten op te wekken, dat zy zich de ontdekking, welke God van zich zelven, in zyn woord gegeven heeft, ten nutte maken? Dat zy in den Zoon Gods gelooven? Hun vertrouwen op Hem vestigen—zich geheel aan Hem overgeven—dat zy Hem ernstig bidden om de verlichting des Heiligen Geestes, en niet rusten voor dat zy die hebben verkregen? Is de nabyheid Gods u waarlyk verkwikkelyk, dan zult gy ook anderen aansporen daarnaar te trachten, en uwe ernstige pogingen, dezen eenen smaak voor het hemelsche, het onzigtbare in te boezemen, zullen gepaard gaan met vurige verzuchtingen tot den Heer, om zynen Geest en genade, opdat het getal dergenen worde vermenigvuldigd, die met Asaf, in waarheid zeggen—"Het is my goed naby God te zyn."

En moogt gy, onder myne hoorders, die tot nog toe weinig of geen belang hebt gesteld in de geestelyke dienst van God, die u alleen met het uiterlyke hebt vergenoegd, wien het voldoende was, tot het gehoor des woords op te komen, en op de gestelde tyden het avondmaal te gebruiken, die by ondervinding niet weet, hoe zoet de gemeenschap Gods is, aangespoord worden, voortaan ernstig daarnaar te streven. Wilt toch aan deze waarheid niet twyfelen, dat zoo gy hier niet getracht hebt in de nabyheid Gods te leven, en Hem te verheerlyken, gy nog onbekwaam en ongeschikt zyt voor de gelukzaligheid des hemels, en zoo gy daarvoor ongeschikt zyt, wat kan u anders overblyven, dan u deel te hebben met hen, die verbannen zyn van het aangezigt des Heeren, en van den troon des Lams? Zal in den hemel, Gods heilige beschikking onze wil zyn en onze zaligheid, dan moet hier reeds onze wil zich hebben leeren voegen naar zynen wil. Zullen wy daar in helder licht betrachten, wat ons hier op aarde donker scheen, dan moeten wy hier reeds

onzen lust hebben gehad in de kennis Gods, in het aanschyn van Jezus Christus onzen Heer. Zullen wy daar den troon omringen, waar God zich heerlyk openbaart, en met de engelen ons vereenigen in het eeuwig halleluja, dan moeten wy hier reeds door een levendig geloof met Christus zyn verbonden geweest. Zullen wy daar met de blyde scharen gelyk in licht en reinheid staan, dan moet hier het najagen van ware heiligmaking onze lust en dagelyksche beoefening zyn geweest. Zullen wy daar den God der liefde zien en Hem eeuwig hulde bieden, dan moeten wy reeds hier in opregtheid kunnen betuigen—Het is my goed naby God te zyn. En kunt gy zeggen—Ja, zoo is het met my? Zoo niet! Zult gy dan niet zonder uitstel daarnaar streven? Want, hebt gy dat verkregen, dan vereenigen zich uw hart en stem met Israëls vromen dichter, daar gy betuigt—

> " Hoe groot is 't goed, dat God zal geven
> Hem, wiens opregte geest
> Op God betrouwt, Hem vreest!
> Hoe groot is het heil dat G' in dit leven
> Ver boven beed' en wenschen
> Reeds wrocht voor 't oog der menschen."

Want goed is het Gods vriend te zyn.—Amen.

OVERDENKINGEN OVER 1 JOH. IV. 8.

" *God is Liefde.*"

Er zyn zekere verbindtenissen, zoo krachtig, dat geene pogingen ze van een kunnen scheiden. Onder deze kunnen geteld worden de vereeniging welke er bestaat tusschen schuld en vrees. Van hier, dat wy eene zekere huivering omtrent diegenen gevoelen, die wy bewust zyn moedwillig te hebben beleedigd; en deze vrees gaat gewoonlyk vergezelschapt met zekeren graad van vyandschap. Uit dit beginsel ontstaat het misschien, dat de mensch, die tegen zynen God gezondigd, en Hem in den hoogsten graad beleedigd heeft, steeds geneigd is, Hem als " eenen harden Heer" te beschouwen; als eenen, die eene wet zynen schepselen heeft gegeven, welke Hy *wist* dat zy niet volbrengen konden, en welke weinig beter was dan eene geestelyke dwingelandy, spelende met het gevoel, en zich vermakende met den jammer zyner schepselen:—en in hunne verbeelding, zulk eenen God geformeerd hebbende, is het geen wonder dat zy van Hem vlieden, en de slaverny des Satans (hoe zwaar die ook waarlyk is) aan de dienst des Allerhoogsten de voorkeur geven.

Doch luisteren wy naar de uitspraak van Gods woord, en dat zal ons eene geheel verschillende beschryving van Hem geven, " in

wien wy leven, ons bewegen en zyn." Het stelt Hem voor, niet maar als goedertieren en barmhartig, en als volstrekt en wezenlyk Liefde: zoo dat Hy het wezen, en alle aandoeningen van goedheid welke onder de schepselen gevonden worden, slechts schaduwen zyn. Hy is de bron; en al de teedere en lieftalige gewaarwordingen, by stervelingen bekend, zyn slechts stroomen:—Hy is de Zon, en al hetgeen in hemel of op aarde beminnelyk en aangenaam is, is de terugkaatsing van zyne stralen. Dikwerf heb ik gedacht, dat zelfs geloovigen,—zy, wier denkbeelden van God en van zich zelven veranderd en verbeterd zyn geworden, veel waren troost verliezen, daar zy de Godheid niet genoeg beschouwen onder dat innemend karakter van Liefde. Werd dit meer in acht genomen, zoo zoude dit op eene krachtdadige wyze strekken om ons nog overblyvend ongeloof ten onder te brengen, onze bevende gewaarwordingen te bevredigen, en ons in staat stellen onze hartverterende angstvalligheden en verscheurende bekommeringen aan de winden over te geven; want, is God liefde? dan wil, dan kan Hy niet weigeren, vergeving en gunst den ontwaakten zondaar toe te reiken, die, verschrikt door den donder van Sinai, een verlangend oog werpt naar die eenige plaats, alwaar hy eene mogelykheid van veiligheid ziet, en zyne zonden en eigengeregtigheid wenscht te ontvlieden, en te schuilen onder de bloedende wonden eens Zaligmakers!—Neen, gy die daar beeft en siddert, neen: uw God zal u niet uitwerpen! Alles heeft Hy gegeven, dat een God geven kan,—zelfs zynen eigen, eenigen Zoon, om voor uwe ongeregtigheden te boeten, en eenen weg te openen voor uwe wederkeering. Geene vuurvlammen gaan nu van zynen troon uit, om uwe bevende en beangstigde ziel te schaden: deze zyn door 's Heilands bloed uitgebluscht, en nu reikt Hy den gulden schepter zyner genade u toe, en met de bemoedigendste klanken, noodigt Hy u toe te treden. Verbant dan uwe vrees, nadert met ootmoedigen eerbied, pleitende den naam van Jezus, en gy zult niet sterven, maar leven, en betuigen dat *God Liefde* is.

Is Hy liefde? En zal Hy het boetvaardig kind niet vergeven, dat, door verzoeking of verleiding vervoerd, zynen wil heeft overtreden en van den weg des pligts is afgezworven? Ja, dat wil Hy. Dien ongehoorzamen zoon,—die weerstrevige dochter, moge Hy kastyden; ja, zeer zeker zal Hy ze kastyden, maar Hy zal ze niet verstooten? Misschien, o gy ongehoorzaam kind, heeft Hy u gekastyd, en de slagen zyner roede hebben u tot u zelven gebragt, en bykans uw hart gebroken, onder een gevoel van uwe onreinheid: ween, treur en kerm; want dit behoort gy te doen, by het denken aan uwe ondankbaarheid jegens zoo goedertieren een Vader: doch wanhoop niet, nog is daar hoop. Het bloed van Christus is nog krachtig; God is nog genadig, en Hy zal u de vergeving ver-

menigvuldigen. Zyt gy een ouder? Bedenk dan de bewegingen van uw eigen hart jegens uw kroost. Byaldien gy het deel eens ouders verrigt, zult gy hunne feilen verbeteren; doch gy zult niet vergeten, dat zy uwe kinderen zyn: uwe ingewanden zullen zich over hen bewegen, zelfs wanneer uwe hand de roede gebruikt; en met blydschap zult gy hunne schuldbekentenis aannemen, en hen tot uwe ouderlyke omhelzing toelaten; en God heeft zyne kinderen liever dan de teerhartigste aardsche vader. Schep dan moed, arme afgedwaalde zondaar! Bedien u van de goedertierene voorspraak van uwen oudsten broeder, en kom met diep berouw tot de voeten uws Vaders; Hy zal u in genade aannemen, u vryelyk liefhebben; want *God is Liefde.*

Is God Liefde? Dan zal Hy gewis voor zyn huisgezin zorgen, en de nooden van allen vervullen, die op Hem vertrouwen. Waarom dan, o myne ziel, zyt gy zoo angstvallig bekommerd omtrent de toekomst? Waarom al die pynlyke gedachten omtrent hetgeen gy, of de uwen, eten of drinken, of waarmede gy u kleeden zult? O! gy kleingeloovige, waarom twyfelt gy? Kunt gy uwe ziel Gode toevertrouwen voor de eeuwigheid, en durft gy Hem, voor eenige weinige vlietende jaren, de zorg niet overlaten van uw ligchaam, en deszelfs vergankelyke aangelegenheden? Hoe onbetamelyk, hoe onwelvoeglyk is zoodanig gedrag! Voedt Hy de vogelen des hemels, kleedt Hy de lelien des velds, en zal Hy zyn eigen volk verwaarloozen? Neen—eer vergeten de raven hunnen honger, en brengen hun voedsel, of de hemel regent manna tot hun onderhoud op hen neder, dan dat zy zouden vergaan. Zyt gy, o twyfelende Christen, niet steeds bedacht om voor uw huisgezin te zorgen? en heeft God niet verklaard, dat, hoewel eene moeder den zuigeling aan hare borst moge vergeten, Hy nogtans niet vergeten zoude; nooit, nooit, neen nooit, zal Hy zyne heiligen vergeten; En dit bevat veel meer dan hetgeen gy beloven kunt; gy kunt op zyn best slechts de tydelyke behoeften uwer afhangelingen vervullen; doch Hy is de Heer van alles, in hemel en op aarde, en kan en wil de zynen elken noodigen zegen, zoo voor de ziel, als het ligchaam mededeelen. Stelt dan al uwe belangen in zyne handen, en Hy zal al uwen nooddruft vervullen uit den rykdom zyner heerlykheid in Christus Jezus. O vertrouwt Hem dan, want *Hy is Liefde!*

Is Hy liefde? Indien zoo, dan zal Hy goedertierenlyk medelyden hebben met zyn volk, dat in lyden verkeert, te midden van al hunne moeyelykheden, pynen en krankheden;—ja, Hy heeft ze hun toegezonden, want deze dingen komen niet als uit den grond voort: Hy heeft ze toegezonden, niet tot zyn vermaak, maar tot ons nut; want Hy bezoekt niet gewillig, noch beroert de menschenkinderen. Christus, de medelydende Hoogepriester der ge-

loovigen, gevoelt voor hunne zwakheden. Wanneer zy in den smeltkroes zyn, dan zit Hy er nevens, als die hen op eene voegzame wyze zuivert,—Hy tempert of het vuur naar hunne krachten, of hunne krachten naar het vuur, en zal hen ondersteunen en bewaren, terwyl zy daarin zyn; en ter zyner tyd, hen daaruit brengen, als goud zevenmaal gereinigd. Heft dan uwe hoofden op, arme, verzochte, beproefde en lydende geloovigen! Werpt al uwe zwarigheden op den Heer, Hy zal u onderschragen. Denkt er aan, dat het kruis de koninklyke weg is naar den kroon: hoe bitter die ook schynen moge, met liefde is die afgebakend; en uw Heiland zelf draagt den zwaarsten last. Wendt u dan tot Hem in al uwe moeyelykheden, en gy zult uw zegel hechten aan die dierbare waarheid, *God is Liefde!*

Is Hy liefde? En zal Hy zyne vrienden in het stervensuur verlaten,—hen verlaten in dien uitersten nood, wanneer zy het meest zyn medelyden en ondersteuning behoeven? Onmogelyk! Zeg o man, vrouw, vader, vriend, kind, zeg:—kondet gy aldus handelen by het voorwerp van uwe teederste aandoeningen? Wanneer hy of zy, dien gy liefhebt, op het krankbed uitgestrekt lag, door vretende pynen gefolterd, en op het punt de laatste smarten der ontbindende natuur te ondervinden,—zoudt gy met koude onverschilligheid u verwyderen of als een belanglooze aanschouwer er by staan kunnen, en het zinkend hoofd niet opbeuren,—de klamme droppelen niet afvegen,—de noodige verzachting niet toedienen,—en de bleeke wang met den traan van medelydende teederheid niet bevochtigen? Uw gevoel willen wy niet beleedigen door een antwoord te wachten; maar wy vragen, hoe durft gy vermoeden, dat God zich zal gedragen op eene wyze, waarvan uwe eigen natuur zoude terugdeinzen? O verongelykt hem aldus niet! "Kostbaar in zyne oogen is de dood van zyne gunstgenooten;" en Hy is vooral in dat beslissend tydstip hun zeer naby. Allen, ja, mogen zyne tegenwoordigheid zoo zeer niet gevoelen · sommigen worden meer bevoorregt, door het oog des geloofs, onuitsprekelyke dingen te aanschouwen! Voor hen zyn de hemelpoorten geopend, en het glansryk gezigt neemt eenen aanvang, voor dat zy de jordaan geheel doorwaad hebben: terwyl hy voor anderen, als het ware, achter een gordyn staat, bedekkende de heerlykheden zyns aangezigts. Dit onderscheid moeten wy aan zyn onbepaald welbehagen overlaten: echtér gelooven wy, dat het als eene algemeene waarheid kan aangenomen worden, dat zy, die in zeer naauwe gemeenschap met Hem hebben gewandeld, en de yverigste in zyne dienst zyn geweest, meestal begunstigd worden met de rykste teugen der Goddelyke vertroosting in de oogenblikken van hun verscheiden. Maar hoewel niet allen te gelyk juichende zyn mogen, allen zyn zy even veilig. Uw Heer, opregte geloo-

K

vige, zal met u zyn, en in uwe krankheid u ondersteunen! Hy zal de woede van uwen vyand bestraffen, en de bulderende baren tot vrede roepen. De hand, die u gedurende de geheele levensreis geleid heeft, zal uw hoofd opligten, wanneer gy door de duistere wateren gaat, en u veilig aan de overzyde doen landen, alwaar Seraphim, door Hem besteld, uwe aankomst zullen verwelkomen, en u geleiden naar de gelukzaligheid en den hemel—naar heerlykheid en naar God. Denkt dan veel aan den dood, want het is een nuttig onderwerp, maar denkt niet aan stervende folteringen, zonder stervende genade u voor te stellen, er by gedenkende dat God is Liefde.

DE OOGST.

Voor eenige weken zag ik de heuvelen, de dalen met graan bedekt. Heden ontmoette ik vele maayers op weg, elk met vreugde op zyn gelaat, en een sikkel in zyne hand, om de kostbare vruchten af te snyden, welke de Vader der Barmhartigheid voor der menschen onderhoud heeft toebereid. Daar ik dezen aanzag, schoten die belangryke woorden my te binnen : " De oogst is het einde der wereld, en de maayers zyn de engelen " Het 13de kapittel van Mattheus opslaande, vond ik dat zy een gedeelte uitmaken van de verklaring der gelykenis van het onkruid onder het goede zaad gezaaid. De gelykenis zelve vindt men v. 24—30. Nadat Jezus zyne rede geëindigd hadt, liet hy de schare van zich, en ging in een huis. Zyne discipelen volgden hem, en baden hem om een uitleg van deze gelykenis. Jezus, onze verhevene Leeraar, die gewilliger is te leeren, dan wy zyn, om zyn onderwys te ontvangen, voldeed aan hun verzoek, en verklaarde hun de gelykenis.

De uitlegging is vervat in v. 36—43; en het oogmerk daarvan is, niet om het tegenwoordig en toekomstig onderscheid tusschen de kerk, en de wereld, welke geene belydenis van het Evangelie doet, aan te toonen; maar om den tegenwoordigen staat der zigtbare kerk op aarde aan te wyzen, zoowel als de toekomstige en eeuwige scheiding welke onder diegenen zal worden te weeg gebragt, die nu tot dezelve behooren. ' Hy die het goede zaad zaait is de zoon des menschen: de akker is de wereld (dat is, de zigtbare kerk ;) het goede zaad zyn de kinderen des koningryks; maar het onkruid zyn de kinderen des boozen. De vyand die het zaaide is de duivel; de oogst is het einde der wereld, en de maayers zyn de engelen.'

Vergun my eenige weinige gedachten over dit allerbelangrykst gedeelte der Heilige Schrift aan uwe lezers voor te stellen ; en

mogen zy, door Gods zegen, eenig nuttig onderwys, ter dezer tyd, mededeelen, daar wy velen met oogsten bezig zien.

1. In de zigtbare kerk is er eene vermenging van karakters, zoo goeden als kwaden. Het goede zaad en het onkruid geven leden van de kerk Gods, zoo als die in de wereld verschynt, te kennen. 'Het goede zaad, zyn de kinderen des koningryks;' ware geloovigen, die wedergeboren zyn door den Heiligen Geest door het woord der waarheid;—onderdanen geworden in het ryk der genade, en erfgenamen van het eeuwig koningryk, dat boven is;—die vernieuwd in den geest huns gemoeds, vruchten der geregtigheid voortbrengen, welke, door Jezus Christus, zyn tot lof en heerlykheid Gods.—Het onkruid beteekent "de kinderen des boozen." Het onkruid, waarvan de Heilige Schrift gewaagt, is hetgeen men in deze volkplanting *drabok* noemt, dat onder het graan groeit, eenige gelykheid daaraan heeft, maar schadelyke hoedanigheden bezit. Dat het onkruid naar de tarwe geleek, en dat het een voor het andere genomen zoude kunnen worden, blykt uit het antwoord van onzen Heer aan de dienstknechten, die verlof wenschten te hebben om het onkruid uit te trekken, v. 28—30, "Hy zeide, neen, opdat gy het onkruid vergaderende, ook mogelyk met hetzelve de tarwe niet uittrekt. Laatze beide te zamen opwassen tot den oogst" enz. het onkruid, dan, zyn geveinsden, die, door belydenis van het Evangelie te doen, toegelaten worden tot de uiterlyke voorregten van leden der kerk. Hoewel zy eenige gelykheid hebban aan de kinderen Gods, zyn zy echter onherboren, onder de heerschappy der zonde, waarmede zy zyn ingenomen, en zoo zyn zy, wezenlyk, kinderen des duivels. Hoewel zy zich naar den naam van Christus noemen, zoo zyn zy nogtans van hunnen vader den duivel: zy hebben eenen naam dat zy leven, maar zy zyn, wezenlyk, dood in misdaden en zonden. Gelyk in de best bearbeidde akkers, en het weelderigste graan, altyd eenig onkruid wordt gevonden,—zoo ook in de zigtbare kerk, waar het Evangelie in deszelfs zuiverheid gepredikt, het kerkbestier geregeld waargenomen, en de tucht onpartydig uitgeoefend wordt, zyn er, en zyn er ook altyd, zekere bloote belyders geweest, die, onder het masker eener belydenis, tot hare gemeenschap toegang hebben verkregen. "Al hetgeen ongeregtigheid doet," zal uit het koningryk van Christus niet vergaderd worden tot dat Hy wederom komen, en zyne engelen uitzenden zal op den grooten dag des oogstes, het einde der wereld.—Dat de schryver, en elke lezer dezes, met heiligen ernst dikwerf deze bede opzende, "Onderzoek my, o God, en ken myn hart; beproef my, en ken myne gedachten; en zie of er een verkeerde weg in my zy, en leid my op den eeuwigen weg."*

* Ps. cxxxix. 23, 24.

2. Ware Christenen en geveinsden worden door zeer verschillende personen in de zigtbare kerk geplant. "Die het goede zaad zaait is de zoon des menschen; de vyand, die het onkruid zaait, is de duivel." Zoowel het goede zaad en het onkruid worden gezaaid, en groeyen op denzelfden akker; maar zie hoe zeer verschillend hun oorsprong is! De Zoon des menschen, de Heer Jezus Christus, zaait het goede zaad, hetgeen opwast tot zyne eer, en de heerlykheid van zynen Vader. Gedurende zyne dienst op aarde, verkondigde hy het onvermengde woord des Evangelies, en door zyne genade bekeerde hy vele zondaren tot levendige en vruchtbare leden van Gods kerk: en nadat hy ten hemel was opgevaren, volhardde hy, door de werking van zynen Geest, en volhardt hy tot op dezen dag, door de dienst zyner knechten, om vele zielen uit de wereld, welke in het booze ligt, over te brengen, hen in zyne kerk te plaatsen, en door zyne genaderyke invloeden, doet hy hen vruchten der geregtigheid voortbrengen tot lof en heerlykheid Gods.—Daarentegen, hy die het onkruid zaait, is een vyand, en die vyand is de duivel; een verklaarde vyand van den Zoon Gods en des menschen, en van het welzyn van onsterfelyke zielen. Aan de werking van deze vyand heeft men het te wyten, dat er eenig onkruid onder de tarwe is;—dat er eenige onopregte en geveinsde leden in de kerk zyn. Van waar is het, dat eenigen openlyk met den mond belyden, hetgeen zy met het hart niet gelooven? Van waar is het, dat eenigen zoo weinige indrukken hebben van de goddelyke alwetendheid, dat zy de goedkeuring van hunne medeschepselen begeeriger zoeken, als de gunst van hunnen Schepper! dat eenigen eene vreugde voorwenden, welke hun vreemd is, en hoop koesteren, welke als het huis der spinnen zyn zal! Voorwaar, zulke veinzing in zaken of eeuwig aanbelang, kan alleen ontstaan uit aanporring van den vader der leugens, werkende door de bedriegelykheid van het menschelyk hart; alleen van de werking van hem, die inderdaad een vyand is van der menschen zaligheid, en die zich verheugt hem geblinddoekt naar de plaats van eeuwige ellende te voeren.

3. Gelyk de oogst op den zaaityd volgt, zoo zal de bedeeling van het Evangelie door eenen dag van algemeen gerigte worden achtervolgd. De oogst is het einde der wereld. Een oogsttyd veronderstelt een zaaityd. De tyd om het goede zaad, en ook het onkruid te zaayen, is de tyd zoo lang de Evangelie-bedeeling duurt. Wanneer de landman zyn zaad uitgestrooid heeft, wacht hy naar den oogsttyd, door de belofte Gods verzekerd zynde, dat de oogst komen zal. Een regtvaardige en ontzaggelyke oordeelsdag zal de tegenwoordige Evangelie-bedeeling achtervolgen, zoo zeker als de oogst den zaaityd opvolgt. Ja, wy *allen*, "ware Christenen en geveinsden," wy *allen* moeten voor den regterstoel van Christus

staan, opdat een ieder wegdrage hetgeen in het ligchaam is geschied, nadat hy gedaan heeft, hetzy goed, hetzy kwaad! "God heeft eenen dag gesteld, waarop Hy de wereld regtvaardig zal oordeelen, door dien eenen mensch dien Hy daartoe gesteld heeft; waarvan Hy de verzekering alle menschen gegeven heeft, daar Hy hem opgewekt heeft van de dooden!—" Licht wordt gezaaid voor de regtvaardigen, en vrolykheid voor de opregten van harten." Het wordt alreede gezaaid in het genadig voornemen en getrouwe beloften Gods, en in hunne eigen zielen, om by den naderenden oogsttyd ten volle ingeoogst te worden; daar zy die in het genot van Evangelische voorregten leven, en de waarheid niet in liefde ontvangen, " voor zich zelven als een schat vergaderen, wraak, tegen den dag der wraak."

4. In dezen oordeelsdag zullen zoowel de regtvaardigen en geveinsden door de dienst der engelen vergaderd en van den anderen gescheiden worden. " Laat zy beiden oproepen," zeide onze Heer, " tot den oogst: en in den oogsttyd zal ik tot de maayers zeggen, vergadert eerst het onkruid, en bindt het in bossen, om te verbranden? maar vergadert de tarwe in myne schuur." In den tegenwoordigen staat der kerk is er eene vreemde vermenging van geveinsden en ware geloovigen. De eersten ontvlieden, zelfs voor het tegenwoordige niet, het alwetend oog van den Heer Jezus: hoewel het hun, om wyze en heilige redenen, vergund wordt in de kerk te blyven. Maar op den grooten dag des oogstes zal er eene scheiding zyn, en die zoo naauwkeurig, dat geen enkel halmpje van onkruid onder de tarwe zal overgelaten worden,—niet *een* geveinsde in de vergadering der regtvaardigen. In de Kerk van Christus, op dien dag, zal er niets zyn dat ergert, en niemand die onregt doet. Tot dat heilig gezelschap zal in geenen deele worden toegelaten dat verontreinigt. De scheiding tusschen hen moet dan volkomen naauwkeurig zyn; omdat die door Hem zal geschieden, wiens kennis oneindig is, wiens oogen alwetend zyn. De dienst der heilige engelen zal in dit werk worden gebezigd; en hoewel zy niet alwetende zyn, zullen echter hunne verrigtingen in deze afscheiding onder het bestier van Hem zyn die niet dwalen kan, en voor wiens aangezigt elk schepsel openbaar, en elk hart naakt en geopend is.

5. By het einde der wereld, na deze afscheiding, zal er met hen op eene zeer verschillende wyze worden gehandeld.—" Gelyk het onkruid vergaderd en met vuur verbrand wordt, zoo zal het in het einde der wereld zyn. De Zoon des menschen zal zyne engelen uitzenden, en zy zullen uit zyn koningryk vergaderen al de ergernissen, en degenen die de ongeregtigheid doen, en zy zullen dezelve in den vurigen oven werpen: daar zal weening zyn en knersing der tanden! Een brandende oven! o vreesselyke woorden! genoeg,

om schrik het hart van den verhardsten geveinsde aan te jagen. Een oven door den adem van Jehova aangestoken! den heiligen, regtvaardigen en de zonden-straffenden God! Hetgeen een brandende oven voor het ligchaam is, dat, en veel meer zal de heilige gramschap des Almagtigen Scheppers voor de onheilige ziel zyn: een vuur, niet om te verteren, niet om ziel of ligchaam te reinigen, maar altyd brandende om beide te pynigen, als de regtvaardige bezoldingen der zonde. En deze oven zal nooit worden uitgebluscht! want die daarin geworpen worden zullen voor eeuwig straf lyden. Eene eeuwigheid van deze straf! akelig denkbeeld! en nogtans kan de bezolding der zonde niets minder zyn. In dezen oven "zal er weening zyn en knersing der tanden." Berouw, droefheid, angst, wanhoop, zonder leniging, zonder einde.

Maar, gy, die door genade, in Jezus gelooft, Hem liefhebt, en de dingen doet, welke Hy geboden heeft, hoort, met vreugdevolle harten, naar hetgen Hy op dien dag tot de engelen, de maayers, zeggen zal: " Vergadert de tarwe in myne schure." Brengt die schare, die in my geloofde, my lief had, my volgde, en vruchten der geregtigheid voortbragt tot myne eer en de heerlykheid myns Vaders; brengt hen in myn hemelsch koningryk, om voor eeuwig en altoos daar te blyven. " Dan zullen de regtvaardigen blinken als de zon in het koningryk van hunnen Vader." In deze wereld zyn ware geloovigen menigmalen onder eenen sluyer. In hunnen staat, hun karakter en hunne voortreffelykheid zyn zy by de wereldlingen onbekend en worden zy door hen veracht: maar dan zal hunne uitmuntende waarde openlyk bekend worden. Zy zullen blinken als de zon; het glinsterendste deel der stoffelyke schepping. Zy zullen verheerlykt worden in hunne onsterfelyke zielen, en hunne ligchamen zullen het verheerlykt ligchaam van Jezus gelykvormig gemaakt worden. O heugelyke tyd! Gelukkig zy, die levende door het geloof des Zoons Gods, die zalige hoop verwachten, de heerlyke verschyning van onzen Zaligmaker Jezus Christus!

Onze Heer besluit deze gelykenis door elk een die ooren heeft toe te roepen, dat hy hoore en het onderwys ter harte neme. Waren wy meer geestelyk gezind, zoo zouden wy veel onderwys in de kennis van goddelyke zaken ontleenen, uit al hetgeen ons omringt. Meest al onze landlieden zyn thans bezig hunne korenvelden te doen afoogsten. Onder degenen die dezen noodzakelyken arbeid verrigten, hoort men menigmalen nuttelooze, ja zondige gesprekken; wanneer gy dan onkruid onder het goede koren ziet, dat dit u herinnere aan de vermenging van geveinsden en ware geloovigen. Bedenkt dit ernstig, dat zy niet alle ware Christenen zyn, die den naam van Christus dragen; en denkt aan die eeuwige afscheiding, welke spoedig geschieden zal tusschen hen die den Heer vreezen, en hen, die Hem niet vreezen.

Lezer, onderzoek uw eigen hart als voor het aanschyn van God, en vraag u zelven af, Ben ik slechts onkruid, dat op den akker der kerk groeit? Heb ik alleen eenen naam dat ik leef, terwyl ik dood ben? Of ben ik een waar Christen, een ware geloovige, vruchten der liefde en heilige gehoorzaamheid voortbrengende, tot eer van mynen God? Is het woord des Evangelies tot my gekomen in kracht, en in den Heiligen Geest? Indien zoo,—dat ik dan voortga in mynen Zaligmaker te gelooven, Hem lief te hebben, te eeren en te gehoorzamen, en my te verheugen in de hoop, dat hoe arm, gering en veracht ik in de wereld ook zyn moge, ik eens, met de tallooze millioenen der verlosten, blinken zal als de zon!—Mogen zondaars in Zion hooren en verbaasd zyn! moge schrik de geveinsde belyders van Jezus naam aangrypen! Wie onzer kan by verterend vuur wonen? Wie kan wonen by den eeuwigen gloed? "Die ooren heeft, dat hy hoore."

November 1838. H.

DE WARE VRYHEID.

De eerste December was een dag van blydschap voor velen, een belangryke dag in de geschiedenis van deze volkplanting, waarop de uit slaverny ontslagenen riepen "wy zyn vry." Vryheid nu is een uitstekend voorregt, zonder welke geen levensgenot, geene regte ontwikkeling van gaven en krachten kan plaats hebben. Dit predikt ons het eigen gevoel, dit bevestigt die drift naar vryheid, welke in de menschelyke boezem heerscht. Intusschen kan men veel van vryheid spreken, dringend naar vryheid streven, de banden der vryheid verscheuren; en evenwel, wat het edelste deel van ons wezen aangaat, dat deel, hetwelk ons eigenlyk tot genot der hoogste vryheid vatbaar maakt, in boeyen gekneld, een ellendige, een ongelukkige, een verachtelyke slaaf zyn. Dit klinkt raadselachtig, en dit raadsel zal ik u oplossen; want ik merk aan, *dat de mensch, die zyne driften volgt, een slaaf is.* Wilt gy dit bewezen zien, let dan op de *uitwerkselen*, die de heerschappy der driften in het *verstand*—in *den wil* en in de daden van den mensch sticht.

In het Verstand. Waar de driften heerschen, wordt het verstand, dat oog der ziel, beneveld, verduisterd. De mensch merkt dan niet op hetgeen waar, en goed, en edel, en schoon, en noodzakelyk en pligtmatig is; hy vormt dan geene juiste denkbeelden van den aard der dingen; hy onderscheidt dan niet den schyn van het wezen, het kortstondige van het duurzame, het tydelyke van het eeuwige. Voorgelicht door den valschen fakkel van hartstog-

ten, die geen ander belang hebben, dan te heerschen met een willekeurig gezag, beoordeelt hy alle de hem voorkomende zaken naar derzelver ingevingen. Van hier, dat het oog van den zwarten nydigaard het goede, 't welk zyn naaste heeft, voor boos aanziet, en bewolkt is met een nevel van droefgeestigheid, wanneer het hem welgaat: van hier, dat het kwaad, 't welk de wraakzuchtige voor zynen evenmensch bereidt, zich in zyn oog afspiegelt, als een zeer begeerlyk goed: van hier, dat de wellusteling alleen let op de genietingen zyner zinnen, en niet denkt aan het verschrikkelyk kwaad, dat hy zich zelven en anderen berokkent: van hier, dat het bezitten, het ophoopen van schatten in het oog van den vrekkigen rykaard voorkomt als het hoogste toppunt der menschelyke gelukzaligheid: van hier, dat de onmatige zwelger het eten en drinken voor zyne hoofdbezigheid houdt, en liever alles verloochent, alles waagt, dan zich te onthouden van zyne onmatigheid: van hier, dat duizend onnatuurlyke dwalingen in hersens van menschen worden uitgebroeid, en duizend onedele voornemens, die de menschheid onteeren, en den menschenvriend doen weenen, opgroeyen in daden: van hier, eindelyk, dat zinneloos begrip, hetwelk zoo vele duizenden koesteren, dat men door herhaalde bevrediging der driften tot gerustheid geraken kan, daar die herhaalde bevrediging juist het middel is, om den armen dwaas hoe langer hoe verder van de gerustheid te verwyderen. Wat dunkt u? Is de heerschappy der driften, die zy uitoefenen op het verstand, gunstig voor de vryheid van den mensch? Dit beslisse een gezond verstand! Ik ken geen grooter slaverny, dan die van eenen mensch, die met zyne neigingen en driften,en hartstogten zoo lang gespeeld heeft, dat zy eene oppermagt verkregen hebben over zyn oordeel en deszelfs uitspraken. Al beheerscht hy ook millioenen, hy is niet vry. Hy is genoodzaakt de oordeelvellingen zyner driften te volgen, gelyk de dieren hun instinct.

Op dezelfde wyze is het gesteld met den *wil* van zulk eenen dienaar der zonde. Ach! hy mist die rigting tot het goede, die overeenkomstig is met zynen oorspronkelyken aanleg, en hoe kan hy dan het goede vrywillig verkiezen, en het kwade vrywillig haten? Hy gevoelt geene warme liefde voor God, geene warme liefde voor menschen, maar alleen warme liefde voor datgene, hetwelk met de belangen zyner driften strookt, en wat is dit belang anders, dan hem eigendunkelyk te beheerschen? De hartstogt spoort en prikkelt hem onophoudelyk aan, om te begeeren, hetgeen zy wil; al gevoelt hy, dat dit hem ellendig maakt, zy heeft duizend kunstenaryen gereed, om dit gevoel te verzwakken; zy laat den armen mensch geene rust, voor dat hy zich schikt naar hare eischen. De wet, die in zyne leden is, de kracht der heerschende driften, voert eenen onophoudelyken stryd tegen de voorstellingen van zyn ver-

stand en de vermaningen van zyn geweten, of de wet zyns gemoeds, en neemt hem gevangen onder de wet der zonde. Ongelukkige gesteldheid! gelyk een gevangen mensch de vryheid, dat edel voorregt der menschheid, mist, niet meer doen kan, wat hy wil, maar doen moet, hetgeen een ander wil; en handelen moet, wanneer een ander wil: gelyk zyn ligchaam in banden gekneld, in eenen engen kerker opgesloten, zich niet bewegen kan buiten dezen kort bepaalden kring, alzoo is het met den mensch, die een dienaar is der zonde. Wat zeg ik? Een gevangen kan in zyn boeyen vry zyn, als hy zich met kracht verzet tegen den dwang van dien barbaarschen onderdrukker, die hem dwingen wil om zyne overtuiging te verkrachten. Zoo vry, zoo edel waren de Apostelen, en de eerste leeraars van het Christendom;—maar deze dienaar der zonde—ach! den tiran, die hem beheerscht, die hem onderdrukt, die hem dwingt om te begeeren en te doen, hetgeen hy niet voor het beste houdt, draagt hy in zyn binnenste. Hy is een slaaf van de zonde, en mist alle ware vryheid. Want, om vry te zyn, is het niet genoeg, te doen, wat men wil; men moet niet willen, dan hetgeen men willen mag; niets willen, dan hetgeen met de inrigting en bestemming onzer natuur en onze betrekkingen strookt; dan, en dan alleen is de mensch waarlyk vry. De driften zyn by hem dienaren, en de geest is heer. Het lager gehoorzaamt het hooger. Maar hier—by den dienaar der zonde—daar wordt de geest beheerscht van het vleesch, en duizend banden boeyen daar de vryheid. Hy wil op het laatst niets meer, dan hetgeen kwaad is voor zich zelven en de medemenschen; en zoo er geene wetten waren, die zyne driften beteugelden, wee dan der maatschappy, en het huisgezin!

Beschouwt hem en zyne *daden*, en dit zal nog nader blyken. Geen mensch kan gezegd worden waarlyk vry te zyn, dan die doen kan, wat hy wil, maar niets wil, dan hetgeen hy mag. Een goed mensch is alleen een vry mensch. Naar den graad der goedheid berekent de gezonde wysgeerte den graad der vryheid. Een goed mensch begeert niets, doet niets, bedryft niets, dan hetgeen overeenstemt met de wet der volmaaktheid, der orde, des algemeenen welzyns: maar een kwaad mensch, een dienaar der zonde! wanneer wil hy iets, hetgeen goed en regt is, en het geluk van anderen bevordert? Wanneer doet hy iets, hetgeen overeenstemt met zyne verhevene bestemming en heilige pligten? Ziet; de dienaar der eerzucht bouwt gaarne zyne grootheid op de puinhoopen van eenen ander, en, zoo hy in hoogen rang is, bekommert hy zich niet, al gaan geheele volken ten gronde. De slaaf des wellusts voldoet aan zyne driften, al kan hy dit niet, zonder zich zelven te bederven, en zynen evenmensch in het ongeluk te storten. De hebzuchtige vrek schraapt alles by een, wat hy maar bereiken kan, en stoort

zich aan geene regtvaardigheid, billykheid of menschenliefde. De wraakzuchtige vergeldt gaarne elke beleediging tiendubbel, en waagt liever alles, dan die zoete voldoening te missen. Plaatst zulke menschen in eene verbindtenis met anderen, en geeft eens acht op de uitwerkselen hunner daden en handelingen; stelt hen in eene betrekking, welke hun gelegenheid geeft, om het waakzaam oog der burgerlyke wetten te onduiken, en ziet eens, hoe zy, zelve slaven der snoodste driften zynde, rondom zich slaverny, ellende, jammer, geklag en dood verbreiden zullen. Let eens op dat huisgezin, waarin de vader een dronkaard, of een wellusteling, of een doorbrenger, of een gierigaard, of een woekeraar is, en leert aan de vruchten den boom kennen. Neen, men kan niet vry zyn, zoo men de zonde dient. De gedaante der vryheid kan er zyn, maar niet het wezen. Waar de dienstknecht der ondeugd wonen, wat hy ook bedryven mag,—hy is, en blyft een—slaaf. Neen—heilige, edele, schoone vryheid, sieraad, eigendom, voorregt van den mensch, die naar het beeld van God geschapen is—gy zyt het eigendom niet van den dienaar zyner lusten; gy woont niet by hem, wiens hart beheerscht wordt door vuile driften. Die mensch alleen, die Jezus erkent voor zynen Heer, door het geloof aan Hem is verbonden, door zynen Geest wordt geregeerd, en de vruchten van dat geloof in zyn gedrag en wandel openbaart, kent, bezit en geniet de ware vryheid.

Om waarlyk vry te zyn, moet men zich van het juk der zonde ontdoen. Daarover denken vele menschen anders. Vryheid is by hen losbandigheid, schennis der orde, ontbinding van alle gezag en wetten. Zy willen vry zyn, en,—nu scheuren zy alle banden der redelykheid los, nu werpen zy alle omtuiningen der driften neder, nu veroorloven zy zich alles, wat hunne lusten vorderen. Ellendige vryheid! Wie zoude in eene maatschappy, uit zulke vrye menschen bestaande, kunnen leven? Mensch! verlang naar zulk eene vryheid niet, maar wilt gy waarlyk vry zyn, leer uwe vooroordeelen, neigingen en driften kennen, en zoek u te bemeesteren. Maak u los van alles, hetwelk u in het zoeken der waarheid, in het beoefenen van ware godsvrucht en deugd, in het genieten uwer goederen hindert,—dat is, maak u los van de zonde. De zonde, welke gy gaarne bedryft, beheerscht u: en zoo lang zy u beheerscht, zult gy een slaaf zyn, niet alleen, maar hoe langer hoe slaafscher worden in uw denken, begeeren, doen en laten. De ketenen, die gy voor den geest smeedt, zullen hoe langer hoe slaafscher worden, in uw denken, begeeren, doen en laten. De ketenen, die gy voor den geest smeedt, worden hoe langer hoe vaster, drukkender, zwarer, en de mogelykheid, van dezelve los te rukken, hoe langer hoe minder. Ik spreek niet van de uiterlyke vryheid, welke volstrekt niet kan worden genoten, zoo men

de innerlyke mist. De zonde—ach! deze waarheid is met gouden letters op de tafel der geschiedenis geschreven—de zonde verzwakt, ontzenuwt, bederft, verlaagt, vernielt maatschappyen, huisgezinnen en menschen. Wie waarlyk vry wil zyn, ontdoe zich van de zonde.

“ *Dat kunnen wy, als wy naar Jezus hooren.*” Hy zelf zegt, (Joh. viii. 34) “ Zoo de Zoon u vrymaakt, zult gy waarlyk vry zyn.” Hy maakt vry; vry van dwaling, van zonde, van schuld, van straf, van ellende, van dood, van verdoemenis; vry van alles, wat den mensch drukt, knelt, verlaagt, onteert, hindert vry te zyn. En waar is de mensch, die Jezus kent, en weet, wat hy is en zyn wil, die niet gevoelt dat dit eene heerlyke waarheid is?—Het is zoo: de leer van Jezus beperkt onze begeerten en ..eigingen, en driften; zy beteugelt de zinnelyke lusten en hartstogten, maar dit is juist het weldadige van dezelve. Door het opvolgen van deze voorschriften worden wy meesters over ons zelven, vry in de bestiering onzer daden, en zelfs verheven, over dat alles, hetgeen ons lot oplevert, en knellend is voor zyne vryheid. Ja, indien hy niet meer was dan een strenge leeraar, die ons eene naauwgezette zedenkunde predikte, o! hoe moeyelyk was het dan Hem te volgen. Maar—Gode zy dank!—Hy is meer dan een wysgeer, meer dan een zedenmeester, Hy is onze Verlosser, onze Heer, onze God. Hy werkt op het innerlyke van den mensch, door de onzigtbare invloeden van zynen Geest; daar ruimt Hy alle beletselen op voor de vrye werking onzer zielsvermogens; daar herstelt Hy de verbroken orde; daar maakt Hy de banden los, die ons aan de zonde n g-ketend houden. Wy hebben geene kracht, om ons te ontdoen van die rampzalige kluisters, maar Hy belooft en geeft die. Dorst gy naar vryheid? Is vryheid voor u eene behoefte? Vergeefs zoekt gy dien brandenden dorst te lesschen door uwe driften te volgen. In eeuwigheid kunt gy aan die dringende behoefte niet voldoen, zoo gy de zonde aan de hand houdt. Hoort dan naar raad, naar de noodiging van den menschlievenden Zaligmaker. Zyn bloed en wonden getuigen van zyne genegenheid, om u, om ons vry te maken. Duizend, die gevoelende, dat zy te magteloos waren, om hunne ketens te verbreken, zich tot zyne magt en liefde hebben gewend, hebben ondervonden, dat Hy vrymaakt. Gy zult het ook ondervinden zoo gy u tot Hem wendt.

Gy zult vry zyn, en dagelyks vryer worden. Wat is er begeerlyker voor den mensch, dan verheven te worden tot zyne oorspronkelyke grootheid, een vrywerkend, vryhandelend beeld van zynen Maker? Tot die hooge heerlykheid verheft Jezus elk, die naar Hem hoort en zich aan Hem verbindt. Hy denkt vry; vooroordeelen en dwalingen belemmeren hem niet. Hy handelt vry; driften en lusten beheerschen hem niet. Hy geniet vry; trag-

heid, onlust, naargeestigheid verstompen hem niet. Hy is vry; al lydt hy, al gaat hy gebukt onder lasten van armoede, verdriet, onderdrukking en geweld. Hy kan zich verheffen boven alles, wat den slaaf zyner lusten ter neder slaat, en weet zelfs een middel om vry te zyn, al staat hy geboeid voor het aangezigt van dwingelanden. Het is zoo—dit gevoel en genot, deze oefening der ware vryheid verkrygt men niet op eens, niet geheel volmaakt, zoo lang wy leven. Ook daar zyn trappen in. Maar de eerste beginselen daarvan zyn zelfs zoo zalig, zoo genoegelyk, dat dit alle beschryving overtreft. En hoe meer men zich aan Jezus gewent, hoe meer men van Hem ontvangt, die kracht, die noodig is, die Hy alleen heeft, en geven kan, om het vleesch te overwinnen, en de booze begeerlykheden te beteugelen; hoe meer men van dien Geest ontvangt, des te meer nadert men aan de ware vryheid; des te levendiger ondervinden zy, dat in de loopbaan van den geloovige niet alleen doornen van stryd, maar ook palmen van overwinning groeyen. De hindernissen zyner godsvrucht verminderen dagelyks; de pogingen worden aangenamer en gemakkelyker. Hy gevoelt zich daarby steeds vryer, steeds bedaarder, steeds gelukkiger, steeds verhevener boven de aarde, en nader by den hemel. De verlokkingen der zonde verliezen voor hem dagelyks hare kracht, en de moeyelykheden, de bezwaren dezes levens hunne stekende smart. Hy heeft tegen alles raad, troost en hulp. In de beperkingen van eenen stond vindt hy zelfs noodige voorbereidingen voor een toekomend leven, en het vooruitzigt van *die volmaakte vryheid*, die hem en al de kinderen Gods verwacht, als het gansche schepsel zal worden vrygemaakt van de dienstbaarheid der verderfenis, doet hem getroost alles verdragen, alles dulden, alles hopen. Tracht dan naar die ware vryheid, waarmede de Zoon Gods u wil vrymaken, en gy zult waarlyk vry zyn.

LEVENSSCHETS VAN DEN GRAAF VAN ZINZENDORF.

(Vervolg en slot van bladz. 60.)

De voortreffelyke man bezat eene ongemeene sterkte van geest, eene buitengewone vaardigheid in het werken, eene altyd heldere tegenwoordigheid van oordeel, eene alles beheesterende kracht van spreken, eene diep indringende menschenkennis, en eene bewonderenswaardige gave om op allerlei klassen van menschen te werken. In zyne jongelingsjaren had hy omgang gehad met menschen van allerlei stand, van allerlei partyen, van allerlei sekten. Den vorst kende hy zoo goed als den daglooner, den kardinaal zoo goed als den monnik. Practisch kende hy in alle deelen de kaart

van het menschelyk hart. De leer welke hy predikte, was in haren aard volkomen dezelfde, zoo als zy in het genootschap der Lutherschen, waarvan hy lidmaat was, beleden werd, maar in de voordragt derzelve verschilde hy van zyne ambtsbroederen. De doorgaande leerwyze voldeed hem niet; zy verschafte hem te weinig voedsel voor het hart. Ook de bybegrippen, waarin hy die regtzinnige kerkleer gekleed zag, waren in zyn oog te styf geplooid en ontsierden, naar 't hem voorkwam, de eenvoudige schoonheid, des Evangelies. In de schoolsche schriften der godgeleerden vond hy niets voor het heilbegeerig hart; de waarheid, ten behoeve van den mensch, was er te droog in ontwikkeld, alles was onvruchtbaar en doodsch. Maar in den Bybel!.... las hy; ja! dit heilig boek trof hem zeer, inzonderheid de beminnenswaardigheid des Heilands, waarvoor de theologanten zyns tyds onverschillig schenen te zyn. Hy merkte het dus maar al te wel, dat men zich te veel ophield met ydele spitsvindigheden ter uitpluizing van eene leer, die in haren oorsprong klaar en helder was. Van daar, dat het hart der menschen zoo koud en onvatbaar voor de godsdienst ware. De doorgaande leerwyze in het Luthersche kerkgenootschap behaagde hem gansch niet. Hy kon niet nalaten er soms heftig tegen uit te vallen. Zelfs met de Piëtisten, die Spener heetten te volgen, was hy het in vele opzigten niet eens. De liefde voor den Heiland bezielde niet genoeg, naar zyne gedachten, de geloofswerkzaamheden dezer menschen, onder welke hy te Halle was opgevoed, en welke hy dus byzonder wel kende. Trouwens, vele Piëtisten waren ten dien tyde reeds zeer verbasterd. Voor Spener, Franke en andere zuivere Piëtisten bleef hy ten allen tyde de grootste hoogachting behouden. Hy noemde hen een hoogwaardeerbaar volk; de overigen waren in zyn oog, zoo als hy zich uitdrukte, miserabele Christenen. Ook hy had hierin geen onregt. Hy meende derhalve der zaak van het Evangelie geen grooter voordeel immer te kunnen doen, dan door het gevoel der menschen voor den Heer Jezus Christus regt in werking te brengen. Het geheele voorstel der Protestantsche leer, 't welk hy daaraan dienstbaar maakte, was dus op een veel krachtiger toon gestemd, dan het doorgaans in de godsdienstige vergaderingen van de openbare leeraars gehoord werd. " Ik heb," betuigde hy eens aan iemand, die de Godheid van Jezus loochende, " van myne kindschheid af, een vuur in my gevoeld, om de eeuwige Godheid van Jezus te verkondigen, zonder drift tegen anderen, alleen uit gevoel eener teedere liefde, en met eene verrukkelyke beweging des harten, hetwelk leeft, zoodra het iets daarvan hoort."

Daar de Graaf de belangryke zaak van het prediken des Evangelies in vele opzigten uit een zuiverder oogpunt beschouwde, dan de meeste Protestantsche leeraars, kon het niet wel missen, of hy

moest by allen, die naar hem luisteren wilden, gelukkiglyk doel treffen. Zulks was een doorn in den voet van alle predikanten, maar voor hem een spoorslag, om zich boven dezen te verheffen. Straks verbeeldde hy zich, hun geheel boven het hoofd gewassen te zyn, en zag met eene zekere verachting uit de hoogte op hen neder. Dit stond hem te meer kwalyk, daar hy, slechts op zyn genie vertrouwende, een vreemdeling bleef in het ruime vak der godgeleerdheid, 't welk de grootste mannen zyns tyds, welke hy onbeschroomd in den baard tastte, allenthalve doorkropen hadden. Met de oppervlakkige godsdienstkennis, welke hy als een wel opgevoed edelman bezat, kon hy het onmogelyk ondernemen, om een nieuw leerstelsel op te trekken, of hy moest zich van stonden aan bloot geven aan de menigvuldige berispingen van zulken, die der zaak toch meer kundig waren dan hy. Natuurlyk moest de tegenstand, welken hy ondervond, nog grooter worden, naar mate hy aan zyne sterke inbeeldingskracht, die volkomen meesteres was van zyn verstand, den ruimen teugel gunde, en de uitwerkselen derzelve als kenmerken wilde doen gelden van waarheid en godsvrucht. Dan hetgeen hy verloor by het kundigste gedeelte der Christenheid, won hy dubbel weder by de onbeschaafde menigte, voor welke de schoolspraak der toenmalige kanselredenaren allermoeijelykst te verstaan was. Het ongeoefend volk, 't welk altyd in een zinnelyk, met allerlei beelden opgevuld, voorstel het meeste genoegen schept, vond 's mans, geheel naar de taal van 't gemeene leven ingerigte, wyze van voordragt even daarom zoo weergaloos stichtelyk, dat het hem, als leeraar, tot aanbiddens toe, vereerde. Door dezen bedwelmenden wierook, werd hy in den hoogen waan van eigen waarde, als ware hy een andere Luther, wiens licht alles verhelderde, gesterkt, maar ook hierdoor werd hy blind voor zyne eigen gebreken en dwaasheden. Zyn hart was door de godsdienst warm geworden, maar hy bezat geene gegronde kennis genoeg, om in anderen een rein godsdienstvuur te ontsteken. Van daar zyn yver voor alles wat godsdienst heette. Van daar zyne eigenzinnigheid, in het vasthouden van zyne eenmaal aangenomen godsdienstbegrippen. Van daar de overdrift van zyne godsdienstige werkzaamheden. Van daar zyne spelen met geestelooze godsdienstbeelden. Het beeldryke van den oosterschen styl in den Bybel was hem nog te weinig beeldryk. Den geest van hetzelve sloeg hy niet gade; alleen het beeld trok zyne aandacht; hier bleef hy by staan; hierop zag hy door een vergrootglas; hier verlustigde hy zich mede; hier wandelde hy met zyne broeders by rond; hier wees hy hen op.—En met dit al gevoelde hy zelf zyne ziekte; om zich daarvan te genezen, gebruikte hy gepaste hulpmiddelen; maar zy hielpen niet genoeg. Waren de krachten van zynen geest doorgaans meer naar de uitspraken van zyn verstand gewyzigd ge-

worden; hy zou onberekenbaar veel goeds aan de godgeleerdheid zyns tyds gedaan hebben. Hy had uit de zuivere Piëtistenbron van Spener geput, maar zyn water was door eigen inmengselen zeer troebel geworden. Hadde hy hetzelve gebruikt, zoo als hy hetzelve geschept had, magtig veel goeds zoude hy er mede hebben kunnen doen. In zyn plan lag toch veel meer wysheid en bestuur, dan in dat van Spener; schoon zy beiden een en hetzelfde doel hadden, namelyk, om eene stille, verborgen, kerk in de groote openbare kerk te stichten en die uit te breiden. Hadden daarenboven diegenen, die zich openlyk tegen hem in het strydveld begaven, hem op eene meer heusche wyze zyne misslagen onder het oog gebragt, welligt hadden zy hem daarvan overtuigd. En welk een voortreffelyk man zoude hy dan, ten nutte der kerk, geworden zyn! Nu heeft de tegenstand, welken hy van hen leed, hem slechts moediger en stouter gemaakt.—Want zy hebben hem gehoond, gesmaad, gelasterd, mishandeld, en schandelykheden aangetygd, waarvan zyne ziel, zoowel als de hunne, een gruwel had;—en hierdoor hebben zy, instede van hem te verbeteren, hem zeer verbitterd. Waren zyne vyanden zoo weinig met vooroordeelen behebt geweest, als hy, gewisselyk zy zouden hem verbeterd hebben;—want hy was een liberaal denkend man en voor overtuiging vatbaar. Men hoore hem spreken, toen zyne vyanden hem hadden beschuldigd, dat hy zich in zyne begrippen niet gelyk ware gebleven, en zyne broeders daarin even ongestadig waren! Men hoore hem deze ronde taal ten antwoord geven, welke zoowel zyn verstand, als zyn hart eer aandoet!

"Ik zoude, ja! niet gaarne willen zeggen, dat de Broeders in hunne begrippen altyd dezelfde blyven. Onveranderlykheid is strydig tegen de natuur der menschelyke kennis in godsdienstzaken, waarin men altyd moet opwassen, zoo lang men leeft, en waaromtrent men zich steeds reinigen moet van alle dwaling en onkunde. Wanneer men niets gelooft, dan, beken ik, kan men, om zyn leersysteme magtig te worden, in drie jaren al genoeg afdoen, en vervolgens het boek voor altoos sluiten. Maar wanneer men waarlyk gelooft, is het met de zaak gansch anders gelegen. Hoe sterker men in geloof wordt, hoe meer begeerte er komt, om den Bybel te verstaan, hoe meer opgeklaarde denkbeelden men krygt, hoe meer men begrypt, dat al ons weten stukwerk is,—en hoe ryker men wordt in allerlei kennis en ondervinding!"

Hoe wy dan ook over den Graaf van Zinzendorff mogen oordeelen, hy blyft toch altyd een allermerkwaardigst man in de Kerkgeschiedenis, die aan het ryk der waarheid en der zedelykheid meer gedaan heeft, dan zeer velen van zyne tegenstanderen, te zamen genomen, en als zoodanig aanspraak heeft op de bewondering, hoogachting en dankbaarheid der nakomelingschap. Zyne

goede hoedanigheden wegen toch in de schaal van het onpartydigst onderzoek veel zwaarder, dan zyne menschelyke gebreken en zwakheden. De waarheid heeft hy ontzwachteld van alle scholastieke byhangselen, welke de twistziekte der godgeleerden, na Luthers tyd, haar weder omgehangen had. Den roem, welken hy daardoor verworven heeft, moeten alle vrienden van het eenvoudig Evangelie hem onbepaald toekennen. Hoeveel heeft hy niet gedaan ter verbetering van het hart der menschen? Hy stichtte door leer en voorbeeld. Men heeft hem wel beschuldigd van onopregtheid, pluimstrykery enz., maar niets daarvan is my in de beschryving zyns levens, door den Baron van Rantzau vervaardigd, voorgekomen; wel het tegendeel. Indien hy iemand in zynen tyd had willen vleyen, dan zoude het den Koning van Pruissen geweest zyn; maar men leze den brief welken hy aan hem schreef in het jaar 1740. Hy was daarenboven een vriendelyk, gedienstig, openhartig, gul, opregt, eerlyk, in alle betrekkingen braaf man. Alle deze deugden werden veradeld door zyne vurige, in alles bovendryvende, liefde voor den Zaligmaker, wiens eer hem voor alles ter harte ging. Kortom, door zyn voorbeeld schynt hy inzonderheid op het hart der Broederen gewerkt te hebben.

De Christelyk menschenvriend houde zich slechts eenige dagen op in eene kolonie van de Broedergezindte, b. v. Genadendal, of de Groenekloof, of Enon in deze volkplanting, en hy zal, met bewondering van de aldaar algemeen heerschende zedelykheid, den deugdzamen man zegenen, die ter verbetering van de inrigtingen van dit genootschap, zoo yverig en met zoo veel zegen gearbeid heeft.

MARTELAARS TEN TYDE DER KERKHERVORMING IN HOLLAND.

De gedachtenis der regtvaardigen zal in zegening zyn. Vooral verdienen der vergetelheid te worden ontrukt de namen dergenen, die om het getuigenis van Jezus het leven hebben moeten verliezen. Hunne standvastigheid, te midden der wreedste folteringen, verkondigt luide de trouw der goddelyke beloften, welke hen opbeurden, en bemoedigden, terwyl list en geweld zich te zamen vereenigden, om hen tot afval te bewegen. Willen wy het edele dezer karakters regt leeren kennen, dan moeten wy ons zoo veel mogelyk vertegenwoordigen, de tyden en omstandigheden waarin zy verkeerden. Wilden zy tot de kerk terug keeren, tegen wier leerstelsels zy zich verklaarden, als strydig met Godswoord, dan hadden zy de toejuiching van hunne leeraars, dan stond hun de weg open tot tydelyk gewin en voordeel; doch weigerden zy aan de

vleitaal van dezen gehoor te geven, dan werden zy uitgemaakt voor al dat slecht, schandelyk en verachtelyk was. Zy moesten dan lyden in hunnen naam, persoon en goederen—doch dit alles konden zy zich getroosten, daar aan hen bevestigd werd, hetgeen de Heer verklaarde, "ik zal u niet begeven, ik zal u niet verlaten."—Onder degenen, die vooral in de Nederlanden, ten tyde, toen het licht der Hervorming daar opging, hunne belydenis der zuivere leer, met hun bloed verzegeld hebben, verdienen, onder anderen, vooral genoemd te worden, *Wendelmoet Klaas Dochter, Maria van Beeccum, Robert Oquier en Angelus Merula.* Van elk dezer zullen wy een kort verhaal geven.

Wendelmoet Klaas Dochter, was eene weduwe van Monnikendam, eene deugdzame vrouw, die vrymoedig het Evangelie beleed, en omdat zy zich daarvan niet wilde laten aftrekken, eerst op het kasteel van Woerden gevangen gezet, en van daar naar den Haag gevoerd, alwaar zy den 20sten November 1527 ter dood werd gebragt. Alle pogingen van beloften en bedreigingen, om haar van haar geloof af te trekken, werden door de Monniken in het werk gesteld, maar vruchteloos. Zy bleef tot het einde toe standvastig. Men dreigde haar met de straf des vuurs, maar zy antwoordde: "Is die magt u van boven gegeven, ik ben bereid te lyden." Zy werd door hare nabestaanden en anderen in den kerker bezocht, van welke een zeide: "Gy schynt my toe, den dood niet te vreezen, maar gy hebt dien nog niet gesmaakt!" waarop zy antwoordde: "Dat is waar; maar ik zal dien nooit smaken, want Christus heeft hem voor my ondergaan, en gezegd: (Joh. viii. 51) "Indien iemand myn woord bewaart, hy zal den dood niet smaken in eeuwigheid." Tegen zekere edele dame, die zeer veel van haar hield en haar zeide: "Waarom zwygt gy niet liever, myne lieve Wendelmoet, en denkt en gelooft in uw hart, wat gy wilt, opdat gy dit leven nog wat moogt genieten?" hernam zy: "Ach, zuster, gy weet niet, wat gy zegt. Met het hart gelooft men ter regtvaardigheid; met den mond belydt men tot zaligheid." Eindelyk door het geheele Hof van Holland vermaand wordende, om zich te bekeeren, en hare dwaling te herroepen, was haar woord: "Ik hang mynen Heer en God aan, dien ik noch om des levens, noch om des doods wil verlaten zal." Men vraagde haar, "wat zy van de mis dacht? "Ik weet het," zeide zy, "dat gylieden deze ronde ouweltjes als God erkent, maar ik verfoei ze als den duivel." Aangaande de Heiligen en derzelver voorbidding beleed zy, geenen anderen Middelaar of Voorspraak te kennen, dan Jezus Christus alleen. Men vermaande haar, toen haar de dood werd aangezegd, dat zy hare zonden aan eenen priester zou biechten. Haar antwoord was: "Ik ben al lang gestorven, doch het is de Geest van Christus, die my levende maakt. Ondertusschen heb ik al myne zonden aan Christus, mynen Heer, gebiecht, die heeft my al myne

zonden genadig vergeven. Doch, heb ik iemand van myne naasten misdaan, ik bidde dat die het my vergeve." Toen zy ter doodstraf werd uitgevoerd, hield zekere monnik haar een kruisbeeld voor, en viel haar gedurig in, dat zy haren Zaligmaker met eenen kus zou vereeren, waarop zy zeide: "ik ken dezen houten Zaligmaker niet; myn Zaligmaker is in den Hemel, ter regterhand Gods, des Almagtigen Vaders." Men verhaalt, dat toen zy den brandstapel had beklommen, in den oogenblik, dat men haar zoude worgen, zy zedig hare oogen had gesloten en haar hoofd hebbe geneigd, als schikte zy zich, om te slapen. Dus gaf zy den geest, zynde eerst geworgd en toen verbrand,—en ook haar dood was niet ongezegend, zoo als het meestal met der martelaren lyden en sterven is geweest.

In het jaar 1544 werd de edele jonkvrouw *Maria van Beeccum*, te gelyk met haar broeders vrouw *Ursula*, om het leven gebragt. Deze edele maagd werd door hare moeder ten huize uitgedreven, omdat zy niet met de Roomsche Kerk gevoelde, en van de verkeerdheden sprak, welke in dezelve plaats vonden. Uit het ouderlyk huis verjaagd, begaf zy zich naar het Bisdom Utrecht, by haren broeder Jan van Beeccum. De bevelhebber der provincie hare schuilplaats ontdekt hebbende, overviel haar by nacht By. haar wegvoeren, vraagde zy hare schoonzuster Ursula, of zy haar wilde vergezellen, die zulks, met toestemming van haren man, deed. Zy werden eerst naar Deventer, en vervolgens naar het slot Delden gebragt, en dan eens met beloften gevleid, dan met dreigingen aangerand, doch zy bleven standvastig in het geloof—en werden daarom ter dood verwezen. Ter straf uitgeleid wordende, gingen zy zingende voort, en tegen de menigte, welke blyken gaf van mededoogen, zeide Maria: "Wy lyden niet als boosdoensters, maar als Christenen. Daarom weent niet over ons." Ter strafplaats gekomen, vertroostten zy malkanderen, en zeiden elkander met eenen kus het laatste vaarwel, voorts baden zy God, dat Hy het aan hare regters wilde vergeven, die niet wisten, wat zy deden, dat Hy hen, die in de duisternis van het bygeloof omzworven, verlichten, en hare zielen in de hemelsche vreugde aannemen mogt. Zoo toonden zy, door hare liefde tot de menschen, de vrucht van haar geloof,—en vertoonden hoe zy het beeld des Verlossers droegen, waarnaar zy herschapen waren. Maria, de regters vermaand hebbende, om geen onschuldig bloed meer te vergieten, ging welgemoed naar den houtstapel, en als de scherpregter vloekte, omdat de ketting gedraaid was, bestrafte zy hem zediglyk, hem vermanende, dat hy toch God niet zou lasteren, om haars ligchaams wil, hetwelk niet zoo veel waard was. De parochiepriester van Delden keerde Ursula om, van hare zuster af, maar zy wendde zich terstond, zeggende, dat zy den uitgang harer zuster wilde

aanschouwen, in wier heerlykheid zy ook verlangde in te gaan. Nadat Maria verbrand was, want dit deed men uit wreedheid, meenende Gode een goed werk te doen, werd hare zuster gevraagd, of zy nog niet van hare hardnekkigheid wilde afstaan, dan zoude zy maar met het zwaard worden gedood, maar zy weigerde standvastig, en gaf aan een van hare boeren, die daar by geval tegenwoordig was, in last, om haren man vaarwel te zeggen, en hem in haren naam te vermanen, dat hy God zou dienen, aan wien zy nu stond geofferd te worden. Naar den staak geleid wordende, bad zy het *Onze Vader* met gevouwene handen. Toen zy zeide: *Onze Vader, die in de hemelen zyt,* viel de priester haar in, "Ja, daar wordt Hy gevonden;" waarop zy hernam: "Omdat ik Hem daar zoek en niet in het bederfelyke brood, moet ik den dood ondergaan." Toen zy den houtstapel beklom, en haar voet waggelde, zeide zy: "*My dunkt dat ik vallen zal;* de regter dit verstaande, dat zy zoude afvallen van hetgeen zy beleden had, riep: *houdt op, zy is bedacht op afval.* "Volstrekt niet," zeide zy, "Maar het blok, daar ik op trad, wankelde, verre zy het, dat ik Christus zou verlaten."—Lezer, zyt ook gy gereed, voor den naam en de zaak van Christus het leven te laten? Zoudt gy het u laten getroosten, om zyns wil, u op den houtstapel te laten verbranden? Of yst gy op dat denkbeeld, en zegt misschien—dat is toch wat veel. Dan hebt gy reden aan de echtheid uws geloofs, de opregtheid uwer liefde jegens den Verlosser te twyfelen. Want die door het levendig geloof Hem zyn ingelyfd, en door zynen Geest worden geregeerd, nemen hun kruis op, wat dat kruis ook zyn moge, en Hy die gezegd heeft—"ik ben met u"—zal, gelyk in deze beide voorbeelden, de zynen zoo verkwikken en bemoedigen, dat terwyl hunne ligchamen tot assche branden, hunne zielen naar reiner gewesten door engelen worden gevoerd, die hen juichende verwelkomen, voor den troon des Lams!

GEDACHTEN VAN EEN' VROMEN GRYSAARD OP ZYN STERFBED.

Myn levensdraad is afgesponnen,
Ik heb, God dank! myn taak volbragt,
Een taak met U, o Heer! begonnen,
Waarvoor by U het loon my wacht.

Gy hebt, o Hoorder der gebeden
Tot nu dit gryze hoofd gespaard;
Thans blyft er voor myn stramme leden
Een lange, lange rust bewaard.

Hoe troostten my zoo vaak de woorden:
"In 't graf is geen vermoeying meer!"
Nu sta ik aan die donk're boorden,
En leg des levens pak ter neer.

O dood! gy kunt my niet meer krenken,
Gy hebt my menig pand ontroofd;
Nu moet gy zelf de rust my schenken,
De peluw spreiden voor myn hoofd.

Zyt gy een koning der verschrikking?
Een stervend Christen vreest u niet,
Daar hy de woning van verkwikking
In 't eind voor zich geopend ziet.

Ik beef niet, neen, wat zou ik beven?
Gy houdt my toch niet in het graf:
Al wat de tyd u ooit mogt geven
Staat ge aan de eeuwigheid weer af.

Gy moogt dan vry dit ligchaam sloopen,
En bergen 't in der aarde schoot;
Eens gaat de grafkuil zeker open,
En geeft weer op wat hy omsloot.

Maar zacht, myn ziel, zyt gy reisvaardig?
Eén schrede breng u uit den tyd;
Zie hier een vraag uwe aandacht waardig
Zyt gy voor zulk een' stap bereid?

Wat laat gy hier? Wat neemt gy mede?
Wat wacht u daar, in 't gindsche oord?
Gaat gy in vreeze of in vrede?
Naar 's hemels of naar 's afgronds poort?

Wat laat ik hier? het pak der zonden.
Wat neem ik mee? 't Geloof aan God.
Wat vind ik daar? Voor zielenwonden
Een onuitspreeklyk heilgenot.

Dat heil heeft Jezus my verworven.
In 't vast vertrouwen op zyn woord
Zyn duizenden vóór my gestorven,
En treed ook ik gemoedigd voort.

Wat toeft gy dan nog, vredebode?
Reik my uw kille, koude hand;
Een jongling volge uw roepstem noode;
Ik, grysaard, wensch naar 't gindsche land.

Wat gy my ooit van 't harte scheurde,
O! dat verwyt 'k u nimmermeer:
Voer my tot hen die 'k diep betreurde,
Kom! breng my by de mynen weer.

Hy komt!—o God! het bly aanschouwen
Is lang myn wensch, myn bêe geweest;
Bewaar voor wanklen myn vertrouwen,
Ontvang, o Vader! mynen geest.

Kaapstad, November 1838.

KERKELYKE GESCHIEDENIS.

De Kerkeraad der nieuw gevestigde Gereformeerde Gemeente in Albanie, verzocht hebbende, dat de Wel-Eerw. Heer John Pears, voorheen Predikant te Glenlynden, aangesteld moge worpen tot haren Leeraar, is dat verzoek door Hare Majesteit toegestaan, en heeft de Wel-Eerw. Heer Pears die benoeming aangenomen, en zich die aanstelling laten welgevallen.

De uitspraak der Hoog-Eerw. Synode der Hervormde Kerk alhier, by welke de Wel-Eerw. Heer R. Shand, in al zyne regten en voorregten, als Leeraar van Tulbagh is hersteld geworden, heeft Hare Majesteit doen bekrachtigen, en is de magt en het gezag der kerkelyke geregtshoven, op welke men inbreuk heeft trachten te maken, erkend geworden.

Wy beschouwen de tyd thans geboren voor de nieuwe gemeenten van *Piketberg, Riversdal, Breda* en *andere plaatsen*, om hare belangen te brengen onder de byzondere aandacht van Harer Majesteits Gouvernement, en hopen, dat zy niet lang verstoken zullen blyven van eene geregelde voorziening in hare behoeften.

DE EERSTE DECEMBER.

De Bybel leert, dat in het groote plan der verlossing des menschdoms door Jezus Christus alle omwentelingen uiteindelyk dienen moeten, om de volkeren met die leer bekend te maken, welke hen hunne betrekking op een toekomend bestaan doet gevoelen,

en hen daartoe voorbereidt. Uit dit oogpunt moeten wy, gevolgelyk, ook het afschaffen der slaverny in alle Britsche kolonien beschouwen. Men moet voor alle daadzaken blind en doof zyn, indien men ontkennen wil, dat de slaverny een groote hinderpaal zy geweest ter verspreiding van de Christelyke leer—en naauwelyks zien wy dezelve afgeschaft, of velen, die uit de ligchamelyke dienstbaarheid worden ontslagen, waren ernstig bedacht om verlossing uit de slaverny der zonde en des Satans te bekomen. Men zegt, dat in het Eiland Jamaica alleen eenige duizende gewezen slaven belydenis hebben gedaan van de Christelyke Godsdienst—en elke plaats, in deze volkplanting, alwaar op den eersten December openbare Godsdienst werd gehouden, was opgevuld met " de vryverklaarden," die hongerig en dorstig schenen te zyn naar het brood en water des levens. *Te Stellenbosch*, alwaar driemalen op dien dag openbare Godsdienstoefening gehouden werd door den *Eerw. Heer Luckoff*, was de kapel te klein, om de schare te bevatten, welke, hoewel het weder zeer ongunstig was, toevloeide om hunne dankbaarheid, voor hunne vrystelling, Gode toe te brengen. *In de Kaapstad*, alwaar in het Gesticht in de Langestraat door den Eerw. Heer J. Beck, en in de Schotsche Kerk door den Eerw. Heer G. W. Stegmann de dienst werd waargenomen, waren niet alleen beide plaatsen opgevuld met aandachtige toehoorders van vrygelatenen, maar de scholen nemen dagelyks toe, zoo dat wy eenen ryken oogst ons voorstellen, voor de kerk des Heeren. Hetzelfde vernemen wy van *Swellendam*, alwaar de onvermoeide pogingen van den volyverigen Predikant Robertson, die ook op dien dag het kerkgebouw voor de openbare Godsdienst deed openzetten, niet ongezegend blyven. En voorts van andere plaatsen. Zoo vervult God zyne belofte, " die de heidenen gegeven heeft tot een erfdeel voor zynen Zoon,"—en die verzekerd heeft, dat eenmaal " alle geslachten der aarde Hem zullen dienen." Een iegelyk dan, die den naam van Christus belydt, zie toe, dat hy den voortgang van deze goede zaak niet verhindere door woord of daad, maar dat zy daartoe, elk in zynen of haren kring, medewerken, gedenkende, " dat die eenen zondaar bekeert van de dwaling zyns wegs, behoudt eene ziel van den dood, en bedekt eene menigte van zonden." Jak. 5: 20.

WONDERBARE REDDING DER PROTESTANTEN IN IERLAND.

Koningin Maria, die de Protestanten in Engeland streng had behandeld en wreed vervolgd, onderteekende, in het laatst van hare regering, eenen lastbrief, om met hen in Ierland denzelfden weg

in te slaan. Ten einde zulks met te meer kracht ten uitvoer te brengen, benoemde zy zekeren Dr. Cole tot eenen der gelastigden. Deze Doctor met zynen lastbrief, op zyne reize, te Chester gekomen zynde, maakte de Burgemeester dezer stad, een yverig Roomschgezinde, gehoord hebbende, dat hare Majesteit eenen bode naar Ierland had gezonden, zyne opwachting by den Doctor, die, onder het spreken met den Burgemeester, uit een' reiszak een lederen beurs te voorschyn bragt, er deze woorden byvoegende: *Hier is een lastbrief, welke de Ketters in Ierland* (zoo noemde hy de Protestanten) *zal geeselen.* De goede vrouw van het huis, ELIZABETH EDMONDS genaamd, die den Hervormden was toegedaan, en insgelyks eenen broeder had van dezelfde Godsdienst, JOHN EDMONDS genaamd, te dier tyd burger te Dublin, werd van 's Doctors woorden grootelyks aangedaan; doch haren tyd afwachtende, terwyl de Burgemeester afscheid nam, en de Doctor hem naar beneden uitgeleide deed, opende zy de beurs, nam er den lastbrief uit, en leide een stuk papier in de plaats, met een spel kaarten daarin gewonden, waarvan klaverboer de bovenste lag. De Doctor weder in zyne kamer gekomen zynde, en geen vermoeden hebbende van hetgeen er gebeurd was, pakte de beurs weder in als voorheen. Den volgenden dag vervolgde hy zyne reis tot aan den zeekant, en wind en weder hem gunstig zynde, zeilde hy naar Ierland, en zette den 7den October 1558 te Dublin voet aan land. Vervolgens in het kasteel gekomen zynde, werd hy van Lord FITZ-WALTERS, toenmaals Stedehouder van het Koningryk, ontboden, om voor hem en den Geheimen Raad te verschynen. Nadat hy binnengekomen was, en eene aanspraak had gedaan, de redenen van zyne komst openleggende, gaf hy de beurs aan den Stedehouder over, die dezelve hebbende laten openen, opdat de Geheimschryver den lastbrief mogt lezen, werd er niets anders in gevonden dan een spel kaarten, waarvan klaverboer boven lag. Dit ontzettede niet alleen den Stedehouder en den Raad, maar ook den Doctor, die hem verzekerde, dat hy eenen lastbrief had gehad, doch dat hy niet wist, waar dezelve gebleven was. De Stedehouder gaf hem hierop ten antwoord: *Bezorg ons eenen anderen lastbrief, wy zullen middelerwyl de kaarten verschieten.* De Doctor, in zynen geest ontsteld, vertrok, en keerde naar Engeland terug. Aan het Hof gekomen zynde, verkreeg hy eenen anderen lastbrief; doch terwyl hy aan den zeekant op een' goeden wind wachtte, kreeg hy tyding, dat de Koningin Maria overleden was. Dit was het behoud der Protestanten in Ierland.—Koningin ELISABETH, die Maria opgevolgd was, en eene groote voorstandster was der Hervormden, gelyk Maria eene vyandin van dezelve, schepte zoo veel genoegen in dit geval, hetwelk haar door FITZ-WALTERS, by deszelfs terugkomst in Engeland, verhaald werd, dat zy om de gemelde Eliza-

beth Edmonds zond, wier mans naam was Mattershead, en haar, zoo lang zy leefde, een jaargeld toeleide van 40 Ponden sterling.

MENGELINGEN.

Ledigheid.—Gelyk staande wateren ligt bederven, en landen, die braak liggen, in 't kort van onkruid krielen, zoo is het met hen, die in ledigheid leven. Ledigheid is een oorkussen des duivels, een aas voor den verleider, de weg naar het gasthuis, de voedster van alle verdorvenheid, de beroerder der hartstogten.

In het goed doen moet men volharden—en het woord des levens vasthouden, want bezwyken leidt tot afwyken; verflaauwen tot verkouden; achterwaarts gaan, tot eindelyk vervallen, en verloren gaan.

Lyden en kruis is het erfdeel der ware geloovigen op aarde. Zal het Hoofd met doornen worden gekroond, en zullen de Leden zyns ligchaams in rozen weiden? Zal Christus het lyden, dat ons eigen is, op zich nemen, en zouden wy geen lyden of verdriet hebben, wien het lyden of verdriet eigen is?

Wereldliefde is voor velen als vogellym, waardoor de vleugelen der ziel zoo worden bezet, dat zy naar den hemel niet kunnen opstygen, gaarne zouden zy God zynen Hemel willen laten, zoo zy maar de aarde en hare genoegens mogen behouden.

Velen zouden liever Christus, naar der Joden wyze, op nieuw door hunne zonden kruisigen en dooden, dan de zonde in zich zelven dooden en afleggen.

Met opschik des ligchaams te zyn ingenomen, en daarmede het hart vol te hebben, is den maden-zak tot een straatpop te maken.

ERRATUM.

In het laatste Nommer, bladz. 62, 10de regel van onder, voor "gemalin" lees "zuster."

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. JANUARY, 1839. No. 4.

DE NOODZAKELYKHEID VAN ZELFONDERZOEK.

Tekst: Klaagl. iii. 40.—"*Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laat ons wederkeeren tot den Heer.*"

TREURIG was, toen de Profeet Jeremias dit boek schreef, de toestand van het Joodsche volk. Van God afgeweken, tot grove afgodery vervallen, kon het niet anders of geduchte oordeelen en straffen moesten hen treffen, want Jehova zal niet straffeloos gedoogen, dat zyne instellingen versmaad worden. Het volk was verslaafd aan afgodery niet alleen, maar geene ondeugd was er te bedenken, dat er niet den vryen teugel vierde. Vervolging der weinige godvruchtigen, onderdrukking der armen, onmatigheid, bedrog, en onkuischheid werden als kleinigheden beschouwd. Het volk scheen, wegens hunne zonden, aan zich zelven te zyn overgelaten, en aan verharding overgegeven. Het ontbrak er wel niet aan mannen, die hen getrouw waarschuwden, ernstig vermaanden en de gevolgen van hunne hemeltergende ongodsdienstigheid met de zwartste kleuren teekenden; doch hunne woorden werden niet geloofd, en tot loon hunner trouw werden zy gelasterd, bespot, geslagen, en op allerlei wyze mishandeld. Zoo ging het met Jeremias, zoo als gy lezen kunt Jer. xxxvii. 15, en xxxviii. 4—6. Nu toefde het oordeel ook niet langer. Het vyandelyk leger, dat in het land was gevallen, nam Jeruzalem in. Hare inwoners werden gevankelyk weggevoerd. Koning Zedekia zag het woord van den Profeet bevestigd: ja Jeremias zelf beleefde de vervulling van zyne voorzeggingen. Hy zag het huis Gods verwoest: hy zag den jammerstaat zyner landgenooten, dien zy zich zelven hadden berokkend, en beweende denzelven in deze liederen, welke, om ze

N

te dieper in het geheugen te prenten, naar de orde van het Hebreeuwsche alphabet gerangschikt zyn. Vurig zyn de gebeden, door hem tot God opgezonden voor het heil en de redding zyner landgenooten; ernstig de vermaningen, welke hy aan het overblyfsel gaf, tot verootmoediging en berouw over hunne zonden—tot verzaking van afgodery en wederkeering tot den Heer,—zoo leest gy onder andere in den tekst—" Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laat ons wederkeeren tot den Heer."

Hetgeen het Joodsche volk trof, is ter onzer waarschuwing geboekt geworden, opdat wy, ziende welke treurige gevolgen de zonde een volk berokkent, eenen heiligen afkeer van dezelve zouden blyven koesteren, en naauwgezet in de inzettingen des Heeren zouden wandelen. Hebben wy het vooruitzigt, om op den aanstaanden dag des Heeren, het Avondmaal des Heeren te mogen vieren, en zal die heilige instelling ons niet tot veroordeeling, maar tot zegen zyn, laten wy dan de taal van den Profeet de onze maken—*en ons zelven onderzoeken en doorzoeken.*

I. Letten wy dan op het voortreffelyke van den raad hier gegeven.

II. Op de pligten welke dezelve in zich vervat.

III. Op de volstrekte noodzakelykheid daaraan gehoor te geven.

I. Voortreffelyk was de raad door Jeremias aan zyne zondige landgenooten gegeven, die nu, wegens hunne zonden, zuchtende waren onder de geduchte oordeelen des Almagtigen: een raad, welke aanwyst hoe groot een belang de Profeet in het heil zyner landgenooten stelde, hoe volgaarne hy hen gelukkig zag, niettegenstaande zy hem, wegens zyne getrouwe vermaningen, zoo gesmaad en mishandeld hadden. Op welk eene allervriendelykste wyze wordt deze raad niet door hem voorgesteld? Gelyk een vader, die het ongeluk beweent, dat het kind zich zelven heeft berokkend, en hoewel hy de straf billykt, waarmede het is bezocht geworden, nogtans naar leniging zucht en vurig wenscht zyn kind gelukkig te zien, even zoo zien wy hier den Godsman als in weemoed verzonken, daar hy zyne landgenooten toeroept—" Laat ons onze wegen onderzoeken enz." Het is de taal, niet van eenen strengen tuchtmeester, die scherpe vermaningen geeft, maar die op alle mogelyke wyze de zynen poogt op te wekken, tot de betrachting van diezelfde pligten, waarin hy hen wilde voorgaan, waarin hy hen tot een voorbeeld, zoowel als leeraar en raadgever, zyn wil. Al te wel was hy overtuigd, dat, zullen de vermaningen tot verzaking der ondeugd ingang vinden en de gewenschte gevolgen te weeg brengen, zy ook, die deze vermaning u toedienen, van die ondeugden eenen afkeer moeten hebben. En zullen de opwekkingen tot de beoefening van ware godsvrucht niet vruchteloos zyn, dan moeten ook zy, die an-

deren dit trachten in te scherpen, zelven als godvruchtigen handelen en wandelen. Zoo straalde vriendelykheid en hartelykheid in deze zyne vermaningen door. Hy zag den jammerstaat, waarin zyne landgenooten waren gedompeld, hy zag hoe nog zwaarder oordeelen over hen zouden losbarsten, hoe ramp op ramp hen zoude achtervolgen, indien zy in diezelfde ongodsdienstigheid bleven voortgaan, indien zy geen berouw gevoelden over hunne zonden en verkeerdheden, indien zy zich niet bekeerden en Gods regtvaardigheid billykten ; daarom zeide hy—“ *Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laat ons wederkeeren tot den Heer.*”

Pligten worden hier dus aanbevolen, welke van eene algemeene nuttigheid, ja eene algemeene noodzakelykheid zyn, wanneer men, gelyk de Joden, in dergelyke omstandigheden verkeert, wanneer men, hetzy als een volk, hetzy als byzondere personen, hetzy als een land, Gods oordeelen ziet nederdalen.

Wat toch is de gewone handelwyze der menschen, wanneer Gods oordeelen op het land of volk worden uitgestort? Wanneer ziekten of krankheden de huisgezinnen aantasten, wanneer de geliefdste en dierbaarste betrekkingen een slagtoffer des doods worden ; wanneer rupsen of roest, of honigdaauw, of sprinkhaan den arbeid van den landman of wyngaardenier verydelen ; wanneer ziekten de kudden van groot en klein vee aantasten, en velen hunnen rykdom, gelyk sneeuw voor de zon zien wegsmelten ; wanneer byzondere bezoekingen des Almagtigen dreigen los te barsten ?—Dan, ja, zyn zy zeer *gereed* te zuchten, hunne verliezen te betreuren, daarover te klagen, en hunnen jammer te kennen te geven dat er niet minder, of dat er niet meerder regen of zonneschyn zy geweest ;—dat die plagen niet eenige weken later waren weggebleven, wanneer zy eenen ryken oogst zouden hebben kunnen inzamelen—en zulke wenschen meer. Maar, hoe traag zyn de menschen om te belyden, dat de zonden, dat hun gebrek aan liefde jegens God, dat het veronachtzamen van zyne instellingen, het overtreden zyner wetten, oorzaak is van deze rampen en bezoekingen? Of is het, dat zy daartoe bewogen worden, dat zy dit wel erkennen: hoe blyft het niet, helaas! by eene algemeene belydenis? Men belydt met anderen, zondaars te zyn, maar meer lettende op het pligtverzuim van anderen, op het wangedrag en de ongodsdienstigheid van zynen naasten, keert men zelden in tot zich zelven : men onderzoekt zyne wegen niet, men slaat zyne handelingen en bedryven niet gade.

Dit nogtans is allernoodzakelykst, want, doet men dit niet, dan zal men zelf voor God niet *verootmoedigd* worden, en die gezindheid des gemoeds wordt er vereischt, zal men zegen erlangen, daar God den hoovaardigen wederstaat, maar den nederigen genade schenkt; en zal God tevens in den weg zyner gerigten worden

geregtvaardigd. Dit wil Hy, dat door zyne schepselen zal geschieden, opdat zy erkennen dat Hy de Allerhoogste, de Heer is, die gevreesd en verheerlykt wil worden; daarom zegt Hy, v. 39— "Wat klaagt een levendig mensch? een ieder klage van wege zyne zonden." Hy wil dat men van zuchten en klagen zoude komen tot *bidden*. Dit was noodzakelyk, als het beste middel tot behoudenis, een middel door God zelven verordend, want Hy zegt, "Roep my aan in den dag der benaauwdheid, ik zal er u uithelpen en gy zult my eeren," Ps. l. 15. Die toch zyne toevlugt tot God neemt, die, gelyk een Saulus, waarlyk bidt, is reeds tot zich zelven ingekeerd, gevoelt het prangen van den nood, en beseft de oorzaak van dat lyden—daarom laat de Profeet er onmiddelyk op volgen, v. 41, "Laat ons onze harten opheffen, mitsgaders de handen tot God in den hemel, zeggende, Wy hebben overtreden en wy zyn wederspannig geweest" enz.

Maar, G. T.! behaagt het offer der goddeloozen dan den Heer? Heeft Hy niet duidelyk verklaard, dat Hy een gruwel daaraan heeft? Zal het gebed Hem dan aangenaam zyn zoo lang de mensch zyn behagen heeft in het kwade? Zoo lang de zonde ongehinderd heerschappy voert in al zyne leden? Zullen uiterlyke godsdienstoefeningen, zal het gebruik der heilige bondzegelen, het genot des avondmaals, Gode aangenaam zyn, en den mensch tot nut verstrekken, zoo lang hy met genoegen blyft najagen de dingen, welke God mishagen? Gewisselyk neen. Daarom zeide de Heer tot de Joden—" Uwe nieuwe maanden en uwe gezette hoogtyden, haat myne ziel, zy zyn my tot eenen last, ik ben moede geworden, die te dragen. En als gy uwe handen uitbreidt, verberg ik myne oogen voor u, ook wanneer gy het gebed vermenigvuldigt, hoor ik niet,"—want uwe handen zyn vol bloeds. Jes. i. 14, 15, en weder—kap. lxvi. 3, "Wie eenen os slagt, slaat eenen man; wie een lam offert, breekt eenen hond den hals; wie spysoffer offert, is als die zwynenbloed offert—wie wierook brandt ten gedenkoffer, is als die eenen afgod zegent: deze verkiezen ook hunne wegen, en hunne ziel heeft lust aan hunne verfoeiselen."— God verhoort de zondaars niet. Dit betuigde Eliphaz, Job xxii. 23, "Zoo gy u bekeert tot den Almagtige, gy zult gebouwd worden, doet het onregt ver van uwe tenten. Dan zult gy tot Hem ernstig bidden en Hy zal u verhooren" enz. Daarom is het, "Wascht u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor myne oogen weg, laat af kwaad te doen, leert goed doen." Jes. i. 16. En de Profeet laat de opwekking in onzen tekst voorafgaan aan de opwekking tot het gebed. Vs. 41—" Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken."

Bestaat daarin de ware bekeering, dat men zyne slechtheden verlate en trede op den weg des verstands, dit zal maar oppervlak-

kig geschieden, indien men niet te voren een regt inzigt hebbe van al zyne overtredingen, en veelvuldige afwykingen; " men moet dan zyne wegen onderzoeken en doorzoeken."

II. Tot de beoefening van deze pligten worden wy opgewekt. En moge deze vermaning voor ons niet ydel zyn, maar wy ons laten opwekken om onze wegen te onderzoeken en te doorzoeken!

Door *wegen* verstaat men hier, gelyk op vele andere plaatsen der Heilige Schrift, onze *handelingen en bedryven.* Gelyk een reiziger, die zich voorstelt zekere plaats te bereiken, den weg derwaarts leidende, volgt en bewandelt, zoo heeft ook ieder mensch zyn oogmerk, wat dat dan ook zyn moge, en terwyl al zyne handelingen en bedryven ter bereiking daartoe voorbedachtelyk worden ingerigt, zoo worden die met regt zyne *wegen* geheeten. Daaronder verstaat men al de *werken* welke men verrigt, de *woorden* welke men spreekt, en de *gedachten* welke men koestert.

God heeft in zyn woord ons een regel gegeven, hoe wy handelen, hoe wy wandelen moeten. De Joden waren dikwerf vermaand dat zy naar dien regel zouden wandelen. Wy ook, die den naam van Christenen dragen, hebben, toen wy door den doop der kerk van Christus zyn ingelyfd geworden, beloofd, dat wy in zyne wegen zouden wandelen, dat wy de wereld zouden verzaken, onze oude natuur dooden en een nieuw godzalig leven zouden leiden. Die belofte hebben wy vernieuwd, toen wy openlyk tot leden der kerk zyn toegelaten en erkend geworden. Nu dan, terwyl wy weder openlyk belydenis zullen doen, by het genot van het H. Avondmaal, dat wy de volgelingen des Heeren zyn, moeten wy onze werken, woorden en gedachten onderzoeken en doorzoeken, of zy met dien regel overeenkomen, of wy aan die verpligting en die beloften voldaan hebben, en nog voldoen, dan of wy de paden der verkeerdheid zyn ingeslagen en in hoe ver dat zy geschied, opdat wy het verkeerde nalaten en het regte pad betreden mogen.

De Profeet voegt hier opzettelyk twee woorden te zamen, welke, hoewel zy in beteekenis niet veel verschillen, echter van byzonderen nadruk alhier zyn. 1. *Wy moeten onderzoeken en doorzoeken.* En de uitwerking moet zyn—2. Dat wy ons tot den Heer bekeeren.

1. Door onderzoeken en doorzoeken wordt te kennen gegeven van hoe veel aanbelang en van welke volstrekte noodzakelykheid deze pligt zy. De Bybel leert ons op het duidelykste, dat God een iegelyks werk in het gerigte zal brengen, dat Hy elk vergelden zal naar zyne werken. En behoorde dit ons dan niet op te wekken om onze werken veel te brengen voor de vierschaar van ons geweten? Onze werken, zoo in betrekking tot God, onze naasten als ons zelven! Wat ook het beroep, en welke de betrekking zy, waarin wy zyn geplaatst—het past ons, onze bedryven te toet-

sen aan den regel in Godswoord voorgeschreven, of wy ons dagelyks kwyten, getrouw kwyten van die pligten, welke wy verschuldigd zyn aan onzen Schepper, Weldoener en Verlosser—of wy, sedert onze laatste Avondmaal-viering, dagelyks ons hebben toegelegd op de kennis en de verheerlyking van God en Christus, zoo in ons zelven, als in vereeniging met de onzen, gelyk wy beloofd hebben te zullen doen. Wy moeten ons zelven onderzoeken en doorzoeken, of ons gedrag jegens den naasten zoo geweest zy, als het burgers van het hemelryk betaamt, of wy, met inachtneming der pligten jegens God, jegens onzen evenmensch, onze meerderen en minderen, zoo hebben gehandeld, als het Evangelie van ons vordert. Ja, M. H.! al onze bedryven, moeten wy onderzoeken en beoordeelen, en zyn die boos en verkeerd geweest, veroordeelt ons het geweten, overtuigt het ons van het verkeerde; zegt het ons, dat wy gedaan hebben, hetgeen wy niet moesten doen, en dat wy verzuimd hebben, hetgeen wy moesten doen, dan moeten wy zulks boetvaardig voor God belyden en betreuren, opdat zy ons ten laatste niet bezwaren, opdat wy niet van God mogten veroordeeld worden, met een vonnis, dat zoo wel allerverschrikkelykst als onherroepelyk zyn zal. En hebben wy daarentegen de vryspraak van ons geweten, en de bewustheid, dat wy in onze handelingen God hebben zoeken te verheerlyken, zoo mogen wy met eene heilige vrymoedigheid Hem de hulde onzer dankbaarheid toebrengen.

Dit onderzoek moet geschieden omtrent onze daden niet alleen, maar ook omtrent onze *woorden.* Woorden immers zyn de teekenen onzer denkbeelden, zy verraden den zin onzer gedachten, en uit den overvloed des harten spreekt de mond. De menschen mogen op vele hunner woorden geen acht geven, derzelver gedachtenis moge spoedig voorbygaan, gelyk sneeuw dat voor de zon smelt, die overtuiging behoorde er nogtans by ons te bestaan, dat God alles weet; dat niets voor Hem verborgen is. Wil men het gelooven, of niet gelooven, waarachtig is hetgeen Jezus zegt— "dat van elk ydel woord, hetwelk de menschen zullen gesproken hebben, zy rekenschap zullen moeten geven in den dag des oordeels? want uit uwe woorden zult gy geregtvaardigd en uit uwe woorden zult gy geoordeeld worden." Matt. xii. 36, 37. En indien van elk ydel woord rekenschap zal moeten worden gegeven, hoe zal het dan zyn met al die goddelooze, gruwelyke, lasterlyke woorden, van al dat zot geklap, dat niet alleen den naasten geene stichting hebbe toegebragt, maar integendeel aanleiding hebbe gegeven tot onteering Gods, tot bevordering van allerlei verkeerd- en ongodsdienstigheden?

En by onze woorden moeten wy ook onze *gedachten* onderzoeken.

Men zegt wel, "de gedachten zyn vry," en daarom geeft men zelden veel acht op hetgeen er in het hart omgaat, indien de daad niet wordt gepleegd. Doch hoe vry ook de gedachten mogen zyn voor de menschen, God verstaat van verre onze gedachten. Hy is zoo wel een waarachtig opmerker van ons hart, als hoorder van onze tong. Hebben wy dan niet alle reden onze gedachten ten naauwste na te gaan en te doorzoeken, opdat wy niet vallen in het oordeel van dien grooten Regter, die een oordeeler is van de gedachten en overleggingen des harten? Dit alles moeten wy vergelyken met de wet des Allerhoogsten—met hetgeen zy gebiedt of verbiedt, zoowel in betrekking tot God, onze naasten als ons zelven, opdat wy weten, waarin en hoe ver wy ons van dezelve hebben verwyderd, en welke de gevolgen daarvan in tyd en eeuwigheid voor ons zouden kunnen zyn. Dit is voor ons noodig—hoogst noodig—want dan zullen wy, onze grove en veelvuldige tekortkomingen inziende, ons voor God, den heiligen en regtvaardigen, verootmoedigen; dan zullen wy eene heilige schaamte over ons zelven gevoelen; dan zullen wy ons diep bedroeven wegens onze afwykingen, wy zullen ons zelven verfoeyen, en daarby aangespoord worden, langs den weg, door Christus geopend, onze toevlugt te nemen tot den troon der genade. Daar zullen wy onze overtredingen belyden, en niet op ons zelven vertrouwende, noch op onze eigene geregtigheid, vergiffenis zoeken in dat alvoldingend bloed, hetwelk ter redding van zondaars op Golgotha is gestort geworden. Dus ook zullen de genademiddelen, waarin ons de verzekering gedaan wordt van Jezus liefde, ons des te dierbaarder zyn: en dit avondmaal een middel zyn ter opwekking en versterking van die edele gezindheden, welke de vrucht zyn des H. Geestes, en van onze gemeenschap met den Vader, en zynen Zoon Jezus Christus, onzen Heer.

2. En *dit onderzoek moet dikwyls herhaald worden.* Dit toont de zamenvoeging dezer beide woorden aan. De kennis van ons zelven is noodig, vooral ook om daardoor een regt besef te mogen hebben van de waarde der Verlossing. Niet mogelyk is het, eensklaps tot die volkomen kennis van zich zelven te geraken. Dit kan alleen trapswyze geschieden. Onze dagelyksche bezigheid behoorde het dus te zyn, ons hart op onze wegen te zetten. Dat wy op elken dag onze handelingen, woorden en gedachten onderzoeken, dezelve toetsende aan dien onfeilbaren regel, welken God in zyn woord ons heeft gegeven! Zoo zouden wy onze zwakheden en gebreken leeren kennen; zoo zouden wy in vrees, voor het aangezigt des Heeren, leeren wandelen; zoo zoude ons toenemen in de beoefening van ware godzaligheid openbaar worden. Dan zouden wy ontwaren, hoe gering nog de mate is van onze kennis, hoe zwak ons geloof, hoe wankelende onze hoop, hoe flaauw onze liefde,

hoe ontevreden onze lydzaamheid, hoe treurende onze blydschap, hoe opvliegende onze zachtmoedigheid zy. Door Gods genade zoude dit een sterke spoorslag voor ons worden, naar ware heiligmaking te trachten. Meer nut zouden wy uit de instellingen des Heeren trekken. Wy zouden voorzigtiger wandelen, niet als onwyzen, maar wyzen, den tyd uitkoopende, omdat de dagen boos zyn. Wel merkt zeker godvruchtige aan: "die niet dagelyks inkeere tot op den grond van zyne ziel en geweten, leeft nog zoo niet, als een ware godvruchtige behoort te leven." En wanneer gy ook thans bedenkt, hoe vele dagen en stonden er zyn voorby gegaan, waarin gy niet gedacht hebt, aan de volbrenging van dezen zoo noodzakelyken pligt; moet gy aan dat verzuim niet toeschryven, die geringe vorderingen, door u in deugd en godsvrucht gemaakt,—en die twyfelmoedigheden, door welke gy zoo dikwerf geslingerd wordt? Op dan met u, en het vooruitzigt der geestelyke weldaden, waarmede de Heer u wil begunstigen—verdubbele uwen ernst, ter behartiging van hetgeen de Profeet gebiedt—" U zelven ONDERZOCHT en DOORZOCHT!—Want—

3. *Het is een werk, waaraan veel moeite vast is.* Door oude heidensche wysgeeren is het beleden, en door de godvruchtigste mannen ten allen tyde erkend geworden, dat niets moeyelyker is, dan de kennis van het menschelyk hart, de kennis van zich zelven. De eigenliefde is in den mensch zeer groot: zy verheft den mensch zoo boven zich zelven, dat hy een trotsche blik op anderen werpt, en verblindt het oog zoo zeer, dat men de vlekken niet ziet, welke het zedelyk bestaan bezoedelen; en onbekommerd omtrent de ontkieming van de zaden des verderfs, welke op den bodem des harten liggen, zich gelukkig waant, daar men in waarheid diep ongelukkig is. Hoe ligt wordt men van zyne duurste pligten afgetrokken, zoo men niet op zyne hoede is; hoe veelvuldig zyn de schuilhoeken, waarin het arglistig hart zich verbergt, zoo dat men gedurig in gevaar is van zelfbedrog. " Bedriegelyk is het hart boven al dat te bedenken is, en uitermate boos." Gedurige waakzaamheid past dus den Christen, en dagelyks ernstig aandachtig onderzoek. Voor Gods aangezigt moet gy opregt naar uwe verborgen zonden zoeken. Vurig moet gy Hem bidden om zynen Geest en genade, opdat het geweten worde verlicht ter betrachting van dezen pligt. Zoo deed David, Ps. cxxxix. 23, 24—" Onderzoek my, Heer, en beproef my—zie of er een schadelyke weg by my zy, en leid my op den eeuwigen weg!"

4. *Het is ook een werk, dat met alle naauwkeurigheid moet worden verrigt.* Men moet zich *onderzoeken* en *doorzoeken.* Gaarne wenscht men zyne wonden op de zachtste wyze genezen te mogen hebben, opdat men geene smart gevoelt. Maar wat doet een kundige geneesheer! Hy opent, hy onderzoekt ten naauwste,

opdat de genezing des te beter en des te volkomener zoude geschieden. Zoo wordt ons in Gods woord toegeroepen—" Doorzoekt u zelven naauw, ja doorzoekt naauw—gy volk dat met geenen lust bevangen wordt," Zeph. ii. 1. Had men alleen op uiterlyke en meest in het oog loopende daden te letten, gemakkelyk, ja spoedig zoude dit onderzoek volbragt worden. Maar, Geliefden, ons inwendig hartsgestel, de oogmerken, welke wy bedoelen, de beweegredenen, welke ons regeren, moeten mede onder dit onderzoek komen. Men moet b. v. zich zelven niet alleen afvragen, hebt gy dit of dat, door Gods wet zoo nadrukkelyk verboden kwaad, gelaten, maar *waarom* hebt gy het gelaten? Omdat Gods wet het verbiedt? God er door wordt onteerd? de naaste daardoor zoude worden verleid of geërgerd, en uwe eigen ziel worden verzwaard? of geschiedde het slechts uit liefde voor uwen goeden naam, welken gy gaarne behoudt? uit liefde voor uwe ligchamelyke gezondheid, welke gy niet gaarne wilt krenken? Uit verkleefdheid aan uw tydelyk vermogen, dat gy wegens uwe bekrompene middelen, moet, of, wegens verkleefdheid aan dezelve, bezuinigen wilt? En zyn niet deze vaak de voornaamste redenen, waarom velen weerhouden worden, van niet uit te spatten met anderen, in zonden van overdaad, onmatigheid, ontucht, bedrog en dergelyke meer? En kan dat deugd worden geheeten, alwaar de beweegredenen, *waarom*, en het oogmerk *waartoe* men deze zonden mydt, zoo ver afwyken van dien regel, welken God heeft voorgeschreven? Daar het niet is geschied uit het geloof, en de H. Schrift ons verklaart, dat al hetgeen uit het geloof niet wordt verrigt, zonde is?

Even zoo moet men in de betrachting van eenigen pligt—niet maar zich afvragen—hebt gy dit of dat gedaan, hetwelk God geboden heeft, maar, *waarom* hebt gy dat gedaan? Uit verpligting aan het gebod? Uit overtuiging dat het gebod heilig, goed is en regtvaardig? Ter verheerlyking van Gods naam? En om het geluk van uwen naasten te bevorderen? Of was het veeleer, om uwe achting staande te houden, om van de menschen gezien en geprezen te worden? Of om de gunst van dezen en genen te verwerven? Zoo naauwkeurig moet dit zelfonderzoek geschieden, dat wy dit ons zelven afvragen—om de beweegredenen van het uitwendig deugdzaam bestaan te leeren kennen! Want dat is geene deugd, waar de liefde jegens God ontbreekt, die liefde, welke de vrucht is des Heiligen Geestes, en door Hem met geloof in het hart wordt gewrocht.

Is het den mensch van natuur eigen, wanneer die in het een of ander heeft misdaan, zich zelven te verontschuldigen? Zoo moet in dit zelfonderzoek, ook de verontschuldiging naauwkeurig worden getoetst. Het is niet genoeg iets te hebben uitgedacht, waarmede men het geweten eenigzins kan bevredigen, en zich by de

wereld regtvaardigen, maar de gewigtige vraag, welke wy ons zelven doen moeten, is—zullen onze verontschuldigingen voor deze daad, of dit verzuim, ook bestaan voor den alwetenden en regtvaardigen God, die de nieren en harten doorzoekt? Op deze wyze moeten wy, onder ernstig opzien tot God om zynen Geest, onze wegen onderzoeken en doorzoeken.

En doen wy dit? Waar zal dan het begin, waar het einde te vinden zyn van onze afwykingen? Zelfs op het einde van elken dag, zullen de sommen magtig vele zyn—en wat nu niet, wanneer wy in het vooruitzigt van het aanstaande feest—ons zelven onderzoeken en doorzoeken, en de oogmerken en beweegredenen van al ons doen en laten gadeslaan? Laten wy ons van dit werk niet laten afschrikken! En vraagt gy—

2. *Waartoe moet dit onderzoek dienen?* Waartoe moet het ons brengen? Tot schaamte? Tot berouw? Tot zelfverfoeying? Tot ophouden van zondigen? Tot ernstig smeeken om genade en vergeving? Ongetwyfeld, moet dit het vruchtgevolg daarvan zyn. Maar nog meer—ook tot *verbetering* moet het dienen. Die ter zyde, ver van den regten weg is afgedwaald, en die dit ontwaar wordt, wat doet die? Blyft hy slechts staan? Beklaagt hy zich alleen, dat hy zoo veel gaans, zoo veel vermogens te vergeefs heeft verspild? Neen, Geliefden, hy keert, hoe eerder, zoo liever terug, hy zoekt naar den regten weg; hy verdubbelt zyne schreden. Even zoo moet het in het geestelyke zyn. Wy moeten niet maar onze afwykingen, laauwheid en traagheid betreuren—wy moeten van ganscher harte den raad in onzen tekst opvolgen—"*Wy moeten wederkeeren tot den Heer, onzen God.*"

Die God, die met zyn gedenknaam alleen de Heer is, niet alleen de allerhoogste, die niemand zich gelyk heeft, maar Hy en Hy alleen is 's menschen hoogste goed. In Hem vindt hy verlossing van alle kwaden, welke hem drukken of dreigen. Hy is de fontein van alle zegeningen, welke hem voor tyd en eeuwigheid gelukkig kan maken. En moet het dan niet het hoogste doelwit zyn, Hem te behagen? Zyne gunst en zyne gemeenschap te mogen genieten?—God heeft geen lust in de zonde. Hoe meer men zondigt, hoe meer men zich van God verwydert, hoe onheiliger men wordt. Is dus het hart door de zonde van Hem verwyderd? Ziet men by het onderzoeken en doorzoeken zyner wegen, hoe men van den Heer is afgeweken, en buiten zyne gemeenschap heeft geleefd, dan moet men tot Hem wederkeeren: dit moet men doen zonder het minste tydverzuim—daarmede moet niet gedraald, moet geen oogenblik worden getoefd—het moet heden, het moet nu geschieden. Het moet geschieden voor gy dit heiligdom verlaat, want morgen kan het vaak te laat zyn, en het tegenwoordig verzuim met eeuwige wroegingen achtervolgd worden.

En langs welken weg zal men wederkeeren? Langs geenen anderen, dan dien de Heer zelf daartoe heeft aangewezen. Den weg van ongeveinsd geloof, en ware heiligmaking—"Want die tot God komt, moet gelooven dat Hy is, en een belooner is dergenen, die Hem zoeken." En "zonder heiligmaking zal niemand den Heer zien." "Die mensch is welgelukkig, wiens sterkte in den Heer is, in wiens hart de gebaande wegen zyn." Deze gaan van kracht tot kracht, en een iegelyk hunner verschynt voor God in Zion." (Ps. lxxxiv.)

Zal men tot den Heer wederkeeren—dan moet men in waarheid afstand doen van ALLE zonden, men moet van harte een vyand zyn, niet slechts van deze en die in het oog loopende wanbedryven, maar van ALLE zonde, met welk gewaad die zich zou willen versieren; alle last moet worden afgelegd, en de zonde welke ons ligt omringd, anderzins is het niet mogelyk met lydzaamheid in de, ons voorgestelde, loopbaan te loopen.

III. Hoe noodzakelyk de beoefening dezer pligten voor u zy—zullen wy thans niet beweren—doch alleen aanmerken dat—

Het geschieden moet met een waarachtig geloof in Christus, om door Hem en Hem alleen vergiffenis van zonden te bekomen. Het onderzoeken en doorzoeken van ons zelven is wel het *middel*, waardoor wy ons zelven mogen leeren kennen, maar daarop, zoo min als eenig ander genademiddel, als 't bidden, het onderzoeken en bywonen der verkondiging van Gods woord, het gebruik des Avondmaals, kunnen wy ons verlaten, als de grond onzer zaligheid, of aanneming by God;—dat kan alleen geschieden door Christus, wiens verdiensten wy door het geloof aannemen. Doen wy dat niet—dan is de waarheid niet in ons, wy misleiden ons zelven—dan is ons wederkeeren tot den Heer eene vruchtelooze godsdienstoefening—het is enkel ydelheid. En ons Avondmaal zal ons oordeel slechts verzwaren.

Doch wy moeten ons van nieuws den Heer en zyne dienst toewyden, ons sterkende, door zyne genade, met dat voornemen des harten, dat wy Hem zullen aankleven. Niet meer gebouwd op eigen geregtigheid, maar overtuigd van uwe eigene zwakheid, Hem aangenomen als uwen volkomen, algenoegzamen Zaligmaker, als uw Leeraar, Priester en Koning, opdat gy in zyne wegen moogt wandelen en houden de regten zyner geregtigheid—en met dat gevoel en die gezindheden aan zyne tafel gezeten en daar genoten de teekenen van zyn verzoenend lyden, welke door zyne dienaars u worden aangeboden. En, in het vooruitzigt dezer plegtige verrigtingen, God vurig gebeden, dat Hy die kinderlyke gezindheden in u verwekke! Zoo zy uwe feestviering u tot een zegen, gy smaakt daarin de reinste genoegens.

En dan moet gy ook zyne wet stellen tot het rigtsnoer van al uw

doen en laten. Zonder eenige byoogmerken van aardsche belangen moet dat geschieden. Dit eischt Hy, aan wien gy uwe schepping, uwe bewaring, uwe verzorging, uwe verlossing zyt verschuldigd. En hy die door de verlichting des H. Geestes zich zelven heeft leeren kennen, en door dien Goddelyken Leidsman wordt bestierd, zal ook naar geenen anderen regel willen wandelen. Hy weet dat de Heer geen verdeeld, maar het geheele hart eischt; want Hy heeft gezegd, die my lief heeft, bewaart myne geboden; niet dit of dat gebod, dat meer streelend is voor vleesch en bloed, maar *al* myne geboden, "hy verloochene zich zelven, neme zyn kruis op, en volge my."

Dan zal het ook uw grootste wellust zyn, Hem te behagen, al ware het, dat gy daarom menschen, ja de gansche wereld zoudt mishagen, en al uwe wereldsche geneugten zoudt moeten derven. Wie toch moet ons liever, wiens gunst ons aangenamer zyn, dan de gunst van Hem, die ons zoo uitnemend heeft lief gehad, die zoo gaarne ons geluk wil? De gunst van Hem, die zyn bloed voor ons heeft vergoten, die altyd leeft om voor ons te bidden—die door zigtbare teekenen ons dezer dagen toe wil spreken, die eens als onze Regter komen zal op de wolken des Hemels? En behagen wy Hem dan niet—wanneer de zonde ons eene verfoeyelyke zaak is, en wy onze liefde jegens Hem doen blyken in liefde jegens de liefhebbers zyns naams? Gewis. Dit zal bewyzen dat uw wederkeeren tot den Heer opregt is.

Daarby zal zyne eer uw hoogste doelwit zyn, al moet gy daarom smaad en oneer by de wereld behalen, want dit was het lot van alle godvruchtigen sedert de dagen Abels, en zal het zyn, zoo lang het slangen-zaad invloed in de wereld oefent. En moet gy al, omdat gy den Heer getrouw wilt dienen, de verachting der wereld ondervinden? Moet gy al, hoewel niet die geeselingen en martelingen, welke 's Heeren volgelingen in vroegere dagen ondergingen, nogtans den geesel der lastertong ondergaan, door wie uwe godsvrucht aan de laagste bedoelingen wordt toegeschreven? Geen nood, uw Heer is u naby. Hy verzekert u van zyne liefde, door zigtbare teekenen spreekt Hy u toe aan het Avondmaal, en getuigt, dat, die gy waarachtig door het geloof aan Hem zyt verbonden, zoo zeker zyne heilbeloften aan u vervuld zult hebben, als gy van dat brood eet, en van dien wyn drinkt.

Gy ziet dus, hoe wy allen, onze wegen onderzoeken en doorzoeken en in opregtheid tot den Heer ons keeren moeten.

Dit behoort gy vooral te doen, die thans weder, door het gebruik van de heilige teekenen aan het Avondmaal, openlyk belydenis doet, dat gy den Heer gekozen hebt tot uw deel. Menigmalen hebt gy hier reeds aangezeten, gy hebt van het brood gegeten en uit den beker gedronken. En van welk nut is het u geweest? Waarom hebt gy het

gedaan? Om dat gy dat gewoon zyt? Om dat anderen het doen? Om het geweten te paayen? Om voor een ware Christen te worden gehouden? Om daardoor boete te doen voor uwe overtredingen; vergiffenis van zonden te bekomen, en den hemel te verwerven?—Geen wonder, indien deze uwe bedoelingen waren, dat uwe verrigtingen eene waterlooze wolk waren. Onderzoekt, doorzoekt uw hart—want zoo gy Avondmaal houden stelt in de plaats van den Zaligmaker, zoo gy daarop bouwt, en geene opregte begeerte voedt om van der zonden kracht en smet bevryd te worden—is uw doen ydel. Toetst uwe beweegredenen—uwe bedoelingen aan Gods onfeilbaar woord. Laat de liefde van Christus u dringen, laat gehoorzaamheid aan zyn bevel u aansporen, laat ware dankbaarheid u bewegen—zoo zullen de teekenen, welke gy daar zult ontvangen, voor u zegelen zyn van Gods genade, en onderpanden van uw heil, en vurig, geloovig biddende om zynen Geest—zal uwe gemeenschap zyn met den Vader en Jezus Christus zynen Zoon.

Zyn hier misschien, die leden zyn der Kerk van Christus, doch die niet voornemens zyn het bevel des Heeren te gehoorzamen? En wat weerhoudt u? Onderzoekt en doorzoekt uwe wegen! En zoo het onverschilligheid, zoo het wereldliefde zy, welke u weerhoudt Hem openlyk met hart en mond te belyden—denkt dan ernstig aan de woorden des Heeren—"die my belydt voor de wereld—zal ik belyden voor mynen Vader in de hemelen," maar zoo wy den Heer verloochenen, hoe dat ook geschiede, Hy zal ons ook verloochenen.

Ik weet dat er zyn, die belyden, dat zy van natuur geleefd hebben in eenen staat van verwydering van God, die heden als nieuwe leden der gemeente zullen worden toegevoegd, die verlangen in den schoot der kerk te worden opgenomen. Laat het u niet te doen zyn, om maar uiterlyk den naam van Christen te mogen dragen, en uwe namen opgeteekend te hebben als behoorende tot de zigtbare gemeente des Heeren—want eene uiterlyke belydenis zal u weinig baten, zoo gy niet door het zaligmakend geloof aan Christus, het Hoofd der Kerk, zyt verbonden." Onderzoekt, doorzoekt dan uwe wegen en keert u tot den Heer—die uw Schepper is en uw Verlosser zyn wil—en verschynt hier openlyk voor zyn aangezigt, om belydenis zyns naams te doen, zoo gy, in afhanging zyner genade, besloten hebt, Hem te dienen. Deze verschenen zynde, werden ernstig vermaand, en door de gemeente staande biddende toegezongen Gez. 99: 5, 6.

AANSPRAAK OP DEN LAATSTEN DAG DES JAARS.

Een ander jaar is voorbygesneld—onherroepelyk voorbygesneld—en ik zeide dat ik u op dezen laatsten avond des jaars vooral wilde gewaarschuwd hebben tegen onverschilligheid in de godsdienst—die onverschilligheid welke den mensch doet weifelen, of hy God of de wereld wil volgen.

Spreek ik van onverschilligheid in de godsdienst, dan bedoel ik zulke menschen niet, die aan alle godsdiensten dezelfde waardy hechten, die alle aanmerken als zeer goede, even bruikbare middelen tot zaligheid, die tusschen het Christendom en het Mahomedanendom byna geen onderscheid weten—helaas! dit is eene verpestende, allergevaarlykste onverschilligheid—Maar ik versta er zulke menschen door, die zoo denken, zoo spreken, zoo handelen, als of zy geenen den minsten prys stellen op de Christelyke godsdienst, welke zy belyden; wien het om 't even is, of zy regte begrippen van de godsdienstige waarheden hebben, of niet; of zy schriftmatig omtrent Jezus en zyne verdiensten denken, of niet; of zy een dag laten voorbygaan zonder lezen en bidden, of niet; of zy de openbare godsdienstoefening bywonen, of niet;—zulke menschen, die vele, of alle voorbereidingen, tot uiterlyke oefeningen van godsdienst wel waarnemen, maar zonder warmte des harten, zonder gevoel van belang, zonder deelneming, koud, levenloos, uit sleur of gewoonte;—zulke menschen, die zich zelven, hun hart, hunne neigingen, hunne voornemens, hunne hartstogten verdeelen tusschen God en de wereld, die het niet eens zyn met zich zelven, of zy zich geheel voor God en zyne zaak verklaren, dan of zy liever een zeker middel van vereeniging tusschen waarheid en leugen, deugd en ondeugd, geloof en ongeloof, Christus en Belial willen uitdenken; van zulke menschen zeg ik, dat zy onverschillig zyn in het stuk van de godsdienst, dat zy noch koud noch warm zyn, in hunnen yver voor de volmaking van hun geluk.

Passen deze beschryvingen niet op velen uwer? Ieder legge zyne hand op zyn hart en onderzoeke zyn geweten. Wy staan voor het aangezigt Gods—op den rand van een jaar, dat met zyne maanden, weken, dagen, uren, oogenblikken, voor ons allen is heengegaan, om nimmer weder te keeren;—heengegaan, om aan onzen Regter—O God, erbarm u onzer!! rekenschap af te leggen van al wat wy in hetzelve, in dien langen tydkring van drie honderd vyf en zestig dagen, gedacht, gesproken en gedaan hebben; van onze gezindheden omtrent God, Jezus, zyn woord, zyne inzettingen, zyne beloften, zyne wetten, zyne wederkomst; omtrent onze medemenschen, onze kinderen, onze nabestaanden, onze vrienden, onze dienstboden, enz. Treurige gedachte! dit jaar is

voor ons voorby, voor eeuwig voorby. Nimmer kunnen wy herstellen, hetgeen wy in hetzelve bedorven hebben. Elke booze gedachte, elke neiging tot wellust, elke daad van toorn of wraaklust, elke onderdrukking of vervolging onzes naasten, elke liefdeloosheid heeft de tyd met zich voortgerukt, en het voor eeuwig buiten onze magt gesteld, om het kwaad, dat hierdoor in Gods wereld is gesticht, te vergoeden. Alle onze in trage werkeloosheid, in ontzenuwende ledigheid doorgebragte uren, dagen, zyn voor ons verloren, onherstelbaar verloren. Nimmer kunnen wy hopen iets van dezelve te zullen inoogsten in den dag der eeuwigheid. Ik zeg, treurig, nederslaand is deze gedachte: want wie, ach! wie durft zich hier uitzonderen? Wie is zoo rein, dat hy zich hier niet schuldig gevoelt? Wiens geweten is zoo zuiver, dat hy zich niet veel zou herinneren, waarover hy zich voor God moest schamen? Hetgeen voorby is, kunnen wy niet herroepen. Het goede, dat wy niet gedaan hebben, en hadden kunnen doen, kunnen wy niet meer doen. Ons berouw zelf kan in de dagen en uren van ons vervlogen leven, die zich uitteekenen door onze dwaasheden en zonden, geene verandering maken. Maar onze zonden bekennen; onze onverschillige gevoelloosheden beweenen; over dezelve vergeving vragen in dat bloed, dat op Golgotha is vergoten; ernstige voornemens van verbetering nemen en volvoeren; en dus de toenemende verslimmering van onze dwaasheden en verkeerdheden, de vergrooting van onze schuld, de vermeerdering van het gevaar voorkomen, om het jaar, (dat wy morgen, indien wy leven! zullen aanvangen,) niet in dezelfde onverschilligheid, gevoelloosheid voort te leven; dat kunnen wy: En wie zegt er niet, dat willen wy? —Ja—dat willen wy met Christus, die ons kracht geeft. Laat vry het gezigt van onze zonden smartvolle gevoelens in ons te weeg brengen, het zal eene droefheid naar God in ons verwekken; het zal door eene onberouwelyke bekeering achtervolgd worden; het zal ons spaarzamer doen omgaan met die dierbare uren onzes korten, ras vervliegenden levens, die wy zoo dikwyls, met verspilzieke dartelheid wegschenken aan beuzelingen; het zal ons behoedzamer maken voor het toekomende; het zal ons meer prys doen stellen op dat Evangelie, dat nu zoo verwaarloosd daar ligt, of met zoo veel onverschilligheid wordt behandeld. En zullen wy dan geene ryke voordeelen inzamelen van dit beschamend gezigt, van deze diepvernederende bekentenis onzer zonden; geene voordeelen, die niet in vergelyking kunnen komen tegen die onaangename gewaarwordingen, die het anders natuurlyk in ons moet verwekken?

O mensch! die nog zoo gedachteloos daar henen leeft, die nog met zoo veel loomheid omtrent het godsdienstige verkeert; die nog zoo onverschillig, zoo zielloos daar henen wandelt, als stond de

aannaderende eeuwigheid in geene betrekking met uw aardsch bestaan, zet, o! zet u neder onder gevoel van Gods alomtegenwoordigheid; besteed de nog weinige uren van dit jaar, dat ras door de eeuwigheid voor u zal verzwolgen worden, om eens ernstig na te denken, over de onbetamelykheid, de redeloosheid van uwe onverschilligheid, en over de middelen om van dezelve genezen te worden. Besteed ze daartoe, liever dan tot het overleggen van vrolyke vermaken voor den dag van morgen; liever dan tot het beramen van nieuwe plans, om in het jaar, dat aanstaande is, gemakkelyker en ruimer voldoening te verschaffen aan de ongeoorloofde begeerten naar zinnelyke genietingen. Besteed ze daartoe, en gy zult geene reden hebben, om u over het misbruik van uwen tyd te beklagen; gy zult het jaar ten minste besluiten, zonder dat gy behoeft te blozen, of u te verbergen voor u zelven.

Ik zeg, denk na over de onbetamelykheid en redeloosheid van uwe onverschilligheid in de Godsdienst. Het moet weinig moeite kosten, dit te ontdekken. Of valt dit niet terstond aan elk in de oogen? Leert niet het gezond menschenverstand, dat men alles, wat onze hand vindt, doen moet met al onze magt? Leert niet het gezond menschenverstand, dat het dubbelhartig weifelen in geen ding ter wereld deugt, dat het zoo min te pas komt in de maatschappy, in ons huis, in ons ambt, in ons beroep, als in de Godsdienst? Zeker, gy houdt het voor onbetamelyk, voor verstandeloos, in de dingen des gemeenen levens van eenen weifelachtigen aard te zyn, en houdt gy zulk een gedrag in het godsdienstige? Vreemde tegenstrydigheid! Gy verklaart u niet geheel voor de ondeugd, niet geheel tegen haar. Waarom dit? Indien gy gelooft door het vergaderen van schatten, door het najagen van vermaken, door het zoeken van menschengunst, gelukkig te worden, het is wel,—leeft dan daarvoor alleen, geheel, en neemt Gods getuigenissen niet meer in uwen mond: indien gy van de opvolging uwer ondeugende driften gelukzaligheid meent in te zamelen; het is wel; leeft dan daartoe alleen, geeft u dan geene moeite om dezelve te bestryden; kruist dan uw vleesch niet meer, doet u dan geen geweld meer aan, om deugdzaam te schynen; maakt dan geene vertooning meer van eenige deugd ook, hoegenaamd. Indien Jezus Christus de Verlosser en Heer der menschen niet is, het is wel, verzaakt dan zynen naam, werpt dan uwen Bybel weg, verschynt dan niet meer in dit bedehuis, laat dan uwe kinderen in zynen naam niet doopen, bidt Hem dan nooit meer aan in het openbaar of in het verborgen: maar indien Hy het is, waarvoor de Bybel Hem verklaart, gelooft dan ook alleen in Hem, leeft dan ook alleen voor Hem, hoopt dan ook alleen op Hem, volgt Hem dan ook in alles, draagt dan ook overal zyn beeld, maakt dan ook alle uwe medemenschen tot getuigen,

dat gy niets weet, in niets roemt dan in het kruis van uwen Heer. Handelt zoo—en weg met uwe onverschilligheid.

Het is my dikwyls onbegrypelyk, van waar deze verbazende onverschilligheid omtrent iets, hetgeen voor den onsterfelyken, den zondigen, den onreinen mensch van het allerhoogste belang is, geboren wordt; maar zou men u wel onregt doen, indien men dit toeschreef aan eene al te sterke neiging tot het zigtbare, en aan een verborgen ongeloof?

Aan eene al te sterke neiging tot het zigtbare. Honderdmaal, duizendmaal wordt er gevraagd: Hoe zal ik my van deze winst verzekeren? Hoe zal ik dat genoegen verkrygen? Hoe zal ik aan deze begeerte voldoen? Waarmede zal ik van daag mynen tyd doorbrengen? Hoe zal ik my best kleeden, en my bevallig maken in de zamenleving? Op wat wyze zal ik my in de gunst van dezen of genen best inwikkelen? tegen dat er éénmaal gevraagd wordt: Wat moet ik doen om my te bereiden voor de eeuwigheid? Wat moet ik doen, opdat ik zalig worde? Wat moet ik doen, om aan myne bestemming te beantwoorden? Het is wel waar; wy leven in eene wereld, waarin wy aardsche bezigheden hebben, wy mogen ons wel bevlytigen om in een goed gerucht te staan by onze medemenschen, wy mogen ons wel toeleggen op het verkrygen van de gunst, de goedkeuring van andere menschen; maar moeten wy, mogen wy daarom ons hart geheel aan ons beroep, aan onze vermaken, aan onze aardsche ontwerpen hangen, zoo geheel, dat wy God vergeten, dat wy aan onzen eeuwigen geest niet denken, dat wy het vaderland des hemels uit het oog verliezen; zoo geheel, dat wy ons omtrent de dingen der eeuwigheid in het geheel niet bekommeren? Zyn wy daarom geschapen? Hebben wy daartoe onze voortreffelyke bestemming ontvangen? Kwam Jezus daartoe op de wereld? Gaf Hy ons daartoe zyn woord en inzettingen?—Waarlyk, uw hart is te vol van de aarde, er is voor den hemel in hetzelve geene plaats. Gy zyt te verkleefd aan de zigtbare dingen, dan dat gy u met de onzigtbare zoudt kunnen ophouden. En zoo lang deze aardsgezindheid u beheerscht, zult gy altoos aan het stof gehecht blyven, en omtrent de leer en dienst van Jezus voortsluimeren, in eene gedachtelooze onverschilligheid.

Behalve dit, is er nog een verborgen ongeloof by u. Of zou men omtrent den Heer Jezus Christus zoo onverschillig kunnen zyn, zoo weinig voor Hem gevoelen, zoo weinig voor Hem doen, zoo nalatig zyn in het waarnemen van onze pligten, indien men waarachtig geloofde, dat Hy in de wereld gekomen is, om zondaars te zaligen; dat alles, wat Hy gezegd, gedaan, geleden heeft, en nog doet; alles, waardoor Hy zich zoo onuitsprekelyk by het menschdom heeft verdiend gemaakt, ons aanging, voor ons geschikt

was, ons bedoelde; dat men zonder Hem niet kan verlost, niet gereinigd, niet vernieuwd, niet voor den Hemel geschikt gemaakt worden? Zeer zeker niet. Het is eene volstrekte onmogelykheid, dat een mensch waarlyk in Jezus kan gelooven, en onverschillig omtrent zyn Evangelie zyn. Waar geloof in Hem is, daar is liefde; waar liefde is, daar is yver; en yver verschilt zoo veel van onverschilligheid, als het licht van de duisternis. Denkt dan zoo na over uwe onverschilligheid, waarin sommigen uwer al de dagen hunnes levens hebben doorgebragt, en waarin het zeker is, dat zy het volgend jaar, en al de jaren van hun toekomend leven, welke God voor hen bestemt, zullen doorleven, indien zy niet eenmaal een kloekmoedig besluit nemen, om zich te ontdoen van eene gesteldheid van geest, die een verstandig mensch, wanneer hy ze in de dingen dezes aardschen levens by u ontwaart, verachtelyk zal vinden.

Maar gevoelt ook het misdadige, het snoode van deze geestgesteldheid, en ziet uit naar middelen, om van dezelve verlost te worden. Wilt gy dat ik de overdenking van eenige in dit uur u aanbevele, welke op de proef goed bevonden zyn?

Het eerste middel is eenzaamheid, en stille nadenkende nuchterheid der ziel. Onverschilligheid omtrent de Godsdienst van Jezus wordt meest geboren, omdat men niet voelt, dat Hy voor den mensch eene behoefte is. En hoe kunt gy dit voelen, mensch! gy, die van den morgen tot den avond, zwoegt en slooft en draaft om vergankelyk goed, die in een onophoudelyk geraas van bezigheden en vermaken leeft? Indien gy dat gevoelen wilt, onttrek u dan somtyds aan het gedruisch des levens; zoek de eenzaamheid; ontdoe u van alle overleggingen, alle gedachten der aarde; bid den Heer vurig om den verlichtenden, wederbarenden invloed van zynen Heiligen Geest; wees geheel aandacht op hetgeen er voorvalt in uw binnenste; stel u God voor, de eeuwigheid voor; en denk dan na over de waardy der dingen, welke uw hart ketenen; van welke gy geluk bedelt; vraag dan aan uw geweten, of het met uw gedrag tevreden is, of het u niets verwyt; denk dan na over de dingen, die buiten de Godsdienst, den grond van uw vertrouwen hebben uitgemaakt; denk dan na over den aard van Jezus leer, zyne beloften, bevelen, vertroostingen; geef dan acht op de ongemeene geschiktheid van zyne Godsdienst om menschen geluk te bevorderen; beschouw dan alles uit het oogpunt van belang, waarin de liefde tot u zelf u alle andere dingen doet beschouwen; waarlyk zyne dienst zal ophouden u onverschillig te zyn; gy zult die als eene aangelegenheid des harten leeren kennen; gy zult haar der moeite waardig achten, om u geheel met dezelve bekend te maken; gy zult verlangen, hartelyk verlangen, naar gevoel van haren weldadigen invloed en werkingen op uw hart en leven. O die stille

rust! die in zich zelf gekeerde aandacht! die nuchterheid der ziel! zy is onbetaalbaar in voordeelen. Licht en kracht, en moed en troost worden by haar gevonden, gelyk de daauwdroppelen in eenen zomer morgenstond. Wie, die eenmaal de stille zaligheden heeft gesmaakt van de gevoelens, welke zy verwekt, of levendig houdt, wie zal niet meermalen zich afzonderen om die te genieten?

Het tweede middel is, een gedurig aandenken aan den dood. Onze jaren vlieten daarheen, gelyk een stroom. De eene druppel versmelt in de andere; de eene golf is ingewikkeld in de andere, in eenen onafgebroken zamenhang, tot dat de bron is uitgeput, uit welke de stroom zynen oorsprong nam, maar tot welke zy nimmer wederkeert. De eene dag onzes levens verdringt den anderen, het eene jaar verdringt het andere, tot dat de geheele zamenhang onzer dagen, onzer jaren wegvliet in den wyden oceaan der eeuwigheid; en als dat gewigtig tydstip dan daar is (en eenmaal zal hetzelve daar zyn, zoo zeker als dit de laatste avond des jaars is—het zal er rasser, sneller, onverwachter zyn dan wy denken)—en als het dan daar is!—ach zondaar! aan het graf kunt gy door al uwe tranen, door al uwe wenschen, door al het smartgevoel uws berouws, door al den angst uwer gepynigde ziel, het vergeefs doorleefde leven, het van geloof en godzaligheid ontblootte leven, het aan zonden en ongeloof verspilde leven, de aan de ondeugd verspilde krachten, den verzuimden genadetyd, den doorgesluimerden zaaityd voor de eeuwigheid, niet weder herroepen: neen, dat zult gy niet kunnen doen; en waarom stelt gy nu het oogenblik zoo ver? Nu denkt gy niet aan de angstgevoelens, die het sterven van dien ellendige verbitteren, die met deze gedachte van hier moet scheiden: "Ik ben geroepen, maar ik heb geweigerd. God, Jezus, wilde my gelukkig maken, maar ik heb niet gewild." O! denkt dan dikwyls aan den dood, herinnert u gedurig aan uwe sterfelykheid; denkt hoe velen in dit jaar zyn weggerukt; ziet niemand langzaam of spoedig nedervallen op zyn doodbed, of heendragen naar het graf, zonder te denken, "zoo zal ik ook eens uitgerekt op myn sterfbed daarliggen, en wie weet, wanneer? Zeker is het, eenmaal zal ik sterven, maar wie weet, wanneer? Zoo zal ik ook eens worden weggedragen naar de groeve der vertering, en waar gaat myne ziel henen?" Wilt dan wys worden, op uw einde letten, en zorgvuldig zyn omtrent het lot van uwen geest na den dood, en die dingen meerder waardig keuren, die u in den dood kunnen troosten, boven de ysselykheden des stervens verheffen, en na den dood gelukzalig maken: dan zult gy die schandelyke onverschilligheid omtrent den Verlosser der wereld verliezen, die de groote verwinnaar is van den dood, de magtige bevryder van het geweld des grafs, de eenige gever van het onsterfelyk leven. Neemt dan uw toevlugt tot Hem—komt wandelen wy za-

men den weg des geloofs en der godzaligheid, volgen wy Jezus Christus als den grooten Voorganger des geloofs!—Werpen wy ons in zyne liefdearmen; vragen wy Hem om vergeving van al wat wy misdaan hebben;—om kracht en sterkte, te doen en te betrachten, wat Hy gebiedt; en wyden wy ons zelven aan Hem tot eene eeuwige offerande! Amen.

WARE GODSVRUCHT VERWEKT WARE BLYDSCHAP.

Gy acht den weg van teedere Godzaligheid en gezette Godsdienst, een weg van treurigheid. En waarom zoo? Omdat diegenen, zegt gy, die denzelven schynen te bewandelen, zich vyanden verklaren van alle luchtig vermaak; men vindt in derzelver gezelschappen geen spelen, geen dansen, geene kwinkslagen, geene geestige snakeryen, die den lever doen schudden; geene schouwburgen, geen luchtig vermaak en dergelyke. Dit is waar, dit alles moet ik u toestaan; men vindt deze dingen niet by ware godvruchtigen, en het grootste deel derzelve zyn, dat beken ik, ook regelregt strydig met derzelver grondbestaan; zy mogen, zy kunnen er niet meê bestaan. Zoo lang gy dan, bepaaldelyk, het denkbeeld van blydschap aan die dingen hecht, dan neen, is er geene blydschap.

Maar vergist gy u niet hier reeds? Is dat waarlyk wel blydschap? Is zy dien naam wel waardig? Zoo gy kunt, weegt ze eens. Gy zyt blyde, danst, zingt, huppelt, speelt. Maar is er niet onder dat alles meestal een doorn, die u steekt? God weet; en veler geweten weet het ook, hoe velen onder het lagchen, en die uitbrekende vreugde, smarte hebben, die zy met alle geweld moeten opkroppen, en waartegen zy in de grootste wereldvermaken geene ontheffing of troost vinden. Maar veronderstel, neen, er steke u geen doorn, 't zy enkel vreugde: wel! hoe lang duurt dat louter vermaak? Het gaat met velen, als met eenen verkleumde in de koude van den winter, die zich warmende by een flikkervuur, dat wel sterk, maar kort brandt, zich voor eene wyle verheugt, maar straks weer, zoo veel meer de koude gevoelt. Ja, maar ook hiertegen weet gy misschien raad. Is het ééne vermaak voorby, gy bereidt u tegen een ander; en gy hebt er zoo veel in het verschiet, dat gy niet ligt zult verlegen raken. Het kan zyn; maar hebt gy het ook in uwe hand, u de gezondheid te doen behouden, om van alle gelegenheden gebruik te maken? Hebt gy het in uwe hand, om te verhoeden, dat geene treurgevallen u dezelve afsnyden? En als dat eens gebeurde, waar blyft dan uw vermaak? Gy zult my dan toestemmen, dat uwe blydschap ten

minste zeer onwis gaat, en door honderd toevallen kan afgesneden, kan verbroken worden. Maar, zegt gy, dit is zoo, dit kan gebeuren; maar hoe dikwyls gebeurt dit ook *niet?* Hoe menig een geniet een ongestoord vermaak? Ik ben gezond, ik ben jong, of in de kracht myns levens, ik heb geene smartelyke gevallen te verwachten, geene uitzigten waarover ik my zeer bekommer. Wat een schoone tyd heb ik niet voorhanden? Wat vermaak kan ik evenwel van de wereld niet nemen? Wat vreugde, wat vrolykheid? Maar nogmaals, bedriegt gy u niet? Wat rekent gy vooruit? Zult gy de helft van den u voorgestelden tyd beleven? Ik hoop ja, zult gy zeggen, en nog wel wat langer. Hebt gy er ook bewys voor; weet gy het? Zeker neen; en gy zult my dan wel willen toestaan, dat ik hieruit afleide, dat uwe blydschap onmogelyk eene geruste, eene bestendige, eene volmaakte blydschap zyn kan. Heft ze dan zoo hoog op, als gy kunt, gy gevoelt, en moet bekennen, het is geene volmaakte blydschap; er kan dan eene blydschap zyn die beter is, die de uwe overtreft. En wat, als wy u deze aanwezen! als gy, die zoo zeer de blydschap bemint, die betere blydschap eens verkreegt! Maar wy zyn nog zoo ver niet; uwe banden zyn nog niet los. Ja, dat vermaak evenwel, die vreugde, dat plaizier! Ik kan het echter nu vast genieten; ik kan het vast smaken, zoo lang ik het heb; ik heb er nu vast goede gelegenheid toe, en die zal, zoo ik hoop, wel wat duren; daarna, word ik wat ouder, dan mag ik wat ernstiger worden. Maar om het heil uwer zielen, bid ik u nogmaals, bedriegt gy u niet? Zult gy 't zoo lang maken? Gy hoopt ja, maar gy weet het niet; wel dan, als uwe hoop dan eens anders uitviel? Anders uitvallen! dat hoop ik niet: maar als 't vast eens gebeurde, wat dan? waar, bid ik u, waar zal uwe blydschap zyn? In 't graf? in de helle? zal zy u daar volgen? Neen. Maar als dat dan al gebeurde, dan zou ik op Gods genade e*n* barmhartigheid hopen, zegt gy! treffelyk! Gy staat dan wederom toe, dat eene werkzame hoop op God, van meer belang, van wezenlyker troost moet zyn, dan uwe tegenwoordige blydschap, en dan, als alle wereldvreugde u begeeft, alleen te stade komt. Maar, waartoe dan zoo lang gewacht, met deze hoop op Gods genade en barmhartigheid te verkrygen; te verkrygen op goede gronden? Waarom dan die blydschap, die gy moet bekennen de ware te zyn, zoo lang verschoven? wat zeg ik,—verschoven? neen; in gevaar gesteld, om ze in eeuwigheid niet te verkrygen! of meent gy ter goeder trouw, dat het toegeven aan 't verydelend en dartel vermaak der wereld u bereiden zal tot die hoop? Zal zulk een leven daar den weg toe banen? Zult gy, als de dood u overvalt in 't midden der ydelheden, bekwamer zyn om die hoop te verkrygen en naar 't eeuwige leven te grypen, dan nu? Laat u deze verblinding niet

vervoeren. Er is te veel aan vast, om zyne hoop op Gods genade en barmhartigheid waarlyk te vestigen, dan dat dit met een "Heere," "Heere," op een sterfbed zou zyn af te doen.

My dunkt, gy aarzelt, ja, de hoop, de zaligheid, de blydschap dier hope is veel waard, maar evenwel dat alles er om te verlaten!—wel, wat te verlaten? Vreugde, vermaak, blydschap der wereld? Beziet ze eens! is 't ware blydschap? Kunt gy, na de ernstige overweging, zeggen, dat zy den naam van blydschap waardig is? Kan zy in eenige vergelyking komen, by die bedaarde, bestendige, zielverlustigende vrede en blydschap in den Heere? Past zy aan die waardigheid, en vermogens van den edelen geest, voor oneindig hooger vermaak, voor edeler zaligheid opgeleid? Wat, vraag ik, past zy er aan? Neen, ik moet zeggen, zy hindert, zy stoort die edeler zaligheden, die wezenlyker blydschap; zy kan er niet meê bestaan; zoo lang gy ze vasthoudt, sluit en houdt gy de ware blydschap uit uw hart, zy kan er niet inkomen. Is dit dan eene ruiling, die u in eeuwigheid zou kunnen berouwen? Is dit een eisch, die u moeyelyk kan voorkomen, waarover gy in beraad blyven kunt; dat gy afstand doet van een deel vergiftigden honig, om den edelsten drank in de plaats te krygen? Nu dient gy te weten wat gy kiezen zult. Wat gy kiezen zult? Och, als gy zelf kiest, ik weet het, gy zult, in weerwil van al 't voorgehoudene, het verderf kiezen. Zoo ysselyk is de heerschappy der zonden, zoo tyrannisch is de slaverny der wereld, dat de bondigste en klaarste overtuigingen, ja toestemmingen van het verstand en oordeel, te kort schieten, om ze waarlyk los, en de ziel vry te maken. Maar ik bid God, die door middelen werkt, en menschen redelyker wyze overtuigt, dat Hy de overweging dezer dingen daartoe heilige; dat Hy zelf uwe harten neige en liefelyk inneme! Ondertusschen, de hoofdzaak, welke ik u ten slotte wil herinneren, is deze,—daar valt niet aan te veranderen; *niemand kan twee heeren dienen.* Maar ligt zegt iemand, wel, is waarlyk de weg der Godzaligheid een weg van blydschap? Als wy diegenen, die er zich voor uitgeven, eens bezien; zyn zy wel zoo vrolyk? Velen hoort men altyd klagen, zien altyd droevig, en komen zy eens in droevige gevallen, zyn zy al evens eens als anderen. Met onderscheid moet ik hier op antwoorden—Er zyn menschen, die altyd een droevig gelaat toonen, en daarin eene zekere soort van godzaligheid stellen, of uit geveinsdheid, of uit vooroordeelen.

De eerste behooren niet tot de ware godzaligen, en zyn of worden er doorgaans schandvlekken van—en de laatste handelen zeer verkeerd, en zyn billyk te berispen. Zoo zy waarlyk begenadigde, en geloovige menschen zyn, is dat eene verkeerdheid, die er niet toe behoort, die af te keuren is, en als een doode vlieg de goede zalf bederft.

Het kan zyn, dat een geloovige in verval geraakt, van daar in duisternis, van daar in kwyning. Het kan zyn, dat hy in wegen van druk moedeloos nederzit, en alle vreugde verliest—maar zult gy daarom willen beweren dat de godzaligheid treurig is? Verre van daar, het tegengestelde blykt, als gy aanmerkt dat dit gebeurt by gebrek en verval in godzaligheid. Een waar levendig geloovige, zoo lang hy in de oefening des geloofs en godzaligheid verkeert, zal zoo niet gesteld zyn; maar wel, wanneer hy terug gaat, wanneer de aardsgezindheid zich daartusschen inmengt, wanneer hy verachtert in de genade—maar anders is 't een onfeilbare regel, hoe godzaliger een mensch leeft, hoe standvastiger in blydschap; en het is niet dan gebrek in de oefening des geloofs en der godzaligheid, dat gebrek in blydschap te weeg brengt.

Evenwel, er is op den weg naar den hemel ook droefheid—maar hoe? welke? eene droefheid naar God, die eene onberouwelyke bekeering tot zaligheid werkt. 't Geloof en de bekeering, nemen doorgaans haren aanvang met angst, met tranen, met zuchtingen, maar 't eindigt met blydschap.

De angst, die hy in den aanvang van het godsdienstig leven gevoelt, is een zalige angst, zyne tranen zyn blyde tranen, zyne droefheid is eene heugelyke droefheid—want die wordt achtervolgd met ware blydschap. Hy treurt, maar zyn treuren is van korten duur. De dood, die de droefheid van den onbekeerde vermeerdert, vermeerdert de blydschap des waren vromen. Want hoe meer men in de nabyheid Gods leeft, hoe godvruchtiger men is, hoe meer ware blydschap men geniet, hoe meer men een voorsmaak heeft van den Hemel, en deze is eene plaats van stooreloze vreugde, van eindeloos heilige blydschap.

WILT GY GROVE ZONDEN MYDEN? WACHT U VOOR DE KLEINE.

Zich aan de eerste verzoekingen prys geven is allergevaarlykst; het is van zyne deugd, van zyne rust, van zyne zaligheid een spel maken; het is vyandelyk gezind zyn tegen zich zelf. Eén verboden oogwenk heeft, duizendmaal, de schennis der heiligste verpligtingen, het afschuwelykst verraad, de onnatuurlykste wreedheid geteeld, en den armen slaaf zyner lusten in een barbaar, een onmensch, een woedend dier herschapen. De geringste afwyking van de stiptste eerbaarheid vervoert, niet zelden, tot ongeoorloofde vertrouwelykheden, die ons verstrikken in zwarigheden, in netelige verbindtenissen, welke wy niet ontknoopen kunnen, zonder verachtelyke laagheden, zonder snoode eerloosheden, zonder onnatuur-

lyke onmenschelykheden, zonder verraad. Voorbeelden levert de geschiedenis der menschheid van alle tyden overvloedig op, om deze treurige waarheid te bevestigen. De zonden verschillen onderling, maar zy stemmen daarin overeen, dat kleinigheden altoos hare eerste beginselen zyn, dat wy de grove uitbarstingen niet kunnen voorkomen, ten zy wy de eerste vonken uitblusschen. Indien wy ons hoeden willen voor de gruwelen der wraaklust, dan moeten wy ons zorgvuldig wachten voor nyd, voor afgunst, voor toorn. Indien wy geene arme, gierige, onbarmhartige slaven van het geld willen worden, dan moeten wy ons niet overgeven aan eene onbetamelyke spaarzaamheid. Indien wy ons niet tot het verachtelyk woekeren met onze bezittingen verlagen willen, dan moeten wy alle ongeoorloofde begeerte naar hooge winsten, in ons hart verstikken. Indien wy ons niet aan dagelyksche schennissen van de innerlyke pligten der godzaligheid willen schuldig maken, dan moeten wy ons hoeden voor het verzuim der uitwendige godsdienstoefening. Indien wy niet in eene geheele zorgeloosheid, omtrent onze eeuwige aangelegenheden, willen wegzinken, dan moeten wy ons voor de geringste onverschilligheid bewaren. Indien wy geene spotters met God, en zynen Zoon willen worden, dan moeten wy nimmer aan onerbiedige, verlagende voorstellingen van Hem, en zyn Evangelie gehoor verleenen. Indien wy den dierbaren Zaligmaker niet willen verloochenen door woorden, of door daden, dan moeten wy ons, vooral in den tegenwoordigen tyd, met onophoudelyke waakzaamheid, hoeden voor de kleine, de lafhartige zucht, om menschen te behagen, of vrees om menschen te mishagen. Indien wy in eenen troosteloozen afgrond der ongeloovigheid omtrent de verlichtende, de verzoenende, de verbeterende invloeden van Jezus Christus, op het behoeftig menschdom, niet willen worden neergeploft, dan moeten wy de geringste twyfelingen hieromtrent tegengaan, onderdrukken. Met een woord, de zonde moge zyn van welken aard zy wil, wie grove zonden myden wil, moet zich voor kleine wachten. Rondom ons zyn afgronden, in welke wy kunnen nedervallen, in welke wy zullen nedervallen, indien wy op derzelver schuins afhellende boorden uit onvoorzigtigheid mistrappen, of uit baldadige stoutheid los heen loopen.

Hoewel zich te wachten een moeyelyk werk is, worden wy daartoe aangemoedigd, omdat wy den goddelyken bystand kunnen en mogen verwachten. Daartoe moeten wy het gebed niet verzuimen, noch op eigen krachten steunen, en meenen dat voorgaande deugd of godsvrucht gesteld kan worden tegen eene tegenwoordige verzoeking; noch nalatig zyn in het gebruik van dat kostbaar middel, hetwelk de goedertieren Zaligmaker heeft verordend, om ons voor zwakheid te behoeden en sterk te maken.

Het geloovig gebed is voor den geest, hetgeen spys en drank voor het ligchaam is. Wie het gebed verzuimt, doet hetzelfde omtrent zyne ziel, hetgeen hy omtrent zyn ligchaam doen zou, die niet at of dronk. Wie niet bidt, verzwakt zich zelven, ondermynt zyne geestelyke krachten, ondergraaft zyn geestelyk leven, verachtert in zyne pligtsbetrachting, vergroot het geweld zyner driften, vermeerdert de magt der verzoekingen, ontneemt zich alle wapens in den stryd, stelt zich bloot voor den aanval zyner vyanden. Wie niet bidt, wanneer de verzoeking daar is, wanneer de zinnen verlokken, de driften opryzen, het verstand bedwelmd is en het geweten schynt te slapen, wie dan niet, gelyk een kind dat in gevaar is van te zullen vallen, tot zynen Vader roept, wie dan niet de hand, welke altoos gereed is, om te helpen, geloovig aangrypt,—hy zal zich laten overweldigen van de verzoeking, hy zal gevangen worden in den strik der zonde, en zich dan, wanneer hy ontwaakt uit zyne bedwelming, jammerlyk beklagen over zyne achteloosheid. Dat dan geene traagheid tot het gebed, geene lusteloosheid, geene afkeerigheid van het vertrouwelyk ontsluiten onzer volgeprangde harten ons immermeer bezoedele; dat geen ongeloof ons meer terug houde van den troon des Ontfermers, die gaarne ziet dat blinde, magtelooze, schuldige stervelingen ruim denken van zyne Vader magt en liefde in Christus; dat geen zinnelooze hoogmoed ons immer onze zwakheid en Gods magt doe vergeten; dat geene verkeerde nederigheid ons immer doe staren op onze onwaardigheid; met voorbyzien van de onwaardigheid bedenkende, vernietigende liefde des Vaders en onzen Heer Jezus Christus;—maar dat ook geene verzoeking in ons oog te klein, geene verleiding te min beduidend zy, om niet terstond tot Hem te roepen, door wien wy alleen kunnen bestand zyn in den stryd.

Waken moeten wy tegen de eerste beginselen des kwaads. En om regt te waken, moet men regt bidden. Onze waakzaamheid is vruchteloos, indien zy niet ondersteund wordt door het gebed. Het gebed maakt ons verstandig, voorzigtig, standvastig in het waken. Het gebed brengt hemelsche krachten in onze magteloosheid, leven in onze doodigheid. Het gebed geeft ons eene sterkte van ziel, welke ons verheft boven de bekooringen der lusten. Waakt dan en bidt. Dit beveelt u de Heer; door regt waken en regt bidden, u te verzetten tegen de kleinste zonden, zult gy voor grovere uitspattingen worden bewaard.

ROBERT OQUIER.

In het verslag dier edele vrouwen, die hare belydenis van den naam en de zaak van Christus met haar bloed verzegelden, waarvan wy in het vorige Nommer gewag maakten, noemden wy ook de

Oquiers. Van hen moeten wy thans spreken, van den vader ROBERT OQUIER, die met zyne huisvrouw en twee zonen ter dood werd veroordeeld. De Monniken begonnen in 1556 de wethouders te Ryssel op den predikstoel te last te leggen, dat zy te slap waren, en de kettersche vergaderingen, welke dagelyks toenamen, door de vingeren zagen. Dit gaf aanleiding, dat men op zekeren avond in het huis viel van Robert Oquier, een voornaam lid der heimelyke gemeente; men doorzocht het huis, en vond eenige verbodene boeken. De oudste zoon, BOUDEWYN, dien men vooral zocht, was niet te huis, doch ondertusschen aankloppende, werd hy, nevens zynen vader, moeder en broeder gevangen. Zy gedroegen zich standvastig, en beantwoordden, verhoord wordende, de vragen, die hun gedaan werden, met alle vrymoedigheid. Eén der wethouderen vraagde: Wat wordt er in uwe vergaderingen gedaan? Waarop de oudste zoon, Boudewyn, het woord nam en zeide: "Ik zal het u, myne Heeren, als het u belieft, in het breede verhalen." Verlof hebbende om te spreken, ving hy aan: "Wanneer wy daar vergaderd zyn, in den naam des Heeren, om zyn heilig woord te hooren, dan vallen wy allen gelykelyk op onze knieën ter aarde, en belyden in deemoedigheid des harten onze zonden voor de hooge Majesteit Gods. Daarna bidden wy allen te zamen, dat Gods woord toch regt verkondigd, en zuiver gepredikt worde. Wy bidden ook voor onzen Heer, den Keizer, en voor al zynen Raad, op dat het gemeenebest in vrede, en ter eere Gods geregeerd worde. En gy, myne Heeren, wordt er ook niet vergeten, als onze overheden, den goeden God voor u biddende, en voor de gansche stad, ten einde Hy u in het goede handhave. Dunkt het u, dat wy, met dus te vergaderen, zulk eene groote misdaad begingen? Bovendien ben ik bereid, belieft het u, deze gebeden zelve te hooren, die voor u op te zeggen." Eenige gaven met gebaar en teekenen te kennen, dat hy het doen zou. Daarop boog hy zich by hen neder, en stortte zyn gebed met zulken hartelyken yver, vurigheid des geestes, en diepe beweging uit, dat eenigen der regteren de tranen uit de oogen vloeiden. "En dit zyn," sprak hy, toen opstaande, "de dingen, die in onze vergaderingen omgingen." Zoo beleden eens de oude Christenen hetzelfde van hunne godsdienstige vergaderingen, voor de heidensche regters. Men bragt den vader en zoon vervolgens op de pynbank, om te ontdekken, wie aan hun huis verkeerd hadden, doch zy noemden niemand, behalve eenigen, die bekend of ontvlugt waren. Binnen vier dagen verwees men *Robert* en zynen zoon *Boudewyn* ten vure.

Ter dood zullende gaan, werd de vader van de Monniken geraden, dat hy ten minste een gekruist Christusbeeld in de hand zou nemen, en met één houden zy het hem in de handen; doch *Boudewyn* rukte het weder uit, roepende: "Myn vader, wat doet gy?

Zult gy een afgodendienaar wezen in uw laatste uur?" "Dat het volk," voegde hy er by, het beeld wegwerpende, "zich aan ons niet ergere, omdat wy geen' Christus van hout begeeren; want wy dragen Jezus Christus, den Zoon des levenden Gods, in onze harten, en wy gevoelen zyn heilig woord, geschreven in het diepste van onze gemoederen met gulden letteren." Op het schavot gekomen, verzocht hy zyne geloofsbelydenis te mogen doen, ten aanhooren van het volk. Maar het was: "Zie daar uw Biechtvader, hebt gy wat te belyden, belyd het hem." Met dat woord trok men hem naar den staak. Daar begon hy straks den 16den Psalm te zingen, waarop een Monnik riep: Hoort de snoode dwalingen, die zy zingen, om het volk te bedriegen." "Zegt gy," voer Boudewyn hem daarop in: "dat de Psalmen van den Profeet David dwalingen zyn? Maar het is uwe oude gewoonte, den Heiligen Geest dus te lasteren!" Tot zyn' vader riep hy, zich naar hem omkeerende: "Zyt goeds moeds, myn vader, het zal haast gedaan zyn." In het vastmaken, zeide de oude man tot den beul, want die sloeg hem met een' hamer op de voeten, om die nader aan den paal te brengen: "Myn vriend, gy kwelt my; waarom handelt gy my zoo hard?" Een Monnik, dit hoorende, viel daarop uit: "O die booswichten! zy willen den naam van martelaren dragen, en, wanneer men ze wat oneffen aanraakt, dan kryten zy, als of men ze vermoordde."—"Meent gy," dus liet zich de zoon toen hooren: "dat wy de pyn of den dood vreezen? gansch niet. Hadden wy dien gevreesd, wy zouden onze ligchamen tot dezen smadelyken dood nooit hebben overgegeven." Tot verscheidene malen herhaalde hy deze woorden: "O God, eeuwige Vader, laat toch de offerande onzer ligchamen u aangenaam zyn, in den naam van uwen welbeminden Zoon!" "Booswicht, gy liegt," borst zeker Monnik daarop uit: "het is uw vader niet, gy hebt den duivel tot uwen vader." In dezen stryd hief de jongeling zyne oogen ten hemel, en keerde zich tot Robert, zynen vader, met deze woorden: "Zie myn vader, ik zie de hemelen geopend, en tien honderd duizendmaal duizend engelen hier rondom ons, zich verblydende over de belydenis der waarheid, welke wy voor de wereld gedaan hebben. Laat ons dan ons zelven verheugen, myn vader, want Gods heerlykheid staat voor ons open." Eén van de Monniken schreeuwde daartegen aan: "Ik zie de hel geopend, en hier zoo vele duizend duivelen tegenwoordig, om u ter helle te voeren." En tegelyk riep er iemand van de omstanders met luider stem: "Houd goede moed, Boudewyn! houd u vromelyk! uwe zaak is goed! ik ben van de uwe!" Dit gezegd hebbende, maakte hy zich weg, en ontkwam het; niettegenstaande de stads wachten, dienaars en gezworenen in het geweer, en by der hand waren. In het midden van de vlam, ja zelfs toen het vuur hen van onderen meest verteerd had, hoorden de omstanders hen nog tegen malkanderen spreken, en

hoe de zoon den vader moed insprak, tot dat zy den geest gaven. Daar zyn nog brieven, door den zoon BOUDEWYN in de gevangenis aan de verdrukte gemeente te *Ryssel* geschreven, in welke hy haar bemoedigde, tegen valsche leeraars waarschuwde, en haar de gerustheid van zyn gemoed te kennen gaf. Dergelyke brieven schreef ook de jongste broeder MAARTEN OQUIER.

De moeder JOANNA liet zich eerst door de Monniken tot wederroeping van hare gevoelens bewegen, en zocht ook haren zoon MAARTEN om te zetten: maar deze riep, toen zy by hem kwam, al schreyende: "Ach moeder, wat hebt gy gedaan! hebt gy den Zoon Gods, die u vrygekocht heeft, verloochend? Eilaas! wat heeft Hy u gedaan, dat gy Hem zoo hebt onteerd en verongelykt? O myn God! waarom hebt gy my dit laten beleven, dat myn hart doorsnydt?" Deze woorden troffen het gemoed van de moeder; die, tot zich zelve komende, haren val met tranen beleed, en haren Schepper te voet viel. "O goede God," riep zy zoo luid als haar zoon: "zyt my genadig, bedek myne misdaden onder de verdiensten van uwen Zoon. Geef my krachten, om myne eerste belydenis te bevestigen, en versterk my tot den laatsten snik myns levens!" en tot de Monniken, die daarna by haar kwamen: "Weg Satans, gaat van hier, want aan my hebt gy nu niet meer. Ik wil myne eerste belydenis onderteekenen, is het niet met inkt, het zy dan met myn bloed." Sedert droeg dit zwakke vat zich zoo mannelyk, als haar zoon, die zich noch door bedreigingen, noch door beloften liet terug trekken. Als hy op het schavot begon te spreken, zeide de moeder: "MAARTEN, spreek luide, opdat men verstaan mag, dat wy geene ketters zyn." Maar men wilde niet gedoogen, dat hy zyn geloof voor het volk beleed. Dit bewoog haar, terwyl men haar aan den paal bond, om tot de omstanders te zeggen: "Wy zyn Christenen: en dat wy lyden, geschiedt niet om moord of diefte; maar omdat wy niet anders gelooven willen, dan het woord Gods." Dus verdroegen zy, hunne zielen den Heere Jezus aanbevelende, den dood des vuurs, omtrent acht dagen na het verbranden van ROBERT en BOUDEWYN OQUIER.

ANECDOTE UIT HET LEVEN VAN WILLEM III.

Ds. ABRAHAM VAN DE VELDE, schryver, zoo ik meen, van het boek: *De Wonderen des Allerhoogsten,* werd met zynen ambtgenoot JOHANNES TEELING, beide predikanten te Utrecht, op den 29 July 1660, door eene schriftelyke acte der overheid gelast, de stad vóór 6 ure des avonds en het gansche Sticht binnen 24 uren te ruimen.

Voornoemde Ds. VAN DE VELDE dien dag gepredikt hebbende, had zyn ernst en yver inzonderheid eenen Burgemees-

ter, die sterk dronk, en deswege door hem gecensureerd was, zoodanig tegen zich in woede ontstoken, dat hy het bovengenoemd willekeurig en aristocratisch vonnis zich mede op den hals haalde.— Dan, een kind van hem overleden en nog niet begraven zynde, liet VAN DE VELDE aan den Burgemeester zoo lang uitstel van vertrek verzoeken, tot dat hy zyn kind te Utrecht zoude hebben doen begraven; doch hy kreeg de harde boodschap terug, dat hem zulks geweigerd werd, maar dat hy de mestkar van den Burgemeester konde krygen, om zyn kind naar het graf te brengen. De predikant was dus genoodzaakt om met zyn dood kind de stad te verlaten. Maar de Voorzienigheid liet deze snoodheid van den Burgemeester niet ongewroken. (Spreuk. v. 21—23.)

De Burgemeester had zich naar zyne buitenplaats aan de Vecht begeven, om zich nog in de bespotting van den voorbyvarenden predikant te vermaken. Dan, zoo als VAN DE VELDE met de schuit voorbyvoer, krygt de Burgemeester op de plaats daar hy stond een toeval. De tuinman, zulks ziende, riep den knecht, en deze zamen oordeelden het noodig, om hem oogenblikkelyk naar de stad te brengen; doch, de paarden in de weide loopende, gunden zy zich geenen tyd, om dezelve op te halen, maar legden den Burgemeester, om bestwil, op de mestkar, om hem naar Utrecht te brengen, alwaar hy dan ook dood, zynde onder weg op dezelve overleden, werd binnengevoerd.

Frins WILLEM III. in het jaar 1674 Erfstadhouder geworden zynde, vervoegde zich Ds. VAN DE VELDE by Zyne Hoogheid, met verzoek om opheffing van het bannissement.

De Prins het geval nader onderzocht hebbende, ontbood hem weder by zich, sprak hem, zoo het scheen, zeer verstoord aan, vragende: Hebt gy uwen Burgemeester te Utrecht durven censureren?

Van de Velde. Dat vorderde myn pligt, Uwe Hoogheid.

De Prins. (Met schynbare grimmigheid.) Indien gy dan hier predikant waart, en ik maakte my aan dronkenschap schuldig, zoudt gy my dan ook censureren?

Van de Velde. (Op zyne ééne knie vallende.) Ik wensche God gedurig voor Uwe Hoogheid te bidden, dat gy voor die zonde moogt behoed blyven; maar wanneer Uwe Hoogheid, tegen alle vermaning aan, daartoe verviel, en God my die genade gaf, zou ik U waarachtig censureren.

Waarop de Prins, van gelaat en toon veranderende, en hem by de hand oprigtende, zeide: Myn vriend, daar zulk een VAN DE VELDE predikant is, moet geen Burgemeester dronken zyn.

Ik heffe uw bannissement op!

Wat verkiest gy nu; zal ik u weder te Utrecht predikant maken, of wilt gy voor my aldaar prediken?

Van de Velde. Welke hooge magt ook op aarde aan Uwe

Hoogheid gegeven is, heeft dezelve geen vermogen in *de Kerk*, om in dezelve leeraars aan te stellen, maar wel, om die als Voedsterheer te beschermen. Doch hoogstvereerend zal het voor my zyn, voor Uwe Hoogheid in myne vorige gemeente te prediken.

Dit gesprek geschiedde den 18den Mei, en kort daarop, den 2den July 1675, reed Ds. VAN DE VELDE met Zyne Hoogheid in zyne koets naar Utrecht, alwaar hy predikende, de Prins, op hoogstdeszelfs order, de gansche regering onder zyn gehoor deed verschynen, welke hem dan, na de predikatie, ook van het vorig vonnis van bannissement ontsloeg, en zoowel aan zynen ambtgenoot, als aan hem, vergunning, om in de stad en derzelver regtsgebied te wonen, verleende.*

MENGELINGEN.

VLIEDT DE GELEGENHEID TOT HET KWAAD.—Onder het zoete aas, dat de verleider uitwerpt, is een weerhaak, waarmede hy ziel en ligchaam naar het verderf zoekt te slepen. Zoo Dina, de dochter Jakobs, zich niet had laten vinden by het ligtvaardig gedans, zoo had zy hare kuischheid behouden. En hadden de Israëliten, ten tyde van Nehemia, zich niet met heidenen en ongeloovigen verbonden, zoo hadden hunne kinderen geen asdodisch gesproken.

DE WARE KERK.—De ware Kerk is als een huisgezin van God, waarin alle ware leden éénen en denzelfden Vader hebben, die hen naar zynen wil heeft doen herboren worden. Eene en dezelfde moeder, Jeruzalem, dat boven is. Allen worden zy geboren uit hetzelfde onvergankelyke zaad, door het levendig en eeuwigblyvend woord Gods, gezoogd aan dezelfde borsten, opgekweekt door dezelfde redelyke en onvervalschte melk, en gevoed met vaste spys van denzelfden aard. Allen hebben zy gemeenschap aan dezelfde voorregten, dezelfde goederen, dezelfde erfenis, die in de hemelen voor hen bewaard wordt.

GELOOF EN WERKEN.—Men moet geenszins het geloof voor zich houden, en de werken voor werkheiligen laten. Dit moet zoo min geschieden, als dat men van den anderen kant zich met de werken alleen zou ophouden, en het hartreinigend geloof als de bron voorbyzien. Beide moeten te zamen gaan in dat verband, hetwelk Apostel Jakobus voorstelt—"Toont my uw geloof uit uwe werken, en ik zal u uit myn geloof myne werken toonen."

---

* Zie *Greve, Merkw. Droomen en Gebeurtenissen*, bl. 183. De andere redenen der vervolging dezer predikanten, onder andere door Wagenaar vermeld, doen hun voorwaar, in dien tyd, geene oneer aan.

Het Predikanten Gebeden-boek.—Zeker predikant in Amerika, werd, na vele jaren arbeids in zyne gemeente, door sommige leden derzelve verondersteld veel van zynen yver en nuttigheid verloren te hebben. Ten gevolge daarvan werd hy door twee leden van zynen kerkenraad bezocht, die hunne klagte hem voordroegen. De predikant ontving hen met veel hartelykheid, en verzekerde hen, dat hy even zoo zeer zyner laauwheid en geringen voorspoed bewust was; en dat de *oorzaak* daarvan hem de onaangenaamste gewaarwordingen had gebaard. De kerkenraadsleden verzochten hem te mogen weten, wat hy meende de oorzaak *te zyn.* Zonder huivering antwoordde de predikant, "*Het verlies van myn gebeden-boek.*" "Uw gebeden-boek!" zeide het oudste lid; "Ik wist niet dat gy er een gebruiktet." "Ja," antwoordde de Predikant, "ik heb, voor vele jaren, tot onlangs het genot van een gehad; en ik schryf mynen geringen zegen aan deszelfs verlies toe. De *gebeden* myner gemeente waren myn gebeden-boek; en het heeft my bitter gegriefd, dat zy dat ter zyde hebben gesteld. Nu, broeders, zoo gy tot myne gemeente wilt terugkeeren, en voor my weder verwerven het gebruik van myn gebeden-boek, twyfel ik niet dat ik veel beter zal prediken, en gy met meer stichting zult hooren." De kerkenraad, van hunne nalatigheid bewust, bedankte den leeraar voor zyne bestraffing, en wenschte hem eenen goeden morgen.

Edel gezegde van de Koningin van Navarre.—Jeanne d'Albret, gemalin van Antoine, Koning van Navarre, genoodigd zynde, om, voor het uitwendige, in de mis te gaan, gaf met levendigheid dit heldhaftig antwoord: "Zoo ik in myne ééne hand myn koningryk Navarre en in de andere mynen prins, (haren zoon, namaals Hendrik IV.) kon houden, ik wierp eer beide in zee, dan dat ik in de misse ging."—*Hamelsveld, Kerk. Gesch. deel xxi. pag.* 196.

Lysimachus offerde, toen hy door hevigen dorst was geprangd, zyn koningryk aan de Geten om dien te lesschen. Treffend is zyn uitroep toen hy gedronken had: "Ach! ik ellendige, die, voor zulk eene oogenblikkelyke voldoening, zoo groot een koningryk heb verloren!" Hoe toepasselyk is dit op hem, die voor de oogenblikkelyke vermaken der zonde, het koningryk der hemelen opoffert.

Sommigen denken dat eene verscheidenheid van godsdiensten Gode even zoo aangenaam is als eene verscheidenheid van bloemen. Er kan maar eene godsdienst zyn, welke de ware is; en de God der waarheid kan, om verscheidenheids halve, geen behagen scheppen in de leugen.

De dood zal den bloesem der genade in den bloem der heerlykheid doen openen.

WEDERWAARDIGHEID is eene pil, welke, in geduld of lydzaamheid gewikkeld, gemakkelyk kan worden geslikt; maar als ongeduld of ontevredenheid ons die doet kaauwen, is dezelve bitter en walgelyk.

HET hart en leven van eenen Kaïniet zyn gewoonlyk vergezeld met het geweten van eenen Kaïniet.

IN de lente des levens, vooral als de zomer der mannelyke jaren nadert, schieten al de neigingen en driften welig op, zoo welig, dat als het snoeimes niet onophoudelyk bezig is, het goede zaad, door de opvoeding, door het onderrigt der leeraars, in het hart gestrooid, geheel onderdrukt wordt, en alleen plaats overgelaten voor wilde gewassen, die, terwyl zy den grond meer en meer bederven, geene de minste vruchten geven; en dit snoeimes is niet anders dan de ware godzaligheid, de wyze zelfbeheersching, tot welke hy alleen in staat is, die zich van de wereld tot God, van de ondeugd tot Jezus heeft bekeerd.

ONS geloof in Jezus moet onbepaald, onze belydenis van Hem onbeschroomd, onze liefde tot Hem vurig, en onze gehoorzaamheid aan Hem opregt zyn.

DAN zullen wy de waarheid van het Evangelie meer en meer inzien, wy zullen deszelfs invloeden meer ervaren, het ongeloof zal minder vreesselyk voor ons zyn, de spotterny der dweepende vernuftelingen hare kracht verliezen, de pylen der lasteraars zullen verstompt worden, en elke onpartydige waarheidsvriend zal inzien, dat de leer van het Evangelie niet vervoert tot dweepery en menschenhaat, maar de reinste genoegens in tyd en eeuwigheid doet smaken; wanneer het uit onze woorden, onze gesprekken en uit onze daden blyke, dat wy in niets roemen, als in het kruis van Christus; wanneer er nimmer strydigheid zy tusschen de leer van het Evangelie en ons geloof; tusschen ons geloof en onze handelingen; wanneer onze mond tot roem van onzen Heer spreke, en ons gedrag gevormd zy naar zyn voorbeeld.

BYEN werken nooit alleen, maar altyd in gezelschap, dat zy de een den andere mogen helpen. Een nuttige wenk voor leeraars en alle Christenen, in goede ondernemingen malkanderen te ondersteunen.

Gedrukt by RICHERT & PIKE, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* COLLARD & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* ZES SHILLINGS *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* PER POST *verzonden wordt,* ZEVEN *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. FEBRUARY, 1839. No. 5.

HET GELOOF KENBAAR AAN DE VRUCHTEN.

Onderzoekt u zelven of gy in het geloof zyt.—2 Cor. xiii. 5.

DE mensch is een onsterfelyk wezen. Voor eene eeuwigheid geschapen, is aan zyne opvoeding voor die eeuwigheid veel, is alles gelegen. Daaromtrent kan noch mag hy onverschillig zyn. En terwyl zyn staat onveranderlyk gevestigd zyn zal, wanneer hy de wereld verlaat, is het eene vraag, welk elk redelyk schepsel zich herhaaldelyk behoorde voor te stellen: "Hoe zal het met my zyn, wanneer de aarde my ontzinkt, en de eeuwigheid zich voor my ontsluit? In welk eenen staat zal ik my dan bevinden? Zal ik gelukkig, of zal ik ongelukkig zyn? Zal ik een gezel, eene gezellin zyn dier rampzaligen, die hunne eerste woonplaats hebben verlaten, en duivelen zyn geworden, die den dag hunner wording vervloeken, by wie weening is der oogen en knersing der tanden; of zal ik met de heiligen heilig omgaan, waar geene zonde gekend, en storelooze vreugde eeuwig gesmaakt wordt?" En als een redelyk wezen behoorde men zich zelven geene rust te geven, voor dat men zich die vraag, op goede gronden heeft beantwoord. Doch hoe kryg ik dat te weten? Vraagt gy—Hoe zal ik het weten of ik den weg ten hemel bewandel? Zal ik gelooven, hetgeen myne verbeelding zegt? Neen gewis. Dit zoude dweepery zyn. Kan men in der tyd weten, of men hiernamaals den staat der heerlykheid zal beërven? Wie, die het woord Gods gelooft, kan daaraan twyfelen? Paulus zegt, *ik weet* in wien ik geloofd heb; *ik weet*, dat wanneer het aardsche huis dezes tabernakels verbroken wordt, ik een huis heb in den hemel enz.

Doch zoude deze verzekering geene aanleiding geven tot roeke-

loosheid? Integendeel, dewyl deze verzekering verkregen wordt, niet door eene onmiddelyke inspraak van boven, maar door het navorschen van de vruchten des geloofs, zoo wordt men genoopt tot de beoefening van waren ootmoed, en yverig gemaakt tot alle goede werken. In eene vorige leerrede hebben wy vernomen, dat er "geene verdoemenis is voor degenen, die in Christus Jezus zyn, die niet naar het vleesch wondelen, maar naar den geest."* Wy hebben u getoond wat het is in Christus Jezus te zyn, wat het geloof, en wie de Bewerker van hetzelve is. Dat geloof wordt alleen gekend aan de werken, gelyk de boom aan de vruchten. Wordt den Christenbelyder dus geboden, "dat hy zich onderzoeke of hy in het geloof is,"—zoo wordt daarmede bedoeld, dat hy zich onderzoeke of die vruchten des geloofs by hem aanwezig zyn—waaruit hy tot bezit des geloofs zoude kunnen besluiten—

I. Zien wy dan waaromtrent dat onderzoek moet geschieden.

II. En welk eene uitwerking dit op u hebben moet.

I. Er waren in de Corinthische gemeente velen, die zich met ydele bespiegelingen bezig hielden; vooral waren er, die bewyzen verlangden voor het Apostelschap van Paulus. Die bewyzen waren er, zeide de Apostel, zelfs in die gemeente, in overvloed aanwezig. Wat zouden zy daarna onderzoek doen—zy moesten zich veeleer by zich zelven bepalen—onderzoeken *of zy in het geloof waren*, dat is, niet maar tevreden zyn, dat zy van de leer van Christus belydenis hadden gedaan, dat zy in den naam des Heeren waren gedoopt, dat zy aan het H. Avondmaal hadden aangezeten—maar of *zy in het geloof waren*. Of de bewyzen van eene geloofsvereeniging met Christus by hen te vinden waren? Of er de vruchten waren van het geloof? Daaromtrent moeten zy zich naauwkeurig onderzoeken. Tot deze vruchten des geloofs behoort

1. *Dankbaarheid.* Waar het geloof is, daar is dankbaarheid. Terwyl hy nog de zonde diende, was hy geen geloovige, hy was van God vervreemd, een erfwachter der hel. Met de zondenschuld beladen en door haar beheerscht, kon hy niets anders te gemoet zien, dan eene schrikkelyke verwachting des oordeels en hitte des vuurs;—maar nu eene plante geworden zynde met Christus, die aan de eischen der geregtigheid had voldaan, is er voor hen geene verdoemenis meer, uit den dood zyn zy overgegaan in het leven, de schrik van Horeb is verdwenen, het geweten, is nu niet meer de onstuimige zee gelyk, die door de bulderende stormen beroerd wordt; geregtvaardigd door het geloof, hebben zy vrede met God." Hy heeft hen deze uitnemende weldaad geschonken. Hy kon het zondig menschdom aan zich zelven hebben overgela-

* No. 1.

ten, en allen zouden zy eene prooi der eeuwige wanhoop zyn geworden. Maar hy zag in teedere ontferming op hen neder. Hy schonk redding, schonk verlossing. En zou dan het hart des verlosten niet van gevoelige dankbaarheid kloppen? Zal hy, die wegens zyne misdaden door eene menschelyke vierschaar tot den dood is veroordeeld, niet dankbaar zyn jegens den Vorst, die hem vergiffenis heeft geschonken? En geene dankbaarheid zoude zyn hart bezielen, die van het vonnis des eeuwigen doods, hetwelk hy in zich heeft omgedragen, is verlost? Duurde de straf en de ellende, die aan de zonde vast is, slechts *een millioen* jaren, en zouden wy gedurende dien langen, zeer langen tyd in den kerker, in duisternis, in vrees, in beroering des gewetens, in vervreemding van God, in gevoel van Gods toorn, in gezelschap van de booze geesten des afgronds, buiten de stad Gods moeten verkeeren; hoe dankbaar zouden wy ons niet jegens hem betoonen, die, in het oogenblik, toen het gevaar het grootste was, en met rassche schreden naderde, beloofde ons voor dit kwaad te willen bewaren, en, in plaats van die millioenen jaren der beklagelykste ellende, eene altoosdurende zaligheid ons beloofde? Zouden wy niet gaarne al wat wy zyn en hebben, aan zyne dienst willen opofferen? En de geloovige, die zoo veel grooter, zoo veel ryker zegeningen door Christus heeft ontvangen, zou hy Hem niet danken? Hem niet gewillig dienen? Hoe dankt hy niet den Vader, die op hem ellendige en onwaardige heeft willen nederzien? Hoe dankt hy den Heiland, die zyne natuur heeft willen aannemen, in zyne plaats heeft willen lyden, sterven, de schrikkelyke straf dragen; die hem met die zalige blymaar heeft bekend gemaakt, "God was in Christus, de wereld met zich zelven verzoenende, hare zonden haar niet toerekenende?" Hoe dankt hy den eeuwigen Geest, tegen wiens werkingen hy zich zoo menigmalen verzet, wien hy zoo vaak weerstreefd heeft, dat Hy door zyne Goddelyke kracht, de Evangelie-prediking aan zyn hart heeft willen heiligen, en hem dus overtuigd heeft van zonde, geregtigheid en oordeel, zoo dat hy, uit zich zelven gedreven, zyne toevlugt tot dien eenigen Redder zyner ziel heeft genomen? Hoe dankbaar is hy jegens dengenen, die hem den heilweg heeft aangewezen, hem getrouw vermaand en gewaarschuwd heeft? Hoort hem in de eenzaamheid, en gy hoort hem den Heer loven; woorden zyn de tolken van het dankbaar gevoel zyns harten—"Gode zy dank voor zyne onuitsprekelyke liefde." "Looft den Heer, myne ziel en vergeet geene van zyne weldaden!" "Wat zal ik den Heer vergelden voor al zyne goedertierenheden!" Met dankbaar gevoel bezield, wydt hy zich den Heiland tot zyn eigendom, stelt hy zyn ligchaam, ziel en geest, tot eene levende, heilige, Gode welbehagelyke offerande," is hy niet meer de wereld gelykvormig, maar veranderd in het binnenste

zyns gemoeds." En wordt deze vrucht des geloofs by u gevonden? Gevoelt gy uw hart in dankbaarheid ontgloeyen jegens God, dat Hy u niet aan u zelven heeft overgelaten, zich uwer heeft ontfermd, en instede van ongenade en straf, genade en vergeving u heeft geschonken? Dankt gy den Heiland, uit grond uws harten, voor zyne allerdiepste vernedering, zynen zoo smadelyken, zoo smartelyken dood, zyn verdienstelyk lyden? Denkt gy dikwerf met aanbiddende bewondering aan hetgeen Hy in Gethzemane, in de zaal van Cajaphas, voor Pilatus, voor Herodes, op Golgotha heeft geleden, en dankt gy Hem van ganscher hart, die door zyn lyden, u van eeuwig lyden, door zynen dood u van den eeuwigen dood heeft willen verlossen? Dankt gy Hem, dat Hy door zynen Geest, u uit den zondendood heeft willen opwekken, u de beginselen van het eeuwige leven schenkende? Dankt gy den Heer voor dien beker des heils, welke Hy voor u heeft geopend, uit welke Hy u gedurig drenkt? Onderzoekt dan u zelven of gy in het geloof zyt, want wien het aan dankbaarheid ontbreekt, die heeft het geloof niet—want dankbaarheid is de vrucht des geloofs.

2. En deze gaat gepaard met "*blydschap in God.*"—Die blydschap, welke eene heilige en aangename beweging is des gemoeds, een gevoelig vermaak over de geestelyke goederen, welke men of reeds bezit, of zeker bezitten zal. Van deze blydschap, die heilige vrucht des geloofs, is God de oorzaak en het voorwerp. Daartoe wordt men alom in de Heilige Schriften opgewekt—daar is het "Verblydt u in den Heer, en verheugt u, gy regtvaardige" enz. Ps. xxxii. 11. Deze vreugde moet wel onderscheiden worden van die zondige vreugde, welke het hart van den wereldling vervult; want daar deze zich bepaalt omtrent zoodanige dingen, welke strydig zyn met den verklaarden wil van God, uit eene verderfelyken bron ontspringt, onaangename gevolgen te weeg brengt, en het hart met naberouw vervult; zoo verheugt zich de geloovige over wezenlyke goederen, welke hy bezit. Hy verheugt zich in God, het hoogst en eeuwig goed, ja, de bron van alle goed. "Het is my goed," zegt hy, "naby God te zyn." "Myn hart en myn vleesch roepen uit tot den levendigen God." Dat anderen zich verblyden over hunnen rykdom, wellust of eer, hy vindt dit alles alleen in God. In Hem alleen vindt hy schatten, welke onvergankelyk zyn. Zyne ware eer bestaat hierin, dat hy een vriend van God is. Het is zyn lust, vervuld te zyn met alle volheid Gods. Hy verblydt zich over de gemeenschap met Christus, zynen Verlosser, en grootsten Vriend, en het heil, hetwelk door Hem verworven is. Hy verheugt zich in de uitbreiding van zyn Ryk, en elke poging, welke tot dat einde wordt aangewend. Hy verheugt zich in de middelen der genade en het woord zyns Gods dat hem beter is dan duizenden van goud of zilver. Hy verheugt zich

over die aanstaande heerlykheid, alwaar "verzadiging is van vreugde." Zelfs in tegenheden begeeft hem die blydschap niet. Hy moge voor eene wyle tyds zyne harp aan de wilgen hangen en treuren, wanneer hy zyne geringe vorderingen op den weg des levens gadeslaat, de overblyfselen der zonde in zich ontdekt, en niettegenstaande zyne vurige begeerte met het beeld des Heilands verzadigd te worden, zoo weinig gelykvormigheid daaraan by zich ontwaart; doch zyne blydschap keert weder, daar hy weet, dat hy "God zien zal, gelyk Hy is," wanneer de sterfelykheid door de onsterfelykheid zzl zyn verslonden, en hy geheel rein en heilig zyn zal.

En verheugt gy u in den Heer? Treurt gy, daar gy menschen de dienst des Heeren ziet versmaden; zyn woord, als voor hen een verzegeld boek, ziet verachten; zynen dag ziet verontheiligen; het kwaad ziet zegepralen; zyne zaak ziet tegenstaan; zyne getrouwe volgelingen, der wereld tot een speelbal ziet gegeven; en wanneer gy de struikelingen zyner kinderen aanschouwt? Verheugt gy u daarentegen over de voorregten, waarmede de Heer u heeft begunstigd? Verheugt gy u in uwen Schepper, die ook als uw Herschepper zyne genade heeft verheerlykt, door u "een nieuw schepsel te vormen in Christus," zoo dat ook by u het oude voorbygegaan en alles nieuw is geworden? Verheugt gy u in die dierbare beloften Gods—dat "alle dingen medewerken zullen u ten goede," tot eer van uwen Schepper en Verlosser? Verheugt gy u in dat zalige vooruitzigt, dat, wanneer het aardsche huis dezes tabernakels verbroken wordt, gy een huis zult hebben niet met handen gemaakt? Verheugt gy u in het heil door Jezus gewrocht, en de toezegging dier zaligheid, waarvan Hy in zyn woord en het avondmaal, zyne getrouwe volgelingen, de ondubbelzinnigste verzekering heeft gegeven? Verheugt gy u wanneer gy het koningryk Gods ziet komen, en de pogingen zyner knechten om het ryk der waarheid uit te breiden, hoe ook door de wereld gelasterd en gesmaad, ziet welgelukken? Die blydschap is de vrucht des geloofs. Onderzoekt dan u zelven of gy in het geloof zyt. Onderzoekt u zelven of er by u zy

3. *Vertrouwen op God.* Dit gaat altyd met het geloof gepaard. Want, waar men in Christus gelooft, en dus in die naauwe betrekking gebragt wordt als van kind tot vader, daar volgt ook, dat men zyn vertrouwen volkomen op God stelt; dat is, dat men in alle omstandigheden zich verzekerd houdt van de vervulling zyner beloften, zoo dat men zich geheel op Hem verlaat. Dit vertrouwen op God moet men wel onderscheiden van dat vertrouwen, waar men zich wel op God verlaat, maar geen gebruik maakt van de gewone middelen, waardoor men het goede, dat men hoopt, ver-

krygen kan; of waar men zich op het gebruik der middelen alleen verlaat, op eigen wysheid, eigen vermogen, en menschenhulp steunt, zonder op God en zyn wys bestuur te zien. Dit is het bestaan dergenen, die noch zich zelven kennen, noch den Heer, die van het geloof in Christus niet weten.

Die waarlyk op God vertrouwt, doet het niet, zonder gebruik te maken van de gewone middelen, en stelt het vertrouwen op Hem boven al het andere. Die verwacht van zyne wysheid en goedheid, dat Hy aan zyne schepselen zoo veel goeds doen zal, als mogelyk is; die ziet in al wat hy zoekt, en hoopt, op God, die handelt in alles naar Gods wyze orde, die de middelen en het einde ten naauwste met elkanderen heeft verbonden, die meent niet dat alles by geval of door enkel wonderwerken zal geschieden, maar bezigt de door God verordende middelen. Dit vertrouwen moge nu eens klein zyn, wanneer hy de middelen zoo zeer niet ziet, waardoor het goed verkregen kan worden, evenwel blyft hy hopen en bouwen op den Heer.

Hy schryft hem geen tyd of wyze voor, wanneer en hoe hy geholpen moet worden, maar verbeidt alles met geduld en gelatenheid; en schoon God somwylen zyn geduld beproeve en niet geeft, wat hy van Hem begeert, zoo hoopt hy dat Hy op zynen tyd alles doen zal, hy berispt Gods wegen niet, maar regtvaardigt zyn doen, zelfs in de zwaarste rampen, welke hem treffen. By het opkomen van zware rampen, en wanneer alles rondom hem duister schynt, moge hy den moed wel eens laten zakken, maar hoewel hy de reden daarvan niet kan doorgronden, gelooft hy dat Gods doen wys en goed is.

Hy onthoudt zich van alle oordeel over hetgene God doet, en keurt voor het beste al wat God toezendt. Hy neemt ter harte, dat God niets doen kan dan met betrekking tot al zyne eigenschappen en tot de geheele wereld. Overtuigd dat het hem aan doorzigt in het toekomende ontbreekt, bekent hy volmondig dat het voor zyne oogen verborgen is, hetgeen uit den tegenwoordigen toestand zou kunnen volgen, want hy weet dat de mensch het goede menigmaal tot zyn verderf misbruikt; dat veeltyds een minder kwaad tot afwending van een meerder kwaad noodig is, dus verlaat hy zich geheel op den wil Gods, die hem hier voor eene betere wereld voorbereidt, alwaar hy weet, dat hy in helder licht zal aanschouwen, hetgeen hem hier duister heeft, toegeschenen. Hy pleit dus de belofte Gods—" Ik zal u tot een vader zyn en gy zult my tot zonen en dochteren zyn. Het denkbeeld dat God, Vader is, de almagtige, beste, goedertieren Vader, sterkt zyn vertrouwen, en doet hem in de grootste verdrukkingen de hand des Heeren billyken, (Mich. vii. 7—10.) Zoo handelt de ware geloovige, van wien

hier gemeld wordt, zoo handelden de vrome Aartsvaders, de Profeten en Martelaars (Hebr. xi.), de getuigen des Heeren—die met Israëls dichter getuigen—

> Myn hart zal steeds op u vertrouwen,
> Myn mond vindt tot uw lof
> Gedurig ruimer stof enz.
>
> (Ps. lxxi. 10.)

En doet gy ook alzoo? Vertrouwt gy op den Heer? Vertrouwt gy volkomen op Hem? Doet gy dat met geheel uw hart? Zyt gy tevreden met Gods wyze regering in zyne Voorzienigheid? Roemt gy zyne goedheid, niet maar wanneer de voorspoedszon u beschynt, maar ook, wanneer de dikke wolken van tegenheden boven uw hoofd verzamelen en alles rondom u schynt nacht te zyn? Roemt gy in dagen van voorspoed Gods wys en goedertieren bestuur, of schryft gy het welgelukken uwer ondernemingen aan uwe eigene wysheid en schrander overleg toe? Blyft gy in tegenheden op Hem bouwen, u overtuigd houdende dat Hy, de alwyze Vader, in al zyne wegen het geluk zyner kinderen bedoelt, die de beproeving uws geloofs tot lydzaamheid, en de lydzaamheid tot bevinding doet strekken, en de bevinding hoop doet voeden? Wekt dat vertrouwen u op tot eene onbepaalde overgave van uw alles aan den Heer, tot een naarstig gebruik van alle door Hem gestelde middelen, om uwe gelukzaligheid te bevorderen? Is dat vertrouwen by u levendig, werkzaam? Of ziet gy meer op schepselen; let gy meer op tweede oorzaken? Koestert gy harde gedachten van God; zyt gy gemelyk, wanneer het u niet naar wensch gaat, zeggende, het is te vergeefs dat wy den Heer dienen? O, Geliefden, onderzoekt u zelven of gy in het geloof zyt, of gy dat vertrouwen bezit? beproeft u zelven. Hebt gy het waar geloof, gy zult het ontwaren,

4. *In ware liefde, welke gy jegens God zult gevoelen, in liefde jegens uwe medegeloovigen, welke uw hart zal bezielen.* De Apostel Johannes zegt, "die zegt dat hy in het licht is, en zynen broeder haat, die is in de duisternis tot nog toe," 1 Joh. ii. 9. "Hierin zyn de kinderen Gods en de kinderen des duivels openbaar. Een iegelyk die de regtvaardigheid niet doet, die is niet uit God, en die zynen broeder niet lief heeft; want dit is de verkondiging, die gy van den beginne gehoord hebt, dat wy malkanderen zouden lief hebben." En wederom—"Wy weten, dat wy overgegaan zyn uit den dood in het leven, dewyl wy de broeders lief hebben. Die zynen broeder niet lief heeft, blyft in den dood," dat is, is nog onbekeerd, 1 Joh. iii. 10, 11, 14.

"Wy zyn uit God," zegt hy, "laat ons malkanderen liefhebben: want de liefde is uit God; en een iegelyk, die lief heeft, is uit God geboren en kent God. Die niet lief heeft, heeft God niet

gekend, want God is liefde. Indien iemand zegt, Ik heb God lief, en haat zynen broeder, die is een leugenaar. Want die zynen broeder niet lief heeft, dien hy gezien heeft, hoe kan hy God lief hebben, dien hy niet gezien heeft," 1 Joh. iv. 6, 7, 8, 20.—Hoe duidelyk toont niet de Apostel, dat liefde de onafscheidelyke gezellin des geloofs is? In Christus een nieuw schepsel geworden, door de kracht des Heiligen Geestes; aanvankelyk vernieuwd naar het evenbeeld Gods, kan het niet anders of die vernieuwde gezindheden moeten zich openbaren in ongeveinsde liefde jegens het Volmaakste Wezen, wiens eigenschappen, het verhelderd oog in de natuur, in de voorzienigheid, in het gansche werk der verlossing met heilige bewondering gadeslaat. De overtuiging van zyne beminnenswaardigheid, het gevoel zyner uitnemende liefde, betoond in het zenden van zynen Zoon, wekt die heilige liefde op in het hart. "Wy hebben Hem lief, omdat Hy ons eerst heeft lief gehad," I Joh. iv. 19. Velen, van deze ware onbaatzuchtige liefde jegens God verstoken, vragen vaak met schynbare belangstelling, zouden wy Hem niet lief hebben, Hem niet eeren; maar hoe spoedig toonen zy door hunnen afkeer van God en goddelyke zaken, door hunne liefde tot de wereld, door hunne verkleefdheid en ingenomenheid met hare begeerlykheden en vermaken, dat zy slechts de door kunst nagemaakte bloemen gelyk zyn, welke voor 't oog zich schoon vertoonen, maar van zich zelven noch geur, noch groei hebben; wier belydenis van liefde jegens God, wier geheele godsdienstigheid, op vurig eigenbelang is gegrond, waardoor zy meenen in de oogen Gods en der menschen, ware verdienstelykheid te zullen verwerven. Die God lief heeft zal steeds begeeren Hem gelyk te zyn. In al zyne handelingen zal het zyn doel wezen, zyne eer te bevorderen, "het zy hy eet, het zy hy drinkt, wat hy doet, zal hy ter eere Gods doen." Die God lief heeft, zal naar ware heiligmaking streven, schept het grootste vermaak in gemeenschap met zynen Hemelschen Vader, verlangt naar zyne nabyheid, en treurt wanneer hy dezelve derft. Vurig is hy in de gebeden, terwyl liefde die heilige vlam voedt. Bezield met ware en ongeveinsde hoogachting jegens Hem, acht hy Hem meer dan eenig ander voorwerp, denkt veel aan, spreekt gaarne van Hem, tracht na te laten hetgeen strydig is met Gods uitgedrukten wil, vliedt de zonde als dat afschuwelyk monster, hetwelk God haat, stelt Gods woord tot een regel van al zyne handelingen, en wenscht niets vuriger dan Hem welbehagelyk te wandelen. Hy bemint ook zyne broeders, niet maar met eene liefde van welwillendheid, welke hy alle menschen, zelfs de snoodsten toedraagt, maar van ware hoogachting. Onmogelyk is het dien, zegeningen van God voor zich zelven te begeeren, en hen te vergeten, die met hem wandelaars zyn naar hetzelfde vaderland. Al waren zy, gelyk Paulus, met ketenen bezwaard, al

hadden zy met hem, de harde keyen tot hunne rustplaats, zy zouden hunne medegeloovigen niet kunnen vergeten, (Efes. i. 16.) Het heil, de belangen van Zion, gaan hem diep, zeer diep ter harte. Onmogelyk is het hem, met een onbewogen hart, het lyden zyns naasten te betrachten: hy zoekt dien last te verligten. Zyn oor is niet gesloten voor het gekerm, en zyn oog wordt niet afgewend van de ellende, welke in de duistere plaatsen der aarde huisvesten. Hy helpt waar en zoo veel hy kan, en terwyl hy bidt dat Gods koningryk kome, dat de duistere nevelen van onkunde en by- en ongeloof en dwalingen verspreid mogen worden, werkt hy daartoe, naar vermogen mede, en juicht in de gelegenheden, wanneer de middelen daartoe vermenigvuldigd worden. In het verkeer met zyne broeders tracht hy den apostolischen raad te volgen, vervat in Kol. iii. 13. Gaarne wil hy de gebogenen opregten, de zwakken verdragen en allen opscherpen tot de beoefening dier deugden, welke vruchten zyn des Geestes, Gal. vi. 22. Ook zyne vyanden heeft hy lief—en maakt in waarheid de woorden des dichters de zyne welke gy vindt Gez. 71 : 5, "Om hem zyn" enz. En kunt gy dit van u getuigen? Heb gy God lief? Hebt gy Hem lief, omdat Hy de oneindig volmaakte, vlekkeloos heilige, onkreukbaar regtvaardige, de groote Ontfermer, liefdevolle Vader is? Tracht gy steeds naar gemeenschap met God, u toeleggende om in heiligmaking vorderingen te maken? Verlangt gy naar bevryding van het ligchaam der zonde, om uwen Schepper en Verlosser te kunnen lieven, te kunnen loven met geheel uw hart, met geheel uwe ziel, met geheel uw verstand? Hebt gy Jezus lief? Draagt gy, verruimd van hart, gewillig den last, dien Hy u oplegt; is zyn doel, zyn wil, ook uw welbehagen? Wat Hem mishaagt, uw verdriet, uw smart? Smeekt gy steeds om de reinigende invloeden van zynen Geest, waardoor gy zyn beeld moogt dragen? Hebt gy de broeders lief? Zyt gy bezield met eene liefde van medelyden jegens alle menschen, met hoogachting jegens de broeders? Hebt gy ze lief, niet omdat zy u mogen weldoen, maar omdat zy Christus liefhebben? Dragen uwe bedoelingen, uwe beginselen, uwe daden blyken, dat gy uit den dood in het leven zyt overgegaan? Onderzoekt u zelven of gy in het geloof zyt.— Vraagt u zelven

5. *Of gy de bevelen Gods gehoorzaamt?*—Zich moedwillig tegens de bevelen Gods te verzetten, welke heilig, regtvaardig en goed zyn, is de standvastige toeleg van alle ongeloovigen en onbekeerden. Door eene slaafsche vrees genoopt, mogen zy, in hun uiterlyk gedrag eenige dier bevelen behartigen, maar er bestaat geen hartelyke lust en genegenheid tot dezelve: veeleer ergert hy zich, dat door dezelve zyne begeerten beteugeld worden. Niet zoo de ware geloovige. Hoewel overtuigd, dat hy door de werken der wet voor

God niet kan worden geregtvaardigd, dat zyne beste werken, in de weegschaal des Heiligdoms gewogen, ligter zyn dan ydelheid, zoo blyft hy nogtans de wet zyns Gods stellen tot een regel van zyn leven; hy is volvaardig te doen hetgeen zyn God gebiedt, hy jaagt naar heiligmaking,—in daden, in woorden, in gezindheden en neigingen, in gedachten. Zyn lust is in de dienst zyns Gods. De dag, tot dezelve meer onmiddelyk afgezonderd, is voor hem eene voorbereiding van den eeuwigen Sabbat. Dagelyks onderzoekt hy 's Heeren woord, om van zyn pligt naauwkeurig te mogen worden onderrigt. Van alle zonden, onder welke gedaante die zich aan hem moge voordoen, is hy een vyand; welke ook de betrekking zyn moge, waarin hy op aarde is geplaatst, hy tracht steeds een onergelyk geweten voor God en menschen te bewaren. Zyne onvolmaaktheden en struikelingen beweent hy opregt voor den Heer; want diep gaat het hem ter harte, zoo hy immer aanleiding mogte geven, dat door zyne misslagen de naam of de zaak van zynen Heer zoude worden gelasterd. Wordt hy gesmaad, omdat hy de wereld weigert gelykvormig te blyven of te worden, zoo troost hy zich met de belofte zyns Verlossers—"In de wereld zult gy verdrukking hebben, maar hebt goeden moed, ik heb de wereld overwonnen." Wordt hy tot zelfverloochening en het dragen van zyn kruis geroepen, waartegen vleesch en bloed zich verzetten, zoo zegt hy den dichter na—"Ik heb uw geboôn, myn God, dus meer dan goud" enz. Ps. cxix. 64 (rym) en vers 72 (rym), "Als 't my benaauwd of bang" enz. Zoo wordt in hen bevestigd het gezegde des Heilands—"Hieraan zult gy weten, dat gy myne discipelen zyt, zoo gy myne geboden bewaart." En doet gy zulks? Hebt gy uw vermaak in dezelve? Zyn zy u kostbaarder dan goud of zilver, zoeter dan honig voor uw gehemelte? Hebt gy uw behagen daarin na den inwendigen mensch? Is uw opregte wensch en standvastige begeerte vervat in de bede van den Psalmist? "Doorgrond my, o God, en ken myn hart: beproef my, en ken myne gedachten, en zie of by my een schadelyke weg zy: en leid my op den eeuwigen weg," (Ps. cxxxix. 23.) "Onderzoekt dan u zelven of gy in het geloof zyt.

Wy zeggen niet, dat gy u onderzoeken moet of het geloof by u sterk is of zwak, want ten opzigte zoo van het verstand, als den wil, kan het geloof by den eenen zwak, by den anderen sterk zyn—maar het zy zwak of sterk, indien gy "in het geloof zyt," zult gy eenige kennis hebben aan uwe ellende, zult gy ware begeerte hebben naar Christus, zult gy op Hem vertrouwen, tot Hem toevlugt nemen, zyn volk zult gy lief hebben.—Onderzoekt dan u zelven of gy in het geloof zyt. Wanneer gy het verhaal leest, hetwelk de Evangelist Marcus geeft van den vader des jongelings, die bezeten was, (kap. ix,) vindt gy daarin eene ophel-

dering ten opzigte van het zwak en sterk geloof, zoo als het in elken waren vereerder van Jezus is.—Met den vader van dien jongeling, erkent de zwakgeloovige, dat het Jezus alleen is, die hem in zyne ellende helpen kan; hy erkent dat hy zelf veel te onmagtig is, iets te verrigten, waartoe eene almagt vereischt wordt; hy erkent, en weet dit uit de ondervinding, dat ook andere schepselen dit vermogen niet hebben, dat men te vergeefs by hen hulp zoekt, hy neemt dus zyne toevlugt tot Jezus alleen.

De zwakgeloovige erkent met smart de ellende zyner zonde; hy draagt die in al hare omstandigheden en gevolgen den Heiland voor; hy gaat zelfs terug tot haren eersten oorsprong, en zegt— Heer! ziet gy niet hoe ik, uw schepsel en eigendom, gekluisterd en door de zonde jammerlyk geteisterd ben! Ziet gy niet het verschrikkelyk gevaar, waarin ik my bevind! Wilt gy dan dat ik het eigendom blyf des boozen en voor eeuwig verloren ga! Wilt gy uw eigen schepsel niet redden en van den dood bevryden! Gy alleen kunt alles! Gy vermoogt alles! Gy kunt my verlossen van de heerschappy der zonde!

De zwakgeloovige betuigt mede zynen nood met tranen. Daar zyn tranen van droefheid en ook tranen van blydschap—doch beider oorsprong is uit de innigste begeerte naar heil. Zou hy niet bedroefd zyn, ziende het kwaad, waarin hy door de zonde gedompeld is? En zou hy zich niet verheugen, iemand gevonden te hebben, die hem helpen kan, ofschoon hy geene vaste verzekering heeft, dat hy hem wel helpen zal? Zou hy geene brandende begeerte hebben naar de hulp van eenen zoo magtigen en goedertieren Heiland?

De zwakgeloovige bekent, dat zyn geloof en vertrouwen nog gepaard gaan met ongeloof en vele twyfelingen. Hy bekent nog niet zoo veel vertrouwen tot zynen Heiland te hebben, dat hy nooit aan zyne hulp zou twyfelen. Vrymoedig bekent hy dat zyn geloof niet is zonder zorg en bekommering; dat hy nog veel te worstelen heeft met hoogten en diepten; dat wel eens angstvallige gedachten by hem opklimmen, dat hy hiertoe veel te koel en nalatig is geweest, in alles te weinig yver heeft betoond, in de dienst des Heeren te trouweloos is geweest, Hem te weinig heeft bemind, ja zich te veel aan Hem hebbe bezondigd;—dan hy zegt—"Ik geloof, Heer, kom myn ongeloof te hulp!"—Tot hiertoe was zyn geloof zwak. Eindelyk zegepraalt zyn geduld en wachten op den Heer —hy leert by bevinding kennen dat hy den Heiland lief heeft,— uit de kenmerken, welke hy by zich bespeurt, besluit hy dat hy overgegaan is, "uit den dood in het leven.—Onderzoekt dan ook u zelven of gy in het geloof zyt."

II. Doch welk eene uitwerking moet dit onderzoek op u hebben; of waartoe moet het dienen.

Niet zonder de gewigtigste redenen werd dit bevel door den Apostel gegeven, en wordt het als nog op elken Christenbelyder aangedrongen. Het is het middel, om den mensch voor zelfbedrog, dat zoo allergevaarlykst is voor het heil der ziel, te bewaren. Het moet dienen—om den zondaar, wiens geweten hem getuigt, dat hy als nog zonder geloof leeft, tot berouw, tot verootmoediging, tot Christus te brengen. Het moet dienen om den geloovige te dringen, overvloediger te zyn in het voortbrengen van de vruchten des geloofs; hem meer gemoedigd zynen weg te doen bewandelen, en sterkeren aanwas in het geloof te doen erlangen.—Veel liet zich hierover zeggen—doch hiervan zwygen wy thans—terwyl wy—andermaal by u op dit onderzoek aandringende,—u ernstig afvragen—

Zyn er by u deze werken des geloofs? Is er by u dat verlangen, die begeerte naar den Heer; dat behagen in zyne dienst; die onderwerping aan zynen Heiligen wil; dat vertrouwen op Hem; die blydschap in den Heer en de beloften van het Evangelie; die liefde tot Christus, en diegenen die Christus lief hebben; die gehoorzaamheid aan zyne bevelen, welke alle gy hebt hooren noemen als vruchten en kenmerken des geloofs? Ik bezweer u by den alwetenden God, die de harten kent en de nieren proeft, voor wiens vierschaar gy eens zult moeten verschynen; dat gy, in het vooruitzigt eener eeuwigheid, alwaar uw staat onveranderlyk zal gevestigd zyn en blyven, dat gy niet rust, voor dat gy een voldoend antwoord op deze vragen hebt verkregen. Zoo waard u uwe ziel zy, onderzoekt u zelven of gy in het geloof zyt! Want zyn er by u deze vruchten des geloofs niet? Zyt gy als nog geheel van dezelve verstoken? Dan zyt gy ook zonder Christus. Dan zyt gy gevolgelyk als nog zonder hoop, dan verkeert gy nog onder den vloek—want "die niet gelooft, zal het leven niet zien, de toorn Gods blyft op hem." Dan zyt gy rampzalig—rampzalig in dit leven, trotsch allen uiterlyken schyn van vreugde en opbeuring, rampzalig in uw sterven,—rampzalig zoo lang uwe ziel blyft bestaan—voor eeuwig rampzalig. De stormen des levens slingeren u—en gy hebt geen anker, dat gy kunt uitwerpen. De vyand uwer ziel schiet zyne doodelyke pylen op u en gy hebt geen schild om die af te wenden; hy wondt u en zyne wonden zyn doodelyk; ketenen worden bereid om u te binden, en gy hebt geene magt die te verbreken; geen zwaard om u te beschermen: een worm nadert om u te knagen, en gy kunt dien niet dooden: een vuur is er ontstoken, dat u zal branden; en gy kunt het niet blusschen. En zult gy dan nog omtrent uwe ware belangen zoo onverschillig zyn? Door herhaaldelyk deze waarheden te hooren, moogt gy er weinig meer aan denken, en indien al eenige overtuigingen ontstaan zyn, moogt gy die trachten te smoren, alle vermaningen in den wind slaan,

het geweten toeschroeyen en zelfs met deze waarheden den spot trachten te dryven. Maar bedenk, o mensch! bedenk, weldra ontzinkt de wereld aan uwe voeten, de benaauwdheden des doods overvallen u, de doodsengel ligt zyn zeis op en velt u ter neder. En waarom wilt gy verloren gaan, daar de weg tot redding u nog wordt aangeboden? Kom dan, zondaar, kom tot Hem. Zie op Hem en wordt behouden. Hy, die verzekerd heeft dat zonder het geloof in Christus er geene zaligheid is, dat gy niet anders dan door Hem kunt worden geregtvaardigd, geheiligd, gezaligd, die u heeft doen vermanen, opwekken en waarschuwen, Hy zelf rukke u uit de duisternis en brenge u tot zyn wonderbaar licht! Gelooft dan en gy hebt het eeuwige leven.

Zegt gy, ik vertrouw dat ik iets van deze vruchten des geloofs in my bespeur. Roept gy, Heer, vermeerder ons het geloof. Weest welgemoed—en tracht dat de vruchten des geloofs tot meerder rypheid worden gebragt—zoo wordt gy meer bevestigd; God meer verheerlykt. Uwe dankbaarheid zy hartelyker, uwe blydschap levendiger, uw vertrouwen standvastiger, uwe liefde tot God en den Verlosser vuriger, jegens de broeders ongeveinsder, uw haat tegen het kwaad krachtiger, uwe gehoorzaamheid gewilliger—uw yver belangloozer. Zoo werkt gy uwe zaligheid uit met vrees en beving, daar het God is, die in u werkt het willen en werken naar zyn welbehagen. Gy gelooft en gy zyt zalig. Moet gy hier stryden? Uw hoofd blyft ongewond, gy hebt den helm der zaligheid: uw hart onbeschadigd—want het borstwapen der geregtigheid is u aangegord: de vyand werpt zyne doodelyke wapenen, zy worden op het schild des geloofs afgestuit; met het zwaard des Geestes velt gy den woedenden vyand neder, vertreedt hem in de mogendheid van den Opperstεn Leidsman en Voleinder des geloofs, en verkrygt door Hem het einde des geloofs, de zaligheid uwer zielen.—Amen.

OP WELKE WYZE ZAL DE GELOOVIGE BESTIERING ERLANGEN IN MOEYELYKE ZAKEN?

Niet zelden gebeurt het, dat de geloovigen in verlegenheden geraken; verlegenheden, welke de zielen zoo benaauwen, dat zy niet weten hoe zich uit dezelve te redden, hoe zy zich zullen gedragen. Hier worden zy gedrongen iets te doen, daar iets te laten. Of het pligt is, dat zy het eene doen en andere laten zullen, of het tegenovergestelde, dat weten zy niet, en zyn nogtans verlangend te weten hoe zy zich zullen gedragen. In zoodanige omstandigheden bevond ik my, zeide de godvruchtige Heer A——, eenen geruimen tyd. Ik werd gedurig geslingerd. Hier door

vrees, ten zy ik iets zoude verzuimen, hetgeen ik doen moest, daar door angst, dat ik iets zoude doen, hetgeen de harten van Gods kinderen zoude bedroeven. In deze omstandigheden raadpleegde ik eenen geachten vriend, die eenige jaren geleden, in bykans gelyken toestand verkeerde. Ik vroeg hem wat te doen? Ik stelde hem de vraag voor aan het hoofd dezes geplaatst. Ik sprak met hem over het byzonder geval waaromtrent ik bestiering verlangde. Gereedelyk gaf hy my die. En beloofde my, de beantwoording van bovengemelde vraag in geschrifte te zullen doen. Hy had eenige jaren geleden gepredikt over Spreuk. iii. 32, "Zyne verborgenheid is met den opregte,"—en had iets van dien aard in het toepasselyk gedeelte behandeld. Hy was zoo goed als zyn woord. Na eenige weken ontving ik het volgend antwoord, en dewyl het misschien voor dezen en genen van nut zoude kunnen zyn, gelyk ik beken dat het my en anderen, die die aanmerkingen hebben gelezen, van nut is geweest—doe ik dezelve hier volgen, met verzoek, dat zy in de HONIGBY mogen worden geplaatst.—Zy zyn deze—

De byzondere duistere gevallen, waarin de opregten niet weten, wat zy doen of laten moeten, opgegeven te hebben, (welke ik niet noodig acht hierin te lasschen) zegt zyn Eerw.

"Wat nu gedaan, wanneer zy zich in de voornoemde gevallen bevinden? Zullen zy met vleesch en bloed te rade gaan; het licht van het geweten uitblusschen, en het voordeeligste ten aanzien van hun tydelyk bestaan, verkiezen? Dit mag de godsdienst van de hedendaagsche wereld zyn. De opregten, in wie het God behaagd heeft, zynen Zoon te openbaren, hebben er een afschrik van. Wie zal dan hunne knoopen ontbinden? Zullen zy, gelyk oudtyds, het aan de wyzen te Abel-Beth-Maacha gaan vragen? maar die stad is niet meer. Zullen zy het de zienders, even als in de dagen van Saul, gaan vragen? Maar waar zyn de Samuëls? Zullen zy het den priester gaan vragen, maar hem ontbreekt de Urim en Thummim? Wat dan? De profeet zal het ons leeren, Jes. viii. 19,—"Zal niet een volk zynen God vragen? Tot de wet en tot het getuigenis" enz.

Maar hoe moet dit raadplegen van God, in zyn woord, door de opregten geschieden? Moet het geschieden door eene soort van Bybel-lotery; zoo dat men den Bybel openslaande, uit den eersten tekst, den besten, waarop het oog moge vallen, den raad en den wil Gods meent te hebben? Neen! Men moet, onder opzien tot den Heer, zyn woord raadplegen, door zulke boeken, hoofdstukken en teksten der Heilige Schriftuur op te zoeken, aandachtig te lezen en te overwegen, waarin men vermoeden kan, dat goede raad te vinden is ter onzer voorlichting en bestiering, in die donkere gevallen, waarin men zich voor het tegenwoordige bevindt.

Doch hier doet zich eene groote zwarigheid op: De gevallen, waarin men thans verkeert, kunnen van dien aard zyn, dat men, hoe bybelkundig ook, daaromtrent noch stellige onderrigting, noch iets by wyze van gevolgtrekking, in Gods woord kan vinden. Hoe zal men het dan maken? Zal men, wanneer de Schriftuur hier zwygt, den Heer vragen om een uiterlyk hoorbaar of zigtbaar teeken? Dit mag onbedachtzaam van dezen of genen goedgekeurd worden; wy meenen dat het zoo weinig vry te pleiten is van ligtvaardigheid als Godverzoeking. De huishouding van het Oude Verbond stond dit toe aan eenen Mozes, aan eenen Gideon en andere opregten van dien tyd; maar de bedeeling der nieuwe huishouding is van eenen anderen aard. Daar God ophoudt met teekenen te geven, moeten wy ophouden met teekenen te vragen.

Er is een gereeder middel voorhanden, dat veiliger en meer zeker is, omdat het van God zelf is ingesteld en verordend. Ik bedoel *het gebed.* Te weten, als er geen stem of antwoord is in het geopenbaarde woord; dan moeten de opregten, den Heere, in den gebede, raadplegen en zyn wil, langs dien weg, zoeken te vernemen; zeggende met Josaphat, “ Heere, wy weten niet wat wy doen zullen, onze oogen zyn op U.”

Maar zal dit raadvragen der opregten, in den gebede, den Heere aangenaam zyn; zal Hy hun raad geven en hunne smeekingen verhooren, er moet eene betamelyke voorbereiding tot het gebed voorafgaan; opdat men, tot den troon gekomen zynde, met den dichter zeggen kan: Myn hart is bereid, o God! myn hart is bereid. Tot zulk eene voorbereiding behoort,

1. Dat men heilig vaste; niet tot verbreking of verderving, maar tot bedwinging van het ligchaam. Ik spreek met den Apostel Paulus. Onthouding van begeerlyke spyzen, die de driften ontsteeken, maakt de ziel beter gesteld om te bidden. Zoo gingen de Bybelheiligen voor.*

2. Dat men zich voor dien tyd afscheide van zyn gewoon werk, van het gewoel der wereld, en zich in eenzaamheid begeve, achtervolgens de vermaningen van Salomo, “ die zich afzondert, tracht naar iets begeerlyks. Dus gedroeg zich de opregte Izaak; hy ging 's avonds in het stille veld om te bidden.

3. Dat men, dus afgezonderd zynde, zyn leven en wandel, met de fakkel van Gods woord in de eene, en de lantaren van ons eigen geweten in de andere hand, naauwkeurig onderzoeke en getrouw naspore, of er ook eenig zuurdeesem in onze harten verborgen is. Zoo ja, dat men zulks ten eersten wegdoe, en daarover, gelyk ook over al onze andere zonden, bekende of onbekende, verzoening zoeke in het bloed van Christus. David was in dat

* Over het vasten en het misbruik daarvan gemaakt, leze men Reinhard, Christelyke Zedeleer, deel vii. pag. 177 *et seqq.*—Red.

onderzoek zoo opregt, dat hy, van wege de arglistigheid en bedriegelykheid van het hart, zich dat werk niet alleen durfde toevertrouwen. Hy keerde zich daarom tot den Heere; "doorgrond my, o God, en beproef my en zie of by my een schadelyke weg zy, en leid my op den eeuwigen weg. Zulk een onderzoek en werkzaamheid is volstrekt noodig, want God hoort de zondaars niet. De Heer is ver van de goddeloozen, maar het gebed der regtvaardigen zal Hy verhooren. Het is waar! Er is onder den hemel geen mensch, die niet zondigt; maar het is niettemin zeker, dat, zal de biddende ziel raad ontvangen, zy geene byzondere zonde als een lekkere beet onder hare tong mag verborgen houden. Van al het onregt, dat in hare handen is, moet alvorens afstand worden gedaan. De Zaligmaker leert het ons, Matt. v. 24, vergelyk 1 Tim. ii. 8; Spreuk. xxi. 3; Jes. i. 15.

4. Dat men, dit verrigt hebbende, vervolgens zyne gedachten, van alle andere dingen aftrekke, en die alleen vestige op dat byzonder geval, waarin men zich bevindt; daarop alleen peinzende, en met alle bedachtzaamheid de zaak van alle hare zyden beziende.

5. Eindelyk, dat men het hart zoeke vervuld te krygen met eerbied tot God, by wien te gelyk is eene goedertierene en eene vreesselyke Majesteit.

Het is, zoo ik my niet bedrieg, de geschetste voorbereiding, welke de Prediker aanpryst, als hy zegt: " Weest niet te snel met uwen monde, en uw hart haaste zich niet een woord voort te brengen voor Gods aangezigt, want God is in den hemel en gy zyt op aarde." Kap. v. 1.

Wanneer nu de opregte bidder en raadvrager zich dus betamelyk heeft voorbereid, moet hy tot het Gebed overgaan. Maar deze betamelyke voorbereiding alleen zal zyn gebed niet goed maken, noch hem het gewenschte antwoord doen erlangen. Zal God hooren; het Gebed zelf moet zoo heilig zyn, als de voorbereiding is geweest. Het moet uitgeboezemd en tot den Heer opgezonden worden, met de diepste verootmoediging, niet alleen van het ligchaam, maar voornamelyk van de ziel. De offeranden Gods zyn een gebroken geest: een gebroken en verslagen hart: hoedanig een God niet verachten zal, Ps. li. 19. Zoo dat de opregte bidder zich ook zoo zeer verlaagt als hy God verhoogt; erkennende, dat het vrye genade en enkele goedheid zal zyn, indien het Hem behage zich als een God des Raads aan de smeekende ziel te ontdekken. In zulk eene demoedige ligchaams- en zielsgestalte zochten de oude heiligen Gods aangezigt, Dan. ix. 3 en Ezra ix. 5; Richt. xx. 26; Ps. xxxv. 13.

Met den grootsten ernst. Hoe grooter de verlegenheid is, waarin men geraakt, hoe grooter de yver zyn moet. Als de Apostel de Romeinen opwekt om den Heer te dienen en te volharden in

den gebede, laat hy voorafgaan: Zyt vurig van geest, Rom. xii. 11, 12. Ernst is de vlam, waardoor het reukwerk onzer gebeden ten hemel gedreven wordt. De geestelyke oogen der opregten moeten zoo sterk en styf op den Heer geslagen worden, dat zy Hem geweld aandoen. Kortom, hun gebed moet een zweem hebben van het gebed des Zaligmakers, van hetwelk geschreven staat: Hy bad te ernstiger, Luk. xxii. 34.

Met de krachtigste drangredenen, genomen, deels van Gods almagt, wysheid en onbegrensde goedheid, waardoor Hy kan en wil raad geven; ook dan, wanneer alle menschelyke raad uit is; deels van de beloften des verbonds en hunne betrekking op dezelve. De Schriftuurteksten zyn reeds genoemd, waarin de godvruchtigen zoo pleitende bidden.

Met een geloovig vertrouwen op God in Christus. Het moet een bidden zyn, om het met de woorden van den Heidelbergschen Catechismus uit te drukken, hetwelk bezield is " met eene kinderlyke vrees of toevoorzigt, dat God onze Vader geworden is door Christus, en dat Hy ons (om zynent wil) veel weiniger afstaan zal, hetgeen wy Hem met regt geloof bidden, dan onze vaders ons aardsche dingen ontzeggen, Vr. 120. Hetgeen zeker oudvader van het Avondmaal zeide, " Gelooft, en gy hebt gegeten, dat mag men ook wel van een opregt gebed zeggen: Gelooft, en gy hebt gebeden!

Met aanhoudenheid, naar 's Apostels vermaning, Thess. v. 17, Bidt zonder ophouden. De storm op de poorten des hemels moet telkens vervat worden. Het koningryk der hemelen, en de verhooring aldaar, wordt verkregen door de geweldenaars. God hoort wel eens, eer wy spreken, maar niet altoos. Soms wil Hy ons geduld beproeven, en niet antwoorden voor dat men Hem lang genoeg moeyelyk heeft gevallen. Hoe lang liet Hy de Cananesche vrouw achter naroepen. Jakob moest met Hem worstelen tot dat de dageraad opging, en die worsteling zou nog langer geduurd hebben, had de aartsvader niet met eene heilige gemoedigdheid gezegd, ik zal U niet laten gaan ten zy gy my gezegend hebt.

Als de opregte raadvrager naar het patroon van zulk een gebed, als ik daar vertoond heb, den Heer geestelyk lastig valt, dan heeft hy de belofte, dat God den hemel niet voor hem sluiten, maar antwoorden zal. Daar liggen niet alleen de algemeene beloften: " Roept my aan in den dag der benaauwdheid, en ik zal u uithelpen: bidt en u zal gegeven worden:"—maar daar ligt ook die byzondere belofte: " Ik zal u onderwyzen, ik zal u leeren van den weg, dien gy gaan zult, ik zal u raad geven; myn oog zal op u zyn," Ps. xxxiii. 8. Nadrukkelyk is vooral de belofte, Ps. xxv. 12, " Wie is de man, die den Heer vreest; Hy zal hem onderwyzen in den weg, dien hy zal hebben te verkiezen, zyne ziel zal

vernachten in het goede, en zyn zaad zal de aarde beërven." Ik noem dit eene nadrukkelyke belofte, omdat er onmiddelyk op volgt: " de verborgenheid des Heeren is voor diegenen, die Hem vreezen, en zyn verbond om hun die bekend te maken; hetzelfde dus, als Spreuk. iii. 32.

Overeenkomstig zulke en soortgelyke beloften, maakt de goede God dezelve ook Ja en Amen aan den opregten bidder, die Hem, op de gezegde wyze, heeft raad gepleegd en aangeloopen als een waterstroom. De Heer antwoordt hem.

Maar hoe gaat dat antwoord geven toe? Waarin bestaat het? Ik zal het met weinige woorden zeggen, wel verzekerd zynde, dat hoe korter ik het uitdruk, hoe verstaanbaarder het voor u zyn zal. De zaak is deze:

" De Heer verlicht, door zynen Heiligen Geest, om Christus wil, met welken zy één zyn, en in wiens naam zy baden, het verstand van den biddenden raadvrager; verdryft de nevelen en dampen, die het oordeel bedwelmen, heldert het op, en brengt het tot den hoogsten trap van juistheid en regtheid; in diervoege dat de opregten met het dus verlichte verstand en opgehelderde oordeel, nu klaar zien kunnen en vonnissen, wat in het geval, waarin zy zich bevinden, en waarover zy den Heer geraadpleegd hebben in den gebede, het geoorloofdste, het oorbaarste, het redelykste is, en het meest kan strekken tot verheerlyking van zynen naam, ten hunnen beste, en ten nutte van hunne naasten. De Heer neigt en buigt terzelfder tyd krachtdadig hunnen wil om dat geen, hetwelk door het verlichte verstand beschouwd, en door het regtgemaakte oordeel goedgekeurd is, te kiezen, te omhelzen, op te volgen, en hetgeen daartegen overstaat, te haten en te vlieden. Al hetwelk gepaard gaat met zulk eene duidelyke overreding des gemoeds, en met zulk eene volkomene verzekering aan het hart, dat er geen twyfel voor de raadvragende ziel overblyft, of de Heer heeft geantwoord, en haar zynen wil bekend gemaakt.

Ontvangen de opregten zulk eenen raad, al is die dan ook strydig tegen hunne vleeschelyke belangen, zy volgen denzelven met blymoedigheid op, want zy zyn nu meer dan ooit eenswillig met den Heer geworden, en zingen David na: " Ik zal den Heer loven, want Hy heeft my raad gegeven."

ANGELUS MERULA.

In de beide vorige Nommers gaven wy een kort verslag van eenige, die ten tyde der Kerkhervorming in de Nederlanden, de belydenis der waarheid met hun bloed hebben verzegeld. Wy vernamen van de vermetele stoutheid der regters en de snoode onder-

nemingen van de priesters en het volk, om die kloekmoedige getuigen der waarheid te doen wankelen; doch, instede hun doel, door beloften en dreigingen, te bereiken, zien wy ze met schaamte en schande bedekt, terwyl de naneef de gedachtenis zegent dergenen, die getrouw gebleven tot den dood, met den palm der overwinning bekroond werden door dien getrouwen Levens-vorst—die verzekerd heeft, dat Hy " voor zynen Vader en zyne Engelen belyden zal degenen, die Hem voor de menschen hebben beleden." In eenen tyd, waarin geene pogingen onaangewend blyven om op allerlei wyze de Protestantsche Kerk te ondermynen, en de menschen door schynvroomheid en de zinnelykheid streelende dienstverrigtingen weg te slepen, is het nuttig aan die vromen te gedenken, die goed en bloed voor de zaak des Heeren hebben opgeofferd. Gelyk wy in de geschiedenis van de *Oquiers* met de priester-listen zyn bekend geworden, zoo zullen wy van dezelve niet minder vernemen in het berigt van *Angelus Merula,* wiens naam wy te voren hebben gemeld, en wiens geschiedenis waardig is door elk gelezen te worden, die ware vroomheid hoogacht, weshalve wy uitvoeriger zullen zyn in ons verhaal van zyne lotgevallen. Deze Angelus Merula of Engel Willemsz. van Merle, was geboren in het jaar 1482, uit een deftig geslacht in den Briel. In het jaar 1507 verkreeg hy te Parys den titel van Meester in de Kunsten, en Licentiaat in de Theologie, en werd te Utrecht in het jaar 1511 in de Domkerk tot priester gewyd. Hy werd vervolgens, om zyne geleerdheid en Hollandsche vroomheid, door Heer Jodocus of Joost, Heere van Kruiningen enz. als pastoor te Heenvliet beroepen. Yverig zynde in zyne dienst, en te dien einde de Heilige Schriften naarstig onderzoekende, begon hy spoedig te merken, met hoe vele gebreken en dwalingen de Roomsche Kerk bezoedeld was. Hy gaf dit ook somwylen, als het pas gaf, doch met behoedzaamheid, te kennen, het ongeraden oordeelende, om, hetgeen hy met Gods woord strydig vond, op eens en in één oogenblik te veranderen. Eerst in het jaar 1555 bestond hy eenen aanvang ter verbetering te maken, door in het Misboek iets te veranderen, hetgeen de verdiensten en middelaarschap der Heiligen raakte. Op deze wyze, voet voor voet gaande, droeg hy zyne toehoorderen, ook den Heere van Kruiningen, nu en dan verscheidene leeringen, somwylen openlyk op den predikstoel, somwylen in byzondere gesprekken, voor, die tegen het Pausdom aanliepen. Ook bragt hy te weeg, dat die Heer, die hem de hand boven het hoofd hield, sommige dingen in het kerkelyke hervormde; by voorbeeld, het offeren van zekere beelden te Heenvliet verbood, als ook eenige bygeloovige ommegangen. Doch deze Heer overleden zynde, vond de pastoor by deszelfs zoon, Jan van Kruiningen, de vorige gunst of voorstand niet, alzoo deze, anders zachtmoedig en mede-

doogend van aard, zich tegen de hevigheid der kerkelyken niet durfde verzetten. Heer Engel werd dus spoedig door de geestelyken ten Hove bedragen. Door eenen der Raadsheeren werd de zaak ter onderzoek aanbevolen aan Franciscus Sonnius, den Onder-Inquisiteur, die in het jaar 1553 te Heenvliet gekomen, onderzoek deed naar de verandering in het Misboek, des pastoors boeken, papieren en schriften doorzocht, en over zeventien punten beschuldigingen vond, zamengesteld uit getuigenissen van zyne toehoorderen. Toen Heer Engel zich op deze beschuldigingen zoodanig verantwoordde, dat zyn beschuldiger geen vat op hem had, begeerde Sonnius van hem sommige boekjes, in welke zyne predikatien met zyne eigene hand waren afgeschreven. Eenigen rieden het overleveren af, om het gevaar dat er in stak. Doch Merula kon van zyn opregt gemoed niet verkrygen, dat hy zich zoude onttrekken. "Indien ik," sprak hy, "de dingen, welke ik myn volk geleerd heb, verberg, dan zal men mogelyk een gerucht uitstrooyen, als of ik de mynen had bedrogen of willen bedriegen. Hetgeen ik my niet geschaamd heb te prediken, zal ik my niet schamen openbaar te maken." Hy liet dan zyne predikatien volgen.

Onder eenen grooten hoop boeken en brieven, welke Sonnius daarna wegvoerde, vond hy het boekje, genaamd Interim, met eenige aanteekeningen van Merula tegen het Pausdom. Uit deze en de overigen vermenigvuldigden de punten van beschuldiging wel tot het getal van honderd en vyftig. Hierover werd de pastoor te Heenvliet in hechtenis genomen. Op al de beschuldigingen antwoordde hy intusschen in het kort, by geschrifte, verklarende, dat al hetgeen hy op het boekje Interim had aangeteekend, niet strekte tot iemands smaad, maar alleen tot onderzoek der waarheid, te meer, daar hy te dien tyd verstaan had, dat de Bisschop van Utrecht, ja zelfs de Aartsbisschop van Keulen wilden, en daarop drongen, ten einde hy, van wege Nederduitschland, het Concilie, hetwelk bestemd was, om te Trente byeen te komen, nevens anderen, in tyd en wyle, zou bywonen.

Middelertyd zocht Sonnius den Heer van Kruiningen te bewegen, om toe te laten, dat men den gevangene naar Utrecht zou vervoeren. Die Heer weigerde zulks, maar stond ten laatste toe, ter begeerte van den Stadhouder, en op het goedvinden van het Hof, dat men den pastoor in den Haag op de Voorpoorte zoude bewaren. In den Haag stelde Sonnius, en daarna ook Ruard Tapper, Groot-Inquisiteur van Nederland, zich tegen hem. Na eenige onderhandelingen verzocht Sonnius het Hof, dat men den beklaagde naar Utrecht zou brengen, en de Heer van Kruiningen bewilligde daarin, maar Engel Merula deed door zyns broeders zoon, Willem Merula, een verzoekschrift by de Staten van

Holland inleveren, dat hy in den Haag zich mogt verantwoorden, waarop de Staten zyne vervoering beletteden. Daartegen hield Sonnius de zaak slepende, ten einde den ouden man door het verdriet der langdurige gevangenis gedwee te maken, terwyl deze vergeefs aanhield om afdoening zyner zaak, of dat men hem onder borgtogt den Haag voor gevangenis mogt geven; te meer, omdat de winter genaakte, en hy, behalve zynen ouderdom, met vele ziekten en kwalen werd bezocht.

Eindelyk bragt men te wege, dat de Landvoogdesse Maria aan het Hof van Holland schreef, dat men de gevangenis van den ouden man verligten, en hem door bewaarders in eene verzekerde plaats bewaren zou. Hy werd daarop in zeker Convent, in het westeinde van den Haag gelegen, overgebragt, en daar eenige maanden in ruimer gevangenis gehouden. Ondertusschen werd, door het beleid van zyne partyen, zyne zaak van Koningin Maria aan den Inquisiteur Tapper en eenige andere aanbevolen. Tapper daarop in den Haag gekomen, verzwaarde terstond de gevangenis van den pastoor weder. Ter begeerte van Vrouw Maria, benoemde echter het Hof twee Heeren uit den Raad, om de handelingen met den gevangene by te wonen, en toe te zien, dat men wegens zyne hardhoorigheid, geene bitterheid tegen hem bedryven mogt. Echter werd de oude man gedwongen, om 101 artikelen, uit zyne papieren getrokken, op staanden voet met ja of neen te beantwoorden. Dit deed hy in den tyd van één uur, zonder eenige bedenking; en daarop verdedigde hy eene maand lang de hoofdstukken van zyn geloof, dikwyls in het byzyn van den Stadhouder en de Raden van het Hof, tegen Tapper en de zynen, mondelyk en schriftelyk, met onoverwinnelyke welsprekendheid en wonderbare standvastigheid. Men gebruikte voorts allerhande kwellingen tegen den ouden man, weigerde hem afschriften van door hem overgeleverde antwoorden, welke hy verzocht, ter behulp van zyn geheugen. Als hy deswege aan de Raadsheeren klaagde, was het antwoord: dat zy van de Koningin alleen gelast waren, om getuigen te zyn van hetgeen er gebeurde, en dat zy geene Regters waren. Daarna bragt men hem uit het Convent weder in zyne oude gevangenis op de Voorpoort, en op al den woordenstryd volgden bedreigingen des doods, om hem te doen wederroepen. Als die geene kracht hadden, zocht men hem door Niklaas van Nieuwland, Naam-Bisschop van Hebron, en toen pastoor te Haarlem, met schoonspreken terug te trekken, doch Heer Engel verklaarde ook aan dezen, dat, schoon hy had kunnen dwalen, en ook nog kon dwalen, zyn gemoed hem echter tot nog toe niet kon overtuigen, eenige doling of scheuring onder het volk gestrooid te hebben, als ook, dat hy te geenen tyde van deze artikelen zou wyken: "Dat men God alleen in den nood moest aanroepen en bidden;

Christus alleen houden voor den Middelaar en Voorspraak; dat het eeren der beelden ydel, onnut en onbehoorlyk was; dat de regtvaardigmaking alleen uit het geloof was, niet uit eenige werken; dat de verdiensten van Christus lyden en sterven de eenige voldoening van al onze zonden was."

Ondertusschen viel er iets voor, hetwelk de Inquisiteurs voor het hoofd sloeg, en in grooten angst bragt. Het volk kwam van alle kanten uit andere steden naar den Haag toeschieten, toen men meende, dat het vonnis geveld zou worden. De gansche vergadering der Staten van Holland was bewogen met het ongeval en de ellende van den ouden man; ten aanzien van zynen goeden naam, zyne uitnemende geleerdheid, wonderbare welsprekendheid, ongemeene vroomheid, en onuitputtelyke milddadigheid jegens de armen, die nu riepen; "dat zy van hunnen vader, voorstander, bezorger, eenigen troost en noodhelper in al hunne armoede en troost beroofd werden." Hy had, een man zynde van groote middelen, onder anderen in de stad den Briel eenige woonplaatsen voor behoeftigen gesticht. Men vreesde voor oproer. Alles riep uit éénen mond, met name de Regstgeleerden, dat het Hof in deze zaak, door de Kettermeesters, kracht en geweld geschiedde; dat alle orde en styl van regtspleging gebroken werd. Niettemin oordeelden anderen, dat nooit in hunne handen een Ketter viel, die den dood beter verdiend had; doch met een moesten zy bekennen, dat zy hem niet zouden kunnen branden, zonder zich zelven aan het grootste gevaar bloot te stellen. Nu bedachten zy eene valschheid, welke men niet zou geloofd hebben, dat in Christenen en in Godgeleerden mogelyk ware. De bovengemelde Bisschop van Hebron viel den ouden man, toen deze op zekeren dag, meenende zyn vonnis te zullen hooren, van de Voorpoort op de Raadkamer was gebragt, blootshoofds en met gevouwene handen te voet, hem met vleyende en aandoenlyke woorden smeekende: dat hy zich zelven zou behouden, betuigende, dat men het met hem in de hoofdzaken eens was, en dat het geheel geschil alleen betrof eenige kerkelyke gewoonten en plegtigheden, die middelmatig waren; hem biddende, dat hy in deze zich met de Kerk en hare meening zou voegen en zulks te kennen geven, opdat er geen oproer onder het volk mogt ontstaan; dat hy, de gewigtige geloofsartikelen ter zyde zettende, en in derzelver geheel latende, alleenlyk had te bekennen: dat hy sommige middelmatige punten, gewoonten en ceremonien, die lang in gebruik waren geweest, wat onwysselyk en buitens tyds had willen afschaffen, en dat hem dit leed deed. "Doe zoo, en leef, gy en wy met u," zeide de huichelaar. "En indien gy uw geweten daardoor bezwaart, wy stellen onze zielen voor den hoogsten Regter te pande, dat die gestraft worden, en de uwe onschuldig blyve."

Merula, door deze aanspraak bewogen, vraagde den Heer van Assendelft, President van den Raad, wat zyne Edelheid meende, dat men behoorde te doen? Deze antwoordde met korte woorden: Vraag het u zelven van binnen, geen' ander van buiten. De pastoor, door zyne hardhoorigheid hem niet wel verstaande, en zich schamende, een' Heer van zoo grooteen aanzien met meer vragens moeyelyk te vallen, duidde het antwoord tot zyn voordeel, en liet zich voorstaan, dat men den raad goedkeurde; te meer, omdat de Bisschop luidkeels riep: Waarom hy nog twyfelde, dewyl de Heeren van het Hof den voorslag toestemden? Hy liet zich dan leiden. Men bragt hem straks op de rolle, daar het volk, uit alle steden van Holland en daaromtrent, byeen was vergaderd. Doch nu las men niet de gemelde middelmatige punten, maar de hoofdartikelen, en dat zoo haastig en binnensmonds, dat Heer Engel het niet verstaan kon, ten deele wegens zyne doofheid, ten deele, vermits eenigen, door de Inquisiteurs daartoe opgemaakt, hem onder het lezen aan de praat hielden. Men las ook: "Dat hy afzwoer en vervloekte alle Kettery, zoo van Luther, als andere; alle dwalingen, strydende met het regtzinnig geloof en de instelling der Roomsche Kerk; geloofde al hetgene by die Kerk werd geloofd; beloofde met duren eede te zullen blyven in de waarheid en eenigheid van die Kerk: die daartegen deden, waren, oordeelde hy, den eeuwigen vloek waardig. Daar in het toekomende iets tegen gevoelende of voortbrengende, zoo onderwierp hy zich aan de gestrengheid der Canonieke regten. Verzocht, dat men God, wegens zyne dolingen, daar hy van afstond, voor hem bidden zou. Die door hem verleid waren, bad hy om vergiffenis." Na het lezen, werd met luider stem gevraagd, of hy, hetgeen er gelezen was, niet in dier voege wederriep? Zyn antwoord was: Ja! niet denkende, dan op de middelmatige dingen, die naar zyn goeddunken en meening veranderd en verbeterd waren. Voor de onderteekening echter, begeerde hy alles te lezen, maar de Kettermeesters riepen: "Men moest zich haasten, om het gerucht van het volk, en dat er nog meer stond te doen." Terstond werd er eene wonderlyke verandering onder het volk bespeurd, de gunst en het medelyden verkeerde in ongunst, in toorn en vloeken. Den gevangene trof de schande, zyne vrienden de schaamte.

Toen volgde het vonnis, hetwelk zyne boeken en alle andere schriften, naar Kettery smakende, ten vure doemde; hem afzette van zyne pastory en alle kerkelyke bedieningen; belastte zyne afzwering en nieuwe belydenis, binnen vyftien dagen, op een Zondag, of ander Feest, van den Predikstoel in de Kerk te Heenvliet te doen afkondigen. Voorts werd hy verwezen tot een' eeuwigen kerker, om aldaar te brood en water van droefheid boete te doen, en zyne zonden te beweenen; bovendien in al de kosten

der geregtshandeling, ter begrooting en bescheidenheid van den Inquisiteur Ruard. Dus verre had de oude man nog geene achterdocht van eenig bedrog; maar weer op de Voorpoort gebragt, en hoorende van zynen neef Willem Merula, hoe men hem had verschalkt, en nu vast roem droeg op zyne wederlegging, zag hy de dubbelheid in het harte, en welke reden van ergernis den volke door den schyn zyner onbestendigheid was gegeven. Dit, hoewel buiten zyn weten, en tegen zyn' wil geschied, bedroefde hem uitermate, zyn gemoed werd vol, en stortte zich uit in deze klagte: "O myn God, hoe bedriegelyk hebben die getabberde achterklappers en faamrovers met my gehandeld! Scheen ik dan, die nu dus éénen voet al in het graf heb, en naar den loop der natuur half dood ben, den dood zoo gevreesd te hebben, dat uwe waarheid geweld is geschied, en trouweloozelyk afgezworen! Dat zy verre van my, allergenadigste Vader, zulks heb ik nooit gedacht, nooit kwam my zulk een groot schelmstuk in den zin, zulke raadslagen heb ik nooit aangegaan met de vyanden uwer waarheid. O God! zy hebben my deerlyk bedrogen, en uw volk misleid."

Zyne treurigheid veroorzaakte hem spoedig eene krankheid, welke de Raden van het Hof bewoog, dat zy hem, onder borgtogt van zynen neef, en met goedvinden van den Bisschop van Hebron, naar Delft lieten brengen in het Klooster van St. Magdalena. Hier schreef hy eene bondige wederlegging van het kerkelyke vonnis dat over hem gegaan was.

(Het vervolg hierna.)

MAAK U DE TEGENWOORDIGE GELEGENHEID TEN NUTTE.

Toen Mozes bevel ontving den tabernakel te vervaardigen, werd het volk genoodigd de bouwstoffen daartoe by te dragen. De volheid der aarde is des Heeren: zonder hunne hulp kon Hy het werk hebben doen geschieden; maar om hen op te beuren en te vereeren, stond Hy Mozes toe, eene offerande van elk een aan te nemen, die zulks gewillig, van ganscher harte gaf. Exod. xxv.

Zoodra dit in het leger bekend werd, kwamen mannen en vrouwen in menigte, de offerande des Heeren brengende. Goud, en zilver en koper, lynwaad, kostbaar gesteente en armringen, werden den God der gansche aarde toegewyd, (Exod. xxxv.) Ja, hunne harten werden derwyze opgewekt, en hunne gemoederen zoo gewillig gemaakt, dat het eindelyk noodig geoordeeld werd een gebod te doen uitgaan, "dat noch man noch vrouw eenig werk meer make ten hefoffer des heiligdoms: zoo werd het volk

terug gehouden van meer te offeren," Exod. xxxv. 6. Deze gereede milddadigheid van het geslacht, dat in de woestyn omkwam, mag wel in aanmerking worden genomen.

Uit het verslag in een der boven aangehaalde kapittels gegeven, moeten wy opmaken, dat deze offeranden of hefoffers niet door allen gebragt werden, wier omstandigheden hen in staat stelden dat te doen. Die gaven, worden er genoemd, "alle man," wiens hart zich vrywillig beweegde," en "ieder wyze van harte;"—eene uitdrukking welke te kennen geeft, dat er eenige waren wien het aan deze gewilligheid en wysheid des harten mangelde.

Ik heb wel eens gedacht, dat de afkondiging welke het volk verhinderde hunne hefoffers te geven, onderscheidene karakters en gevoelens zal hebben openbaar gemaakt. Wanneer wy de menschelyke natuur beschouwen, zoo als die thans zich voordoet, mogen wy dan niet veronderstellen, dat tooneelen, gelyk de volgende, onder het volk zullen hebben plaats gehad:

De herauten laten zich met de bazuinen hooren, het volk liep van alle kanten toe om te vernemen, wat dit zyn moge. Onder de menigte was er eene jonge vrouw; zy luisterde naar de afkondiging en vernam met smart dat de tyd verstreken was om hefoffers voor den tabernakel te brengen. Haar oude moeder, die in de deur van haar tent was gezeten, zag hare dochter weenende terug keeren: zy vernam naar de reden. Hare dochter antwoordde, "Ach, moeder! het is te laat! Gy wildet my gisteren niet vergunnen deze oorringen te offeren, en nu is het te laat!" "Wees niet zoo bedroefd, myn kind," hervatte de moeder, "zie hier een gebroken armband, dien zal ik heden avond in uwen naam zenden." "Ach, moeder! gy weet, hoe myn dierbare vader altyd zeide, *geef den Heer het beste.* Ik zoude deze oorringen, al waren zy duizend malen beter, gegeven hebben; maar, helaas! het is te laat! niets zal nu meer aangenomen worden! Zy hebben meer dan genoeg voor het werk!"—Is dat zoo? myn kind! dan is het duidelyk dat gy dubbel tevreden behoort te zyn. Gy behoudt uwe oorringen, en het werk des heiligdoms wordt bovendien voltooid." Het kind barstte uit in tranen, zeggende, "Ach, dit grieft my het allermeeste, dat ik uitgesloten ben, of liever dat ik my zelven uitgesloten heb van dat heilig genoegen, God met myn vermogen te mogen verheerlyken. Ach! dat ik eerder gedacht had aan een ander gezegde myns vaders, "Hebt gy een voornemen goed te doen?—haast u dat ten uitvoer te brengen."

In een ander gedeelte des legers, zag men een man uit den stam van Manasse onder een last kopers bykans gebukt gaan. Hy ontmoette eenen vriend, zette zyn pak neder, en bleef staan en het volgende gesprek had er plaats:

"Wel," zegt hy uiterst gebelgd, "dit is ondragelyk, heden

hunne orders uit te vaardigen, en die orders morgen te veranderen. Als ware het geen grieven genoeg in deze woestyn van de gansche wereld uitgesloten te zyn." "Wat bedoelt gy, Nabal?" "Wel, die hefoffers. Zy hebben ons gelast het beste van onze bezittingen te brengen; en nu, nadat ik een last van het eene einde des legers naar het andere gedragen heb, zeggen zy my, dat zy het niet willen aannemen." "Nabal, gy zyt verkeerd," antwoordde zyn vriend; "Men heeft u niet *gelast* een hefoffer te brengen,—het werd u slechts *vergund*, indien *uw hart gewillig was*." "My is het om het even," antwoordde deze, "in den tegenwoordigen toestand van myn gezin, gelast of vergund te worden." "Uw gezin is uwe grootste eer en behoorde dus ook uw grootste troost te zyn." "Wel, ik ontken niet dat zy allen my in vele opzigten zeer veel genoegen verschaffen; maar sedert de doortogt van ———" "Stop, Nabal, ik vrees dat gy onbedachtzaam met uwe lippen spreken zult. De verhevene lofzangen, de godvruchtige uitboezemingen van uwe vrouw en hare drie dochters, na den doortogt van de Roodezee, waren als de ingeving des Almagtigen." "Wel, daar spreek ik niets van; maar deze zaak omtrent de hefoffers zyn my eene wroeging geweest van het begin tot het einde. Gy weet dat ik in Egypte een handelaar was in koper; en ik vermeet my te zeggen, dat er in het gansche leger geen beter kenner is van koper dan ik ben; en dit stuk koper dat ik draag, verzeker ik u, kostbaarder te zyn als goud. Zoodra de zaak der hefoffers verspreid werd, gaf myne vrouw en onze dochters my geene rust tot dat ik beloofde, dit als een hefoffer voor het helligdom te zullen aanbieden. Ik gaf hun een ontwykend antwoord, en bragt een ander stuk kopers naar de oudsten des volks; doch ik, gek, kon myn eigen geheim niet houden. Ik zeide dat het eene stuk even zoo geschikt was voor het werk als het andere; en dat ik nog ryk was in myn koper. Myne vrouw werd daarover zoo ontsteld, dat zy in flaauwte viel. Toen zy bykwam, keek zy my aan, en berispte my; zy weende bitterlyk, zeggende, dat zy zich allerongelukkigst gevoelde. Ik drong by haar aan, hare meening te verstaan:—zy zweeg: ik smeekte haar;—zy bleef zwygen. Ik bezwoer haar in den naam des Heeren. Zy zeide toen, "O, Nabal, myn geliefde Nabal, o dat dit uw stuk kopers met de Egyptenaren verzonken ware in de diepte der zee! Ik heb een akelig voorgevoel dat dit uw bederf zal berokkenen, ten zy gy het nu den Heere offert. Ik vrees, dat uwe ziel weldra van u zal worden opgeëischt; want gy hebt den Heere, den God van Israël geloochend." Ik zag dat zy zeer aangedaan was; en ik beloofde haar ook dit koper te zullen offeren. Zy en hare dochters bragten den ganschen nacht in het gebed door; en uit hetgeen ik beluisterd heb, ben ik overtuigd dat zy my hartelyk lief hebben. Vroeg in den morgen begaf ik

my op weg met de offerande. Ik hoorde, weldra, dat zy geene giften meer ontvangen wilden. Daar ik echter nu maar wenschte ontslagen te zyn, ging ik en smeekte hen myn offer te willen aannemen. Zy antwoordden my dat er voor armen en voor ryken maar een regel was, en dat zy daarvan niet konden afwyken."—" O Nabal, Nabal! wat baat u rykdom in den dag der wraak? Gy wordt niet waardig geoordeeld uw koper nedergelegd te hebben in de tegenwoordigheid van Jehova;—gy moogt zulks alsnog het uwe noemen; maar nimmer zult gy weder zoo eene gelegenheid hebben om hetzelve toe te wyden. Indien uwe ziel dus van God uitgesloten, ware,—ach! door welke verschrikkingen van diepe duisternis wordt dat achtervolgd!"

Alles was verwarring ter plaatse, alwaar de hefoffers ontvangen werden. Men zag er eene gansche menigte vergaderd. Daar stond een man met een paar roodgeverwde ramsvellen. Hier eene vrouw met hemelsblaauw, purper en scharlaken en fyn linnen. Hare geburin had in de eene hand een doos met schoone juweelen, en in de andere een vat met kostbare speceryen; en voor haar stond een grysaard met zyne twee zonen, die sittemhout droegen. Sommigen waren luidruchtig, anderen weenden. Nu spraken zy met elkander, klagende over het harde van hunnen toestand, de gelegenheid van offeren te verliezen; dan vervoegden zy zich wederom, met andere gronden van aandrang en smeekingen by de oudsten. Het antwoord der oudsten was altyd hetzelfde, "Wy hebben geene magt, de afkondiging te staken."

"Wel nu," zeide een, toen hy zich omkeerde om met een pak dassenvellen op zynen rug heen te gaan, "ik neem u allen tot getuigen, dat ik gewillig was om al deze vellen te offeren; en daar is een twaalftal; maar indien zy die niet nemen willen, wat kan ik doen dan ze weder naar huis te dragen?" "Maar, Esau, kondet gy ze niet eenige dagen vroeger gebragt hebben?" vraagde een der oudsten. "Dit kon ik zeker gedaan hebben; maar zoo ik niet verkoos ze voor heden te brengen, wat gaat dit u aan?" "Mogelyk gaat het my niet aan," antwoordde deze; "maar gy geeft genoeg te kennen, dat gy geene reden hebt van te klagen; want waart gy eenigermate begeerig, kondet gy vroeger uwe offerande gebragt hebben."

"Was er ooit iets zoo ongelukkig!" riep eene vrouw onder de schare. "Ik was steeds voornemens dit geitenhaar te brengen; maar ik dacht dat het niet noodig was my daarmede zoo te haasten als myne geburen; en nu zal ik van onze zes tenten de eenige vrouw zyn, wier offer verworpen is." "Dochter," zeide de oude man met het sittemhout, haar op den schouder aanrakende, "denk altyd daaraan, om hetgeen uwe hand te doen vindt, dat te doen met al uwe magt. Wat my aangaat, ik wensch dat ik op eens

alles geofferd had, hetwelk ik te offeren had." "Neen, Vader Uzzah," zeide een der oudsten tot hem, "gy zyt te begeerig naar het vermaak van te offeren. Hoe kunt gy u zelven beschuldigen? Gy hebt vele geschenken van dit hout gebragt, en dat hout is voor dat werk byzonder geschikt bevonden." "O," riep de oude man uit, "Hy is de God van barmhartigheid en goedertierenheden; Hy heeft my van alle kwaad verlost; Hy heeft my deze tachtig jaren geleid en gespyzigd,—wat zal ik den Heer vergelden voor al zyne groote goedertierenheden my bewezen! Ik wensch dat ik gisteren hier geweest ware." "Vader," zeide zyn oudste zoon, "herinner u wat gy gisteren gedaan hebt. Eenen zondaar van de dwaling zyner wegen te bekeeren, is even zoo welbehagelyk eene dienst als deze heilige plaats te helpen oprigten. De Heer weet, want Hy proeft de harten; en Hy is het die ons geleeid heeft; Hy weet dat het in onze harten is, ons zelven en al dat wy hebben, Hem te wyden.

Toen zy naar huis terugkeerden, sprak Uzzah zyne zonen op de volgende wyze aan:—"Myne kinderen, merkt op, hoe het grooter deel van deze schare, dat nu zoo luidruchtig is, zamengesteld is uit de zorgelooze dochters en zonen Belials, die zoo menigmalen dit leger hebben beroerd. Dit is altyd hunne wyze van doen. Wanneer hun eene gelegenheid aangeboden wordt van goed te doen, of te ontvangen, versmaden zy dezelve en verachten allen raad: maar wanneer de gelegenheid ontnomen is, wie is dan zoo begeerig om terug te krygen hetgeen niet terug gekregen kan worden als zy? Zoo handelden de menschen in de dagen van Noach: zy geloofden niet dat de gedreigde zondvloed komen zoude, tot dat de nederdalende wateren en gezwollen fonteinen de wysheid en vriendschap van Noachs vermaningen bewezen. Zoo heb ik menschen de belofte van het zaad der vrouw—van den zoon Abrahams zien versmaden. In krankheid gevoelden zy hunne behoefte aan dezelve;—hunne harten, geene ondersteuning hebbende, bezweken. Ik heb ze trachten te vertroosten met de waarheid van den Verlosser die komen zal; maar hunne harten waren over het algemeen daartegen toegegrendeld. Met bekommering zagen zy uit naar eenige vertroosting, maar het allervertroostendst licht der belofte konden zy niet zien. Hoewel ik het licht poogde te versterken, zoo was het echter voor hen, alles duisternis. Helaas! Het was te laat!

"Vergeet het niet, myne zonen, dat dien God tot eenigen pligt roept, Hy zulks *nu* van hen eischt. Uit te stellen is te weigeren. Ik zag heden onder de schare eenen myner vrienden, die in alle andere opzigten een zeer waardig man is, maar hy is zonderling onwillig om eenige goede zaak te beginnen. Ik ben bykans blyde dat hy de gelegenheid heeft verloren om zyn offer te brengen, daar

ik hoop dat de smart, welke ik verzekerd ben dat hy daarover gevoelt, dienen zal om hem van zyne traagheid te genezen."

Zoo er eenige waarschynlykheid is in de veronderstelde gevallen, kan de les daaruit afgeleid, in de tegenwoordige omstandigheden, daar men arbeidt om het Ryk des Heeren uit te breiden, van zeer veel nut zyn.

De geestelyke Tabernakel wordt opgerigt. De Heer is bezig de staken Zions te versterken en hare koorden te verlengen. De kennis van zynen naam moet worden verspreid. Die wys en gewillig van harten zyn, is het vergund een deel van hun gewin aan de dienst van den God der gansche aarde toe te wyden. Zyn wy dan op onze hoede dat wy daarmede niet dralen, zoo als de tragen, die tot den dag van morgen willen toeven? De tyd is te kort, de aannaderingen van den dood zyn te snel, dan dat het eenen sterveling zoude vrystaan in eene zoo gewigtige zaak te dralen! Hy, die zich aan de neiging tot dralen en het verleenen van uitstel toegeeft, loopt gewis gevaar het eene of andere goede voornemen te moeten laten varen, hetgeen hy zeker zoude kunnen volbragt hebben, indien hy yveriger in de zaak ware geweest, indien hy zyne handen tot dat goede werk had uitgestoken, indien hy *gewillig* ware geweest, en niet getoefd had tot dat hy daartoe vermaand, en uitgenoodigd ware geworden.

Misschien zyn er niet weinig ernstig denkende menschen, die by het afsterven van eenen zorgeloozen ligtzinnigen nabestaande, wel overtuigd zyn geworden en levendig het hebben gevoeld, dat zy onherroepelyk de gelegenheid hebben verloren om hem van nut te kunnen zyn. Laat dan het heden niet na, hen liefderyk te vermanen en uwe handen als het ware uit te strekken, om hen van het verderf te redden.

En hoe velen zyn er, die gewoon zyn het Evangelie te hooren, die slechts zoo ver gekomen zyn, om zich voor te nemen by eene toekomstige gelegenheid de waarheden ter harte te nemen! Helaas! zy weten niet, en willen het niet verstaan, dat dit de rots is, waarop duizenden vergaan zyn! Een voornemen om te gelooven, dat door het waar geloof niet wordt achtervolgd, kan hem hier reeds geen nut doen; en hiernamaals, wanneer hy verstomd voor den Regter staat, zal hy tot zyne beschaming vinden, dat het te laat is, om dan op de roepstem van het Evangelie te willen acht geven. *Nu* is het de welaangename tyd! *nu* is het de dag der zaligheid! *Heden*, zoo gy zyne stem hoort, verhardt uwe harten niet! Nog is er plaats, komt—alle dingen zyn gereed—weldra zal gezegd worden —de deur is *gesloten*.

SABBATS LIED.

Hy is verrezen! Op den dag,
Dien wy ook heden vieren,
Gaf Hem zyn Vader 't hoog gezag,
Om de aarde te bestieren.
In Hem zyn wy, ontaard geslacht,
In d'Englenkring terug gebragt;
Op nieuw voor God geboren.
Hy één met ons, wy één met Hem;
Wy laten thans een blyde stem
Door heel de schepping hooren.

Wy rusten van het aardsch' gewoel,
Na 't werk van drie-paar dagen;
Om weder met verhoogd gevoel
Naar onzen God te vragen.
In Hem verblydt zich ons gemoed.
Hy, die ons stervend ligchaam voedt,
Wil ons dat Manna geven,
Waardoor men krachten garen kan,
Om eensgezind naar Kanaän
Met stillen moed te streven.

De heiligheid blyft onze lust;
De zonde baart ons smarten;
Maar zulk een dag geeft kracht door rust,
Aan afgestreden harten.
Die rust is ons een onderpand
Van 't heiligvry en vreedzaam land,
Waarheen wy strydend trekken.
De voorsmaak, hier ons toebereid,
Moet steeds in ons, naar heiligheid,
Meer dorst en honger wekken.

Wy staren op het Testament,
Door Jezus bloed geteekend,
Dit maakt ons d' erfenis bekend,
Voor zyn geslacht berekend.
Op dezen rykdom tuurt ons oog;
Dit houdt ons zakkend hart omhoog,
Ontketent ons van de aarde.
Wy zien op Hem die overwon,
En voor ons, boven maan en zon,
Die erfenis aanvaardde.

Hy heeft den dood zyn prooi ontrukt;
   Den schepter aan tyrannen,
Wat Hem verplettren wil, mislukt,
   Hoe kunstig zaamgespannen.
De mensch blyft worm, hoe hoog hy staat
Maar wie zich trotsch verheft, vergaat
   Voor 't aangezigt des Heeren.
Wat nedrig knielt, is Gode waard;
Ja, wie op Hem als Redder staart,
   Zal Hem als Redder eeren.

Ach! dat geen zondaar zich onttrek'!
   De heilrivier blyft stroomen,
Wie wil er kwynen door gebrek,
   En niet tot Jezus komen?
Geloofd zy God! Hy gaf zyn Zoon.
De weg staat open tot zyn troon
   Voor 't kinderlyk vertrouwen.
Wy zullen eens op 't groote feest,
Aan Hem gelyk, met blyden geest,
   Zyn beeld, volmaakt, aanschouwen.

KERKNIEUWS.

Daar al hetgeen aangewend wordt, om de bewoners dezer volkplanting in de gelegenheid te stellen geregeld gebruik te kunnen maken van de openbare Godsdienstoefening, stof verschaft van blydschap voor den opregten Christenbelyder, terwyl hy weet hoe velen van dat onschatbaar voorregt onder ons zyn verstoken; zoo verheugde het ons toen wy vernamen dat, op voorstel van den Wel-Edelen Hr. M. van Breda, de Wetgevende Raad besloten had, voortaan een vast traktement uit 's lands kas toe te kennen aan den Leeraar en Voorlezer van de Nederduitsche Gereformeerde Kerk van den *Wynberg*. Zoo mede aan de Gemeenten van *Bredas Dorp* en *Riversdal*, wanneer in deze de grensscheidingen door de Kerkelyke autoriteiten zullen zyn gemaakt. Daar in de laatst gehouden Synodale Vergadering besloten is geworden, "dat kerkelyke limietscheidingen door de Ringen moeten worden gemaakt, door wie hunne verrigtingen aan het Gouvernement ter approbatie moeten worden voorgedragen;" doch dat besluit zonder kracht is, terwyl de sanctie van Hare Majesteit op hetzelve nog niet is ontvangen, niettegenstaande op andere bepalingen antwoord is bekomen—zoo zoude het nog lang kunnen duren voor en aleer deze

nieuwe Gemeenten hunne wenschen zouden kunnen vervuld krygen, indien de brief van Moderatoren in December 1837 geschreven, daarop aandringende, langer onbeantwoord bleve. Te wenschen ware het dus, dat die hinderpaal uit den weg zy geruimd, en men op die plaatsen op elken Sabbat het woord Gods moge hooren verkondigen, want aan Leeraars is er thans geene behoefte!

Eene geëvenredigde geldsom is ook bepaald voor de Engelsche Episcopaalsche Gemeente van den Wynberg en Rondeboschje.

Wy verwonderen ons grootelyks dat geen traktement toegelegd is geworden voor eenen Leeraar en Voorlezer van de Piketbergsche Gemeente, daar de Kerk reeds vyf jaren geleden is gesticht, en vertegenwoordigd is geworden door hare afgevaardigden in de Rings en Synodale Vergaderingen. Wy hopen dat hare belangen niet uit het oog zullen worden verloren, en dat ook daar, waar de behoefte aan Godsdienstig onderwys zeer groot is, Christen en heiden de gelegenheid zullen hebben, hetzelve geregeld te genieten.

Toen de Gemeente aan den Wynberg van de dispositie des Gouvernements officieel kennis kreeg, heeft dezelve in eene publieke byeenkomst op den 4den February, op eene byzondere wyze hare verkleefdheid jegens haren Leeraar aan den dag gelegd, door niet alleen eene schoone woning, in de nabyheid der Kerk, tot eene Pastorie in te koopen voor de som van *f.* 80,000, maar bovendien eene aanzienlyke jaarlyksche bydrage zyn Eerw. toe te kennen.

De Zondagschool in deze Gemeente heeft reeds veel nut gesticht, en wy wenschen dat zoodanige scholen algemeen in alle Gemeenten in deze volkplanting opgerigt werden!

ZENDELINGS GENOOTSCHAP.

De jaarlyksche Vergadering van het Paarlsche medewerkend Zendelings Genootschap werd in het Kerkgebouw aldaar gehouden op Donderdag den 17 January, wordende het Voorzitterschap bekleed door den Wel-Eerw. Heer P. E. Faure, en eene uitmuntende redevoering uitgesproken door den Wel-Eerw. Heer G. W. A. van der Lingen.

Men is thans bezig een groot lokaal in dat dorp te bouwen voor eene *Kleine Kinderschool,* onder opzigt van den Wel-Eerw. Hr. W. Elliott, zynde hy daartoe in staat gesteld geworden door *geldelyke* bydragen van eenige liefdadige vrienden in Engeland, die in het Schoolwezen veel belang stellen.

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. MAART, 1839. No. 6.

GOD TEGENWOORDIG TER PLAATSE DER AANBIDDING.*

Exod. xx. 24.—" *Aan alle plaatse, daar ik myns naams gedachtenis stichten zal, zal ik tot u komen, en zal u zegenen.*"

Israël was nu gelegerd aan den voet van Horeb. De berg daverde. De donder ratelde met ontzagwekkend geweld : vreesselyke bliksemschichten schoten uit de opeengepakte duistere wolken. Alles boezemde het volk vrees, ontzag en eerbied in. Mozes zelf sidderde en beefde, want Jehova spreekt—Hy maakt Jakobs nakomelingen zyne inzettingen bekend. Hy leert hen waarvoor zy zich wachten, wat zy betrachten moeten, hoe Hy gediend, vereerd zyn wil. Hy verklaart, dat aan elke plaats, daar Hy zyns naams gedachtenis zou stichten, Hy tot hen komen, hen zegenen zoude. Maar zou dan de Allerhoogste wonen in tempelen, met handen gemaakt? Welke tempel zou groot genoeg zyn Hem te omvatten, die een oneindige geest is, die den hemel en de aarde vervult? Mogen wy niet met Salomo vragen, "Zoude God waarlyk op aarde wonen? Ziet de hemelen, ja, de hemel der hemelen zouden Hem niet bevatten?" En nogtans wil Hy, die de allerhoogste is, wien de hemelen niet kunnen bevatten, laag wonen. Hy heeft zich zekere plaatsen geheiligd, welke Hy met byzondere blyken van zyne tegenwoordigheid vereert. Heeft niet de Heer zelf verklaard, waar Hem de alleraan-

* By gelegenheid der inwyding der Kerk van den Wynberg, den 30 September 1832.

W

genaamste woning is? en waar is die? Het is het ootmoedig en geloovig hart—"Ik woon by dien, die eens verbryzelden en nederigen geestes is," zegt de Heer, (Jes. lvii. 15.) Daarom ook worden de geloovigen "tempelen" geheeten, des levendigen Gods. De Heer wil ook aan zulke plaatsen, in zulke gebouwen tegenwoordig zyn, welke men aan zyne dienst heeft gewyd, gelyk wy dit gebouw en dit huis, in hetwelk wy heden voor de eerste maal de openbare Godsdienst verrigten, Hem en zyne dienst toewyden. Hier immers, gelyk elders, spreekt de Heer door zyn woord, hier biedt Hy zyne heilgoederen den zondaar aan, hier wil Hy de zynen met zulke zegeningen bekroonen, waardoor de ziel verzadigd wordt als met smeer en vettigheid. Zou wel onder den dag van het N. Testament, waaronder wy leven, de ware aanbidder aan geene byzondere plaats verbonden zyn? (Mal. i. 2, Joh. iv.) Onder het O. Testament echter wilde God aan een zeker volk, aan een zeker land, en in dat land, aan eene zekere plaats, by uitsluiting van alle andere, zich openbaren. Dat volk was het Joodsche, hetwelk de Heer zich van alle andere volkeren had afgezonderd; het land zou Kanaän zyn, waarheen zy thans onder geleide van Mozes reizende waren, en in dat land zou het de stad Jeruzalem, en in die stad de tempel zyn, welken Salomo zou bouwen. Nu vooreerst zou het de tabernakel wezen, die tent, welke Mozes moest vervaardigen, welke nu, wegens hun zwerven in de woestyn, geene vaste plaats kon hebben, maar telkens, by t veranderen van legerplaats, hier gesloopt, en elders wederom opgeslagen moest worden. In het onbepaalde zegt daarom de Almagtige—"Aan alle plaats waar" enz.

Zoo hebt gy dan hier, in het byzonder,

I. Eene heerlyke toezegging aan Israël gedaan van de tegenwoordigheid Gods, alwaar, op zyn bevel, de tabernakel mogte worden opgerigt.

II. In het algemeen, eene bemoedigende belofte, welke alle ware aanbidders Gods, die ter zyner eere eene gedenkplaats stichten, zich mogen toeëigenen.

III. Welke ook eenige bestieringen u aanbiedt, die tot dat einde heden hier zyt vergaderd, om dit bedehuis, ter eere Gods gebouwd, Hem en zyne dienst te mogen toewyden.

Waar ook de tabernakel, waarin de plegtstatige dienst des Heeren gevierd werd, zoude worden opgeslagen, daar zou de Almagtige blyken geven van zyne tegenwoordigheid. Zoodanig was de toezegging aan Mozes en het Israëlitisch volk in onzen tekst gedaan. Niet elke plaats, welke het volk in het algemeen, of elk voor zich zelven zou willen verkiezen, maar welke de Heer zelf zou aanwyzen, "daar zou Hy zyn." Hy immers wees aan,

waar de tabernakel opgeslagen moest worden, door het stilstaan en nederdalen van de wolkenkolomme, welke het leger in hunne reizen overschaduwde. Wy lezen (Exod. lx. 38) "dat de wolke des Heeren was op den tabernakel by dag, en het vuur was er by nacht op, voor de oogen van het gansche huis Israëls, in al hare reizen. Als de wolk opgeheven werd van boven den tabernakel, zoo reisden de kinderen Israëls voort in hunne reizen. Maar als de wolk niet opgeheven werd, zoo reisden zy niet tot op den dag dat zy opgeheven werd."

Die wolke, welke den tabernakel vervulde, was het zigtbaar teeken der majestueuse tegenwoordigheid Gods; waar dan ook de tabernakel opgeslagen werd, daar zou eene gedenkplaats zyn, *daar*, zegt de Heer, zal ik *myns naams gedachtenis stichten*, daar zou eene gedenkplaats zyn zoo wel voor Israël als den Heer; zy zouden 's Heeren *naam*, *i. e.* zyner deugden en eigenschappen gedenken. Kwamen de Israëliten tot die plaats, om daar plegtstatig de Godsdienst te verrigten, dan moesten zy daar *zyns* gedenken: gedenken, dat Hy Jehova was, hun verbonds God, die hen had afgezonderd van alle volkeren der aarde, opdat zy zyn byzonder eigendom zyn zouden, die zyne bevelen bewaren en zyne inzettingen onderhouden moesten. Dan moesten zy gedenken aan zyne Wysheid en Goedheid, zyne Almagt en groote langmoedigheid, waarvan zy zoo vele blyken hadden mogen ontvangen; zyne Heiligheid, waarvan zy ook toen by Sinaï zoo vele sprekende bewyzen hadden. Zy moesten dan *gedenken* aan zyne wonderen en groote daden: hoe Hy om hen te verlossen, het wreede juk hunner vyanden had verbroken, de hoop der Egyptenaren had weggerukt, de wetten der natuur had opgeheven, opdat zy, opdat alle volkeren der aarde zouden weten, dat Hy alleen Jehova was, die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er, wiens raad alleen bestaan zal, terwyl de goden der volkeren verdelgd en vergeten zullen worden.

Gedenken moesten zy, aan de *zegeningen en weldaden*, waarmede de Heer hen bekroond had. Deze toch waren vele. Het vuur dat hen by nacht verlichtte en verwarmde, de wolk, welke hen by dag overschaduwde en verkoelde, het manna, dat zy op elken morgen verzamelden, het water, dat hen op hunne reis door de woestyn volgde, de kleederen, welke niet verouderden, deze alle en zoo vele meer, waren zegeningen, nederdalende van den "Vader der lichten, by wien geene verandering is, noch schaduw van omkeering," waaraan zy moesten gedenken, opdat het hart met dankbaarheid steeds vervuld mogte zyn.

Zy moesten ook steeds gedenken aan *zyne geboden*, welke, op zoo plegtig eene wyze, hun thans aan den voet van Horeb werden bekend gemaakt; geboden, welke betrekking hadden op hun bur-

gerlyk, zoowel als huisselyk en godsdienstig bestaan, als leden en onderdanen in het Godsryk, waarin zy waren opgenomen en erkend. Daarby moesten zy de *beloften* niet vergeten, waardoor zy aangespoord konden worden tot het gehoorzamen van zyne geboden, waarin, op hunne gehoorzaamheid, hun werd toegezegd het rustig bezit van Kanaän, overwinning van al hunne vyanden, voorspoed in al hunne regtmatige ondernemingen, de gunst des Allerhoogsten; met één woord, waarin zy alles vonden, hetgeen eene voor de eeuwigheid geschapen ziel zoude wenschen te genieten.

Maar zy moesten ook gedenken aan de *vreesselyke straffen*, waarmede God bedreigd had hen te zullen bezoeken, wanneer zy zyne geboden ongehoorzaam waren, in zyne inzettingen niet wandelden, en zyne regten vertraden; bezoekingen, welke hen en hunne kinderen zouden treffen, in hunne huizen en goederen, hun vee en akkers, hunne ligchamen en zielen: en wanneer zy dan bedachten dat God getrouw is, die zich zelven niet kan verloochenen, dat Hy gewis zegen op het goede, doch ook straf op het kwade zou doen nederdalen, zoo moesten zy zich daardoor van de ongehoorzaamheid laten afschrikken. Die beloften en dreigingen leest gy Deut. xxviii, en der priesteren pligt was het, de wetten aan het volk voor te lezen en op derzelver waarneming aan te dringen.

Er werd ook veel in den Tabernakel gezien, dat van eene geheimzinnige beduidenis was, en door God was ingesteld om Israël te onderwyzen van, op te leiden tot, en te *doen gedenken* aan het werk der verzoening, hetwelk door den Messias zou worden te weeg gebragt, en aan deszelfs heerlyke gevolgen en vruchten. Daar immers zagen wy de verbondsarke, en hetgeen daarin was, het gouden altaar, de kandelaar met zyne zeven lampen, de tafel met hare toonbrooden, het brandoffer altaar en deszelfs offeranden. En hoeveel was er niet, waaraan zy daarby herinnerd werden; hetgeen stof tot de genoegelykste overdenkingen opleverde? Was nu Israël een vergetend volk, dat weldra aan dreigingen en beloften niet meer gedacht, over wien de Heer by de Profeten klaagde, "dat zy zyns vergeten, dagen zonder getal," (Jer. xviii. 14,) zoo heeft de Almagtige, tot een behoedmiddel daartegen, hun eene bepaalde plaats willen aanwyzen en hen verpligten hunne statelyke Godsdienst in dezelve te verrigten, opdat zy, by hetgeen zy daar zouden zien en hooren en doen, gedurig opgeleid mogten worden aan God en goddelyke zaken te gedenken: daarom moesten ook de Joden, wanneer zy buitens lands waren, hunne aangezigten, onder het bidden, naar die plaats gekeerd houden.—Dus was de Tabernakel, en naderhand de Tempel, voor Israël eene *gedenkplaats*, om daar in het byzonder aan den Heer te gedenken.

Maar dezelve was ook eene *gedenkplaats voor God*. Het is waar, in God heeft geene vergetelheid plaats. Hy gedenkt zyns verbonds tot in eeuwigheid. Hy zal de zynen niet vergeten. In ontferming slaat Hy ze steeds gade. Zoude Hy echter, tot straf hunner afwykingen, zyne zegeningen voor eenen tyd doen ophouden en zich dus zoo gedragen, als of Hy hen had vergeten, dan zou Hy evenwel toonen, dat Hy hunner nog ten goede gedachtig was, wanneer zy zich naar *die* plaats begaven, wanneer zy daar zyn aangezigt met berouw en ware boetvaardigheid zochten; dan zou Hy de bewyzen van zyne gramschap doen ophouden, en hen wederom voorkomen met zegeningen van het goede. Het zoude dus zyn, als werde de Heer gewekt door hunne gebeden en smeekingen en door het zien op de teekenen, welke de, door den Messias aan te brengen, verzoening afschaduwden, om zyne genade, barmhartigheid en beloften te gedenken. Daarom worden ook offeranden en gebeden aangemerkt als middelen ter gedachtenis voor den Heer—gelyk gy daarvan leest, Lev. vi. 15; Exod xxx. 16, en er ook van Cornelius gezegd wordt, "dat zyne aalmoezen en gebeden tot gedachtenis opgeklommen zyn voor den Heer." Hand. x. 4. Daarom worden ook voorbidders omschreven als zulken, die den Heer doen gedenken en vermaand worden, "dat er geen stilzwygen by hen zy voor den Heer, tot dat Hy Jeruzalem bevestige," Jes. lxii. 6, 7.

Daarom bad Salomo by de inwying van den tempel, dat God de gebeden wilde verhooren, welke door het volk in die plaats zouden worden opgezonden, welk gebed gegrond was op zoodanige belofte, als vervat is in de woorden van den tekst, "dat God ter plaatse, alwaar zyns naams gedachtenis zou worden gesticht, —tot zyn volk komen en hetzelve zegenen zoude."

Aan die plaats zou God komen. Eigenlyk kan God niet gezegd worden ergens te komen, want Hy is overal tegenwoordig. Niet ver is Hy van een iegelyk van ons. De goddelooze kan Hem niet ontvlugten, (Amos ix. 1—4,) en Hy is met zyne gunst en genade de zynen naby, al woonden zy aan het uiterste der zee, (Ps. cxxxix. 9 enz.) Oneigenlyk moet deze uitdrukking dus worden verstaan, en zy geeft te kennen, dat God byzondere blyken van zyne tegenwoordigheid, van zyne gunst en magt zou schenken aan zoo eene plaats, waar zyns naams gedachtenis zou worden gesticht. Daar zou Hy, als Israëls groote Koning, een teeken stellen van zyne tegenwoordigheid. Daarom werd ook de verbonds-ark den troon zyner heerlykheid genoemd, (Jer. xiv. 20.) En op dat ieder weten zoude, dat Hy die plaats waarlyk gemaakt had tot eene plaats zyner woning, daalde de wolk zyner heerlykheid boven en voor den tabernakel, en toen de tempel gebouwd was, in den tempel neder en vervulde geheel dat huis.

Moesten ook, in vervolg van tyd, de Israëlieten zich naar die plaats begeven, om als zyne gehoorzame, schatpligtige en behoeftige onderdanen Hem hunnen eerbied te betoonen, en daar hunne eerstelingen, tienden en offergaven brengen ; Hem daar in zaken van belang om raad vragen en hunne verzoeken voordragen ; zoo zou Hy ook daar *tot hen komen,* om met welgevallen de gaven van hunne hand te ontvangen ; om hunne gebeden en smeekingen gunstig te verhooren ; om door Urim en Thummim hunne vragen te beantwoorden, hun raad te geven, en om al hunne reine begeerten te vervullen, opdat zy by ondervinding mogten weten hoe " welgelukzalig dat volk zy, wiens God Jehova is, het volk dat Hy zich ten erve heeft uitverkoren."

De Heer belooft niet maar, dat Hy tot hen komen, maar ook *dat Hy hen zegenen zou.* Hoe zou het ook anders kunnen zyn ? Wordt niet elke plaats, welke door de zon wordt bestraald, ook door dezelve verlicht en verwarmd, en zal niet God tot zyn volk in zegeningen komen, daar van Hem, dien Vader der lichten, elke goede gift en elke volmaakte gave nederdaalt ? Vervult Hy zyn huis met zyne heerlykheid, dan vlieten ook levende wateren uit van onder den dorpel des huizes.

De Heer zou komen en hen zegenen; niet alleen den zegen over hen doen uitspreken door zyne dienaars, gelyk den priesteren bevolen was te doen, (Num. vi. 23—26)—Hy zou ook dadelyk den zegen over hen gebieden. Kwam Israël ter plaatse, alwaar de Heer zyns naams gedachtenis had gesticht, met eene behoorlyke gemoedsgestalte, dan zou die ook den zegen ontvangen van den Heer, geregtigheid van den Gods zyns heils. God zou hen zegenen in hunne krygstogten, zegenen in al den arbeid hunner handen. (Deut. xxviii. 3—6.) Hy zou ze ook zegenen met geestelyke weldaden. Daar zouden zy dat heilzaam onderwys ontvangen, hetwelk een licht in hunne verstanden zal doen opgaan. Daar zouden zy genadige vergeving hunner zonden erlangen, hetgeen ware en heilige gemoedsrust zou verschaffen. Daar zouden hunne harten vervuld worden met dat blyvend goed, dat den bezitter nooit kan worden ontnomen, die blydschap, welke het erfdeel is dergenen, die den Heer lief hebben. Elke bloeddrop immers der offeranden, welke daar werden geslagt, strekte hun tot een waarteeken van de eeuwige verlossing, welke de Messias, door zich zelven op te offeren, zou te weeg brengen, waardoor de springbron van onnoemelyke zegeningen werd geopend. Elke wierook-korrel, welke daar, onder het opzenden hunner geloovige gebeden, op het reukaltaar werd aangestoken, kon door hen worden aangemerkt als een goed zaad, waarvan zy eenen ryken oogst zouden inoogsten, want Jehova zou hen zegenen, " de kleinen met de grooten; Hy zou den zegen

over hen vermeerderen, over hen en hunne kinderen, zy zouden den Heer gezegend zyn, die den hemel en de aarde gemaakt heeft." Groot was hierin het geluk van Israël, daar zy uitroepen mogen :—

" Welzalig is het volk, dat naar Gods wetten hoort !
Zy wandlen steeds in 't licht van 't Godlyk aanschyn voort ;
Zy zullen in Gods naam zich al den dag verblyden,
Zyn goedheid straalt hun toe, zyn magt schraagt hen in 't lyden ;
Zyn onbezweken trouw zal nooit hun val gedogen,
Maar zyn geregtigheid hen naar zyn woord verhoogen."

Niet minder groot is het geluk der Christenbelyders, onder den dag van het Nieuwe Verbond. Nu hebben zy wel zoo *eene eenige* bepaalde plaats niet meer, gelyk de tabernakel of tempel, waaraan God de gedachtenis zyns naams verbonden heeft, maar zy hebben hunne kerken, of plaatsen tot de openbare vereering Gods afgezonderd, die hebben zy alom, en daardoor zyn zy ontslagen van die moeyelyke reizen, welke Israël verpligt was op de hooge jaarfeesten naar Jeruzalem te doen. Nu kunnen zy, op alle plaatsen, heilige harten en handen tot God opheffen, (Joh. iv. 21—23,) —want aan *elke plaats*, " alwaar zyns naams gedachtenis zal worden gesticht, daar zal de Heer komen om zyn volk te zegenen."

II. Zoo moogt gy deze woorden beschouwen, als eene bemoedigende belofte voor de ware aanbidders Gods, die ter zyner eere zoodanige eene gedenkplaats stichten.

Er was een tyd, toen er in dit land slechts *eene* zoodanige gedenkplaats was, en deze was toen genoegzaam—want gering, zeer gering was het getal dergenen, die eenige kennis hadden aan de dienst des waren Gods. Het getal derzulken is echter vermeerderd, grootelyks vermeerderd,—en by het toenemen der bevolking is het *ook allernoodzakelykst* dat zoodanige plaatsen vermenigvuldigd worden, waarin de dienst des Heeren geregeld kan worden verrigt—en de bewoners des lands in de gelegenheid gesteld, by elken terugkeerenden rustdag, gemeenschappelyk den lof huns Gods en Verlossers te mogen aanheffen.

Onze kerken dan zyn zoodanige gedenkplaatsen Gods, want daarin *wordt aan de vergaderde menigte het woord Gods voorgelezen, en verklaard:* dat woord, waarin het God behaagd heeft, zich aan het zondig menschdom in den luister zyner deugden en volmaaktheden bekend te maken, zoodat zyne wysheid, goedheid en almagt met meerder luister daarin pryken, als in het heerlyk werk der schepping en der voorzienigheid: waarin Hy zich als Vader openbaart en als Regter, vlekkeloos in heiligheid, onkreukbaar in geregtigheid, die de goddeloozen regtvaardigt door Jezus

Christus zynen Zoon, hunne zonden hen niet toerekenende: waarin gy Hem leert kennen als Vader, Zoon en Geest, als Schepper, Onderhouder, Verlosser en Hersteller.

In deze plaatsen wordt de ware aanbidder bekend gemaakt met den zin en de meening van al die schaduwen en offeranden, welke de Joden van ouds in den Tabernakel en Tempel zagen. Hier worden zy gewezen op Christus, die de Alpha is en de Omega in de openbaring Gods, de hoofd-inhoud des Bybels, het tegenbeeld van alle offeranden des ouden Verbonds. Nu eens wordt gy hier by zyne diepe vernedering bepaald, "die in de gestaltenis Gods zynde, geen roof geacht heeft Gode even gelyk te zyn, maar zich zelven heeft vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en den menschen is gelyk geworden," (Phil. ii. 6 enz.); terwyl gy telkens aan die verborgenheid wordt herinnerd, "God is geopenbaard in het vleesch, geregtvaardigd in den geest." En terwyl de trotsche en vleeschgezinde de nederige omstandigheden veracht, welke zyne komst in de wereld vergezelden, en met zyne armoede spottende, weigert Hem te erkennen voor den Profeet, den vaderen beloofd, aan de echtheid zyner geloofsbrieven twyfelt, welke Hy in zyn onberispelyk leven, Goddelyke leer en verbazende wonderen heeft overgelegd, zoo aanschouwt het onbeneveld oog zyne heerlykheid en het onbevooroordeeld hart, met de diepste indrukken voor zyne majesteit vervuld, galmt de Engelen by zyne verschyning in het vleesch na:--"Eere zy God in de hoogste hemelen, vrede op aarde, in de menschen een welbehagen," en getroffen door zyne verhevene leeringen, laat het zich door geene banbliksems weerhouden aangaande Hem te getuigen—"Nooit heeft een mensch alzoo gesproken, gelyk Hy sprak;" want met eenparige stemmen getuigden de duizende hongerigen, die Hy met weinige brooden en visschen verzadigde—"Deze is de Profeet, die komen zoude" en de zee die Hem ten tapyt verstrekte, de winden die Hem gehoorzaamden, en de dood, die op zyn bevel zynen prooi terug gaf, roepen luide—"Deze is de Zoon des levendigen Gods."—Hier worden ook zyne volgelingen geroepen, Golgotha te bestygen, en terwyl zy Hem, den onschuldige, onder het vreesselykst lyden, by de grootste verguizingen, den geest zien geven, en den Jood het bloed, dat langs het vloekhout stroomde, zien vertreden, en den heiden dat bespotten, worden zy door de elementen die, als in oproer waren, gedwongen met den hoofdman uit te roepen:—"Waarlyk, deze man was regtvaardig"—en door God geleerd, onbeschroomd te getuigen "Hy regtvaardige is gestorven voor ons onregtvaardigen"—"Hy die geene zonde gekend heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt, opdat wy zouden worden regtvaardigheid Gods in Hem," (2 Cor. v. 21.) "Hy

stierf in der zondaars plaats—zyn dood is eene verzoening voor onze zonde."

Dan weder worden zy geroepen, Hem luisterryk het doodenryk te zien verlaten, waardoor hy duidelyk bewezen heeft de Heer en Christus te zyn, en de waarheid heeft verzegeld van hetgeen Hy in persoon, en door zyne Apostelen heeft geleerd; en, zoo worden zy op Hem gewezen, daar Hy bezit nam van het koningryk Hem toegezegd, want alle magt is Hem gegeven in hemel en op aarde. Aan zulke gedenkplaatsen wil de Heer zyn. Hy zal er zyn, om de zynen te zegenen.

Zoo eene gedenkplaats zal ook voortaan dit huis zyn, hetwelk gy, nadat gy, volgens de bestaande wetten van ons Kerkgenootschap, als eene byzondere gemeente zyt erkend geworden, noodig geoordeeld hebt te bouwen, om hier de plegtstatige godsdienst te verrigten, waarin heden, voor de eerste maal, gebeden en lofzangen tot God worden opgezonden, en waarin gy het dankoffer Hem toebrengt, dat Hy dit goede werk heeft willen bespoedigen, zoo dat zy, die zich met ons vereenigden, toen de hoeksteen werd gelegd, ook hier aanwezig mogen zyn,* nu de topsteen is toegebragt geworden.

Hier zal u de weg ter zaligheid worden aangewezen, en u worden geleerd, hoe gy, zondige, doem- en doodschuldige zondaars, van de straf bevryd, en van ellende verlost kunt worden. En opdat gy door geene hersenschimmen u moogt laten vervoeren, noch door ydele droomen in slaap worden gewiegd, zult gy worden bepaald by den aard en de noodzakelykheid van de bekeering tot God, van die geheele gemoedsverandering, welke, door den Heiligen Geest, in den mensch moet worden gewrocht. Gy zult bepaald worden by hetgeen met de bekeering onafscheidelyk gepaard gaat—"Het geloof in den Heer Jezus Christus," zonder welke het onmogelyk is, deel te erlangen aan de zegeningen der verlossing door Hem verworven. En gelyk uit eene heldere bron, helder water vliet; een goede boom goede vruchten voortbrengt, en er hitte wordt gevoeld waar het vuur is ontstoken, zoo zal het u duidelyk worden aangewezen, hoe dit geloof, door liefde werkzaam, goede vruchten voortbrengt, dringende deszelfs bezitter, door de krachtigste drangredenen, tot de beoefening van al die zedenpligten, welke in de goddelyke wetten worden geboden. Gy zult ontwaren, dat de ware Christen steeds is de beste burger. (Gez. 78.)

Dit huis zal eene gedenkplaats zyn voor den Heer. Hier zal voortaan het reukwerk uwer gemeenschappelyke gebeden tot den troon des Allerhoogsten opstygen.—Hier zult gy tot God, in den naam zyns grooten Zoons, naderen, om in druk en lyden, in ver-

* Zyne Excellentie Sir Lowry Cole.

zoekingen en beproevingen, in voor- en tegenspoed, het hart voor Hem te ontboezemen, en ondersteuning en bestiering, zegen en vertroosting van Hem te erlangen. Hier zullen zich uwe stemmen in gezangen en lofzangen vereenigen, waarin gy, of uwen Schepper looft, of de liefde van uwen Verlosser verbreidt, of belydenis doet van uwe zonden, of uwe zwakheden erkent en om de invloeden des Heiligen Geestes smeekt, om in zwakheid kracht, in duisternis licht, in droefheid troost, en in uwen geestelyken stryd de overwinning over al uwe vyanden te erlangen. Hier zal u, op den dag den Heere gewyd, een voorsmaak worden geschonken van die rust, welke voor het volk Gods overblyft.

Dit huis zal eene gedenkplaats zyn. Hier zal uw kroost, of van uw gezin, of uwe bekenden, door den doop Gode worden toegewyd; en waaraan zult gy niet worden herinnerd, waartoe niet worden opgewekt, wanneer gy van deze heilige plegtigheid aanschouwers zyt, en in den naam, op bevel des Allerhoogsten, het teeken der afwassching, of aan de teedere wichtjes, of aan volwassenen, ziet toedienen? U de oorspronkelyke instelling herinnerende, zullen dan uwe vurige verzuchtingen niet tot God opstygen, dat hetgeen de leeraar verrigt voor hen niet maar een teeken zyn moge, maar dat het bevonden worde een zegel te wezen? U dan herinnerende, hoe gy, toen gy nog zwak en hulpeloos waart, God, Vader, Zoon en Geest waart toegewyd geworden, zal dit uw hart niet tot dankbaarheid stemmen en tevens den geest van zelfonderzoek opwekken, of gy die inwendige reiniging des harten, die vernieuwing, zonder welke de uitwendige doop u niets baten zal, zyt deelachtig geworden?

Dit huis zal eene gedenkplaats zyn. Hier zal voortaan de heilige maaltyd voor u worden aangerigt, welke uw Verlosser, in den laatsten avond zyns levens, heeft ingesteld tot gedachtenis van zynen dood, van zyne liefde en trouw. En terwyl de teekenen van zyn gebroken ligchaam en vergoten bloed u worden toegereikt, en gy dezelve ontvangt, zult gy by uwe verpligtingen worden bepaald, Hem te dienen met geheel uw hart en al uwe krachten, en ter zyner eer te leven, die voor u gestorven en opgewekt is: hier dus zullen uwe zielen worden gespysd met het waarachtig brood en gedrenkt met het water des levens. Doch hoe zouden wy in dit kort bestek tyds opnoemen, waartoe dit huis eene gedenkplaats zyn zal? Gy zult gedenken aan de beloften en geboden des Heeren, welke hier van tyd tot tyd verklaard en ontvouwd zullen worden. En wanneer gy de belofte in onzen tekst neemt in verband met hetgeen de Heiland tot zyne jongeren zeide—"Waar twee of drie in mynen naam vergaderd zyn—daar zal ik in hun midden zyn,"—hoe bemoedigend moet dezelve dan niet zyn? Moogt gy dan niet verwachten dat Hy ook hier ko-

men zal? En waar Hy komt, daar zal Hy den zegen gebieden. Geene wolk zal wel het huis vervullen, gelyk van ouds den tabernakel, of den tempel, maar Hy zal er zyn met zynen geest en genade. Hy zal hen, die Hem in geest en waarheid dienen, zyne tegenwoordigheid doen genieten; zyne gunst doen smaken. Hebben de beloften van het nieuwe Verbond meer byzonder betrekking op het zedelyk ryk van den Messias—zoo zult gy hier die zegeningen erlangen, welke een voorsmaak zyn van hetgeen in gindsche huis, zonder handen gemaakt, eeuwig zullen worden genoten; zegeningen, welke de mot niet kan verteeren, noch dieven kunnen ontstelen; zegeningen, wier waarde gy dan eerst regt zult beseffen, wanneer de aarde en het aardsche aan uwe voeten ontzinkt; want wanneer het licht der waarheid uw verstand zal bestralen, en de heerschappy der zonde in uw hart wordt ontwapend, en gy, door het bloed des Lams, vergeving van zonde hebt bekomen, zal uwe gemeenschap zyn met den Vader der lichten, by wien geene verandering is, noch schaduw van omkeering, zoo dat gy zeggen moogt

" Welzalig, dien gy hebt verkoren,
Dien G' uit al 't aardsch gedruisch,
Doet nad'ren en uw heilstem hooren,
Ja wonen in uw huis." (Ps. 65, 2.)

Wilt gy nu den zegen erlangen van den God Jakobs, en met geestelyke zegeningen in Christus Jezus gezegend worden in dit huis, hetwelk gy tot eene gedenkplaats den Heere gesticht hebt, zoo wil ik

III. Eindelyk u, kortelyk, eenige wenken geven ter uwer bestiering, biddende dat zy door u ter harte genomen mogen worden.

Zyn uwe wenschen dus ver vervuld, dat gy dit huis hebt mogen bouwen, om daarin de dienst des Heeren te verrigten, denkt dan steeds aan die Apostolische vermaning, Heb. x. 25, " Laat ons onze onderlinge byeenkomsten niet nalaten, maar elkanderen opscherpen, daar het heden genoemd wordt." Wekt elkanderen steeds op met de woorden des Profeets, Jes. ii. 3, " Komt, laat ons opgaan tot den berg des Heeren, tot het huis des Gods Jakobs, opdat Hy ons leere van zyne wegen, en dat wy wandelen in zyne paden."

Heilig zy u de dag, dien God tot zyne onmiddelyke dienst heeft afgezonderd, de dag waarop Hy eenen ryken zegen den genen heeft toegezegd, die denzelven overeenkomstig zyn bevel waarnemen. Hy, tot wiens naams gedachtenis gy dit huis gesticht hebt, en voor wiens aangezigt gy verschenen zyt, is de levendige God, die niet maar aanziet hetgeen voor oogen is, maar die op het hart let, die waarheid en opregtheid in het binnenste van ons vordert:—alle ydele gedachten, de zorgvuldigheden der

wereld, en hare verplettende, angstverwekkende bekommernissen moeten dus uit het hart zyn verbannen, wanneer gy hier verschynt om Hem te aanbidden, zynen lof te verkondigen en zyn woord aan te hooren. Hoe toch kunt gy, met een aardschgezind gemoed, den zegen verwachten van den God Jakobs? Laat met Abraham den jongen en den ezel aan den voet des bergs, wanneer gy denzelven bestygt om uwen God te aanbidden.

Hier moet gy God, die een Geest is, in geest en in waarheid aanbidden, en daarom moet gy veel, moet gy ernstig smeeken, om de invloeden des Heiligen Geestes, dien de Heer beloofd heeft te zullen schenken dengenen, die Hem daarom bidden. Doet gy hier belydenis van zonden, ziet toe, dat dit niet maar geschiede met de lippen, maar dat die belydenis gepaard ga met een waar en hartelyk berouw, met eenen opregten haat en afkeer van de zonden. Smeekt gy om vergeving, dat dit gepaard ga met het geloof in de verdiensten van Christus, het Lam, dat geslagt is van voor de grondlegging der wereld! Zult gy hier den lofzang aanheffen ter eere van God en den Verlosser, zoo moeten de woorden uwer lippen den weerklank zyn van hetgeen gy in uw hart gevoelt, of uwe verrigtingen zyn een walg in de oogen des Heeren!

Verschynt gy hier om het woord Gods te hooren, dan moet *eerbied* uw hart bezielen en uw doen dat openbaren, en alle ligtzinnigheid van u verwyderd zyn, wetende dat het God is, die hier door zyn woord, hetzy dat door den voorlezer voorgelezen, of door den dienaar verklaard wordt, tot u spreekt. *Ootmoed* behoorde u te vervullen, het moet u te doen zyn om de waarheid te kennen en te beoefenen, en daarom moet gy hooren zonder vooringenomenheid. Met *aandacht* moet gy het doen, als nieuw geboren kinderen, begeerig zyn naar de zuivere, onvervalschte melk des woords, met een opzien tot God, dat Hy de waarheid aan uw hart heilige, dat Hy uw verstand opene om de heerlykheid zyner wet te mogen inzien. Gy moet dan ook geene vergetelyke hoorders zyn; zoodanige zyn zy, die niet betrachten hetgeen zy hooren, en die de Apostel Jakobus vergelykt by menschen, die hunne aangeboren aangezigten in eenen spiegel bemerkende, weggaan, vergetende hoe zy er uitzagen. Kap. i. 21.

Uw gedrag en wandel moeten bewyzen, dat gy de kracht des woords gevoelt; dat gy niet alleen dit huis gebouwd hebt voor eene gedenkplaats des Heeren, maar dat gy ook uw hart Hem hebt toegewyd, dat Hy daarin wone door zynen Geest! Dat dan in ieder uwer openbaar worden de vruchten des Geestes, welke zyn "liefde, blydschap, vrede, langmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid." Stelt dan voortaan uwe ligchamen tot eene levende, heilige, Gode welbehage-

lyke offerande, welke is uwe redelyke godsdienst. Wordt deze wereld niet gelykvormig, maar veranderd in het binnenste uwes gemoeds; opdat gy smaken moogt, welke de goede en welbehagelyke wil des Heeren zy! en Hy, die eertyds den zegen over zyn Israël gebood, zegene dit huis en zegene u. Hy kome tot u en verheffe over u het licht zyns aanschyns. Ja, het licht zyns aanschyns verheffe Hy over u en zy u genadig!

De toepassing geschiedde met eene *dankbetuiging* aan de Engelsche Gemeente, voor het gebruik van het Schoolgebouw, waarin de openbare Godsdienst is waargenomen geworden; eene *aanspraak* aan zyne Excellentie den Gouverneur, die den grond, waarop de Kerk is gebouwd, aan de Gemeente gratis heeft afgestaan; eene *toespraak* aan dien edelen Grysaard,* die in de rust zyner dagen, zoo onvermoeid bezig is geweest om, doorraad en daad, de Gemeente behulpzaam te zyn in het bereiken van hun doel; een *betoog* aan de plaatselyke overheden, bewyzende, dat hoe meer aan de godsdienstige beschaving en verlichting der menschen door het Evangelie gearbeid wordt, hoe minder moeyelyk hunne bediening zyn zal, en dat de middelen, daartoe bestemd, ondersteund behoorden te worden. Zy behelsde voorts eene *korte ontwikkeling* aan de opzieners der Gemeente van hunne pligten, met eene *zegenbede* en *dankbetuiging* aan hen en allen, die het huis hebben helpen bouwen en daartoe hebben bygedragen—en een woord van *vermaning* en *opwekking* in het byzonder aan de *hoofden* van *huisgezinnen*, aan *jongelieden*, aan *kinderen* en aan *heidenen*, hoe zy allen zich hebben te gedragen, nu eene gedenkplaats voor Jehova in de nabyheid hunner woningen is gesticht, besluitende met eene bede dat dit huis in waarheid een huis des gebeds moge zyn, dat God daar komen en hetzelve zegenen moge!

HET VOORDEEL VAN TEGENSPOEDEN.

Onlangs klaagde zeker vriend over de schade zyn tarwe graan in het algemeen toegebragt, door den onverwachten regen, die zoo lang aanhield. Hy werd opmerkzaam gemaakt op de hand Gods, en daartoe zyne aandacht by het een en andere bepaald. De gegrondheid daarvan erkende hy—ook liep het gesprek over eene zware ramp, welke een vroom, achtingswaardig huisgezin had getroffen. En zeker iemand zich by hen voegende, viel den spreker in de rede, zeggende, waarom moet dan de Christen tegenspoeden hebben op de wereld? Die vraag werd hem toen beantwoord, en gaf aanleiding, dat by eene volgende gelegenheid,

* Sir John Truter.

door mynen vriend, my werd ter hand gesteld, hetgeen hy over het nut der tegenspoeden elders had ontleend. Ik vond dat zoo belangryk, vooral in den tegenwoordigen tyd, dat ik myne medekolonisten geene ondienst meen te doen, door dezelve in dit nommer te plaatsen. Het zoude, onder Gods zegen, dezen of dien zyner kinderen tot troost en bemoediging kunnen strekken onder de tegenspoeden dezes levens; want men houde in het oog, dat hier opzettelyk gesproken wordt van het nut dat tegenspoeden den geloovigen toebrengt. Dit doet het, doordien

Tegenspoed hen bewaart voor vele zonden. De ondervinding leert, dat aardsch geluk den reeds bedorven mensch nog meer bederft; dat de zon van voorspoed het zaad der booze driften vaak doet ontkiemen, welig opgroeyen. De mensch, wien alles toelacht, alles naar wensch gaat, wordt weldra op zich zelven verliefd; dan overmeestert hem de dwaze verwaandheid, en hy ziet, met trotsche zelfverheffing, op anderen neder: dan behaagt hy zich zelven in zyne onafhankelykheid, en hy wil gaarne anderen van zich afhankelyk maken, voor niemand, dan voor zich zelven leven. En wat dan? Dan werpt hy zich, dikwerf met de onberedeneerdste drift, en zonder eenige terughouding, in de armen van het vermaak, leeft alle dagen vrolyk en prachtig, weigert zyne vrienden niets, rent naar de wellustigste genietingen, en tuimelt op de gladde baan der dartele weelde zoo lang rond, tot dat hy eerst geheel onverschillig wordt omtrent de Godsdienst, dan een Godsdiensthater, een spotter met het allerheiligste. Dit is de uitwerking van den aanhoudenden voorspoed by velen. Wat zou het dan zyn, hoe zou het met deugd en godsdienst, en zedelykheid en menschenliefde op de wereld gaan, indien er nergens ongeluk, rampspoed werd gevoeld? De stroom der goddeloosheid zou steeds hooger zwellen, en alle grondbeginselen van waarheid en deugd van de aarde verdelgen. Het is de tegenspoed, welke de woedende driften in haren vernielenden vloed stuiten, en vele menschen van de gelegenheid, om zich en anderen te bederven, afhouden moet. Men bedriegt zich, als men waant, "Zoo ik in ruimer omstandigheden leefde, ryker, sterker, gezonder was—ja, ik zou daarvan zekerlyk een goed gebruik maken, dat my genade zou doen vinden by God en menschen." God weet dit beter dan gy, en daarom onthoudt hy u die levensgoederen. Naar alle waarschynlykheid zoudt gy een trotsch, heerschzuchtig, onbarmhartig of verkwistend man zyn, die zyne goederen en krachten in werktuigen der ondeugd herschepte. Het is, om u voor die zonde te bewaren, dat de Alwetende Bestierder van alles, u langs den weg van zwakheid, van bekrompenheid en laagheid geleidt. Zalig zult gy zyn, zoo gy zyn vaderlyk doel verstaat!

En wat kan de tegenspoed niet uitwerken by hem, die gevallen is in den strik der zonde! Vraagt dit aan den verloren zoon in het Evangelie. Toen hy zich tot de verachtelykste vernedering gebragt zag, met gebrek en honger worstelde, en niet één van allen, die zyn goed hadden helpen verzwelgen, medelydend genoeg was, om hem een stuk brood te geven, hoe verschrikkelyk! maar hoe heilzaam waakte hy op uit den diepen slaap der bedwelmende gerustheid, waarin hy zoo lang geleefd had! Nu gingen hem de oogen open over zynen staat, keerde hy in zich zelven, en—daar vond hy enkel ellende, jammer, verdorvenheid, schuld en dood. Hy dacht aan zynen vader, en wilde tot hem wederkeeren, trillende van schuldig gevoel, doorpriemd van schaamte, snikkende in zyne tranen; geheel ootmoed, viel hy voor zyns vaders voeten neder,—omhelsde ze, beleed, met afgebroken woorden, zyne misdaad, smeekte om genade, roerde het vaderhart, en werd wederom zyn geliefde zoon, zyn evenbeeld! —Vraagt het aan David, als de pest over zyn koningryk uitbrak, en met ontzettende snelheid ellende en geween, jammer en naarheid, smart en dood in steden en dorpen, in paleizen en hutten verspreidde; hoe ontwaakte in hem de gedachte aan zyn niet! hoe verootmoedigde hy zich voor zynen tuchtigenden Vader! Hoe verdoemde hy de zotte hoovaardy, die hem deze verschrikkelyke geeseling had berokkend! hoe smeekte hy om erbarming, maar meest voor dat arme volk, hetwelk om zynen wil leed! hoe edel, hoe schoon, hoe groot was hy in zyne vernedering!—Vraagt het aan allen, die door lyden zyn geoefend geworden. Zy zullen u zeggen, " het lyden heeft de kracht van vele driften, tegen welke wy niet bestemd waren, verminderd, verzwakt, en ons van vele dwaasheden genezen;—door tegenspoed zyn wy uit verbindtenissen, uit betrekkingen, uit gezelschappen verlost, waarin onze liefde voor waarheid en deugd eindelyk zou hebben moeten te grond gaan; het is lyden, dat ons met de uitwerkselen van hoogmoed, wellust, nyd, haat, wraakgierigheid, ongeloof en ongodsdienstigheid bekend gemaakt, en ons geleerd heeft, ons daarvoor te wachten. Het is ons goed, dat wy getuchtigd zyn! Wy hebben daar veel by gewonnen. Pynlyk gevoelden wy de slagen des tegenspoeds, maar wy zegenen de hand van Hem, die ons denzelven toedeelde."

Lyden en tegenspoed trekken ook ons hart af van de wereld. Dagelyks begaan wy tegenstrydigheden. Wy zien dagelyks dat de wereld met al hare goederen verga, en hoewel wy het ook gedurig zeggen, zoo laten wy ons evenwel door onze driften zoo verblinden, dat wy diezelfde verdwynende wereld, met al hare vervliegende verschynselen vurig beminnen, met onstuimige begeerte zoeken te genieten, en alles daaraan opofferen. Wat zal den

mensch van deze ongerymde handelwyze terug brengen? Hoe zal het belet worden, dat ons zwakke hart geen nevel voor ons verstand toovert, waardoor wy de aardsche dingen in eene bekorende, misleidende schoonheid zien? Alleen door lyden, door ontbering, door een magtig gevoel, dat alles ydelheid is. Dit verstrooit dien nevel zoo krachtig, en vertoont ons de vlugtige wereld in het ware licht: ons verhelderd oog ziet dan niets meer van den schitterenden glans, dien wy haar geleend hadden. Wy gevoelen dan zoo sterk, dat zy niet verdient met die drift gezocht te worden, welke voorheen onze dwaze pogingen bestierde: het ontoereikende van hare vergankelyke, bedriegende goederen voor de stilling onzer behoeften naar een blyvend goed dringt zich met zoo eene onweerstaanbare magt aan onzen geest op: onze liefde tot haar wordt zoo afgekoeld, en onze zorg voor haar zoo gematigd; verdwenen is de betoovering der driften, en wy gevoelen ons vry van eene lastige, maar beminde slaverny.

Als de liefde tot de wereld verbroken is, dan valt het ons gemakkelyker, een ruim deel van hare goederen te missen, ons te vreden te houden met voedsel en deksel. Als de wereld in ons oog waarde, schoonheid en glans verloren heeft, beginnen wy aan zelfstandige dingen te denken, naar wezenlykheden uit te zien. Opgewekt is dan de gedachte aan de eeuwigheid, verlevendigd is het gevoel onzer onsterfelykheid, en al het streven van onzen geest is gerigt, om het ledige, dat wy zoo pynlyk in ons ontwaar worden, vervuld te krygen met bestendige, onzigtbare goederen. Welkom is dan de Godsdienst; gezegend het Evangelie! Driemaal gezegend Jezus Christus in zyne magt en liefde, noodzakelykheid en dierbaarheid! Hoe vindt zyn woord van vermaning en waarschuwing, "Werkt niet om de spys, die vergaat, maar die blyft tot in het eeuwige leven;" zyn woord van noodigende liefde, "Komt en koopt van my goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gy ryk moogt worden;" hoe vindt zyn woord van teederhartige opbeuring en moedgeving, "Komt tot my, gy allen, die vermoeid zyt en beladen, ik zal u rust geven;" hoe vindt dit een open oor, een leerzaam hart! Hoe let hy op zyne wenken! hoe gaarne wil hy van hem alles, om niet, ontvangen, en zich aan hem voor eeuwig verbinden! Leer den mensch de wereld haten, en gy leert hem God en Jezus liefhebben. Leer hem God en Jezus liefhebben, en gy maakt hem vry, wys, rein, sterk, levendig en werkzaam. In zyn verstand is licht, in zyn hart kalmte, tusschen al zyne krachten overeenstemming; de zachte vrede des gemoeds, die alle verstand overtreft, is by hem ingekeerd. Pynlyk gevoelde hy de slagen des tegenspoeds, maar nu zegent hy de hand die ze hem heeft toegezonden.

Tegenspoeden dryven ook den geloovige tot God, en verbinden hem nader aan den Heer. Is er wel hooger waarde onzer natuur, dan vry, gemeenzaam, kinderlyk te mogen omgaan met den eeuwigen, den oneindigen Vader aller wezens, tot Hem Vader te mogen zeggen, en aan Hem al onze nooden te mogen klagen. En waar leeren wy Hem zoo aanschouwelyk als den Allerhoogsten, den eenigen Heer over alles, onzen Schepper, onzen Verzorger, onzen teederlievenden Vader kennen, als in het gebed? Waar ontsluyert zich zyne grootheid zoo voor ons, naar licht en openbaring, smachtend oog? Waar leeren wy Hem kinderlyk gelooven, lief hebben, gehoorzamen, vertrouwen? Waar verdwynen zoo ligt duizend drukkende bekommeringen, bange twyfelingen, en beangstigende zorgen? Waar worden wy de kracht van onzen God en Vader in Jezus Christus, ter opheffing van onze nedergebogen menschheid, zoo gewaar? Waar verheft zich onze zwakke menschheid zoo hoog, en zoo ligt, tot in de hemelsche plaatsen, waar Jezus is en heerscht? Dit is iets maar gezegd van de zaligheden van het gebed des geloofs. Wie ze by ervaring kent, weet, hoe weinig en hoeveel dit gezegd is. Nu—wat leert meer bidden, dan lyden? De roekelooze zondaar, wien de natuur met al hare verbazende grootheid niet bewegen kan, om Gods aangezigt te zoeken, zal Hem zoeken, als hy in lyden komt. Hoe veel te meer dan de lydende vereerer, het geslagen kind Gods; dat kind, dat 's Vaders hand aan gevaren blootstelt, met smart en armoede bezoekt; dat kind, dat gedrukt door fel nypenden ligchaamsnood en zielslyden, zyn eenzaam pad besproeit met heete tranen! Hoe veel te meer hy, die van allen en van alles verlaten, beroofd is van menschelyke hulp, en somtyds met lyden kampt, waartegen in de gansche wyde schepping geen raad is!—O, dan ontwykt hy gaarne der wereld, en zoekt de eenzaamheid; dan weent zyn kinderlyk oog de smart van zyn vol hart uit in 's Vaders schoot; dan roept hy tot Hem in den dageraad, en smeekt tot Hem in den nacht; dan voelt hy hoe onontbeerlyk Gods genade, en Jezus liefde is; dan zoekt hy God te omvatten in den geest, en met zyn nood in het Vaderhart te dringen; dan bidt, dan klaagt, dan zucht hy, ootmoedig en kinderlyk; en welk een lucht geeft dit aan zyn bang zwoegend hart! welk een troost verkwikt zyn bezweken geest! Zyn geloof vindt ruim voedsel, nieuwe kracht, en dit geloof doet hem kennen, wat hy voorheen vermoedde, weten, wat hy voorheen in twyfel trok; dit geloof brengt hem nader tot Hem, wiens magt de hemelen draagt, en die voor hem als mensch op een kruis stierf, en door Hem tot den grooten Vader van allen. Wat is voor het geloof te zwaar? Hy is gesterkt tot alle beproevingen; gelyk de duisternissen van den nacht verdwynen

voor het licht der morgenzon, zoo verdwynen de moeyelykheden van zyn lot. Indien God hem verder beproeven wil, daar is hy; hy heeft Hem lief, en die liefde werkt gehoorzaamheid, onderwerping; die liefde deelt hem kracht mede, om zoo lang te dragen met geduld, om zoo lang te volharden in geduld, tot dat het uur zyner verlossing slaat. Zekerlyk, de lydende Christen vindt hierin eene ryke, eene overvloedige belooning voor al zyne bezwaren. Als hy bidden kan, ontwikkelt zich het zaad der ruimste Godsvereering in zyn hart het best. Biddende kan hy de wereld overwinnen, en God genieten, in een zin, die alleen van den kinderlyken bidder wordt verstaan. Hy gevoelt dus de slagen van den tegenspoed, maar dit leert hem bidden, en hy zegent daarom de hand die ze hem toezendt.

Ook wordt zyn hart daardoor tot verscheiden schoone gezindheden gevormd. Als wy rondom ons zien, zullen wy doorgaans de meeste tevredenheid, de zachtste vergenoegdheid by hem vinden, die in den middenstand leeft, en by hem, die sommige levensgoederen in den storm des tegenspoeds heeft verloren; by hem, die door gemis heeft leeren genieten. En wie is de voorzigtigste, de verstandigste, de matigste? Hy, die door gevoel van de treurige gevolgen der losheid, der gedachteloosheid, der onmatigheid tot eene levendige, diepe overtuiging is gebragt, hoe dwaas het zy, zich aan zyne wilde begeerten over te laten, en hare zinnelooze eischen blindelings toe te staan. By wien wordt de groote kracht der menschelyke natuur van dragen en werken het meest ontwikkeld? By den, door lyden bezochten, mensch. Voorheen kon hy, verslapt door vertroetelenden voorspoed, geene kleine moeyelykheden des levens dragen, en nu torscht hy ligter zware lasten. Hy is sterk geworden in den stryd tegen zyn lot, gelyk een grys krygsman voor de strenge levenswyze van zynen stand. By wien vindt men meer ootmoed, nederigheid en bescheidenheid? By hem, die ondervinding heeft gehad van zyne eigene zwakheid, afhankelykheid, beperktheid, kleinheid. Deze ziet zich niet alleen gedwongen, zich voor de magtige hand des Almagtigen te vernederen, maar hy wil ook gaarne mensch zyn omtrent zyne medemenschen. Men ziet het in zyne gansche houding, men hoort het aan zyne taal, men bemerkt het in zyne daden, dat hy zachtmoedigheid, bescheidenheid, inschikkelykheid, voorkomende vriendelykheid heeft geleerd in de school van zyne vernedering. By wien is de grootste mededoogendheid omtrent lydenden? By hem, die in lyden zynde, de waarde van eene daad, een woord, een blik des medelydens heeft leeren gevoelen. Terwyl de arme vruchteloos heul zoekt by den ryken zwelger, wiens hart de alles bedervende weelde voor menschennood gesloten heeft, zal deze hem een stuk broods met liefde toe-

reiken. Naar mate hy meer soorten van menschen ellende heeft leeren kennen, naar mate is zyn hart teederer, wyder en zyne mededelydende liefde werkzamer. Hoe zalig is hy, als hy menschennood verminderen kan! hoe klopt zyn hart van vreugd, als hy tranen kan afdroogen! En wat beproeft het geloof en de deugd, als tegenspoed? En wat is voordeeliger, heilzamer voor ons, dan deze beproeving? Indien zy niets anders werkte, dan hoop, niets anders, dan eene bedaarde, op Gods beloften gegronde verwachting, dat er na droefheid vreugd, na banden vryheid, na den langsten en beangsten levensnacht een lange, een heugelyke dag zal komen—dan moge de geloovige uitroepen—genoeg, trouwe hemelsche Vader, want deze hoop beschaamt niet. Kent gy schooner, beminnelyker, edeler en verhevener gezindheden?—Is dan de wysheid en goedheid van den Vader onzer geesten te berispen, dat Hy die in zyne kinderen verwekt en versterkt, door strenge tucht? Zy worden er nuttig door, onder hunne medemenschen, eerwaardig in de oogen van hooger geesten, en gelykvormig met Jezus Christus, onzen Heer. Gelykvormigheid met Jezus! is het hoogste wat er van den mensch kan gezegd worden;—aan dien volmaaktsten onder de volmaakten te gelyken, zyn zedelyk beeld te zyn!—dat kan van den mensch alleen gezegd worden. En waar vertoonde de aanbiddelyke Jezus, die menschelyke grootheid het meest, het heerlykst? In Gethzemane; voor Herodes en Pilatus; in de zaal van Cajaphas; op den weg naar Golgotha; en op het kruis!—Vereenigt u dan met my, lydende medechristenen—en zeggen wy, "wy weigeren niet, o gezegende Heiland, u op den weg van lyden te volgen; Gy weet het, Heer! maar ach! de geest is wel gewillig, maar het vleesch is zwak. O, vermeerder dan ons geloof! vermeerder onze liefde! Zonder U kunnen wy niets! Door U vermogen wy alles."

ANGELUS MERULA.

(*Vervolg en slot van bladz.* 152.)

ONDERTUSSCHEN was de Inquisiteur *Ruard Tapper*, bedacht om Merula naar *Leuven* te doen vervoeren. Dit gebeurde ook na eenige tegenkantingen, in het jaar 1555. Nu had men hem buiten het oog van zynen bevoegden Regter. Hem werd het Cellenbroeders Klooster tot eene gevangenis gegeven, en alle toegang van vrienden belet; de gemeene tafel en aanspraak der Monniken verboden; driemaal ter week, Maandag, Woensdag en Vrydag, water en brood aangeregt. Eenigen zeggen, dat hy

in een duister hok, by twee zinnelooze menschen, die in hunne eigene vuilnisse lagen, werd opgesloten, en byna van den stank verstikte: dat de Cellenbroeders in het heimelyk spraak met hem hielden; hem gehoor gaven; zich zyner erbarmden; en in het bedelen by de deuren, want zy waren Bedelmonniken, onder de burgery bekend maakten, hetgeen zy uit hem verstaan hadden, hoe hy bedrogen was, en daarnevens zyne godvruchtigheid en lydzaamheid. Dit maakte hem groote gunst. Ook riep hy nu openlyk, dat hy wilde blyven by al wat hy ooit had gepredikt, gesproken of geschreven.

Om hem van zyn gevoelen te trekken, volgde in het begin des jaars 1556 weder een nieuwe woordenstryd, maar hy bleef standvastig, en verklaarde, bereid te zyn, om voor de waarheid zoo gewillig in het vuur te gaan, als in de eetplaats, om spyze te nemen. Zyne boeken en schriften werden hem meermalen ontnomen; zyn nooddruft onthouden. Men dreigde hem by nacht in een' zak te verdrinken; maar ook dit kon zyne standvastigheid niet verwrikken. Eenige lieden van achtbaarheid zochten, door hunne voorbede, Ruards toorn te stillen, doch zonder iets uit te rigten. Evenwel scheen deze Kettermeester op een' tyd zoo ver bewogen, dat hy den Pastoor van St. Jacobs te Leuven aan Heer Engel zond, om eenige schikking met den gevangene te maken. Maar Ruard wilde gebeden zyn, en geen gewag gemaakt hebben van het gepleegde bedrog. Vervolgens eischte hy, dat Merula op nieuw op vele punten zou antwoorden, die daartegen vorderde, dat men hem eerst zyne schriften zou wedergeven. Middelerwyl begon men te Leuven meer en meer kennis te krygen van de zaak des gevangenen. Vele leden der Akademie riepen, dat men ongelyk en geweld deed. Een Doctor en Professor der Godgeleerdheid sprak zoo veel goeds van hem, dat Tapper denzelven by zich ontbood, en hem beval, zoo hy niet in zyne ongenade wilde vallen, nu zoo veel kwaads van hem te strooyen, als hy te voren goeds van hem gezegd had. Ook verbood men hem brieven te ontvangen of af te zenden, ten zy men die eerst las.

Ruard eindelyk ziende, op deze wyze niet tot zyn oogmerk te komen, verzocht aan Koning Filips, dat hy den gevangene buiten Braband mogt vervoeren. Dit toegestaan zynde, bragt men den Pastoor eerst naar de Abtdy van Lisieux in Henegouwen, daar men hem alle middelen tot zyne verwering met alle zyne boeken en papieren ontnam, en omtrent een jaar ophield. Toen bad hy Koning Filips, dat hem het geheele Klooster tot eene gevangenis mogt gegeven worden. Maar het verzoekschrift werd van den Koning (want men had hem wysgemaakt, dat de oude Pastoor een Relaps of wederafvallige was,) aan den Inquisiteur Tapper gezonden, met bevel, om den gevangene naar Ber-

gen te zenden, en daar een einde van zyn geding te maken. Men voerde hem dan den vierden Juny 1557 van Lisieux naar Bergen, op het slot, in een' gruwzamen kerker. Onder het volk strooide men uit, dat deze Ketter in één der naastgelegene dorpen gevat was; en onder dezen dekmantel zond Tapper eenigen naar Bergen, die als een' onbekenden van zyn geloof ondervraagden, en eindelyk verklaarden, te wezen Relaps of vervallen' Ketter. Dit vervoeren naar Bergen was zoo heimelyk geschied, dat Willem Merula hetzelve heel spade vernam, en zich zoo haast niet naar Brussel kon spoeden, of hy verstond uit den Inquisiteur Ruard, toen daar zynde, dat het vonnis gegaan was, en dat hy zynen oom niet in leven zou vinden. Dewyl er echter den 24sten July iets was voorgevallen, waardoor de uitvoering van het vonnis verhinderd was, kwam hy den 26sten ten tien ure voor den middag te Bergen, juist, wanneer de Pastoor uit de gevangenis gehaald werd, om ter dood te gaan, leunende op eenen stok, en zoo vervallen en ongedaan, dat hy byna onkenbaar was; want hy had nu omtrent zes weken in den kerker van het slot gelegen, gepynigd met honger en dorst, met vuiligheid en ongedierte. Men verhaalt, dat hy den Kettermeesteren, zyne Regters, verwezen zynde, in dezer voege aansprak: " Dewyl gy my met logenen in Holland hebt verstrikt; dewyl gy my met bedrog en diefstal, als dieven past, hebt weggevoerd, en dat tegen de voorregten des vaderlands, (volgens welke ik in geene andere Provincie mogt voor 't regt betrokken, veel min ter dood gebragt worden,) dewyl gy my schelmachtiglyk en goddeloozelyk hebt veroordeeld, dank ik den allerhoogsten Vader in der eeuwigheid, dat Hy my, dooven ouden man, (tot nog toe zoo trouwelooslyk opgesloten,) magt heeft gegeven, om u heden uwe bedriegeryen en schelmstukken te verwyten: en daarna dit mismaakt ligchaam, deze gryze haren, en diepe rimpelen, (daar uwe wreedheid alle vrolykheid, verwe, bloed en leven, dat de ouderdom had overgelaten, heeft uitgemergeld,) aan Gods eeuwigen naam, als een belyder der waarheid en een onvertzaagd martelaar, op te offeren. Gy vermoordt my wel in dit woest onwetend Walschland, als in eene spelonk: nogtans is er onder dit volk iemand, die myne zake verstaat, ja deze kolen, daar ik in verbrand zal worden, zullen niet koud worden, of het gerucht uwer moordery zal tot de mynen in Holland overvliegen."

Maar toen hy, den voet buiten den kerker zettende, zynen Neef zag, keerde hy zich tot hem met deze woorden: " Myn zoon, nu is die laatste ure, daar ik met al myn hart naar gewenscht en verlangd heb, gekomen. Dit is de ure, in welke die groote God," (dit zeggende, hief hy zyne oogen op, en strekte zyne regterhand naar den Hemel, want hy ging, krank en

onmagtig zynde, ongebonden.) "my gelegenheid gegeven heeft, om niet alleen al hetgeen ik tot nog toe tegen Gods vyanden, uit zyn heilig woord, in het openbaar en byzonder heb beleden, met myn bloed te verzegelen, en met eenen bitteren dood te bevestigen, maar, om openlyk te betuigen, dat geen van al die dingen, die zy in het Hof van Holland tegen my versierd hebben, waarachtig zy. Uit Holland van de ééne plaats naar de andere gesleept, ben ik ten laatste hier gekomen, bereid zynde, my zelven in het geheel aan Christus, mynen Zaligmaker, tot eene zuivere offerande op te dragen. Naar God verlangt myne ziel, die de tegenpartyders roekelooslyk zeiden, des duivels eigendom te zyn. Dat zy verre, dat zy verre! Dat oordeelen zy verkeerdelyk, en maken het den volke wys; eensdeels wegens de leeringen, die nogtans met Gods woord overeenkwamen, en zy niet magtig waren te wederleggen; anderdeels ten aanzien van myn ligchaam, dat, hoewel uitgeteerd, nogtans zoo onwaardiglyk is gehandeld, dat er een ieder de walg van heeft. Want, aanschouw deze vuiligheden, hebben er uwe oogen een' afkeer van, de stank zelve zal zich openbaren. Dieven en moordenaars worden gunstiger behandeld. Ga nu henen en verkondig den vrienden, bekenden en anderen in het vaderland, hetgeen gy gezien hebt en hooren zult. Gy zyt my, zoo lang men het u toeliet, getrouwelyk bygebleven. U, myn erfgenaam, kwam al het myne toe; maar verdraag het verlies van uw erfdeel, met zulke kloekmoedigheid, als ik het verlies myns levens. Het verstand ontbreekt u niet, noch de geleerdheid, die gy weet, dat ik, zoo lang het my de luiden toelieten, in u heb opgekweekt. Gy komt tot uwe jaren; neemt haar tot eene medehulpe, welke ik u, nog vry zynde, heb toegeschikt. Ik heb met myn onderwyzen een goed werk gewrocht in de huisgezinnen van de Heermans en Kerkwerven. God zal den wasdom geven. Betrouw op Hem, die de beginselen zal zegenen. Help, zoo veel gy kunt, de woonplaatsen vorderen, die ik voor de armen in den Briel heb gesticht. Och, mogten de armen de woningen en de kleine inkomsten, die ik hun heb gemaakt, behouden! Ik hoop, dat 's lands Fiskaal genadiger zal zyn, dan de Inquisiteurs." Op deze woorden drongen hem de geregtsdienaars voort, niet zonder zynen Neef, wegens de gemeenzame zamenspraak, te dreigen. "Zie," sprak hy toen: "Ik ga henen. Ik dank God, den allergenadigsten Vader, dat ik in het openbaar zal sterven, en dat daardoor aan myne partyen het middel benomen is, om deze myne volstandigheid, my van God ingestort, met lasterleugenen te bezwaren; hetgeen zy buiten twyfel zouden gedaan hebben, indien zy (hetgeen ik altyd vreesde) my met vergif hadden van kant geholpen, of in de gevangenis versmoord, of (hetgeen zy my in de Abtdy

van Lisieux poogden te doen) in eenen zak verdronken. Myn bloed zal echter den brand, die tegen hen opgegaan is, niet uitblusschen; dezelve zal in korten tyd uitbarsten in veel grooter vlammen, welke zy, noch hunne nakomelingen, niet magtig zullen zyn te smoren," Als hem daarop zyn Neef met deze woorden vertroostte en vermaande: " Geloof vastelyk, dat gy het heil des Heeren binnen korten tyd in het land der levenden zult zien. Houd u daarom mannelyk en verbeid den Heer standvastelyk," werden zy van een getrokken. Maar de Pastoor tusschen een' Franciskaner en den beul voortgaande, liet niet af, het volk in de Fransche taal over den ganschen weg te vermanen, "tot waarachtige kennis, liefde en vreeze Gods," mitsgaders, " tot het gestadig overdenken van den dood en de verdiensten des eenigen Zaligmakers Jezus Christus, en tot verzaking van eigene werken;" verklarende, dat het ééne der voornaamste redenen van zynen dood ware: *Dat men God alleen moest aanroepen.* Buiten de stad komende, by het brandhuisje van stroo riet, met mutsaarden en ander hout omleid en gestut, daar men hem in zou stellen, verzocht hy, zyn gebed tot God te mogen uitstorten. Dit werd bewilligd. Maar met gebogene knieën en gevouwene handen in den ingang van het huisje vuriglyk biddende, zeeg hy ten laatste ter regterzyde neder. De omstanders meenden, dat hy, uit schrik voor de aanstaande pyn, in onmagt viel, doch daarop toeschietende, vonden zy hem zonder leven, en ten einde van zyn lyden. Dit was de uitgang van Heer Engel Merula, waarin men eene byzondere goedheid van God heeft opgemerkt. alzoo God zyne ziel juist op dat uur scheen tot zich te nemen, ten einde hy, die door vele ziekten en eenen ouderdom van vyf en zeventig jaren, en het ongemak van een byna vyfjarig vonnis, alreeds gebroken en afgemarteld was, in zyn uiterste geene smart van het vuur zou gevoelen. De scherpregter, door zulken verhaasten en ongemeenen dood verschrikt, weigerde voort te gaan, zeggende, dat het geregt voldaan was. Dus staken eenigen der geregtsdienaars het vuur in het huisje; maar het ligchaam, hetwelk daar buiten lag, en derhalve ongeschonden bleef, werd daarna met een ander vuur tot assche verbrand.

Zoo eindigde Merula zyn leven—en in hem, gelyk in allen, die voor het getuigenis des Heeren, vervolgingen en verdrukkingen hebben ondergaan, zien wy vervuld hetgeen wy in het vorig Nommer aan het hoofd van deze Levensschets vermeld hebben. De Heer is getrouw, die de zynen niet begeeft. De menschelykheid deinst wel eens te rug, wanneer de geloovige aan zulk lyden denkt, maar het woord des Heeren beurt hem op, " Zalig zyt gy, die vervolgd wordt om der geregtigheid wil, uwer is het koningryk der hemelen." " Zalig zyt gy, wanneer de menschen

u smaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, *om mynent wil.* Verblydt en verheugt u, uw loon is groot in de hemelen." Het zy zoo!

ZIET RONDOM U EN MERKT OP.

De geschiedenis van het Joodsche volk, en de bedreigingen door de Profeten, zoo aan dat, als andere volkeren gedaan, leeren ons, dat het zwaard, de honger en pest, de gewone middelen zyn, waarmede God de menschen bezoekt. Het zwaard of de oorlog moge sommigen verryken, maar de schat, dien men daardoor verzamelt, is gekocht met de verzuchtingen van weduwen, de tranen van weezen, en het gejammer van de bezitters van verwoeste akkers, verbrande woningen en ontroofde have. De honger wordt veroorzaakt door droogte, roest, rupsen, kevers, sprinkhanen en ander ongedierte, welke de hoop van den landman beschamen. De pest, bevat ook in zich elke besmettelyke ziekte welke de runder kudden verteert, de paarden doodt, of de ligchamen der menschen aantast. De oorzaken dezer bezoekingen der Goddelyke Voorzienigheid werden door de Godsmannen toegeschreven aan toenemende ongodsdienstigheid, welke zich openbaart, of door het verzaken van de door God verordende genademiddelen, of door afkeerigheid van de Evangelische waarheid; door gehechtheid aan en voorstaan van godsdienstleeringen, welke met de goddelyke openbaring strydig zyn: zy openbaart zich door eene regering- en zedeloosheid, die zigtbaar is in ontrouw, ongeregtigheid, verdrukking van den naasten, wrevel, ligtzinnigheid, ontucht, onmatigheid en dergelyke ondeugden meer. Beginnen deze zich te verheffen; wordt aan de vermanende en waarschuwende stem van 's Heeren getrouwe dienaars geen gehoor meer gegeven; verschaft hun raad veeleer voedsel aan de onreine spotzucht; weigert men zich voor den Allerhoogste te verootmoedigen, de ongeregtigheden te verzaken; dan wordt de roede opgeheven en langzamerhand doet de Almagtige die zwaarder en zwaarder nederdalen, tot dat dezelve gevoeld, en het regtmatige zyner bezoekingen, met eerbiedige verootmoediging, erkend wordt. Daarvan hebben wy, vooral in de geschiedenis van Israël, de overtuigendste bewyzen. Die zynen Bybel met oplettendheid leest, zal zich hier vele gevallen herinneren.—Dat Gods hand ook op deze volkplanting rust, dat Hy van tyd tot tyd, in zyne Voorzienigheid, met de roede ons toespreekt, zal niemand ontkennen, die met eenige opmerkzaamheid 's Heeren wegen heeft gadeslagen. "Hoort de roede, zegt de Heer, en wie ze besteld heeft."—Ziet en merkt op wat er gebeurt. Gy

hoort van eene droogte in de binnenlanden, zoo als nog niet is geweest, zoo dat ryke bronnen, by dewelke aanzienlyke woningen zyn opgerigt, bykans geheel waterloos zyn geworden, en de bewoners elders moesten vlugten om een weinig waters voor zich en hun vee te bekomen. Hoe woedt niet eene doodelyke paardenziekte door het land, waardoor honderden van die nuttige dieren zyn neergeveld, zoo dat vele ingezetenen hun graan niet alleen niet gedorscht kunnen krygen, maar ook van de middelen van vervoer hunner producten verstoken zyn. Tot welke hoogen prys zyn de levensmiddelen niet gestegen! Hoe weinige woningen blyven verschoond van die besmettelyke ziekte, welke de stad en het land doorwandelt! Wie heeft ons dezelve toegezonden? Is het niet de hand des Heeren? Moet men Hem niet erkennen, wiens goedertierenheid, ook in deze bezoeking, zoo zigtbaar doorstraalt, die ons als het ware zegt, dat Hy ons zwaarder had kunnen kastyden, maar ons nu nog zachtkens vermaant, dat wy onze wegen ernstig zouden onderzoeken en doorzoeken en ons tot Hem zouden wenden, die alleen ons verzadigen kan met goed dat nimmermeer vergaat. Vraagt men, of de oorzaken van zulke kastydingen en bezoekingen aanwezig zyn, zoo zouden wy die vraag met de volgende wedervragen het best kunnen beantwoorden; —Wordt de hand Gods in voor- en in tegenspoed kinderlyk geëerbiedigd? Erkent men de noodzakelykheid zich gemeenschappelyk voor Hem te verootmoedigen, als den Beschikker onzer lotgevallen, die wondt, maar ook geneest? Heerscht er niet eene onopmerkzaamheid of indrukkeloosheid omtrent Gods gerigten en kastydingen, waardoor men zich en anderen ongevoelig maakt voor de waarschuwende slagen eener Goddelyke Voorzienigheid? Kan men betuigen dat zy allen, die den naam van Christus belyden, ook afstand doen van ongeregtigheid; dat zy hunne verkleefdheid aan de dienst des Zaligmakers aan den dag leggen, door eenen rusteloozen yver om de kennis van zynen naam onder de onkundigen en heidenen te verspreiden? Zyn niet velen, dien de voortgang der ziel verpestende Arabische leerbegrippen en eigendunkelyke godsdienstplegtigheden niet onbekend is, meestal onverschillig, of de leer van Jezus, dan die van Mahomet de heerschende zy? Men hoort veel gemor en ontevredenheid wegens de moeyelykheden, welke den aanwas van hun tydelyk vermogen stremmen, maar ziet en verneemt men van berouw over vertraging in het goede, over flaauwheid in de beoefening der heiligste pligten? Hoort men van geen bedrog, in den handel, in den omgang en onderling verkeer? Is ontucht eene onbekende zaak, wordt die niet wel te straffeloos in het land gedoogd? En is de onmatigheid, die vruchtbare moeder van vele afschuwelyke ondeugden, iets ongehoords onder ons? Verheft zy niet veeleer het hoofd en velt honderden

ter neêr? Ja wat zouden wy meer vragen doen? Zouden wy nog verwonderd uitroepen—Van waar die krankheden, die nare tyden? Gy zult ze toch niet aanmerken als gevolgen van het blinde noodlot, want dan toont gy het A, B, C van het Christendom nog niet te verstaan. Het is de hand des Heeren, die dat doet. De Heer regeert. Regen en zonneschyn, gezondheid en krankheid, dood en leven, ja alles staat onder zyn gebied. Zonder zyn bevel valt niet een muschken ter aarde. Hoort dan in deze bezoekingen, welke u, welke het land treffen, de roede, en wie ze besteld heeft. Hoort daarin de stem Gods, die, zoo gy gansch onverschillig daaronder verkeert, zwaarder, gevoeliger rampen u toezenden kan:—hoort ze en wordt wys: onderzoekt uwe wegen en bekeert u tot Hem, die, daar Hy u leert, dat gy niet voor den tyd, maar voor de eeuwigheid zyt geschapen, den weg u genadig aanwyst, hoe gy eene gelukkige eeuwigheid zult kunnen ingaan. Verhardt uwe harten niet, maar laat u leiden, want uwe dagen kunnen nog maar weinige zyn op aarde. Eerbiedigt, met geloovige onderwerping, Gods hand, die onverdiend u nog heeft gespaard, opdat gy met opregte dankbetooning den Vaderwenk zyner langmoedigheid zoudt erkennen. Wilt tot Hem opzien om zynen Geest, dat gy leeren moogt, naar het voorschrift van zyn woord, zyne gunsten en kastydingen regt te betrachten, zoo zult gy Gods wil uw heil, zyne dienst uw hoofddoel achten, en in zyne vrees den besten weg betreden, dien Hy zelf u aanwyst. De geregtigheid is het welke een volk verhoogt, maar zonde is een schandvlek der natien: Vreest gy dan in waarheid den Heer, zoo zal Hy zyne beloftenis bevestigen; vrede, welvaart en geluk zal Hy rondom u gebieden, en gy zult Hem offers brengen, dieHem welgevallig zyn. Doet gy het niet, zoo wordt ellende uw deel. Roept dan ernstig tot God—

"Verlicht, o God, genadig ons verstand;
Bestuur ons hart, verteeder ons geweten!
Dat w'U, den God der vadren, niet vergeten,
In huisgezin, in kerk, in dit ons land;
Dat w' aan uw eer, aan uwe dienst altyd,
't Byzonder en gemeen belang verbinden,
En 't zy uw hand ons zegen, of kastyd',
In uwe gunst ons waar genoegen vinden."
(Gez. 170, 6.)

ANECDOTE VAN DEN EERW. W. TENNENT.

Toen de Eerw. Hr. Whitefield, wiens arbeid ter uitbreiding van het Evangelie, zoo grootelyks is gezegend geworden, in Amerika was, werd hy te New Jersey ter maaltyd genoodigd met eenige andere Predikanten, onder welke zich ook de Eerw. Hr. Tennent, Presbyteriaansche Predikant in die stad, bevond. Na het eten

sprak de Hr. Whitefield over de moeyelykheden aan de Evangeliebediening verbonden; beklaagde het weinige nut dat door al hunnen yver werd te weeg gebragt; en betuigde dat het een groote troost voor hem was, dat binnen kort zyne taak zoude volbragt zyn, wanneer hy van hier gaan en met Christus zyn zoude. Hy beriep zich toen op de aanwezige predikanten, of het niet hun groote troost was, dat zy spoedig ter ruste gaan zouden. Over het algemeen stemden zy daarin toe, behalve de Heer T., die digt by den Hr. W. stilzwygend zat; en door zyn gelaat te kennen gaf, hoe weinig genoegen dat gesprek hem verschafte. De Hr. W. tikte hem daarop op den schouder, zeggende—" Wel, Broeder Tennent, gy zyt de oudste onder ons, verblydt het u niet te denken, dat uw tyd zoo kort op handen is, wanneer gy naar huis zult geroepen worden?" De Hr. T. antwoordde kort af, " Ik heb daaromtrent niets te wenscben." De Hr. W. drong weder by hem aan; en de Hr. T. antwoordde weder, " Neen, Mynheer, het is my hoegenaamd geen genoegen; en byaldien gy uwen pligt kendet, zoude het u ook geen genoegen geven. Ik heb met den dood niets te doen; myne zaak is het te leven, zoo lang als ik kan,—zoo wel als ik kan,—en mynen Heer te dienen, zoo getrouw als ik kan, tot dat Hy het geschikt oordeelt my naar huis te ontbieden." De Hr. W. bleef als nog op een duidelyk antwoord aandringen, in geval de tyd des doods aan zyne eigen keus werde overgelaten. De Hr. T. antwoordde, " Ik heb daaromtrent geene keus; ik ben de dienaar Gods, en heb my verbonden zyne dienst te verrigten, zoo lang het Hem zal behagen, my daarin te doen voortgaan. Maar vergun my nu, Broeder, u eene vraag te doen. Wat denkt gy dat ik zeggen zou, indien ik Tom, myn dienstknecht, naar het veld zenden zou om te ploegen; en byaldien ik op den middag naar het veld zoude gaan, en hem onder eenen boom zoude liggende vinden, en klagende—" Meester, de zon is zeer heet, en het ploegen moeijelyk, ik ben het werk moede, dat gy my gegeven hebt, en ben gansch afgemat met de hitte en den last van den dag: laat my, meester, naar huis terug keeren en van deze harde dienst ontslagen worden." Wat zoude ik zeggen? Wel, dat hy een luye kerel was; dat het hem betaamde het werk te doen, hetwelk ik hem had aanbevolen, tot dat ik het noodig oordeel hem naar huis te ontbieden." De aangename wyze, waarop deze bestraffing toegediend werd, bevorderde veeleer de gezellige harmonie van het gezelschap, hetwelk zich overtuigd hield, dat het mogelyk was te dwalen, zelfs wanneer men met onbehoorlyken ernst begeert—"om ontbonden te worden en met Christus te zyn," hetgeen op zich zelve " verre het beste is" dan in dezen onvolmaakten staat te blyven; en dat het dus Christenspligt in dit opzigt is, te zeggen—" Al de dagen myns stryds zal ik hopen tot dat myne verandering komen zoude."

EERSTE OPENBARE PREDIKING DER HERVORMDE LEER IN DE NEDERLANDEN.

Voor het jaar 1566 hadden de Gereformeerden, heimelyk, in byzondere huizen gepredikt, doch in Juny van dat jaar, begonnen zy zulks openlyk te doen, eerst in Walsch-Vlaanderen en Artois, daarna in Braband, en eindelyk ook, in Holland en het Sticht van Utrecht. Eerst vergaderden de Gereformeerden in bosschaadjen, daarna in het open veld: in den beginne ongewapend; doch toen men hen dreigde of stoorde, kwamen zy, gewapend met zinkroers, zydgeweer, en eerlang zelfs met bussen en helbaarden, ter preke. De tyd en plaats der preken werd, of in stilte, onder de goedgunners, of zelfs openlyk, by aangeplakte briefjes, bekend gemaakt: wanneer het volk, by duizenden, uit de naastgelegene steden, tot het gehoor kwam. De leeraars waren, gedeeltelyk, uit Frankryk derwaarts gekomen, en predikten in de Walsche taal. Doch eerlang werden er andere ontboden, van Embden en ook van andere plaatsen. Verscheidene priesters en geestelyken verlieten ook hun gewoon gewaad, en predikten de leer der hervorming in hunne kerken, zoo lang men het hun toeliet. Ook deden zich eenige vrome handwerkslieden op, om het volk te leeren en te vermanen. De vergaderingen, die zeer talryk waren, werden zeldzamer gestoord, nadat men begonnen had, dezelve gewapend by te wonen. Ook stonden er schildwachten op de toegangen, die van den minsten onraad by tyds kennis gaven, en daarenboven hun werk maakten, om de voorbygangers te noodigen tot de preek, en den weg derwaarts aan te wyzen. Vooraan stonden ook doorgaans boekverkoopers, die aan de inkomende, verbodene boeken (den Bybel en andere godvruchtige boeken der Kerkhervormers) voor geld omdeelden. De predikant leerde veeltyds van een' wagen, waarop men eene soort van predikstoel in der yl wist toe te stellen. Somtyds werd hem de stoel, door de yverigsten, nagedragen, boven welken een zeil gespannen werd, om hem voor den regen en heeten zonneschyn te beschutten, terwyl het volk beneden den wind van hem geplaatst werd, om beter te kunnen hooren.

Men zegt, dat de eerste openbare preek gehouden is in Vlaanderen by Oudenaarde, op den weg naar Gend, op den 14den Juny, door Herman Modet, of Stryker, eerst monnik, maar toen predikant onder de Gereformeerden te Oudenaarde. In dezelve zouden zich wel 7,000 menschen hebben laten vinden. De Schout van Gendbrugge meende deze vergadering te storen, en reed, te paard gezeten, met een degen in de eene en een handroer in de andere hand, op den predikant aan, maar het volk onthaalde den Schout met een hagelbui van steenen, zoo dat hy spoedig om een goed heenkomen zag. Hierdoor gemoedigd, kwam men den

23 July weder in grooten getale, op eene groote weide, niet ver van Gend, byeen. Twee dagen werd hier gepredikt. Toen bragt men de vergadering te Deinse over, daarna te Erkelo, en zoo voorts door geheel Vlaanderen.

In die zelve dagen predikte Petrus Dathenus in West Vlaanderen. Hy was een groote yveraar voor de hervormde leer, en voorzien met groote welsprekendheid, door lange oefening verkregen, zoo dat hy veel meer aanhang achter zich trok dan andere leeraars, en men verhaalt dat hy in 't kort wel 15,000 menschen tot het gehoor zyner predikatien verkreeg.

Buiten Antwerpen predikte men op den 24 Juny openlyk in zeker heesterbosch, alwaar de toeloop zeer groot was; en op den voorgang van Antwerpen werd ook buiten 's Hertogenbosch, den 21 July, in het Boschveld, op den hoogen Kamp, onder sommige boomen, door eenen Kornelis van Diert gepredikt, en het prediken sedert alle zon- en feestdagen voor- en namiddag vervolgd. Hier bragt men ook kinderen ten doop. Hetzelfde gebeurde te Doornik, Ryssel, Valenchyn, alwaar ook de kinderen in het open veld door de nieuwe predikanten gedoopt en de lieden getrouwd werden.

Vele Hollanders gaven eindelyk, in den aanvang van July, elkanderen in bedenking, of het niet haast tyd werd, om ook in Holland met de openbare preek te beginnen. Men hadt ten dien tyde, in Holland, slechts twee predikanten, Pieter Gabriel* en Jan Arendsz, een mandemaker van zyn handwerk. Jan Arendsz, door eenige burgers te Amsterdam ontboden zynde, van waar hy wegens de zware vervolging gevlugt was, werd er beraadslaagd om met het openbare preken in Holland te beginnen. Hy predikte dus den 14 July buiten Hoorn, op het veld. De Monniken en ook de Schout poogden het volk te verjagen, door allerlei middelen, doch vruchteloos. Het volk en ook eenige edellieden, die de preek aanhoorden, waren uitermate voldaan, en verwonderd hoe een mandemaker de Heilige Schrift zoo geschikt en bekwaam verklaarde, en in een zoo lang sermoen, hetwelk omtrent vier uren duurde, zulk eene goede orde gebruikte. Niet lang daarna predikte dezelfde Arendsz buiten Amsterdam by de Haarlemmerpoort, by welke gelegenheid, door den diaken van Teylingen eene geldsomme werd verzameld—en hoewel de Schout dat poogde te beletten, werd hy door de Schutters verhinderd, en nu ontving hy ook

* Pieter Gabriel was in de Latynsche en Grieksche talen tamelyk ervaren. Hy had al de Zendbrieven van den Apostel Paulus byna van buiten geleerd, de schryvers van dezen tyd veel gelezen, en leerde derhalve met vele bewysredenen. Jan Arendsz verstond wel niet dan zyne moedertaal, maar daartegen was hy begaafd met een kloek verstand en gezond oordeel, en tot verwondering toe belezen in de Heilige Schriften; hy sprak altyd in de netste orde: zyn yver maakte hem vrymoedig, en met zyne welsprekendheid wist hy de harten der menschen te roeren, en redekavelde ook zeer diepzinnig.

last van den Prins van Oranje, die zich de zaak der Gereformeerden begon aan te trekken, zich voorzigtig en matig te gedragen, en niemand wegens de godsdienst geweld aan te doen. En zoo is het openbare prediken, gelyk door Vlaanderen, ook door Zuid- en Noord-Holland algemeen geworden, waartoe de predikanten van Embden hunne hulp vaardig verleenden, en de Heer met zynen zegen hunne onvermoeide pogingen rykelyk bekroonde.

KERK-NIEUWS.

Hoewel wy niet vernomen hebben, dat sanctie is verleend geworden aan de wetten en verordeningen in de laatst gehoudene Synodale Vergadering ontworpen, verheugen wy ons, te ontwaren, dat zulks geene hinderpaal geweest zy, om eenige dier verordeningen in werking te brengen; en mogen wy daaruit niet besluiten, dat, byaldien dit in sommige gevallen geldig zy, dit ook in alle andere gelykstandige gevallen zoo zyn moet? Wy worden meer en meer overtuigd van de gegrondheid van zeker voorstel, eens gedaan, dat elk Besluit der Hoogste Kerkvergadering terstond in werking worde gebragt, ten zy er by bedongen worde, dat daarop vooraf sanctie van Harer Majesteits Gouvernement worde verzocht. In 's Gouvernements Courant van den 22sten dezer lezen wy, dat door eene Commissie van den Ring van Swellendam, de grensscheidingen voor de nieuwe Kers-spelen van Riversdale en Bredasdorp gemaakt, en door Zyne Excellentie goedgekeurd zyn geworden.

Tot Leeraar van *Riversdale* is aangesteld de Wel-Eerw. Hr. H. Moorrees; en tot Leeraar van *Bredasdorp*, de Wel-Eerw. Hr. J. J. Brink.

ZENDELING GENOOTSCHAP.

De Jaarlyksche Vergadering van het Kaapstads Hulp Zendeling Genootschap, werd op Maandag avond den 18 February gehouden in Union Kapel, onder voorzitterschap van den Wel-Eerw. Dr. Adamson. Vele aanspraken werden er gedaan, en veel belangstelling werd er opgewekt door de tegenwoordigheid van eenige jonge lieden, die verwant zyn aan de aanzienlykste familien in Madagascar, doch van daar de vlugt hebben genomen, wegens de schrikkelyke vervolging, welke de Koningin, door geheel het Eiland, tegen de Christenbelyders heeft laten aanrigten. Het uitmuntend

gedrag der Christenen heeft, gelyk in de eerste tyden van het Christendom, die uitwerking gehad, dat velen bewogen zyn geworden Christus openlyk te belyden. Zoo was het met sommige van deze jonge lieden, doch daarop werden hunne goederen verbeurd verklaard, en omdat zy de Christelyke Godsdienst niet wilden verzaken, waren zy tot den dood veroordeeld geworden. Zy vonden echter gelegenheid zich door de vlugt te redden, en met een Fransch schip Mauritius te bereiken, en zyn thans op hunne reis naar Engeland.—Allerbelangrykst is het verhaal, door dezen gegeven, van de standvastigheid waarmede eenige voorname vrouwen den marteldood hebben ondergaan. Ook daar, gelyk weleer in de Christen Kerk, is het bloed der martelaren het zaad der Kerk. Om staatkundige redenen heeft de troonsopvolger, en hebben anderen de wyk genomen naar de Comoro Eilanden, werwaarts de Eerw. Hr. Elliott, die te voren op het Eiland Johanna is geweest, zich zal begeven, om te beproeven, of hy daar iets zoude kunnen verrigten, ten nutte der vervolgde Christenen, en de missie, zoo mogelyk, levendig te houden, tot dat het den Almagtige moge behagen, de deur in dat groote Eiland weder te openen, welke nu voor het Evangelie gesloten schynt te zyn.

De Eerw. Hr. Moffat, gaf in die Vergadering een verslag van zyne werkzaamheden onder de Bootschuanas, alwaar hy, voor ruim twintig jaren, aan de uitbreiding van het Ryk des Verlossers heeft gearbeid. Sedert is hy naar Engeland vertrokken om het Nieuwe Testament, door hem in de Sichuaansche taal vertaald, te doen drukken.

MENGELINGEN.

F. de Coligny.—Edel en onverschrokken was de taal van F. de Coligny, Heer van Andelot, (broeder van den bekenden Admiraal, een man van eenen hoogen geest, een onverzaagd krygsheld,) tegen Hendrik den Tweeden, Koning van Frankryk, toen hy rekenschap moest afleggen van zyne godsdienstige gevoelens, omtrent welke men hem verdacht gemaakt had: "Sire! in zaken van Godsdienst kan ik my niet vermommen, noch God bedriegen. Maak beschikking, naar uw welbehagen, over myn leven, myne goederen en myne bedieningen; maar myne ziel, onafhankelyk van elken beheerscher, is alleen onderworpen aan dien Schepper, uit wiens handen ik dezelve ontvangen heb, en aan wien alleen ik geloof, in de tegenwoordige omstandigheden, gehoorzaam te moeten zyn, als aan den magtigsten meester: in een woord, ik wil liever sterven, dan ter misse gaan."

De Zegen der Kerkhervorming.—Royko, een Roomschgezind Kerkelyk Historieschryver, is edelmoedig genoeg om te erkennen, dat de Kerkhervorming, zelfs voor de Roomschgezinden, tot eene weldaad geweest zy. Hy zegt, sprekende van de groote gebeurtenissen der zestiende eeuw: Byaldien de Protestanten het Vaticaan, toen, niet hadden doen waggelen, zoude men ons mogelyk overlang gedwongen hebben, tot het aanbidden van rotten en muizen; en byaldien hunne vryheid ons de zwaarte onzer ketenen niet had doen gevoelen, zouden wy mogelyk dom genoeg zyn geweest, om zulke bevelen in acht te nemen.

Gelyk er toch niets nieuws onder de zon is, zoo dienen ook, by aanhoudendheid, voor dezelfde kwalen, dezelfde geneesmiddelen.

Gelukkig hy, die door den stroom zyns tyds niet weggesleept, aan zynen geest, zulk eene wending geven kan, dat hy zich bestendig bezig houdt met hetgeen wezenlyk en onvergankelyk is; en daardoor, de neiging, om zyne gedachten van hetgeen hem omringt en het leven verbittert, af te keeren, zoodanig inrigt, dat zyne wezenlyke volmaking daardoor bevorderd wordt. Hy groeit wel niet, gelyk boomen en gewassen in eene trekkas, schielyk en weelderig; maar, gelyk het winterkoren onder de sneeuw, langzaam en zeker. De toekomende lente en zomer zyn het, waarin het eerst blyken zal, welke wortels hy, gedurende den barren en verwoestenden winter, geschoten heeft; en voor welk eene ontwikkeling, hy, daardoor, vatbaar geworden is.

Gelukkig hy, wien de hardheid zyner tyden tot hoogere deugden opvoedde! en aan wien de lofspraak kan gegeven worden, met welke Jezus Christus eens de gemeente in Pergamos vereerde. Hy zal het zich dan in de eeuwigheid niet beklagen, zulke moeyelyke tyden beleefd te hebben. Mogelyk zelfs ziet hy van achteren, dat ook zyn stryd en lyden, voor anderen, tot in verre tyden, ten zegen verstrekt heeft. Toen *Latimer* en *Ridley*, onder de harde regering van *Maria*, in Engeland, om hun geloof stonden verbrand te worden, zeide de eerstgemelde tot den laatsten: "Zyt goed moeds! wy zullen, op dezen dag, zulke eene kaars in Engeland ontsteken, welke, gelyk ik, door Gods genade vertrouw, nooit zal worden uitgebluscht." Zulke voorbeelden zyn er vele.

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. APRIL, 1839. No. 7.

LEERREDE OVER 1 TIM. IV. 7, 8, 9.*

VOORAFSPRAAK.

MOESTEN eertyds, onder Israël, de eerstelingen van zeer vele dingen aan den Heere hunnen God worden aangeboden, hoe veel te meer behooren zulke zaken, die regelregt tot de dienst des Allerhoogsten bestemd zyn, als Hem heilig aangemerkt, aan Hem toegewyd en opgedragen te worden!

Toen Salomo's Tempel voltooid was, werd dezelve, met zeer vele plegtigheden, door dezen vorst, zelfs met een plegtig gebed tot God en eene gepaste aanspraak tot het volk ingewyd. Israël nam daaraan met blydschap deel, en God zelf gaf blyken van goedkeuring daarover, vermits de heerlykheid des Heeren den Tempel vervulde, 2 Chron. v. vi. vii, Iets dergelyks had by de herbouwing des Tempels, door de uit de gevankelyke wegvoering wedergekeerde Joden, plaats. Toen het Huis volbragt was, deden de kinderen Israëls de inwyding deszelfs met vreugde. Ezra vi. 16.

Ja ook byzondere deelen tot Israëls godsdienst behoorende,

* Leerrede, gehouden by de inwyding van het Oefeningshuis, den 26 Juny 1800, door den Wel-Eerwaarden zeer Gel. Heer J. P. SERRURIER.

Sedert lang is de Redakteur in het bezit van deze Leerrede van wylen den achtingwaardigen SERRURIER, en daar hy niet bewust is dat meer dan eene Leerrede van zyn Eerw. gedurende zyne Evangeliedienst in het licht is verschenen, meent hy de zoodanigen zyner lezers, die den overledene hebben gekend, geene ondienst te doen, door hen aan hunnen voorganger te doen gedenken, by het lezen van deze Leerrede.

werden, by derzelver eerste gebruik, plegtig den Heere geheiligd, Num. vii. 10. In Mozes tyd reeds *offerden de oversten ter inwyding des altaars ten dage dat dezelve gezalfd wierd.* En toen Judas de Machabeër den door Antiochus Epiphanes verontreinigden brandoffer-altaar afgebroken, en eenen nieuwen in deszelfs plaats gebouwd hadde, liet hy denzelven godsdienstig inwyden ter gedachtenis, waarvan onder de Joden werd gevierd het Feest der vernieuwinge *des Tempels,* waarvan by den Evangelist Johannes melding wordt gemaakt. Komt dan, wyden wy, ook dit, voor byzondere godsdienstige oefeningen bestemde. Huis, by deszelfs eerste gebruik tot dat heilzaam oogmerk, den Heere toe, op deze of dergelyke wyze.

Gebed, enz.

Tekst:—1 Timoth. iv. 7, 8, 9.

"En oefent u zelven tot godzaligheid. Want de ligchamelyke oefening is tot weinig nut; maar de godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen, en des toekomenden levens. Dit is een getrouw woord, en aller aanneming waardig."

Nooit was er grooter onwaarheid, nooit valscher en onbeschaamder voorwendsel, dan 't welk gelegd wordt in den mond van het weerspannig Jodendom, Mal. iii. 14a. *Het is te vergeefs God te dienen; wat nuttigheid is het dat wy zyne wacht waarnemen?* Eene taal, welke alleen kan voorkomen uit een, door de diepste onwetendheid, verblind verstand, dat den aard van eene ware Godsdienst nog nimmer heeft gekend. Niets dat strydiger is tegen het denkbeeld van het allervolmaaktste Opperwezen. Wat? zoude het vruchteloos zyn zich te wyden aan de dienst van eenen God, die de eenige bron van alle heil is, die alleen volstrekt godzalig is, alleen gelukkig kan maken? Zoude het te vergeefs zyn eenen God te dienen die de liefde zelf, en een belooner is dergenen, die Hem zoeken? Niets is strydiger tegen de ondervinding dergenen, die den Heer vreezen, die eenparig betuigen, dat *hen aangaande het hart goed is naby God te wezen,* dat daardoor *meer vreugde in het hart wordt gegeven, dan* wanneer der menschen van deze wereld *koorn en most worden vermenigvuldigd.* Niets eindelyk is strydiger met de leer der onfeilbare waarheid, die zegt ons, dat aan de godsvrucht *de grootste en dierbaarste beloften geschonken zyn,* dat het *een groot goed is dat God weggelegd heeft voor die Hem vreezen;* dat *in het houden zyner geboden een zeer groote loon is,* en dat de *godzuligheid een groot gewin is.*

En of dit alles nog niet genoeg ware, zoo wordt deze godslasterlyke stelling, het *is te vergeefs God te dienen,* volledig wederlegd

door Paulus, in de voorgelezen woorden, daar hy de vermaning om zich tot *godzaligheid te oefenen,* aandringt met de stellige verklaring, die Hy als een *getrouw en aller aanneming waardig woord* aanpryst, *dat zy tot alle dingen nut is, en de belofte heeft des tegenwoordigen en des toekomenden levens.*

Deze woorden schenen my zeer gepast te zyn voor deze tegenwoordige byeenkomst, de eerste in dit opzettelyk daartoe gestichte gebouw, om tot byzondere godsdienstoefening te dienen. Mogten des Heeren oogen met eene gunstige goedkeuring in dit avonduur, en by alle volgende gelegenheden daarover open zyn! Mogt Jezus met de krachtige werking van zynen Geest daarin tegenwoordig zyn! Mogten nu en vervolgens de *opheffing onzer handen voor zyn aangezigt gesteld worden* als een *Hem* welbehagelyk *avondoffer;* het zy zoo!

Laten wy onze keurstof kortelyk in deze orde wat nader ontvouwen:

A. Dat wy eerst zien de *opwekking* ter betrachting van ware godsvrucht, vs. 7b. *oefen u zelven tot godzaligheid.*

B. En dan de krachtig voorgestelde en nader bevestigde *drangredenen,* vs. 8 en 9.

De hartelyke opwekking van Paulus aan Timotheus is, *oefen u zelven tot godzaligheid.*

Hy pryst dus ten sterkste de *godzaligheid* aan. Wat men daardoor verstaan moet, behoort by Christenen geene verklaring noodig te hebben, zy behoort van allen gekend, van allen betracht te worden. Daar het echter te vreezen is, dat allen daarvan geene regte denkbeelden hebben, en zich somtyds zeer verkeerde begrippen van dezelve vormen, zal het niet ondienstig zyn, aan te wyzen, wat hier en op andere plaatsen daardoor moet verstaan worden.

Het woord duidt, volgens zynen oorsprong, aan, een regtmatig ontzag voor, en de dienst van het Hoogste Opperwezen, en zoude daarom ook zeer wel door vreeze *Gods* of *godsvrucht* overgezet kunnen worden.

Betreffende de zaak zelve, is de *godzaligheid* van dien aard, dat zy hare voorname zitplaats heeft *in het hart:* zy is niet gelegen in uitwendige gebaarden, noch in uiterlyke daden des ligchaams, maar zy moet gezocht worden in den geest. Dit brengt niet alleen de kracht van het woord mede, maar het blykt ook onwedersprekelyk uit de tegenstelling, in welke wy straks zullen zien dat de *godzaligheid* door onzen Apostel geplaatst wordt tegen de *ligchamelyke* oefening, welke hy als van *weinig belang* aanmerkt, daar hy de *godzaligheid* met eenen zoo hartelyken ernst aanpryst.

De *godzaligheid* is van eene zeer wyde uitgestrektheid; alles wat anders van liefde, van vrees Gods, van geloof en deugd in de

gewyde rolle geleerd wordt, loopt in de *godzaligheid* als in haar middelpunt te zamen. Zy is die opregte gesteldheid van den Christen, waardoor hy God in Christus hebbende leeren kennen, denzelven boven alles eerbiedigt, hartelyk lief heeft, kinderlyk vreest, met de zuivere pogingen, om hem te verheerlyken en steeds deszelfs goedkeuring weg te dragen.

Het groote voorwerp der *godzaligheid* is de ware God, waardig de zuiverste hulde van het redelyk schepsel, en daar Gods heerlyke volmaaktheden, zich vooral dan in derzelver verband met de aanbiddelyke verborgenheid van den weg der verzoening openbaren, zoo moet ook, in de betrachting der godzaligheid, de Heer beschouwd worden, zoo als Hy zich in, en door den Zoon zyns welbehagen, en door zynen Heiligen Geest openbaart. Uit dit denkbeeld laat zich nu van zelve afleiden, waarin de *godzaligheid* gelegen is, zoo als zy zich uitstrekt over den geheelen mensch en zich openbaren moet in zyn gansch bestaan, in al zyne werkzaamheden. Zy neemt haren oorsprong uit de *regte kennis* van God, niet alleen als het *Allerhoogste Wezen,* maar ook als die, op eene Hem betamende wyze, worden kan en wil de God van den armen zondaar. Dit denkbeeld verwekt *eerbied* en *ontzag* in het hart en doet uitroepen, " O Heer der heirscharen! wie is als Gy grootmagtig o Heer? en uwe getrouwigheid is rondom U." Dit baart eene *hoogschatting* van den Heer boven al het ondermaansche, en doet met Asaph besluiten, " Wien heb ik nevens U in den hemel, nevens U lust my ook niets op aarde." Uit zulk eene eerbiedige hoogachting voor God moet van zelf eene kinderlyke vrees geboren worden; wie toch zoude eenen zulken God niet vreezen, want het komt Hem toe; doch 't moet zyn eene *kinderlyke* vrees, waardoor men zorgvuldig zoekt te myden, alles wat Hem zoude mishagen, en yverig daarnaar tracht, 't geen ons in zyne gunst bevestigen, zyne goedkeuring verwerven kan.

De regte aard dezer kinderlyke vrees ontdekt zich, wanneer zy met *hartelyke liefde* gepaard gaat, die de vurigste begeerten der ziel naar God en zyne gemeenschap doet uitgaan, waardoor overdenkingen van God, der ziele zoet zyn, en waardoor men toont, zyn dierbaarst heil te stellen in de naauwste vereeniging met den Heer, en zyne nabyheid zoekt met eene liefde sterker dan de dood, en met eenen yver, harder dan 't graf. Eerbied, vrees en liefde leiden van zelven tot een gemoedigd toevoorzigt en vertrouwen tot God, zoo dat men zich en al zyne belangen in de hand des Heeren overgeeft, op Hem steunt in al zyne wegen en in zynen verklaarden wil berust, verzekerd dat Hy het wel zal maken, dat zyn doen altyd is majesteit en heerlykheid, die op zynen tyd het licht uit de duisternis weet voort te brengen, en nimmer zal laten varen, de werken zyner handen.

Schoon nu de *godzaligheid* hare eerste en voorname zitplaats in *het hart* heeft, zoo bepaalt zy zich echter binnen hetzelve alleen niet, maar breidt zich van daar over den geheelen mensch en zyn gansch bestaan uit, en moet zich openbaar maken in al deszelfs gedrag en werkzaamheden.

Zy ontdekt zich door den lust om *God te verheerlyken*, zyne volmaaktheden te overdenken, en te roemen, door naar het voorbeeld der hemellingen uit te roepen, " Heilig, heilig, heilig, is de Heer der heirscharen, de gansche aarde is zyne heerlykheid vol."

De *godzaligheid* spoort den mensch aan, om veel door de *toevlugt tot Gods vreeze, genade in Christus*, zyn *aangezigt* te *zoeken*, door *vurige gebeden* het hart voor Hem uit te storten, en zich aan Hem ter beproeving op te dragen.

Nog eens, de *godzaligheid* moet invloed hebben op *onze gansche levenswyze*, op het waarnemen van ons beroep, op onze *verkeering* met anderen, om, en in onze *woorden*, en in onze *daden* een *onergerlyk geweten* voor God en menschen te bewaren, om tegen elke opkomende verzoeking zich met Jozefs schild te wapenen, " hoe zoude ik dit kwaad doen en zondigen tegen God ?"

In deze godzaligheid nu wil Paulus dat Timotheus *zich zelven daartoe oefene*, en door leer en voorbeeld de gemeente, waarover hy gesteld was, daartoe aanspore.

Het grondwoord *oefenen* is baarblykelyk ontleend van de openbare kampspelen der Grieken, door welke de jongelingen door allerlei moeyelyke pogingen, bewegingen en wendingen des ligchaams werden *onderwezen*, om, hetzy in de loopbaan, of in het worstelperk, naar den prys te kunnen dingen.

Dit tot de *godzaligheid* overgebragt, wyst aan, door gedurig *herhaalde pogingen te trachten*, bekwaam gemaakt te worden, om in den geestelyken stryd, tegen die verdorvenheden, die der betrachting van godzaligheid in den weg zyn, te kunnen bestaan, en, in weerwil van dezelve, daarin te vorderen; het wyst dus aan:

Dat het betrachten van al de pligten *der godzaligheid geene zeer gemakkelyke zaak is*. Van natuur is de mensch daarvan afkeerig; de kracht der genade moet hem van derzelver noodzakelykheid en betamelykheid overreden; er behoort een gedurige stryd, eene naauwe en zeer waakzame oplettendheid toe, om altoos, om in alle gevallen aan 't gene zy van ons vordert, getrouw bevonden te worden; het kost stryd en worsteling eer men daarin eene hebbelykheid kan verkrygen, om in den stryd des geloofs, op den prys der overwinning te kunnen hopen. *Ja oefen u zelven tot godzaligheid*, toont aan, dat de Christen in zyne pogingen *onvermoeid moet voortgaan*. Hoe gevorderd hy ook moge zyn, er blyft nog altoos plaats voor nieuwe *oefeningen;*

dagelyks zal hy ondervinden, hoe ver hy nog te kort schiet, en zeggen moet: "Niet dat ik het verkregen heb of volmaakt ben, maar ik jage daarna."

Dit oefenen tot godzaligheid vordert — 1, opregtheid; men moet geen schyn of gedaante van *godzaligheid* voor de *godzaligheid* zelve houden, of by anderen daarvoor willen doen doorgaan; men behoort zich veel en gestreng te onderzoeken, en bidden: "Doorgrond my, o God, en ken myn hart en zie of er by my een schadelyke weg zy!

2. Men moet zich oefenen tot godzaligheid, om die te betrachten *met lust en yver.* Men moet *alles* voor het *belang* derzelve over hebben. Vordert zy het, dan moet een Abraham niet aarzelen, om zynen eenigen zoon, dien hy lief heeft, tot een offer aan te bieden; dan moet een Mozes niet in bedenking staan, om te weigeren een zoon van Pharao's dochter genoemd te worden, en om de versmaadheid van Christus voor meerder rykdom te achten, dan alle schatten van Egypte. Hierin moet men zyn, standvastig, onbewegelyk en altyd overvloedig in 't werk des Heeren. Doch wie uwer begrypt niet, om zoo ver te komen, het noodig is, dat men zich met veel zelfverloochening, met inspanning van alle krachten en vermogens, en dat onophoudelyk *oefene tot godzaligheid.*

(Het vervolg hierna.)

HET GELOOF, EENE GAVE GODS.

U is uit genade gegeven...... in Hem te gelooven.
Phil. i. 29.

Van de uitlegkundige verklaring dezer woorden spreek ik nu niet. Alleen wil ik deze verhandeling doen dienen, om de zaak zelve, de waarheid die ons hier voorkomt, te verklaren, en te bevestigen. Hiertoe staan ons de drie navolgende stukken in te zien, en te overwegen.

1. Het geloof is eene Gave Gods. *Het is gegeven,* te gelooven.
2. Het is eene vrye Gave. Het is *uit genade* gegeven.
3. Het is eene byzondere gave—*u lieden* is het gegeven.

Laat ons deze drie stukken wat nader in het licht stellen en betoogen.

I. Dat het geloof *eene gave Gods* is, wordt zoo uitdrukkelyk, met ronde woorden, in de H. Schrift gezegd, dat geen Christen daaraan kan twyfelen. En men behoeft niet diepzinnig te rede-

kavelen, om ook uit den aard der zaak daarvan overtuigd te zyn: laat ons slechts een weinig denken!

Wat is het geloof? Ik bedoel nu niet de onderscheidene betrekkingen en gebruiken, waarin dit woord gebezigd wordt, te doorloopen en te verklaren; maar ik heb alleen 't oog op 't geloof in dien zin, en betrekking, in welke het hier voorkomt, het is een *geloof in Jezus*, eene erkentenis van Hem voor zoodanig eenen, op wien men zyn vertrouwen stelt, en met een uitzigt op de eeuwige zaligheid vastelyk zich verlaat; waaronder begrepen ligt eene hartelyke erkentenis en omhelzing van al de verborgenheden van het Evangelie daartoe betrekkelyk, die ons de magt, de wysheid, de regtvaardigheid en barmhartigheid Gods, in het uitstekendst licht vertoonen, door het kruis en den dood van Gods Zoon. Hoe verheven en ondoorgrondelyk zyn deze voorwerpen des geloofs! Hier wordt ons Gods verborgen raad geopenbaard, om zyn eigen, eeuwigen en eeniggeboren Zoon in de wereld te zenden; Hem onze natuur te doen aannemen; Hem den dood des kruises te doen sterven, om onze misdaden te boeten, onze schuld te verzoenen; Hem weder op te wekken uit den dood en te verheerlyken, opdat wy door Hem geloof en hoop op God zouden oefenen, in de verwachting der zalige onsterfelykheid in zyne gemeenschap. Wie toch kan zulke waarheden ontdekken, wat oor had die ooit gehoord, in wiens hart zou dit ooit hebben kunnen opklimmen? Het is God alleen, die deze afgronden des rykdoms zyner wysheid en kennis heeft ontsloten, die dezelve door zyn eigen en geliefden Zoon heeft bekend gemaakt, en door zyne dienaars liet, en nog laat, verkondigen, die Hy daartoe bekwaam maakt door zynen Geest. Dit alles is, buiten eenige tegenspraak, een werk van Gods almagt, goedheid en wysheid. Deze ontdekking wordt ons van God *gegeven*, wy worden er mede *begenadigd!* En voorwaar! dit is zoo kennelyk, dat niemand onder de Christen-gezindheden hetzelve ontkent. Elk staat het toe, dat in dien zin het geloof, dat is, de voorwerpen des geloofs, de leer des geloofs, eene gave Gods is, een geschenk zyner genade en barmhartigheid.

Maar, dit is het niet al. Gelyk de leer des geloofs uit genade van boven is, van God gunstryk nedergedaald en ons geopenbaard; zoo behoort tot die genade-gave ook dit, dat wy de waarheid niet slechts met onze ooren hooren; maar dat wy die verstaan, in onze harten ontvangen, met overtuiging aannemen, en ons daarop verlaten met een vast en werkzaam vertrouwen. En dit lydt tegenspraak by allen, die de grondbeginsels van Pelagius aannemen. Deze meenen, dat de geheele nadruk, de gansche meening van dit gezegde des Apostels geene andere is, dan deze; dat de leer des geloofs van God ons uit genade wordt gegeven, en dat God de Philippiers ook daarmede had begunstigd.

Dan, het verdient onze opmerking, en dient tot genoegzame wederlegging van die gedachte, dat Paulus hier niet zegt, dat *het geloof* hun gegeven was; dan zou men nog met eenigen schyn de genoemde gedachte kunnen verdedigen, omdat het woord Geloof wel eens alleen voorwerpelyk, voor de leer of predikatie des geloofs gebezigd wordt; hoewel het toch niet meer dan schyn zou wezen, en dan nog genoegzaam weerlegd zou kunnen worden uit hetgeen wy vervolgens zullen voortbrengen. Maar, om die bedenking geheel af te snyden, en de volstrekte onbestaanbaarheid dier opvatting te toonen, merke men op, dat Paulus hier spreekt van de daad of werkzaamheid des geloofs, zeggende, u is het gegeven *te gelooven* in Christus, dat is, die werking der ziel, waardoor men gelooft, die beweging des harten, waardoor het zich opent voor het licht des Evangeliums, en de waarheid dadelyk omhelst, ook die werking is geene bloote verrigting onzer natuur, geen louter gevolg van onze zedelykheid, maar ook dit is eene gave Gods.

Dit schynt in den eersten opslag wat vreemd. Wanneer men, in natuurlyke gevallen, den mensch eenige zaak aan zyn verstand brengt, duidelyk verklaart, en met overtuigende redenen bewyst, zal zulk een, zoo hy niet onvernuftig wil handelen, dezelve gelooven, aannemen, daarin berusten; zonder dat er eene tweede en wel eene onmiddelyke werking op zynen geest behoeft te geschieden, om hem te doen gelooven, of zyn geloof op te wekken. Op gelyke wyze zou het ook met ons gesteld zyn ten aanzien der zedelyke en geestelyke voorwerpen, die ons in het Evangelie geopenbaard en tot geloofs omhelzing en betrachting voorgesteld worden, indien onze ziel in de regte zedelyke gesteldheid zich bevond; indien zy hare oorspronkelyke opregtheid en vaardigheid, met welke de mensch van God geschapen is, behouden had en nog bezat, zou zy de goddelyke waarheden zoo haast aannemen, en omhelzen, als zy haar vertoond werden; en om ons de verborgenheden des Evangeliums met eene vertrouwelyke toeëigening te doen gelooven, zou er niets anders vereischt worden, dan dezelve blootelyk aan ons natuurlyk verstand open te leggen, of te herinneren; gelyk men ligchamelyke voorwerpen, aan een mensch, die zyn gezigt heeft, kenbaar maakt, door dezelve voor zyne oogen te stellen.

Maar het is gansch anders met ons in het geestelyke gesteld; het oog van ons verstand is verduisterd, ja blind geworden door de zonde, die al de vermogens van onze natuur in wanorde gebragt, en onbekwaam gemaakt heeft, tot zoo verre, dat de Apostel er van getuigt, 1 Cor. ii. 14, " de natuurlyke mensch begrypt niet de dingen, die des Geestes Gods zyn; zy zyn hem dwaasheid; hy kan ze niet verstaan, omdat zy geestelyk moeten wor-

den onderscheiden ;" dat is, beoordeeld "worden." Met de waarachtige en zuivere liefde tot God, heeft men ook de liefde tot die waarheden, welke op de eer en dienst van God hare betrekking hebben, verloren : men is vervreemd van het leven Gods, en daarom in den grond afkeerig van hetzelve, en integendeel vervallen onder 't verblindend en verleidend vermogen der zinnelyke begeerlykheden. En deze geestelyke blindheid is niet slechts eene bloote zwakheid onzer natuur, een ongeluk, meer medelyden dan straf, meer beklagens- dan berispenswaardig ; o neen! zy is te gelyk, en vooral, eene moedwillige boosheid, hatelyk in de oogen van regtschapen wezens, den afkeer en den toorn Gods waardig ; terwyl de ongeloovige teffens vrywillig zich afwendt van het licht, en de waarheid, welke hem wordt voorgesteld, niet aanneemt, maar onverschillig laat liggen, of smadelyk verwerpt.

Van daar nu is het, dat het Evangelie blootelyk voor te stellen, schoon duidelyk verklaard en overtuigend aangedrongen, niet genoeg is, om den zondaar metterdaad tot zaligheid te doen gelooven ; zoo min, als het genoeg zou zyn voor eenen blinde, dat men hem de zigtbare voorwerpen naakt en naby voorstelde ; want inderdaad, hoeveel ongelykheid er in sommige opzigten zy in deze, gelyk in alle gelykenissen, daarin nogtans komen beide overeen, dat een natuurlyk mensch, als zoodanig, het Evangelie, in deszelfs innerlyken aard en wezenlyke dierbaarheid en voortreffelykheid, alzoo min begrypen en geloovig inzien kan, als een ligchamelyk blinde, de zon, deszelfs schynsel, en de daardoor verlichte voorwerpen zien kan. Wanneer dan zulk een blinde, onder het voorstellen der zigtbare voorwerpen, begon te zien, de voorwerpen begon te bemerken en te kennen ; wie zou niet bekennen, dat dit eene afzonderlyke en zeer uitnemende gave was, eene uitwerking van hooger vermogen, onderscheiden van het voorhouden dier zigtbare voorwerpen. Even alzoo moeten wy erkennen, dat wanneer wy, zondaren, metterdaad gelooven in Jezus Christus, wanneer wy met een levendig geloof Hem en zyne verdiensten in het regte licht, en met betrekking tot ons zelven, erkennen, inzien en omhelzen ; dat dit vermogen, die beweging, en werking des harten, geenszins eene bloote uitwerking onzer verblinde en bedorven natuur is, op de klare voordraging van Christus in het Evangelie ; maar wel degelyk eene tweede onderscheiden weldaad, eene werking van Gods genade in de ziel, waardoor Hy de verduisterde oogen des verstands bekwaam maakt, om de verlichtende stralen des Evangeliums te bemerken ; en het hart opent, om dezelve te ontvangen met dadelyke achtgeving op hetgeen in het Evangelie tot ons gesproken wordt. Men vergelyke hiertoe inzonderheid die twee zeer aan-

merkelyke plaatsen ; 1 Cor. iv. 3, 4, "Indien ons Evangelie bedekt is, zoo is het bedekt in degenen, die verloren gaan, in welke de God dezer eeuw de zinnen verblindt, opdat hen niet bestrale de verlichting des Evangeliums der heerlykheid van Christus, die het beeld Gods is," en Hand. xvi. 14, alwaar van Lydia gezegd wordt, dat " de Heer haar hart opende, dat zy acht name op hetgeen van Paulus gesproken werd." En deze leer wordt ons overal in den Bybel geleerd. Jezus leerde dit met de krachtigste uitdrukkingen, Joh. vi. 65,—" Niemand kan tot my komen, ten zy het hem GEGEVEN zy van mynen Vader;" en Hy beriep zich daartoe op de oude Godspraken, zeggende, v. 45, "Daar is geschreven in de Profeten, zy zullen allen van God geleerd zyn." Deze woorden zyn ontleend, of uit Jes. liv. 13, daar wy lezen, " alle uwe kinderen zullen van den Heer geleerd zyn ;" of uit Jer. xxxi. 33, 34,—In welke plaats deze waarheid niet minder krachtig wordt voorgesteld. De Heer spreekt daar en belooft: "Ik zal myne wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schryven, en ik zal hun tot een God zyn, en zy zullen my tot een volk zyn. En zy, (namelyk die aldus van God geleerd zyn) zullen niet meer een iegelyk zynen naasten, en een iegelyk zynen broeder leeren, zeggende—Kennet den Heer, want zy zullen my allen kennen, van hunnen kleinsten af tot hunnen grootsten toe. " Waaruit de Heere Jezus dat gevolg trekt: een iegelyk dan, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot my:" tot een bewys van hetgeen Hy even te voren gesteld had, in het 44ste vers, " Niemand kan tot my komen, ten zy dat de Vader, die my gezonden heeft, hem trekke." En dat dit niet zag op de uitwendige roeping alleen, op het duidelyk en overtuigend voorstel en de aankondiging der waarheid, met eene zedelyke aanrading ; maar op eene inwendige trekking, door verlichting en herstelling van het blinde zielsoog, kan men opmaken uit vergelyking van Matt. xvi. 17, alwaar Jezus tot Petrus zegt, ter gelegenheid van zyne echte en zinryke geloofsbelydenis : " Zalig zyt gy, Simon Bar-Jona ! want vleesch en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar myn Vader, die in de hemelen is ;" vergeleken met Matt. ix. 25, 26,—" Ik dank u, Vader, Heer des hemels en der aarde, dat gy deze dingen voor de wyzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt ze den kinderkens geopenbaard. Ja, Vader ! want alzoo is geweest het welbehagen voor U." Dus hooren wy ook den Apostel Paulus belyden, Gal. i. 11, 12, " dat hy het Evangelie niet van eenen mensch ontvangen en geleerd had, maar door de openbaring van Jezus Christus: En dat het Gode, die hem geroepen had door zyne genade, ook behaagd had, zynen Zoon IN HEM te openbaren. En 2 Cor. iv. 6, 7—" God, die gezegd heeft dat het licht in de duisternis zoude schynen, is de

gene die in onze harten geschenen heeft, tot verlichting der kennis der heerlykheid Gods in het aangezigt van Jezus Christus. En wy hebben dezen schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zy Godes en niet uit ons." Niet minder gepast, en eigenaardig is de gelykenis, waaronder hy diezelfde zaak uitdrukt, en de krachtdadige werking van Gods genade doet opmerken, die zich wel onder, maar nogtans onderscheiden van de uiterlyke bediening, verheerlykte, 1 Cor. iii. 6, "Ik heb geplant, Apollos heeft nat gemaakt; MAAR GOD HEEFT DEN WASDOM GEGEVEN."

Dus blykt dan, met hoe veel waarheid en nadruk, het geloof eene gave Gods kan genoemd worden, het is "u gegeven in Christus te gelooven."

(*Het vervolg hierna.*)

DE VERVULLING DER VOORZEGGING MET BETREKKING TOT DE VERWOESTING VAN JERUZALEM.

ONZE gezegende Zaligmaker, die het groote onderwerp der voorzeggingen van het Oude Verbond was, is tevens zelf een doorluchtig Profeet geweest, en heeft, in dat heerlyk ambt, even als in andere genadegaven en goddelyke voortreffelykheden, boven al zyne voorgangeren uitgemunt; en heeft, door zyne voorzeggingen, zoowel als door zyne wonderwerken, de grootste en uitstekendste bewyzen zyner goddelyke zending, gegeven. Hetgene Hy, by eene zekere gelegenheid, zeide, is even eens op al zyne voorzeggingen toepasselyk, dat, namelyk, derzelver vervulling een genoegzaam en voldoenend getuigenis en blyk zy, dat Hy de ware Messias was, Joh. xiii. 19, "Van nu aan, zeg ik het ulieden, eer het geschied is, op dat, wanneer het geschied zal zyn, gy gelooven moogt, dat ik het ben." De Heer Christus voorspelde niet alleen zyn eigen lyden, dood en wederopstanding, maar ook de wyze en de omstandigheden van dezelve; als, onder anderen, dat hy door een uit de twaalf, te weten, door Judas Iscarioth, den zoon van Simon, verraden, en in dienzelfden nacht, door hen allen, niettegenstaande hunne betuigingen ten tegendeele, verzaakt en verlaten zoude worden; dat Petrus in het byzonder, die nog de yverigste en driftigste zyner aanhangers was, Hem tot driemaal toe, verloochenen zoude: dat Hy in de handen der overpriesters, en door dezen in die der heidenen of Romeinen, ter bespotting, geeseling,

bespuwing, en tot den schandelyken kruisdood, overgegeven worden, maar ten derden dage uit het graf verryzen, en zich in Galilea aan zyne discipelen, vertoonen zoude. Hy voorzeide tevens aan deze zyne leerlingen, dat zy in staat zouden gesteld worden, om, in plaats van eenvoudige visschers, krachtdadige visschers van menschen te zyn; dat zy met de kracht uit de hoogte beschonken zouden worden, om vreemde talen te spreken, wonderwerken te verrigten, de geheele wereld en alle volken, door te gaan, en de blyde boodschap van het Evangelie tot aan de einden der aarde te verkondigen. Hy gaf hun daar benevens te kennen, welke vervolgingen en hoe veel lydens hun deswege treffen, en in het byzonder, met welke wyze van dood, Petrus, in zynen ouderdom, God verheerlyken, en hoe Johannes, zyn teergeliefde vriend, de verwoesting van Jeruzalem overleven zoude. Niet minder klaar en nadrukkelyk voorspelde de Heiland de verwerping der Joden, en de roeping en aanneming der Heidenen; hoe het Koningryk der Hemelen van de eersten weggenomen, en de ingang tot hetzelve aan de laatsten, die daarvan de waardige vruchten droegen, opengezet zoude worden; hoe het getal zyner navolgers en aanhangers, uit zeer kleine beginselen, binnen kort ontelbaar zou worden, even als uit een gering zaad een aanzienlyke boom opgroeit, en hoe deze zyne kerk, op eene rots gegrond zynde, alle eeuwen verduren, en al de magten der hel tarten en wederstaan zoude. Meest alle zaken, inderdaad, welke met alle menschelyke vooruitzigten en waarschynlykheden strydig, en welke onmogelyk door eenig menschelyk verstand of doorzigt te voorzien, en vooraf door geen aardsch vermogen uit te werken waren: zoo dat hy, die dezelve, met alle zekerheid en naauwkeurigheid, voorzeggen konde, door en door de harten der menschen kennen, en de beschikking en het bestier der toekomende dingen in handen hebben moest.

Maar geene der voorzeggingen van onzen Heiland zyn merkwaardiger dan die, welke de verwoesting van Jeruzalem betreffen. Wy zullen dezelve, zoo als zy in het 24ste Hoofdstuk van Mattheus voorkomen, beschouwen, met inlassching te gelyk van hetgene door de overige Evangelisten, by gelyke gelegenheden, daar nog is bygevoegd. De voorzeggingen zyn door onzen Heiland uitgesproken omtrent veertig jaren, en door Mattheus te boek gezet, omtrent dertig jaren, voor dat zy wezenlyk zyn vervuld geworden.

In het slot van het 23ste Hoofdstuk van Mattheus, spreekt onze Zaligmaker het vonnis der verwoesting van Jeruzalem uit, (v. 27, 37 en 38,) " Jeruzalem, Jeruzalem, gy, die de Profeten doodt, en steenigt, die tot u gezonden zyn; hoe dikwyls heb ik uwe kinderen willen byeen vergaderen, gelyk eene hen hare kiekens byeen

vergadert onder de vleugelen, en gy hebt niet gewild. Zie! uw huis worde u woest gelaten." Op gelyke wyze weende hy, by eene andere gelegenheid, terwyl hy de stad naderde (Luk. xix. 41, 42,) "over dezelve; zeggende, och of gy ook bekendet, ook nog in dezen uwen dag, wat tot uwen vrede dient; maar nu is het verborgen voor uwe oogen."

Toen de Zaligmaker het zielroerend beklag uitstortte, dat wy in Matt. xxiii. lezen, was Hy bezig met, in den tempel, jegens eene gemengde schaar des volks en van zyne leerlingen, te spreken, en toen Hy "uit den tempel ging, kwamen zyne discipelen by Hem, om Hem de gebouwen des tempels te toonen," kap. xxiv. 1, als wilden zy daarmede te kennen geven, welk eene bejammerenswaardige ramp het in hunne oogen scheen, dat zoo een heerlyk gebouw vernield zoude worden. Zie, zeggen zy by Marcus, kap. xiii. 1, "Meester, zie, hoedanige steenen en hoedanige gebouwen dezen zyn!" en in Luk. xxi. 5, hoort men hen zeggen, dat de "tempel met schoone steenen, en begiftigingen versierd was;" want de giften van vele voorgaande eeuwen, en de geschenken van keizers en koningen, zoowel als de offeranden der Joden, werden aldaar bewaard, en de tempel zelve was, met de grootste moeite, kosten en heerlykheid, gebouwd, zoo dat niets meer verbazende was, dan de ongemeene voetmaat der steenen. De discipelen schynen er zich in het byzonder over verwonderd, en ze voor buitengemeen gehouden te hebben; gelyk zy ook inderdaad, van eene meestal ongeloofelyke grootte waren. Daar waren sommige steenen van het witste marmer, die vyf en veertig ellen lang, vyf ellen hoog en zes ellen breed waren.

Zulk een gebouw als dit, zoude iemand gedacht hebben, dat vele geslachten achter een geduurd zoude hebben, en het verdiende waarlyk elks hoogste verwondering; doch, desniettemin, verzekert de Zaligmaker (in vers 2,) "dat de eene steen van hetzelve niet op den anderen gelaten, maar dat zy allen afgebroken zouden worden." Op dezelfde wyze getuigt Hy van en jegens de stad, in Luk. xix. 44, "dat zy met den grond gelyk gemaakt of geslecht, en de eene steen niet op den anderen gelaten zoude worden." Deze is eene spreekwoordelyke en figuurlyke wyze van uitdrukking, om de uiterste verwoesting aan te duiden; en de voorzegging zou volkomen zyn vervuld geworden, indien de stad en tempel vernield geworden waren, zonder dat juist ieder steen derzelve ware afgeworpen geworden. Maar, in dit geval, zyn de woorden nogtans meestal letterlyk en stiptelyk vervuld, en daar is naauwelyks de eene steen op den anderen gelaten. Want, toen de Romeinen de stad ingenomen hadden, gelastte hun veldheer, Titus, zyne soldaten, om dezelve ten gronde toe om te keeren. De tem-

pel was een gebouw van zulk eene sterkte en grootte, en van zoo groot een luister en schoonheid, dat men denzelven, gelyk hy inderdaad waardig was, een gedenkteeken van de eer en zegepraal der Romeinen, naar alle waarschynlykheid moest en zoude gespaard en bewaard hebben. Ook was Titus, uit dien hoofde, zeer geneigd, om denzelven te sparen; en deed daarom de Joden, die er zich in opgesloten en versterkt hadden, aanzeggen, dat hy denzelven, tegen hunnen wil en dank, wilde sparen. Eene dergelyke begeerte, om de stad zelve te bewaren en voor den algemeenen ondergang te behoeden, had hy ook door Josephus en anderen aan de Joden binnen Jeruzalem, laten aanzeggen, indien men de stad maar wilde overgeven. Doch, de allesbestierende Voorzienigheid schikte de zaken anders. Eerst staken de Joden, vervolgens ook de Romeinen, den brand in de voorhoven des tempels. Een der soldaten, die geen bevel wilde afwachten, en niet vreesde voor de uitvoering van zyn stout bestaan, maar er, als door eenen hemelschen aandrang, toe genoopt scheen, wierp een brandende prop by het gulden venster in den tempel, en zette daardoor de gebouwen des tempels zelven in vlam. De veldheer Titus begaf zich wel terstond in aller yl derwaarts, en gaf bevel om het vuur te blusschen, doch geene vermaningen, geene dreigementen, konden de woede en het geweld der soldaten beteugelen. Zy konden of wilden niet hooren, noch naar reden of bevel luisteren. En de achtersten spoorden de voorsten aan, om den tempel in brand te zetten. Het legerhoofd was er wel voor, om het heilige der heiligen te verschoonen, en gelastte zelf zyne soldaten, dewyl zy hem ongehoorzaam waren, te slaan; maar derzelver verbittering en haat tegen de Joden, en zekere geweldige krygswoede, overtrof hunnen eerbied jegens hunnen generaal en hun ontzag voor zyne bevelen. Een soldaat stak in den donker de deuren des tempels aan brand, en dus, zegt Josephus, werd de tempel, tegen den wil van den Romeinschen Keizer, verwoest. Naderhand heeft Terentius Rufus, die, als legerhoofd, te Jeruzalem gelaten was, met het kouter de grondslagen des tempels doen omploegen, en vervulde dus zigtbaar de woorden van den Profeet Micha iii. 12, "Om uwentwil zal Zion als een akker geploegd worden." De stad deelde in 't zelfde lot als de tempel. De Romeinen hebben de uitersten gedeelten der stad verbrand en de wallen derzelve gesloopt. Alleen drie torens hebben zy, met een gedeelte van den muur, laten blyven staan, ten einde den soldaten aldaar te beter eene legeren verblyfplaats te verschaffen, en aan den nakomeling te toonen, hoe die magtige, sterke en bevestigde stad, door de kracht hunner wapenen ten onder gebragt ware. Na dat de stad dus ingenomen en verwoest was, werden de groote schatten, onder derzelver puinhoopen gevonden, en de Romeinen groeven dus onder de puinen,

om zich van die rykdommen te verzekeren. Zoo letterlyk zyn de woorden van den Zaligmaker, in dezen ondergang en vernieling van stad en tempel vervuld geworden.

GOD DE BESTIERDER ONZER LOTGEVALLEN.

Niet weinig zoude het tot geruststelling en bemoediging van den Christen bydragen, en eene bedaarde gesteldheid van geest bevorderen, indien hy in zyn lyden meer op God zag, en die gedachte in zich zocht levendig te houden, God is het, die my doet lyden. Dit verzuimen wy maar al te dikwyls. Wy staren meer op de middeloorzaken van ons leed, dan op Hem, die dezelve in beweging brengt en bestiert. Dit maakt ons gemelyk, verdrietig, tot een last voor ons zelven en onze medemenschen: dit ruit onze driften op, wanneer wy door menschen lyden. Onze verbeelding vlamt, en vergroot het ontvangen leed: het hart geraakt in eene geweldige beweging: wy veroorloven ons wenschen, voornemens, en besluiten, welke zoo zondig als schadelyk zyn: onze onrust, onze verwarring neemt toe; het verdriet groeit aan, ons lyden wordt grooter: dieper drukt zich de pyl der smart in onzen boezem, en al het nut, dat wy uit den tegenspoed konden trekken, gaat voor ons verloren. Dit is eene dwaze, eene zondige gesteldheid welke moet worden afgelegd. En niet eer zullen wy deze zondige gesteldheid afleggen; dan als wy regt gelooven, dat Gods hand ons bestiert, dat Hy het is, die ons met tegenspoed bezoekt. Wie dit diep gevoelt, zal God in alles zien, zelfs in het onregt, zelfs in de mishandeling, die hy van ondeugende menschen ondergaat, en met den Heiland denken, " zy zouden over my geene magt hebben, indien het hun niet van boven gegeven ware." Wie dit diep gevoelt, zal het morren van zyn hart, en het klagen van zyn mond, zoo veel hy vermag, beletten, en stille onderwerping aankweeken in zyn binnenste. Hy zal zich voor God vernederen, zyne roede kusschen, en aan de regtmatigheid zyner bezoeking hulde doen. Hy zal door een stil, zwygend en gehoorzaam dragen van den hem opgelegden last, zich dien zoeken ligter te maken. Hy zal zyn hart onderzoeken, zien of er geene neiging en begeerte in schuilt, die aan God mishaagde en hem zyne kastyding op den hals haalde; dit gevonden hebbende, zal hy het belyden, er vergeving over vragen, naar verbetering staan, en voortaan al zyn haat en toorn tegen de zonde keeren. Die gesteldheid is allerbetamelykst, past ons veel beter, daar wy zoo geheel van God afhangen, niets te vorderen hebben, nooit naar verdienste lyden, en altoos meer goeds dan kwaads van zyne hand ontvangen.

De ware geloovige vergete daarby niet, dat God hem uit liefde kastydt. Wy zyn dikwyls genegen het tegendeel te denken. Als ons harde lotgevallen, zware verliezen, gevoelige vernederingen treffen, verdenken wy ligt Gods Vaderliefde. Als wy in donkerheid ons pad bewandelen, naar licht smachten, en er is geen licht; naar troost, en er is geen troost; naar hulp, en zy komt niet; de nacht wordt by elken stap, dien wy doen, dikker, vreesselyker; onze reddeloosheid, onze hopeloosheid, onze verlatenheid klimt. Ach! dan is het zoo natuurlyk te denken en te klagen—" De Heer heeft my verlaten, de Heer heeft my vergeten. Myn weg is voor hem verborgen, myn regt gaat van hem voorby." (Jes. 40, 27.) Wy kunnen in de duisternis, welke ons bedekt, niets van Gods Vaderliefde ontdekken; het is als of wy van zyn hart zyn afgescheurd. Welk een ysselyke toestand! een toestand waarin de beladen lyder verzinken, omkomen moest, indien de Almagtige hem niet op eene geheime wyze ondersteunde. Dat evenwel blyft ontegensprekelyk zeker, God is en blyft Vader, al tuchtigt, al geeselt hy streng, al neemt hy de gedaante van een onverbiddelyken Regter aan, hy is en blyft Vader, al is zyn vader aangezigt geheel voor ons verborgen, gelyk de zon niet ophoudt zon te zyn, al verschuilt zy zich achter zwarte wolken. Dat het gevoel dezer waarheid ons hart niet bezielt, hoewel ons verstand er niet aan twyfelen kan; dat wy alle verhelderende gedachten, alle vreugdegevoelens missen, ons aan niets kunnen vasthouden, met niets kunnen opbeuren; dat wy in gevaren verkeeren, in welke wy geen raad, geene uitkomst weten; dit maakt juist de tuchtiging uit, waarmede de Heer zyne kinderen bezoekt, om het gevoel van hunne diepe afhankelykheid van Hem in het hart te versterken, om hen oplettend, waakzaam, ootmoedig te maken.

Die zich vast houdt aan Gods woord, zal ook, in 't donker wandelende, leeren hopen, en met stillen eerbied dragen, hetgeen zyne Vaderliefde hem oplegt.—Aardsche vaders kunnen dikwyls een kind kastyden over iets, hetwelk geene kastyding verdient; maar hebben wy dat wel van onzen Hemelschen Vader te vreezen? Hy kent ons volmaakt. Hy weet juist, wat goed en kwaad in ons is. Aardsche vaders slaan dikwyls te hard over kleine fouten, vervoerd door toorn en gramschap, of te zwak voor zware gebreken, bedwelmd door vooroordeelen, door dwaze liefde; maar heeft het kind Gods dat wel van zynen Hemelschen Vader te vreezen? Hy is zoo min aan eenige ongeregelde drift, als aan dwaling onderworpen. Zyn wil is nooit grillig, wispelturig, geregeerd door luimen. Even ver van haat als van toorn verwyderd, tuchtigt hy alleen uit liefde. Aardsche vaders tuchtigen dikwyls op eenen ongepasten tyd, schikken zich niet genoeg naar den aard van hun

kind, naar deszelfs wyze van denken en gevoelen, maar heeft het kind Gods dat wel van zynen Hemelschen Vader te vreezen? Volmaakt bekend met ons karakter, onze behoeften, onze krachten, regelt Hy, met nimmerfalende wysheid, daarnaar zyne kastyding. Ons gansche wezen, ons geheele stelsel van denken en doen, in elk oordeelbaar punt onzes levens, ligt voor zynen alwetenden blik bloot. Het uur van lyden, 't welk zyne wyze liefde voor ons bestemd heeft, is juist een uur, waarop wy het meest vatbaar zyn, om nut te trekken uit ons lyden, en te beantwoorden aan zyne vaderlyke bedoeling.

Dat kind is gelukkig, 't welk aan het hart van zynen tuchtigenden vader regt laat wedervaren in zyn eigen hart, zyne liefde niet verdenkt en zyn oogmerk verstaat. Van dit kind kan de vader vreugde beleven, en zoo hy waarlyk vader is, zal hy aan vergoeding denken voor de smart, die het van zyne geeseling gevoelde. Gelukkig, onbeschryfelyk gelukkig is dat kind Gods, 't welk niet twyfelt aan de teedere liefde van zynen Hemelschen Vader, en een helder inzigt heeft in zyn weldadig doel, al krimpt het weg van pyn, onder zyne kastyding. Zulk een kind kan groot, sterk worden in mannelyke deugden, een beeld van zynen Hemelvader in wysheid, in kracht en in liefde! Wilt dan, o geloovige, gewillig leeren, hetgeen uw Vader u wil leeren; geduldig dragen, hetgeen uw Vader u wil laten dragen; kinderlyk letten op al zyne wenken; u naar zyn wil in alles schikken; uitlyden, uitharden, in het zwaarste lyden niet vertwyfelen; en hopen op Hem, die nooit den geloovig-hopenden beschaamt. Is uw geest gewillig, maar uw vleesch zwak? Uw Erbarmer is u naby, die u kracht en sterkte schenkt, want dat heeft Hy de zynen toegezegd—en zyn woord is Ja, is Amen.

MARTELAREN DER WAARHEID.

De berigten, aangaande eenige martelaren ten tyde der Kerkhervorming, in eenige vorige nommers geplaatst, zyn, zoo wy vernemen, met stichting gelezen geworden. Sommigen onzer Correspondenten gaven ons den wensch te kennen, dat wy ook van eenige vroegere getuigen der waarheid melding zouden maken. Gaarne voldoen wy aan dezen wensch, en in zooverre wy in de oude Kerk Historieschryvers eenig verslag van dezelve hebben, zullen wy van tyd tot tyd van eenigen gewagen, opdat de godvruchtige lezer, door de voorbeelden van zulke getrouwe volgelingen des Heeren, tot meerderen yver, hartelyker en standvastiger belangstelling in het bevorderen van de eer

zyns Verlossers aangespoord moge worden. Onder de Christenen die in de tweede eeuw, om het getuigenis van Jezus ter dood gebragt zyn geworden, verdient vooral genoemd te worden, de godvreezende FELICITAS. Zy was eene weduwe te Rome, eene moeder van zeven zonen, in wier huis de gemeente te zamen kwam, en die geheel leefde, zoo zy arbeiden kon voor de zaak van haren Heer. De yver, door de moeder aan den dag gelegd, om door hare godvruchtige gesprekken en christelyk onderwys de vrouwen te Rome met Christus en de verzoening in zyn bloed bekend te maken, werkte allervoordeeligst op de gemoederen van hare godvruchtige zoons, die hunne liefde jegens den Heiland betoonden, door almede te arbeiden aan de uitbreiding van het Koningryk der Hemelen. De onvermoeide pogingen van moeder en kinderen, en de zegen en de voorspoed waarmede het den Heer behaagde hun' arbeid te zegenen, wekten den nayver op der heidensche priesters, die met nydige oogen het getal van Christenbelyders gedurig zagen toenemen. Zy vielen daarover klagtig by den Keizer Antoninus. Vooral klaagden zy Felicitas en hare zonen aan, " dat door hun toedoen de goden gelasterd, de beelden veracht, de godsdienst van den Keizer met voeten getreden, en velen van de oude godsdienst der Romeinen afkeerig werden gemaakt"—waarop zy verzochten, " dat Felicitas en hare zonen gedwongen mogten worden van Christus afstand te doen en de goden te offeren, of by weigering, met den dood gestraft mogten worden."

Door dit verzoek, hetwelk ten ernstigste by den Keizer werd aangedrongen, liet hy zich bewegen aan zekeren Publius, Stadsoverste van Rome, volle magt over deze te geven.

Daar Felicitas eene zeer aanzienlyke vrouw was, wilde Publius haar in het eerst sparen, en liet haar daarom met hare zonen heimelyk in zyn huis ontbieden; alwaar hy alles beproefde öm haar Christus te doen verloochenen en haar de oude Roomsche Godsdienst weder te doen aannemen. Nu eens gaf hy haar schoone woorden en groote beloften, dan dreigde hy haar met zware straffen, en tusschen beide beproefde hy wat pynigingen zouden kunnen uitwerken. Felicitas, gedachtig aan de woorden van Christus, " die my belydt voor de menschen zal ik ook belyden voor mynen Hemelschen Vader," zocht hoegenaamd geene uitvlugten, door veinzery of ingewikkelde woorden, maar antwoordde kortelyk aldus :—" Ik word noch door uw vleyen en smeeken bewogen, noch door uwe dreigementen kleinmoedig gemaakt; want ik gevoel in myn hart de werking des Heiligen Geestes, die my levendige kracht geeft en tot den stryd des lydens bereid maakt, om voor de belydenis myns geloofs alles te verdragen, wat gy my zoudt mogen opleggen."

Toen Publius deze moeder van haar volstandig voornemen niet kon afbrengen, zoo zeide hy tot haar : " welaan dan, indien het u liefelyk dunkt te sterven, zoo sterft gy alleen, maar hebt medelyden en eene moederlyke barmhartigheid met uwe zonen, en gebied hun dat zy ten minste hun leven mogen vrykoopen, door aan de goden offerande te doen."

Hierop antwoordde Felicitas dezen bloedregter : " Uwe barmhartigheid is enkel goddeloosheid, en uwe vermaning is enkel wreedheid : want indien myne zonen de afgoden offerden, zoo zouden zy hun leven niet vrykoopen, maar verkoopen aan den helschen vyand, wiens slaven, ja lyf- en ziel- eigenen zy worden zouden, en van hem tot het eeuwig vuur, met ketenen der duisternis bewaard worden."

Daarna keerde zy zich van den Regter tot hare zonen en zeide : " Myne lieve kinderen, wilt toch in het geloof en in de belydenis van Christus volstandig blyven ; want Christus met zyne heiligen verwacht u. Ziet daar ! de hemel staat voor u open : derhalve, strydt vromelyk voor uwe zielen, en betoont dat gy getrouw zyt in de liefde van Christus, waarmede Hy u, en gy Hem lief hebt."

Hierover werd Publius met toorn tegen haar ontstoken, en beval, dat men haar kinnebakslagen geven zoude ; bovendien bestrafte hy haar hevig, zeggende : " Durft gy alzoo uwe zonen in myne tegenwoordigheid bestaan te vermanen, en halstarrig te maken, om de geboden des Keizers ongehoorzaam te zyn, daar gy hen veeleer en meer behoorde aan te sporen tot onderdanigheid aan hem?" Felicitas antwoordde met eene meer dan mannelyke kloekmoedigheid (onaangezien den gedreigden dood) zeggende : Indien gy, o Regter ! onzen Zaligmaker Jezus Christus, en de kracht zyner Godheid en Majesteit kendet, zoudt gy zonder twyfel zelf ophouden de Christenen te vervolgen, en gy zoudt ons met lastering van zynen heiligen naam, en ook van de christelyke godsdienst, niet zoeken af te trekken : want die Christus en zyne geloovigen vloekt of lastert, die vloekt en lastert God zelven, die, in hunne harten, door het geloof woont.

Hierop werd zy met vuisten in het aangezigt geslagen, om te zwygen, doch zy hield niet op hare kinderen tot volstandigheid te vermanen, opdat zy geene smarten, noch pynbanken, ja den dood zelfs niet ontzien, noch vreezen zouden, maar voor den naam van Christus gewillig zouden sterven.

Publius nam hierop elk een harer zonen, den eenen voor, den anderen na, voor zich, hopende (als het laatste middel) indien niet allen, dan ten minsten eenigen, zoo door beloften als dreigingen, van het geloof af te trekken. Maar toen hy op hen niet konde verwinnen, boodschapte hy den Keizer, dat zy allen even hardnekkig bleven, en dat hy ze geenszins daartoe brengen kon,

dat zy de goden zouden offeren. Hierop veroordeelde de Keizer deze moeder, met hare zeven zonen te gelyk, dat men ze aan verscheidene beuls in handen overleveren, en allerlei tormenten en dooden aandoen zoude, maar dat de moeder eerst al hare zonen zoude moeten zien sterven, eer dat zy zelve zou worden gedood.

Zoodra dit vonnis geveld was, werd eerst de oudste zoon, Januarius geheeten, in het aanzien van de moeder, met loode geeselen dood gegeeseld. Deze geesels waren van touwtjes gemaakt, aan wier einden looden kogeltjes gebonden waren, waarmede degenen, die men dus pynigen wilde, om den hals, aan den nek, op den rugstreng, in de zyden en andere gevoelige plaatsen des ligchaams, hetzy tot pyniging, of ter dood, zoo als hier geschiedde, geslagen werden. Felix en Philippus, zyne naaste broeders, werden met stokken doodgeslagen. Sylvianus werd van eene hoogte afgeworpen. Alexander, Vitalis en Martialis werden onthoofd. En eindelyk werd ook de moeder door het zwaard gedood. Dit gebeurde in het jaar 164, onder de regering van Antoninus Pius, en het was alleen om den naam van Jezus, dat zy stierven.

MEN KAN ALTYD NUTTIG ZYN.

Hy, die in het openbaar niet werken kan of wil, kan in stilte aan zynen arbeidzamen geest werk geven; en, uit zyn stil boekvertrek, stralen schieten, in welker licht deze en geene zich verheugen. De brave Cypriaan van Carthago, ontweek zoo voorzigtig als godvruchtig, de vervolging onder *Decius;* maar behartigde echter, uit zyne schuilplaats, met mond en pen, de belangen van het Christendom. De Kanselier D'Aguesseau werd tweemaal van zyne openbare bedieningen ontzet, en tot een afgezonderd leven verwezen; maar hy vond, in zyne eenzaamheid, zoo veel werk voor zynen geest, dat men zoude gezegd hebben, dat die stand eigenlyk voor hem geschikt was, byaldien men, by zyne herstelling, niet was gewaar geworden, dat hy, op nieuw, met dezelfde veerkracht in zynen openbaren en uitgebreiden kring bezig was, waarmede hy, in eenzaamheid, aan die volmaking van zynen geest gearbeid had.

Hy derhalve, die, door den loop der tyden en der zaken, zich genoodzaakt vindt, buiten zyne schuld, zyne gewone bezigheid te staken, en eene andere wending aan zyne neiging tot werkzaamheid te geven, sla het oog op zulke en soortgelyke voorbeelden; en zoeke die, al is het van verre, na te volgen. Men heeft toch altoos, zelfs in de diepste eenzaamheid, in zekere opzigten,

de wyde wereld voor zich; en er is ligt, hier of daar, eene plaats te vinden, waar men van het zyne iets aanbieden en afleveren kan: ten einde iets goeds uit te werken of iets kwaads te verhinderen. Wy zyn voorzeker allen, op verre na, geen MONTESQUIEU's, die zelfs zyne Presidentsplaats in het Parlement van Bourdeaux, nederlei, om dat hy, naar het zeggen van zynen lofredenaar, gevoelde, dat hy, door zyn volk en het geheele menschdom te verlichten, meer nut kon doen, dan door de twisten van byzondere personen te ontwarren en te beoordeelen. Zulke geniën zyn by uitstek zeldzaam; zy behooren, als het ware, onder de uitzonderingen; en wie is vermetel genoeg, om zich naar zulke voorbeelden te regelen? Maar dit blyft toch waarheid, dat wy, gewone menschen, allen, meer dan één punt van aanraking, dat is, meer dan ééne zyde, hebben, met welke wy in betrekking staan tot onze tydgenooten en nakomelingen. Ontvalt ons het éene, wy moeten daardoor ons niet aanstonds laten verbysteren, en ledig blyven; maar de gave, welke in ons allen, meer of minder is, opwekken, en eenen anderen kring voor onze zedelyke beweging en werkzaamheid opzoeken. Wy moeten dit doen in den weg van waarheid en deugd, zonder angstvallige bekommernis over de uitkomst; zonder te veel beschroomdheid in de keuze, of te veel kieschheid, nopens den meer of min verheven aard van het werk, hetwelk wy by de hand vatten. De geestige Camphuizen merkt, niet ten onregte, op: dat een goed kunstenaar altoos gelegenheid vindt, om zyne vaardigheid te toonen; en dat, wanneer hy in goud of edele gesteenten niet kan arbeiden, hy zulks dan in lood of yzer doet. Het is toch niet, hetgeen onze onbedrevene hand eigendunkelyk UITKIEST, maar wat zy, in den weg der wyze Voorzienigheid, VINDT, om te doen, dat wy verrigten moeten, met al onze magt. Hy toch, die met vlyt de oogen van eenen blinde opende, kan door geringe, ja door verachte werktuigen, en door in schyn minder gewigtige bezigheden, wel eens meer goeds uitwerken, dan de magtigste koningen, de geslepenste staatsmannen, of de gelukkigste veldheeren, door de schitterendste daden immer hebben uitgewerkt. *Verheerlykt my door lydzaamheid* was, op vele tyden, de stem der Voorzienigheid voor velen. Deze lydzaamheid is voorzeker geene blooheid. Zy is integendeel de heldhaftige en vrywillige afstand van het vermoeyend en vruchteloos worstelen tegen rampen, welke men niet ontgaan, tegen onderdrukkingen, welke men niet te boven komen kan; en zulks met de bewustheid, dat de hooge Voorzienigheid, daardoor, onze onderwerping en zelfverloochening beproeven, onze zuivering bevorderen, en onze krachten verhoogen wil. Pierre de la Plaçe, eerste President van het Hof der *Aides* te Parys, op het punt staande, van, in den Paryschen moord,

geweldig te worden omgebragt, deed zyne vrouw, die voor zyne moordenaars geknield lag, opryzen; en berispte ook zynen zoon, die, uit vrees, een papieren kruis op den hoed geplakt had, zeggende: *Het echte kruis is de lydzaamheid in de verzoekingen, en eene volkomene onderwerping aan den wil van God!* Deze lydzaamheid is dan ook geene laagheid, maar veel meer die hooge stand der ziel, waarin men tevreden is, met ongezien, onbemerkt, ja veracht, stil te zitten; en, meer dan onze natuurlyke of byzondere aandrift tot spanning en uitgebreide werkzaamheid, ons anders zoude toelaten, te rusten, of ons met geringe maar nuttige bezigheden, op te houden: uit overtuiging, dat de Bestierder van ons lot, ook in dien weg, door ons wil geëerbiedigd, op den voet gevolgd, en verheerlykt worden; ja zelfs anderen, mogelyk daardoor leeren en bemoedigen wil.

LEVENSSCHETS VAN DEN WEL-EERW. WILLIAM TENNENT, IN LEVEN PREDIKANT TE FREEHOLD, NIEUW JERSEY, AMERIKA.

De Wel-Eerw. William Tennent, van Freehold, in Nieuw Jersey, was de tweede zoon van den Wel-Eerw. William Tennent, van Neshameny, in Pensylvanie, die oorspronkelyk Predikant der Episcopaalsche Kerk in Ierland was. Hy was kapellaan by eenen Ierschen edelman, maar daar hy in gemoede zich bezwaard gevoelde de wetten van dat Kerkgenootschap te onderteekenen, moest hy de bediening neerleggen. Daar hy het moeyelyk vond in zyn vaderland,met eenig vooruitzigt van nut te stichten, te verblyven, besloot hy naar Amerika te verhuizen. Hy kwam te Philadelphia aan in 1718, met zyne vrouw, vier zoons, en eene dochter. Zyne zonen waren Gilbert, die naderhand Predikant werd van de tweede Presbyteriaansche Kerk in Philadelphia; William, het onderwerp van deze levensschets; Johannes die leeraar werd van de kerk te Freehold; en Charles, naderhand Predikant van de Presbyteriaansche Kerk te Whiteclay Creek.

William werd den 3 Juny 1705 in Ierland geboren, en was dertien jaren oud, toen hy in Amerika aankwam. Hy legde zich met zeer veel yver op de letteroefeningen toe, en maakte in deze groote vorderingen Daar hy vroeg diepe indrukken had van goddelyke zaken, besloot hy weldra zyns vaders voetstappen te volgen, en zich zelven aan de dienst des Heeren in de bediening van het Evangelie toe te wyden. Na eene geregelde loopbaan in de studie, maakte de Heer T. zich gereed, om tot kandidaat voor de heilige dienst, zyn examen voor het Kerkbestuur af te leggen. Zyne sterke inspanning benadeelde zyne

gezondheid, veroorzaakte hem hoest en pyn op de borst. Hy vermagerde zoo zeer, dat hy er eindelyk als een levendige geraamte uitzag. Zyn leven was nu in gevaar. Zyn geneesheer, een jong man, die door de naauwste vriendschap aan hem verbonden was, vergezelde hem steeds. Hy werd erger en erger, tot dat men weinig hoop voor zyn leven meer had. In dien toestand begon hy neerslagtig te worden, en aan zyne eindelyke gelukzaligheid te twyfelen. Op zekeren morgen met zynen broeder in het Latyn, over den staat zyner ziel sprekende, viel hy in eene flaauwte, en oogenschynlyk overleed hy. Na den gewonen tyd, werd hy, volgens de gewoonte des lands, op eene plank gelegd, en de nabuurschap verzocht, het lyk op den volgenden dag ten grave te volgen. Zyn geneesheer keerde in den avond van het land terug, en was boven mate aangedaan toen hy de tyding van zynen dood vernam. Hy kon zich niet laten overtuigen, dat hy zeker dood was; en toen een der aanwezigen, die hem had helpen uitkleeden, zeide, dat hy meende eene kleine beving van het vleesch onder den arm te zyn gewaar geworden, hoewel het ligchaam koud en styf was, gaf hy zich moeite om zich daarvan te verzekeren. Hy stak eerst zyne eigen hand in warm water om die zoo gevoelig mogelyk te maken, en voelde toen onder den arm en by het hart, en bevestigde dat hy eene ongewone warmte gevoelde, hoewel niemand anders dit konde gevoelen. Hy liet het lyk in een warm bed brengen, en bleef er op aandringen, dat de menschen, die tot de begrafenis waren uitgenoodigd, zouden worden afgezegd. De broeder verzette zich daartegen als iets ongerymds, daar de oogen geweken, de lippen verkleurd, en het gansche ligchaam koud en styf was. Eindelyk werd aan den Doctor gehoor gegeven, en ernstige middelen aangewend om teekenen van terugkeerend leven te ontdekken. Doch de derde dag genaakte, en niemand koesterde eenige hoop als de Doctor, die hem, noch dag noch nacht verliet. De menschen werden weder uitgenoodigd, en verzamelden zich reeds ter begraving. De Doctor verzette zich nog daartegen, en bepaalde eindelyk zyn verzoek van uitstel tot een uur, toen tot een half uur, en ten laatste tot een kwartier uurs. In dit beslissend oogenblik, opende, tot de uiterste verbazing van allen, het lyk de oogen, gaf eene vreesselyke zucht, en zonk weder in oogenschynlyken dood. Dit maakte een einde aan alle gedachten van hem te begraven; en elke poging werd weder aangewend in de hoop van eene spoedige herleving. In omtrent een uur, openden zich weder de oogen, eene zware zucht werd geuit, en weder verdween alle schyn van leven. In een uur daarna scheen het leven met meer kracht terug te keeren, en eene volkomene herleving had er plaats, tot groote vreugde van zyne naastbestaanden en vrienden.

De Heer Tennent bleef voor zes weken in zulken zwakken staat, dat men aan zyne herstelling grootelyks begon te twyfelen. Na dien tyd echter herstelde hy rasscher; doch het was wel twaalf maanden, voor dat hy volkomen hersteld was. Nadat hy in staat was in de kamer te wandelen, en kennis te nemen van hetgeen rondom hem plaats vond, gebeurde het, dat op eenen Zondag nademiddag, zyne zuster, die om op hem te passen, uit de kerk te huis was gebleven, bezig was haar Bybel te lezen. Dit trok zyne aandacht tot zich, en hy vroeg haar wat zy in hare hand had. Zy antwoordde, " dat zy den Bybel las." " Wat is de Bybel?" zeide hy, " ik weet niet wat gy meent." Dit maakte haar zoo gevoelig, dat zy in tranen uitborst, en hem zeide dat hy eens zeer wel daarmede bekend was. Zy verhaalde dit aan haren broeder, en by nader onderzoek bleek het, dat de Heer Tennent, ten eenemale onkundig was van elke daad zyns vorigen levens! Geen woord kon hy lezen : en scheen geen denkbeeld te hebben, wat men daardoor verstond. Zoodra hy eenigzins in staat was zyne aandacht te bepalen, leerde men hem lezen en schryven, zoo als kinderen gewoonlyk geleerd worden; en naderhand begon hy onder de leiding van zynen broeder, de Latynsche taal te leeren. Op zekeren dag, eene les uit Cornelius Nepos vertalende, werd hy op het onverwachts onthutst, sloeg zyne hand aan zyn hoofd, als of iets hem had benadeeld, en bleef een tyd stil. Zyn broeder vraagde hem wat hem scheelde, waarop hy antwoordde, dat hy een onverwachtsche schok in zyn hoofd gevoelde; en het kwam hem nu voor, alsof hy dat boek te voren gelezen had. Trapsgewyze kreeg hy zyne herinnering, en hy kon het Latyn even zoo vloeyend spreken als voor zyne ziekte. Zyn geheugen werd zoo volkomen verlevendigd, dat hy eene volkomene kennis had van al de voorledene daden zyns levens, als had er geen hinderpaal te voren bestaan. Dit geval verwekte byzonder veel opspraak, en verschafte niet alleen stof van ernstige overweging voor den waren Christen, maar ook een onderwerp van diepe navorsching voor den wysgeer en ontleedkundige.

De schryver dezer levensschets, stelde byzonder veel belang in deze ongewone gebeurtenissen; en, by zekere gelegenheid drong hy ernstig aan by den Hr. Tennent, hem een verslag te geven van zyne gewaarwordingen, terwyl hy in dezen buitengewonen staat van gewaande levenloosheid was; hy toonde zich gansch niet genegen eenige verklaring te geven, doch, ernstig gedrongen zynde, gaf hy zyne toestemming, en zeide, met eene niet te beschryvene plegtigheid :—

" Toen ik met mynen broeder sprak, over den staat myner ziel," zeide hy, " en de vrees welke ik aangaande myn toekoms-

tig welzyn koesterde, vond ik my zelven, in een oogenblik, in eenen anderen staat van bestaan, onder het bestier van een hooger wezen, dat my gelastte hem te volgen. Ik werd gevolgelyk heen gevoerd, ik weet niet hoe, tot dat ik, op eenen afstand, eene onbeschryfelyke heerlykheid zag, welker indruk op myn gemoed het my onmogelyk is aan eenen sterveling mede te deelen. Ik bepeinsde terstond myne gelukkige verwisseling en dacht—Wel, gedankt zy God! ik ben, niettegenstaande al myne bekommeringen, eindelyk behouden. Ik zag een talloos heir van gelukkige wezens, de onverklaarbare heerlykheid, in aanbiddende en juichende vereering omringen; maar ik zag geene ligchamelyke gestalte of vertooning in de heerlyke verschyning, ik hoorde dingen welke ik niet uiten kan. Ik hoorde hunne lofzangen en hallelujahs van dankzeggingen, met onuitsprekelyke vervoering. Ik gevoelde eene onuitsprekelyke vreugde, vol van heerlykheid. Ik vervoegde my toen tot mynen geleider, en verzocht verlof my met die zalige schare te vereenigen. Hierop sloeg hy my op den schouder en zeide : " gy moet naar de aarde terugkeeren." Dit kwam my voor als een zwaard door myn hart. In een oogenblik herinnerde ik my mynen broeder voor my te hebben zien staan, met den Doctor twistende. De drie dagen gedurende welke ik levenloos had gescheenen, waren my niet meer dan tien of twintig minuten. Het denkbeeld van weder te keeren naar deze wereld van smarten, gaf my zulk een schok, dat ik herhaaldelyk in flaauwten verviel." Hy voegde er by : " Zoodanig was de uitwerking op myn gemoed van hetgeen ik gezien en gehoord had, dat indien het voor een menschelyk wezen mogelyk ware, geheel boven de wereld en de dingen der aarde te leven, ik eenigen tyd daarna die persoon was. De uitermate verrukkende klanken der gezangen en hallelujahs, welke ik hoorde, en de woorden zelve, welke geuit werden, waren voor ten minste drie jaren niet uit myne ooren, wanneer ik wakker was. Al de koningryken dezer aarde waren in myne oogen als niets en ydelheid, en zoo groot waren myne denkbeelden van de hemelsche heerlykheid, dat niets, hetgeen niet eenigermate daarmede in betrekking stond, myne ernstige aandacht kon bevelen."

Men verwondere zich niet, dat, na zoo een aandoenlyk verslag, eene sterke begeerte en belangstelling opgewekt zy geweest nader onderrigt te bekomen, hetzy van de woorden, of ten minste de onderwerpen van lof en aanbidding, welke de Heer T. gehoord had. Maar toen hy verzocht werd dezelve mede te deelen, weigerde hy zulks volstrekt, er byvoegende, " Gy zult ze, met vele andere byzonderheden, hierna, weten, daar gy dit alles onder myne papieren zult vinden ;" bedoelende zyn voornemen om den

schryver zyne executeur te maken, hetgeen eenig verder verzoek voorkwam.*

De godvruchtige en bescheiden lezer wordt aan zyne eigen overdenkingen over deze zoo buitengewone gebeurtenis overgelaten. Hetgeen gebeurd is, is verhaald, en dat verhaal is waarheid. Alleen vraagt de schryver, of het strydig is met de geopenbaarde waarheid, of met de rede, te gelooven, dat in elke eeuw der wereld, gevallen, gelyk het hier vermelde, gebeurd zyn, om een levendig bewys van de wezenlykheid der onzigtbare wereld, en van het oneindig aanbelang der eeuwige aangelegenheden te verschaffen.

Zoodra de omstandigheden het gedoogden, werd de Heer T. toegelaten tot kandidaat der heilige dienst en begon het Evangelie met grooten yver en veel voorspoed te verkondigen. De dood van zynen broeder John, leeraar van de kerk te Freehold, liet die gemeente herderloos. Zy hadden van den onvermoeiden arbeid van dezen bekwamen dienaar van Christus zoo veel nut en stichting gehad, dat zy zich spoedig tot zynen broeder bepaalden, die genoodigd werd op de proef er eenigen tyd te prediken; en na een jaar dit gedaan te hebben, werd hy bevonden geen onwaardige opvolger van zoo voortreffelyk eenen voorganger te zyn. In October 1733, werd de Heer T. regelmatig bevestigd tot haren leeraar, en bleef zulks gedurende het geheel van zyn vry lang leven.

Zyne menschenkennis was zoodanig, dat hy daarin zyne tydgenooten ver overtrof, en zulks hem in zyne bediening grootelyks te stade kwam. Zelden faalde hy in zyn oordeel over het karakter van iemand, met wien hy, al ware het slechts voor eenige weinige uren, in gesprek was geweest. Hy had een onafhankelyk gemoed, dat zelden over belangryke onderwerpen, zonder het best mogelyk bewys dat te bekomen was, kon worden voldaan. Hy had zeer indrukmakende manieren; en zyne predikatien, hoewel zelden gepolyst, werden over het algemeen met zulk eene onbeschryfelyke kracht uitgesproken, dat hy waarlyk een bekwaam

* In den loop der Goddelyke Voorzienigheid werd het zoo bestierd, dat de schryver in zyne verwachting van de hier bedoelde papieren deerlyk te leur gesteld is geworden. Zoodanig, echter, was het de wil des Hemels! De dood van den Heer T. had plaats gedurende den revolutionairen oorlog, toen de vyand den schryver van hem verwyderde, zoo dat hy in de onmogelykheid was op zyn sterfbed by hem te zyn; en voor dat hy in staat was na zyn overlyden zyn huis te bereiken (de schryver bevond zich toen met de Amerikaansche armee te Valley Forge) was zyn zoon van Charleston gekomen, en zyne moeder, met zyns vaders papieren en eigendom, nemende, daarmede teruggekeerd naar Carolina. Omtrent 50 mylen van Charleston, werd de zoon eensklaps ziek, en stierf onder vreemden; en nimmer sinds, hoewel de schryver ook executeur was van den zoon, kon eenig spoor van 's vaders papieren door hem ontdekt worden.

en voorspoedig leeraar was van het Nieuwe Testament. Hy kon dingen van den predikstoel zeggen, welke, indien zy door iemand anders waren gezegd, als eene schennis der betamelykheid beschouwd zouden geweest zyn. Maar door hem werden zy op eene wyze, hem zoo byzonder eigen en zoo indrukmakend uitgesproken, dat zy zelden faalden zoo wel te behagen als te onderrigten. Tot een voorbeeld diene het volgende:

De Heer T. reisde door eene stad in den Staat van Nieuw Jersey, waar hy een vreemdeling was en nimmer gepredikt had. By eenen vriend zyn intrek nemende, om aldaar het middagmaal te houden, vernam hy, dat het in die gemeente een Vast- en Bededag was, wegens de buitengemeene droogte, welke de vruchten der aarde met de verderfelykste gevolgen bedreigde. Zyn vriend was juist van de kerk teruggekeerd, en de tusschenpozing duurde slechts een half uur. De Heer T. werd verzocht de dienst te willen waarnemen, doch zyne reis willende vervolgen, gaf hy noode daartoe zyne toestemming. In de kerk was de gemeente verwonderd, eenen haar geheel onbekenden leeraar den predikstoel te zien beklimmen. Zyne geheele verschyning, en lang mager gelaat trok hunne aandacht tot zich en wekte hunne nieuwsgierigheid op. Toen hy opstond, instede zoo als gewoon was, met het gebed te beginnen, zag hy met een doordringend oog in de gemeente rond, en na eene diepe stilte van eenige oogenblikken, sprak hy hun met heiligen ernst in de volgende bewoordingen aan: "Myne geliefde broeders en zusters! men zegt my, dat gy heden hier te zamen vergaderd zyt om te vasten en te bidden: inderdaad een zeer goed werk, byaldien gy gekomen zyt met eene opregte begeerte om God daardoor te verheerlyken. Maar zoo het uw toeleg slechts is om aan een gewoon gebruik, of den wensch van de opzieners der kerk te voldoen, maakt gy u schuldig aan de grootste dwaasheid, welke er kan worden bedacht, daar gy veel liever te huis hadt kunnen gebleven zyn, en uwe twintig schellingen verdiend hebben. Maar zoo uwe gemoederen waarlyk doordrongen zyn van het plegtstatige van de gelegenheid, en gy waarlyk begeerig zyt om u voor den Almagtigen God, uwen Hemelschen Vader, te verootmoedigen, komt dan, vereenigt u met my, en laat ons bidden." Dit had zulk eene buitengewone uitwerking op de gemeente, dat men over het algemeen den uitersten ernst zag betoonen. Het gebed en de preek vermeerderden grootelyks den indruk, alreede gemaakt, en strekten om de aandacht op te wekken, de hartstogten te gebieden, en de gesteldheid te voeden, welke zoo gelukkig te weeg gebragt was. Velen hadden reden God te danken voor dit onverwachts bezoek, en dezen dag als den gelukkigsten huns levens te beschouwen.

ZONDERLINGE BEWARING.

Simon Grynæus was, sedert het jaar 1523, Hoogleeraar in de Grieksche taal te Heidelberg, een groot vriend der Hervormers, byzonder van Melanchton. Hy bevond zich in het jaar 1529, by gelegenheid van den Ryksdag, toen de naam van Protestanten in de wereld is gekomen, te Spiers. Eenmaal hoorde hy hier Faber, naderhand Bisschop van Weenen, eenen hevigen vyand der Hervormden, prediken; en Grynæus nam de vryheid, hem, doch op eene bescheidene wyze, over sommige grove misslagen in deze kerkrede aan te spreken. Faber merkende, dat hy niet zou kunnen verdedigen, veinsde thans geen tyd te hebben, maar vraagt vriendelyk naar 's mans naam, en deze vindt geene zwarigheid, om te zeggen dat hy Grynæus is. Faber verzoekt hem daarop 's anderen daags op zeker uur, hetwelk hy bepaalt, by hem te komen, opdat zy over zaken van zoo veel aanbelang breeder mogten spreken, alles onder vriendschappelyke betuigingen. Doch laten wy hier Melanchton, van wien wy het verhaal hebben, zelven hooren: "Grynæus kwam van Faber regelregt by ons. Naauwelyks had hy plaats aan tafel genomen, want het was etenstyd, en my en anderen een gedeelte van het gesprek verhaald, toen ik, aan tafel zittende, schielyk uit de kamer geroepen werd. Daar was, ik weet niet welk, een grysaard, die eene zonderlinge deftigheid in zyn wezen, spreken en kleeding vertoonde, zonder dat ik ooit heb kunnen te weten komen, wie hy was; deze my aansprekende verhaalde, dat op stond de geregtsdienaars aan onze herberg zouden wezen, op last van den Koning (Ferdinand) om Grynæus mede te nemen, dien Faber by den Koning aangeklaagd had. Hy gebood hem terstond de stad te verlaten, en ons vermaande hy, om toch niet te talmen. Dit gezegd hebbende, groette de oude man my, en ging."

"Ik ga naar binnen by de vrienden, en vertel, welke boodschap de grysaard gebragt had. Op staande voet nemen wy Grynæus in ons midden, en geleidden hem over de openbare straat naar den Rhyn, waar wy op den oever zoo lang bleven staan, tot dat Grynæus, met zynen reisgenoot, in een klein schuitje ware overgevaren. Vervolgens wedergekeerd in onze herberg, verstonden wy, dat de geregtsdienaars daar dadelyk waren geweest, een oogenblik slechts, nadat wy uit het huis waren gegaan.

"In hoe groot gevaar Grynæus geweest zou zyn," vervolgt Melanchton, "indien hy in hechtenis was genomen, kon men gemakkelyk besluiten uit de wreedheid van Faber. Wy dachten, om die reden, dat zyn wreed oogmerk door God te leur gesteld was. En hoewel ik niet kan zeggen, wie die waarschuwende grysaard is geweest, de geregtsdienaars maakten zoo grooten haast,

dat Grynæus niet had kunnen ontkomen, indien hy niet door engelen beveiligd ware geweest."

"Hoe het zy, dat de zaak gebeurd is, zoo als ik verhaald heb, is zeker, en weten sommige goede lieden, die tegenwoordig geweest en nog in leven zyn. Laat ons derhalve God danken, die ons zyne engelen tot wachters geeft, en laat ons met des te geruster harten de pligt van ons beroep waarnemen."—*Comment. ad Cap. X Daniel. Opp. Tom. II. fol.* 476.

KERK-NIEUWS.

Op den 29 Maart werd de Wel-Eerw. Hr. Johan Heinrich von Manger, die bykans vyftig jaren de Evangeliedienst heeft waargenomen, op zyn Eerwaardens verzoek, door het Gouvernement *eervol* ontslagen, als oudste Leeraar der Hervormde Gemeente in de Kaapstad, terwyl tot derde Leeraar aangesteld werd, de Wel-Eerw. Dr. Stephanus Petrus Heyns, en tot oudste de Wel-Eerw. Hr. Abraham Faure. De Wel-Eerw. Hr. von Manger ontving in het jaar 1790 van de Bewindhebbers der Oost-Indische Maatschappy, zyne aanstelling als Predikant van de Groote Oost, en werd als zoodanig door de E. Classis van Amsterdam, door welke hy ook was geëxamineerd, ingezegend. Terwyl hy eene gelegenheid derwaarts verbeidde, ontvingen Bewindhebbers berigt van het oprigten eener nieuwe gemeente te Graaff-Reinet in deze volkplanting. Als leeraar dier gemeente werd de Eerw. Hr. Herbst (Kapenaar) beroepen, doch voor dat beroep bedankende, werd in zyne plaats, op eigen verzoek, de Wel-Eerw. Hr. von Manger aangesteld. In January 1792 verliet hy Holland, en hier aangekomen zynde, begaf hy zich kort daarna op reis naar zyne gemeente. Hy vond hier geen kerkgebouw, en moest zich vergenoegen in eene byzondere woning de dienst te verrigten. Met het bouwen der kerk werd terstond een aanvang gemaakt, doch de burgerlyke onlusten in die dagen, noodzaakten zyn Eerw. de plaats te verlaten, voor dat hy het kerkgebouw mogte voltooid zien. In 1798 werd zyn Eerw. door het Gouvernement aangesteld tot leeraar van Swellendam, alwaar hy mede de stichter was van het kerkgebouw en de oprigter dier gemeente. Die plaats verliet hy in het jaar 1802, toen zyn Eerw. (by het aftreden van den Wel-Eerw. Hr. P. J. Serrurier) als jongste leeraar in de Kaapstad zyn intreê deed. Hier heeft hy geregeld en schier onafgebroken de dienst waargenomen, en gedurende elf jaren, tot het jaar 1820, de gemeente met eene predikatie 's Woensdags avonds in het Z. A. Gesticht onderhouden. Zyn Eerw. genoot

over het algemeen eene goede gezondheid, doch in de maand January, door eenen aanval van zinkingkoorts aangetast zynde, gevoelde hy zich zoo verzwakt, dat hy meende den herderstaf te moeten nederleggen. Zyne rust zy aangenaam, hy smake de vruchten van zynen arbeid, en blyve krachten genieten om nuttig te mogen zyn in de uitbreiding van het Ryk onzes Zaligmakers!

Op Zondag den 21 dezer is de Wel-Eerw. Dr. Heyns, die gedurende de laatste twee jaren, uit hoofde van de ongesteldheid van den Wel-Eerw. Hr. Faure, de dienst in de gemeente heeft waargenomen, door den Wel-Eerw. Hr. Spyker bevestigd geworden, met de woorden des Heilands, Matt. 28 : 20, " *Ziet ik ben met u, alle de dagen, tot de voleinding der wereld,*" en deed zyn intreê op Zondag den 28, verhandelende de woorden uit 2 Cor. 12 : 9, " *Myne genade is u genoeg.*"

De Vergadering van den Kaapstadschen Ring werd op den 9 en 10 dezer gehouden, onder Voorzitterschap van Ds. J. C. La Febre Moorrees. Onder de voornaamste zaken, waarby de aandacht der Vergadering werd bepaald, was eene depêche van zyne Hoog-Ed.den Secretaris van Staat, welke van belang is voor degenen, die zich tot de dienst der Hervormde Kerk in deze Volkplanting voorbereiden, omdat daarin bepaald wordt aan welke kandidaten, by de aanstelling in de Kerkendienst, Zyne Excellentie de voorkeur zal behooren te geven; namelyk, die niet alleen in Holland, maar ook in Engeland of Schotland zullen hebben gestudeerd.— Men leze den inhoud dezer Depêche in 's *Gouvernements Courant* van den 26 dezer.

Het belangryk rapport van den staat en toestand der gemeente te Clanwilliam, heeft aanleiding gegeven, dat men aan het Gouvernement de noodzakelykheid heeft voorgehouden, twee afzonderlyke kerken aldaar op te rigten. Er zyn menschen, die wel 60 uren afstands te paard van de kerk wonen. Zal dus grove onkunde het land niet bedekken, zoo moeten de middelen en de gelegenheden worden vermenigvuldigd, waardoor voor deze menschen geregeld godsdienst zoude kunnen worden gehouden, en wy verheugen ons te zien, dat daaraan thans ernstig wordt gedacht.

Ook is bepaald, dat aan de Wagenmakers Vallei eene afzonderlyke gemeente zyn zal. Het kerkgebouw is er ten naastenby voltooid.

Ter erkenning van Gods hand in de bezoekingen waarvan wy gewaagden op pag. 185 van ons vorig nommer, heeft de Ringsvergadering besloten Zyne Excellentie den Gouverneur te verzoeken, dat een algemeene Biddag bepaald worde, waarop men zich verootmoedige, en God smeeke om leniging of afwending der oordeelen, waarmede Hy het land bezoekt.

EVANGELISCHE MENGELINGEN.

WAARIN IS LYDEN VOOR DEN GELOOVIGE NUTTIG?—Lyden geneest van zwakheid, van traagheid, van wispelturigheid en van alle die gebreken, die met den waren kinderzin stryden. Lyden plaatst in omstandigheden, die ons met ons zelven, met onze krachten en zwakheden, met ons bederf en bestemming, met onze zonden en pligten, met luimen en speelpoppen regt bekend maken, en tot gezindheden en daden aansporen, die onzer hooge roeping waardig zyn. Lyden verbreekt den hardnekkigen boozen wil, die niet buigen wil onder Gods wil, en daarom eene bron van bestendig verdriet en afmattenden stryd wordt, voor den zwakken slaaf, dien zy beheerscht. Lyden leert zelfverloochening, en zelfverloochening baant den weg tot zelfbeheersching, en zelfbeheersching toont sterkte van geest, fieren moed, groote krachten. Lyden opent zinnen, die anders zouden zyn gesloten gebleven; reinigt, veredelt gevoelens, wekt en oefent krachten, en dit alles bevordert de vatbaarheid voor geluk, voor zelfgenieting, voor Godsgenieting, voor de hoogste, de reinste genoegens.

ERASMUS zeide aan den Keurvorst Frederik—"Dat het geen wonder was, dat het geheele Pausselyke Ryk tegen Luther opkwam, want hy had twee groote misdaden begaan, hy had de kroon van den Paus, en de buiken der Monniken aangetast."

ANTWOORD VAN LUTHER AAN WOLFGANG CAPITO, DIE HEM VERZOCHT, ZICH WAT TE MATIGEN.—"Het Evangelie wordt niet bevorderd, wanneer men de grooten verschoont en hunne gebreken bedekt. Zulks is vleyery en menschenvrees, ja verloochening van Christelyke waarheid. De geest van het Christendom handelt openhartig, regt voor de vuist, ziet de zaken, zoo als zy zyn, en legt dezelve in hare gedaante vrymoedig aan den dag. De geest der waarheid bestraft en vleit niet, waarvoor wy het voorbeeld van Christus hebben. Alles moet ontdekt en omvergeworpen worden, wat de waarheid bedekt, opdat zy vry, openlyk en zuiver, aan allen zich vertoonen kunne. Met de ernstige berisping van het kwaad kan de liefde toch bestaan. Hoe ernstig bestrafte Christus zyn volk, en echter wenschte Hy het, gelyk eene hen hare kiekens, onder de vleugelen zyner liefde te verzamelen."

TOEN Luther voor de Ryksvergadering van Worms gedagvaard zynde, zich op reis derwaarts begaf, poogden zyne vrienden hem terug te houden, hem herinnerende dat men hem, als zynde reeds als een ketter veroordeeld, geen woord zoude houden. Maar hy bleef onbezweken en onbevreesd by zyn voornemen, zeggende—

"dat hy naar Worms zoude gaan, al waren daar zoo vele duivels, als pannen op de daken der huizen."

Alle bekeerde menschen zyn, buiten twyfel, goede burgers, maar alle goede burgers zyn geene bekeerde menschen: het een werkt de natuur, en het ander de genade; het een is alleen uiterlyk—het ander zoowel uiterlyk als innerlyk.

Luther aan zynen neef Spalatinus.—"Ik wil niet dat men met geweld en moord voor het Evangelie stryde. De wereld is door Gods woord overwonnen, door dat woord is de kerk behouden, zy zal door hetzelve woord weder opgebouwd worden, maar ook de Antichrist, gelyk hy zonder vuist begonnen is, zoo zal hy zonder vuist door het woord te niet gedaan worden."

Liefde vermag veel.—Frans van Sales, Bisschop van Geneve, werd eens gevraagd, welke bewysreden hy gebruikt had in de predikatie, door welke kortelings een verwaand spotter was bekeerd geworden. In het geheel geene heb ik gebruikt, antwoordde de vrome oude man; God had het aan my uit genade verleend, met liefde te kunnen prediken, en wie met liefde spreekt, vermag veel.

Geloof 't geen uwe moeder u geleerd heeft.—Allen van Vermont, een zeer geacht officier in Noord-Amerika, was een geslagen vyand en verachter van het christelyk geloof, hetwelk hy in onderscheidene schriften openlyk had aangerand. Op zekeren avond, een nieuw ontwerp tegen het Christendom voleind hebbende, was hy juist bezig hetzelve aan eenen vriend voor te lezen, toen hy plotseling geroepen werd, dewyl zyne dochter stervende was. Hy ging terstond, en zyn vriend geleidde hem tot binnen de ziekenkamer, waar het meisje op het sterfbed lag. De vader stond met een ernstig gelaat, en hield de hand van zyne dochter, toen deze, door hare vrome moeder in het christelyk geloof wel opgevoed, tot hem sprak, vragende: myn vader, ik gevoel dat ik schielyk zal sterven, dus zeg my, zal ik sterven op hetgeen gy my altoos gezegd hebt, of op hetgeen myne moeder my geleerd heeft? Na eenige oogenblikken zich bedacht hebbende, zeide hy: "Geloof hetgeen uwe moeder u geleerd heeft."

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. MEI, 1839. No. 8.

LEERREDE OVER 1 TIM. IV. 7, 8, 9.

(Vervolg en slot van bladz. 198.)

B. DEZE eisch mag hard, deze taak mag moeyelyk schynen, en zy is het inderdaad, maar het ontbreekt ook hier den Christen niet aan gepaste aanmoediging; deze stelt onze Apostel voor vers 8 en 9: en wel in het algemeen door een tweederlei voorstel.

Waarvan 't eerste is, de *ligchamelyke oefening is tot weinig nut.*

De ligchamelyke oefening behelst hier wederom eene toespeling op de moeyelyke pogingen, aan welke de Grieksche jongelingschap zich onderwierp, om in de verschillende strydspelen naar den prys te komen dingen; ook mogen wy tot de *ligchamelyke oefening* met regt brengen, de dwalingen, welke toen reeds de Gnostiken in de Christen kerk zochten in te voeren, waarvan de Apostel gesproken had, vs. 3, welke verboden te huwelyken, en geboden zich van zekere spyze te onthouden, die God geschapen heeft tot nuttiging. Ja, men mag onder deze ligchamelyke oefening ook wel rekenen alle bloote uitwendige, in het oogvallende pligtwaarnemingen van de Godsdienst, indien men daarin alleen berust, zonder dat het hart daardoor verbeterd en geheiligd wordt, of met de betrachting van de meer wezenlyke pligten der godzaligheid gepaard gaat.

Van dit alles zegt onze kruisgezant, dat het tot weinig nut is; en waarlyk, noemen wy *nuttig* hetgeen tot bevordering van ons wezenlyk belang dienstig is, wat kan dan de enkel *ligchamelyke oefening* tot bevordering van het wezenlyk zielsbelang toebrengen. Het ligchaam der Grieken mogt door *oefeningen*, in kracht, in vaardigheid, in lenigheid, en dus in bekwaamheid voor de

loopbaan of het worstelperk toenemen, maar al het nut, zoo zy al hun oogmerk mogten bereiken, kwam op het behalen van eene ydele eer, of op het verwerven van eene verwelkelyke kroon, uit eiken tak of mirthe gevlochten, uit. De onthouding van deze of gene geoorloofde dingen moge, by den onkundige, den lof van meerdere heiligheid wegdragen, de bloot uitwendige stiptheid in het waarnemen van openbare en zigtbare pligten moge een schyn van godzaligheid vertoonen, of ook eenig voorkomen van geschiktheid en zedigheid medebrengen; doch hoe weinig wezenlyk *nut* is in dit alles? De zondige neigingen worden daardoor niet verzwakt, veel min onderdrukt; het maakt niemand in het oog van Hem, die alles ziet, waarlyk deugdzaam, noch overvloedig in de betrachting der liefde jegens God en den naasten.

Doch geheel anders is het gesteld met de oefening tot godzaligheid; die biedt uitnemende voordeelen, *en* voor den tyd *en* voor de eeuwigheid aan; de *godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de beloften des tegenwoordigen, en des toekomenden levens.*

Deze stelling, vooral voor zoo verre die het *tegenwoordig leven* betreft, heeft de vooroordeelen der wereld tegen zich. Zy strydt tegen de denkbeelden, die de wereldling zich gewoon is, van de godzaligheid te vormen, die als voor het aardsch belang nadeelig aanmerkt, en daarom daarvan afkeerig is.

Ik zal evenwel wagen voor de uitnemende voordeelen der echte godzaligheid te pleiten, en met Paulus staande houden,

De godzaligheid is tot alle dingen nut. Zullen deze woorden eenen zin hebben, die kan geen andere zyn dan deze: *De godzaligheid* brengt den mensch, die dezelve betracht, *wezenlyk voordeel* aan. In welke omstandigheden hy ook zich bevinde, zy maakt hem veel gelukkiger dan hen, die dezelve verwaarloozen; zy is het ware en onfeilbare middel, tot onze rust *in dit,* en tot onze gelukzaligheid *na dit* leven.

Laten wy beproeven of wy het een of ander kunnen bewyzen. Wel is waar, wanneer men van de goederen des levens hier namaals kan verzekerd zyn, behooren die van dit leven ons weinig kommer te veroorzaken. Doch daar maar weinige menschen zoo los zyn van het aardsche, kan het dan niet voordeelig zyn, ter bevordering van *godzaligheid,* wanneer men kan aantoonen dat dezelve hier, in dit leven, reeds hare belooning met zich brengt, en zich dus ook van deze zyde aanpryst? En daarom zegt Paulus—*De godzaligheid heeft de belofte des tegenwoordigen levens.*

Wilden wy alles, wat tot betoog dezer stelling konde dienen, bybrengen, wat een onafmeetbaar veld zouden wy niet moeten afloopen, en dan nog zouden wy niet alles, wat daartoe behoort, hebben uitgeput, dan zouden wy kunnen aanwyzen welk eenen grooten, ja ongeloofelyken invloed, de *godzaligheid* heeft op de

onderscheiden rangen en staten der menschen, op derzelver ordeningen, verschillende handelingen en levenswyzen ; wy zouden de hoofden der volkeren, de grooten dezer aarde, den staatsman, den krygsman, den koopman, den landman, den ambachtsman, kunnen aanwyzen, dat de godzaligheid al hunnen arbeid verzoeten, hunne zwarigheid verlichten kan, ja wy zouden kunnen aanwyzen, dat de *godzaligheid* in den tyd der jeugd, in gevorderde jaren en in den gryzen ouderdom vreugd, rust, vrede en troost kan beschikken.

Dan, dit alles thans daarlatende, zullen wy ons slechts, by deze en gene dingen bepalen, om de waarheid der stelling des Apostels te doen blyken. Welke zyn de voordeelen van dit tegenwoordig leven ? Men mag er althans onder rekenen het onwaardeerbaar voorregt eener goede gezondheid, eenen goeden naam en onbesmette achting, en zoo veel van de goederen dezer aarde, als tot onderhoud en verkwikking vereischt wordt. Ik zal dus aan myn oogmerk voldoen, indien ik bewys, dat de *godzaligheid*, ter bevordering van al deze voordeelen, zeer dienstig is.

1. De *godzaligheid* brengt zeer veel toe ter bewaring en versterking der gezondheid des ligchaams. De meeste krankheden worden geboren uit oorzaken, die door Gods wet afgekeurd worden. Ongeregelde driftvervoeringen, en 't toegeven aan dezelve, zyn al veel de natuurlyke oorzaken, die onze leemen hutten doen instorten. Hoe menig een brengt door eerzucht, gierigheid, nyd of wraakzucht gedreven, zyne dagen niet tot de helfte ? Hoe menig een snydt, door onmatigheid, ontucht of andere buitensporigheden zynen levensdraad door ; of is, ten minste, de oorzaak dat hy al vroeg een zwak, pynlyk, versleten en uitgemergeld ligchaam moet naslepen ? Waarlyk, hoe weinig daarop mag gelet worden, bevende leden, wankelende knieën,uitgeputte krachten, verzwakte ziels en ligchaamsvermogens, zyn niet zelden, de gewone vergelding, die de Satan hier reeds geeft aan hen, die hem het getrouwst hebben gediend. Doch de godzaligheid beteugelt de woedende driften, waardoor menigeen een moordenaar van zich zelven wordt. Zy ontrukt ons de wapenen, waardoor wy zinneloos ons zelven verwoesten. Zy pryst ons de matigheid aan. Zy leert ons onze ongeregelde hartstogten beteugelen. Zy gebiedt ons zachtmoedigheid, geduld en hoop te oefenen, zoo dat men immers met waarheid kan zeggen, " De vrees des Heeren vermeerdert de dagen, maar de dagen der goddeloozen worden verkort.—Spreuk. x. 27,

2. De *godzaligheid* is, *in de tweede plaats*, een gepast middel ter verkryging en bewaring van eenen goeden naam by anderen. Ik weet wel, de wereld is gewoon de godsvrucht te haten en te lasteren, maar ik weet ook tevens, dat menschen van een be-

proefd deugdzaam bestaan, zich de achting verwerven, ook van hen, die geen moed genoeg hebben, om hen na te volgen. Het is de godsvrucht eigen, zich te doen eerbiedigen, ook van zulken, die haar niet beminnen. Wie zal niet liever verbindtenissen aangaan, in onderhandelingen treden met menschen, die altoos trachten Gods wet voor oogen te houden, dan met zulken, die weinig schromen om goddelyke en menschelyke wetten te overtreden? Hoe afkeerig een mensch ook, voor zich zelven, van de *godzaligheid* moge zyn, hy kan in zyn hart daaraan zyne achting niet weigeren, en wat is dit anders dan eene soort van hulde, die men aan de *godzaligheid* bewyst? Zoo dat zy de ware weg is tot eenen goeden naam en achting in deze wereld.

3. De *godzaligheid* heeft, ook niet zelden, invloed op tydelyk vermogen; om dat te verkrygen, te vermeerderen of te bewaren; zy verwerft het vertrouwen van anderen, en baant dus den weg tot voorspoed, en zy paart den zegen Gods met onze wettige ondernemingen. Men staat somtyds verbaasd over zekere onverwachte omwentelingen; men kan niet begrypen, hoe sommige menschen in een schielyk verval geraken, wier schatten zich vleugelen maken, als die van eenen arend, en welker vermogen niet tot den tweeden of derden erfgenaam overgaat; maar er is zoo veel reden tot verwondering niet; het is, omdat er eene wakende Voorzienigheid is, die alles ziet en gade slaat: het is ook nu nog waarheid, (Spreuk. x. 22,) dat *de zegen des Heeren ryk maakt,* en het is niet minder zeker, dat er geen gepaster middel is, om den zegen des Heeren over onze eerlyke pogingen te verwerven, dan de beoefening eener ongeveinsde godzaligheid. De godzaligheid heeft de *belofte des tegenwoordigen* levens. Zy is van een uitnemend voordeel in al de omstandigheden onzer dagen, 't zy die treurig, 't zy die gelukkig en voorspoedig zyn. Zyn onze dagen, dagen van smarten, die ontstaan doorgaans of door de verzwakking onzer natuur, of uit de boosheid van anderen, of uit vrees voor den dood. In alle dezen kan de *godzaligheid* onze dagen dragelyk maken, de bitterheid van ons lot merkelyk verzachten. Onze natuur is broos, onze leemen hutten dreigen telkens in te storten, en waarschuwen ons om naar eene andere herberg om te zien. Dit stoort al veel het aardsch genoegen, baart zorgen, onrust, kommer. De *godzaligheid* kan dit verzachten; naar mate de " uitwendige mensch verdorven wordt, wordt door haar de inwendige van dag tot dag versterkt." Zy maakt ons van de aarde los, leert ons eerbiedig in Gods bestel berusten, doet ons op een beter leven vooruitzien, en vertrouwen, dat " wanneer het aardsche huis dezes tabernakels verbroken wordt, wy een gebouw by God zullen hebben, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen."

Eenen anderen ontvallen de voorregten, die dit leven kunnen veraangenamen. Onze natuur kan daarvoor niet ongevoelig zyn. Wie zal niet weenen over het verlies van eene geliefde Rachel, over het missen van eenen Jozef, eenen Jonathan? Wien zal het niet treffen met een Job al zyne bezitting te verliezen? De *godzaligheid* alleen kan zulke pynlyke wonden verzachten en genezen: zy leert met onderwerping des Heeren hand, 't zy die slaat of streelt, te kussen en met Job zeggen, "zouden wy het goede van God ontvangen en niet ook het kwade? De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zy geloofd. Uw wil, o God, geschiede!"

Die wederom gaat onder den druk gebogen; hy staat de boosheid van wreede en magtige vyanden ten doel: hy wordt onverdiend gelasterd, strikken worden hem gespannen, list en geweld, openbare en verborgen haat vereenigen zich tegen hem. De *godzaligheid* alleen, kan hem onder dit alles opbeuren; hy aanbidt ook in dezen den verborgen weg zyns Gods, hy troost zich, "zyn getuige is in den hemel, zyn wezenlyk goed is boven het bereik zyner vyanden, zyn beste deel kan hem niet ontnomen worden, en dus gemoedigd "roemt hy ook in de verdrukkingen."

Eindelyk, mag men onder de oorzaken, die angstvallige ongerustheid veroorzaken, ook tellen, de vreeze des doods. Ook tegen wil en dank vertoont zich somtyds die koning der verschrikking aan ons. De natuurling ontstelt zich en beeft. Zyn hart is beroerd, zyn angst neemt toe, naar mate hy dien geduchten bode der eeuwigheid ziet naderen; doch de *godzaligheid* geeft ook, tegen dit vervaarlyk gezigt, gronden van troost aan de hand, en leert zeggen, "Christus is myn leven, sterven myn gewin." Ontneemt de dood den godzalige al zyn aardsch genoegen, hy ontheft hem ook van al zyne plagen, bevrydt hem van de zonden, vereenigt hem onafscheidelyk met zynen God, en by gevolg, *de godzaligheid* is het beste hulpmiddel tegen al de ongemakken dezes levens."

Ja maar de godzaligheid is ook van zeer groot nut, in onze voorspoedige dagen, wanneer het ons gegund wordt het aangename van dit leven, en in eene ruime mate, te genieten. Juist die voordeelen stellen ons aan vele verzoekingen bloot, en spannen ons gevaarlyke strikken. De godzaligheid alleen kan ons dezelve doen vermyden, ons herinnerende, dat al het ondermaansche ydel is; ons waarschuwende, het hart daaraan niet te verslaven, om, in dit genot, onze geestelyke behoeften niet te vergeten, en altoos te bedenken, dat ons wezenlyk goed in den hemel is, en dus ook hier reeds, *daar* ons hart behoort te zyn. Liet de tyd het toe, men zoude nog uit andere gronden kunnen toonen, dat de godzaligheid de belofte heeft des tegenwoordigen levens.

Zy matigt en bestiert onze driften, die voor menig mensch zoo verderfelyk zyn. Waartoe verleidt menig een niet de zucht tot grootheid? welke schandelyke wegen doet de geldzucht wel niet inslaan? welke doodelyke gevolgen werkt eene ingevolgde wraakzucht niet? Dit alles kan de godzaligheid ons doen vermyden. Die gebiedt ons vergenoegd te zyn met hetgeen wy zyn; vernederd te worden, en ook overvloed te hebben. Den toorn geene plaats te geven; liever ongelyk te lyden, dan het anderen aan te doen; ook onze vyanden lief te hebben, voor hen te bidden, en alles over te laten aan Hem die regtvaardiglyk oordeelt. De *godzaligheid* verwekt vrede in het geweten. Zonder deze is een mensch, allerongelukkigst; in het midden van zynen aardschen voorspoed, verwekt het voorledene by hem wroeging, het tegenwoordige ongerustheid, het toekomende akelige schrik. By eenen *Belszasar*, in al den praal zyner heerlykheid, doen *eenige* letteren, die zich aan den wand vertoonen, den glans zyns aangezigts veranderen, zyne gedachten hem verschrikken, de banden zyner lendenen los worden en zyne knieën tegen elkander stooten. De godzaligheid ontheft ons van zulke folteringen, doet ons bedaard, alle aardsche wisselvalligheden afwachten, boezemt gronden van troost in, die standhouden, al veranderde de aarde hare gedaante, en al wierden de bergen verzet in het harte der zee.

Voegt hier nu nog by dat het de godzaligheid is, die ons bemoedigt ook in de ure des doods. Angst en benaauwdheid beroeren den wereldling, wanneer hy slechts aan dood en eeuwigheid gedenkt. Doch de godzalige merkt den dood als zynen besten vriend aan; gaat hem te gemoet, verblydt zich dat zyn stryd ten einde loopt, reikhalst naar de rust, die voor hem bereid is, en met den laatsten polsslag, roept of zucht hy uit, "Op uwe zaligheid wacht ik, o Heere." Vereenigt nu eens dit alles, en oordeelt dan of het niet als voldingend bewezen mag worden aangemerkt, *dat de godzaligheid tot alle dingen nuttig is en de belofte heeft des tegenwoordigen levens.*

Nu zoude ik nog moeten aanwyzen, *dat de godzaligheid ook de belofte heeft des toekomenden levens;* dan dit behoeft geen bewys. Wie weet niet, dat de godzaligen hier namaals zullen geroepen worden tot het genot van een *alleruitnemendst zeer groot en eeuwig gewigt van heerlykheid?* Dat zy daar zullen smaken verzadiging van vreugde voor Gods aangezigt, en liefelykheden aan zyne regterhand? Dat hen daar eene zaligheid wacht, die geen oog heeft gezien, geen oor heeft gehoord, en die nimmer in eens menschen hart is opgekomen?

Dit alles nu dringt de Apostel nog nader aan, zeggende, vs. 9, *Dit is een getrouw woord, en aller aanneming waardig.*

Deze wyze van aandrang is Paulus eigen, en hy gebruikt die

meermalen ter inboezeming van waarheden, die hy van groot gewigt en aanbelang rekent.

Hy geeft hiermede te kennen, dat de leer die hy had voorgedragen, was *getrouw*, dat is zeker waarachtig, zoo blykbaar dat men dezelve slechts in haren aard behoefde te beschouwen, om van de echtheid der gronden, waarop zy steunde, overtuigd te zyn, en waartegen niets met eenigen schyn van rede konde worden ingebragt.

Maar zy was ook aller *aanneming waardig*; zy verdiende met eerbied en hoogachting omhelsd te worden: daarin had ieder het grootste belang. Deze te verwerpen, was het wezen van het Christendom verzaken. Het was elks onvermydelyke pligt, om die leer niet alleen met den mond te belyden, maar ook met het hart te gelooven, met den wandel te betrachten, en zich dus te *oefenen tot godzaligheid*, wilden zy de daarmede verbonden belofte van derzelver uitnemende *nuttigheden, hier* en *hiernamaals* genieten.

Is het dus hiermede gelegen, hangt van de regte kennis en betrachting der godzaligheid, onze welvaart in dit en in 't leven hiernamaals af,—

A. Welke eene ruime dankstof heeft men dan niet aan de Goddelyke goedheid, wanneer deze, in den weg der voorzienigheid, gepaste middelen beschikt om zich in de godzaligheid te kunnen oefenen? Deze middelen zyn onder ons overvloedig. Wy hebben het gebruik van die gewyde orakelen, die de zuivere leer der waarheid behelzen, die naar de godzaligheid is. Wy hebben de openbare prediking van de zaligmakende genade Gods, die ons onderwyst, "om matig, regtvaardig en godzalig te leven in deze tegenwoordige wereld." Hier komen nog by, byzondere gelegenheden, die, wanneer zy regt gebruikt worden, tot oefeningen van ons zelven en anderen in de godzaligheid kunnen dienen, gelyk onder andere ook deze is, in welke wy ons thans bevinden, en dat voor de eerste maal in dit opzettelyk tot zulk een lofwaardig oogmerk gestichte gebouw. Dit behoort een ieder, die in de bevordering van ware godzaligheid belang stelt, dankbare harten en stemmen te doen opheffen tot dien God, door wiens gunstig bestier, gelyk zoo vele andere goede gaven, zoo ook deze ons onverdiend geschonken worden; waarlyk, wy zyn te gering dan alle die trouwe en weldadigheid, die de Heere, ook in dezen, aan ons bewyst. Dankbare gedachtenis zy ook hun toegewyd, die in de hand der Voorzienigheid de weldadige werktuigen zyn geweest, waardoor dit huis tot zulk een heilzaam oogmerk is tot stand gebragt. De Heer doe denzelven vergelding door eene dubbele mate van de beste zyner zegeningen, en make hen tot getuigen, dat het mede dienen moge om de *godzaligheid*, zoo in hen, als by

anderen, meer en meer te bevorderen en te volmaken, zoo dat zy, zelfs aan deze zyde der eeuwigheid, tot sprekende bewyzen mogen dienen, dat inderdaad de "*godzaligheid tot alle dingen nut is en de belofte heeft zoo van dit als van 't toekomende leven.*" Ook behoort vooral by hen, die ooit uit deze byzondere avondoefeningen, voor zich zelven, eenige opwekking of nut gehad hebben, de gedachtenis in zegening te blyven van hen, die tot hiertoe, met eene zoo blymoedige, als onvermoeide goedwilligheid, hunne woningen tot deze byeenkomsten hebben doen dienen. Ook deze arbeid hunner liefde klimme op tot Hem, die getrouw is! Hy beware, Hy versterke, Hy ondersteune hen in den gevorderden ouderdom hunner jaren! Hy make hen nog in den gryzen ouderdom bekwaam, om vruchten der godzaligheid te dragen, en na hier den raad des Heeren te hebben uitgediend, worde hun, als zulken die naar hun vermogen hebben zoeken wel te doen aan den Heer en aan zyn Huis, een ruime ingang vergund in het eeuwig Koningryk onzes Heeren en Zaligmakers Jezus Christus.

B. Dan om ons nog eenige weinige oogenblikken by ons zelven te bepalen,

Behooren wy uit het verhandelde te leeren, welk het voorname doel der *oefeningen* van eenen Christen behoort te zyn, namelyk zich te *oefenen tot godzaligheid.*

En hier behoort ieder wel toe te zien, dat men zich zelven niet misleide en voor *oefeningen tot godzaligheid* houde, welke, wel beschouwd zynde, op hun best maar *ligchamelyke oefeningen* verdienen genoemd te worden, welke de Apostel verklaart van weinig nut te zyn.

Wat is, myne vrienden, het oogmerk waartoe gy, 't zy de openbare, 't zy ook de byzondere godsdienstige byeenkomsten, bywoont?

Is het u daarmede waarlyk te doen, om u tot *godzaligheid te oefenen?* Hoe hartelyk wenschte ik dit, op goede gronden, van allen, die hier tegenwoordig zyn, te mogen veronderstellen. Maar is er niet maar al te veel reden, om te vreezen, dat er velen zyn, die 't uitwendig gezet bywonen van zulke, 't zy dan openbare, 't zy meer byzondere byeenkomsten, voor de godzaligheid zelve houden, en zich daarop gerust stellen? Daar toch dit, op zich zelf, niet meer dan eene *ligchamelyke oefening is!* waarin men somwylen zeer gezet en yverig kan zyn, en echter nog niets van de ware *godzaligheid* bezitten?

De beste proeve is, dat ieder zich zelven gestrenge rekening afvordere, of het hem waarlyk daarom te doen is, of het niet maar is, om den naam en schyn van godzaligheid te hebben, dan om dezelve te betrachten. De godzaligheid, zagen wy, bestaat niet in deze of geene uitwendige pligtsbetrachtingen: zy is ge-

legen in de kennis, hoogachting, eerbiedige vrees en hartelyke liefde Gods. Zy moet haren invloed betoonen op ons gansche bestaan, op onze levenswyze; zy moet ons bestieren in al onze, hetzy openbare, hetzy verborgene verrigtingen, om *en* in onze woorden, *en* in onze daden, de voorschriften der godzaligheid in het oog te houden en te volgen. Wanneer het ons niet daarom te doen is, om ons zedelyk gedrag, hoe langer hoe meer te verbeteren, dan zyn onze oefeningen, hoe sehoon zy zieh ook mogen voordoen, geene oefeningen tot godzaligheid, maar niet meer dan ligchamelyke oefeningen, of gelyk het elders genoemd wordt, het aannemen van eenen schyn en gedaante van godzaligheid, waarvan de kracht verlooehend is.

Wenscht gy inderdaad *godzalig* te zyn, en hoe langer hoe meer te worden? Is uwe ziel vervuld met ontzag en eerbied voor dien God, die uw hart doorziet, die u gade slaat? Is er in uw binnenste een beginsel van kinderlyke vreeze, die u altyd doet bezorgd zyn om God of zyn gebod niet te beleedigen, maar zyne goedkeuring te mogen wegdragen? Is liefde tot God het voorname beweegrad uwer werkzaamheden, en heeft dit invloed op uwe denk- en handelwyze? Of heeft liefde tot het aardsche by u de overhand, en luistert gy meer naar de stem van uitwendig voordeel en tydelyk belang, dan naar hetgene gy aan God, aan zyne wet, en aan zyne dienst verschuldigd zyt?

Gedenkt, myne waarde Vrienden, dat de godzaligheid ons naar eenen God wyst, die, niet gelyk de mensch, aanziet, dat voor oogen is, maar die het harte aanziet, en wat wy van ons zelven, wat andere menschen van ons mogen denken, "die alleen, die den Heer pryst, die is beproefd."

Welaan, oefent u tot godzaligheid; maakt gebruik van alle middelen, die u daartoe kunnen bevorderlyk zyn, en dus ook van onze onderlinge, hetzy openbare, hetzy byzondere byeenkomsten: En bidt dat de Heere dezelve aan uwe zielen heilige! Waarlyk, buiten de godzaligheid zult gy te vergeefs op een gelukkig leven, hier of hiernamaals hopen, maar by de godzaligheid is het te vinden. Deze is tot alle dingen nut. Zegt of denkt niet by u zelven: hebben dan godzaligen, zoowel niet in dit leven hunne plagen, hunne kwellingen, hunne onrust en smarten, als zy, die de godzaligheid verwaarloozen? Maar zacht, geliefden, gy moet onderscheid maken tussehen plagen en smarten, en tusschen de onrust, het ongeduld en de mismoedigheid onder dezelve. Van de eerste zyn godzaligen niet altoos vry. Dit is hun ook nergens beloofd, integendeel, hun zyn vele wederwaardigheden en tegenspoeden voorspeld. Maar dit hebben zy boven den wereldling vooruit, dat zy hunne plagen met veel meer bedaardheid kunnen wegdragen. Zy hebben daartegen veel

betere troostgronden. En wanneer hy, wiens deel in dit leven is, byna wanhoopt, zoo kan de godzalige roemen in de verdrukking, omdat hy eene hoop heeft die hem niet beschaamt. En daarom, om uwer tydelyke en eeuwige welvaart wil, *oefent u zelven tot godzaligheid.*

Mag ik my niet vry op ulieder getuigenis beroepen, godzaligen! wier zuivere toeleg het is, om u door de liefde en vrees des Heeren te laten bestieren?

Is het niet waar, dat de godzaligheid eene rust in de ziel te weeg brengt, die de wereld en al hare volheid niet kan schenken? Is het niet waar, dat in de godzaligheid troostgronden liggen opgesloten, die gy te vergeefs elders zoudt zoeken? Dat zy het is die u bekwaam maakt, om de slagen van hetgeen men geluk of ongeluk in de wereld noemt, bedaard te kunnen dragen? Dat zy u in staat stelt om, of in voorspoed, of in tegenspoed, u zelven te bezitten, en noch door het eene opgeblazen, noch door het andere, al te neerslagtig of moedeloos te worden?

Welaan, oefent dan ook gy, vooral *u zelven* meer en meer tot de godzaligheid, en tot de betrachting der verschillende pligten, die dezelve van u vordert. Houdt die altoos in alles, wat u ook mag overkomen, voor oogen. Laat ze in uw hart wonen, en in al uwen wandel doorstralen. Toont het, tot beschaming en overtuiging van de wereld, dat gy in de beoefening derzelve hier reeds een wezenlyk geluk en genoegen smaakt. Dat zy het is, die u in voorspoed dankbaar, in tegenspoed lydzaam en vertrouwende maakt. In beiden u meer en meer aan uwen God verbindt. Laat zoo uw licht schynen voor de menschen, opdat, onder de zegen des Allerhoogsten, ook anderen tot het onderzoek en omhelzen van de godzaligheid mogen worden aangespoord.

Troost u, godzaligen, hoe meer gy in de godzaligheid vordert, hoe meer gy by eigene ondervinding zult overtuigd worden, dat *zy tot alle dingen nut is.*

Zy heeft de belofte van dit tegenwoordig leven. Hoe meer gy daarin vordert, hoe meer gy derzelver aangename vruchten zult smaken, en door het goed getuigenis van uw geweten, eene rust en kalmte des gemoeds gevoelen, die de wereld niet kent noch geven kan.

De godzaligheid zal u alles doen te boven komen. Daarin zult gy uitkomst, troost en hoop vinden, die u tot opbeuringen zullen verstrekken, ook in de zwaarste wederwaardigheden.

Gy moogt verdrukt, doch zult niet benaauwd worden, twyfelmoedig, doch niet mismoedig, vervolgd doch niet verlaten, ter neder geworpen, doch niet verworpen worden. Vooral *de godzaligheid* heeft de *belofte van het toekomende leven.* Stervende zult gy eerst regt beginnen te leven, om in te gaan tot de ware rust, tot dien

vrede, die dan nimmer zal kunnen gestoord worden. Al wat hier nog gebrekkig en ten deele is, zal daar volmaakt zyn. Daar zullen het niet slechts beloften ; het zal de volle vervulling derzelve zyn.

O zalig volk! my dunkt ik hoor reeds de hemelkoren dit juichgezang aanheffen: Doet de poorten wyd open, opdat het regtvaardig volk door dezelve inga; hetwelk de getrouwigheden bewaard heeft—*Amen*.

HET GELOOF, EENE GAVE GODS.

(Vervolg van bladzyde 203.)

Deze gestaafde waarheid zal nog meer versterkt worden, als wy daarby overwegen, dat de Apostel een woord gebruikt, hetwelk het genadige, het onverdiende en vrywilige van dit geschenk, zeer krachtig uitdrukt, zeggende, gelyk er in 't Grieksch staat: *Gy zyt* BEGENADIGD TE GELOOVEN in Christus, dat is, gelyk het vertaald wordt, 't is u uit GENADE GEGEVEN.

Deze leer der Heilige Schrift wykt dus af van het begrip van die allen, die willen, dat God den mensch het geloof schenkt, uit aanmerking van eenigen prys of hoedanigheid in ons, waardoor men zich, zoo al niet door verdienste, ten minste by wyze van welvoegelykheid, het geloof waardig maakt. Immers, al hetgeen *uit genade* geschiedt of gegeven wordt, sluit allen prys of bevoegdheid uit.

Zy, die daar henen willen, beroepen zich, of op zekere voorafgaande goede hoedanigheden, of op volgende goede werken, van God vooruit gezien, en te voren in aanmerking genomen; uit kracht van welke, hetzy voorafgaande, hetzy volgende goede hoedanigheden, God denzulken het geloof zou schenken.

Het is niet moeyelyk, overtuigend te toonen, dat zoowel het een als het ander regelregt van Gods woord afwykt, en tegen den aard der zaak en de ondervinding inloopt.

I. Misschien grondt gy de gave des geloofs op voorafgaande goede hoedanigheden, en zegt: Het geloof, ja, is eene gave Gods, maar eene gave, welke Hy alleen vereert aan diegenen, die hunnen vryen wil goed gebruiken, wel aanleggen: dit goed gebruik van den eigen wil, uit hoofde van de bekeering, vernedering, berouw, zelfverloochening enz. die hetzelve voortbrengt, is de voorbereiding en de grond, welke den mensch bevoegd maakt, om aanspraak te hebben op het geloof, hetwelk God dan ook, by wyze van welvoegelykheid, daarop laat volgen, en in dien zin schenkt.

Gy geeft misschien ook daarby het goed gebruik of de opvolging van het licht der natuur, tot eene voorwaarde van het geloof op, waaraan de gave des geloofs als eene verdienste van welvoegelykheid verbonden is.

Maar, hoe kan deze denkwyze bestaan met de leer des Apostels, die het geloof voorstelt als eene gave uit loutere genade? Daar integendeel, volgens de genoemde onderstelling, het geloof niet een genadig geschenk, eene vrye gifte zou zyn, welke voor niet gegeven wordt; maar eene soort van belooning, ingevolge van zekere voorwaarden of voorbereidingen van 's menschen zyde. 1. Dit loopt in tegen eene blykbare grondstelling des Bybels. Indien het waar is, hetgeen de Apostel leert, Heb. xi. 6, *Dat het zonder geloof onmogelyk is Gode te behagen*, en daarom, dat al wat niet *uit het geloof voorkomt, zonde is*, Rom. xii. 24; hoe is het dan mogelyk, dat een mensch, eer hy het beginsel des geloofs heeft, en daaruit werkzaam is, iets zou kunnen doen, uit aanmerking van hetwelk het Gode zou betamen, in een weg van welvoegelykheid, hem het geloof te schenken? Dan onderstelt gy immers, dat men zonder het geloof, dat is, eer men eenig beginsel des geloofs in zyn hart ontvangen heeft, reeds goede werken verrigten en Gode behagen kan; en dat het geloof daartoe niet noodzakelyk is. Maar dit is, volgens de uitdrukkelyke leer des Apostels onmogelyk, en onwaarachtig. Hoe toch zou het mogelyk zyn, dat daden, welke noch uit een goed beginsel, noch op de regte wyze, noch tot het regte einde geschieden, en dus in den grond zondig zyn, God zouden verpligten of bewegen, om dezelve met dat uitnemend geschenk, met die allergrootste gave, het geloof, te vereeren, langs een weg van welvoegelykheid?

2. Ook steunt dit op eene valsche onderstelling. Indien het inderdaad plaats had, dat een mensch, uit zich-zelven, de genade kon voorkomen met zyne goede werken en geschiktheden, indien hy zonder voorkomende genade eene goede gezindheid in zich zelven had, en die te werk stelde op eene Gode behagelyke wyze; dan zou het genoemde verband, met eenigen schyn, kunnen beweerd worden: maar het tegendeel is waarachtig. De ware liefde tot God is, door de zonde, uit het hart verbannen. De eerste goede bewegingen, die in het hart ontstaan, worden door den Geest Gods opgewekt. Het is hierom, *niet des genen die wil, noch des genen die loopt*, te weten, in den regten weg, uit zich zelven, om de genade voor te komen, en met zyn willen en loopen te verkrygen; want dan kon er niemand uit het gevallen Adamskroost te regt komen, omdat er niemand is, die eer hy door Gods genade opgewekt en getrokken wordt, wil en loopt, gelyk hy behoorde, maar integendeel allen, tot een toe afgeweken, te zamen onnut

geworden zyn, zoo dat er *niemand is, die goed doet, ook niet tot één toe,* Rom. iii. Hierom is het, en het kan niet anders zyn, *dan alleen des ontfermenden Gods,* Rom. ix. Al de goede bewegingen en werkzaamheden, de zoogenoemde voorbereidingen, welke men voor het geloof onderstelt, of meent te vinden, gelyk by den heidenschen hoofdman Cornelius, by de Cananesche vrouw, die eene heidin was; en welke men in de dagelyksche ondervinding ook nog by sommigen meent te ontdekken; al deze bewegingen, begeerten, werkzaamheden, zoo zy in den grond goed en Gode behagelyk zyn, zyn reeds het beginsel des geloofs, werkingen van den geest des geloofs in 't hart verwekt, die wel het uitgewikkeld geloof, waardoor men het gansche getuigenis Gods tot volkomen berusting en vrede des gemoeds erkent en omhelst, kunnen vooruitgaan, maar altoos een beginsel van een levendig geloof onderstellen, waaruit deze dingen voortkomen. Vergelykt hiermede de uitspraak des Zaligmakers, over de zoo even genoemde Cananesche vrouw, die zonder eenige belofte in haar geval, enkel door het vertrouwen op de magt en menschlievendheid van Jezus, van wien zy by geruchte gehoord had, tot Hem gedreven werd: en, in weerwil der schynbare afwyzingen, by Hem aanhield; waarover Jezus dit getuigenis gaf, Matt. xv.: "Vrouw, groot is uw GELOOF."

Er is dan geen grond vooraf in den mensch te vinden noch te bedenken, waarop hy zich het geloof zou kunnen waardig maken, en God zoodanig zou kunnen voorkomen, dat het Hem zou betamen, in een weg van welvoegelykheid, het beginsel des zaligmakenden geloofs in te storten. Er is niemand, die God in dezen zin eerst iets zou kunnen geven, opdat het Hem met de gave der genade, als eene welvoegelyke belooning, zou vergolden worden, Rom. xi. 34. Neen; het allereerste beginsel, waaruit eenige waarlyk goede en Gode behagelyke werkzaamheid kan voortkomen, is de genade des geloofs. "Zonder het geloof is het onmogelyk Gode te behagen, want die tot God komt, moet gelooven dat Hy is, en een belooner is dergenen die Hem zoeken," Hebr. xi. 6.

De gave des geloofs kan dus niet gegrond zyn op eenige voorafgaande redelyke hoedanigheden, of goede beginselen in den mensch, maar ditzelfde geloof, in deszelfs grondbeginsel beschouwd, is het eerste goede beginsel in den mensch, waaruit de bekeering, de liefde, en alle verdere goede hoedanigheden en werkzaamheden moeten voortkomen; by gevolg, is dit geloof eene gave Gods, die uit *loutere genade*, om niet, dat is, zonder opzigt tot eenige voorafgaande goede hoedanigheden, geschonken wordt.

II. Maar zou men echter niet mogen denken, ofschoon er voor het geloof niets goeds in den mensch zy, waardoor hy zich hetzelve waardig maken kan, dat God echter de gave des geloofs alleen

schenkt op grond van een voorgezien goed gebruik van hetzelve? Maar,—vooreerst, dan zou 't geloof niet louter *uit genade* gegeven worden, maar uit aanmerking van, en om iets, 't welk als de prys zou zyn, waarmede deze gave zou betaald worden, die zoo lang, als het ware, slechts op rekening, werd uitgegeven. Zoodra die rekening voldaan, die prys betaald was, zou een geloovige gerekend moeten worden zyn geloof, volgens den vooruitbedongen en nu betaalden prys, als zyn wettig eigendom te bezitten. Eene denkwyze, welke de krachtige uitdrukking des Apostels ontzenuwt, de gansche leer der H. Schrift verkracht, en de ondervinding van alle ware geloovigen tegenspreekt, die allen uit éénen mond uitroepen, "Niet ons, o Heere! niet ons, maar uwen naam zy de eer!"—Ten andere, stoot deze gedachte zich zelve om ver. Want dit voorgezien goed gebruik van de gave des geloofs kan niet anders beteekenen, dan dat God voorzag, dat deze of die met het geloof begiftigd, daardoor Hem zal liefhebben, de naasten beminnen, de deugd betrachten, en getrouw zyn aan het geschonken licht; wel niet *volmaakt*, zonder gebrek en struikelingen, maar zoo veel de staat van tegenwoordige zwakheid en onvolmaaktheid toelaat, en ten minste *opregt*. Maar wat zegt dit toch? De genade des waren geloofs in Christus Jezus is van zulken aard, dat elk, die dezelve in waarheid bezit en in zyn hart heeft, daardoor wordt aangespoord, bekwaam gemaakt, en met de grootste begeerte innerlyk gedrongen, om vruchten der dankbaarheid voor te brengen: hy kan buiten dat niet leven, niet tevreden zyn: "Een iegelyk," zegt Johannes, "die gelooft," die met zyn hart, in waarheid, met betrekking en toeëigening tot zich zelven gelooft, "dat Jezus is de Christus, die is uit God geboren," 1 Joh. v. 1. "En die uit God geboren is, zondigt niet" enz. Men kan derhalve het geloof des harten in niemand onderstellen, zonder tevens de liefde en godsvrucht, als deszelfs eigenaardige vruchten, daarby te erkennen. By gevolg, indien het voorgezien goed gebruik des geloofs de oorzaak ware, om welke God dezen of dien het geloof schonk, zoo zou Hy hetzelve aan alle menschen moeten geven, naardien het uit den aard der zaak voortvloeit, dat niemand dergenen, wien in waarheid dat geloof gegeven wordt, hetzelve kwalyk zal gebruiken, en geene vruchten des waren geloofs voortbrengen.—Voegt er nog by, dat al de vruchten des geloofs, zoowel als het geloof zelve, gaven en werkingen zyn van Gods genade. Zoo er iets ware, waarop een geloovige roem zou kunnen dragen, of 't welk in aanmerking zou kunnen komen als eenige terugwerkende waardigheid of verdienste, het zou zyn het martelaarschap. Maar dit zelve wordt aan de genade toegeschreven, door welke het hem *gegeven* was, en werd, zoowel voor Jezus te lyden als in Hem te gelooven.

Wy moeten dus erkennen, dat het alleen Gods vrye gunst, en

onverpligte genade is, en geenszins het opzigt op eenig voorleden of toekomend goed werk of goede gesteldheid in den mensch, welke God beweegt om hem het geloof te geven. Hy geeft het geloof, niet *om*, maar *tot* het regt gebruik zyner genade. Het goed gebruik, het wel aanleggen des geloofs, is het einde en uitwerksel, maar geenszins de oorzaak zyner gave. Het blykt dan in waarheid, en in alle opzigten, dat het geloof eene vrye gifte is; daarom zegt ook de Apostel, dat het " uit genade gegeven is in Christus te gelooven."

Het derde, dat ons van den Apostel hier geleerd wordt, is het byzondere van deze genadegifte. *U*, zegt de Apostel, *is het gegeven*. Het is een byzondere gunst, een voorregt, waarmede zy van den hemel verwaardigd waren. Indien de genade des geloofs, of de genoegzame kracht en het vermogen om te gelooven, algemeen ware, ten minste, zich uitstrekte tot allen, tot wier kennis het Evangelie komt, en door 't Evangelie zelf werd medegedeeld, dan kan immers *datgeen*, wat den eenen, die gelooft, van hem, die ongeloovig blyft, *onderscheidt*, niet *Gods gave* zyn; want die gave wordt, volgens die onderstelling, aan *allen gelykerhand* uitgedeeld, in dezelfde mate, waarin het Evangelie tot hunne kennis gebragt wordt. Dat sommigen dit Evangelie gelooven, kan dan niet onmiddelyk aan de gave, maar moet aan den goeden wil, en aan het vermogen van den mensch zelven, worden toegeschreven, die door het goed gebruik van de algemeene genade, zich van anderen onderscheidt, die, bedeeld met dezelfde gave, met dezelfde kracht en genade, nogtans ongeloovig blyven, en 't Evangelie verwerpen. Maar als het dus met de zaak gelegen was, dan had Paulus wel kunnen en moeten zeggen, *gylieden gelooft in Christus, door de genade Gods;* maar nimmer kon dan eigenaardig gezegd worden, *ulieden, is het* gegeven te gelooven; aangezien hun daarmede niets anders, niets meer, gegeven was, dan aan allen gegeven ware, ook aan zulken, die niet gelooven. Dan kwam de vraag geheel niet te pas, welke de Apostel elders doet, en als eene ontwyfelbare zaak aan elks geweten ter beantwoording overlaat, zeggende: " Wie onderscheidt u, of wat hebt gy, dat gy niet en hebt ontvangen?" Inderdaad, de zaak is onloochenbaar. Hoe kan het duidelyker gezegd worden, wat kan men overtuigender begeeren, dan 'tgeen de Apostel hier uitdrukt, en allerwege in Gods woord geleerd en bevestigd wordt? Vergelyken wy hiermede nogmaals het tweevoudig gezegde van den Zaligmaker, Joh. vi. 44, " Niemand kan tot my komen, ten zy de Vader hem trekke," vs. 45, "Een iegelyk, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot my." Nu is het zeker, dat niemand dergenen, die ongeloovig blyven, tot Christus komen; even zeker is

het derhalve, dat niemand hunner het in dien zin van den Vader gehoord en geleerd heeft, en by gevolg, dat dit eene *gave*, eene vrywillige gifte is, waarmede Hy de ware geloovigen alleen begenadigd heeft.

Wy besluiten dan, dat te gelooven in Jezus Christus eene onderscheiden gave is van Gods genade, aan die genen gegeven, die metterdaad gelooven, en daardoor als begenadigden openbaar worden. En diezelfde genade, waarmede God, uit grondelooze barmhartigheid en goedertierenheid, hen by aanvang begunstigt, en beweegt tot het geloof, doet hen ook volharden. Zonder dezelve zouden zy even zoo weinig bekwaam zyn om te volharden als om te gelooven. Dit brengt de Apostel hier met één onder 't oog, door beide deze zaken te vereenigen, en op dezelfde wyze aan Gods genade toe te schryven: "Ulieden is het uit genade gegeven in de zaak van Christus, niet alleen in Hem te gelooven, maar ook voor Hem te lyden."

(Het vervolg hierna.)

VOORZEGGING DES HEILANDS AANGAANDE DE VERWOESTING VAN JERUZALEM.

(Vervolg van bladzyde 207.)

Toen onze Heiland, nu gereed staande, om zynen bitteren doodskelk te drinken, den volstrekten ondergang van Jeruzalem en deszelfs Heiligdom voorspeld had, waren zyne leerlingen zeer begeerig om nog meer van deze gebeurtenissen te weten, en wanneer en hoe dezelve zouden plaats hebben; doch vonden het niet voegzaam hunnen Heer deswege als nog nader te ondervragen, bedenkelyk om het gedrang der menigte rondom Hem; derhalve nemen zy eene andere en betere gelegenheid daartoe waar, als hy, namelyk op den Olyfberg gezeten was; van waar hy stad en tempel konde overzien; en daar zy in het byzonder nu tot Hem komen en Hem verzoeken, vs. 3, hun te zeggen, wanneer deze dingen zyn zouden; en welk het teeken zyner toekomst en van de voleinding der wereld zyn zoude? handelt de Heiland van de teekenen zyner toekomst en van Jeruzalems verwoesting, van het 4de tot 31ste vers ingesloten in Matth. xxiv, en verstaat by teekenen, de omstandigheden en toevallen, of byzondere onvoorziene gebeurtenissen, die deze groote omwenteling van zaken voorgaan, opvolgen en verzellen zouden.

Het zich voordoen van valsche Christussen, zoude, zegt de Zaligmaker, het eerste teeken zyn van zyne toekomst. "Deze

zouden er velen verleiden, maar zy hadden toe te zien, dat zy er niet door verleid werden, vs. 4, 5. Hiermede begint de Heiland by al de Evangelisten, en gebruikt meest overal dezelfde woorden; by Lucas alleen wordt er bygevoegd, dat de tyd naby gekomen was; en waarlyk, binnen weinig tyds begon dit gedeelte der voorzegging vervuld te worden. Want, kort na Christus dood, stond Simon de Toovenaar op, die de zinnen van het volk van Samaria verrukte, zeggende, dat hy wat groots was, zoo dat zy, van den kleinsten tot den grootsten, hem aanhingen, zeggende, deze is de groote kracht Gods," Hand. 2, 9, 10; want hy beroemde zich by de Joden, alsof hy de Zoon Gods ware. Van denzelfden geest en karakter was ook Dosithius, de Samaritaan, die voorgaf dat hy de Christus was, door Mozes voorzegd. Onder de regering van Claudius, omtrent twaalf jaren na den dood van den Zaligmaker, ten tyde als Fadus landvoogd van Judea was, stond er zeker bedrieger, met name Theudas, op, die eene groote menigte volks bewoog, om hem, met het beste dat zy bezaten, naar den Jordaan Stroom te volgen; voorgevende dat hy een Profeet ware, die de rivier, ten hunnen doortogte, zoude doen van een scheiden, en dus sprekende, zegt Josephus, bedroog hy er velen. Doch Fadus zond eene bende ruiters tegen hem, die, hen onverhoeds aanvallende, verscheiden hunner doodde, velen gevangen nam, ook Theudas levendig greep, wien zy het hoofd afsloegen, en dat te Jeruzalem bragten. Weinige jaren later, onder de regering van Nero, en onder het Stadhouderschap van Felix, waren deze bedriegers zoo menigvuldig, dat velen hunner op elken dag gegrepen en gedood werden. Zy misleidden een groot aantal volks, die nog op de komst van hunnen Messias hoopten: en derhalve mogt de Heiland zyne discipelen wel te regt waarschuwen, om tegen zulke verleiders op hunne hoede te zyn.

Het naastvolgende teeken, hetwelk de Heiland van zyne naby zynde komst opgeeft, bestaat in eene reeks van verscheidene verschrikkelyke rampen, als oorlogen en geruchten van oorlogen, hongersnooden, pest en aardbevingen, op verscheidene plaatsen (zie vs. 6, 7.) En in overeenkomst met deze voorzeggingen, waren er ook oorlogen en geruchten van oorlogen ten dien tyde: gelyk blykt uit al de Geschiedschryvers van dien tyd, en in het byzonder van Josephus; waarvan al de byzonderheden onmogelyk op te tellen zyn, ten ware men het grootste deel van zyne geschiedenissen der Joodsche oorlogen wilde uitschryven. In het byzonder waren het geruchten van oorlogen, toen Caligula, de Romeinsche Keizer, gelastte zyn standbeeld in den Tempel te Jeruzalem te plaatsen, hetwelk, toen de Joden dit weigerden, reden genoeg voor den dwingeland was, om hen, die by de weigering bleven volharden, eenen oorlog aan te doen; waarvoor zy dermate

vreesden, dat zy hunne landen onbeploegd lieten liggen; hoewel de schrik hiervan haast verdween, door den regt tydigen dood van dien wreeden Romeinschen alleenheerscher.

Daar benevens wordt er gezegd, *dat volk tegen volk zoude opstaan.* Christus verklaart hier, dat er grooter verwarringen en onlusten dan deze onder Caligula, in de latere tyden van Claudius, en onder de regering van Nero hen treffen zouden. Volk tegen volk zou dan beginnen tweedragt aan te rigten, aanvallen beginnen, en slagtingen onder de Joden maken, zoowel als onder andere volken, die met hen dezelfde steden bewoonden; gelyk in het byzonder te Cesareën plaats had, daar de Joden met de Syriërs twistteden over het regt der stad, welke twist eindelyk zoo ver voortsloeg, dat meer dan 20,000 Joden aldaar gedood werden, en de stad ten eenenmale gezuiverd werd van Joodsche inwoners. Deze felle slagting verbitterde de Joodsche natie zoo zeer, dat zy zich in twee partyen verdeelende, al de naburige steden en dorpen met Syriërs gingen verbranden en berooven, en tevens eene ongemeene slagting onder hen aanrigteden. De Syriërs, om zich weder van dat leed te wreken, vernielden geen minder getal Joden in hun land; zynde iedere stad, zoo als Josephus het uitdrukt, in twee legers verdeeld. Te Scythopolis dwongen de inwoners de Joden, die onder hen woonden, om tegen hunne eigene landslieden te vechten, maar, na het bevechten der zege, overvielen zy deze hunne landgenooten lafhartig, by nacht, vermoordende 13,000 derzelve, en hen beroovende van alles, wat zy bezaten. Te Askalon werden 2,500 Joden gedood; en te Ptolemais 500 minder, maar zeer velen gevangen. De Syriërs bragten er ook zeer vele om, maar nog een grooter getal in den kerker. Die van Gadara, en al de andere steden van Syrie handelden even eens, naar mate zy de Joden hateden of vreesden. Te Alexandrie herleefde de oude vyandschap en verbittering tusschen de Joden en Heidenen, en er werden van beide zyden zeer velen, maar van de Joden wel 50,000 gedood. Die van Damascus spanden ook te zamen tegen de Joden van die stad, besprongen hen, die ongewapend waren, en bragten er wel 10,000 om hals. Dat koningryk tegen koningryk opstaan zoude, gaf de openbare oorlog te kennen, welke er tusschen onderscheidene Viervorstendommen en Provinciën onderling ontstaan zoude. En, gelyk Josephus aanmerkt, daar waren niet alleen oproeren en burgerlyke oorlogen, geheel Judea door, maar ook in Italie, waar om het ryksgebied getwist en gestreden werd.

Wyders wordt er by gevoegd, dat er *Hongersnooden*, *Pest* en *Aardbevingen* op verscheidene plaatsen zouden wezen. Onder de hongersnooden van dien tyd is byzonder degene te tellen, welke voorspeld is door Agabus, Hand xi. 28, welke de ongewyde

geschiedschryvers dagteekenen als ten tyde van Claudius Cæsar voorgevallen, en deze was te Jeruzalem zoo gestreng, dat velen er omkwamen, door gebrek aan voedsel. De pest, gewoon op den hongersnood te volgen, volgde ook op dezen. Schaarschheid toch en gebrek aan mondkost, eindigen doorgaans in besmettelyke volksziekten. Men gevoelde toenmaals ook aardbevingen in verscheidene plaatsen, als te Creta, onder de regering van Claudius; Smyrna, Milete, Chio en Samos, alwaar toen ook verscheidene Joden woonden: te Rome, te Laodicea, waardoor die stad geheel werd omgekeerd; welk lot ook de steden Hieropolis en Colossus heeft getroffen; in Campanie en in Judea; waarvan Josephus zegt, "'s nachts ontstond er een allervreesselykst onweder, een verschrikkelyke stormwind, en geweldige regen, vergezeld van gedurige sterke bliksemen, ysselyke donderslagen, en het ontzaggelyk geloei en gebulder van het geschudde en bevende aardryk. Het is klaar," zegt hy, "dat de gesteltenis van het Heelal, als ten bederve der menschen, omgekeerd werd, en niemand ligtelyk gissen mogt, dat deze dingen geene gemeene rampen voorspelden."

By dezen voegt Lucas (kap. 21) dat er schrikkelyke dingen en groote teekenen van den Hemel geschieden zullen. Josephus belooft in de voorrede voor zyne geschiedenis van de Joodsche oorlogen, de teekenen en wonderen te zullen verhalen, welke het innemen der stad voorgingen. En, onder andere, verhaalt hy, dat er eene ster, in de gedaante van een zwaard, over de stad gezien werd; terwyl een Comeet of Staartster zich het geheele jaar door had laten zien; dat ten tyde als het volk byeen was vergaderd om het feest van ongezuurde brooden te vieren, 's avonds ten 9 ure, zoo groot een licht in den tempel en by het altaar, gezien werd, alsof het helder dag geweest ware, en dat dit een half uur lang aanhield: dat de oosterpoort des Tempels, welke van massief koper, en zoo zwaar was, dat die naauwelyks in eenen avond door twintig man kon gesloten worden, en daar benevens met sterke grendelen, sloten en boomen voorzien en gesloten was, in de zesde ure des nachts, van zelve openging, en niet dan met moeite weder kon gesloten worden; dat men, ten zelfden dage, voor het ondergaan der zon, het geheele land door, legerwagens en vechtende heiren in de wolken zag, als ook legers welke steden belegerden; dat de priesters, op het Pinksterfeest, toen zy, als naar gewoonte, den binnensten Tempel des nachts ingingen, om hunne dienst te verrigten, eerst een gedruisch en geraas hoorden, en daarna een geluid en stem, als van eene menigte, zeggende, "*Laat ons van hier vertrekken*;" en dergelyke vreesselyke teekenen meer, waarvan Josephus en Tacitus gewagen.

Van de rampen des volks in het gemeen, gaat de Heiland over tot die der Christenen in het byzonder, zeggende, vs. 9, " alsdan

zullen zy u overleveren, in de verdrukking,—zy zullen u dooden; —gy zult gehaat worden," zegt de Zaligmaker, van alle de volkeren, (niet alleen van de Joden, maar ook van de Heidenen) om myns naams wil." Marcus en Lucas spreken in dezen nog byzonderer, en Marcus zegt, Kap. xiii. 9, 11—"Zy zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in de Synagogen. Gy zult geslagen en voor de Stadhouders en Koningen gesteld worden, om mynent wil, hun tot een getuigenis. Doch, wanneer zy u leiden zullen, om u over te leveren, zoo zyt te voren niet bezorgd, wat gy spreken zult, noch bedenkt het niet; maar zoo wat u in die ure zal gegeven worden, dat spreekt; want gy zyt het niet, die spreekt, maar de Heilige Geest," en Lucas voegt er by, " Neemt dan in uw harte voor, van te voren niet te overdenken, hoe gy u verantwoorden zult; want ik zal u een mond en wysheid geven, welke allen, die zich tegen u zetten, niet zullen kunnen tegenspreken noch wederstaan." Wy behoeven niet verder te gaan, dan tot de Handelingen der Apostelen, om de vervulling van deze byzonderheden te zien. Hier zyn voorbeelden genoeg van het lyden van sommige Christenen en van den dood van anderen. Sommigen werden aan de Raadsvergaderingen der Joden overgeleverd; gelyk Petrus en Johannes, Hand. 4, 5, enz. Eenigen werden voor Koningen en Landvoogden gesteld, gelyk Paulus voor Gallus, kap. xviii. 12, voor Felix, kap. 24, en voor Festus en Agrippa. Sommigen hadden zulk eene wysheid en begaafdheid van spreken, welke al hunne tegenpartyen niet konden wederstaan of wederleggen; gelyk van Stefanus gezegd wordt, kap. 6 : 10; en Paulus zelf deed Felix sidderen en beven, kap. 24, en eenen Agrippa belyden, " dat hy byna bewogen was om eenChristen te worden," en dus zegepraalde alsnog het Evangelie over allen tegenstand en vervolging, hoegenaamd. Sommigen werden in de gevangenis geworpen, gelyk Petrus en Johannes, kap. 4. Sommigen werden geslagen, gelyk Paulus en Silas, kap. 16. Eenigen werden ter dood gebragt, gelyk Stefanus en Jacobus, de broeder van Johannes, kap. 12. Maar, indien wy verder wilden gaan, vinden wy nog treuriger blyken van de waarheid van deze voorzeggingen, in de vervolgingen onder Nero, onder wien, behalve ontelbare andere Christenen, ook de Apostelen Paulus en Petrus het met den dood moesten bezuren. En het was toen, gelyk zeker Kerkvader zegt, een oorlog tegen den blooten naam; want al bezat iemand nog zoo veel deugd, het was misdaad genoeg voor hem, dat hy een Christen was. Zoo waar en zeker zyn de woorden onzes Heilands, dat zyne leerlingen zouden gehaat worden van alle volken, *om zyns naams wil.*

Maar niet alleen zouden zy dus van alle volken gehaat, maar ook door de afvalligen en verraders onder hunne eigen broeders

aangeklaagd en overgeleverd worden, vs. 10, " Dan zullen er velen geërgerd worden, en zullen malkanderen overleveren en malkanderen haten." Uit hoofde der vervolgingen zouden velen geërgerd worden, en van het geloof afvallen; gelyk in het byzonder degenen waren, van wie Paulus spreekt, 2 Tim. 1. Niet alleen zouden deze valsche broeders van het geloof afvallen, maar ook de overigen en malkanderen haten en overleveren. Om dit stuk op te helderen, behoeft men alleen een gezegde van Tacitus aan te halen, daar hy spreekt van de vervolging onder Nero. In het eerst, zegt hy, werden er verscheiden gevat, die beleden wat zy waren, en, door de ontdekking van dezen, werd eene groote menigte anderen gegrepen, overtuigd, en op eene barbaarsche wyze mishandeld en gedood.

Ook zouden verscheidene valsche Profeten en valsche Leeraars, de Kerk mede besmetten en bezwalken, vs. 11. Vele valsche Profeten zouden opstaan, die er velen verleiden zouden;" gelyk onder dezen byzonder te tellen is Simon de Toovenaar, wiens navolgers zeer talryk waren. Zoodanigen waren ook de Joodschgezinde Leeraars, die valsche apostelen, zoo als Paulus hen noemt, 2 Cor. 11 : 13, en 2 Tim. 2 : 17.

De vrucht en het uitwerksel van deze kwaden zou bestaan in de laauwheid, slapheid en verkoeling onder de Christenen, v. 12; want " om het vermenigvuldigen der ongeregtigheid, zou de liefde van velen verkouden." Uit hoofde van deze beproevingen en vervolgingen van buiten, en om het ontstaan van zoovele afvalligheden, en het opkomen van valsche Profeten onder hen zelven, zoude de liefde van velen tot Christus en zyne leer, en dus ook allengs de liefde tot en onder malkanderen, verkoelen en verslappen. Sommigen zouden het geloof openlyk verzaken, gelyk in vers 10 gezegd is; anderen zouden het bederven en verbasteren (v. 11), en anderen zouden, gelyk hier wordt aangeduid, er in verflaauwen, en er onverschillig in worden. En, om geene andere voorbeelden aan te halen, wie kan Paulus te Rome hooren klagen, gelyk hy doet in 2 Tim. iv. 16, dat, " in zyne eerste verantwoording, niemand hem had bygestaan, maar dat zy hem allen verlaten hadden;" en wie hem hen hooren vermanen, " om de onderlinge byeenkomsten niet na te laten, gelyk sommigen de gewoonte hadden;" zonder dat hy teffens met alle billykheid besluiten zou, dat de voorzegging van onzen Heiland door de uitkomst genoeg bewaarheid en ten volle geregtvaardigd zy?

Maar, gezegend en zalig, zoo hier, als vooral hiernamaals, zoude hy zyn, die tot het einde toe volharden zoude; hy, die zich door geene strenge proef, geene felle vervolging, noch wreede onderdrukking, van zyn geloof en vastigheid zoude laten verzetten, noch verschrikken; hy, die zyn geloof niet verzaken noch ontveinzen, noch

zich door anderen zoude laten verleiden; hy, die zich niet schamen zoude, hetzelve, zoowel als zyne broederliefde, met mond, hart en daden te belyden en te betoonen, vs. 13, "Van den zulken zoude geen haar uit zyn hoofd verloren gaan," Luk. xxi. 18. En het was inderdaad zeer merkwaardig, en zekerlyk een blykbaar teeken, en zigtbaar werk der Goddelyke Voorzienigheid, dat niemand der Christenen, by de verwoesting van Jeruzalem, omgekomen zy. Zoo waarachtig en profetisch was ook de betuiging van den Apostel Petrus, by deze zelfde gelegenheid, 2 Pet. ii. 9, "De Heer weet de godzaligen uit de verzoeking te verlossen, en de onregtvaardigen te bewaren tot den dag des oordeels, om gestraft te worden."

Doch, niettegenstaande de vele vervolgingen en groote rampen der Christenen, zoude er echter eene algemeene verkondiging van het Evangelie plaats hebben, zelfs voor den ondergang en verwoesting van Jeruzalem, vs. 14, "En dit Evangelie des Koningryks (te weten Gods Koningryk) zal in de geheele wereld gepredikt worden, tot een getuigenis aan alle volken, en dan zal het einde komen. Dan zal de verwoesting van Jeruzalem, en het einde van den Joodschen Burgerstaat, plaats grypen; wanneer alle volken overtuigd zullen of kunnen zyn, van de hemeltergende en schreeuwende zonden der Joden, door het kruisigen van den Heer der Heerlykheid, en van Gods regtvaardige oordeelen over hen, te dezer zake. De Handelingen der Apostelen behelzen alleen een klein gedeelte der geschiedenissen van eenige weinige Apostelen; en nogtans zien wy in die geschiedenissen, dat het Evangelie wyd en zyd verspreid geworden is, en in de meeste en voornaamste gedeelten van het Romeinsche Ryk wortelen geschoten en vruchten voortgebragt had. Zoo vroeg reeds, als onder de regering van Nero, waren de Christenen zoo talryk geworden, te Rome, dat zy den nayver der regering aldaar tegen zich gaande maakten, gelyk dan ook de eerste algemeene vervolging tegen hen, onder dien Keizer, begonnen werd, onder voorwendsel, dat zy de stad in brand gestoken hadden; terwyl die wreede Dwingeland zelf dit had gedaan, doch zich niet schaamde, de schande en den smaad deswege op den hals der arme onnoozele Christenen te schuiven. Clemens, een tydgenoot en medearbeider van den Apostel Paulus, zegt van hem in het byzonder, dat hy een prediker, zoowel in het oosten, als in het westen geweest ware; dat hy aan de geheele wereld geregtigheid verkondigd, en tot aan de uiterste grenzen van het westen toe gereisd had; en, indien dit het werk was van eenen enkelen, schoon den voornaamsten, der Apostelen; wat moet dan de vereenigde arbeid van hen allen te zamen wel geweest zyn? Het blykt, inderdaad, uit de Kerkelyke Historieschryvers, dat het Evangelie niet alleen, *voor* de verwoesting

van Jeruzalem, reeds gepredikt ware in Klein Azië, Griekenland en Italie, die toen de grootste schouwburgen van bezigheid en bedryf waren in de wereld; maar dat het tevens zoo verre noordwaarts voortgezet zy, als Scythie, en zoo verre ten zuiden als Parthe en Indie, gelyk mede ten westen, zoo verre als Spanje en Brittannie. En hoe onwaarschynlyk, en naar alle menschelyk vooruitzigt onmogelyk was het, dat eenige weinige arme visschers, en zulke geringe ongeletterde personen, binnen zoo korten tyd, door de geheele wereld, eene nieuwe Godsdienst voortplanten en vaststellen zouden? Dit is niet eens menschen, maar Gods werk geweest, en voortgekomen van dienzelfden Goddelyken Geest, die zoowel de vervulling, als de voorzegging daarvan heeft bewerkt!

LEVENSSCHETS VAN DEN WEL-EERW. HEER W. TENNENT.

(Vervolg en slot van bladzyde 219.)

De groote aanwas van avondmaalgangers in zyne gemeente, was een goed bewys van zyne herderlyke zorg en krachtdadige prediking, daar dit het getal der meeste kerken in de Synode te boven ging; doch zyne werkzaamheden bepaalden zich niet tot den predikstoel. Onvermoeid was hy in zyne pogingen, om in byzondere huisgezinnen eenen smaak in de kennis van geestelyke en goddelyke dingen op te wekken. In zyne herderlyke bezoeken plagt hy geregeld de geheele gemeente door te gaan. Ernstig drong hy op de gewetens van ouders aan om hunne kinderen te huis te onderwyzen, om aldus trapsgewyze hunne gemoederen te ontsluiten en ze voor de aanneming van de meer beoefenende leeringen van het Evangelie voor te bereiden. Hierin heeft de Heer T. een voortreffelyk voorbeeld aan zyne medebroeders in de dienst des Heeren gegeven; want het is zeker, dat veel meer nut in eene gemeente gesticht kan worden door deze huisselyke wyze van onderwys, dan iemand, die de proef daarvan niet gemaakt heeft, zich verbeelden kan.

De Heer T. was byzonder beroemd voor zyne stipte naauwlettendheid op de byzondere omstandigheden en den toestand van kranken, zoo naar 't ligchaam als de ziel. Hy bezocht ze even zoo zorgzaam en naauwlettend als een geneesheer; en was niet zelden een bekwame arts zoo voor het ligchaam als de ziel. Maar zyn grootste talent was dat van vredemaker, hetwelk hy in zulken uitstekenden graad bezat, waarin waarschynlyk niemand hem heeft overtroffen, en by zeer weinigen zyns gelyken heeft gevon-

den. Heinde en ver werd om hem gezonden, om geschillen te vereffenen, en moeyelykheden te heelen, welke in gemeenten ontstaan waren; en, gelukkig voor degenen die er in betrokken waren, slaagde hy over het algemeen zeer wel. Inderdaad zoude hy zelden zyn doel laten varen tot dat hy het bereikt had.

De Hr. T. was een man van de allernaauwgezetste opregtheid; en hoewel van eene zeer ernstige houding, was hy van eene byzonder opgeruimde geaardheid, en deelde over het algemeen zyn onderwys op zoo eene aangename wyze mede, dat hy daardoor de toegenegenheid van allen gewon, met wie hy omging, voornamelyk van kinderen en jonge lieden. In geheel zynen omgang met vreemdelingen en de lieden der wereld, rigtte hy zyne gesprekken zoo in, dat daar hy zelden eene behoorlyke gelegenheid verwaarloosde om ernstige zaken op het gemoed te drukken, hy dit altyd deed met hun gezelschap te zoeken, liever dan zulks te myden; wel wetende dat er een tyd is voor alle dingen, en dat zelfs onderwys en bestraffing, om nuttig te zyn, voorzigtig en tydig medegedeeld moeten worden.

Iets van dien aard vond plaats in Virginia. Wylen de Heer J. Blair en de Hr. T. werden door de Synode op eene missie naar dat wingewest gezonden. Zy namen op zekeren avond hun intrek in een logement om daar te vernachten, alwaar zy een aantal gasten vonden, met wie zy in een vertrek den avondmaaltyd hielden. Na het eten werden de speelkaarten voortgebragt, toen een der heeren op eene beleefde wyze hen vroeg, of zy niet met hen een spel wilden wagen, niet wetende dat zy predikanten waren. De Hr. T. antwoordde op eene lagchende wyze, "Met al myn hart, myne heeren, indien gy ons kunt overtuigen,dat wy daardoor de zaak onzes Meesters bevorderlyk kunnen zyn, of iets toebrengen om onze missie te doen welgelukken." Dit deed dien heer op eenen harden toon antwoorden; waarop de Hr. T. hem ernstig en plegtig toevoegde, "Wy zyn dienaars van het Evangelie van Jezus Christus:—wy belyden ons zelven zyne dienstknechten te wezen; wy zyn gezonden, om zyne zaak te behartigen, dat is, om de menschen te overreden dat zy zich bekeeren van hunne zonden, dezelve verzaken, en dat geluk en die zaligheid te omhelzen, welke hun in het Evangelie wordt aangeboden." Dit zoo onverwacht antwoord, op eene zeer innemende, hoewel plegtige wyze, en met oogenschynlyke opregtheid gegeven, trok de aandacht der heeren zoo tot zich, dat de kaarten neergelegd werden, en eene gelegenheid werd aangeboden, om gedurende het overige van den avond, in een onderhoudelyk gesprek, eenige van de voornaamste leeringen vau het Evangelie, tot genoegen en oogenschynlyke stichting der toehoorders, te verklaren.

Onderwerping aan den wil Gods, behoorde tot die uitmuntende

deugden, welke het karakter van dezen Godsman versierden. Op velerhande wyzen was hy beproefd geworden; maar huisselyke rampen had hy alsnog niet ondervonden, De tyd was thans echter gekomen, toen zyn karakter door eene strenge toets van zyne onderwerping en gehoorzaamheid verhelderd werd. Zyn jongste zoon, die een zeer schoon man was, had pas begonnen in de medicynen te practiseren; was gehuwd en had een kind. Tot innige grief van zyne ouders, toonde hy geene belangstelling in de dingen, welke tot zynen eeuwigen vrede maakten. Hy verwaarloosde de godsdienst, en gaf den vryen teugel aan de vermaken en dwaasheden der wereld. De godvruchtige vader hield aan by den troon der genade voor zynen uitspattenden zoon; en bleef de hoop koesteren, dat God hem in zynen loop zoude staande houden, en hem tot zyne kerk zoude brengen, dat hy in vrede moge sterven, met de vertroostende hoop van dit dierbaar kind in eene betere wereld te zullen ontmoeten. God, echter, had het anders bepaald; en de zoon werd, terwyl hy in de buurt zyns vaders bezig was, een aantal menschen in te enten, op eene buitengewoon hevige wyze, door eene razende koorts aangevallen. Met deze krankheid werd hy tot een snel en ontwakend gezigt van zynen verloren toestand gebragt. Zyne zonden schaarden zich als in slagorde voor zyne oogen. Eene vreesselyke duisternis overviel hem, zoo dat hy het schrikkelyk voorbeeld werd van eenen ontwaakten zondaar, bevende onder de bedwelmende tegenwoordigheid van eenen vertoornden God. De godvruchtige vader was gedurig biddende en smeekende, dat God zich zyner wilde ontfermen. Zelden verliet hy zyne bedsponde. Gedurende vele dagen woedde de koorts met onverminderd geweld; maar de onmiddelyke smarten welke dit veroorzaakten, werden in de heviger pynen van een ontwaakt geweten verloren. Zoodanig was de hoogte waartoe zyne benaauwdheid steeg, dat zyn bed door de geweldige en vereenigde stuiptrekkingen van ziel en ligchaam geschud werd. De ouders werden als tot in hunne nieren geprikt; en hunne onbepaalde onderwerping aan Gods oppermagt werd op eene sterke proef gesteld; maar God, die ryk is in barmhartigheid, verhoorde eindelyk de menigvuldige gebeden, welke voor de leniging des armen lyders werden opgezonden. Zyne inzigten van 's menschen verloren staat,—zyne overtuiging van het eenige middel van behoudenis door den dood eens Zaligmakers; van de noodzakelykheid van inwendige wederbarende genade, werden klaar en duidelyk. Nu zag hy dat de zaligheid, welke hy bykans of geheel hopeloos voor hem beschouwd had, mogelyk was. Zyn gemoed werd kalm, en hy leende het oor aan godsdienstig onderwys en raad. Binnen kort begon hy zoo veel bewys van eene gemoedsverandering te geven, als eene bekeering op een sterfbed, (waarop men zich zelden

2 H

grootelyks verlaten kan) gemakkelyk verschaffen kan. Hy liet zyne medgezellen in boosheid by zich ontbieden, en niettegenstaande de hevigheid zyner ziekte, wendde hy het uiterste aan, om hen toe te spreken, hetgeen hy op eene allerplegtigste en indrukmakende wyze deed, als iemand die, door de oneindige barmhartigheid van een gebeden verhoorenden God, verlost is geworden van den gapenden afgrond der hel, welke gereed was hem te verslinden. Deze gelukkige verandering was een verkwikkende balsem voor den bedroefden vader. Zyne ziel verheugde zich, en zyn gemoed was bereid om den zoon zyns ouderdoms over te geven aan dien God, die hem gegeven heeft. Na eenige weinige dagen van hevige ligchaamssmarten, maar zielenvreugde, verwisselde de zoon den tyd met de eeuwigheid.

Onder de hoedanigheden welke den Hr. T. kenmerkten, blonk vooral uit zyn werkzame yver. Hy haatte ledigheid. Bykans altyd was hy bezig—nooit vertraagde hy in het goeddoen, of in het dienen zyner vrienden. By de geringste kennismaking zag men zyne opregtheid en onafhankelykheid des geestes. Zoo groot een beminnaar was hy van de waarheid, dat hy de allerminste afwyking daarvan, zelfs in scherts, niet konde dulden. Bekend was hy voor zyne openhartigheid en milddadigheid jegens degenen, die van hem in denkwyze verschilden. Zyne gastvryheid en huisselyke genoegens waren tot een spreekwoord geworden. Zyn publieke geest werd altyd opgemerkt; en zyne verkleefdheid aan de beste belangen van zyn vaderland was warm en onbuigzaam.

Tegen het einde van de maand February 1777, kreeg de Hr. T. op het onverwachts een hevige aanval van koorts. Hy liet zynen arts ontbieden, die juist gereed stond naar de wetgevende vergadering van den Staat te vertrekken. Hy bezocht hem, doch kon slechts weinige oogenblikken vertoeven. Hy ondervraagde echter den Hr. T. zeer naauwkeurig, deelde met groote openhartigheid zynen patient mede, dat zyne krankheid gevaarlyk was; dat hy de best mogelyke geneeskundige hulp behoefde; dat hy echter, wegens zyne hooge jaren, vreesde, dat hy geene genoegzame natuurkrachten had om zoo hevig een aanval te boven te komen. De goede oude man hoorde dit alles aan met zyne gewone onderwerping aan den Goddelyken wil; bedaard antwoordde hy daarop, "Ik ben wel overtuigd van de hevigheid van myne ongesteldheid, en dat die vergezeld is met teekenen van myne aanstaande ontbinding; maar, geloofd zy God, ik heb geen wensch te leven, indien het zyn welbehagen zoude zyn, my van hier weg te roepen."

Gedurende zyne geheele krankheid, bleef hy volkomen onderworpen aan den Goddelyken wil, tot dat de dood door de overwinning verzwolgen was op den 8 Maart 1777. Zyn lyk werd in zyne eigen kerk te Freehold bygezet, vergezeld door eene talryke menigte lykgangers.

De Hr. T. was iets meer dan zes voeten hoog; van een schraal gelaat, en eene opregte houding. Hy had heldere, doordringende oogen. Zyn gelaat was over het algemeen ernstig en plegtig, maar ten allen tyde met zyne vrienden opgeruimd. Hy scheen, in eene buitengewone wyze, boven de wereld te leven. Hy scheen hebbelyk zulke klare inzigten van geestelyke en hemelsche zaken te hebben, waardoor hy een voorsmaak van dezelve had. Zyn geloof was werkelyk een vaste grond der dingen welke men hoopt, en een bewys van zaken, welke men niet ziet." Letterlyk was zyn dagelyksche wandel met God; en hy leefde als "ziende den Onzienlyken." Menigmalen was het uit zyne openbare dienstverrigtingen, en zyn byzonder gedrag openbaar, hoe zeer hy met de tegenwoordigheid Gods was begunstigd. Zyne warme ziel was zelden vergenoegd, ten zy hy op de eene of andere wyze bezig was vriendschapsdiensten, zoo in het geestelyke als tydelyke, zynen medemenschen te bewyzen. Neem hem in geheel zyn gedrag en wandel, zoo zyn er weinigen, van wie het met meerder nadruk kan worden gezegd, dat hy als een regtvaardige leefde, en als een regtvaardige stierf.

DE VAL VAN SALOMO.

Salomo regeerde vele jaren onder Israël. De dageraad zyns levens was inderdaad een wolkenlooze morgen; de luister van zyne loopbaan was inderdaad schitterend, alles, dat hem was voorafgegaan, te bovengaande in het regtvaardige van zyn bestuur, en de voortreffelykheid van zyn personeel gedrag. De middag zyner regering was niet minder opmerkenswaardig, vooral hetgeen diende om de bewondering van den Vorst te bevorderen, en het welzyn zyns volks te verzekeren. Maar hoe gevaarlyk is, wanneer de mensch aan zich zelven wordt overgelaten, de voorspoed zelfs van den verhevensten aard. Hoe weinigen kan men inderdaad vertrouwen? Wie moet niet zeggen, "Onderzoek my, o God, en ken myn hart; beproef my, en ken myne gedachten; en zie of er een schadelyke weg in my zy?" Tegen het einde van Salomo's leven, toen er de volle rypheid van eene sierlyke grysheid, aan God gewyd, zyn moest, vinden wy zyn hart verheven; en door den begoochelenden invloed van wellust en afgodery, bragt hy oneer op zynen naam, en ellende op zyn land; en hetgeen hy deed mishaagde den Heer. Dit treurig verhaal wordt ons gegeven in 1 Kon. xi. Daar lezen wy, dat zyne wellustige verbindtenis met de vrouwen der Moäbiten, Ammoniten, Edomiten, Zidoniërs en der Hittiten; die hem in verzoeking bragten, door de inrigting van zyn hof, de weelde en

de pracht van Aziätischen luister te overtreffen. Door deze snoode verbindtenissen werd de afgodery gevestigd. " Het geschiedde toen Salomo oud werd, dat zyne vrouwen zyn hart afwendden naar andere goden; en zyn hart was niet volkomen met den Heer zynen God, zoo als het hart van David zynen vader." Vele en grievend zyn de omstandigheden in dit geval, welke het byzonder verzwaarden. In zynen vroegeren leeftyd was hy aan God gewyd. Zigtbare bewyzen van Gods gunst had hy genoten. Zyne regering was byzonder voorspoedig. Hy was het middel om 's lands welzyn grootelyks te bevorderen:—waaraan kunnen wy dan een afval, zoo als deze, toeschryven? Onze kennis aan de treurige beginselen der menschelyke natuur, en de kracht der menschelyke verdorvenheid, kan dit alleen oplossen. Hy kon de beproeving niet doorstaan, van de bewondering van dien byzonderen graad van heerlykheid en eer, waarmede hy omringd was. Wy vinden dus hoe rykdom, en de invloed en bewondering welke hy bezat, hem in de gevaarlykste omstandigheden plaatsten, hem aan dwaze zamensprekingen blootstelden—die goede zeden hebben bedorven: en als de mensch aan zich zelven wordt overgelaten, als de mensch aan zyne onafhankelykheid niet gedachtig is, wat ook zyne talenten, wat ook zyne karakter moge zyn; zoo zal noch zyne betrekking tot de kerk, noch zyne nuttigheid in de wereld, noch de eer welke hy van voorledene verrigtingen heeft behaald, in zich zelven hem voor een enkel oogenblik beveiligen tegen de kracht, en aanvallen, en doodelyken invloed der verzoeking. Verzoeking den jongen en onbedachtzamen voorgesteld, is, dit weten wy, maar al te dikwerf doodelyk, al te dikwerf voorspoedig; maar verzoekingen voor degenen, die lang in de belydenis van de godsdienst bevestigd, en omringd waren van al hetgeen geschikt scheen om hen te bewaren, zyn menigmalen doodelyk geweest. Dit leere zoo wel den bevestigden, als den aanvankelyk geloovige,—den oude zoo wel als het kind, in het huisgezin,—dit leere allen, de noodzakelykheid van eene gedurige, standvastige, hebbelyke waakzaamheid, en ootmoedige afhankelykheid van de bewarende genade Gods.

DE KONINGIN VAN SCHEBA.

Indien de Koningin van Scheba van de uiterste einden der aarde kwam om de wysheid van Salomo te hooren—waarschynlyk van Ethiopië, destyds het uiterste der aarde van Jeruzalem beschouwd—opdat zy eenig onderrigt omtrent hare pligten moge bekomen, opdat haar gemoed goede indrukken en bestieringen

moge erlangen; wat behoorden onze gewaarwoordingen te zyn met betrekking tot Hem, die meerder is dan Salomo?

Zy ging, niettegenstaande den afstand harer woning. Zy moest eene lange reis, niet zonder zeer vele moeyelykheden, ondernemen. En echter begaf zy zich op weg naar Jeruzalem, dat zy getuige zyn moge van de wysheid van Salomo. Zal deze hare handelwyze diegenen onzer niet veroordeelen, wien het woord Gods naby gebragt is? Gy hebt zyne inzettingen; zyne Sabbatten worden wekelyks door u genoten—zyn huis staat open om u te ontvangen—zyn woord wordt u in uwe eigene taal verkondigd. Dat woord is u naby, het Evangelie wordt naar u gebragt. Verzuimt gy het? Wendt gy geene moeite aan om het te verstaan? Laat gy Sabbatten en gelegenheden varen, zonder ze u ten nutte te maken? Weet dan dat de Koningin van het Zuiden opstaan zal in het oordeel tegen u.

Zy ging, niettegenstaande al de aangelegenheden van hare openlyke betrekking. Zy kon gezegd hebben, "Ik heb zoo veel te doen, myne zorgen zyn zoo vele dat ik niet gaan kan." Maar zy handelde door verschillende beginselen en hare moeite werd rykelyk beloond. Kunt gy, dan, eenige zorgen, moeyelykheden, bekommeringen, bezigheden pleiten, als eene reden, waarom gy geene pogingen aanwenden, opofferingen doen, en aan de noodzakelyke moeyelykheden u onderwerpen zult, om acht te kunnen geven op de wysheid van den Zoon Gods—om naar de godspraken der waarheid te mogen hooren,—om de dingen te zoeken, welke tot uwen eeuwigen vrede maken? Zegt niet, "Wat zullen wy eten, of wat zullen wy drinken, of waarmede zullen wy ons kleeden?" Uwe zorg voor deze dingen zal niet worden verhinderd door uwe voornaamste zorg voor de dingen welke tot uwen eeuwigen vrede maken. "Zoek eerst het Koninryk Gods en zyne geregtigheid en alle deze dingen zullen u toegeworpen worden."

Zy ging, hoewel ongenoodigd. Daar was geene uitnoodiging, geen aanbod was haar geschied. Gerucht alleen, het algemeene getuigenis, dat zy hoorde, bewoog haar te gaan. Kunt gy zeggen dat gy niet genoodigd zyt? Wat is dit woord, als eene reeks van uitnoodigingen, vol van liefde en ontferming? Wat is onze bediening, als de bediening der verzoening, zoo vele overwegingen en aansporingen u voorhoudende, om u op te wekken, terstond te trachten naar eene kennis van Hem, die meerder is dan Salomo? Zal zy niet in het oordeel tegen u opstaan?

Zy ging om de wysheid van eenen sterveling, op zyn best feilbaren mensch, te hooren, die eindelyk zich aan eene bedroevende en misdadige afwyking heeft schuldig gemaakt. Maar GY wordt genoodigd om het oor te leenen aan, en het onderwys te ontvan-

gen der hemelsche wysheid, van het eeuwige leven. Bedenk dan hoe de Koningin van Scheba in het oordeel zal opstaan tegen de mannen van dit geslacht; omdat een meerder dan Salomo hier is,—in den Bybel, in het getuigenis der hemelsche wysheid, in de verborgenheden der Goddelyke waarheid.

EEN RECEPT, DAGELYKS TE GEBRUIKEN.

Christen, bedenk gy hebt heden:—

1. Eenen God te pryzen, 1 Cor. vi. 20.
2. Eene ziel te redden, Phil. ii. 12, 13.
3. Boete te zoeken en boete te doen, Hand. v. 31—Luc. xiii. 3.
4. In den Heiland te gelooven en hem na te volgen, Hand. xvi. 31—1 Petr. ii. 21.
5. De werken des ligchaams door den Geest te dooden, Rom. viii. 13.
6. Met ernst te bidden om de gaven der genade, en om een godzalig leven te kunnen leiden, Phil. iv. 6—Marc. xi. 24.
7. Zonden te betreuren en ze te verlaten, Luc. vii. 38—Sp. xxviii. 13.
8. Indachtig te wezen aan de hulp en genade reeds ontvangen, Ps. lvi. 13, 14—Ps. ciii. 1, 4.
9. De hel te ontvlugten, Matth. iii. 7—Luc. xvi. 23.
10. Het Paradys te bekomen, Openb. ii. 7—10.
11. Naar de eeuwigheid te trachten, Col. iii. 2.
12. Den tyd uit te koopen, Eph. v. 16.
13. Den naasten te stichten, Rom. xv. 2—Luc. xxii. 32.
14. Goede werken te doen, Matth. xxv. 40.
15. Eene wereld te vreezen, en nogtans te overwinnen, 2 Cor. vi. 6—17—1 Joh. v. 4.
16. Tegen den duivel te kampen, Eph. vi. 12.
17. Hartstogten te onderdrukken, 2 Cor. x. 5—Eph. iv. 31, 32
18. Ja, misschien zelfs den dood te verwachten, Luc. xii. 20.
19. En voor Gods regterstoel te verschynen, 2 Cor. v. 10.

Ten laatste echter moet gy weten, dat slechts door de genade van Christus, het voor u zal mogelyk zyn, alle deze pligten te volbrengen, want door uwe eigene kracht, niets dan zwakheid zynde, is het onmogelyk, Joh. xv. 5.—2 Cor. xii. 10.—Phil. iv. 13.

P.

KERK-NIEUWS.

Op Zondag den 21 April werd de Wel-Eerw. Hr. J. Pears in de Hervormde Gemeente van Albanie, door den Consulent, den Wel-Eerw. Hr. Morgan, bevestigd met de woorden, 2 Cor. ii. 16, "*Wie is tot deze dingen bekwaam?*" terwyl de bevestigde op dienzelfden dag zyne intrede hield met de woorden, 1 Cor. ii. 2, "*Want ik heb niet voorgenomen iets onder u te weten dan Jezus Christus en dien gekruisigd.*" Het avondmaal werd op dienzelfden dag bediend, en in den avond een bid- en dankstonde gehouden. Op den volgenden dag nam de Consulent, die sedert de oprigting der Gemeente, de dienst zoo getrouw en volyverig had waargenomen, openlyk zyn afscheid van dezelve.

Biddag.—In ons vorig Nommer gewaagden wy, dat de Ringsvergadering besloten had by zyne Excellentie aanzoek te doen, dat er een Algemeene Biddag in de Kolonie worde uitgeschreven, opdat Gods hand erkend worde in de bezoekingen, welke sedert eenigen tyd op dit land rusteden.—Op dat verzoek werd geantwoord, "dat zyne Excellentie bewust is, hoe de bepaling van Vast- en Dankdagen geene ongewone zaak in het Vereenigd Koningryk was, hoewel dit waarschynlyk in de laatste vyf en twintig jaren niet is geschied; doch hy heeft reden te gelooven, dat er van iets dergelyks in deze Kolonie geen voorbeeld is sedert het jaar 1756.* Welke gevoelens ook voor of tegen dit gebruik mogten worden gekoesterd, zoo was zyne Excellentie niet begeerig in den tegenwoordigen tyd te verlevendigen, en als byzonder gevorderd door de tegenwoordige omstandigheden dezer Volkplanting."

Op den 16 dezer werd er, ingevolge overeenkomst van eenige Leeraars en Gemeenten, een Biddag gevierd in de Kerken der Lutherschen, Schotschen, Independenten, Weslcyanen, in het Gesticht in de Langestraat, en in de meeste Gemeenten der Hervormden in de Binnenlanden.

Zendeling-Genootschap.—De Eerw. Hr. W. Elliott, gereed zynde om, zoo als gemeld is op bladz. 191, naar de Comoro Eilanden te vertrekken, nam op Zondag, den 12, zyn afscheid van zyne uit de heidenen gestichtte Gemeente *aan de Paarl,* waar hy nu bykans acht jaren heeft gearbeid, met de woorden 1 Sam. xii. 22—24: "*De Heere zal zyn volk niet verlaten, om zyns grooten naams wil, dewyl het den Heer behefd heeft, ulieden zich tot een volk te maken" enz.*" De dienst aldaar zal in den tusschentyd worden waargenomen door den Eerw. Hr. G. Barker, van *Theopolis.*

---

* Toen dit land met zwermen sprinkhanen bezocht was.—Red.

MENGELINGEN.

Wie onder de wolven is, moet met hen huilen.—Dit spreekwoord bezigde iemand, die voor een Christen wilde gehouden worden, om zich zelven te verschoonen, wegens eenige bedryven, welke in de oogen van zynen berisper zeer aanstootelyk waren. Doch is dit spreekwoord geldig? Komt het niet van den boozen, die voorgeeft, dat men zich onbekwaam maakt, om wat goeds te stichten en Gods eer te bevorderen, zoo men zich niet in eenige stukken der wereld gelyk stelt, hoewel men weet dat het dwaasheid en zonde zy. Deze gedachten stryden immers met het gevoelen van Christus en zyne Apostelen. Christus wil, "dat wy in ons leven ons licht zullen laten schynen," zelfs midden in de donkerheid der duisternis, Matt. v. 16. Ofschoon Hy de geestelyke akkerlieden beveelt, "dat zy het onkruid tusschen de tarwe niet uitwieden, maar zouden laten wassen tot den oogst toe," daarby voegende, dat hy dan tot de maayers zeggen zou: "vergadert het onkruid en bindt het in busselen, dat men het verbrande," Matt. xiii. 29, enz. zoo blyft tarwe nogtans tarwe, en onkruid onkruid. Paulus wil hebben, dat wy ons de wereld in haar zondig gedrag niet gelyk stellen zullen, Rom. xii. 2; dat wy ons door toestemming de zonden van anderen niet deelachtig zullen maken, 1 Tim. v. 22; dat wy ons niet door den grooten hoop zullen laten verleiden, om hunne medegenooten te worden, Efes. v. 6, 7; maar integendeel alle krachten inspannen zullen om God en den naasten te dienen, 2 Cor. vi. 14, 15. Petrus wil hebben dat wy niet medeloopen zullen met de wereld in dezelfde uitgieting der overdadigheid, 1 Pet. iv. 4. Loth woonde onder de onkuische Sodomieten, Jozef onder de afgodische Egyptenaren, Daniel onder de bygeloovige Chaldëen; maar zy bleven vroom en huilden niet met die wolven. Wie hier met de wolven huilt, zal ook hiernamaals met hen huilen moeten in de plaats, alwaar gehuil en knersing der tanden zyn zal. Wie hier niet behoort onder de schapen van Jezus, zal ook hiernamaals niet met dezelve, onder het opzigt van het Lam, gewyd worden.

Onbekeerd te zyn is zeker ongelukkig; onbekeerd te zyn en het niet te weten, is ongetwyfeld ongelukkiger; maar onbekeerd te zyn en te wanen dat men bekeerd is, dit is het toppunt van ongeluk.

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. JUNY, 1839. No. 9.

DE CHRISTEN BEMOEDIGD BY HET VERLIES VAN DIERBARE PANDEN.

JOB 1. 21b.—"*De* HEERE *heeft gegeven, en de* HEERE *heeft genomen: de naam des* HEEREN *zy geloofd.*"

ER leefde in den tyd der Aartsvaderen, een man, in eene zekere landstreek van Arabie, het land Uz, wiens naam was Job. Hy was een dier opregte aanbidders van den waren God, die, in dien tyd, hier en daar op aarde nog gevonden werden. Hy was een zeer uitmuntend man, opregt, godvruchtig, en wykende van het kwaad; in zulk eenen trap, dat God zelf dit getuigenis van hem geeft, vs. 8, *Dat er niemand op aarde was gelyk zyn knecht Job.*

Deze man genoot by zyne godsvrucht een schier volkomen, althans een hoogen trap van tydelyk geluk. Hy was op zulk eene uitstekende wyze van God gezegend, dat zyn uitwendige voorspoed de uitmuntendheid van zyn zedelyk karakter evenaarde. Zeven zonen en drie dochters waren hem geboren; en hy telde eene kudde van 7000 schapen, 3000 kemelen, 700 ossen en 500 ezelinnen. Daarby was hy overvloedig begiftigd met de inkomsten van het land, en had een zeer uitgestrekten akkerbouw, zoo dat hy onder de ryksten was van al de bewoners van het oosten. De algemeene aanklager der menschen, nydig over den voorspoed van dezen braven man, krygt, by zulk eene gelegenheid, eene gewenschte aanleiding om zynen euvelmoed aan dezen zynen afvallige te koelen.

God, met hoogwyze redenen, voorhebbende zynen knecht Job in eene zware beproeving te brengen, en hiertoe den Satan willende gebruiken, vraagt hem naar Job: *hebt gy ook acht geslagen op mynen knecht Job?* vs. 8. Deze gelegenheid neemt hy waar, om Job voor God te beschuldigen, dat hy enkel uit eigenbelang godvreezend ware, dat hy er zyne rekening by vonde, dat het geen wonder ware dat Job God diende, daar God hem voor die dienst rykelyk beloonde, en hem met aardsche zegeningen overlaadde. Hy beweert, dat, indien God hem dien voorspoed onttrok, en zyn aardsch geluk met tegenspoed verwisselde, men ras zien zou, wat er van deze zyne zoo geroemde opregtheid wierde: Job zou weldra, dus waant hy, God en zyne dienst vaarwel zeggen. Ik ben verzekerd (wil hy zeggen) als gy die magt, welke hem zoo lang beschermd en zoo overvloedig gezegend heeft, eens gebruiken wilt, om hem door vernedering en kastyding te beproeven, dat hy niet alleen in zyn hart u zal verloochenen, maar in het openbaar u zyne dienst zal opzeggen.

Vermits nu de Heer besloten had zynen knecht te beproeven door verdrukkingen, gelyk Hy hem beproefd had in den voorspoed, zoo geeft Hy den Satan verlof, om, tot eenen zekeren trap, zyn boos opzet aan Job te beproeven. Hy staat hem toe, om zyne rykdommen, ja alles wat Job had, zyne kinderen zelfs niet uitgezonderd, aan te tas'en en hem van dat alles te berooven.——De booze geest, verheugd over deze vergunning, verzuimt geen tyd, en laat niets onbeproefd. Binnen kort vindt hy gelegenheid, ter beproeving van Jobs standvastigheid, alle kwaad, dat hem mogelyk was, op éénen dag, op de treffendste wyze, hem te doen wedervaren. Het was namelyk op den verjaardag van Jobs oudsten zoon, toen al zyne kinderen, volgens gewoonte, aan het huis van hunnen broeder ter maaltyd waren en zich verheugden, dat de Satan een troep zwervende, plunder-zieke Arabieren aanvoerde, om eenen inval te doen op een gedeelte van Jobs landeryen, daar zyne ezelinnen weidden, en de ossen ploegden; met dat gevolg, dat zy de knechten doodden, en de beesten tot roof wegvoerden. Job krygt hiervan tyding door eenen zyner knechten, den eenigen, die dezen ramp was ontvloden. Deze bode had nog niet geheel uitgesproken, of er komt een ander van Jobs dienaren, uit eenen anderen oord zyner landeryen, met de ontzettende tyding, dat ter plaatse, waar zyne talryke kudde van 7000 schapen zich onthield, een zeer zware en buitengewone bliksem was gevallen, welke beide het vee en de herders had verteerd, zonder iemand, dan hem alleen, te sparen, daartoe zoo 't scheen, eeniglyk ontkomen, om Job van dezen ramp te verwittigen.—Deze had zyn verhaal en de omstandigheden van dit aanmerkelyk geval nog niet geëindigd, of er staat een derde bode voor de deur, met deze boodschap, vs. 17, "De

Chaldeërs zyn ons, die over uwe kemelen gesteld waren, van drie kanten, in drie onderscheidene benden, overvallen, en hebben de drie duizend kemelen weggevoerd, en al uwe knechten om 't leven gebragt, behalve my alleen, die 't door de vlugt ontkomen ben, om u deze treurmare aan te zeggen."

Dus was Job van al zynen rykdom in eens beroofd, en werd op éénen dag, van den ryksten man van 't oosten, vernederd tot eene volslagene armoede, en gelyk gesteld met den behoeftigsten zyner dienstknechten.

Wat zyn toch de rykdommen van de wereld? De grootste schat is een damp gelyk, die in een oogenblik verdwynen kan. Hoe dwaas is dan de mensch die er op vertrouwt! Hoe oneindig beter is 't geringste lot in dat goed, dat in de hemelen is weggelegd, voor mot en roest beveiligd, en hetwelk geene stroopers of dieven rooven kunnen.

Dan, wy moeten voortgaan. Gy hebt al veel leeds vernomen, gy hebt van zware rampen gehoord; maar de bitterste ramp zal dezen trein nog sluiten. Al wat gy gehoord hebt is nog niet te vergelyken by 't wee dat nu volgt. Terwyl de laatstgemelde bode nog bezig was met zyn verhaal, komt er ten laatste een vierde in, met deze bittere, met deze hartdoorgrievende aankondiging: vs. 18, 19,—"Uwe kinderen, gelyk u bekend is, waren allen ter maal tyd by hunnen oudsten broeder, en ziet! in een oogenblik ontstond er een geweldige wind uit de woestyn, welke rondom het huis draayende, deszelfs vier hoeken vattede, uit een rukte, ophief en hetzelve op de hoofden der jonge lieden deed instorten, en al uwe kinderen en derzelver knechten onder de puinhoopen begroef, want, zoo verre my bekend is, is er niemand ontkomen, uitgenomen my alleen, om de bode te zyn van dit groote onheil."

Geduchte God! welk een slag! kan een vader dit vernemen zonder neêr te zygen onder zulk een ramp! Is het wonder dat Job, die al het vorige met eene stille gelatenheid had aangehoord, op dit oogenblik, van droefheid overstelpt, ter aarde valt, en uitbreekt in het teederhartigste rouwgebaar? *Toen stond Job op,* lezen wy vs. 20, en *scheurde,* op deze tyding, *zyn opperkleed, sneed het haar* van zyn hoofd en baard, en *wierp zich op de aarde.* Maar wat zegt deze diep doorwonde ziel? Mort hy over de Sabeën en Chaldeërs! Klaagt hy over onregtvaardigheid in Gods handeling? Twyfelt hy aan de wysheid van Gods albesturende Voorzienigheid? Zegt hy in zyn hart, het is te vergeefs God te dienen? O neen! verre van daar! Dit was de hoop, de verwachting van den duivel, overeenkomstig zynen laster en verwyt tegen Job by God ingebragt; maar Job, zoo diep vernederd, zoo bitter doorwond als hy was, stelde de verwachting van dezen leugenaar en menschenmoorder te leur. Hy aanbidt de Goddelyke Majesteit op de oot-

moedigste wyze, *hy boog zich neder*, naar de wyze der oosterlingen, met het aangezigt ter aarde; en onderwerpt zich aan Gods wil. Hoort zyne godvruchtige taal in deze allertreffendste bejegeningen. Hy zegt: *Naakt ben ik uit den schoot myner moeder gekomen, en naakt zal ik daarhenen wederkeeren.* Het wil zeggen: Nu ben ik slechts zoo als ik was by myne geboorte, en eindelyk worden moest by mynen dood. Toen ik geboren werd heb ik niets van hetgeen ik nu verloren heb, medegebragt, en ik heb geweten, dat ik het alles hier zou moeten laten. Ik had het alles ontvangen uit de hand en door de gunst van God, aan wien het vry stond het ten allen ure weder op te eischen. Hy, die nu, voor mynen dood, my van alles heeft doen beroofd worden, heeft my niets ontnomen, dan hetgeen Hy my gegeven had, en hetgeen nogtans het zyne bleef, aan wien ik derhalve, in dit alles, dankzegging verschuldigd ben; want zoo vervolgt hy in de woorden, waarby ik u nog wilde bepalen, "*De Heer heeft gegeven, en de Heer heeft genomen*; *de naam des Heeren zy geloofd.*"

In dit bestaan van Job ziet gy uitblinken—

Een diepen indruk van Gods *hoogste volmaaktheid*, volgens welke hy in al zyne wegen en werken regt handelt, al is het dat zyne oordeelen een diepen afgrond zyn, dien wy met ons verstand niet peilen kunnen.

Een levendig besef van *Gods oppermagt en hoogste vryheid*, om met al het zyne te handelen naar zyn welbehagen, zonder rekenschap van zyne daden aan zyn schepsel verschuldigd te zyn.

Eene ootmoedige erkentenis van *zyne geringheid en onwaardigheid* in zich zelven, onaangezien de hooge voorregten van eer, waartoe hy als een vermogend man tot hiertoe verheven was geweest. Hy erkent zich als een, die geen den minsten eisch of wettige aanspraak had op iets, dat hy tot hiertoe bezeten had, hy merkt dit aan, als hem geleend uit onverdiende goedheid.

Eindelyk, gy merkt hieronder een gevoel van *Gods vaderlyke goedheid en liefde*, onaangezien het hem thans behaagde dezen zynen knecht, om wyze redenen, en tot heilige oogmerken, hard te slaan, diep te wonden, gevoelig te kastyden.

Voorbeeldige taal voorzeker! Godvruchtige belydenis! welk eene kracht van zuivere godzaligheid! welk eene mate van genade! in zulke omstandigheden, in het midden van zulke zieltreffende rampen, wat zeg ik in het midden? Ja zelfs in de eerste beroerende oogenblikken, met een ongeveinsd gemoed, uit de volheid des harten te kunnen zeggen, *de Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zy geloofd.*

Ik zeg, met opzet, *voorbeeldige* taal! Want Jobs voorbeeld strekt en wekt ons ter navolging, gelyk het met zulk een oogmerk beschreven is, en daartoe meermalen in Gods heilig woord aange-

voerd en herinnerd wordt. En het is tot zulk een einde, dat ik ook thans uwe aandacht daarop wilde vestigen, opdat wy, immers van verre, dat uitmuntend voorbeeld van godvruchtige onderwerping in treffende rampen, mogten leeren navolgen.

Maar zyn wy dan, moogt gy vragen, in het geval van Job?

Zeker niet in een' volstrekten zin. Wy hebben redenen, vele redenen, om ons te verblyden over onze voorregten. Wy hebben stof om met blyde dankzeggingen te erkennen, dat geene vyandelyke legerbenden onze kostelyke landhoeven thans vernielen, en onze bezittingen tot eenen roof wegvoeren. Dat geene verwoestende onweders onze woningen tot puinhoopen gemaakt hebben.

Er zal ook niemand onder ons wezen, wiens rampen met die van Job te vergelyken zyn. De zwaarste tegenspoed, de diepste vernedering, het grievendste leed dat immer iemand onzer getroffen heeft, zal, in vergelyking tot dezen t' zamenloop, en ophooping van onheilen en smarten, die dit voorbeeld van lydzaamheid op eenmaal overvielen, en hem vervolgens nog verder overkwamen, zoo klein worden, dat het als het ware uit het gezigt verloren wordt en verdwynt.

Evenwel, als wy de evenredigheid aanmerken, op welke de Heiland zag, toen Hy de gift eener arme weduwe, die slechts twee penningskens aanbragt, vergeleek met, en verhefte boven, de aanzienlyker giften der vermogenden; en wanneer wy daarby de gesteldheid van het menschelyk hart raadplegen, dat niet zelden voor rampen van veel minder belang zeer gevoelig is, vooral wanneer zy vallen op zulke dingen, waaraan wy zeer gehecht zyn; zal het ons niet ontbreken aan een goed aantal, welke in eenige opzigten aan den beklagelyken toestand van Job gelyk zyn, in zyne beproeving deelen, en uit zyn godvruchtig voorbeeld zeer gewigtige lessen, ter toepassing op hunne gevallen, trekken kunnen.

Het is waar; geen vuur uit den hemel heeft onder ons kudden van duizende schapen met hare herders op eenmaal vernield. Maar is er niet een vuur onder onze paarden aangestoken, en brandt het niet nog? een vuur van besmettende pest, waardoor in 't verloop van eenige maanden vele duizenden onzer beste paarden verteerd zyn? En zyn er niet onder ons, die niet alleen middelyk, gelyk wy allen, in deze schade deelen, maar die ook meer onmiddelyk dit onheil gevoelen, en daardoor, of ook door andere ongelukken en schaden, in hunne bezittingen zyn aangetast?

Het is zoo; hier voeren geene stroopende vyanden ons en onze bezittingen weg tot eenen roof. Maar worden niet velen beroofd door hunne eigen mede-ingezetenen? Zucht niet menigeen onder wanbetalingen, bankroeten en onvermogende schuldenaren?

Met dankbaarheid erkennen wy dat geen woedende stormwind onze bezittingen in een puinhoop heeft veranderd; maar is er niet

een andere wind uit het oosten tot ons overgewaaid, doorgedrongen, en sedert eenige maanden in onze gewesten gevestigd? Ik bedoel die plage, onder den naam *van Mazelen* ulieden bekend. Hoe is deze vergiftigende wind in dit jaar onder ons opgestoken! hoe heeft die in deze plaats gewoed? hoe heeft die, rondom onze woningen draayende, de hoeken, de pilaren, de stutten onzer huizen aangegrepen, weggerukt, ter neder geploft, verwoest! Ach, M. V. kunnen wy het zonder hartenleed gedenken? Myne ziel weent met u, en gevoelt eene onuitdrukkelyke smart over de mistroostingen van zoo vele huisgezinnen, wanneer Gods ontzaggelyke hand zoo vele teedere en jonge takken, die uw vermaak en hoop waren, wegsnoeide. Hoe vele belovende jonge lieden, en ook bejaarden zyn uit onze liefdearmen door dezen storm ontrukt, en onder de puinhoopen bedolven! Hoe vele bloeyende huisgezinnen in bitteren rouw gedompeld, en in Bochims veranderd! Wat al regt geaarde vaders, en teedere moeders, lagen en liggen nog, met Job als ter aarde neêrgezegen, dreigende te bezwyken! Hier is een Naomi, die bitterlyk bedroefd over den vriend, nabestaande of echtgenoot, uitboezemt, de Almagtige heeft my bitterheid aangedaan. Daar, eene Sunamitische, verslagen over het gemis van haar troetelkind, van haren eenigen. Ginds eene Rachel, die verscheiden kinderen beweent, en zich weigert te laten troosten, omdat zy niet meer zyn.

Dan, M. G. laat ons trachten de tranen een weinig in te houden, de bedwelmende gemoedsaandoeningen te bedwingen en gehoor te geven aan de inspraken van onze dierbare, troostelyke en heiligende Godsdienst. Daartoe wilde ik u het voorbeeld van Job voorhouden, en hetzelve u ter navolging aanpryzen.

I. Ik wil dan eenige betamelyke overwegingen, in gelykvormigheid aan die, welke Job hier bezielden, voordragen en

II. Met eenige nuttige lessen, raadgevingen en vermaningen, ten onzer aller nutte sluiten.

I. Opdat wy dan in dezen treffenden ramp ons betamelyk, naar den wil Gods, tot verheerlyking van zynen naam, en tot onzen troost, mogen gedragen, past het ons twee gewigtige overdenkingen ons voor oogen te houden, en diep in ons gevoel in te drukken.

1. Laat ons bedenken, wiens hand ons slaat. Het is God die het ons doet ontmoeten. *De Heer, de Heer heeft gegeven, de* HEERE *heeft genomen.*

Wanneer ons dierbaar kroost uit onzen schoot wordt weggerukt, en onze hoop in het stof begraven, moeten wy gedenken, dat dit niet geschiedt zonder de kennis en beschikking van Hem, die den hemel en de aarde gemaakt heeft en alles door zyne Voorzienigheid gadeslaat. Zyn niet kwalen, toevallen, krankheden, alle in zyne

hand, en in deszelfs trappen en uitwerkselen van zynen wil volstrekt afhankelyk? Daarby: kan Hy niet de hand leggen op alles wat wy hebben? Is het niet zyn eigendom? Wat zyn wy? Wat hebben wy, onwaardige stervelingen, toch te eischen? Wat zullen wy dan zeggen? Zyn de bestieringen zyner Voorzienigheid niet goed? Weten wy den Allerhoogste een beter plan voor te schryven, naar hetwelk Hy de wereld regeren, en zyne schepselen uit den eenen stand huns wezens tot eenen anderen overbrengen moest? Kunnen wy God wetenschap leeren? Of den Almagtige van onregt beschuldigen? Zal het regt zyn, als God anderen bezoekt; maar onregtvaardig, wanneer Hy de plage tot ons doet naderen? Zyn wy en de onzen beter, waardiger, of van meer aangelegenheid dan anderen? Zouden wy, die schepselen zyn van gisteren en heden, met onzen Schepper twisten? Zouden wy zyn eeuwig bestek naar onze zinnelykheid willen veranderen? Zal een triomfboog van een aardsch monarch verzet moeten worden, omdat deszelfs voetstuk een wormtje drukt? En wy, aardwormen, zouden willen, dat Hy, onzenthalve, den weg tot zyne glorie veranderde? Neen, verre zy van ons zulke onzinnigheid: 't moet hier zyn met Eli, *Hy is de Heer, Hy doet wat goed is in zyne oogen.* De Heer van leven en dood doet het; wat Hy ons ontneemt, is geleend, is verbeurd goed, verbeurd door onze zonden met alles wat wy hebben, verbeurd met ons zelven.

Hoort, hoe David zich gedroeg: wat deed hem na vele vergeefsche tegenworstelingen zyn bitter leed geduldig dragen? Wat maakte hem gewillig? Dit, 't geen wy lezen, Ps. xxix. 10, *Ik ben verstomd, ik zal myn mond niet opdoen, want gy hebt het gedaan.*

En waarom was die overweging alleen den heiligen genoeg om in te berusten, als zy slechts wisten en beseften, dat God het deed? daarom, dat het onfeilbaar zeker is, dat van een hoogst volmaakt God niets kon besteld, verordend of gedaan worden, dan hetgeen ten hoogste betamelyk, heilig, wys en goed is, al kunnen wy de redenen zyner handelingen niet doorgronden. Het staat altyd vast, *geregtigheid en gerigte zyn de vastigheden zyns troons, goedertierenheid en waarheid gaan voor zyn aangezigt henen,* Ps. icvii. 2,

En deze overweging moet vooral klem hebben op het hart van ware Christenen, op het hart van godvruchtige ouders, die zich zelven met het hunne, Gode en zyne dienst hebben toegewyd. Zegt eens, gy die God in Christus zoekt te dienen, hebt gy niet u zelven, met al wat gy zyt en bezit, plegtig en by herhaling aan God overgegeven? Hebt gy dit niet opregt gedaan zonder uitzondering? of deedt gy het ook onder die dwaze voorwaarde, “ Heer, ik wil u alles, wat ik heb, opdragen en overgeven, mits gy het my niet ontneemt? Hebt gy niet den drinkbeker der dankzegging aan 's Heeren tafel menigmaal opgenomen, onder die uitdrukke-

lyke of stilzwygende onderwerping, van ook elken beker van beproeving, hoe bitter ook, welke uw Hemelsche Vader mogt dienstig oordeelen u in de hand te geven, op te nemen en gewillig te drinken? Hebt gy niet uw kind of kinderen, op eene plegtige wyze tot God gebragt, in den doop aan Hem toegewyd, en daarmede erkend zyn regt tot dezelve? Zoudt gy dit nu willen intrekken, en, indien het mogelyk ware, uwe kinderen willen terug, en als wegnemen uit die hand, welke gy zoo dikwyls als zoo wys en genadig erkend, en tot bescherming van u en al het uwe hebt ingeroepen?

Laat ons dan over deze roede heenzien op de hand van Hem, die ze besteld heeft. Laat ons met een onderworpen, ootmoedig, leerzaam, opmerkzaam gemoed Gode zwygen, en in navolging van Job, met ware erkentenis des harten, zeggen, *de Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen.*

2. De tweede hoofdzaak, welke wy hier te bedenken hebben, is de groote verpligting, welke wy Gode altoos schuldig zyn, en welke ook in het midden van zulk een treffend leed ons nog overblyft. Het was deze overweging, welke Job deed zeggen, ons ter navolging, *de Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen,* DE NAAM DES HEEREN ZY GELOOFD.

Ik kon dit daaruit aandringen, dat God ons die geschenken onverdiend zoo lang heeft laten behouden, waardoor wy, gedurende die jaren dat wy ze genoten, menige verkwikking en hartstreelend genoegen, tot veraangenaming van ons leven gesmaakt hebben; daar hy ons ook al dien verloopen tyd, enkele bitterheid had kunnen doen smaken. Ik kon u billyk wyzen op zoo vele inmengsels van goedertierenheid, ten opzigte van uwe personen, overgebleven kinderen, echtgenooten of andere dierbare nabestaanden. Van waar de gezondheid welke gy nog geniet? de zegen in uw beroep? de welvaart, welke in uw huis nog is overgelaten? Kon de vrymagtige Opperheer, naar zyne geregtigheid, niet billyk plagen tot uwe plage hebben toegedaan? En vordert dit dan niet, zelfs onder de bittere slagen zyner hand, te erkennen, *de naam des Heeren zy geloofd?*

Maar er is iets anders, waarby ik u byzonder wil staande houden. Wat reden is er niet om te hopen dat God, zelfs in dezen bitteren weg, in deze vroege wegneming van uw kroost, ten goede over u, en over dat zaad voorzien heeft! Is het niet zeer mogelyk, dat hetgeen u nu doet weenen, de stof van erkentenis, dankbaarheid en lof zou zyn, als gy Gods raad en wyze oogmerken, tot nog toe voor u verborgen, wist en doorzien kondt.

Hebt gy wel een wezenlyk verlies geleden? Gy hebt, het is waar, uwe dierbare panden verloren, verloren in den staat eens ontluikenden bloesems, verloren in den dageraad huns levens!

maar is het verschil van eenige weinige jaren, welke zy langer op deze aarde konden geleefd hebben, iets aanmerkenswaardig op de oneindige linie der volgende duurzaamheid? Het smart u uitgevallen te zyn uit de hoop van vele verbeelde genoegens! dan, bedriegen wy ons niet dikwyls in onze vooruitzigten? Was er meer zekerheid, dat uw kind, opgewassen zynde, een gezond en gelukkig, dan wel een ellendig, ziekelyk, smartelyk, gebrekkig of armoedig leven, vol van bitterheid in dit tranendal, geleid zou hebben? Daarby: kent gy niet wel ouders, of hebt gy ze in uw leven niet gekend, die zich Gode hartelyke dankzegging, van achteren, zouden schuldig rekenen, had het Hem mogen behagen, hun kind of kinderen in hunne kindschheid weg te nemen, die nu tot doornen in hunne zyden, en nagels aan hunne doodkisten zyn groot geworden? Ai, overdenkt eens met eene onzydige liefde, was er meer zekerheid dat uw kind, tot ryper ouderdom gekomen zynde, in eene zondige en verleidende wereld, een beteren uitgang uit dit leven en een beter lot na hetzelve zou gehad hebben, dan er nu hoop is, dat een kinderlievende Jezus uwe teedere wichtjes in zyne ontfermende armen zal hebben opgenomen?

Het is zoo, wy vinden omtrent dit stuk geene algemeene uitspraak in Gods woord. En wanneer wy het, door redekaveling, uit den aard der zaak willen onderzoeken en opmaken, blyft hetzelve zeer donker. Immers, aan den eenen kant, is dit onfeilbaar zeker; indien onze vroeg gestorven kinderen waren opgewassen, zouden zy uit hunnen eigen aard, gelyk wy allen, als kinderen van Adam, in de zonden zyn opgewassen. Zy vertoonden er, zoo zy slechts een weinig ouderdoms bereikt hebben, al zeer vroeg de blyken van. Indien zy derhalve, by hun sterven, gelaten zyn zoo als zy ter wereld zyn gekomen, indien zy dat beginsel van eenen zondigen aard, hetwelk zy hier ter wereld medebragten, behouden, en met zich genomen hebben naar de eeuwigheid, indien zy geen ander, geen beter grondbeginsel, uit genade ontvangen hebben; dan is het natuurlyk, ja ontwyfelbaar te denken, dat hun zondig grondbeginsel zich in den staat der afgescheidenheid even zoo, naar den aard van dien staat, ontwikkelt in boosheid, gelyk het zich hier op aarde, zonder tusschenkomende genade, zou ontwikkeld hebben. Indien er dan eenig kind, hoe vroeg ook afgesneden, in de gewesten der gelukzaligheid overgaat, het moet toegeschreven worden, (niet aan *eenen staat van onnoozelheid*, waarin het ware toen het stierf) maar *alleen aan de vrymagtige genade Gods*, die om de toegerekende geregtigheid van Christus, de toegerekende schuld van Adam aan zulk een kind kwytscheldt, het grondbeginsel der bedorvenheid in hetzelve, by deszelfs dood, vernietigt, zyn beeld er in herstelt, en het alzoo bekwaam maakt tot een leven, waaruit het uit zyne eigen verdorven natuur, zonder hartveranderende genade, eeuwig onbe-

kwaam en ongezind zoude geweest zyn. Nu vinden wy nergens eenigen grond, om over het algemeen vast te stellen en zeker te bepalen, wat de genade doet: de redekundige beschouwing laat ons hier verlegen en onzeker.

Het is waar, aan den anderen kant, oppert de rede eene zeer sterke *bedenking*: het is voorzeker zeer nadenkelyk, dat er zulk een aanmerkelyk getal van Adams nageslacht, door eenen vroegtydigen dood, in eenen staat van kindschheid wordt weggenomen. Men zal het niet vergrooten, indien men stelt, dat ten minste het *derde gedeelte* van het menschdom, beneden de jaren van redensgebruik, sterft. Dit nu moet ongetwyfeld in Gods hoogwys bestek eene allergewigtigste reden, een Hem verheerlykend oogmerk hebben. Zou dit niet wel (mag men denken) met een goedertieren, met een genadig en heilryk oogmerk geschieden? Zouden wy wel kunnen denken, dat God, die zyne langmoedigheid en goedertierenheid over de vloekwaardigste zondaren in deze wereld zoo zeer verheerlykt, zoo veel millioenen redelyke wezens daarom slechts even liet geboren worden, en eenige weinige oogenblikken leven, opdat zy als kinderen van Adam zouden kunnen gerekend, en *onmiddelyk* hierop eeuwig *verdoemd* worden? Wat zullen wy op die bedenking zeggen? Ik kan my wel niet onthouden te gevoelen, dat God in deze aanmerkelyke en nadenkelyke beschikking waarlyk goedertierene oogmerken hebbe, ik kan my niet weerhouden te denken, dat het over het gemeen de vroeggestórven kinderen in de andere wereld beter ga, en beter gaan zal, dan wel het meerendeel derzulken, die in de zonden volwassen en in hunne zonden gestorven zyn. Maar wat zullen wy verder daaromtrent bepalen of vaststellen? Wie zal ons zeggen, of God met de wereld der gestorven kinderen (vergunt my dus te spreken) eenen gansch byzonderen weg en beproevende beschikking houdt, van welke wy geene bepaalde denkbeelden kunnen vormen, die wy in onzen staat van beproeving niet kunnen afmeten, naar welke het ons misschien onmogelyk is zelfs te gissen?

Doch wat daarvan zy; laat ons het woord van God raadplegen, en ons eenig houden aan hetgeen wy daaruit leeren en opmaken kunnen. Het is waar, dat wy geene onbepaalde en algemeene zaligspreking der vroegstervende kinderen in hetzelve vinden, maar dit is ook waar, aan den eenen kant, dat er niet éène plaats in de Heilige Schrift gevonden wordt, waarin een veroordeelend vonnis over zulke kinderen, met opzigt tot derzelver *toekomenden staat*, wordt uitgesproken. En het verdient opmerking, dat God met zoo veel mededoogen, in het geval der Nineviten, van de kinderkens schynt te spreken, Jon. iv. 11. Aan den anderen kant geeft het woord van God zeer veel aanleiding, uit kracht van het verbond met Abraham en zyn zaad, (van hetwelk ook de geloovige

Heidenen onder het Nieuwe Testament erfgenamen geworden zyn, Gal. iii. 14) om eene goede hoop te koesteren omtrent vroeggestorven kinderen, uit het geslacht van Gods volk geboren, in zyne gemeente ingelyfd, vroeg aan Hem opgedragen, en dikwyls met ootmoedige smeekingen en pleitingen zyner genade aanbevolen. Laat ons hier gedenken aan Jezus ontfermende behandeling omtrent die kinderkens, van welke wy lezen Marc. x. 13—16.

Maar welk eene edele bron van vertroosting en dankbaarheid ontspringt nu hier! Mogen wy dan niet hopen, dat onze kinderkens in het koningryk der hemelen zullen zyn opgenomen! Gy vooral, godvruchtige ouders, die er uwe zaligheid in stelt met uw zaad God te dienen, en daartoe menigmalen voor uwe kinderen den troon van Gods genade nadert; gy, dunkt my, hebt grond om te zeggen; " *wel dan*, de naam des Heeren zy geloofd, ja die zy geloofd! myn dierbaar kind, vertrouw ik door het geloof, heeft het nu oneindig beter, dan wanneer myne vurige wenschen en aanhoudende gebeden voor deszelfs herstelling waren verhoord geworden.—Eigenliefde moge my tot hiertoe aangetokkeld hebben, om deszelfs verblyf hier te wenschen; dan, neen! indien dat teeder wichtje, dat dierbaar kind, wiens aanvalligheden my nog schynen toe te lagchen, nu vergaderd is in de armen van den zachtmoedigsten Herder, en gedragen wordt in zynen schoot; indien het henengegaan is tot zynen Hemelschen Vader, en de wereld der volmaakte geesten, en my opwacht, om straks by myn ontslapen, my voor den troon te verwelkomen; indien het in de gezangen des hemels nu reeds looft en roemt hetgeen, waarover ik tot hiertoe geweend en in het stof gezeten heb, dan heb ik reden om my uit den zak en de assche op te rigten, en met dankbaar vertrouwen te zeggen: *de Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam des Heeren zy geloofd.*

Ja, godvruchtigen, gy hebt ongetwyfeld meer dankstof over deze beproeving, dan gy nu nog in de byzonderheden weet of weten kunt. Dit weet gy echter, uit kracht van Gods verbond, dat dengenen die God liefhebben, alle dingen zullen medewerken ten goede, en wat getuigt uw hart? Hebt gy God lief? Liever dan die dierbare geschenken, welke het graf nu verzwolgen heeft? Zoudt gy die met God wel ruilen willen, en, ten koste van het gemis zyner gemeenschap, wel willen wederom nemen? immers daar verschrikt gy voor! Nu, denkt eens na wat gy hebt, wat God aan u doet. Hy heeft u een eeuwig verbond gesteld, al uwe zonden vergeven, uw hart vernieuwd door zynen goeden geest: Hy leidt u door de woestyn, en zal u eerlang in het hemelsch Kanaän inleiden. Of laat ik in één woord alles zamenvatten; Hy heeft u zynen eigen Zoon gegeven! En nu, daar Hy u dit alles gegeven heeft, kunt gy Hem dan van onvriendelykheid, in dit uw

treurgeval, verdenken? Zou Hy u dan van harte plagen of eenige gunst ontzeggen, indien die u waarlyk dienstig ware? Zou Hy, die niets voor uwe ziel te kostelyk rekent, het leven van uw kind een al te groot goed gerekend hebben, om het u te vergunnen, indien het tot uw wezenlyk geluk gestrekt zou hebben? Neen, myne ziel, verban zulke ongeloovige gedachten! Achten wy dan toch zulke beproevingen tot onze zaligheid, en de bittere droppelen, welke Hy in den beker onzer aardsche genoegens mengt, dierbare artsenyen, en zeggen wy, in navolging van dat voorbeeld, dat wy in veel zwaarder druk hier voor oogen hebben, *de Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen; de naam des Heeren zy gedankt.*

II. Doch dat ik eindige, en uit vele lessen en aanmerkingen u alleen tot de navolgende bepale:—

1. Leert uit het vroegtydig sterven der kinderen, de nuttigheid en noodzakelykheid, om vroegtydig zorg te dragen voor hun waarachtig heil.

Hebt gy gezien in anderen, of zelven met een smartelyk gevoel ondervonden, dat wy onze kinderen slechts ter leen hebben, voor een ongewissen, en dikwyls zoo korten tyd: laat toch deze opmerking, en dat ondervindelyk gevoel, ons ten nutte strekken, met opzigt op ons zaad, dat ons geschonken, dat ons overgelaten is. Laat dit inzonderheid onze zorg aanwakkeren, om toch vroeg onze kinderen Gode op te dragen, zyner genade met vurige gebeden aan te bevelen, en godsdienstige grondbeginselen in hunne teedere harten in te boezemen en aan te kweeken. Wy kunnen er niet te vroeg mede beginnen, noch ons te ernstig daarop toeleggen. Of zou onze bezetheid met veelvuldige tydelyke bezigheden, zou de omslag van ons beroep, en de uitgestrekte zorg voor het onderhoud van ons huisgezin, ons daarvan verschoonen? Maar wat is er onder al de bezigheden van ons beroep, wat is er onder al de bezorgingen van ons huisgezin van meer belang, en waartoe wy zoo sterk eene roeping en dure verpligting hebben, dan even dit? Of zouden wy denken, myne kinderen zyn nog te jong, hunne vermogens nog te zwak, om dezelve met zulke gewigtige onderwerpen bezig te houden, en daarmede te overladen? Maar, laat my vragen, zyt gy verzekerd van eene volgende gelegenheid? Is dit niet, zoo ten opzigte van uw leven, als van dat uwer kinderen, en dus van beide kanten, onzeker? Zyt gy in staat, om uwe kinderen al vroeg eene taal te leeren, en dezelve voor eenige aardigheden, kortswyl en vermakelyke tydverdryven vatbaar te maken; zouden zy dan ook, ofschoon hunne vermogens nog zwak zyn, niet eenige vatbaarheid hebben voor eene gemeenzame inboezeming der zaligmakende genade? Zoude het onmogelyk zyn, indien gy met alle getrouwheid en voorzigtigheid daarvan werk maakt, dat gy terzelfder

tyd veel meer indruk en besef van God en zyne dienst, met eenige toegekeerdheid of liefde tot dezelve, zult verkrygen? Misschien zyn er te dezer plaats, die zich hunne verzuimenis in dit stuk beklagen, dezelve beschreyen, en daarover eenige beschuldiging of verwyt gevoelen. Mogelyk ryst by deze overweging die gedachte reeds in uwen geest wel op: "Ach! mogt ik myn verloren pand nog voor eenige weinige maanden, of weken, onder myn opzigt kunnen wederkrygen, hoe zoude ik met allen ernst en gezetheid dien tyd waarnemen, om hetzelve te bereiden voor de eeuwigheid." Dan deze wensch is ydel: uwe bede mag het zyn, onder een verootmoedigend gevoel van uw verzuim, dat de ontfermende genade dit uw gebrek, om Christus wil, moge vergeven en vervuld hebben; maar maakt u dit gevoel ten nutte voor uw overgebleven zaad: vervult aan hetzelve, hetgeen gy aan het andere, geheel of ten deele, mogt verzuimd hebben: tracht het met allen ernst en opregtheid, met hartelyke toegenegenheid, door de Goddelyke genade, vroeg op te leiden tot beseffens van God, van Christus, van den Hemel, van ware Deugd en Godsvrucht, en liefde tot dezelve; en gedraagt u omtrent ieder kind, dat u is overgelaten, zoodanig, als gy nu zoudt wenschen u gedragen te hebben omtrent hetgeen van u is weggenomen.

Maar draagt ook zorg voor derzelver ligehamelyk welzyn en gezondheid. Misschien ryzen daarover bedenkingen en kwellingen op, ten aanzien van degenen die gy verloren hebt: misschien is myn kind door verzuim in dat gevaar gekomen, en gestorven! Misschien heb ik geene goede middelen ter herstelling aangewend! had ik dit of dat middel eens beproefd enz. Het kan zyn dat gy u zonder grond daarover kwelt; men ziet doorgaans van achteren, hetgeen men van voren niet konde weten. Wanneer gy naar uw licht en vermogen, in het aanwenden van middelen, die u het geschiktste voorkwamen, of waartoe gy geleid werdt, zyt te werk gegaan, dan hebt gy geene reden om u, wegens den ongelukkigen uitslag, te beschuldigen. Berust dan in den raad van Hem, die zoowel de middelen als de einden bepaalde, en wiens bestuur in alles de hand heeft.

2. Leeren wy uit deze treurige gevallen, onze ingenomenheden met onze kinderen, en alle andere aardsche genoegens, binnen hare juiste perken bepalen; leeren wy uit de vergankelykheid dezer bekoorlykheden, onze hoop op betere goederen vestigen! Er is voorzeker onder alle aardsche genoegens, geene zoo streelend, als dat, hetwelk de uitbottende vermogens en aanvalligheden der kinderen, of de meer gevorderde vermogens, en het pryzenswaardig gedrag in de reeds bereikte jaren der jongelingschap, aan regtgeaarde ouders opleveren. Men moet dit by ondervinding kennen, om het gevoel daarvan te kunnen beseffen. Hoezeer wordt

het hart daardoor niet ingenomen en vervoerd! Wat al verbeelde genoegens, wat streelende vooruitzigten, welke hoop en verwachting koestert en voedt men niet in zyn gemoed! Wat al ontwerpen bouwt men niet op deze gronden! En hoe ligt worden wy hierdoor vervoerd tot eene afgodische liefde en verkleefdheid aan deze aanminnige schepsels! Maar ach! Wat zyn al deze ontwerpen, verwachtingen en vertrouwens! Een verdervende wind waait, op Gods bevel, over deze bloesems, en doet ze als in een oogenblik verwelken, afvallen en tot stof keeren! Zoodanig zyn de edelste genoegens van dit leven, wat moet er dan van de overige zyn? Niemand zette er zyn vertrouwen op! Gedenken wy, dat onze kinderen, dat al onze bezittingen, geleend goed zyn! o! dat wy ze veel met zulk een oog beschouwen; en gedenken dat de Opperheer het regt van volstrekt eigendom daarop houdt, om ze ieder uur en oogenblik te kunnen opeischen. Laat dit ons leeren, met opzigt tot ons wezenlyk heil, af te zien van die gebroken bakken, om ons digt te houden aan den Springader des Levendigen Waters, opdat wy, als onze wonderboomen verdorren, als onze aardsche, ydele, bedriegelyke, voorbysnellende genoegens wegvallen, als onze kinderen sterven, tot onze vertroosting mogen zeggen: *de Heere leeft, en geloofd zy myn Rotssteen, en verhoogd zy de God myns heils!*

3. Eene derde les laat zich uit al het gezegde afleiden, ten nutte van kinderlooze ouders, die misschien groote begeerte naar kinderen hebben en voeden, maar nimmer het geluk hadden hunnen wensch te genieten. Het is gewis onder de uitmuntendste zegeningen te tellen, wanneer God de eenzame zet in een huisgezin, en eene kroon van kinderen vlecht, welke de gryze haren van ouders tot sieraad en eer verstrekken. Maar bedenkt, dat de schoonste rozen, ook hare doornen hebben. Hoe bitter komen die vleyingen, en het streelend genot der ontluikende aanvalligheden te staan, wanneer zy eensklaps worden afgesneden, en voor altoos, onherroepelyk, in het graf gesmoord! Gy die nooit het streelend kindervermaak by ondervinding mogt smaken, o, gy kent niet de bittere smarte van dien vergiftigen angel. Laat dit uwe begeerte naar kinderen, zoo zy te sterk moge zyn, matigen, uwe droefheid over de afgesneden hoop daarop temperen. Laat dit ons over het algemeen leeren, al onze begeerten te matigen, en te gelooven, dat wy dan gelukkigst bestaan, als wy ons lot God aanbevelen, en ons daarin verheugen mogen, dat God regeert.

4. Maar, betaamt het ons in een tyd, dat God ons verleende zegeningen ontneemt, uit voorheen gemelde overwegingen te zeggen, *de Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam des Heeren zy gedankt*: hoe veel meer betaamt het ons dankbaar te zyn, onder het dadelyk genot der zegeningen?—Gy, die met

anderen in hetzelfde gevaar verkeerd hebt, van uwe dierbare panden aan deze heerschende ziekte te verliezen, maar het geluk geniet, dat dezelve, of daarvoor verschoond gebleven, of daarvan genadig hersteld zyn; erkent uw voorregt. Geniet het met dankbaarheid en blydschap; maar verblydt u niet, zonder droefheid en hartelyk medelyden te gevoelen over het treurig lot, dat anderen trof. Is het in uw vermogen de wonden van iemand, onder uw bereik, te balsemen, de smarte te verzachten; grypt die gelegenheid aan, om door weldadig mededoogen uwe dankbaarheid uit te drukken. Laat geen Beliäls bestaan in uwe harten huisvesten, als of het genoeg ware, dat gy en de uwen verschoond of gered zyt, zonder dat gy u het leed van anderen zoudt aantrekken. Gy ziet de verwoesting, welke zoo vele getroffen heeft, en laat het belang van anderen u ook ter harte gaan. Ziet toe, dat geen gebrek aan ware menschenliefde u belangeloos make omtrent zegeningen, die God verleent. Verblydt u over uwen zegen, doch met mate. Gedenkt dat de ontkoming van dit gevaar, u of de uwen niet beveiligt voor andere onheilen, voor andere gevaren. Geniet het goede ten dage des voorspoeds, maar stelt er uw vertrouwen niet op. Geniet en gebruikt het als Rentmeesters, die er te eeniger tyd rekenschap van zult moeten geven. Zoekt het op zulk eene wyze te bezitten, dat gy tevens bereid moogt zyn tot eene gewillige overgeving en loslating, wanneer de Opperheer mogt goedvinden het van u af te eischen.

5. Eindelyk nog een woord tot u, die u in het treurig geval bevindt,van uwe dierbare panden te beweenen.—Gy behoort of tot Gods begenadigd volk, of gy zyt nog in een' onherboren' staat.

Behoort gy tot de laatsten; o dat uwe droefheid naar de wereld aanleiding gave tot, en afgewisseld werde met, eene droefheid naar God, werkende eene onberouwelyke bekeering tot zaligheid! Dan zou uwe droefheid gevolgd worden van een vasten troost en bestendig geluk, en die bittere kelk eene hemelsche artseny verschaffen. God toont, door zyne gematigde tuchtiging, en inmengsels van goedheid, dat Hy u nog niet versmaadt, en als bastaarden behandelt. Immers, zyn u niet nog tegen één of meer uwer kinderen, die gy verloren hebt, één of meer overgelaten? Kon God die allen niet hebben weggerukt? Kon hy niet nog vele bitterheden tot uwe plagen toedoen, als hy naar verdienste met u wilde handelen? Verdienen dan deze blyken zyner barmhartigheid, onder zyne slagen, geene opmerking? Wie weet of deze bittere slag niet eene allergenadigste bezoeking is, die u tot wezenlyk heil zal dienen? Niet de zegeningen of de droefenissen, op zich zelve, maken ons gelukkig of ongelukkig; maar het gebruik of misbruik dat wy van dezelve maken. Indien de rampen ons daartoe brengen, om onze ware vergenoeging in God te zoeken,

tot Hem ons te bekeeren, en Hem in geloof en liefde aan te kleven, dan moeten alle dingen, ook die kwade, ons medewerken ten goede. Ware dit ook uwe bevinding, en mogt gy er dit gebruik van maken, gy zoudt wel haast bekennen en uitboezemen, *Ik weet, Heer, dat uwe gerigten de geregtigheid zyn,* en ik dank u, *dat gy my uit getrouwigheid verdrukt hebt.* Maakt dan gebruik van de gunstige oogmerken der Goddelyke tuchtigingen, merkt dezelve aan als een spoorslag, om u de ydelheid der wereld met al hare begeerlykheden gevoelig te leeren, en u op den regten weg te brengen. Billykt God in al zyne wegen, die, als gy ze betamelyk bewandelen moogt, op louteren vrede zullen uitloopen. Doet dat, niet ter loops, maar met gezette afzonderingen, ter bevordering van uw wezenlyk heil. Doet dat met zoo veel te meer yver, als gy een gevoeliger les in uwe eigene huisgezinnen ontvangen hebt, *dat alle vleesch gras is, en alle heerlykheid des menschen als een bloem des velds.* Hebt gy uwe kinderen in den dageraad huns levens zien sneven, hoe onzeker is het dan, of gy den avond van het uwe bereiken zult? Gy hebt misschien het graf voor u zelven zien gereed maken. Eerlang ligt gy misschien ter zelfder plaats. En misschien is het voorname doelwit van den oppersten Regeerder en genaderyken God, om dit geval voor u te doen verstrekken tot een waarschuwenden slag, om in dezen op het einde loopenden dag uws levens, met allen ernst te bedenken, wat tot uwen vrede dient.

En gy, die waarlyk den Heere vreest, maar tevens uw hart kent, en u zelven uwer menigvuldige zwakheden en afleidingen bewust zyt; moet, en wilt gy ook, niet wel bekennen, dat gy tucht noodig hebt? Regtgeaarde ouders ontnemen hunnen kinderen, die zy teeder liefhebben, een gevaarlyk speeltuig. Als gy voorspoed hebt, alles u naar wensch gaat, als gy zegeningen boven anderen geniet; hoe zwaar valt het dan op al die dingen dat opschrift te lezen, YDELHEID! Hoe dikwyls verdooven de genoegens van het vleesch, en de bezorgdheden voor dit leven, de werkzaamheden en opwekkingen van uwen geest? Hebt gy dan ook niet al eens noodig, door gevoelige slagen afgetrokken en gespeend te worden van de liefde tot de wereld? Gy zult doorgaans de meeste wysheid, regtvaardigheid en goedheid in God erkennen, wanneer Hy u verwaardigt, acht te geven op zyne slagen, zoo noodig, zoo billyk, zoo gepast, zoo heilzaam! Zoekt dan veel in te zien de genegen oogmerken van Gods vaderlyke tuchtiging. Ziet en merkt op, waartoe u rampen overkomen, tot wat heilzame oogmerken zy u dienen kunnen; ter bevordering van uwen geestelyken welstand, en ter verhooging van uwe aanstaande gelukzaligheid in den hemel. Zou God u door dezen slag niet vragen, of gy inderdaad meent hetgeen gy bidt, *Vader uw wil geschiede?* Vraagt Jezus,

in dezen weg niet nadrukkelyk af, *hebt gy my liever dan deze?* Is er wel een betamelyker, aangenamer en Godverheerlykender gestalte des gemoeds, dan wanneer men zich in alles met diepen ootmoed aan de Goddelyke beschikking onderwerpt, en met eene kinderlyke berusting zyne hand eerbiedigt? Tegenstrevigheid is verzwaring van het kruis, en beklag is ydelheid; maar een hartelyk berusten in den Goddelyken wil, zal aan de bange ziel verlichting, en aan het ontroerd gemoed eene stille kalmte baren. En wat reden hebt gy niet daartoe? Hoe! zoudt gy uwe goedkeuring durven weigeren aan hetgeen uw hoogstwyze, barmhartige Vader gedaan heeft, en met ondoorgrondelyke wysheid, over u bepaald en afgewogen had? Heeft Hy u in zyn woord geen grond gegeven, om al uw lot en belangen in zyne handen met een kinderlyk vertrouwen over te geven, u in zynen Zoon van zyne barmhartigheid, in al uwen weg verzekerd te houden, en te gelooven, dat Hy ook in de zwaarste kastydingen, in de bitterste smarten, en in de donkerste wegen, zyne liefde tot u in Christus nooit uit het oog verliest? Laat dan de vygeboom niet meer bloeyen, laat er geen vrucht aan den wynstok zyn, laat het werk des olyfbooms liegen, en de velden geene spys voortbrengen, dat men de kudde uit de kooye afscheure, en er geen rund in de stallingen meer zy, ik zal nogtans, zegge uwe ziel, in den Heer van vreugde opspringen, ik zal my verheugen in den God myns heils.

Mogt deze beproeving u daartoe brengen, dan zult gy de hand kussen, die u slaat. Geniet dan, eenswillens met God, hier dezen edelen troost, en namaals het geluk, om voor den troon der heerlykheid te zeggen, *Heer zie, hier ben ik, en de kinderen die gy my gegeven hebt.*

DE VOORBIDDENDE VRIEND.

(*Lucas XI.* 5—8.)

Het *gebed* is zonder twyfel een dier middelen, door den Heere ons verleend, door welke te gebruiken, wy *ons* eigen heil kunnen bevorderen en *onze* zaligheid uitwerken; desgelyks is de *voorbede* een middel, door den Heer ons gegeven en ook altoos gezegend, waardoor wy het heil en de zaligheid van onzen *naasten* kunnen bevorderen. Wy worden ook daartoe herhaaldelyk uitgenoodigd in de Heilige Schriften, en door de voorbeelden der heilige mannen Gods ernstig daartoe aangemoedigd. Dat onze Verlosser zelf, aangaande de *voorbede*, ook aan ons een voorbeeld heeft gegeven, durven wy staande houden, en kunnen slechts denken aan den

inhoud van Joh. xvii en aan andere omstandigheden van zyn leven, (Luc. xxii. 32; xxiii., 34.) Onder zyne woorden vinden wy ook eene gelykenis, in welke de Heere Jezus den pligt en den zegen der voorbede aan ons met ernst voorstelt, om ons daartoe aan te moedigen. Volgens het verhaal (Luc. xi.) hebben de jongeren hem verzocht, sprekende: "Heere, leer ons bidden," waarna de Heere hun het gebed aller gebeden geleerd heeft, gelyk als het daar geschreven staat, vs. 2—4. Maar verder lezen wy in het vyfde en de volgende verzen: "En hy zeide tot hen; wie van u zal eenen vriend hebben, en zal ter middernacht tot hem gaan, en tot hem zeggen: vriend, leen my drie brooden; overmits myn vriend van de reis tot my gekomen is, en ik heb niet dat ik hem voorzette? En dat die van binnen antwoordende, zoude zeggen: doe my geene moeite aan; de deur is nu gesloten, en myne kinderen zyn met my in de slaapkamer; ik kan niet opstaan, om u te geven? Ik zeg ulieden: hoewel hy niet zoude opstaan en hem geven, omdat hy zyn vriend is, nogtans om zyner onbeschaamdheid wille, zal hy opstaan, en hem geven, zoo veel als hy er behoeft." Wy hebben by deze rede, wel is waar, gelyk als ook by Luc. xviii. 1—8, in aanmerking te nemen, dat de Heere ons zeker den zegen van een aanhoudend bidden wil toonen; maar daar, volgens deze gelykenis, de zegen van het gebed niet aan dien, die er bidt, maar aan den vriend *voor den vriend* ten deele valt, dus kunnen wy hier ook een onderwys van den Heere vinden, waardoor hy ons wil leeren en aanmoedigen, om ook *aanhoudend voorbede te doen.* Dus willen wy in eene zoodanige betrekking deze gelykenis van den *Voorbiddenden Vriend,* in het kort betrachten; daartoe schenke de Heere gunstig zynen zegen.

Komt er in den nacht een vriend tot eenen vriend, en wenscht herberg en verkwikking, hetwelk deze echter, ten minste het laatste, aan hem niet in staat is te geven, nogtans is hy zyn vriend, wiens hart liefde gevoelt, dus ook hartelyk wenscht hem te kunnen weldoen en helpen; er is echter een vriend aan hem bekend, middelen en vermogen bezittende, om in zynen nood hem te kunnen helpen, en terstond heeft hy besloten, haastiglyk naar hem toe te gaan, om hem te verzoeken om brood voor zynen beminden vriend. Dus is het de liefde tot den vriend, welke hem dreef, zelfs by nacht, de voorbede by genen vriend te wagen; ter gelyker tyd was het echter zyne eigene *behoefte* en *nood.* Aldus toont ons de Heere hier de regte dryfveer tot voorbeden. Daarom moeten wy onderzoeken, hoe onze liefde gesteld zy tegen den broeder, en dus byzonder tegen den armen, behoeftigen broeder. Wat anders was het, dan liefde, welke Abraham den aartsvader dreef, om zoo hartelyk te bidden voor zyne arme broeders

te Sodom en Gomorra? Gen. xviii. Wat anders dan liefde konde Mozes bewegen om aldus voor zyn volk te bidden, gelyk wy lezen, Exod. xxxii. 32? Welke groote liefde erkennen wy niet in het hart van Paulus, wenschende voor zyne broeders verbannen te zyn van Christus, (Rom. ix. 3) welke Apostel hartelyk bidt en smeekt, dat zyn volk moge zalig worden, (Rom. x. 1.) Weet gy, myn vriend, ook alreeds iets van eene zoodanige liefde voor uwen armen broeder, en heeft de liefde u reeds gedreven om voor hem te bidden? Het bidden is, wel is waar, niet alleen, en nog minder het bidden voor den naasten: geloof is daartoe noodig. Maar veronderstel ook dat het geloof daar zy, is het hart niet, helaas! dikwyls koud en gevoelloos by den nood der broederen?—Nood leert bidden, zegt het spreekwoord, maar nood leert ook bidden voor den naasten, durven wy er byvoegen, en dat is het geval, des te meer, wanneer de liefde van den regten aard is. Hoe duidelyker echter wy onze zwakheid en onmagt erkennen en gevoelen, dat wy zelf niets hebben en niets kennen, om den nood van onze medemenschen te verligten, des te meer zullen wy ook zeker worden aangedreven, om voorbede voor hem te doen, by onzen grooten en almagtigen vriend in de hemelen, dat hy spyze moge toereiken zoowel voor het ligchaam als voor de ziel.

Indien de vriend in zyn huis brood hadde gereed gehad, zoude hy zeker niet zynen vriend om brood hebben verzocht; hy zoude ook niet in den nacht-tyd dien moeyelyken weg zyn gegaan, noch minder in zyn bidden hebben volhard. Maar hy gaat haastig, klopt aan, en zegt: "vriend, leen my drie brooden, overmits myn vriend van de reis tot my gekomen is, en ik heb niet dat ik hem voorzette."—Hy is niet in staat om te kunnen helpen, want de noodige hulp gaat zyn vermogen te boven; dus kon hy niets anders doen, dan by den vriend hulp zoeken en bidden. In hoe vele gevallen kunnen wy eenen zoodanigen toestand op ons arme, zwakke en onvermogende menschen toepassen!—Moeten wy niet al dikwyls roepen: ik *kan* u niet helpen! O, mogten wy, aldus sprekende, nooit vergeten, dat wy nog eenen ryken vriend hebben, die helpen kan, en wil, en zal, wanneer wy slechts met onze gebeden tot hem komen. Zonder twyfel zouden wy wel kunnen helpen, wanneer wy dat maar niet zoo dikwyls mogten vergeten; wy zouden de volheid van brood en andere zegeningen kunnen hebben, wanneer wy maar niet de moeite en de vlyt ontzagen, welke daartoe worden vereischt, om den hemelschen vriend aanhoudend te bidden voor onze broederen. Dus, o Christen, laat dit middel niet te vergeefs toonen, waardoor gy den broeder kunt helpen, zelfs wanneer uwe handen hem niet kunnen bereiken, en gy door tyd en plaats geboeid zynde, niets voor hem kunt doen.

Bid en smeek met vlyt en naarstigheid voor hem, leg hem aan het liefhebbende hart van den hemelschen vriend, beveel hem altoos aan de helpende handen van den Hemelschen Vader, en gy hebt hem geholpen, en hy is beter geholpen, dan gy zelven hem kunt helpen. En indien het geldt om den broeder uit het verderf des ongeloofs te redden, en het er op aankomt om eene ziel voor den trouwen en goeden herder te winnen, wie is er, die zich in zulke gevallen niet ten diepste gevoelde, zwak en onmagtig te wezen. Maar juist hier is dit het eenige middel, welks gebruik wy nooit moeten verzuimen. Spreken en bidden is te vergeefs; hartelyke en ernstige voorbede heeft echter reeds dikwyls de beste en schoonste vruchten voortgebragt. Dus zeide ook eene vrome moeder eens tot hare dochter, getrouwd zynde met eenen ongeloovigen man: spreekt niet zoo veel met uwen man van God, dan veel meer met God van uwen man.—Laten wy dus maar immer aan onze magt twyfelen, des te meer echter den Heere onzen God aanroepen; en die u hoort, indien wy voor ons bidden, zal ook hooren, wanneer de liefde ons dringt voor de broeders te bidden; en voorbede te doen ook voor alle menschen. (1 Tim. ii. 1.)

De vriend in de gelykenis wordt verhoord en vindt hulp, alhoewel hy *aanhoudend* heeft moeten bidden. Want hy ontvangt niet terstond hetgeen hy wenscht. Het scheen alsof hy voor eenen tyd lang te vergeefs moest bidden. Hy moet zelfs een onvriendelyk antwoord hooren: " De deur is nu gesloten, zegt de onaangenaam gestoord zynde vriend, en myne kinderen zyn met my in de slaapkamer; ik kan niet opstaan, om u te geven." Zulke woorden hadden hem wel kunnen moedeloos maken, vooral daar hy om den middernachtelyken tyd,dus op eenen zeer ongemakkelyken tyd, naar zynen vriend had moeten gaan, en dat niet zooveel voor zich zelven, maar voor eenen anderen. Dus is zyne liefde ernstig beproefd, en zyne bestendigheid op eene zware proef gesteld geworden. Maar hy volhardt, en zyne aanhoudende voorbede was niet te *vergeefs*.

Aldus moet ook de Christen dikwyls ondervinden, dat zyne voorbede in het begin vergeefs schynt te zyn. Onze hemelsche vriend schynt dikwyls niet te hooren, en den biddende ongevoelig af te wyzen, en als ware, zoo te zeggen, de tyd ook voor hem ontoepasselyk, spreekt hy: " myne ure is nog niet gekomen," (Joh. ii. 4.) Ja, juist als Maria dit woord moest hooren, toen zy voor den nood, by het bruiloftsmaal, voorbede deed by haren zoon, zoo moet hetzelve nog menig een ondervinden, met zoodanige gebeden voor de zynen tot den Heere komende, gelyk ook de Cananesche vrouw. (Matth. xv. 22.) De hand schynt verkort te wezen, (Num. xi. 23,) de ooren des Heeren schynen verzwaard en doof, (Jes. lix. 1) er is geen rede of antwoord, het schynt

als of de vriend daar boven ware gelyk den harden regter, (Luc. xviii.) " die voor eenen langen tyd niet wilde." Maar hy wil slechts beproeven, hoe wy het meenen, en of het by ons ook regte ernst is met ons bidden en wenschen. Alleen die tot het einde volhardt, zal worden gekroond. Dus verkrygen wy echter zoo weinig met onze gebeden en voorbeden, dewyl wy zoo schielyk verflaauwen en aflaten, zoodra wy niet terstond kunnen ontvangen en nemen. Ja, voorzeker, indien het gedaan ware met een wensch, of met eene zucht, de voorbede zoude wel meer geoefend worden. Maar het kost dikwyls dagen, maanden en jaren, eer wy den uitslag ontwaren en het gebed overwint. Het komt er dikwyls op aan, om met den Heere te stryden en te kampen, zoo als de aartsvader Jacob deed, (Gen. xxxii.) voor dat wy onzen beminden vriend gezegend zien. Is echter flaauwheid en traagheid overwonnen, hebt gy getrouw aangehouden in weerwil van uitstel van hulp, is uwe liefde niet verzwakt, en uw medelyden niet vermoeid, zoo komt de Heere onverwacht en plotselyk wanneer zyne ure slaat, en helpt heerlyk, wanneer gy 't dikwyls ten minste niet verwacht. Dan ondervindt gy, hoe de Heere kan geven en zal geven, boven ons bidden en verstaan. Zulks valt ook aan den vriend ten deele; het wordt aan hem gegeven, zoo veel als hy er van noode heeft. Hy verkrygt de heerlykste overwinning, en dat door zyn aanhoudend roepen en bidden. Want de Heere zegt: " ik zeg ulieden: hoewel hy niet zoude opstaan en hem geven, omdat hy zyn vriend is, nogtans om zyner onbeschaamdheid wille, zal hy opstaan, en hem geven, zoo veel als hy behoeft." De betrekking in welke de vriend tot den vriend staat, komt in het geheel niet in aanmerking, en de schoone uitslag wordt geheel en alleen toegeschreven aan de voorbede, en dus aan de schynbaar schaamtelooze, indringende, yverige en ernstige voorbede.

Dus komt het hier daarop aan, om een werk te werken op *hoop*. Hoe veel van al hetgeen de voorbede uitgewerkt heeft op aarde, blyft hier voor altoos onbekend. Maar desniettegenstaande moeten wy moed en vrymoedigheid bewaren, indien wy anders wenschen de overwinning te verkrygen. De Heere heeft het echter beloofd om te hooren, daarop durven wy bouwen. Alhoewel wy het thans in den tyd niet zien of ondervinden, of, en op wat wyze de Heere onze voorbede heeft verhoord; nogtans durven wy geenen oogenblik twyfelen, dat hy verhoord en ook gegeven heeft, wat er goed was voor ons en onzen broeder, volgens zyne goddelyke wysheid en zynen heiligen wil. En wy zullen het ook eenmaal ondervinden, en beter erkennen en verstaan, wanneer wy, gelyk de Apostel zegt, niet meer zullen zien door eenen spiegel in eene duistere rede, maar van aangezigt tot aangezigt, (1 Cor. xiii. 12.)

Daar zullen wy zien, hoe de Heere onze voorbeden gehoord en ook verhoord heeft, en op welke wyze hy ook de voorbede, voor ons opgezonden, verhoord en vervuld heeft. Daar zal menig een zeker erkennen, dat hy zyn ligchamelyk en geestelyk geluk en welzyn, behalve aan den Heere, ten eerste te danken heeft aan de trouwe voorbede van eenen lieven vader of van eene teedere moeder, of aan eenen broeder, of zoon of vriend, die by den troon der genade aanhoudend voor hem hebben afgesmeekt genade, vrede en zaligheid.

Welaan, o Christen, verblyd u dus, maar zyt gy ook de trouwe vriend, of vader, of broeder, welken eenmaal vele zielen, uit het verderf gered zynde, danken zullen, en dat daarom, dewyl gy hem op het hart hebt gedragen en ook yverig en vlytig aan het hart van den vriend hebt gelegd, die er is ter regterhand Gods. Aldus, Christenen, laten wy gebed en voorbede doen voor elkanderen, en dat aanhoudend en ook daarin volharden; de Heere zal wel hooren, en *amen, het zy zoo,* spreken, en ons allen zal dus zegen en eeuwige zaligheid ten deele vallen. H. D.

HET GELOOF, EENE GAVE GODS.

(Vervolg en slot van bladzyde 240.)

Maar waartoe moet de erkentenis dezer waarheid voor ons dienen! Misschien denkt iemand, wat baat het of men dit weet? Laat het al waarheid zyn, van wat belang is het toch die zaak zoo opzettelyk te beweren? Was het niet beter, dat men dit stuk, zoo men het al voor waarachtig houdt, in het duistere hield, en slechts aandrong op het geloof, zonder zich met een diepzinnig onderzoek over *het al of niet* vermogen van den mensch op te houden?

Hier moeten wy antwoorden —

Dat het diepzinnig onderzoek noch noodig, noch over het algemeen nuttig is. Het is niet eene diepzinnige, maar eene duidelyke erkentenis en waarachtige overtuiging dezer waarheid, welke wy alleen noodig achten en bedoelen.

Wy moeten niet wyzer willen zyn dan Gods woord, noch wanen voorzigtiger te kunnen handelen dan Christus en zyne Apostelen, die meermalen opzettelyk deze waarheid inscherpten.

Wy loochenen ook niet, dat gelyk vele gaven Gods, zoo ook deze waarheid tot zorgeloosheid, of wel tot een voorwendsel ter verontschuldiging, misbruikt is geworden, en door sommigen misbruikt wordt. Ten tyde der Apostelen werd dezelve misduid;

zy hebben echter daarom niet nagelaten dezelve onder het oog te brengen en te staven.

Wat voorwendsel ondertusschen van verschooning iemand daarin meene te vinden, het voorwendsel is ydel, en het misbruik tot zorgeloosheid tegen alle reden en zonder grond. Want, ten aanzien van die menschen, die deze leer misbruiken tot zorgeloosheid, komt het stuk niet eens in aanmerking; het komt er by dezulken niet eens toe, om zich ter hunner verschooning daarop te beroepen, en die leer tot een voorwendsel van hunne schuld te gebruiken. Zegt gy, als het geloof een vrye gifte is, dan kan het ook van my niet als een pligt geëischt worden. Dat zy eens zoo!—In zekeren zin, en wel in dien zin, in welken gy het bedoelt, wordt het ook van u niet GEEISCHT in het Evangelie. In dien zin wordt het in *de wet* geëischt, voor zoo ver ook het *geloof*, wat deszelfs wezen aangaat, mede behoort tot de zedelyke wet, en in hare geboden begrepen is. Maar in het Evangelie wordt dat geloof niet VAN U GEEISCHT als zoodanig een pligt, welken gy eerst volbrengen moet, om daardoor Gods genade voor te komen, of daarmede een werk te verrigten, waarop God zyne genade en het leven by wege van vergelding zou doen volgen. Neen, zoo behoort het tot de wet " doet dat en gy zult leven." Het gebod des geloofs, zoo als het in het Evangelie voorkomt, is van een' gansch anderen aard. God stelt het daarin wel met een verpligtend gezag aan zondaren voor, doch niet gelyk een eisch der wet, maar als een voorregt, als eene genade, als een middel, en wel het eenig middel ter zaligheid, waartoe Hy ieder vryheid, waarop Hy allen aanspraak geeft. Kunt gy hiervoor vatbaar worden? Kunt gy dit verkrygen, dit middel aangrypen? gy zult gered, gy zult behouden worden: zoo niet, gy blyft in uwe ellende liggen, en gaat verloren: maar *waarom* verloren? Niet om de onthouding eener gave, welke gy u zelven niet geven kunt, niet omdat God u met zyne genade is voorby gegaan; maar alleen om, en in de juiste mate van, uwe zonden, moedwillige boosheid, vrywillige overtredingen. Naar mate gy hier u zelven schuldig maakt, uwe zonde vermenigvuldigt, en toegeeft aan uwe verkeerdheden, naar diezelfde mate zal uwe straf klimmen. Wat schuld kan dan Gods vrye genade aan uw verderf hebben? Die genade zal nooit de eigenlyke oorzaak worden van uwe straf; maar eeniglyk uwe zonde, uwe vrywillige zonde: en hoe kan dan de leer der vrye genade, met eenige reden, aanleiding geven tot zorgeloosheid, daar de mate der vergelding immers evenredig zyn zal aan uw gedrag in dit leven? Zegt eens, gy, die uwe zondige begeerlykheden bot viert, die dikwyls tegen het licht der rede, en de waarsohuwingen van uw geweten zondigt; zult gy u kunnen verschoonen, zult gy eenige, de minste verontschuldiging vinden, met te

zeggen, wy hebben ons het geloof niet kunnen geven? Gy, die de toeleidende middelen tot het geloof zelfs verzuimt, die de middelen, waardoor God gewoon is dat geloof te werken, versmaadt, en toont dat gy het niet zoekt, niet hebben wilt; zult gy u kunnen verschoonen met dat voorwendsel, dat het geloof eene gave Gods is, eene vrye gifte zyner genade? Zult gy u kunnen beklagen dat God u onregt deed met u voorby te gaan, en het u niet op te dringen?

Op deze vraag zal men zekerlyk, neen! antwoorden. Maar als ik my in den middelyken weg stel, en naar myn krank vermogen doe al wat myne hand vindt om te doen, of ik het ook verkrygen mogt; en ik verkryg het dan evenwel niet; dan kan ik het niet helpen, en acht my deswege verschoonelyk. Hierop merk ik aan: als dit waarlyk zoo is, dat gy middelyk alles aangewend hebt, wat gy, naar uwen tegenwoordigen staat doen kunt, en gy blyft verstoken van de genade des geloofs; dan zult gy, in zoo verre, als gy u middelyk in den weg gesteld hebt, ontheven zyn van dat verwyt en naberouw, welke dezulken knagen zal, die het niet gezocht, maar geheel in den wind geslagen en versmaad hebben. Maar zou er wel iemand zyn, die waarlyk in dat geval verkeerde, of immer verkeeren zal? Wy zeggen ronduit, *neen!* Hy die in waarheid zoo handelt, die zich inderdaad, op de ondersteldе wyze in den weg stelt, en zich aangedreven vindt tot de getrouwe gebruikmaking van alle toeleidende middelen, die doet zulks door een reeds ontvangen beginsel van genade, hetwelk niet vergeefs zyn zal, maar in dien weg het bedoelde einde bereiken. Alleen moet men dit *in den weg stellen*, niet op zyn Fariseesch verstaan—„ ik vaste tweemaal ter weke enz." Zulk een waan, zulk een vertrouwen op zyn werk, is zoo ver af van het zich in den weg stellen tot de genade des geloofs, dat het integendeel den hoogmoed en de vyandschap tegen deze waarheid verraadt en aankweekt. Israël, dat de regtvaardigheid zoekt, is tot de regtvaardigheid niet gekomen: Waarom? omdat het dezelve zocht als uit de werken der wet!

Wilt gy voorts de ware reden weten, waarom wy dit leerstuk niet verbergen, maar duidelyk verklaren, zoo ernstig hetzelve inscherpen, en overtuigend zoeken te betoogen; zy is deze: omdat de erkentenis dezer waarheid ten hoogste noodig en nuttig is, en niet kan ontbreken, zonder wezenlyke schade aan de leer der Goddelyke genade toe te brengen; terwyl het een bekende stelregel is, dat het misbruik eener zaak nimmer reden geven mag, om het regt gebruik derzelve te beletten, en verborgen te houden. Van wat belang nu de regte en tydige erkentenis dezer waarheid zy, kunt gy in het navolgende beoordeelen.

Aan den eenen kant, is er geen grooter slagboom voor de

genade, dan het dwaas en valsch vermoeden op iets, dat in ons zyn moet, om ons in onderscheiding van anderen, aanspraak te geven op de genade. Zoo lang dit zich heimelyk onder onze zoekingen of werkzaamheden mengt, is het oorzaak, dat men in den grond der zaak zyne geregtigheid min of meer uit de werken zoekt, en in zyne vermogens en kranke pogingen zyne rust en grond van hoop stelt. Hiertegen is deze leer regelregt aangekant. Zy leert ons, afziende van alle gronden of voorwaarden in ons zelven, Gods vrye genade te voet vallen: zy vernedert ons tot die laagte, op welke wy wezen moeten om de genade hulde te doen: zy werpt al de hoogte onzer valsche inbeelding neder: zy leert ons komen zoo als wy waarlyk zyn, als veroordeelde zondaars, die wegens onze schuld onder den vloek liggen, die het alleen aan Gods langmoedigheid te danken hebben, dat het slotvonnis over ons nog niet is uitgevoerd, die geene aanspraak hebben op eenig ding; die met regt van God mogen verstooten zyn; die al wat God zou gelieven ons ten goede te doen, als loutere genade, onverdiende goedheid, rekenen moeten, en die op grond daarvan zich eeuwig aan God verpligt zullen rekenen, als Hy, uit gansch ongehoudene goedheid, zynen Zoon in ons zou gelieven te openbaren. In deze diepe vallei van vernedering en ootmoed, ontspringen de echte bronnen van Gods genade. Zoo lang men zich stoot aan deze leer van Gods vrymagtige genade, heeft men daarin eene gewisse proef, dat het mangelt aan gegronde zelfkennis en genoegzame ontdekking des geestes, zoowel in de kennis van God en van de regten zyner geregtigheid, als in de kennis of erkentenis van schuld en de diepte zyner verdorvenheid.

Aan den anderen kant, is de erkentenis dezer waarheid een der troostelykste gronden, waarop een wezenlyk overtuigd zondaar, met volkomen vertrouwen en berusting, de genade Gods omhelst. Want wanneer men by het ontdekkend licht des geestes zich zelven waarlyk leert kennen, in betrekking tot God; dan ontvalt en ontzinkt alles, dan worden onze geregtigheden zelfs, wegens het inzien in het geestelyke van Gods wet, een wegwerpelyk kleed. Dan beschouwt men zich zelven als melaatsch van het hoofd tot de voeten, dan moet men bekennen, als men met één eenige hartelyke en onbevlekte zucht, met één reine traan van ware boetvaardigheid, met ééne goede daad of gemoedsgestalte, uit zich zelven voort te brengen, den hemel moest verdienen, dat men het eeuwig zou moeten opgeven. Maar dit, even dit, moedigt hem in in dien stand aan, om toe te treden, en als met beide armen den genade schepter, die hem wordt toegereikt, aan te nemen, dit namelyk, dat 't eene vrywillige gave is; eene gave, zonder opzigt tot eenige goede hoedanigheden of voorvereischten in den zondaar, uit loutere genade hem voorgesteld en aangeboden; eene gave, waartoe hy,

uit kracht van zyne roeping, even zoo veel vryheid krygt om ze te verzoeken, en even zoo geregtigd is, als die, welke hy de beste keuren zou; ja, die zoo veel te noodiger en gepaster voor hem is, als hy ellendiger, onwaardiger, armer, en ontblooter in zyne eigen oogen is; en ook verkrygelyk, voor hem verkrygelyk, even daarom dat het eene gave is.

Het is niet te beschryven, wat vertroosting en aanmoediging dit geeft in de vrymoedigheid van eenen waarlyk overtuigden zondaar. Hy vindt even in deze leer, by duidelyke proefondervinding, zulk eenen vasten grond van troost en vrymoedigheid, dat zy hem allerdierbaarst wordt, en zy zich, in hare waarheid en betamelykheid, overtuigend doet gevoelen aan zyn gemoed. Het kan ook niet anders zyn: want als een mensch, by het licht des geestes, waarachtig aan zich zelven en aan de wet Gods ontdekt wordt, dan is het zoo met hem gesteld, dat hy, al was hy ook de zedigste en ingetogenste tot hiertoe geweest, al had hy te voren in zynen natuurstaat zeer burgerlyk en uitwendig godsdienstig geleefd, nogtans gelooft, dat hy een der slechtste is, en ziende op den grond des harten, het Paulus schier zou betwisten, als hy zich den voornaamsten der zondaren noemt, althans voor God gaarne belydt en verklaart, dat deze benaming met geen minderen grond op hem passe. Ten minste, niemand wordt vatbaar gemaakt voor genade, en behouden, die niet denkt, waarachtig gevoelt, en openhartig belydt, dat hy, in den volsten nadruk onwaardig is zalig te worden, en dat God de allerverpligtendste weldaad, de allerongehoudenste gunst, en den uitnemendsten rykdom der genade zou ten koste leggen en verheerlyken, als Hy hem, zulk eenen, in genade wilde aanzien en zalig maken. Maar wat kan er nu, in zulken toestand, troostelyker, gepaster, dierbarer zyn dan, even dit, dat de gave, die hem in het Evangelie voorgesteld, en nu by geestelyk licht naby gebragt wordt, een geschenk van vrymagtige goedheid is, zonder opzigt tot eenige goede voorvereischten in den zondaar, waardoor hy zich alvorens van anderen zou moeten onderscheiden hebben; een geschenk, waardoor God zich aan den slechtsten, den geringsten, en dengenen, die niets is in zyn oog, verheerlyken wil naar zyn welbehagen. Dit vervrymoedigt hem om dadelyk de genade des geloofs te zoeken, ja met vertrouwen aan te grypen uit de hand van zulken vrymagtigen Gever, en in deze vrywillige goedheid, den onwankelbaren en eeuwigen grond te vinden van volkomene berusting; terwyl anderen, die nog iets zyn, en nog iets meenen te vermogen, en beter dan anderen te zyn, zoo lang zy in dien waan verkeeren, worden afgewezen en ledig heen gezonden.

En eindelyk dient de duidelyke ontwikkeling dezer leer, om hen, die deze genade, reeds aanvankelyk ontvangen hebben en hei-

melyk deelachtig zyn, te doen opmerken, wat verpligting zy aan God hebben, om hen ootmoedig te doen wandelen met hunnen God;—om hen tot de gevoeligste dankbaarheid op te leiden;—om hen de genade Gods te doen verheerlyken; en om hen eene sterke vertroosting in den God aller genade, en Gever alles goeds, in te boezemen.—Daartoe worde deze verhandeling door God gezegend!

STRUIKELBLOKKEN.

Het is eene treurige maar zekere daadzaak, dat velen, van wie men naar den aard der liefde hopen zou, dat zy ware Christenen zyn, op eene wyze zich gedragen, gansch strydig met schriftuurlyke grondbeginselen, die dus dezulken, die zwak zyn in het geloof, verwarren, en de godsdienst aan de spotterny der goddeloozen ten prooi geven. Eenige weinige voorbeelden zullen velen in staat stellen hun eigen beeld te zien—

1. De *wreede* Christen.—Hy, wiens heerschappy over zyne huisgenooten niet minder gevreesd wordt dan de dwingelandy van eenen Oosterschen vorst,—wiens wil wet is, hoe onredelyk of willekeurig die ook zyn moge; en van wien gezegd zoude kunnen worden, gelyk weleer van Nabal,—"niemand kan hem toespreken."

2. De *hebzuchtige* Christen.—Misschien een zeer edelmoedig persoon in openbare bydragen; maar een die te huis zoo vasthoudende is, dat hy ter naauwernood toestaat hetgeen noodzakelyk is om het degenen, die hem omringen, aangenaam te maken.

3. De *stuursche* Christen.—Deze wordt zeer spoedig beleedigd; doch het is moeyelyk, en somwylen onmogelyk, de reden te raden. Hy treedt daarhenen, poft nu en dan eene kwaadaardige uitbraak uit. Behalve dit, is hy stil, hoewel teekenen van verterende stof van binnen, zeer duidelyk zigtbaar zyn in zyn gelaat.

4. De *berispende* Christen.—Deze kan by een brandnetel vergeleken worden, welke gewis steekt. Hy is vlug en bits om op de feilen van anderen te vitten, maar is omtrent zyne eigene zeer toegevend. Hy heeft zyn maatstaf daargesteld, en geeselt een egelyk die zich daarnaar niet regelt.

5. De *wraakzuchtige* Christen.—Hy is een die, byaldien gy zyne wenschen tegenspreekt, het regt beschouwt u in uwen handel te benadeelen, uw karakter te bevlekken en te bezoedelen; en dit onder voorwendsel van moed te toonen.

6. De *knorrige* Christen.—Laten zyne omstandigheden nog zoo voordeelig zyn, echter *wil* hy in moeyelykheden zyn. Veeleer zullen ongelukken uitgedacht worden, dan dat hy geene gelegenheid hebben zou aan deze hem zoo bekoorlyke neiging gehoor te geven.

H.

VRAGEN VOOR ELKEN DAG.

Op nieuw een dag voorby! Heb ik hem zoo gesleten,
Als ik wel moest? Heb ik my van myn pligt gekweten?
Heb ik met allen ernst het goede nagestreefd?
Heb ik ook meer voor my, dan voor de deugd, geleefd?
Heb ik dit tydperk wel godsdienstig aangevangen?
Met dank- en smeekgebed en yverig zielsverlangen,
Om, als een dankbaar kind, voor 't alziend oog van God,
Getrouw te zyn aan regt, en deugd, en pligtgebod?
Heb ik, door noeste vlyt in myn beroep, dat Wezen,
Van welks beleid ik juist die taak ontving, geprezen;
Het nut van andren en myn eigen nut gewrocht;
By pligtbetoon Gods gunst, geen menschengunst, gezocht?
Heb ik my heden regt van 't zelfbestuur gekweten?
Hoe dikwyls trof Gods vrees in stilte myn geweten?
Verblydde ik my in Hem, die ons geween bemerkt?
Heb ik op Hem vertrouwd? Heeft dit myn moed versterkt?
Vereerde ik, by 't genot der goedren van dit leven,
Gods almagt, die ze aan my, en andren heeft gegeven?
Bewees ik, naar myn pligt, Hem steeds ontzag en huld?
Ontving ik 't heil met dank en 't onheil met geduld?
Hoe heeft myn hart het zoet des omgangs weer genoten?
Sloeg 't voor de vriendschap? Hoe heb ik myn mond ontsloten?
Bleef ik rondborstig, zacht in ernst, en wraakt myn ziel
Niets, dat me in boertery, of buitendien ontviel?
Mogt ik de mynen door zorgvuldigheid verpligten?
Mogt ik ze in stilte door myn voorbeeld onderrigten?
Was ik, by 's naastens leed, gevoelig voor zyn smart?
En streelde weer het heil, dat God hem schonk, myn hart?
Werd ik, by elk verkeerd bedryf, door rouw bevangen?
Bestreed ik in my elk ondeugend zielsverlangen?
Als God me eens in den nacht, die nadert, sterven deed;
Ben ik dan wel genoeg, tot rekenschap gereed?
O God! Die alles weet! Gy weet hoe myn gebreken
My daaglyks dringen om ontferming af te smeeken!
Vergeef, o Vader! my 't verzuimen van myn pligt!
Schenk my, tot beterschap, bemoediging en licht!

GELLERT.

DE GRAAF JACOBUS OSTOROGIUS.

Terwyl de Heer somwylen de vyanden zyner kerk, om wyze redenen, toelaat haar te verdrukken en zwaar te vervolgen, zoo weet Hy dan hunne vyandschap paal en perk te stellen, en ook wel eens den hevigen vyand in eenen warmen vriend te herscheppen. Voorbeelden van dien aard vindt men vele in de Kerkelyke Geschiedenis. Merkwaardig is, onder anderen, het voorbeeld van den Graaf Ostorogius, die in het midden der zestiende eeuw leefde. Deze had uit het gebied van Cracau, Crusiger en Stancarus medegebragt, aan wie, hoewel in de zuivere leer onkundig, hy de hervorming zyner landen toebetrouwde. Het gevolg van zyn vertrouwen op deze twee mannen was, dat hy van Georgius Israël, Leeraar der Boheemsche of Broeder Kerk te Posen, en van de vereenigde Broeders, welken zyne vrouw en zuster waren toegedaan, afkeerig werd, en besloot ze te vervolgen, toen hy op het onverwachts tot betere gedachten gebragt werd. Op verzoek zyner gemalin werd er door de Broeders op het Kasteel van Ostorog eene predikatie gehouden, waarby ook Georgius Israël tegenwoordig was, en waarin Matthias Erythræus het woord deed: De graaf, door de Roomschgezinden opgehitst, begaf zich in zulken toorn, naar het vertrek der vergadering, met oogmerk, om dezelve uit een te jagen, en zelfs zyne gemalin zyn ongenoegen te doen gevoelen: maar by het inkomen met een' eerbiedigen schrik getroffen, ging hy zitten, en hoorde de leerrede tot het einde toe bedaard aan, met dien uitslag, dat hy zich van toen af by de Broedergemeente voegde, en Cruciger en Stancarus van zyn Hof verzond. Hy verklaarde naderhand, dat hy op eens zoo zeer met eerbied voor de vergadering was aangedaan geworden, dat, indien men hem gelast had: ga onder de tafel of onder die bank liggen, hy zulks niet zou hebben durven weigeren, alzoo het hem was, alsof hy voor den Regterstoel van God stond. De graaf werd dus in het jaar 1553 in de Broedergemeente aangenomen, en bleef derzelver yverige voorstander tot zynen dood toe, welke in het jaar 1569 voorviel.

ZENDELING-GENOOTSCHAP.

De Jaarlyksche Vergadering van het Londonsch Medewerkend Zendeling-Genootschap werd te Grahamstad, in het Kerkgebouw der Independenten, gehouden op Maandag den 13 Mei. Het voorzitterschap werd bekleed door den Wel-Eerw. Hr. Heavyside, Predikant der Anglicaansche Kerk, en aanspraken gedaan door de Leeraars der Hollandsche Gereformeerde, Presbyteriaansche,

Independenten, Wesleyaansche en Doopsgezinde Gemeenten, zynde de Wel-Eerw. Heeren Pears, Calderwood, Birt, Shaw en Aveline.

Op den 5 dezer maand werd in de Commercie Beurs alhier, onder Voorzitterschap van den Hoog-Ed. Hoog-Achtb. Sir John Wylde, de vergadering gehouden van het Anglicaansche Medewerkend Zendeling Genootschap, en aanspraken gedaan door den Ed. Hr. H. Cloete, den Hr. Webb, en de Wel-Eerw. Heeren Owen, gewezen Zendeling in het land der Zoolas, die van zyne ontmoetingen aldaar een breedvoerig verslag gaf;—Judge, Dr. Okes, Blair en Dr. Adamson. In het verslag werd gemeld, dat de Wel-Eerw. Hr. Owen eene nieuwe zending onder de Baharutzies, een Bechuaansche volkstam, zal ondernemen.

In het Gesticht in de Langestraat, zal, gedurende de afwezigheid van den Wel-Eerw. Hr. Beck, die met het schip *China* naar Engeland is vertrokken, de predikdienst en het opzigt der school worden waargenomen door den Wel-Eerw. Hr. Pehmöller, Luthersch Predikant. Door het Gouvernement de som van £75 aan de Directie, ten dienste der school, toegestaan zynde, is een groot vertrek naast het Gesticht tot dat einde in gereedheid gebragt, dat binnen weinige dagen zal worden geopend. Ondertusschen wordt de dagschool nog gehouden in het Gesticht.

MENGELINGEN.

De Vrygeest geleerd.—De vrygeest, Collins, ontmoette eenen eenvoudigen landman, die naar kerk ging. Hy vraagde hem, waar hy naartoe ging: "Naar de kerk, mynheer!" "Wat doet gy daar?" "God aanbidden." "Ei lieve, is uw God een groote of kleine God?" "Hy is zoowel het een als het ander, mynheer!" "Hoe kan dat zyn?" "Hy is zoo groot, mynheer, dat de hemel der hemelen hem niet kan bevatten; en zoo klein, dat hy in myn hart kan wonen."—Collins verklaarde, dat het eenvoudig antwoord van den landman, meer uitwerking op zyn gemoed had, dan al de boekdeelen welke de geleerde Doctoren tegen hem hadden geschreven.

Uitwerking der Prediking van Zwinglius.—Gedurende den tyd dat er eene byeenkomst te Bern in het jaar 1528 gehouden werd, predikten de Hervormde Godgeleerden beurt om beurt in de Hoofdkerk te Bern. Het gebeurde eens, als Zwinglius den

predikstoel beklom, om te prediken, dat een priester gereed stond, om de misse te doen op het altaar. De nieuwsgierigheid om dezen vermaarden ketter te hooren prediken, dreef den priester, om de misdienst uit te stellen, en zich onder de toehoorders te begeven. Hier werd hy door de redenen en welsprekendheid van Zwinglius zoo getroffen, dat hy, in tegenwoordigheid van al het volk, zyn misgewaad op het altaar nederleide, en de Hervorming omhelsde.

Steven Bathori.—Stephen Bathori, Koning van Hongarye, door de Jesuiten en Monniken sterk aangezocht zynde, de Hervormden in zyn Ryk te vervolgen, gaf hun ten antwoord: "dat hy vorst was over volken, maar niet over de conscientien; dat God drie dingen voor zich behouden had: iets uit niet te scheppen, de wetenschap van toekomende dingen, en de heerschappy over het geweten." Toen hy Koning van Polen was geworden, zeide hy aan den Bisschop van Olmutz, "dat de Christelyke Godsdienst den dood onderging, maar niet aandeed; dat het eene allerzwaarste misdaad was, over de gewetens te heerschen, alzoo dit was, God van den troon te stooten."

Moeders kunnen groote dingen doen.—Er leefde weinige jaren geleden in Engeland een Predikant, die de pligten van zyn ambt gezet, ernstig en getrouw waarnam. Toen hy zich by den Bisschop aandiende om geordend te worden, werd hem door den Kapellaan des Bisschops gevraagd, of hy zich ook op de beoefening der godgeleerdheid had toegelegd;—"Niet byzonder," was zyn antwoord; "maar myne moeder leerde my de Heilige Schrift kennen." "Wel!" zeide de Kapellaan, "moeders kunnen groote dingen doen!" De jonge man werd onderzocht ten aanzien van zyne kundigheden. Men was daarmede voldaan, hy werd geordend, en verzocht voor den Bisschop te prediken.

Moeders kunnen zien hoe noodzakelyk en nuttig godvruchtig onderwys is. Dit moedige hun aan, om, terwyl hare echtgenooten bezig zyn om te zorgen dat het huisgezin voorzien worde met de spys welke vergaat, yverig en naarstig te zyn om haar kroost op te voeden in de kennis der Heilige Schriften, gelyk de moeder van Timotheus deed. Dit doet ook nadenkende ouders ernstig overwegen wat de opvoeding van hunne dochters zyn moet, om zulke moeders te kunnen worden; want van de opvoeding der dochters, hangt af het toekomstig welzyn niet alleen van huisgezinnen, maar van ons vaderland.

De voortreffelyke moeder bovengemeld, schreef het volgende aan eenen anderen harer zonen, toen zy van de geboorte van zyn oudste kind vernam :—" Geef hem eene godsdienstige opvoeding, dat zyn leven *nuttig*, dat zyn sterven *gelukkig* zyn moge."

Men doet waarlyk niet wel, " zeide eens een beroemde Hoogleeraar op de Universiteit te Leyden," en het is eene droevige en zeer verkeerde handelwys, die in vele schriften over het godsdienstige, naar den nieuwerwetschen smaak, heerscht; namelyk, dat men zulke waarheden, waaraan zich het vleeschelyk vernuft stoot, zorgvuldig verbergt, onnoodig keurt, ja uitsluit, om daardoor, zoo men meent, gemakkelyker en buiten dezelve om, menschen te brengen tot de erkentenis van het Christendom en beoefening der ware deugd. Dit is waarlyk den weg bezyden, het spoor byster. Het is alzoo onmogelyk langs dien weg waarachtige Christenen in den grond des harten te maken, alsof men eene open, diep ingedrongen en vervuilde wonde wilde genezen, door dezelve, in plaats van in den grond eerst te zuiveren, met eene droogende pleister te bedekken. Het gansche zamenstel, hoe kunstig ook gevlochten, hoe gepolyst en aannemelyk voorgedragen, wordt, wanneer die grondwaarheden er in ontbreken, een ligchaam zonder ziel, een beeld zonder gelykenis, eene schaduw zonder ligchaam, eene versiering van hetgeen niet aanwezig is.

Yver en yverloosheid staan tegen elkander over als water en vuur.

Het veelvuldig lezen en hooren van predikatiën, zonder nadenken, en dus als door herkaauwing er nut van te trekken—is gelyk Pharao's magere koeyen die de vetten verzwolgen.

Bemoei u niet met zaken, die u niet aangaan, gy benadeelt daardoor u zelven, en beleedigt anderen.

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. JULY, 1839. No. 10.

DE VRAAG VAN JEZUS AAN ZYNE DISCIPELEN:
WIE ZEGT GY DAT IK BEN?

MATTHEUS XVI. 15.
Hy zeide tot hen: Maar gy, wie zegt gy dat ik ben?

VERBEELDT u, dat onze Heer Jezus Christus thans in deze Vergadering verscheen en ons deze vraag voorhield; wat zouden wy Hem hebben te antwoorden? Zouden niet velen onzer met hun antwoord zeer verlegen zyn? Misschien deed Hy die vraag dezen dag wel aan het geweten van den een of ander, en ik, als uw Leeraar en Voorganger, die voor uwe zielen waken wil, doe ze u uit Jezus mond, opdat ieder deze vraag zich zelven doen zou. Mogelyk zegt ge: waarom doet ge ons deze vraag juist nu? Omdat ik u hier in menigte vergaderd zie op eenen Feestdag, dien de Christenheid voor Jezus Christus en zyne komst tot ons geheiligd heeft; omdat velen uwer dezen morgen aan den maaltyd ter zyner gedachtenis zich hebben gevoegd onder degenen, die vrywillig en openlyk zynen naam beleden. Die geschiedenissen zyn reeds zoo oud, gy hebt dien Jezus nooit gezien, en evenwel schynt ge hoog belang in Hem te stellen. Mag ik u dan niet vragen: wat dryft u? wat denkt ge toch van Hem? wie zegt ge, dat Hy is? Of vindt ge myne vraag misschien onbescheiden? Dit mogt zoo zyn, indien ik van u vergde, dat ge *my* uw antwoord gaaft; maar wat zou dit baten? Ik vraag het u, opdat gy het ieder aan u zelven vragen, en aan den Heer Jezus Christus uw antwoord geven zoudt.

2 N

Hy zelf deed deze vraag eens aan zyne leerlingen, daar Hy zich in meer stille streken dan gewoonlyk met hen bevond, en niet, gelyk veelal, van eene woelige volksmenigte omringd was. Naar het berigt van Lucas, (kap. ix. 18 enz.) was Jezus in zyne eenzaamheid biddende geweest, en had zeker ook de behoeften zyner nog zoo kleingeloovige Discipelen aan zynen hemelschen Vader met alle hartelykheid en ernst opgedragen. Het is, of zyne belangstelling, zyne liefdezorg voor hen, hierdoor op nieuw is opgewekt, en dat dit almede Hem aanleiding gaf tot deze vraag. Het was thans ook niet meer in de allereerste dagen van hun verkeer met Hem, maar nadat zy nu reeds een tyd lang met Hem hadden omgegaan, en Hem uit dien dagelykschen omgang, zoowel als uit zyne leer en wonderen, nader hadden kunnen leeren kennen; nadat zy zelf reeds het Evangelie zyns Koningryks onder hun volk, twee aan twee, gepredikt hadden, en van deze reis terug gekomen waren.

Wie, dus vraagt Jezus hen: *wie zeggen de menschen, dat ik, de Zoon des menschen, ben?* Op hunne reis hadden zy de gelegenheid gehad, dit op onderscheidene plaatsen op te merken. Zy antwoorden: Sommigen zeggen, *Johannes de Dooper;* deze, meende Herodes, en anderen met hem, was uit de dooden opgewekt. (Matth. xiv. 2.) Anderen zeiden: *Elias*; hiertoe hadden zy aanleiding genomen uit hetgeen Maleachi zegt: *Ziet, ik zende u den Profeet Elias, eer dat die groote en die vreesselyke dag des Heeren komen zal.* (kap, iv. 5.) Anderen wederom spraken van *Jeremias, of van een der Profeten.* Velen wisten dus zelf niet bestemd, waarvoor zy Hem te houden hadden. Zoo gaat het, als men de ééne waarheid mist, ligt men voor allerlei dwaling bloot. Intusschen waren de volksbegrippen omtrent den Heer Jezus Christus niet ongunstig, maar echter ver van de waarheid, ver beneden zyne hooge waardy. Dit deed Hem dan nader aan zyne Discipelen vragen: *Maar gylieden, wie zegt gy dat ik ben?* Elias, Jeremias, Johannes de Dooper behoorden tot de voortreffelykste menschen, die ooit op aarde geleefd hadden; maar echter was het onzen Heer te weinig, dat Hy van zyne leerlingen voor niet meer dan een gewoon mensch, een voortreffelyk Profeet, zou gehouden worden. Dit doet Hem vragen: *maar gylieden*, myne byzondere volgelingen; gylieden, die my, als uwen Meester eerbiedigt; gylieden, die nu reeds zoo langen tyd dagelyks met my omgaat, en myn byzonder onderwys en liefde ontvangt, wat denkt, wat zegt gy van my? Ge begrypt ligtelyk, dat Jezus het gevoelen en de gezindheid zyner Discipelen omtrent Hem zeer wel kende, beter dan zy zelf, want *Hy had niet van noode, dat iemand getuigen zoude van den mensch, want Hy zelf wist, wat in den mensch was*; (Joh. ii. 25.) maar Hy wilde het uit hun eigen mond

hooren; Hy wilde, dat zy dit aan Hem, en aan zich zelven, en aan malkander, met luider stem zeggen zouden, opdat zy dus door die onderlinge eenstemmige belydenis mogten gesterkt worden in hun geloof, en gewapend tegen de beproevende geschiedenissen, die aanstaande waren, en waaromtrent de Meester van dien tyd af hen meer onbewimpeld begon te onderrigten en te waarschuwen. (Matth. xvi. 21.)

Zoo is het dan voor onzen Heer Jezus Christus geene onverschillige zaak, wat de menschen, die van Hem en zyn Evangelie hooren, van Hem denken. Hy stelt er vooral belang in, wat zy, die zich zyne Discipelen en volgelingen noemen, van Hem oordeelen; en daarom mag ik dan uliedcn, myne Hoorders! die heden ter zyner eer feest viert, wel uit zynen mond vragen: Wat denkt, wat zegt gy van Hem?

Ik wil eerst u bepalen by de meening en het groot gewigt van deze vraag voor ons—dan willen wy in het Evangelie het regte antwoord op deze vraag zoeken, om het antwoord, dat ons hart geeft, daarmede te vergelyken.

Ik behoef u naauwelyks de *meening* der vraag te zeggen. Wy verstaan dezelve genoegzaam, indien het ons maar om de waarheid te doen is, en wy opregt met onze zielen handelen. Zeker onderzoekt de vraag niet alleen, wat wy van Jezus *zeggen*, maar vooral, wat wy van Hem denken en gevoelen. De vraag wil een antwoord, dat getuigenis geeft niet alleen van onze kennis en wetenschap Hem betreffende, maar van de stemming en gezindheid onzer harten.

De meening der vraag is: wat *denkt* ge van Hem? waarvoor houdt ge Hem? wie is Hy? wat deed en doet Hy? wat heeft en geeft Hy? wat vermag Hy in uwe schatting? wie is Hy voor het menschdom, voor het Christendom, voor zyne vrienden en dienaren? en vooral, wie is Hy voor u, voor uwe behoeften, voor uwe belangen?

Nog meer: hoe zyt ge omtrent Hem *gezind?* wat zoekt en vindt ge by Hem? wat vertrouwt ge van Hem? hoe hoog schat ge Hem? hoe lief hebt ge Hem? staat Hy by u vooraan, of hebt ge nog iets boven Hem? hoeveel eerbied hebt ge voor Hem? hoeveel wilt ge wel voor Hem, en om zynentwil doen en laten, dragen en missen? wat is uwe verwachting van Hem voor de toekomst, voor de eeuwigheid?

Maar dan ook meent de vraag: wat *zegt* ge van Hem? waarvoor belydt ge Hem? hoe spreekt ge van Hem? geeft de mond uit den overvloed des harten goed getuigenis van Hem by anderen?

Dit, myne Hoorders! is de veel beteekenende meening van deze vraag. Er wordt onderzoek gedaan naar onzen Christelyken

zin, naar ons geloof in Jezus Christus, naar onze liefde tot Hem, onze verkleefdheid aan Hem, onzen eerbied voor Hem.

Waarlyk, eene *allergewigtigste* vraag! Ik kan my geene gewigtiger voorstellen. Dit zal ons nader blyken, als wy nagaan omtrent wien ons gevoelen gevraagd wordt—hoeveel er van dit gevoelen afhangt—hoe vele onderscheidene gevoelens er hieromtrent plaats hebben—wie die vraag doet—en aan wie die vraag geschiedt.

Omtrent wien wordt ons gevoelen gevraagd? Omtrent Hem, wiens geboortefeest heden door duizenden, door millioenen gevierd is; van wien de Engel getuigde, dat Hy was, *de Zaligmaker, de Christus, de Heer;* (Luc. ii. 11.) over wien het hemelsch heirleger zong: *Eere* [*zy*] *God in de hoogste* [*hemelen,*] *en vrede op aarde, in den mensch een welbehagen.* (Luc. ii. 14.) De groote vraag betreft Hem, die door de gewillige en onbevlekte opoffering van zich zelven de verzoening onzer zonden heeft aangebragt, en van wiens dood wy, heden morgen, aan zyne tafel plegtig gedachtenis vierden; Hem, die nu in den hemel verhoogd is tot eenen Middelaar Gods en der menschen, tot een Heer en Hoofd zyner gemeente; den eenigen naam onder den hemel, die genaamd wordt. De vraag betreft den eengeboren en geliefden Zoon van God, door zynen Vader voor ons in de wereld gezonden, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Is het dan niet eene allergewigtigste vraag: wat denkt gy van Hem? Naar mate eene zaak te nuttiger en noodiger is voor ons, naar die mate is het ook van te meer belang, dat wy omtrent zulk eene zaak regt denken en gezind zyn. Maar hier betreft het den allerbeminnelyksten, den allerdierbaarsten en heerlyksten, den eenigen en onontbeerlyken Zaligmaker en behouder onzer zielen. Als wy niet regt omtrent Hem gezind zyn, loopen wy gevaar, dat wy eenmaal uit zynen mond hooren: *Ik hebbe u nooit gekend; ga weg van My, gy, die de ongeregtigheid werkt.* (Matth. vii. 23.)

Ja, van het regte gevoelen omtrent Hem hangt voor ons alles af. Er zyn eene menigte dingen, waaromtrent wy zonder onze groote schade onkundig, onverschillig zyn kunnen, waaromtrent ieder naar zyn goedvinden denken kan; maar hier geldt het, het verlies of de behoudenis van onze onsterfelyke zielen. Immers, dan alleen, als wy regt denken omtrent Jezus Christus, hebben wy vrede by God, en de vergeving onzer zonden door het geloof in Hem,—dan alleen hebben wy vrymoedigheid om tot God te gaan, als tot onzen hemelschen Vader, in alle onze nooden en behoeften, —dan alleen wordt ons hart gereinigd van de zonden, en vinden wy regte lust, moed en kracht, om voor Hem te leven—dan alleen kunnen wy by onzen uitgang uit deze wereld onze zielen

Hem aanbevelen en in vrede henen gaan,—dan alleen kunnen wy hopen op eene zalige en heerlyke opstanding; want al dit heil is in en door Hem. Kan ons dus wel eene gewigtiger vraag gedaan worden dan deze? Ieder, die hieromtrent niet regt gezind is, hy zy wie hy zy in de wereld, hy is en blyft een van God gescheiden en by God veroordeeld zondaar; hy leeft en sterft als een dwaas, en moet verloren gaan.

Nog al gewigtiger wordt deze vraag, als wy letten op de onderscheidene gevoelens, die er by onderscheidene menschen omtrent den Heere Christus plaats hebben. Wanneer omtrent een persoon of zaak slechts één gevoelen is, wanneer geheel de wereld spreekt uit éénen mond, dan ligt ons gevoelen en keus doorgaans gereedelyk by de hand; maar als de een pryst, de ander veracht, een derde in twyfel staat, en een vierde het zich geheel niet aantrekt, dan weten wy niet, wat en hoe wy van de zaak te denken hebben. Zoo is het hier. Zoo was het reeds toen Hy op aarde omwandelde; zoo is het nog. Men vindt soms menschen van veel kennis en wetenschap in allerlei nuttige zaken, maar de kennis van Jezus Christus en deszelfs Evangelie staat by hen op lagen prys; zy kunnen er soms met verachting, met spot van spreken. Men vindt brave, werkzame, nuttige, beminnelyke menschen, maar zy kunnen zoo gemakkelyk zonder Jezus Christus; nooit hoort men hen van Hem, dien Alleronontbeerlykste, spreken. Men vindt nog anderen; deze schynen Hem te achten en te beminnen, maar niet minder achten zy de wereld en derzelver begeerlykheden; zy schynen hun hart te verdeelen, zy zyn dubbelhartig en ongestadig. Allergewigtigst wordt hierdoor de vraag: wat denkt gy van Jezus Christus? hoeveel is Hy uw hart waard? opdat wy, onder zoo vele verschillende gezindheden, niet mede teruggehouden, met de laauwen niet laauw, met de dubbelhartigen niet dubbelhartig worden.

En bedenkt by dit alles: Wie ons deze vraag doet? Het is onze Heer Jezus Christus zelf. Hy, die alles wat Hy is en heeft en doet, is en heeft en doet voor ons ellendige zondaren; Hy, die zich in den dood gaf voor ons uit vrye liefde, en daarom op onze wederliefde en dankbaarheid de hoogste aanspraak heeft; Hy, in wiens hand de Vader alle dingen gesteld heeft, en dien wy als onzen Regter uit den hemel verwachten; Hy, die in ieders harte leest; Hy vraagt ons: wat dunkt u van my? Hy vraagt ons dit uit liefde, daar Hy weet, dat in het goede gevoelen van Hem onze beste wysheid, vreugd en zaligheid is. Hoe gewigtig moet ook hierom deze vraag ons worden, want wy kunnen ons nu aan hare beantwoording niet onttrekken. Ook kunnen wy Hem niet misleiden, en, hoe schandelyk, hoe ondankbaar, hoe rampzalig, als wy op deze vraag der hoogste liefde geen antwoord van weder-

liefde geven kunnen! Er komt een dag, dat Hy verschynen zal op de wolken, de vyandigen, de laauwen en onverschilligen zal wegdoen uit zyn Koningryk, en alle zyne opregte liefhebbers en dienaars zal zalig spreken.

Trouwens, Hy doet deze vraag niet aan menschen, die nooit van Hem hoorden, die Hem niet kennen; maar aan zyne discipelen; aan ons, die zyn genadeteeken dragen, ons naar zynen naam noemen, Hem openlyk belyden aan zyne tafel; aan ons, die schynen boven anderen belang in Hem te stellen. *Maar gylieden, wie zegt gy dat ik ben?* Het is als zeide Hy tot ons: aan zulken, die niet met u willen feest vieren, die zich niet in myne geboorte verblyden, die myn Avondmaal verzuimen, behoef ik niet te vragen, wat zy van my denken; zy toonen het met hun gedrag; *maar gylieden*, die u van dezen onderscheidt, *wie zegt gy dat ik ben?* van u mag ik wat beters verwachten.

En wat is dan nu het goede en regte antwoord op deze vraag? Met andere woorden: hoedanig een zin en gevoelen moeten wy koesteren omtrent den Heer Jezus Christus? Dit weet gy wel, en kunt het uit het reeds gezegde genoegzaam opmaken. Wy moeten antwoorden, zoo hartelyk en welgemeend als Petrus: *Gy zyt de Christus, de Zoon des levenden Gods;* (Matth. xvi. 16.) Gy zyt de my van God geschonkene Verlosser en Behouder myner ziel, myn Heer en myn God, myne eenige en eeuwige hope.

Dan, willen wy nog wat nader indenken, wat het Evangelie ons hieromtrent zegt, om het antwoord, dat in onze harten is, daarmede te vergelyken. Wat moeten wy dan van Jezus Christus denken, gevoelen, verwachten?

Hoort, wat Hy zelf daarvan zegt: *Komt allen tot my, die vermoeid en belast zyt, en ik zal u ruste geven.* (Matth. xi. 28.) *Ik ben het brood des levens; die tot my komt, zal geenszins hongeren, en die in my gelooft, zal nimmermeer dorsten.* (Joh. vi. 35.) *Ik ben het licht der wereld; die my volgt zal in de duisternis niet wandelen.* (Joh. viii. 12.) *Ik ben de goede Herder; myne schapen kennen myne stem, en zy volgen my.* (Joh. x. 4, 14.) *Allen moeten den Zoon eeren, gelyk zy den Vader eeren.* (Joh. v. 23.) *Die vader of moeder lief heeft boven my, is myns niet waardig; en die zoon of dochter lief heeft boven my, is myns niet waardig.* (Matth. x. 37.) Hy eischt dus ons geloof, onze volgzaamheid, onzen diepsten eerbied, onze alles overklimmende liefde.

En even dit is ook de wil van God zynen Vader, die uit den hemel ons toeroept: *Deze is myn geliefde Zoon, in denwelken ik myn welbehagen hebbe; hoort Hem;* (Matth. xvii. 5.) en toen Hy Hem uit de dooden heeft opgewekt en in den hemel verhoogd,

heeft Hy Hem eenen naam gegeven, dien boven allen naam is, opdat in den naam van Jezus zich zouden buigen alle knieën dergenen die in den hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zyn, en alle tong zou belyden, dat Jezus Christus de Heer zy. (Phil. ii. 9, 10, 11.)

En hiermede komt dan ook overeen het gevoelen, dat zyne Apostelen en eerste discipelen van Hem gehad hebben. Toen eens velen zyner volgelingen Hem verlieten, en Hy aan de twaalven vroeg: *Wilt gylieden ook niet weggaan?* antwoordde Petrus in aller naam: *Heer! tot wien zullen wy henen gaan? Gy hebt de woorden des eeuwigen levens; en wy hebben geloofd en bekend, dat Gy zyt de Christus, de Zoon des levenden Gods.* (Joh. vi. 66 enz.) Toen de Joodsche Raad een gebod tegen Jezus had gegeven, om Hem te grypen, schroomde Maria van Bethanien niet, Hem in hare woning te ontvangen en hare liefde te bewyzen. Joannes, de geliefde discipel, hing Hem aan tot onder zyn kruis. Petrus en Joannes verdroegen, met blydschap, versmading en geeselslagen om zynent wil. Paulus betuigt: *Het leven is my Christus. Ik acht alle dingen schade te zyn, om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus mynen Heer.* (Phil. i. 21. Hoofdst. iii. 8.) En dit was geen grootspraak in dien man? hy gaf zyn ligchaam en zyne ziel, zyne vermogens en krachten, gewillig en met vreugde voor de dienst van zynen Heer. (Hand. xxi. 13.) Of zouden wy zeggen: dit waren enkele menschen, dit waren meest zulken, die Hem gezien en met Hem omgegaan hadden; maar wat schryft Petrus in zynen brief, gerigt aan onderscheidene gemeenten? *Denwelken*, namelyk Jezus Christus, *gy niet gezien hebt en* [*nogtans*] *lief hebt; in denwelken gy nu, hoewel* [*Hem*] *niet ziende, maar geloovende, u verheugt met eene onuitsprekelyke en heerlyke vreugde.* (1 Pet. i. 8.) Zoo moet dan Jezus Christus by ons zyn de eerste en de beste, de beminnelykste en heerlykste, de dierbaarste en noodzakelykste, voor wien wy alles moeten willen opofferen.

En wat zegt dan nu ons hart? Ja, *ons hart!* want niet alleen ons verstand, onze mond, maar ons hart moet hier antwoorden.

Als wy hier alleen den uiterlyken schyn raadplegen, zouden wy van elkander ligtelyk veel goeds denken. Immers, wy zyn hier al weder te zamen in zynen naam; wy vieren feest ter zyner eer; wy zaten aan, aan zyne tafel, en beleden Hem daar, als onzen eenigen en algenoegzamen Verlosser; wy aanbidden en pryzen Hem in onze gezangen. Misschien wel meent ge daarom van u zelven, dat ge goede Christenen zyt; maar, dit alles kan by ons plaats hebben, en heeft by velen inderdaad plaats, zonder dat er eenig opregt geloof in dien eenigen en algenoegzamen Verlosser in het harte is.

Och! ik vrees, dat er velen zyn, die hier zich zelven misleiden.

Het is toch niet zoo gemakkelyk, hier het ware antwoord in ons hart te lezen en te onderscheiden. En waarom niet? Omdat velen hun eigen hart niet kennen, niet gewoon zyn met zich zelven om te gaan. Wy hebben een *loszinnig* hart, dat ongenegen is, de Goddelyke dingen te behandelen met dien hoogen ernst en teederheid, welke dezelve vereischen. Wy hebben bovendien een *arglistig* hart, dat ongaarne zich zelven beschuldigt. Intusschen is de zaak zoo hoogstgewigtig ; van onze gezindheid omtrent Jezus Christus hangt onze eeuwige zaligheid af.

Dat wy het dan ieder ons zelven met allen ernst en bedachtzaamheid afvragen : hoe denk ik omtrent Jezus Christus ? Misschien wilt ge u liever aan dit antwoord onttrekken, omdat ge vermoedt, dat het een zeer laauw en onvoldoend antwoord zyn zou. Maar dit zelfbedrog kan ons niets baten ; Hy leest in onze harten, al is het ook, dat wy zelve daarin niet lezen willen. Gy moest, om het slechte vermoeden, dat ge hebt van uw bestaan en zin omtrent onzen Heer Jezus Christus, u zelven dus te zorgvuldiger en naauwkeuriger onderzoeken.

En bevindt ge by zulk eene zelfbeproeving, dat gy het vertrouwen, de liefde en eerbied van uw hart nog niet aan dien Zaligmaker hebt geschonken, en dat dus uw antwoord grootelyks *verschilt* van hetgeen het zyn moest ; weet dan, dat gy zeer *onopregt* handelt in de teederste, heiligste en gewigtigste zaak. Gy laat u noemen naar zynen naam ; gy draagt zyn teeken aan uw voorhoofd ; gy voegt u tot zyne gemeente ; gy zingt over zyne geboorte ; gy zit aan zyne tafel aan en belydt Hem daar openlyk als uwen Heer ;— maar echter heeft uw hart Hem niet lief ; gy kiest en begeert allerlei andere dingen boven Hem. Is dit geen onopregt en schandelyk bestaan ?

Weet bovendien, dat ge *grootelyks dwaalt* met eene vreesselyke en gevaarlyke dwaling ; want, schoon ook al uwe lippen den Heer Jezus belyden, echter spreekt uw hart God tegen en gy maakt Hem tot een leugenaar. Daarby, verschilt ge in uwe denkenswyze en gezindheid van alle de opregte vrienden des Verlossers, die ooit geleefd hebben en nog leven. Ge behoort dus ook niet tot hun gezelschap ; ge kunt dus ook niet by hen in den hemel komen, waar zy allen by hunnen Heer Christus zyn, die het middelpunt is van hunne vereeniging, het licht, dat allen verlicht, de vreugd, die allen verblydt.—O ! welk eene schromelyke dwaling, die ge u in de eeuwigheid te laat zult beklagen.

Weet al verder, dat gy door uwe laauwheid en onopregtheid *den Heer Jezus Christus grootelyks bedroeft.* Hy heeft ons lief met eene onuitsprekelyke liefde. Hy kwam voor ons in de wereld, om zyne ziele te geven tot een rantsoen voor velen. Zoo kan het Hem dan niet onverschillig zyn, wat wy van Hem den-

ken. Wy bemerken het, met welk eene blydschap en goedkeuring Hy de hartelyke belydenis van zynen Discipel hoorde en hem hierom zalig sprak. (Matth. xvi. 17.) En wat zal Hy dan wel van u moeten zeggen? "Rampzalig zyt gylieden, want ge hebt My versmaadt, die u van den dood wilde redden."

Ei! gaat dan niet langer voort, God en zyn Evangelie tegen te spreken, of althans met laauwheid te behandelen! Gaat niet langer voort, den Zaligmaker te bedroeven, en uwe zielen te verderven! Waarlyk, myne Hoorders! er moet hier eene hartelyke, opregte, ernstige keus gedaan worden. De zaak is te Goddelyk, te gewigtig, om ze met laauwheid te behandelen. Daarom zeide Jezus: *Wie niet met my is, die is tegen my.* (Matth. xii. 30.)

Misschien staan sommige van myne Hoorders in twyfel, wat antwoord zy op de vraag des Heeren geven zullen. Niet, als stond het by u in bedenking, wie Hy is, en wat Hem toekomt. Neen! gy zyt er van overtuigd, dat ge Hem de hartelykste liefde, den diepsten eerbied, het hoogste vertrouwen en de willigste gehoorzaamheid verschuldigd zyt. Maar gy wantrouwt uw eigen hart, en twyfelt of uwe liefde, uw eerbied, uw vertrouwen, uwe gehoorzaamheid wel van den echten stempel zyn. En zeker, wy kunnen in deze zelfbeproeving niet te voorzigtig handelen, want wy hebben een arglistig hart; maar wy moeten ook aan den anderen kant onze vrymoedigheid niet wegwerpen. Het komt hier eerst en vooral op aan, niet op de volmaaktheid en onberispelykheid, maar op de opregtheid van onzen zin en keuze. Groot is het, als wy op de vraag van onzen Heer kunnen antwoorden: *Heer! Gy weet, dat myn hart opregt voor u is.* En durven wy ook hierin ons zelven niet vertrouwen, dat wy dan biddende antwoorden: *Laat myn hart opregt zyn voor U! Heer! ik geloof, kom myne ongeloovigheid te hulpe!* (Ps. cxix. 80. Marc. ix. 24*b*.)

En hebt gy de vrymoedigheid om te betuigen, dat uw hart *instemt* met het getuigenis van het Evangelie, dan moogt gy wel blyde en dankbaar zyn. Ook tot u zegt de Heer: *Zalig zyt gy, want vleesch en bloed*, menschelyke wysheid, *heeft u dat niet geopenbaard, maar myn Vader, die in de hemelen is.* (Matth. xvi. 17.)

Zoekt dan ook die overtuiging in u te bewaren en daarin meer en meer bevestigd te worden. Hiertoe kan, behalve de zuivere Evangelieprediking, ook het Avondmaal dat ge gegeten hebt, u behulpzaam zyn. Denkt daarop na; zoo zal de beschouwing van zyne algenoegzaamheid, van zyne liefde, van zyne trouw, gedurig voedsel geven aan uw geloof, aan uwe hope, aan uwe liefde.

Stelt u ook de vraag, die Jezus aan zyne Discipelen deed, dikwyls voor de aandacht, en doet ze aan u zelven: Wat denk ik, hoe ben ik gezind omtrent Jezus Christus? Geef dan aan *u zel-*

ven ook daarop het antwoord. Daarom vroeg Jezus dit aan zyne Discipelen, opdat zy het zich zelven ook zouden vragen en daarop het antwoord geven. Maar geeft dit antwoord ook *aan malkander.* Daarom vroeg Hy het hun niet afzonderlyk, maar aan allen te zamen, opdat de een het van den ander hooren zou. Zoo wekt men elkanders geloof en liefde ; zoo geeft ge uwen Verlosser en Heer hulde en dank. Ge moet u den Vriend uwer ziel niet schamen. En geef dit antwoord dan ook dikwyls aan *Hem zelven. Hy* vraagt, en *Hy* moet dus ook het antwoord ontvangen. Gy hebt het Hem gegeven aan zyne tafel. Herhaalt het dikwyls in uwe eenzaamheid ; dit zal uw eigen hart goed doen, en Hy hoort het gaarne.

Maar, dat dan ook uw Christelyke wandel het zegel zette op uwe Christelyke belydenis, opdat ieder het aan u zie en bemerke, dat Jezus Christus het vertrouwen is van uw hart, uw heil en uwe hope. Dit kost waken, bidden, stryden ; maar dit is Hy duizendmaal waardig, en de zalige vrucht van deze oefening komt geheel tot ons. Zoo bewaren en bevorderen wy den vrede van onze zielen. Zoo hebben wy de bewustheid in ons, dat wy waarlyk tot zyne vrienden en dienaren behooren, en dat Hy ons in zyne toekomst, naar zyne groote barmhartigheid, als de zoodanigen zal erkennen en zalig spreken.

VOORZEGGING DES HEILANDS AANGAANDE DE VERWOESTING VAN JERUZALEM.

(*Vervolg van bladzyde* 247.)

In het voorgaande vertoog hebben wy ten deele de teekenen beschouwd, welke de verwoesting van Jeruzalem voorafgingen. Wy gaan nu voort die te beschryven, welke verder en na het beleg van die stad zich vertoonden.

De Heer zegt by Mattheus—" *Wanneer gy dan zult zien den gruwel der verwoesting, waarvan gesproken is door Daniel den Profeet, staande in de heilige plaatse, (die het leest, die merke daar op) laten alsdan zy, die in Judea zyn, vlieden op de bergen.* Welke woorden, hoe duister zy ook voor ons mogen wezen, toch genoeg opgehelderd worden door de gelykduidende plaats in Luc. xxi. 20 21 : " *Maar, wanneer gy zien zult, dat Jeruzalem van heirlegers omsingeld wordt, zoo weet alsdan, dat hare verwoesting naby gekomen is. Alsdan, die in Judea zyn, dat zy vlieden naar de bergen.*" Zoodat de *gruwel der verwoesting* aanduidt het Romeinsche leger ; en het staan in de heilige plaats, het omsingelen van de stad, door dat leger. Van dezen gruwel der verwoesting heeft de Profeet

Daniel, zegt de Zaligmaker, gesproken, te weten in het 9de en 11de hoofdstuk zyner voorzeggingen, welke door iederen lezer, dienvolgens, in den gemelden zin moest verstaan worden. Het Romeinsche leger wordt een gruwel genaamd, om deszelfs vaandelen, standaarden en beeldtenissen, welke by de Joden verfoeid waren. Josephus berigt ons, dat de Romeinen, na het innemen der stad, hunne wapenen in den tempel bragten, dezelve tegen over de Oosterpoort ophingen, en aldaar toen aan dezelve offerden. Dat leger wordt de gruwel, de gruwel der verwoesting genaamd, dewyl het de stad Jeruzalem zou plunderen en verwoesten. Marcus omschryft dit leger, kap. xvii. 14: *als staande, daar het niet behoort ;* terwyl Mattheus zegt, dat het in *de heilige plaats staan* zoude. Want niet alleen de stad, maar een ruime omtrek tevens om dezelve, werd *heilig* genoemd en gerekend. Elk dan, die in Judea woonde, had, zoodra zy dit Romeinsche heir de stad Jeruzalem met beleg zag dreigen, en dezelve naderen, op zyne eigen veiligheid bedacht te zyn, en naar het gebergte te vlieden. Deze raad is in het vervolg wysselyk herinnerd, en door de Christenen ook te werk gesteld geworden. Josephus leert ons, dat, toen Gallus, met zyn leger tegen Jeruzalem opkwam, velen uit de stad vloden, juist alsof dezelve zoo ten eerste zou ingenomen worden; en dat na zyn aftogt vele edele Joden mede de stad verlieten, als ware deze reeds een zinkend schip gelyk: terwyl, weinige jaren later, toen Vespasiaan zyn leger naar Jeruzalem voerde, eene groote menigte, uit Jericho, naar het bergachtig land, ter hunner veiligheid, de wyk nam. Het is waarschynlyk, dat er, onder deze vlugtelingen, ook eenige Christenen zullen geweest zyn. Maar nog duidelyker en zekerder wordt ons, door de Kerk-historieschryvers, geleerd, dat allen, die, te dezen tyde, in Christus geloofden, Jeruzalem verlieten, en zich naar Pella en andere plaatsen over de Jordaan begaven. Dus ontkwamen zy, wonderbaarlyk, de algemeene schipbreuk van hun land, en wy lezen nergens, dat een enkel persoon van de hunnen by de verwoesting van Jeruzalem omgekomen zy. Van zulk eene uitstekende dienst was deze waarschuwing onzes Zaligmakers voor de geloovigen.

De Heiland vervolgt hetzelfde onderwerp, in de volgende verzen: *die op het dak is, kome niet af, om iets uit zyn huis weg te nemen*, vs. 17. De huizen der Joden waren, even gelyk de huizen hier in de Kaapstad, plat van boven op den top, en gemeenlyk waren er trappen aan den buitenkant, waar langs men konde open afklimmen zonder in huis te komen. In de oostersche bewalde steden, maakten deze platte daken gemeenlyk een aanéén geschakeld terras van het eene einde der stad tot het andere, eindigende dus by de stadspoorten. Hy derhalve, die zich, in dien toestand van zaken, met eene wandeling op den top van zyn huis vermaken

mogt, had niet naar beneden en in zyn huis te komen, om iets van zyn goed te bergen om met zich te voeren ; maar moest ten eerste en ylings langs de toppen der huizen voortspoeden, om te zien of hy de poort gewinnen en dus buiten de stad geraken kon. Dus moest ook degene, die *op den akker was, niet wederkeeren, om zyne kleederen met zich te nemen*, vs. 18. Onze Zaligmaker maakt van deze uitdrukkingen gebruik, om aan te duiden, dat hunne vlugt zoo schielyk en haastig moest zyn, als die van Loth uit Sodom. En dat de Christenen zoo gelukkig ontkwamen, was te meer aan Gods voorzorg toe te schryven, omdat al de uitgangen der stad naderhand wel digt gesloten werden ; en het niemand toegelaten werd, zich van daar naar elders te begeven.

Maar, wee de bevruchte en zogende vrouwen in die dagen, vs. 19. Want zoodanige personen waren niet in staat, om te vlugten, noch bekwaam om de ellenden en rampen eener belegering door te staan. Dit wee is genoegzaam vervuld in de wreede slagtingen van vrouwen en kinderen, welke toen plaats hadden, en in het byzonder in dien gestrengen hongersnood, door welken Jeruzalem, gedurende dat laatste beleg, zoo deerlyk en vreesselyk geteisterd werd. Josephus meldt, dat de moeders toen hare kinderen het brood uit den mond rukten ; ook zegt hy, dat de huizen vol waren van vrouwen en kinderen, die door den hongersnood om het leven kwamen. Maar in het byzonder meldt hy eene allerverschrikkelykste gebeurtenis, welk byzonder geval, misschien door den Zaligmaker in den geest der voorzegging is bedoeld geworden. Er bevond zich aldaar zekere Maria, de dochter van Eleazar, eene dame, doorluchtig zoo uit hoofde van haar geslacht, als rykdom. Deze, door de soldaten van al haar goed en voorraad beroofd zynde, doodde uit hoogen nood en woedenden honger, haar eigen zuigend kind, en at van hetzelve, gekookt zynde, de helft op, bedekkende het overschot, dat zy tot op eenen anderen tyd bewaren wilde. De soldaten, op den reuk van levensmiddelen tot haar verblyf gelokt, dreigden haar onmiddelyk den dood aan te doen, indien zy niet opdischte, hetgene zy gekookt had. Zy antwoordde, dat zy een goed deel voor hen bewaard had, en liet hun hierop het overblyfsel van haren zoon zien. Vrees en verbaasdheid trof hen zoodanig op dat gezigt, dat zy verstomd en verbleekt het ysselyk schouwspel aanzagen. Dit is myn eigen kind, zeide zy, en ik zelf heb het gedaan. Eet, voegde zy er by, want ik heb ook zelfs zoo straks er van gegeten. Weest gy niet meer teeder dan eene vrouw, noch medelydender dan eene moeder. Doch zoo gy eenen godsdienstigen afkeer van myn slagtoffer hebt,zoo laat het voor my, die de helft daarvan reeds heb gegeten, overblyven. Zy gingen al bevende heen, bevreesd om ook dit te doen, terwyl zy moeite hadden, om het geduchte voedsel voor den moe-

der alleen over te laten. De gansche stad was met schrik en angst geslagen over deze goddeloosheid, en men sprak diegenen zalig, die gestorven waren, eer zy zulke vreesselyke dingen gehoord of gezien hadden. Zoo waar was ook des Heilands verklaring, welke hy by eene andere gelegenheid deed, toen de vrouwen Hem beweenden en beklaagden, terwyl Hy ter dood werd geleid : Luc. xxiii. 28—30. " Gy dochters van Jeruzalem, weent niet over my, maar enz. enz. Alsdan zullen zy beginnen te zeggen tot de bergen, valt op ons, en tot de heuvelen, bedekt ons." Uitdrukkingen, welke te kennen geven, hoe begeerig zy zouden zyn naar eenige schuilplaats of toevlugt ; ja zy waren ook zoo zeer geneigd om zich zelven te verbergen, dat zelfs eenige duizenden van hen, in de gemeene riolen kropen, daar zy, of ellendig vergingen of uitgehaald werden, om onbarmhartig vermoord te worden.

Maar bidt, zegt de Heere Jezus, in vs. 20 : *dat uwe vlugt niet zy in den winter, noch op eenen Sabbat.* Smeekt dat deze uwe groote rampen niet nog meer verzwaard mogen worden door den zamenloop van andere onnatuurlyke en zedelyke kwaden, gelyk als de gestrengheid van het saizoen en de eigen bygeloovigheden der Joden. *Bidt dan dat uwe vlugt niet voorvalle in den winter;* want de gestrengheid van dat jaargetyde, de slechtheid der wegen, en de kortheid der dagen zouden alsdan groote beletselen en hinderpalen voor u zyn. *Noch op eenen Sabbat*, opdat gy den haat en de verontwaardiging der Joden niet op uwe halzen halet, door te reizen op dien dag. Het is opmerkelyk dat de Evang. Marcus, in de gelykluidende plaats, kap. xiii. 18, alleen zegt, " *bidt dat uwe vlugt niet zy in den winter*, zonder eenig gewag van den Sabbat te maken.

Gelyk nu onze Zaligmaker zyne discipelen waarschuwde om te vlugten, wanneer zy Jeruzalem door heirlegers omsingeld zouden zien; zoo was het tevens zorgvuldig voorzien en gelast,dat Jeruzalem van heiren omsingeld, en toch den Christenen goede gelegenheid genoeg verleend zoude worden, om het gevaar te ontkomen. In het twaalfde jaar van Nero, kwam Gallus, Stadhouder van Syrie, met een magtig leger tegen Jeruzalem ; en hy zoude ligtelyk de stad terstond hebben kunnen innemen, en dus den oorlog hebben doen eindigen, indien hy dezelve slechts aangevallen en met ernst genaderd had. Doch hy ligtte het beleg op zonder eenige billyke reden of noodzaak daartoe, en tegen elks verwachting, en vertrok. Vespasiaan werd daarop in zyne plaats gezonden, om Syrie te beheerschen en den oorlog tegen de Joden voort te zetten. Toen nu deze groote veldheer al het omliggend land ten onder gebragt had, maakte hy zich gereed om deze hoofdstad te belegeren, en deed dezelve ook van alle kanten insluiten. Maar de tydingen vn Nero's dood, en kort daarna ook van dien van Gallus, en de

hierop gevolgde onlusten in het Romeinsche ryk, en de burgerlyke oorlogen, hielden Vespasiaan en zynen zoon Titus lang in twyfel, hoe zy handelen moesten en best te werk zouden gaan, vindende het niet raadzaam, om zich diep in eenen nitheemschen oorlog in te wikkelen, terwyl zy bezorgd waren voor de veiligheid van hun eigen land. Hierom werd de onderneming tegen Jeruzalem voor een tyd opgeschort, en de stad werd niet werkelyk noch formeel belegerd, dan nadat Vespasianus zelf in het Keizerryk bevestigd, en Titus, zyn zoon, als Opperbevelhebber des legers, naar Judea gezonden was. Dit toevallig uitstel was zeer gunstig voor de Christenen van dien tyd, en voor allen, die op hunne veiligheid bedacht mogten zyn. Naderhand was er naauwelyks eenige mogelykheid van ontkoming. Want gelyk onze Zaligmaker zegt in Luc. xix. 43 : *Daar zullen dagen over u komen, dat uwe vyanden eene begraving rondom u zullen opwerpen, u omsingelen, en u van alle zyden benaauwen zullen.* In vervulling hiervan, hebben de Romeinen, na de stad met hunne benden omringd, en verscheidene vruchtelooze aanvallen er tegen gedaan te hebben, dezelve, op 's veldheers last, met eenen wal omsingeld, die door de vlyt en den nayver der soldaten, aangemoedigd door de tegenwoordigheid en werkende onder het gedurig opzigt van den Generaal zelven, met een' ongeloofelyken spoed, binnen drie dagen voltooid werd, zynde anders een werk, dat wel zoo vele maanden tyds vereischt had. Deze omwalling was van 39 stadiën lengte, en versterkt met 13 forten, op gevoegelyke afstanden van elkander geplaatst; zoodat hierdoor alle hoop op behoudenis en veiligheid, zoowel als alle kans en middel om uit de stad te ontkomen, voor elk eenen afgesneden was. Daar konden geene de minste levensmiddelen toen meer in de stad worden gebragt, en geen mensch kon uit dezelve komen, zonder 's vyands kennis.

De Zaligmaker had zyne leerlingen gewaarschuwd, om te vlugten, zoodra als zy Jeruzalem door de Romeinen zouden belegerd zien. Thans geeft Hy hun de reden op van zyne trouwhartige waarschuwing, vs. 21 : *Want, alsdan, zal er eene groote verdrukking wezen, hoedanig niet is geweest van het begin der wereld af tot nu toe, noch ook niet zyn zal.* De geschiedenissen zyn niet in staat, om de weerga van al die rampen en ellenden der Joden op te leveren. Zy moesten moord en roof, honger en pest van binnen, vuur en zwaard, en al de verschrikkingen des oorlogs van buiten, ondergaan. Onze Zaligmaker weende op het vooruitzigt dezer vreesselyke rampen, en het is byna onmogelyk, dat lieden van eenige menschelykheid en gevoel, het verhaal van dezelve by Josephus kunnen lezen, zonder ook tranen van medelyden te storten. Teregt mogt die geschiedschryver zeggen : " Onze stad was, onder allen, die zich aan de Romeinsche heerschappy moesten onder-

werpen, de voorspoedigste geweest, en die den hoogsten top van aardsch geluk bestegen had; doch zy was weder in de uiterste ellende ter neder gestort, en de rampen van alle volken der wereld, van het begin af, by die der Joden vergeleken, zouden nog by dezelve te kort schieten." En op eene andere plaats zegt hy: "Kortom, dit kan men zeggen, dat geene andere stad ooit zulks en zoo veel geleden heeft; en tevens dat geen geslacht, van het begin der wereld af, ook vruchtbaarder in goddeloosheid geweest zy."

Het is zeer merkwaardig en iets dat eene billyke verwondering verdient, dat de Tempel te Jeruzalem door de Romeinen, juist op denzelfden dag van dezelfde maand, verbrand is geworden, als eertyds door de Babyloniërs.

HOE WORDEN LAAUWHEID EN ONVERSCHILLIGHEID IN HET EENZAAM GEBED HET BEST GENEZEN?

Ligtzinnige onverschilligheid in het eenzaam gebed, is eene moedbenemende zaak. Zy heeft menig een verleid om dien heiligen pligt op eene roekelooze wyze te verwaarloozen, doch pligtverzuim is de weg niet tot verbetering. Er is zeker geene plaats zoo geschikt, om in het algemeen over zynen waren innerlyken toestand te kunnen oordeelen, als de eenzaamheid, waar alleen het oog van God ons gadeslaat. Overweegt de godvruchtige zyne gestalte in het gebed, bespeurt hy daarin eene heerschende laauwheid en enkel schyn, zoodat het hem aan lust ontbreekt met dat belangryk werk eenen aanvang te maken, met het uiten van weinige levenslooze woorden zich tevreden houdt, dan weet hy niet waarheen zich te wenden, wat hem te doen staat. De zoodanigen, die in dien toestand zich bevinden, wil ik het volgende, onder afsmeeking van Gods zegen, voorgesteld hebben:—

1. Gaat hy naar zyn bid-vertrek of de plaats zyner eenzame afzondering, hetzy binnen of buitens huis, wanneer het ook zyn moge, dat hy dan aldus tot zich zelven spreke:—"Nu ga ik, als het ware, uit de wereld. Ik ga my voor den troon van den oneindigen Jehova nederbuigen, voor wiens schrikverwekkend aangezigt heilige Engelen hunne aangezigten bedekken: een God, vlekkeloos in heiligheid, daarom moet ik met eerbied en ootmoed tot dien troon naderen! Een God, vol van genade, genegen my te hooren, zich myner te ontfermen, en my vergiffenis te schenken door Jezus Christus. Het past my dus Hem met een diep ootmoedig vertrouwen aan te spreken." Met zyn allesdoordringend oog aanschouwt Hy den geveinsde, en verfoeit zyn bidden;

maar Hy hoort de zuchtingen zelve van den zwakken geloovige, Hy kent al zyne behoeften, al zyne gebreken: Hy keert zich tot het gebed desgenen, die geheel ontbloot is: Hy vervult de begeerten der hulpeloozen; een gebroken en verslagen hart zal Hy niet verachten; maar die naby zyn die voor zyn woord beeft.—Dit ernstig overwogen hebbende, moeten wy

2. In de tweede plaats onderzoek doen naar de voorname oorzaken van laauwheid in het gebed. Byaldien de zucht naar ongeoorloofde voorwerpen, of zelfs vergankelyke dingen geheel het hart vervult en gedurig bezig houdt, zoodat zelden aan de beloften of dreigingen Gods wordt gedacht, en het hart weinig aangedaan wordt met een gevoel of van liefde jegens God, of van vrees voor zynen toorn, zoo zal levendige godsvrucht noch bemind noch gezocht worden. Helaas! in welken beklagenswaardigen staat moet de arme ziel dan niet verkeeren! Aan ware vertroosting is zy geheel vreemd! Geen wonder dan, dat het eenzaam gebed gansch dof en geesteloos is. Degene, met wien het dus gesteld is, verootmoedige zich voor den Heer, belyde zyne zonden, betreure zynen toestand. Is de geloovige trapsgewyze in dien ellendigen gevoelloozen toestand in het gebed vervallen, hy bedenke dan waaruit en hoe diep hy gevallen is, hy smeeke om bekeering, om weder levendig gemaakt te worden. Is onkunde of duisternis de oorzaak van dien levenloozen toestand, men leze dan aandachtig het Woord Gods, en men houde zich aan hetgeen gehoord wordt. Hoe dikwerf werd niet de Psalmist verlevendigd door het woord. Eene vadsige gemoedsgesteldheid berokkent ons menigmalen groot nadeel.

3. Overwegen wy van wien alleen wy leven, licht en warmte in het gebed kunnen verwachten.—De Heilige Geest is de beloofde Geest der genade en der gebeden. Hy komt der geloovigen zwakheden te hulp. Hy herinnert aan de volheid en genoegzaamheid van Christus: Hy past de dierbaarste beloften toe: Hy bemoedigt de zwakken dat zy sterk zyn in de genade, welke in Jezus Christus is: Hy doet den mensch zien, welk een arm schepsel hy in zich zelven is; wat hem ontbreekt, en welke zyne voorname smeeking by eenen genadetroon zyn moet. Aldus wordt er leven en licht en sterkte medegedeeld. Dan wordt er vreugde in het eenzaam gebed gesmaakt en het wordt niet ligt verzuimd.—Ik denk niet dat iemand levendig en met verkwikking in zyne nadering tot God kan verkeeren, byaldien hy niet de zalige hulp van den Geest geniet, of zyn gemis gevoelende, ernstig om die verlangde hulp bidt en smeekt. Ik houde my overtuigd, dat niemand op de regte wyze bidt, die niet opgewekt werd om te staren op de liefde, den persoon, het lyden, de geregtigheid, en de getrouwheid van den dierbaren Verlosser, dien gezegenden Voorbidder, die de zwakke verzuchtingen en onvolmaakte gebeden der Heiligen heeft op te

offeren. Wy moeten in het bidden geloof oefenen, werkzaam zyn met Christus, de beloften pleiten, anders worden wy levenloos.

4. Overdenking dient veel om de levendigheid in het gebed op te wekken. Wy moesten onzen tegenwoordigen toestand bepeinzen, onze middelen, voorregten, zwakheden, verzoekingen, beproevingen, met alle beloften en dreigingen, zoowel wie onze vyanden zyn enz. Wanneer van den vroegen morgen tot den laten avond de gedachten op de wereld loopen, zwerven en omdolen, met al hare betooverende wellusten worden gehoord, en weinig of in het geheel niet by de Goddelyke Voorzienigheid, de zaak des Heeren, en den aanwas of het afnemen der genade in de ziel worden bepaald, zoo moeten wy in zulk geval eene schandelyke ligtzinnigheid in het gebed hebben bevonden; en worden wy wegens deze kwaal niet gevoelig aangedaan en er van genezen, zoo loopen wy gevaar, binnen korten tyd, het gebed zelf te verzuimen.

5. Godsdienstige en bevindelyke gesprekken zyn voor het eenzaam bidden byzonder hulpzaam. Yzer scherpt yzer, zoo scherpt het aangezigt van den geloovige zynen naasten. Zyn onze gesprekken vleeschelyk, wereldsch en ongodsdienstig, zoo is het dan geen wonder, dat wy voor den gemeenzamen omgang met dien God, die de zondaars niet verhoort, ongeschikt zyn. Onze gebeden zullen dan gevoelloos, slaperig en walgelyk zyn; wy hebben dan reden te verwachten, ja te vreezen, dat God zeggen zal—"Ik zal u en uwe gebeden uit mynen mond spuwen." Het wordt ons bevolen, dagelyks malkander te vermanen.

Het kan groot nut doen, ernstig de schade te berekenen, welke laauwheid in het gebed aan de ziel veroorzaakt; en ook het uitnemend voordeel te overwegen, dat door ware en levendige gemeenschapsoefening met God ons wordt verzekerd. Bezien wy kortelyk en oppervlakkig het voordeelige van het een, daar het niet moeyelyk zyn zal van het nadeelige van het andere zich te overtuigen. Wordt er leven en licht in het bidvertrek genoten—zoo nadert de ziel tot God, als haar eenig en genoegzaam deel, hare overvloedige blydschap en haar loon zeer groot. Er heerscht eene heilige kalmte, er is vrymoedigheid in het toenaderen tot den Genadetroon. De ziel wordt met zoete en hemelsche vertroostingen gespyzigd: de liefde Gods wordt in het hart uitgestort en de geloovigen verzegeld tot den dag der verlossing. Mozes was afgezonderd toen hy het gezigt van Pisgahs kruin verkreeg. Jakob was alleen toen hy smeekte en worstelde, toen hy kracht verkreeg en overwon. Het gebed van Hanna was eene stille verzuchting, maar zy werd vertroost en haar aangezigt was niet meer droevig. Daniel was in de eenzaamheid biddende, toen hy die heerlyke openbaringen ontving. In het gebed (byna, zoo niet geheel

alleen) was de Zaligmaker, toen Hy van gedaante veranderd werd. In het eenzaam bidden werd Cornelius gelast om Petrus te ontbieden, dat het Evangelie verkondigd, en de deur der zaligheid voor de heidenen zoude geopend worden. Ook Petrus was in het eenzaam gebed, toen hy bevel ontving en overreed werd de afgezondenen te vergezellen. Paulus scheen worstelende in de gebeden te zyn geweest, toen dat goede woord hem werd toegevoegd: " Myne genade is u genoeg." Wanneer de ziel des geloovigen in het gebed wordt uitgestort, wordt zyn geloof versterkt, en hy met nieuwe kracht aangedaan, zyne loopbaan door de woestyn dezer wereld op eene God verheerlykende wyze te loopen. In het eenzame legt de levendige Christen al zyne belangen voor zynen Vader open, vertelt Hem al wat hem in deze wereld bejegent, dankt Hem dikwerf van ganscher harte voor al hetgeen Hy voor hem heeft gedaan, voor al het goede dat hy bezit, voor het grooter goed, waarop hy hoopt, en zegt menigmalen—ja, Vader, want alzoo is geweest het welbehagen voor U. Hy die met het levenloos gebed tevreden is, is een vreemdeling voor dit alles, en voor oneindig veel meer.

7. Sommigen zullen geneigd zyn te zeggen: " Helaas! ik word in myn eenzaam bidden zoo gekweld met ydele en onbehoorlyke gedachten, dat ik beschaamd en huiverig ben in myn bidvertrek te gaan! en wanneer ik het verlaat, vrees ik de schuld vermeerderd te hebben. Ik kom dus dikwerf in de verzoeking, het eenzaam bidden om die reden geheel en al te verzaken."—Zulk eene gestalte is waarlyk beklagenswaardig. Ontstaat deze gedachten uit een hart, dat in de zorgvuldigheden of vermaken dezes levens verzwolgen is, dan zyn ze zeer zondig. Gy hebt reden de bovengemelde byzonderheden wel op te merken en te overwegen. Somwylen echter zyn, onder het gebed, onze gedachten met die dingen bezig, ja, dingen, waaraan wy by andere gelegenheden zelden gedenken. Zy veroorzaken ons dus veel droefheid. Dit kan grootendeels door den Satan worden veroorzaakt, en voortspruiten uit eene wet, welke nog in onze leden is. Dikwerf kan dit het geval zyn, ja is zulks, wanneer er veel levendigheid in het gebed ondervonden wordt, doch er nog veel meer wordt begeerd. Dit alles behoorde den Christen nooit van het eenzaam gebed af te houden, maar hem dikwerf aan die vermaning zyns Heeren doen gedenken—" Waakt en bidt."

M. G.

Juny 1839.

VERVOLGING DER CHRISTENEN OP MADAGASKAR.

Bykans een vierde eener eeuw is het geleden dat de Christelyke Godsdienst op het Eiland Madagaskar is ingevoerd geworden. Radama, de toen heerschende vorst, begunstigde dezelve en was de vriend der Christen Leeraars, wier pogingen in de verbreiding van het Evangelie van onzen Zaligmaker, met eenen zigtbaren zegen werden bekroond. Hy stierf, en na zynen dood veranderde, vooral ten opzigte der Christen belyders, de staat van zaken geheel van gedaante. Gelyk wy onlangs door voorbeelden uit de Kerkelyke Geschiedenis der eerste eeuwen en ten tyde der Kerkhervorming aantoonden, hoedanig de geest was, welke de Christen belyders in die dagen bezielden, zoo mogen wy, terwyl wy treuren over de wreede vervolging waaraan thans de Christenen op dat Eiland zyn blootgesteld, en bidden dat Gods magtige hand dezelve spoedig mogt verlossen en voor geheele verdelging behoeden, ons verblyden over de herleving van dien geest der eerste Christelyke Kerk, welke zich, door Gods genade, kenbaar heeft gemaakt by de eerste geduchte vervolging op Madagaskar, in de onverschrokkene standvastigheid van haar eerste slagtoffer, die een nieuw toonbeeld is geweest van de waarheid en de kracht van het Evangelie. Eene der eerste bekeerden, Rafaravavy genoemd, eene achtenswaardige vrouw, is *getrouw geweest tot den dood* en heeft de kroon des levens ontvangen. Vele Christen-inboorlingen zyn in gevangenissen geworpen, van hunne vryheid en tevens van hunne goederen beroofd geworden, zonder dat een enkel voorbeeld van afval is aan te wyzen. God heeft het geloof en de lydzaamheid van zyne dienaren in de ure der beproeving ondersteund en hen staande gehouden door de vertroostingen van het Evangelie, zoodat zy in de voetstappen getreden zyn dier belyders en martelaren, die de eer en het sieraad waren van vroegere eeuwen.

Het is nu vyf jaren geleden, dat de regelregte vervolging tegen het Christendom te Madagaskar, met geweld is uitgebroken, by de bekendmaking van het besluit der regering, waarby alle Christelyk onderwys ten eenemaal verboden werd. Zoo zeer wy ons daarover bedroefden, zoo weinig wanhoopten wy aan de uitkomst. Wy herriepen voor onze aandacht de geschiedenis der Christelyke kerk, en dachten aan de bemoedigende verzekering van haren Goddelyken Stichter, dat de poorten der hel haar niet zullen overweldigen.

Intusschen werd by het Edict van 1835 alle openlyke godsdienst verboden, en den belyderen van onzen Zaligmaker de keus gelaten om, by het tegenstreven van de bevelen der regering, met den dood gestraft te worden, of zich te bepalen tot het gebruik der

weinige middelen van godsdienstige opleiding, die hun overgebleven waren, of die zy zich zelven konden bezorgen. Zonder zich dus openlyk bloot te stellen aan het bedreigde ongenoegen der Koningin, noch ook kleinmoedig zich geheel schuil te houden, waren eenige weinigen gewoon, op den Zondag, byeen te komen op eenen berg niet ver gelegen van de hoofdstad, om aldaar de Heilige Schriften te lezen en zich te vereenigen in gezang en gebed. Deze zyn na eenig tydsverloop ontdekt, en dit heeft aanleiding gegeven tot verder onderzoek, by welke gelegenheid men naby de verblyfplaats der reeds genoemde voortreffelyke Christelyke vrouw eene doos vond met Christelyke boeken, en daaruit de aanleiding nam tot hare aanhouding en gevangenneming. Haar huis en hare bezittingen werden dadelyk ter plundering overgegeven, en zy zelve na verscheidene dagen gepynigd te zyn, ten einde haar de opgave van hare medebelyders af te persen, veroordeeld om door beuls handen eenen schandelyken dood te ondergaan. Vyftien anderen waren gelyktydig gevangen genomen en werden gestraft met het geheel en altoosdurend verlies der vryheid, zoodat zy nimmer mogten worden vrygekocht, en met bepaling dat, wanneer zy in de dienst van andere meesters mogten overgaan, dit alleen zou kunnen geschieden onder voorwaarde, dat zy van den morgen tot den avond den meest mogelyken arbeid zouden moeten verrigten. Ter zelfder tyd werden al hunne bezittingen verbeurd verklaard, waarby echter verdiend aangehaald te worden, dat, volgens de aangenomen gewoonte op Madagaskar, het tiende gedeelte der by vonnis verbeurd verklaarde goederen aan de burgerlyke beambten wordt toegewezen, maar dat, hoezeer dit hun ook thans werd aangeboden, slechts weinigen hetzelve begeerden aan te nemen. Onder deze veroordeelden waren ook gehuwden, wier vrouwen en kinderen evenzeer tot den slavenstand veroordeeld werden, hetzy zy het Christendom al of niet hadden aangenomen, de laatsten onder de verzachtende omstandigheid dat zy mogten worden vrygekocht. Het getal dergenen, die aldus meer of minder in de vervolging deelden, mag omtrent op een honderd gerekend worden.

Met zoo veel regt als deze lyders, voor zoo veel zy nog in leven zyn, aanspraak hebben op onze hartelyke belangstelling, bepaalt zich ook onze innige deelneming vooral tot de laatste dagen van de vereerenswaardige martelares op Madagaskar, Rafaravavy. Door de onregtvaardige handeling dergenen, die alleen het ligchaam kunnen dooden, buiten het bereik van verdere vervolging, kan men met te meerdere vryheid de byzonderheden mededeelen van hare vroegere geschiedenis en van haren levenswandel. Van den tyd aan dat zy de waarheid zoo als die in Christus is had aangenomen, zynde omstreeks negen jaren geleden, gaf zy de overtuigende

blyken van de kracht van het Evangelie in deszelfs hervormenden invloed op geheel haar gedrag, hetwelk de levendige uitdrukking was van hare Christelyke gezindheid. Zachtmoedig en opregt, was zy tevens zelfstandig en volhardende; zy bezat buitengewone begaafdheden en was eene der achtenswaardigste inboorlingen, die de Zendelingen immer hadden ontmoet. Onder den invloed van de godsdienst was zy een der treffendste toonbeelden van den zegen op het Zendelingswerk; men zag in haar eene heidinne, die van de duisternis overgebragt was tot het licht, en vol was van de vruchten des Heiligen Geestes. De pogingen ten nutte van anderen, die door haar biddende werden aangewend, en ondersteund werden door haar waardig gedrag, konden wel niet nalaten van goed gevolg te zyn, en zy waren dit inderdaad.

Reeds in den zomer van 1836 waren haar geloof en hare lydzaamheid op eene zware proef gesteld. Zy stond die door, en het bleek dat zy veel kostelyker waren dan goud door het vuur gelouterd. Eenigen van hare slaven beschuldigden haar by de regering, dat zy den rustdag waarnam, een exemplaar des Bybels bezat en las, en met sommigen harer vrienden gesprekken hield over godsdienstige onderwerpen. Dit werd haar als misdaad aangerekend en zy deswegens ondervraagd, waarby zy niets ontkende, maar integendeel de daad toestemde, zonder dat de gryze haren van haren vader, die een yverig afgodendienaar was, noch de grimmige bedreigingen, waardoor de regering haar schrik zocht aan te jagen, haar bewogen tot afstand van hare belydenis. Dagelyks het vonnis des doods verwachtende, betuigde zy aan eene geliefde vriendin, by welke zy gewoon was, onder wederzydsche tranen, haar hart te ontlasten, dat zy zich om haar leven niet bekommerde, en dat zy verwachtte, als haar bloed werd vergoten, dat dit alsdan het middel zyn zoude, om zoodanige belangstelling in Madagaskar op te wekken, als wel immer zou kunnen worden uitgebluscht. " Immers," zeide zy, " heeft de Zaligmaker ons gewaarschuwd, dat wy van alle menschen zouden gehaat worden om Zynes naams wille. De Zoon van God is in onze plaats gestorven, en zyn sterven zal ons weldra verlossen uit al ons lyden. Ik weet in wien ik geloofd heb, en ofschoon myn bloed vergoten zal worden, zal het woord Gods in dit land gezegend zyn." Met groote aandoening voegde zy daarby: " Bid voor my, als het de wil des Heeren is dat ik thans lyden moet, dat Hy myne ziel tot zich neme, maar als ik gespaard zal worden,dat myn leven alsdan meer dan te voren tot Zyne eer zyn moge." Niets, gaf zy te kennen, smartte haar zoo zeer, als de geestelyke toestand dergenen die haar omringden, en het onmiddelyk vooruitzigt van haren geweldigen dood griefde haar minder dan dat zy hare betrekkingen zag voortgaan in zedeloosheid en afgodery.

Het was te dien tyde het oogmerk der Koningin nog niet om haar de doodstraf te doen ondergaan; zy werd toen tot eene geldboete veroordeeld, gelykstaande met de helft van den prys, dien zy gerekend werd te kunnen opbrengen, byaldien men haar als slavin verkocht, en werd ernstig bedreigd en gewaarschuwd, om hoezeer haar leven nu werd gespaard, deze les ter harte te nemen, en de bevelen der Koningin niet te gering te achten, noch te verwaarloozen.

Zy betoonde in deze eerste beproeving eene zachtmoedigheid en vergevensgezindheid, van welke men in de geheele geschiedenis der kerk naauwelyks een treffender voorbeeld vinden zal. Terwyl vele leden harer familie, verontwaardigd over het gedrag harer beschuldigers, die vroeger hare toegenegenheid ondervonden hadden, en deze nu zoo schandelyk beantwoordden, wraak en vergelding dreigden, verzekerde zy aan dezelve, na hare vrystelling, dat zy geenen wrok koesterde, maar hun van harte ten volle vergaf. Zy riep voor hen Gods barmhartigheid in, vermaande hen ernstig, bad hartelyk voor hen en met hen, wekte hen op tot berouw en bekeering en leidde hen tot den Zaligmaker. Hare voorbeeldige Christelyke gezindheid jegens hare beschuldigers was niet slechts een toegevoegd bewys voor de echtheid en verhevenheid van hare Godsvrucht, maar zy heeft ook heilryke vruchten nagelaten.

Na deze korte schets van hare loopbaan kan het niet bevreemden, dat by de voortgezette vervolging, die met vermeerderd geweld is toegenomen, zy onder de eerste slagtoffers gevonden wordt. Rafaravavy heeft de eer verworven van het eerste martelaarschap op Madagaskar. Nadat men eenige verboden boeken, den Bybel en godsdienstige werkjes op de pers der Zendelingen gedrukt, in de nabyheid harer woning had gevonden, barstte de wraak der Koningin op haar los en zy is gevallen onder de lans van den beul; maar haar geest is opgevoerd in het gezelschap der gezaligden, die uit groote verdrukkingen zyn opgenomen in de hemelsche woningen. De Eerw. Hr. Johns geeft van hare laatste dagen het navolgende berigt:

" Zoodra men de boeken ter gezegde plaats ontdekt had, werden hare bezittingen dadelyk ter plundering overgegeven, en zy gevangen genomen en aan handen en voeten met zware yzeren boeyen gekluisterd. Gedurende de eerste acht dagen bedreigde men haar, doch te vergeefs, om hare medebelyders te beschuldigen. Zy bleef standvastig en volkomen gerust, totdat zy den veertienden Augustus des vorigen jaars ter dood werd gebragt. Meermalen schreef zy aan hare vriendin Mevrouw Johns: " " Bekommer u niet over my, ik ben gereed en bereid om voor Jezus te sterven, indien dat de wil van God is." " Zy werd allerbyzonderst ondersteund tot aan haar jongste oogenblik. Zy had toen den leeftyd

van 38 jaren bereikt. Velen ook onder de ouden van jaren zeiden, dat zy nimmer iemand zoo halsstarrig gezien hadden als Rafaravavy; want ofschoon de Koningin haar het bidden verboden had, zoo liet zy het zelfs in de yzers niet na, en ging voort met Christus te prediken aan de Officieren en aan de menigte, die haar byna drie vierde gedeelte van eene myl volgde, van de plaats der veroordeeling aan tot op die waar het vonnis voltrokken werd. Daar gekomen zynde bleef zy bidden en allen die haar omringden vermanen en opwekken tot het geloof in Jezus Christus, zelfs tot op het oogenblik dat de lans van den beul haar doorboorde en haar voor altoos deed zwygen." Met opzigt tot haar sterven merkt de Hr. Baker te regt aan, dat geen Christelyke Martelaar immer uit zuiverder en eenvoudiger beginselen handelde en het lyden des doods onderging dan deze vrouw, die geene stoffelyke dryfveer kende, die nimmer gehoord had van eene martelaarskroon. Nooit had zy zulk sterven onder eenigen uiterlyken glans zich voorgesteld, daar zy nimmer de geschiedenis der martelaren gelezen had. Alles wat zy ondervond was smaad en verachting. Haar eigen vader en hare betrekkingen beschuldigden haar van halsstarrigheid tot op het laatste oogenblik en beschouwden hare straf uit dien hoofde als regtmatig. Zy had geene aardsche vrienden, die haar ondersteunden en vertroostten. Zy was in geene behoeftige omstandigheden, en zou door herroeping en door het vragen van vergiffenis aan de Koningin, hoogstwaarschynlyk haar leven hebben kunnen redden. Maar haar geheele hart was, naar het getuigenis van hare brieven, vervuld met liefde tot Jezns. Zy verdroeg geduldig, als zag zy den Onzienlyken. De hoofdinhoud van haar schryven bestond uit zoodanige gedeelten van de Evangeliën en de Brieven, die, onder den invloed des H. Geestes, het vaste steunpunt uitmaakten voor haar hart in de laatste uren der beproeving. Indien het bloed der martelaren het zaad is der kerk, dan mogen wy vertrouwen, dat Rafaravavy niet te vergeefs gestorven is. Zy stierf regelregt en uitsluitend voor de zaak van het Evangelie.

By het vermelden van hare brieven willen wy thans alleen het volgende uittreksel mededeelen, ontleend uit eenen, dien zy aan den Hr. Johns schreef, kort voor hare laatste gevangenneming: "Geloofd zy God, tot wien wy den toegang gekregen hebben door onzen Heer Jezus Christus! Het is myne ernstige bede, dat Hy my bekwaam make om het bevel van Jezus aan zyne discipelen, Matth. xvi. 24, op te volgen: Zoo iemand achter my wil komen die verloochene zich zelven, enz. Neen! de uitwendige dingen doen my weinig aan, noch acht ik myn leven dierbaar voor my zelve, indien ik maar mynen loop volbrengen mag en de dienst, welke ik van den Heer Jezus ontvangen heb. Meen niet dat uw arbeid tot hiertoe te vergeefs is geweest, noch bedroeft u deswe-

gens. Dezelve brengt door den Goddelyken zegen vruchten voort. Indien het Evangelie bedekt is, dan is het bedekt in degenen die verloren gaan, maar het is de kracht Gods tot zaligheid voor ieder die gelooft. Dat is de grond van myn vertrouwen. De magt Gods kan niet worden wederstaan. Ik zal in de mogendheden des Heeren voortgaan, en al ga ik door het dal der schaduwe des doods, ik zal geen kwaad vreezen, want God is met my. Mogt Hy my ten dood overgeven, zoo zal ik echter op Hem vertrouwen, want kostelyk is in de oogen des Heeren de dood zyner gunstgenooten. Moge ik maar in Hem gevonden worden, niet hebbende myne regtvaardigheid die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is; opdat ik Hem kennen moge in de kracht Zyner opstanding en de gemeenschap aan Zyn lyden, aan Zynen dood gelykvormig wordende. Niet alsof ik het reeds verkregen had, of reeds volmaakt ware, maar ik jaag daarna, opdat ik eenigzins bereiken moge datgene, waartoe ik van Jezus Christus gegrepen ben. Ik meene niet dat ik het reeds gegrepen heb, maar dit ééne doe ik, vergetende hetgeen dat achter is, en my uitstrekkende tot hetgene dat voor is, jaag ik naar den prys der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus, Phil. iii. 9—14. Bid voor ons, dat de Heer de deur voor Zyne woorden onder ons openen moge!"

By zulk sprekend getuigenis kan men elke uitvoerige aanteekening overtollig achten. Alleen kunnen wy ons niet weêrhouden onze eerbiedige bewondering uit te drukken, by het beschouwen van zulk een schitterend en indrukwekkend voorbeeld van de waarheid en de kracht van het Evangelie. Wy zien hier eene bekeerde dienares der afgoden op de martelaarsproef gebragt, en met edelen moed de aangebodene verlossing niet aannemende, om eene betere opstanding te verkrygen, uit zwakheid sterk geworden, en het bezit des levens van geene waarde schattende, zonder de belydenis van den naam des Zaligmakers.

Welk Christen gevoelt zich niet ontgloeid van heilige blydschap en verrukking, als hy na achttien verloopene eeuwen ziet, dat het Evangelie, hetwelk hy heeft aangenomen, dezelfde bron van vertroosting blyft, die het ten allen tyde geweest is, ook in de donkerste en gevaarvolste oogenblikken? Welk vriend der Zendelingen staat by zulk een verhaal niet op, om God met luider stem te danken, dat de godsdienst van het kruis, te midden van heidenschen tegenstand en geweld, hare belyders en hare martelaars heeft? Welk ongeloovige kan zyne achting onthouden aan zulken verheven zedelyken moed, zulke vastheid van beginselen te midden der dreigendste gevaren, en zulke zachtmoedige onderwerping onder vermenigvuldigd lyden?

Hy die op den troon zit van het heelal waakt over de belangen

Zyner kerk. Ongetwyfeld zullen allen, die de Zendelingszaak genegen zyn, de belangen der zending in Madagaskar aan Zyne barmhartigheid aanbevelen. Er is immers voor den Heer niets té wonderlyk? Kan Hy, die het hart veranderde van Pomare en anderen, en hen van vyanden en vervolgers in vrienden en voorstanders Zyner zaak herschiep, ook niet het trotsche gemoed van eene Koningin als Ranavalona hervormen in den nederigen, geloovigen en gehoorzamen zin van eene Rafaravavy? Alsdan zoude zy, die nu dorst naar het bloed harer onderdanen, zich nederbuigen voor het kruis van Hem, wiens naam zy nu verdelgen wil, en vergeving vinden by Hem, by wien volkomene verlossing verkrygbaar is.

HET GEVAARLYKE STERFBED.

" WAT zal ik my met grafgedachten plagen? Wie kan zyn kort leven in vreugdelooze zwaarmoedigheid doorkwynen? en zich alle vrolyke genietingen ontzeggen? Ik althans niet. Wanneer ik op het sterfbed word gelegd, is het vroeg genoeg, my met die gemoedgesteldheid bekend te maken, welke tot het wel sterven noodig is, dan ben ik er ook geschikter toe, als in het gewoel des levens." Zoo denkt, zoo spreekt menig een, wanneer men by sterfgevallen of andere gelegenheden den mensch aanspoort, tot eene voorbereiding voor den dood, en op de noodzakelykheid der bekeering aandringt. Doch is dit eene redelyke denk- en handelwyze? Is dit begrip niet uiterst dwaas en ongerymd? De volgende korte aanmerkingen zullen u daarvan kunnen overtuigen:

Gy wilt u voor den dood bereiden op uw sterfbed,—dat is, gy wilt uw leven tot eene aaneenschakeling van zondige bedryven maken, om, by het naderen van den dood, te kunnen wenschen, dat gy ze niet moogt begaan hebben, daar berouw over te toonen en vergeving over te vragen. Is dit niet eene ysselyke huichelary? Geloof my—het kan u geen ernst zyn met dit voornemen van bekeering op een sterfbed: gy zult dan even zoowel als nu, uw geweten tot zwygen willen brengen, en God willen bedriegen.

Gy wilt u bekeeren op uw sterfbed, u voor den dood bereiden, als hy daar is, en intusschen zoo leven, alsof gy na den dood niets te hopen of te vreezen had. Maar, wie verzekert u, dat eene ziekte uw sterven zal voorafgaan? Kunt gy niet zoowel als duizend andere menschen, door een snel, onverwacht toeval uit dit leven weggerukt worden? Kunt gy u des avonds niet ter rust begeven, in het volste levensgenot, en—opwaken in de eeuwigheid? Opwaken met al die verdorvenheid van uwe gansche ziel, die onbeweende, onverbeterde, moedwillig vermeerderde ver-

vreemding van God en zyne dienst, met welke gy u hadt nedergelegd? En op eene zoo onzekere, in het geheel niet van u afhangende, duizendmaal reeds misleide vaststelling, dat gy een ziekbed hebben zult, wilt gy uwe toekomende gelukzaligheid bouwen! Neen, zoo iets redcloos kan geene reden hoegenaamd slechts verontschuldigen.

Gy zult u bekeeren op uw sterfbed, en—ik wil het veronderstellen—gy zult een sterfbed hebben. Maar, nieuwe onzekerheid! van welke soort zal de ziekte zyn, welke u ten grave brengt? Zal zy u de kracht der ziel laten behouden, die er noodig is, om uw hart en leven onpartydig te onderzoeken, en het gewigtig werk der bekeering te volvoeren? Of zal zy uw verstand bedwelmen, verzwakken, u in stompe, akelige gevoelloosheid doen wegzinken? Zult gy geene ligchamelyke smarten hebben, die uwe ziel, al heeft dezelve het gebruik van haar vermogen vry, beletten dezelve met eenige inspanning te gebruiken? Dit is even zoo ongewis, als alles, wat gy omtrent de twee vorige dingen als gewis aanneemt, en aan deze ongewisheid waagt gy uwe geheele gelukzaligheid! Is dat verstandig gehandeld?

Gy wilt u bekeeren op een sterfbed, en meent dat gy dan daartoe geschikter zult zyn, dan nu. Veronderstel, dat uwe ziekte geene beletselen aanbrengt, zyn er dan geene andere mogelyk, waarschynlyk? Is het waarschynlyk, dat gy zult willen, hetgeen gy nu niet wilt, den ouden mensch afleggen en den nieuwen mensch aandoen? Is het waarschynlyk, dat de angst des doods en de vrees voor de hel, beter tyd en vryheid zal laten, om u met de Evangelische waarheden en belotten, pligten en bedreigingen, die gy niet kent, zoo bekend te maken, dat zy by u een zaad der bekeering worden? Heeft God u stellig beloofd, de zoo lang versmaadde hulp zyns Geestes dan te zullen geven? Is het waarschynlyk,dat de zoo lang gekoesterde ongevoeligheid voor God en zyne liefde, door de benaauwdheid des doods, die gy dan te verwachten hebt, zal verbroken worden? Weet gy zeker, dat de boetetranen, die gy misschien weenen, de gebeden om Gods vergevende, heiligende en geruststellende genade, die gy misschien opzenden zult, Hem dan aangenaam zullen zyn? Ik weet, waarop gy u beroepen zult, om deze stoute hoop te voeden: op het voorbeeld van den bekeerden kwaaddoener aan het kruis. Maar, al was de verklaring, welke gy, om uwe zorgeloosheid te bedekken, van deze gebeurtenis geeft, de ware, hetwelk nogtans op verre na niet uitgemaakt is, dan nog zou het uitstellen van zyne bekeering tot het laatste oogenblik, om dit enkele voorbeeld, eene even zoo ongerymde, zotte roekeloosheid zyn, als het eten van eene vergiftige spys, omdat eens iemand dit gedaan heeft, zonder daarvan te sterven.

Gy wilt u bekeeren op uw sterfbed, en uw leven toewyden aan de zonde. Welk een voornemen! Aan de wereld, die Gods vyandin is, uwe bloeyende krachten te schenken, en dan, als gy haar niet meer dienen kunt, met verflenste krachten u tot God te wenden! Is hier een greintje van edelmoedigheid, van eerlykheid, van regtschapenheid in? De enkele gedachte moet een mensch, die eenig gevoel heeft voor het redelyk schoon, met schaamte en afgryzen vervullen.

Wat ik u bidden mag, laat dan deze dwaze, deze gevaarlyke begrippen varen, en bekeert u, terwyl gy leeft. Herinnert u dikwyls aan den nacht des doods, om den korten dag des levens wel te gebruiken, en by het licht der genade uwe zaligheid uit te werken. Daar het leven zoo kort, de dood zoo zeker, en het sterfuur zoo onzeker is, zoo haast u met deze allergewigtigste bezigheid. Verschuift het geen oogenblik. Bedient u daartoe van die schoone, die krachtige hulp, welke wy by onzen gezegenden Heiland vinden kunnen. Maakt u vertrouwelyk bekend met zyne leer; gelooft in zyne verdiensten; begeeft u onder zyne heerschappy; laat u door zynen Geest leiden en bestieren; houdt u vast aan zyne beloften; neemt zyne geboden waar; en dan, ja dan, zal de dood voor u geen Koning der verschrikking zyn, maar een Bode des Vredes! *Het zy zoo!*

IETS UIT EENE LEERREDE.

Een Methodistisch Predikant, predikende in 1826 te Durham in Engeland, zeide onder anderen het volgende:

" Ik ging ter rust, vermoeid door een lang onderzoek: wie de beste was van de onderscheidene sekten, die in Engeland bestonden? Ik viel in slaap, en spoedig dacht my, dat ik in den hemel was overgebragt. Zoodra nu myne oogen, verblind door het hemelsch licht, de menigte der geesten, die my omringden, konden ontwaren, zocht ik eenige van die personen te herkennen, wiens deugden ik bemind en bewonderd had op aarde, maar tegen welke ik my in nuttelooze bewysredenen had uitgeput, hetzy om dat geen, wat ik hunne dwalingen noemde, te wederleggen, hetzy om hen tot myne eigene denkbeelden en myne wyze van denken over te halen. Ik zocht echter lang te vergeefs, tot dat een Engel, myne verlegenheid bespeurende, my naar de reden vroeg. Ik poog, zeide ik tot hem, eenigen van myns gelyken te vinden, die ik, op aarde zynde, gekend heb onder den naam van Anabaptisten. Maar de Engel, een blik van verwondering op my slaande, antwoordde my, dat deze naam hem onbekend was. Ik verzocht hem daarop my by hen te brengen, die zich op aarde navolgers

van Calvyn noemden; maar hy antwoordde weder, dat hy dezen naam niet kende. Ik begeerde toen de navolgers van Luther te zien, maar de Engel antwoordde nogmaals ontkennend. Verwonderd over hetgeen ik hoorde, stond ik een oogenblik in gepeins, en my toen verscheidene uitmuntende personen onder de Kwakers herinnerende, twyfelde ik niet, of de Engel zou my wel by deze personen van deze sekte brengen, maar hy deed my weldra begrypen, dat deze naam hem even vreemd was als de vorige. Meer dan ooit verwonderd, verzocht ik hem, aarzelende, eenigen myner nabestaanden en myner vrienden van de sekte der Methodisten te mogen zien, maar hoe groot was myne verbazing, of liever myn schrik, toen ik de Engel hoorde herhalen, dat deze naam hem insgelyks onbekend was.

Nu stond ik gereed om geheel verward heen te gaan, toen de naam van CHRISTUS zich voor mynen geest vertegenwoordigde. Getroost en bemoedigd door deze herinnering, wendde ik my weder tot den Engel, en vraagde hem: of hy my niet zeggen kon, waar zy waren, die, op aarde, den naam van *Christenen* droegen? *Christenen!* herhaalde de Engel, keer u om en zie, alle de bewoners van dit verblyf zyn Christenen!"

Deze woorden, voortvloeyende uit een waarlyk Christelyk hart, dat doordrongen is van de pligten, waartoe deze titel het verbindt, dacht my dat wel eene plaats in dit Maandwerk verdienden.

BLYFT IN UW BEROEP.

DE omstandigheden des tyds mogen ons, in de oogen van anderen, of van ons zelven, uit onze standplaats rukken, zy doen het voorzeker niet, met opzigt tot hem, die zich aan de Voorzienigheid, ter opvoeding, overgegeven, en zyne eigene wysheid en doorzigt aan de hare, vrywillig en onbepaald, ondergeschikt heeft. Dikwyls is de beproeving of de openbaarmaking van de opregtheid zyner zelfverloochening, de voorname oorzaak, om welke hy in dezen, schynbaar verwrongenen, toestand geplaatst is. Is dit zyn geval, dan werd hy juist daar gesteld, waar hy staan moest, om datgeen te leeren, hetwelk hy, zonder dat, of niet, of niet zoo wel, zoude hebben kunnen leeren. Zoekt hy nu met overhaasting, met meer of minder geweld, eene andere plaats te beslaan, dan werkt hy tegen zich zelven, en verliest, wanneer hy zyn oogmerk bereikt. Hy stoort de rust zyns gemoeds, hy leeft niet in vrede met zich zelven en nog minder met zynen God, die geene uitzondering toelaat op de bede: *Uw wil geschiede!* Maar gedraagt hy zich als een leerzaam kind, dat wachten en volgen wil; trekt hy zyn oog af van alle tweede oorzaken; ziet hy in dezelve

slechts de ondergeschikte werktuigen van zynen hoogen, wyzen en onbegrypelyken Opvoeder; o! dan wordt alles rondom hem helder, en hy geraakt in rust en kalmte; ja, zyn hart roept hem, als van Gods wege, toe: *Nu weet ik, dat gy godvreezend zyt!* Hy zou derhalve zynen standplaats niet eigenzinnig willen verlaten, al was het hem mogelyk, den sluitboom, met geweld, los te rukken. Hy zingt in die zedelyke gevangenis, zoowel als Paulus en Silas in hunne uitwendige, lofzangen. Zyne ledigheid of werkeloosheid, zoo verre deze hem onschuldig worden opgelegd, wordt het wachten op de markt, waarvan Jezus spreekt. Mogelyk zelfs zal één uur werkens, al was het in den avond van zyn leven, hem met een vol dagloon vergolden worden, door Hem, die met het zyne doet, gelyk Hy wil.

BEDE IN TEGENSPOED.

Vergun dat 'k in deez' stond, ontfermend God en Vader!
U met bewogen hart myn ned'rig offer bied',
Daar 'k in het stof geknield tot U eerbiedig nader,
En uwen lof bezing' in 't ongekunsteld lied!

Zien wy door 't gansch Heelal uw liefde alom beschreven
In worm, in rups en mier—in zonnen en planeet;
Och! wil de zwakheid my als sterveling vergeven,
Als ik in smart en leed die liefde, o God! vergeet.

Want zwaar drukt my 't gevoel der bange tegenspoeden,
By 't zien der lydensmart van gade, vriend en kroost;
Och, wil my steeds, o God! voor ongeduld behoeden;
Wees my in tegenspoed tot Hulp en Raad en Troost!

Ryst dag aan dag de nood in ramp en nieuwe plagen,
Ja, waart in dezen tyd de Dood rondom ons heên,
Doe ons, o Groote God! ons kruis gewillig dragen,
En met gelatenheid ons doornig pad betreên!

Leer my in druk en leed op uw bestelling bouwen,
Wat my op aard ook treff' of in der tyd ontmoett';
Versterk door Uwe kracht myn zwak geloofsvertrouwen;
En zie my aan, o God! om Jezus offerbloed.

Wat ramp my dan ook treff'—zy strekt my steeds ten zegen,
Dan gryp ik hier met moed den lydensbeker aan;
En ga met vreugd myn pad en kronkelige wegen;
Want 'k zal na lyden eens tot God, myn Vader, gaan.

F. de Looy, Az.

KERK-NIEUWS.

In eene Circulaire, aan de onderscheidene Gemeenten der Hervormde Kerk in deze Volkplanting gerigt, is aan dezelve kennis gegeven, dat sommige der Besluiten der Synodale Vergadering, in 1837 gehouden, provisioneel door Zyne Excellentie zyn gesanctioneerd geworden. Het gevoelen van Zyne Excellentie, gegrond op het Rapport van Heeren Commissarissen Politiek, is in die Circulaire onbewimpeld verklaard. Dat Rapport is ons onbekend, en wy weten het gevoelen van die Edele Heeren alleen uit de aanspraak by het sluiten der Synode door den eersten en oudsten Heer Commissaris uitgesproken, welke nagenoeg in de volgende bewoordingen is geschied :—

" Hoog-Eerwaarde Heeren !—Thans ga ik over om deze Vyfde Algemeene Kerkvergadering voor de vyfde, en wat my zelven betreft, voor de laatste maal te sluiten.

" De tegenwoordige vergadering is, vooral in den aanvang, vry algemeen beschouwd geworden als eene woelige, onrustige vergadering. Dit te willen tegenspreken zoude ongepaste vleitaal, en eene afwyking van de waarheid zyn. Maar, wanneer men in aanmerking neemt, dat die woeling en onrust aan eene merkbare verdeeldheid in de gevoelens over den betrekkelyken aard van sommige onderwerpen van beraadslaging moeten worden toegeschreven,—wanneer men in aanmerking neemt, dat de vergadering heeft bestaan uit eene, als het ware, toevallige byeenkomst van Leden, die buiten de Synode malkander zelden of nooit ontmoeten, en die, zoo als natuurlyk is, hunne menschelykheid, de een meer, de ander minder, overal omdragen,—wanneer men daarby in aanmerking neemt, dat verscheidene Leden voor de eerste maal eene Synodale Vergadering bywoonden;—dan zal men ligt verschooning voor die woeling en onrust ontmoeten, en zich geneigd gevoelen, om in de beoordeeling van de handeling der vergadering zich te bepalen op de vragen—" Of, onder de bestaande omstandigheden, de vergadering aan het oogmerk harer byeenkomst heeft beantwoord? en of zy ook in andere opzigten nut heeft gesticht ?"

" Het byzonder doel, waarom deze buitengemeene Vergadering is byeengeroepen, is bereikt :—de zaak van den Eerw. Predikant in de Gemeente van Tulbagh, heeft eene uiteindelyke beoordeeling ondergaan. Onder de beschryvingspunten bevonden zich vele, die bepaling noodig hadden, en ook werkelyk hebben ontvangen. Inzonderheid is eene Commissie benoemd, om het Algemeen Reglement en alle verdere verordeningen voor de Nederduitsche Hervormde Gemeente, in en sedert 1824, door de Synode vastgesteld, te herzien, en daaromtrent zoodanige ophelderingen, veranderingen en verbeteringen aan de naastvolgende Synode voor

te dragen, als zy, tot bevordering van orde in het bestuur der Kerk zal noodig achten. Eindelyk zyn door deze Vergadering de zoo lang hangende en zoo veel kwaads bedreigende geschillen tusschen eenige Leden der Hervormde Gemeente in de Kaapstad en den Eerw. Kerkeraad beslist geworden.

"Myne gevoelens over de meriten dezer beide gedane uitspraken, vind ik noch vryheid noch geneigdheid om te geven; omdat ik, wat de eerste uitspraak betreft, my niet bekwaam genoeg gevoele, om de zaak in geschil in gerustheid te beoordeelen, maar altyd gemeend heb, en nog meen, dat zulks by uitsluiting tot de competentie van de Eerw. Leeraren der Nederduitsche Hervormde Kerk behoort,—en omdat ik, ten aanzien van de tweede uitspraak, verpligt ben alle bemoeyenis te vermyden. Ik wil nogtans niet verbergen, dat hoedanig die beide uitspraken door deskundigen en onpartydigen ook mogen worden beoordeeld, de afdoening der onderwerpen van geschil altyd als eene weldaad mag worden beschouwd, voor zoo verre namelyk, als dezelve, hetzy dan uiteindelyk of niet, een eind aan de geschillen heeft gemaakt, en dus aan het doel van eene regterlyke beslissing *of* geheel, *of* ten deele heeft voldaan."

De gesanctioneerde Besluiten zyn ter pers gelegd, en zullen eerstdaags het licht zien. Volgens deze zal de Kerkeraad, in sommige Gemeenten, met een meerder getal Ouderlingen en Diakenen worden vergroot, en de kiezing van Kerkeraads Leden, door de fungerende en oud Kerkeraads Leden moeten geschieden.

Op den 15 dezer hebben zich by den Actuarius Synodi *gelegitimeerd* als Predikanten der Hervormde Kerk in deze Volkplanting, de Wel-Eerw. Heeren P. B. BORCHERDS en A. F. DU TOIT, die, na hunne studien in de Nederlanden te hebben volbragt, alhier op den 10 dezer zyn aangekomen. Laatstgemelde heeft op Zondag avond den 21 dezer voor eene zeer talryke schare gepredikt, en eerstgemelde zal zich eerstdaags doen hooren.

Op Zondag den 21 dezer, leide de Wel-Eerw. Hr. VON MANGER openlyk zyn ambt neder, als gewoon Herder en Leeraar der Gemeente, met de woorden van Paulus, 1 Thess. iv. 1 en 2: "*Voorts dan, Broeders, wy bidden en vermanen u* enz. Het kerkgebouw was te klein de menigte te bevatten, welke zamenvloeide om de afscheidsrede van haren gryzen Leeraar aan te hooren.

Uit Holland vernemen wy, dat de Wel-Eerw. Hr. SCHOLTE, die zich van de Kerk heeft afgescheiden, en aan vele vervolgingen is blootgesteld geweest, eindelyk verlof van den Koning heeft bekomen, om vryelyk de godsdienst te mogen uitoefenen. Hy wordt beschouwd als het hoofd eener nieuwe gezindte, zich noemende de

"*Christelyke Afgescheidene Gemeente*" Te Utrecht hebben zy hnnne voornaamste Gemeente, alwaar hun Kerkgebouw altyd opgevuld is met toehoorders, die van alle kanten toevloeyen.

MENGELINGEN.

Er is geen voorbeeld, waarin blyken kan, dat een mensch, of een volk, hetwelk zich aan de reine leer van Jezus Christus hield, en dezelve beleefde, tot bederf van zich zelven, of tot onheil van anderen heeft medegewerkt.

Een ieder zie slechts toe voor zich zelven, dat hy het Evangelie zoodanig in zich werken late, als met deszelfs aard en oogmerk overeenkomstig is. Een Christen begint met zich zelven; met zyn eigen verstand, hart en wandel. Waar deze verbeterd worden, groeit hy op voor de eeuwigheid, en vertoont zich zoo naar buiten, dat voorzeker het Evangelie. om zynen wil, niet, met regt, zal gelasterd worden.

De boom der menschelyke wysheid, in de plaats van den Christelyken geplant, zal verdorren; maar het ware, zuivere, Bybelsche Christendom is een onverwelkbre boom des levens, en te gelyk de boom der kennis om goed en kwaad te onderscheiden. Hy verduurt alle hitte en koude, alle stormen en watervloeden, omdat zyne wortelen onkwetsbaar zyn; en het hem nimmer aan voedende sappen ontbreekt.

De leer der vergevende en heiligende genade zal eens, ontheven van de dwaasheden en gruwelen des bygeloofs, van de misbruiken der schynheiligheid, van de trotsche pogingen der eigendunkelyke wysheid, welke haar eigen pad meent te kunnen vinden, aan de wereld toonen, wat zy is voor menschen en voor volken. Wanneer die boom des levens eens, te zyner tyd, zich boven alle menschelyke heesters verheft, zullen de volken der wereld onder zyne schaduw nederzitten, en door zyne vruchten en bladeren gevoed en genezen worden. En dan zal alles vallen en verdorren, wat zich te voren verhief, en bedriegelyk voorgaf een middel tot geluk en zegen te wezen.

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. AUGUSTUS 1839. No. 11.

LEERREDE OVER 1 JOH. IV. 8b.

GOD IS LIEFDE.

JOHANNES, de schryver van het Evangelie, is ook de opsteller van dezen brief. Berigtte hy ons in het eerste geschrift, dat zyn doel er mede was om bewyzen aan te voeren voor de waarheid dat *Jezus de Christus* was, opdat men, daarvan overtuigd zynde, in Hem zoude gelooven en het eeuwige leven hebben; hier hooren wy hem, als de lieveling van zynen Heer, van zynen verheerlykten vriend, nog met dankbaarheid gewagen van die hartelyke vriendschap, die Jezus Christus voor het menschdom betoonde gedurende zyn verblyf op aarde; de eene uitdrukking stapelt hy als het ware op de andere, ja, hy kan geene toereikende woorden vinden om aan anderen te kennen te geven den aard, de mate en de uitgestrektheid eener liefde, waarvan hy de gedurige, de getrouwe, de immer gevoelige getuige geweest is. Het kon hem zoo bedroeven, wanneer die liefde met ondank werd vergolden, wanneer men zich door dezelve niet wilde laten bewegen tot wederliefde, en tot het geloof in den eengeboren Zoon Gods. Gedurig vermeldt hy, in de nadrukkelykste gezegden, waarin die liefde vooral is bewezen geworden,—met de verhevenste gewaarwordingen spreekt hy van hetgeen door dezelve is te weeg gebragt voor tyd en eeuwigheid,—op de krachtigste wyze beschryft hy de indrukken, die door haar op allen gemaakt moeten worden, en geeft de ontwyfelbare kenmerken op, waaraan men zich beproeven kan, of men ook door

liefde wordt beheerscht. Hy doet zich hier geheel voor als den boezemvriend van zynen gezegenden Meester en als een ware menschenvriend. Wel onderwezen in de school van Jezus, ja zich zelfs de woorden van zynen vriend te binnen brengende, al is het dat hy reeds lang van Hem gescheiden was, zoo doet hy ook even als Jezus gedaan heeft, en kent van alles goeds, dat hier op aarde voorvalt, van al het heil, dat de mensch geniet of hem ter genieting aangeboden wordt, *God de eere toe.* Even als zyn Goddelyke Leeraar zich vooral beyverde, om de kennis aangaande zynen *Hemelschen Vader*, als aanbiddings- en bewonderingswaardig wegens zyne verhevene eigenschappen, onder het menschdom te verbreiden, zoo handelt ook deze zyn leerling, maar in het verbreiden van die kennis, bepaalt hy zich voornamelyk tot de beschryving van dien hoofdtrek in het Goddelyke wezen, waardoor zyn eigen hart zoo diep getroffen was, en welke hem zoo heerlyk en beminnenswaardig voorkwam, dat hy al zyne krachten wilde inspannen om, kon het zyn, alle menschen tot eene geloovige, eerbiedige en Gode welbehagelyke erkenning daarvan te brengen, te weten: tot de erkenning van Gods groote *goedheid*, van zyne alles te bovengaande liefde, waarvan hy (Johannes) reeds de zaligste gewaarwordingen had ondervonden,—waarvoor hem zoo vele duizende bewyzen van alle kanten in de oogen staarden, dat hy, met een hart ontgloeid in wederliefde en brandende voor de eer van zynen God, niet laten kon uit te roepen, *God is liefde.* Ziet daar eene beschryving van de natuur onzes Gods, zoo heerlyk als verheven, zoo waarachtig als troostvol! God is liefde,—volmaakte liefde is eene hoofddeugd in het Opperwezen,—Hy is de bron van alle weldaden,—Hy is de schenker van zoo veel heil en geluk aan al zyne schepselen, als met de volmaaktheid zyner wysheid, heiligheid en regtvaardigheid immer bestaanbaar is, of liever (daar ik gevoel dat elke poging om onzen tekst te omschryven dezelve verzwakt) *God is liefde!*

Het is, onder afsmeeking van de hulp der Hoogste Liefde zelf, dat ik my voorgenomen heb in dit uur *de voorstelling van den Apostel, in den tekst gegeven van de natuur onzes Gods, in byzonderheden voor ons op te helderen,* met den hartelyken wensch en bede, dat, alhoewel onze beste krachten ontoereikend zyn, om een der Goddelyke eigenschappen in menschelyke taal naar waarde te kunnen hulde doen, nogtans deze myne poging, onder den Goddelyken zegen, bevorderlyk moge zyn, om onzer aller harten te vervullen met eene ongeveinsde liefde jegens dat heerlyk Opperwezen, wiens NATUUR *en naam de Liefde is.*

Beziel daartoe, o Heer! onzer aller harten met de invloeden van dien Geest, waarvan ook eene eerste vrucht de liefde is.

Het zy zoo!

I. Dat de voorstelling in den tekst, *God is liefde*, eene waarachtige voorstelling is, eene waarheid gegrond op tallooze bewyzen, zal ik door eenige byzonderheden voor u hebben aan te toonen.

a. Vestigt, tot dat einde, eerst uwe aandacht op de zigtbare werken der schepping, leest eerst in dat boek, het boek der natuur, dat geschreven is in eene taal, vatbaar voor alle menschen,—onder welke luchtstreek zy ook verkeeren,—welken tongval zy ook hebben; verstaanbaar voor den beschaafdsten zoowel als den ontembaarsten barbaar.—Hoe aandachtiger gy daarin leest, hoe opmerkzamer gy elk voorwerp beschouwt, dat zich aan uw oog voordoet, en een gewrocht is van Gods almagt, des te overtuigender bewyzen zult gy ontdekken, dat hemelsche wysheid en liefde overal met dat alvermogen vereenigd was, *dat sprak en het was er, dat gebood en het stond er.* Ja ook die deelen der zigtbare schepping, die den oppervlakkigen beschouwer menigmalen nutteloos en nietsbeduidend toeschynen, worden door den eerbiedigen onderzoeker der natuur erkend, van het grootste en onmisbaarste belang te zyn, welke, ofschoon in het oog van den kortzigtigen sterveling maar geringe waarde bezittende, nogtans onafscheidelyk verbonden zyn aan het welzyn en de instandhouding van het groot Heelal. De zon, die op hare gezette tyden boven de kimmen verryst, en tallooze zegeningen over den aardbodem met haar licht en warmte uitspreidt,

De gouden' zon weet, waar zy schuil moet gaan.
De wisseling der wisselende maan,
Aan tyd en loop op 't wonderbaarst verbonden,
Verschynt ons oog op haar bepaalde stonden.
De Heer beschikt met groote *liefde* en magt
De duisternis, en 't *word*t op aarde nacht.
De ontembre zee houdt stand waar 't God gebiedt :
Zy overschreidt de vaste stranden niet.
Gods goedheid zendt de koele bronnen uit,
Zy wandelen, met ruischend stroomgeluid,
De bergen om, en dwalen en verspreyen
Zich wyd en zyd, *door* beemden en valleyen.
Het nuttig vee en 't roofziek boschgediert
Vindt laafnis aan hare frissche boorden.
't Gevogelte, dat in zyn snelle vlugt
De vlerken klapt en opstygt naar de lucht,
Of uit het loof zyn schelle stem laat hooren,
Heeft aan haar zoom zyn woningen verkoren.
En alles roept des Scheppers liefde uit!

't Is God, wiens hand de bergen water schenkt,
Den droogen grond uit zynen Hemel drenkt;

Den regen geeft uit zyne hooge zalen,
En vruchtbaarheid doet zweven in de dalen.
Dan schiet voor 't vee de teedre grasscheut uit;
Tot 's menschen dienst ontluikt dan 't geurig kruid:
Dan spruit het brood, nog in het zaad besloten,
Uit d' aarde voort, door milden daauw begoten,
En alles roept des Scheppers liefde uit.*

God is liefde! zeggen ons de vogelen des Hemels, die noch zaayen, noch maayen, noch verzamelen in de schuren, en echter van Hem gevoed worden,—de leliën des velds, die noch arbeiden, noch spinnen, en echter door Hem met schoonheid bekleed worden, —de kudden die de velden bedekken,—de rups, de mier, ja het kleinste insekt, waarvan wy dagelyks duizenden vertreden, die allen van Hem hun voedsel ontvangen, daar Hy zyne hand opent om allen te verzadigen,—dit alles brengt bewyzen by voor de waarheid van des Apostels uitroep, *God is liefde.* Maar, waartoe nog langer stilgestaan by de dingen die ons omringen?—onuitsprekelyk is hun getal en groot hunne verscheidenheid,—en welk deel van het Heelal ook door het godsdienstig gemoed wordt gadegeslagen, op elk zal hy eene straal der Goddelyke liefde zien schynen, op elk zal hy het opschrift lezen—*God is liefde.*

b. Vestigen wy dan vervolgens een blik op ons zelven, en zien wy de waarheid, die onze tekst behelst, ook uitschitteren in de wyze *waarop God met de menschenkinderen handelt.* Alles wat wy hebben, wat wy zyn, hebben wy der Goddelyke goedheid, zyne eindelooze liefde te danken. *In Hem leven wy, bewegen wy ons en zyn wy,* zegt de Apostel Paulus; en de Psalmist ontleent zelfs stof tot lofverheffing van den Heer, uit de wyze, waarop zyn ligchaam door Hem is daargesteld. *Ik loof U, omdat ik op eene heel vreesselyke wyze wonderbaarlyk gemaakt ben.* De onderscheidene leden van ons ligchaam, die alle met eene onnavolgbare wysheid gevormd zyn, en zoo juist geschikt voor de diensten die zy doen moeten,—deze, in vereeniging met onze zintuigen, van gezigt, gehoor, gevoel, reuk en smaak,—hoeveel aanleiding geven zy niet, om by de vreugde, die zy ons verschaffen, dankbaar te erkennen, die *God is liefde,* die myn Formeerder is,—althans, de dankbare Christen zegt daarvan tot zyn Heer:

Zyn niet alle myne zinnen
  Bronnen van vermaak voor my?
Elk geluk, dat wy gewinnen,
  Wie verleent het ons dan Gy?

---

* Psalm 104.

Hebt Gy, Heer! my met het leven,
Deze zinnen niet gegeven,
My genot voor elke kracht,
Als een Vader, toegebragt?*

Het voedsel dat wy nuttigen, ter onderhouding onzer ligchaamskrachten,—de kleeding waarmede wy bedekt zyn tegen hitte en koude, vereenigen zich in de verzekering van dezelfde waarheid. De gezondheid die wy genieten, waarvan zoo dikwyls de waardy uit het oog verloren wordt, terwyl het met regt onder de grootste aardsche zegeningen behoort geschat te worden;—dierbare vrienden waaraan wy verbonden zyn,—ja, alle die tydelyke vermaken, genoegens, gemakken, waarvan wy in het bezit zyn, wat anders doen zy, of moeten zy doen, dan ons gedurig herinneren, *die God* die ze ons schenkt, *is liefde.* Of zoude deze troostryke waarheid onzeker gemaakt, of aan twyfelingen onderhevig worden, door het *lyden* hetwelk met dit leven verbonden is,—door de ligchaamssmarten die wy of onze dierbare betrekkingen hebben door te staan,—door rampen, die over geheele landen en volken worden uitgestort,—door wederwaardigheden, waarmede zoo menig aardbewoner te kampen heeft,—door de pynlykste beroovingen van de teederste panden?—Zouden deze dingen, zeg ik, ons huiverig maken om Johannes toe te stemmen in hetgeen hy ons verklaart in den tekst? Zy mogen die uitwerking hebben by den dwaas, die zyn hoogst geluk stelt in zyn' aardschen voorspoed, en zich nimmer weet voor te stellen, dat hy voor een ander dan dit leven tot aanwezen geroepen is,—maar niet by den opmerkzamen beschouwer der Goddelyke wegen en van de daden des Allerhoogsten,—allerminst by den geloovigen onderzoeker van den gewyden Bundel,—die, daaruit onderwezen, weet, dat zelfs de hoogste ons geluk bedoelende liefde, van dat alles voor den mensch de oorzaak is,—die overtuigd is dat *de Heer kastydt dengenen dien Hy lief heeft, en geeselt een iegelyken zoon dien Hy aanneemt,*—dat Hy zulks doet om ons te oefenen in de betrachting van de moeyelykste pligten,—om ons te spenen en los te maken van het aardsche. Hoe duister ons die bezoekingen ook toeschynen, zy moeten dienen als geneesmiddelen voor onze zielen, om daardoor gelouterd te worden als goud door het vuur,—en voorbereid en bekwaam gemaakt voor de verkryging van eene eeuwige heerlykheid, waar zaligheid zonder gebrek, en genot zonder smart volkomen zyn zal. Dwazen dus mogen de bezoekingen dezes levens als struikelblokken beschouwen in het geloof

---

* Gezang 29.

aan eenen *God die de liefde is,* maar niet de Christen, die daarby ootmoedig kan betuigen:

De beker van myn lyden komt van een Vaderhand.

Ziende vooral waartoe de verdrukkingen en de tegenspoeden der wereld den vromen van vroegere dagen gediend hebben, hoe zy, door dezelve geoefend, een uitnemend gewigt van heerlykheid zyn deelachtig geworden, hooren zy ook in elke ramp die hun overkomt, in elken slag die hen treft, eene stem, die zich met Johannes vereenigt in den uitroep: *God is liefde!*

Dezelfde betuiging, M. Gel.! geschiedt die ook niet door de herstelling, de genadige herstelling, door zoo velen uwer ondervonden, van eene ziekte, waardoor, in deze dagen, zoo velen zyn weggerukt geworden,—toen sommigen, als van den rand van het graf, als van voor de poorten des doods werden terug geroepen, en dit welligt nog op een oogenblik toen gy nog onvoorbereid waart om uwen God te ontmoeten? Zegt ook niet de verlenging vooral van *uw* leven, en de voortdurende aanbieding van genademiddelen, welke zoo menigmaal en zoo schandelyk misbruikt worden, zeggen ook zy ons niet, *God is liefde?* De verharde zondaar die zulks hier niet wil erkennen, dat in die bewaring en herstelling onverdiende hemelsche liefde doorstraalt, zal eens, indien hy dus voortgaat, met vlammende tong in de hel moeten uitroepen, Ja, *God is liefde!*—En dan dit dierbaar kleinood,—dit kostbaar geschenk,—deze onschatbare openbaring,—deze H. Schriften, die ons ten licht verstrekken op ons pad, hetwelk, zonder dezelve, zoo stikdonker zoude zyn,—die ten lampe zyn voor onzen voet, die zich anders telkens aan steenen zoude stooten, die eenen schrikkelyken en pynlyken val veroorzaken; deze getrouwe gids op onzen levensweg, toont ons op elke bladzyde aan, *God is liefde.* De bevelen die ons in dezelve worden voorgeschreven, welke alle heilig en wys en goed zyn, aan welker volbrenging ons geluk zoo onafscheidelyk verbonden is,—welker opvolging door alle schepselen, de aarde in een hemel zoude veranderen, ook zy roepen ons toe, *God is liefde!* De dierbare beloften die zy behelzen,—beloften, die berekend zyn om de verslagenen van harten op te beuren,—de bedroefden te vertroosten,—de zwakken te versterken,—en alle geloovigen aan te sporen om onder alle omstandigheden te volharden tot het einde toe,—beloften, die geschikt zyn en van toepassing in elken toestand waarin men zich moge bevinden,—beloften, die zyne dienaars ondersteund hebben in het beklimmen van moordschavotten en brandstapels; ook zy getuigen ten duidelykste: *God is liefde!* Ja, ook de vreesselyke bedreigingen op de zonden, die daarin voorhanden zyn,—de

schrikkelyke tafereelen, die daarin geschilderd worden van de rampzaligheden der toekomst die den goddeloozen wachten, zy dienen om den zondaar eenen afkeer in te boezemen van het kwaad,—om hem de zonde te doen schuwen als de pest, om hem te waarschuwen tegen de onvermydelyke ellende, die eene hardnekkige onberouwelykheid en ongeloof hem eenmaal zeker zal aanbrengen, —zoo dat ook de *God*, die eens *met vlammend vuur zal wrake doen over de werkers der ongeregtigheid, die verdrukking en benaauwdheid zal doen komen over alle ziel des menschen, die het kwade werkt*,—die God die een plaats gesteld heeft voor den onbekeerde, waar de worm niet sterft en het vuur niet uitgebluscht wordt, zoo dat ook met het volste regt van Hem nog gezegd moet worden *die God is liefde !*

c. Nog duidelyker zal deze waarheid uitblinken, wanneer *wy, in de derde plaats, letten op de voorwaarden, waarop de Eeuwige Zaligheid ons wordt aangeboden.* Was het dat wy door eigene verdiensten, of door volmaakte gehoorzaamheid aan al de wetten des Allerhoogsten, den toegang moesten verkrygen tot het Koningryk der Hemelen, dan voorzeker moesten wy wanhopen om immer de verblyven der gelukzaligheid binnen te treden ;—maar nu is het, dat wy slechts tot Jezus de toevlugt moeten nemen als onzen eenigen Zaligmaker, en dat wy, op Hem vertrouwende, als op den eenigen grond onzer hoop, zekerlyk aangenomen worden en genade zullen ontvangen ;—nu allen, wie zy ook zyn mogen, genoodigd worden, om zich te wenden tot eenen ontfermenden Heiland, die verzekerd heeft, " *die tot my* komt zal ik geenszins uitwerpen,"—nu hebben wy niet te wanhopen, maar aanschouwen wy een nieuw en heerlyk bewys voor de leer dat *God is liefde !*—Wordt het ons geleerd, dat wy door onze eigene krachten,—alleen door ons eigen werk hier voorbereid moeten worden voor het verkeer, als in de tegenwoordigheid van onzen Schepper, in hoogere gewesten,—te regt moest dan de aardschgezinde mensch, overtuigd van het bederf dat in hem woont, van het geringe zyner vermogens die verzwakt zyn door de zonde, wanhopen, om ooit dien trap van heiligheid te bereiken, die hem zal voegen in het gezelschap van hemellingen. Maar, kunnen wy door de invloeden van den H. Geest geheiligd worden in het gemoed, vernieuwd naar het beeld Gods, wedergeboren in het hart, en bekwaam gemaakt voor het omringen van den troon van Hem, voor wien de hemelen zelfs niet rein zyn ; en wordt de hulp van dien gezegenden Geest aangeboden, vryelyk aangeboden aan elk die denzelven opregtelyk begeert, dan voorzeker zien wy weder een vertroostend bewys voor de waarheid, *God is liefde !*—Al de genademiddelen die wy genieten, het voorregt des gebeds in het openbaar zoowel als in de binnenkamer,—onze Sabbatdagen, die wy mogen waarnemen,—de H.

Bondzegelen van Doop en Avondmaal, die ons worden toegediend, zyn vermeerderde bewyzen van diezelfde liefde,—terwyl ook de vergeving van zonden, die God den boetvaardigen, den geloovigen schenkt, de vrede des gemoeds, met welken Hy hem zegent in dit leven,—de troost dien Hy toedient in den dood, wanneer Hy zyn staf en steun is,—en de eeuwigheid van zaligheden, die Hy hem schenken zal aan gindsche zyde des grafs, waarvan hem nu de heerlykste vooruitzigten zyn geschonken, op de overvloedigste wyze aantoonen, *God is liefde!*

d. Welke eene opeenstapeling van bewyzen, M. G., voor eene waarheid, waarby wy allen zoo veel belang hebben! Maar, o, hoe heerlyk is dat bewys, hetwelk wy voor het laatste bewaard hebben, om u er nu opmerkzaam op te maken! Een bewys hetwelk zoo krachtig is, dat alle anderen daarby als het ware wegzinken,—een bewys, hetwelk, al waren er geene anderen, in zich zelven alleen genoegzaam zyn zoude om de woorden van onzen tekst boven allen twyfel te verheffen. Wy hebben het uit den mond van Jezus zelf. *Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat hy zynen eengeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelyk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Dit was liefde, liefde die alle kennis te boven gaat.*—De heerlyke beteekenis van den naam van dien Eengeborenen, Jezus,—en elke omstandigheid die ons opgeteekend is van onzen gezegenden Verlosser, gedurende zyn verkeer op deze zondige aarde, en te midden van snoode zondaren, van overtreders der heiligste wetten zyns Vaders, roept ons toe, *God is liefde!*—Eene stem gaat uit van de kribbe te Bethlehem, *God is liefde!* Ja, onbegrypelyke liefde tot menschen, deed Hem zynen Eengeboren overgeven, dat Hy zich aan de ontzettende vernederingen zoude onderwerpen om onzentwil; opdat Hy, door zyne armoede, ons zoude verryken,—door zyne vernedering ons zoude verhoogen,—door het bloed zyns Zoons eene wereld met zich zoude verzoenen, en alzoo van een eeuwig verderf zoude bevryden, allen die waarlyk gered willen worden.—In elke zucht van den Zaligmaker in Gethzemane's hof, hooren wy eene stem: *God is liefde!* In elken druppel van het bloedzweet dat op de aarde viel, zien wy een zegel van *Gods liefde.* Hoe meer men Hem mishandelde,—hoe verder de wraak van den Joodschen Raad zich uitstrekte, hoe onregtvaardiger een Annas, hoe bloeddorstiger een Cajafas was,—hoe dieper de doornen in zyne tempelen indrongen,—hoe zwaarder het Hem op de schouderen drukte, des te luider predikte dit alles *God is liefde.* Het was liefde tot den mensch, die Hem bewoog zynen eenigen Zoon, tot zulk een angst, tot zulk een smaad over te geven! —En zien wy Hem uitgerekt aan den schandpaal, hangende aan het hout, om den vloek die op ons was op zich te laden, om de straffe te dragen die ons den vrede aanbrengt, hooren wy die

eeuwige gedenkwaardige woorden, die Hy, onder de vreesselykste smarten aan ziel en ligchaam, aldaar heeft uitgeboezemd,—met één woord, al wat op Golgotha met Jezus voorviel, wat Hy gevoelde, sprak en leed,—het verduisteren der zon, het daveren der aarde en splyten der steenrotsen, de opstanding van vele gestorvene heiligen; verklaren aan geheel de schepping, op nooit gehoorde wyze, *God is liefde!* En, aan den voet van dat kruis, stond ook Johannes; alles had hy gezien, alles had hy gehoord, en met dat schouwspel levendig voor den geest, schreef hy ter neder, *God is liefde!* Alle geloovigen hier op aarde, zeggen het den Apostel na, *God is liefde!* en konden wy nu reeds getuigen zyn van de verrigtingen der Hemellingen, duidelyk zouden wy, onder de lofliederen der Engelen en gezaligden, den uitroep kunnen onderscheiden, *God is liefde!*

(Gez. 38 v. 3.)

TOEPASSING.

Welke behoort nu de invloed te zyn, die de beschouwing van Gods oneindige liefde op onze gemoederen hebben moet? Verleent my verder uwe aandacht, wanneer ik deze belangryke vraag zal trachten te beantwoorden.

Ten eerste, is het de pligt van een ieder, die nu ten volle overtuigd is, dat *God liefde* is, deze waarheid immer levendig voor den geest te houden. Houdt deze ontwyfelbare waarheid altyd in uw geheugen; denkt daaraan in uwe jeugd en in den ouderdom, in ziekte of in gezondheid,—in dagen van voorspoed, zoowel als tegenspoed, opdat gy opregt dankbaar moogt verkeeren onder zegeningen, en met ware kalmte mogt vervuld zyn onder bezoekingen. In al hetgeen God u gebiedt, en van u vordert, in het lyden dat Hy u toezendt, in al hetgeen Hy geeft, en hetgeen Hy u ontneemt, is *Hy de liefde.* Laat dan onder de smartelykste slagen, waarmede gy bezocht wordt, deze opbeurende waarheid u ondersteunen en vertroosten, in het zalig en welgegrond vertrouwen, dat waar gy die liefde nu nog niet kunt zien doorstralen, gy dezelve eens met zielsverrukking zult ontdekken. In het toezenden van rampen (gelyk wy onlangs overwogen hebben) heeft de Heer geen ander doel, dan de bevordering van uw geluk; ja verzekert de Apostel Paulus, *deze ligte verdrukkingen, die haast voorby gaan*, zyn bestemd door uwen Hemelschen Vader, om voor u een schat van eeuwige zegeningen uit te werken.—Herinnert u, ter uwer bemoediging, in al uwe toenaderingen tot den troon der genade, *God is liefde!* Liefde bewoog Hem den weg van toegang tot zynen troon voor ons open te zetten, door het bloed van zynen Eeniggeboren Zoon. Nadert daarom gedurig tot Hem als tot den Vader der genade,—als meer genegen om te verhooren, dan wy vaak zyn om te bidden,

—om ons meer te schenken, dan wy wenschen, bidden of verwachten kunnen. Roept Hem aan in het geloof als in den Zoon zyner liefde, vergevingsgezind jegens berouwhebbende zondaren,—gereed om den grootsten overtreder zyner wetten, die met ootmoed en droefheid over zyne zonden, in den naam zyns Zoons tot Hem komt, pleitende op de verdiensten van eenen algenoegzamen Zaligmaker, en zich verlatende op de verzoening door Hem te weeg gebragt, te vergeven, te vertroosten, te heiligen, en met allerlei geestelyke zegeningen te overladen.—Maar, zegt welligt iemand, zal die gedurige voorstelling van God, als een *God der liefde*, geen nadeeligen invloed hebben op het hart van den zondaar? Hooren wy den zoodanige, by de vermaningen tot bekeering, en by de verschrikkingen der toekomst, niet zeggen, *God is liefde*, Hy zal zich myner wel ontfermen!—Ja, Toehoorders! zulk een schandelyk misbruik wordt er, helaas! gemaakt van de betooning eener *liefde*, die zondaars zaligen wil. Zoo schandelyk handelen vele in onze dagen, nu de gespaarden door zyne hand, met dankbaarheid moesten overdenken, welk eene genade hun is bewezen geworden; even als ten tyde, toen Apostel Paulus schreef, wordt de rykdom van Gods goedertierenheid, en verdraagzaamheid, en lankmoedigheid veracht, zonder te bedenken dat zy daardoor tot bekeering moesten geleid worden,—tot welken die Apostel zegt: *naar uwe hardigheid en onbekeerlyk hart, vergadert gy u toorn als eenen schat, in den dag des toorns en der openbaring van het regtvaardig oordeel Gods, welke een iegelyk vergelden zal naar zyne werken.* Handelt gy niet zoo, Broeders en Zusters! want God kan zyne zoo heerlyk betoonde liefde niet laten verachten, niet laten bespotten. Bedenkt dan wel wat gy doet, versmaadt niet dat uit vrye genade wordt aangeboden, opdat gy zelven niet in geestelyk gebrek omkomt. Laat de gedachten, *God is liefde*, in plaats van den onboetvaardige aan te moedigen, om in de zonde voort te gaan, u allen veeleer dringen zulk een weldadig wezen niet langer te bedroeven,—zonder uitstel op genade te pleiten, door den Verlosser, te bidden om een waarachtig berouw, en te smeeken om het zaligmakend geloof in Jezus Christus, en om genoegzame krachten, ten einde uwe overige dagen in geloovige gehoorzaamheid door te brengen aan den wil van uwen Schepper, wiens naam *Liefde* is.

Ten tweede—Is *God liefde? dan moeten wy Hem ook hartelyk liefhebben.* Geliefden! indien het dezen invloed by ons mist, dan zyn wy de ellendigste van alle schepselen. Dan verklare ik u, in in naam van mynen Grooten Zender, dat gy geen deel hebt in het Koningryk der Hemelen, dat uwe erfenis niet zyn zal onder de gezaligden in het licht.—Of zoude God u te vergeefs hebben doen verklaren, dat *Hy de liefde is? dat, gelyk een vader zich ontfermt over zyne kinderen, de Heer zich ontfermt over degenen die Hem*

vreezen.—Hoe onnatuurlyk, Toehoorders! zoudt gy het vinden, een' zoon te zien, die zynen vader met ondank bejegent, voor de liefde waarmede deze hem heeft opgevoed, en van al het noodige voorzien? Als overtreder van het 5de Gebod, zoudt gy hem der Goddelyke straffen waardig keuren, als verbreker eener zoo naauwe betrekking, welke er tusschen vader en zoon bestaat, hem menschelyk gevoel ontzeggen. Geliefden! zoo gy God niet hartelyk lief hebt, velt gy uw eigen vonnis! Is dit niet het eerste gebod in het Evangelie? Moet Hy u niet veel meer waard zyn dan het dierbaarste dat gy op aarde bezit? Hy is de bron van al uw heil, uwe eenige zaligheid! Nooit kunnen wy Hem genoeg beminnen, nooit naar waarde pryzen, vooral niet, wanneer wy het oog gevestigd houden op zyne liefde in Jezus Christus onzen Heer.—De liefde jegens God zy dan voortaan de dryfveer van al onze handelingen. Wat wy ook ondernemen, dat het zy om zyne eer te bevorderen; want, al *hadden wy alle kennis en wetenschap, al gaven wy alle onze goederen aan de armen, en wy hadden de liefde niet, zoo waren wy als klinkend metaal en eene luidende schelle.* Bidt dan dagelyks den Heer om vermeerdering van uwe liefde door zynen Geest, want *de vrucht des Geestes is liefde.* Tracht dat gemoedsbestaan te verkrygen, hetwelk de dienstknecht des Heeren deed uitroepen: *Wien heb ik nevens U in den hemel, nevens U lust my niets op aarde!* God heeft ons eerst lief gehad, en heeft voor ons ook zyn' Zoon gegeven, en zullen wy Hem dan nu niet in en door dien Zoon liefhebben? O, Groote God! wy kunnen U nimmer naar waarde beminnen! Maar ontsteek gy zelf onze harten door Uwen liefdegloed! opdat onze laatste uitroep in dit leven, en de eerste by ons ontwaken in de eeuwigheid, zyn moge, *God is liefde!*

Eindelyk, laat ons vooral toezien om onze liefde jegens God te openbaren, in de bewaring zyner geboden. Dit is de Gode welbehagelykste wyze waarop wy onze liefde jegens Hem kunnen betoonen,—en het ontwyfelbaarst bewys van de opregtheid onzer liefde. *Indien gy my lief hebt, zegt de Heer, zoo bewaart myne geboden!* Daaraan vooral kunt gy u onderkennen, o zondaar, dat gy nog vreemd zyt van de liefde omtrent God, zoo lang gy nog hardnekkig voortgaat in de verwaarloozing van zyne wetten! Zoo lang gy geen heilig ontzag hebt voor elk bevel, dat Hy u heeft gegeven, zoo lang gy zynen dag ontheiligt, u opzettelyk schuldig maakt aan onmatigheid, onregtvaardigheid en goddeloosheid, zoo lang gy een misbruiker zyt van zynen heiligen naam,—een welbehagen hebt in ontucht en zedeloosheid,—een minnaar zyt van de wereld en hare begeerlykheden,—zoo lang zyt en gedraagt gy u als een vyand van den Allerhoogsten! en o, hoe dwaas! daar Hy plegtig verklaard heeft, eens alle zyne vyanden aan de voetbank zyner voeten te zullen nederleggen. Laat het ons dan ernst zyn,

M. G.! alles te vermyden hetgeen in stryd is met zynen heiligen wil. Laat ons voorbeelden zyn in gehoorzaamheid aan dat gebod, hetwelk onze gezegende Verlosser, die zelve daarin zulk een heerlyk voorbeeld heeft nagelaten, ons gegeven heeft, *om liefde te betoonen jegens den naasten!* Vermyden wy allen nyd, haat of kwaadwilligheid, wetende dat de liefde jegens God niet huisvesten kan in dat hart, waarin zulke gezindheden heerschende zyn.

Hoe reiner wy de liefde beoefenen, des te welbehagelyker zyn wy Gode, des te meer gelyken wy naar zyn beeld, die de liefde zelf is. Hoe reiner wy de liefde beoefenen, des te meer vreugd verspreiden wy rondom ons, des te meer zielenvreugde smaken wy op aarde. Zy is eene deugd die in den hemel wordt voortgezet, want de liefde vergaat nimmer meer!

Welaan dan :

Wandelaars op 't zelfde spoor!
Wy reizen met elkandren,
Wy helpen d' een den andren ;
Eén vriend, één leidsman gaat ons voor,
In Hem, en door zyn kracht,
Maak eendragt meerder magt.

Komt, sterken wy dien liefdeband!
Een stryd is 't dien wy stryden ;
Een lyden, dat wy lyden,
Op reis naar 't Hemelsch Vaderland,
Waar w' eenmaal binnentreên ;
Daar zyn wy eeuwig één !

Gy, Jezus! die ons zaam verbindt,
Wil zelf dien band versterken ;
Laat liefde liefde werken!
Dat, waar ons ooit de wereld vindt,
Zy, uwen naam ter eer,
Van ons ook liefde leer!

Verleen ons dit, o God der liefde! genadiglyk, om de verdiensten van uwen grooten Zoon, wien, met U, en den Heiligen Geest, eeuwiglyk, door ons allen worden toegebragt, de lof, de aanbidding, de eer en de heerlykheid—*Amen!*

DOET ALLE DINGEN ZONDER MURMUREREN EN TEGENSPREKEN.—Phil. II. 14.

Doet alle dingen die u betamen, die, ten opzigte van God, u zelven, en den naasten van u gevorderd worden; alle dingen die, of tot de godsdienst, of tot den burgerlyken staat, of tot uwe huishouding, of tot uw beroep, en verkeering met de menschen, betrekking hebben; al wat u voorkomt, al wat gy onderneemt, al wat men met regt en reden van u verwachten kan; met een woord, alle dingen, die tot de bevordering uwer zaligheid, en de betrachting van die gesteldheden en gedragingen, welke u in de vier eerste verzen vermaand waren, slechts eenige betrekking hebben. Doet alle die dingen zonder murmureren.

Het murmureren is de openbaring van een tegenkantend en misnoegd gemoed, door verdrietelyke woorden of gebaarden. Dit kan geschieden ten aanzien van God, zich zelven, en den naasten. —Men murmureert tegen God, wanneer men, met zynen staat of lot ontevreden, inlegt tegen zyne heilige Voorzienigheid, en, met ongeduldige gedachten of woorden, zyn hoog bestuur als onbillyk betwist of berispt; of ook, wanneer men zich tegen zyn gebod of onderwys aankant, zoodat men zyne leer niet kan verdragen, of zyn gebod als te zwaar en te hard betwist; zoo murmureerde Israël tegen Gods weg en leiding in de woestyn, en naderhand de Joden tegen de leer van Christus, zeggende: Is deze niet Jezus, de zoon van Jozef, wiens vader en moeder wy kennen? en verder: Deze reden is hard, wie kan dezelve hooren? Joh. vi. 41 en 60. Zoo murmureerde ook die dienstknecht, welke zyn talent verborgen had, zeggende: Ik weet dat gy een hard mensch zyt, enz.—Men murmureert tegen zich zelven, wanneer men zonder genoegzamen grond, uit onvergenoegdheid en zwaarmoedigheid, vol van onmoed, zich zelven kwelt en verteert.—Of, eindelyk, men murmureert tegen zynen evenmensch, wanneer men, ligtvaardig zyne handelingen ten kwade duidende, wrevelig daartegen opstuift; of ook, wanneer men uit haat of nydigheid, of althans uit gebrek aan ware liefde, verdrietig is over het goede, over het gemak, de eer of het voordeel dat zynen naasten wedervaart, en daarover zyne handen laat slap hangen, nalatig wordt in zynen pligt, of niet dan met onwil, met moeyelyken overlast, en als met dwang, zich zelven tot zynen schuldigen pligt brengen laat.

In welke van deze gemelde opzigten men het murmureren beschouwt, het is eene zware zonde, voortvloeyende uit de onreine bronnen van ongeregelde eigenliefde, hoogmoed, eerzucht, onmatige begeerlykheid: 't is eene verloochening van Gods goedheid, wysheid, geregtigheid, hoogheid en vrymagt, volgens welke Hy

met het heir des hemels en de inwoners der aarde handelen kan naar zyn welbehagen. En het verschaft een bewys van onzalige liefdeloosheid jegens God, zich zelven en den naasten.—Billyk, derhalve, mag men deze afmaning in den ruimsten zin hier opvatten. Hoedanig het ook zy, nimmer past het eenig schepsel, veel min den Christen, te murmureren; het is hem in den volstrektsten zin verboden. Wanneer wy echter op het verband van zaken naauwkeurig het oog houden, schynt hier ter plaatse wel allernaast gezien te worden op het murmureren in den laatstgemelden zin, het murmureren onderling tegen en over elkander. Doet alle dingen zonder murmureren, of zonder wrokken, ziet dan byzonder op hetgeen maar al te dikwyls plaats heeft, namelyk, dat men iets gedwongen doet, met een wrok en toeleg in zyn hart, om het een' ander, op zyne beurt, dubbel op den hals te schuiven; of althans met wrevel en onwil, op eene wyze, dat er geene aangenaamheid by is. Men vergelyke hiermede de vermaning, 1 Pet. iv. 9: Zyt herbergzaam tegen elkander, zonder murmureren: hetgeen Petrus daar byzonder nopens de herbergzaamheid vermaant, datzelfde moeten de geloovigen in al hunne dingen, in alle deelen hunner beroepingen, in alle voorkomingen, ontmoetingen, en lasten, die hun in den weg van Gods Voorzienigheid worden opgeleid, waarnemen: Doet alle dingen zonder murmureren.

Ja maar ook, ZONDER TEGENSPREKEN.—Doet alle dingen zonder tegenspreken, is, volgens sommigen, te zeggen: "Oefent uwe godsdienst in onderlinge verkeering, zonder driftige geschillen en krakeelen over zaken, waarin het wezen van de godsdienst niet bestaat! Laat er ook, by voorbeeld, geene overleggingen onder u opryzen, noch woorden onder elkander ontstaan, wie van u de meeste zy, wie de meeste zy in het Koningryk der hemelen? Dengenen die zwak is in 't geloove, ontsticht niet door twistige t' zamensprekingen."

De vermaning in dezen zin genomen, is billyk en noodzakelyk, en wordt in verscheidene plaatsen van Gods woord dikwyls ingescherpt. Evenwel schynt dit stuk hier zoo zeer in het byzonder niet onder het oog te zyn: het verband van zaken geeft ons aanleiding, om het onbepaalder op te vatten, en uit te strekken tot al de verrigtingen, waartoe men in zynen stand en betrekking op eenigerlei wyze geroepen wordt. Het wil dan zeggen: "Doet alle dingen, die u betamen, zonder twyfeling, of aarzelende overleggingen, of gy gehoorzamen en in het geloof volharden zult, of niet: Doet alle dingen waartoe gy geroepen wordt, en onttrekt u niet onder ydele voorwendsels en gezochte ontschuldigingen." Hetgeen de Apostel, 2 Cor. ix. 7, in het geval van mededeelzaamheid vermaande, moesten zy in al hunne zaken waarnemen;—een

iegelyk doe gelyk hy in zyn harte voorneemt, niet uit droefheid, noch uit nooddwang; want God heeft eenen blymoedigen gever lief.

En dit laatste, dat God den blymoedigen gever lief heeft, geeft my aanleiding, om te doen opmerken, dat, als Paulus het murmureren en tegenstrevend aarzelen afmaant, hy teffens daarmede de tegenoverstaande volvaardigheid, gedienstigheid, getrouwheid, stille gelatenheid en zachtmoedigheid ten sterkste aanpryst, uit een beginsel van eerbied voor Gods bestuur, en ware liefde tot den naasten. "Neemt," wil de Apostel zeggen, "uwen last gewillig op u, gedraagt u in uwen post, hoe moeyelyk ook, steeds volhardig en getrouw; weest in alles wat u te doen staat, goedsmoeds en welgetroost; doet alles, wat uwe hand vindt om te doen, met al uwe magt; komt het u zelfs voor, dat gy bezwaard wordt boven anderen, betoont u liefderyk, goedertieren, edelmoedig, oefent geduld met de misgrepen, en tracht, hetgeen u min redelyk voorkomt, met den geest der zachtmoedigheid te onderscheppen, en af te wenden."—Gebeurde het, by voorbeeld, dat zy door de Voorzienigheid in posten of omstandigheden verkeerden, die hun zwaar en moeyelyk vielen, waarin hun zelfs veel tegenstand en onderdrukking ontmoette; het verstand des vleesches zou dan ligt zeggen, waarom moet ik dus gebukt gaan onder een last, te zwaar om te dragen, daar anderen gemak, rust en voorspoed genieten? Maar neen; zy moesten hunne taak opvatten en afdoen zonder murmureren, gedenkende dat de Opperheer (die volgens zyne ondoorgrondelyke wysheid een iegelyk bedeelt, nadat Hy goedvindt en weet, best te zyn) het alzoo bestuurde.—Gebeurde het, dat zy, meenende hun best te doen nevens of boven een ander, nogtans minder voorspoedig schenen te slagen, en anderen met voorregten zagen begunstigd worden, waartoe zy even zeer geregtigd schenen, waarop zy evenveel aanspraak mogten meenen te hebben; het overgebleven beginsel van hoogmoed zou hen tot nydigheid over de welvaart huns naasten, en tot ondankbare mismoedigheid over hun lot kunnen aanstoken, en hun inluisteren, waarom moet ik minder zyn dan deze en die? Maar neen; zy moesten niet murmureren, maar hunne zaken met een stil vertrouwen op den Heer yverig waarnemen, hunne zorgen op Hem werpen, en, door ootmoedigheid elkander uitnemender achtende dan zich zelven, daarby gedenken, dat zy verre boven verdiensten in vele andere opzigten beweldadigd, wel veel te danken, maar niets by God te eischen hadden.—Gebeurde het, dat zy zelfs benadeeld wierden, gelyk het was met de Grieksche weduwen, die in de dagelyksche bediening verzuimd werden, Hand. vi. 1, zy moesten niet murmureren, noch onder dat voorwendsel zich hunner schuldige verpligtingen onttrekken, maar met redelykheid hunne belangen bepleitende, door goedwilligheid en edelmoedige gedragingen den anderen beschamen, en

den verkeerden handel trachten te beteugelen.—*Gebeurde het, dat hun lasten wierden opgelegd, daar zy meenden aanspraak te hebben op belooningen ; zou hun traag en eerzuchtig vleesch wel eens hun inboezemen : waarom zoudt gy dit doen, daar anderen er even na toe zyn ? waarom weet men my altyd te vinden als er valt te arbeiden of te zorgen, en zelden of nooit als er voordeel te behalen is ? Ik heb reeds genoeg gedaan, laat anderen dezen last dragen. Maar neen,* zegt de Apostel, *doet alle dingen die u mogelyk zyn, waartoe gy geroepen wordt, en waarin gy u nuttig aan anderen maken kunt, zonder murmureren, en zelfs zonder tegenspreken.* Wacht uwen loon niet van de menschen, maar van Hem, tot wiens dienst gy met ziel en ligchaam verbonden zyt; een iegelyk zie niet op het zyne, maar ook op hetgene dat den anderen is. *Acht het u zooveel te meerder eer, als gy, zonder inzigten op eigenbelang of tydelyke belooningen, u zelven moogt dienstbaar maken om des Heeren wil.*

Doet dan, in wat stand, betrekking, post, of werk, gy volgens uwe roeping en ordening verkeert, doet al uwe dingen, zonder murmureren en tegenspreken, maar met een geduldig en volvaardig gemoed.

VOORZEGGING DES HEILANDS AANGAANDE DE VERWOESTING VAN JERUZALEM.

(Vervolg van bladzyde 303.)

Niets, dat zeer geweldig is, kan van langen duur zyn. Deze rampen waren zoo gestreng en groot, dat zy, als vuur, met der tyd, alles verteerd en niets overgelaten zouden hebben voor de navolgende tyden. Dus zoude "*geen vleesch behouden hebben kunnen worden, als die dagen* der ellende *niet verkort waren geworden,* v. 22. Zoo deze oorlogen en verwoestingen hadden blyven duren, zoude niemand der Joden het verderf ontkomen, maar hun geheel geslacht, met wortel en tak, uitgeroeid geworden zyn. Josephus berekent het getal der omgekomenen, gedurende het beleg, op elfmaal honderd duizend, behalve degenen, die op andere plaatsen gedood waren ; en indien de Romeinen op deze wyze hadden voortgegaan met vernielen, het gansche geslacht der Joden zoude zekerlyk binnen korten tyd ten eenenmale zyn uitgeroeid geweest. Maar, "*om der uitverkorenen wil,* om den wil der Christen geworden Joden, *zouden deze dagen verkort worden,* gelyk Marcus zegt, Kap. xiii. 20. Deze nu zouden waarschynlyk, deels door de woede der Zeloten aan den eenen kant, ten deele door de hand der Romeinen, aan de andere zyde, en deels door de moeyelykheid, om zonder bekwame woning en voorraad van levensmiddelen in het gebergte te

bestaan, meest allen, door het zwaard of door den honger, hebben moeten omkomen, indien deze dagen der verdrukking niet verkort geworden waren. Maar de Voorzienigheid deed dezelve schielyk ophouden. Titus zelf, was zeer begeerig om een spoedig einde aan het beleg te maken. Eenigen der legerhoofden stelden hem wel voor, om het beleg in eene blokkade te veranderen, en de stad, welke men bezwaarlyk stormenderhand bemagtigen konde, door hongersnood tot de overgave te dwingen, maar hy hield het onbetamelyk, om met zoo groot een leger, stil te zitten, en vreesde dat de langdurigheid van tyd den roem zyner overwinning zoude verminderen: want, inderdaad, alles kan men door den tyd te boven komen en verkrygen, maar spoed brengt zeer veel toe, om de daden roem en luister by te zetten. Ook hielpen hier de belegerden de dagen des tegenspoeds, door hunne verdeeldheden en onderlinge slagtingen binnen de muren, niet weinig verkorten; gelyk ook door het verbranden van hunne eigen levensmiddelen; welke anders voor vele jaren genoeg zouden hebben toegereikt; en tevens, door het noodlottig en lafhartig verlaten van hunne sterkten, welke nooit door geweld, maar alleen door den nypenden honger, zouden vermeesterd hebben kunnen worden. Door deze middelen werden *de dagen verkort*, en zekerlyk zoude Jeruzalem anders niet binnen zoo korten tyd ingenomen geworden zyn, daar het zoo zeer versterkt en zoo wel gelegen en in staat was, om een veel langer beleg te verduren. De vyand van buiten zou bezwaarlyk ooit iets daartegen vermogt hebben, indien de verdeeldheden en oproeren van binnen de stedelingen niet verzwakt hadden. Titus zelf kon dus niet nalaten, zynen voorspoed aan God toe te schryven, toen hy, na het innemen der stad, derzelver sterkte beschouwde. Zyne woorden, toen jegens zyne vrienden gebezigd, waren zeer aanmerkelyk: " Wy hebben," zeide hy, " met God aan onze zyde gestreden, en het is God, die de Joden uit deze sterkten gestooten en verdreven heeft; want, wat zouden menschenhanden of werktuigen ooit tegen deze sterke torens vermogt hebben?" God derhalve heeft, zoowel volgens het gevoelen van Titus, als naar de gedachte en verzekeringen van den H. Marcus, *deze dagen verkort.* Na de verwoesting van Jeruzalem zelfs, heeft God ook het hart van Titus bewogen, om eenig mededoogen te betoonen omtrent het overschot der Joden; en om zyne krygsbenden te wederhouden van het oefenen dier wreedheden, welke de Joden anders van hen zouden hebben moeten bezuren. Te Antiochie in het byzonder, alwaar de discipelen het eerst den eernaam van Christenen droegen, verzocht de Raad en het volk hem, met aanhoudenden ernst, om de Joden uit de stad te jagen; maar hy antwoordde voorzigtig, dat hun land, werwaarts zy zich zouden dienen te wenden, nu verwoest liggende, er dienvolgens geene plaats was, welke hen gevoegelyk

ontvangen kon. Toen verzocht men hem, om hun hunne voorgaande vryheden en voorregten te ontnemen; doch hy wilde, ook hierin, hun niet te willė zyn, maar liet de Joden in het vol en gerust bezit van dezelve volharden. Dus werden *deze dagen* der vervolging, om der *uitverkorenen wil, verkort.*

Onze gezegende Zaligmaker had zyne leerlingen te voren tegen de valsche *Christussen* en valsche *Profeten* gewaarschuwd. Maar nu geeft Hy er nog meer byzondere waarschuwing tegen, en beschryft hen, zoo als zy zich ten tyde van het beleg en de verwoesting van de heilige stad zouden voordoen, in v. 23 en 24: "Als iemand dan tot u lieden zal zeggen, zie hier, of zie daar is de Christus, gelooft het niet; want, daar zullen valsche Christussen en valsche Profeten opstaan, en zy zullen groote teekenen en wonderheden doen, zoo dat zy, indien het mogelyk ware, ook de uitverkorenen verleiden zouden." En inderdaad, stonden er te dien tyde vele zulke bedriegers op, die, als uit des Heeren naam, de verlossing van de inwoners beloofden; want zy waren hiertoe opgezet en omgekocht door de overheden en bevelhebbers, ten einde het overloopen van het volk, en van de krygslieden naar de Romeinen te beletten. Vele van dezen wendden voor wonderen te kunnen verrigten; zoodanigen waren Simon de Toovenaar, van wien wy lezen, Hand. VIII. 9, 10; Dositheus, en Barchochebas, welke laatste stoutelyk voorwendde, vlammen te spuwen.

Maar ziet, zegt onze Zaligmaker, *ik heb het u voorzegd*, v. 15. Ik heb u genoeg gewaarschuwd; derhalve vermaan ik u, "als zy tot u zeggen, ziet, hy is in de woestyn, zoo gaat niet uit; en als zy tot u zeggen, ziet, hy is in de binnenkameren, zoo gelooft het niet," v. 26. Het is zeer verbazend, dat onze Zaligmaker niet alleen de verschyning van deze verleiders, maar ook de wyze, en de omstandigheden van derzelver gedrag en handelingen, zoo net voorzegd heeft. Want, van eenigen spreekt Hy, als zich vertoonende *in de woestyn*, en van anderen, als zich schuil houdende *in binnenkameren*, en de uitkomst heeft de voorzegging ook in dezen stipt bewaarheid. Verscheidene valsche Profeten en valsche Christussen voerden hunne aanhangelingen naar de woestyn. Josephus verhaalt uitdrukkelyk, dat vele verleiders en bedriegers het volk bewogen om hen naar de woestyn te volgen, alwaar zy beloofden, aan hen de wonderen en teekenen te toonen, welke de Goddelyke Voorzienigheid ten hunnen gevalle zoude uitwerken, en dat velen, die hiertoe overgehaald werden, de straf van hunne dwaasheid lyden moesten, naardien de Landvoogd Felix hen terug deed keeren, en wegens hun bestaan kastydde. Elders zegt hy, dat deze bedriegers, onder voorwendsel eener Goddelyke ingeving, de menigte zot en dol maakten, en dat zy, onder voorgeven van nieuwigheden en veranderingen te zullen bewerken, hen naar de woestynen geleid-

den, alsof God aldaar aan hen de teekenen hunner verlossing en vryheid vertoonen zoude. Maar de Stadhouder Felix, dit aanmerkende als den grond leggende tot een' openbaren opstand tegen zyne regering, zond eenige ruitery en voetvolk tegen hen, die een groot getal van dezelve ombragten. De Egyptische valsche Profeet, gemeld in Hand. xxi. 38, als een oproermaker, die wel vier duizend moordenaars met zich naar de woestyn had uitgeleid, moest mede, op de aankomst van het leger van Felix, de vlugt nemen, terwyl de meeste zyner volgers door de overwinnaars gedood of gevangen genomen werden. Zoo was er ook nog een ander bedrieger, die de ophouding van alle rampen, en de zaligheid aan het volk beloofde, indien zy hem naar de woestyn wilden volgen; maar de Landvoogd Festus zond eenige ruiterbenden en voetvolk tegen hem, die dezen bedrieger en al zyne volgers wel haast verstrooiden. Deze dingen gebeurden voor de verwoesting van Jeruzalem; en, een weinig tyds daarna, bewoog zekere Jonathan, een wever, geen gering aantal van zyne arme ledig loopende makkers en anderen, om hem aan te hangen, leidende hen mede naar de woestyn, alwaar hy beloofde hun gezigten en verschyningen te zullen vertoonen; maar zyn meeste aanhang werd geslagen, eene menigte gevangen genomen, en hy zelf naderhand ook gegrepen, en op last van Vespasiaan, levendig verbrand. Gelyk nu verscheiden van deze valsche Profeten hunne navolgers aldus naar de woestyn voerden, zoo voerden anderen hen naar de binnenkameren of plaatsen van veiligheid, gelyk in het byzonder die valsche Profeet deed, van wien Josephus verhaalt, dat hy het volk in de stad te kennen gaf, hoe God hen door hem gelast had, ten tempel op te gaan, alwaar de Heer hun de teekenen der verlossing zou doen zien. Hierop begaf zich eene menigte van mannen, vrouwen en kinderen tempelwaarts, maar in plaats van eenige verlossing, of teeken daarvan, werd het gebouw als toen door de Romeinen in brand gestoken; zoo dat wel zes duizend menschen ellendig in de vlammen omkwamen.

Met reden mogt onze Zaligmaker derhalve zyne leerlingen wel tegen deze beide soorten van valschaards en bedriegers waarschuwen, en er in het 27ste vers byvoegen—"Want gelyk de bliksem uitgaat van het oosten en schynt tot in het westen, alzoo zal ook de toekomst van den Zoon des menschen wezen." Zyne komst namelyk zoude niet geschieden op deze of die byzondere plaats, maar zou zoo schielyk en algemeen zyn als de bliksem. De verschyning van den waren Christus zoude zoo ligt van die der valsche Christussen te onderscheiden zyn, als de bliksem, die het gansche halfrond doorschynt, van een vuur van stroo. Gedenkwaardig is, hetgeen zeker geleerd man uit Josephus aanmerkt, te weten, "dat het Romeinsche leger in het Joodsche land, aan deszelfs oostzyde

was ingetrokken, en deszelfs overwinningen westwaarts had voortgezet, juist of niet alleen de uitgestrektheid van het verderf, welk het aanbragt, maar ook de route en de weg zelve, hiertoe genomen, bedoeld was, om de hier gebezigde vergelyking kiem en kracht by te zetten, dewyl ook de bliksem dus uit het oosten komt, en snellyk tot het westen voortschiet." De Heiland voegt er by, want, " alwaar het dood ligchaam is, aldaar zullen de arenden verzameld worden," v. 28. Door het woord aas of dood ligchaam, heeft men het Joodsche volk te verstaan, dat zedelyk en gerigtelyk dood mogt heeten, en wiens ondergang en vernieling vastgesteld en afgekondigd was. De Heiland bedient zich hier, naar zyne doorgaande gewoonte, van eene spreekwoordelyke uitdrukking, met eene byzondere meening en beteekenis, welke hy daarmede op het oog heeft. Want, gelyk, volgens het oude spreekwoord, alom, waar het doode ligchaam of aas zich bevindt, de arenden derwaarts zich begeven, zoo zal ook overal, waar Joden zyn, de Christus over hen wrake nemen door de Romeinen, die eigenlyk vergeleken worden by arenden, als de vinnigste en wreedste roofvogels, wier wapenen ook in arenden bestonden, en op wien de Zaligmaker bedenkelyk te dezer plaats zinspeelt. En zoo als hier voorspeld en gezegd wordt, zoo is het ook in het vervolg geschied; want de overwinningen der Romeinen waren niet bepaald tot deze of gene plaats, maar zy overstroomden, als een vloed, het geheele land. Geen gedeelte van Judea was er, dat niet in de rampen en ellende der hoofdstad deelde. Te Antiochie werden de Joden valsch beschuldigd van de stad te hebben willen in brand steken, waarom velen hunner in den schouwburg verbrand, anderen doodgeslagen werden. De Romeinen vervolgden, vingen en versloegen hen alom, en in het byzonder by de belegering van de sterkte Machærus, in het woud Jardes, daar de Joden zoo naauw bezet en omringd waren, dat niemand hunner ontkwam, en niet minder dan drie duizend aldaar gedood werden, zoo ook te Maseda, alwaar zy, gedurende het beleg, eerst hunne vrouwen en kinderen, en toen zich zelven ombragten, om niet in de handen hunner vyanden te vallen. Toen Judea ten eenenmale was ten onder gebragt, strekte het gevaar zich uit tot zulken, die op eenen verderen afstand woonden. In Egypte werden er velen geslagen en hun tempel aldaar gesloten; in Cyrene werden de volgers van den wever Jonathan meest allen geslagen, en hy zelf werd ook gevangen genomen, en op zyne valsche beschuldiging, werden wel drie duizend der rykste Joden ter dood veroordeeld, en omgebragt.

Misschien dat wy, in het volgend deel, zoo God wil, de geschiedenis vervolgen, om de vervulling aan te wyzen betrekkelyk de voorzegging aangaande de lotgevallen van Jeruzalem en van het Joodsche Volk.

LEVENSSCHETS VAN THEODORUS BEZA.

Theodorus Beza, of de Beze, werd op den 24sten Juny 1519, te Vezelai, eene kleine maar versterkte stad in Bourgogne, waar zyn vader Baljuw was, geboren. Zyn vader schynt een braaf man, maar noch geleerd, noch ryk geweest te zyn; zyne moeder was eene zeer moedige en wel onderwezene vrouw, die, door hare bedrevenheid in de genees- en heelkunde, voor de bewoners van hare kleine stad zeer weldadig werkte. Van de beide ooms van den jongen Theodorus, was de één Lid van het Parlement van Parys, de ander Abt van Froidmorts, beiden zonder kinderen. De Parlementsraad nam hem, nog een zuigeling zynde, met toestemming zyner ouderen, tot zich, om hem als zyn zoon op te voeden. Zyne moeder bragt hem zelf naar Parys, en stierf, voor dat hy nog den ouderdom van drie jaren bereikt had. In December 1528, werd Beza door zynen oom naar Orleans gezonden, om by den geleerden Melchior Wollmar opvoeding en onderwys te ontvangen, die hem ook met zich naar Bourges nam, toen hy derwaarts beroepen werd om de Grieksche taal te onderwyzen. In Bourges leerde Beza Calvin kennen, en ontving van dezen en van Wollmar zelven, zuiverder begrippen van de Godsdienst. Ondertusschen was de omgang met Calvin toen van geen langen duur, dewyl Calvin zich kort daarna naar Parys begaf, en vervolgens Frankryk ruimen moest. Wollmar werd in het jaar 1535 naar Tubingen geroepen, en daar als Wurtembergsche Raad aangesteld. Deze zou gaarne zynen kweekeling hebben medegenomen, maar Beza was door te sterke banden aan zyn vaderland verbonden, en bleef in Frankryk en by de oude leer. Op begeerte van zynen oom keerde hy naar Orleans, om daar in de regten te studeren. Hier begon Beza zynen aanleg als dichter te openbaren, en verwierf zich daardoor de kennis en achting der aanzienlykste mannen te Orleans. Hier vervaardigde hy het grootste gedeelte dier losse dichtstukken, welke hy, in ryper jaren, heeft afgekeurd. Na een verblyf van vier jaren keerde hy naar Parys terug, waar hem de schitterendste uitzigten geopend werden. Jong en schoon, zag men hem overal gaarne; hy verkeerde in de luisterryke kringen van het Hof, omgeven door ligtzinnige jonge adelyken. Het was dus niet te verwonderen, dat hy, gedurende verscheidene jaren, niet dacht aan de belofte, welke hy aan zynen leermeester Wollmar had gedaan, van zich naar Duitschland te zullen spoeden. Ook zochten hem de Geestelyken voor hunne Kerk aan. "Nooit echter," schreef hy naderhand aan Wollmar, "heeft God my zoo ver laten dwalen, of ik zuchtte meermalen over my zelven, en behield mynen wensch, om het Pausdom eens eindelyk geheel te verwerpen."

Te midden zyner verstrooyingen in de hoofdstad, vatte Beza liefde op voor een deugdzaam meisje, hetwelk dezelve niet dan op eene eerlyke wyze dulden wilde. Hy begaf zich met haar in den echt, maar heimelyk, doch met belofte, om, zoodra de omstandigheden zulks zouden gedoogen, het huwelyk bekend te maken, waarin hy ook woord heeft gehouden. Deze vrouw bragt hem van zyne jeugdige ligtzinnigheid af, waarby kwam, dat hy in het jaar 1548 eene zoo gevaarlyke ziekte kreeg, dat men aan zyn leven wanhoopte. Hy meende in deze ziekte een wenk der Voorzienigheid te zien, en deed eene gelofte, om de strenge tucht der Hervormde Kerk, te gelyk met hare leer, aan te nemen, en zich tot zynen leermeester te begeven. Hy trad met zynen vriend Crispin in onderhandeling, om eenen boekhandel te Geneve te beginnen, en om de daartoe benoodigde penningen te vinden, verkocht hy vele van zyne Prebenden, waarover zyne vyanden vervolgens niet nalieten hem verwytingen te doen. Den 22sten October 1548, reisde hy met Crispin naar Geneve, alwaar Calvin hem bewoog, om zyn voornemen omtrent eenen boekhandel te laten varen, en zyne talenten ten nutte der kerk te besteden. Hierop vertrok hy naar zynen leermeester Wollmar te Tubingen. Doch als er intusschen te Lausanne eene Hoogleeraarsplaats in de Grieksche taal opengevallen was, en men dezelve gaarne aan Beza wilde opdragen, bewoog Calvin dezen, hoewel niet zonder moeite, om dezelve aan te nemen. Nu leide Beza zich met yver toe op de Hebreeuwsche taal, en koos het Nieuwe Testament, benevens andere schryvers, tot het onderwerp zyner voorlezingen. Ook hield hy in de Fransche taal voorlezingen over den brief aan de Romeinen. Van dezen tyd af deed Calvin niets zonder Beza; deze laatste waagde het in het jaar 1550, als Keizer Karel V. te Augsburg eenen Ryksdag beschreven had, dien Keizer een geschrift te overhandigen, hetwelk een ontwerp bevatte om de verschillende partyen in de Godsdienst te bevredigen.

Beza vereenigde zich voorts zoo naauw met Calvin, dat hy deel nam in al de geschillen in welke deze was ingewikkeld, en hem in alles de hand bood. Sedert was Beza yverig bezig, in de verschillen tusschen de Lutherschen en Zwitsers, over het Avondmaal, om, ware het mogelyk, de eendragt en vrede te vestigen. Zyn yver en geleerdheid maakten hem zoo geacht by Calvin, dat deze hem in het jaar 1559 den post van Rector der nieuw opgerigte Hoogeschool te Geneve deed opdragen. Hier onderwees hy, nevens Calvin, de Godgeleerdheid, en nam spoedig daarop ook nog eene Predikantsplaats op zich. Na den dood van Calvin was hy deszelfs opvolger, en bleef aan het spits van alle Hervormde Kerken. Hoe edel en zuiver zyn yver voor de wetenschappen en de Godsdienst was, bewees hy als Rector der Akademie in zynen

ouderdom zelven. In het jaar 1580 tot 1590 hadden de tydsomstandigheden den staat van Geneve zoo achteruit gezet, dat de uitputting der stadskas den Raad noodzaakte, eerst eenige Hoogleeraars te ontslaan, en vervolgens het Hoogleeraarsambt in de Hebreeuwsche en Grieksche talen, gelyk ook dat der regtsgeleerdheid en wysbegeerte geheel af te schaffen. Thans trad Beza alleen voor allen op. Hy hield niet alleen zyne voorlezingen, voor welke men hem niet meer betalen kon, zonder betaling, nog steeds voort, maar nam ook het werk der openstaande plaatsen gaarne en gewillig op zich. Dezen last droeg hy zoo lang, tot dat hy uit Engeland, waar hy, omstreeks dien tyd, aan de Akademie van Cambridge zynen kostbaren Codex der Evangelien schonk, eene aanzienlyke ondersteuning in geld voor zyne Akademie ontving, waardoor de Raad in staat werd gesteld, om de plaatsen, die hy tot dusver vervuld had, weder door nieuwe Hoogleeraren te bezetten.

In het begin reeds van dit zyn verblyf te Geneve voltooide hy het verdienstelyk werk, hetwelk hy te Lausanne had begonnen, om de Fransche beryming der Psalmen, welke Clement Marot ondernomen had, te vervolgen en te voltooyen. Niets bevorderde de spoedige uitbreiding der Hervormde Kerk in Frankryk meer, dan deze Psalmberyming, die overal werd gezongen, en die de Koningin van Frankryk niet alleen zelve gaarne zong, maar ook door den Bisschop Mouluc zelven aan het Hof werd aanbevolen. De eerste volledige uitgave derzelve verscheen in het jaar 1560 te Lyons met Koninklyk Privilegie in het licht. De naam van Beza werd alom, waar men Fransch sprak of zong, bekend, zelfs de Koningin Katharina de Medicis leerde Beza, over wiens godgeleerde kennis zy niet wist te oordeelen, als Dichter hoogachten. Deze roem van Beza mengde hem eerlang in de zaken der Hervormden in Frankryk, alzoo de Grooten, die de zaak der Hervorming gunstig waren, spoedig inzagen, dat deze Godgeleerde tevens geen ongeschikt hoveling was.

De verrigtingen van Beza, ten voordeele der Hervormden in Frankryk, hier voorbygaande, zeggen wy thans alleenlyk, dat Beza, terstond na den vrede van Orleans, tusschen de Guisen en de Prinsen van den bloede gesloten, in 1563, naar zyn vreedzaam Geneve spoedde, alwaar zyne tegenwoordigheid te noodiger was, uit hoofde van den zwakken staat van Calvins gezondheid, welken grooten man Beza in het jaar 1564 opvolgde, hoewel niet zonder het diepste gevoel van het zwaarwigtige van dezen post; ofschoon Calvin zelf hem tot zynen opvolger verzocht had als Voorzitter van den Geestelyken Raad, die tevens de strengste Regtbank der zeden uitmaakte, verzette zich Beza, wiens ziel geene eerzucht kende, daartegen, en verzocht openlyk daarvan verschoond te zyn. Eindelyk wisten zyne ambtgenooten hem te misleiden. Men werd het

met hem eens, dat deze waardigheid voortaan, om het jaar, zou afwisselen, en hy liet zich voor dat jaar verkiezen; doch nu verkoos men hem alle jaren op nieuw, tot in het jaar 1580, wanneer hy het, door herhaalde voorstellingen, zich tevens op zynen hoogen ouderdom beroepende, eindelyk zoo ver bragt, dat men hem dezen moeyelyken last ontnam, en deze waardigheid wekelyks door een' ander deed bekleeden, waardoor het gewigt en de invloed derzelve tevens meer en meer afnam.

Onbegrypelyk groot was de zorg en yver, welke Beza besteedde, om de belangen der Kerk te behartigen; niet alleen door de leer van Calvin te verdedigen tegen byzondere personen, waarin hy zelfs door zynen yver somtyds de palen der gematigdheid en verdraagzaamheid te buiten ging, maar ook door zyne pogingen voor de rust en vrede van de kerken in Polen; terwyl intusschen dringende zorgen te huis en in Frankryk hem bezig hielden, daar oorlog, pest en inwendige geschillen het noodig maakten, dat hy al zyn gezag besteedde om de eenheid der leer en der tucht te bewaren, en het ongeluk zyner geloofsgenooten te verzachten. Zoo zorgde hy voor de veiligheid van Geneve, toen het leger, hetwelk de Hertog van Alba naar de Nederlanden voerde, in de nabyheid van die stad doortrok; toen de oorlog in Frankryk in het jaar 1567 weder was uitgebarsten, stelde hy alle vlyt in het werk, om de ongelukkige vlugtelingen uit dat land veiligheid en zoo veel mogelyk een goed onthaal te Geneve te bezorgen, niettegenstaande hy verscheidene keeren de ondankbaarheid der menschen ondervinden moest, voornamelyk van een' geleerd Jurist Charpentier, wien hy een Hoogleeraarsambt in de regten bezorgde, en geld leende, hetwelk Beza zelf by anderen te leen had moeten opnemen, en waardoor hy in de grootste verlegenheid geraakte, toen Charpentier hem niets terug betaalde.

De bloedige oorlog was in Frankryk naauwelyks door eenen bedriegelyken vrede geëindigd, of de Fransche Kerken liepen gevaar door inwendige verdeeldheid over de kerktucht gescheurd te worden; de edele beschermster der Hervormden deed, ten einde den vrede te bewaren, eene Synode te Rochelle byeenkomen, en Beza liet zich door haar bewegen, om zich derwaarts te begeven, en het was op zyn raad, dat men de beslissing van het verschil uitstelde tot het eerstkomende algemeene Synode, hetwelk men besloot te Nismes te houden. Meer moeite kostte het hem, de eenigheid tusschen de Fransche en Zwitsersche Kerken op de Synode te Rochelle te bewaren. De Franschen wilden, in de belydenis hunner Kerken, by het artikel van het Avondmaal gevoegd hebben de woorden: het ligchaam des Heeren zelfstandig ontvangen. Dit was den Zwitsers, byzonder die van Zurich, en allermeest den ouden Bullinger, zeer tegen de borst. Na vele

moeite gelukte het Beza beide de partyen tot vrede over te halen. Men merkt aan, tot een blyk, hoe talryk de Hervormden te Rochelle waren, dat na het afloopen van de Synode, 10,000 menschen het Avondmaal gebruikten.

(Het vervolg hierna.)

DE NOODZAKELYKHEID VAN EEN GODSDIENSTIG LEVEN.

Begin en eindig elken dag met God.—Ps. iv. 5.

Laat het gebed de sleutel zyn, om het hart voor God in den morgenstond te openen, en sluit het des avonds tegen al deszelfs vyanden. Dat geen Christen zegge, dat hy niet bidden kan; want het gebed is voor hem even zoo noodzakelyk als de adem. Dat niemand zegge, dat hy geen tyd hebbe om te bidden :—het is beter den tyd van den slaap te ontnemen, dan tyd te ontberen om te bidden. Meent niet dat het genoeg zy uwe gebeden op te zeggen, maar weest er op bedacht om uwe gebeden te bidden,—bidt met opregtheid en ernst. Spreekt dus met u zelven, ' deze morgen kan myn laatste morgen, of deze nacht myn laatste nacht zyn: want gewis komt die morgen, waarvan gy den avond nimmer zien zult; of die avond, waarvan gy den morgen nimmer zult zien. Dat het einde van elken dag u doe gedenken aan het einde van al uwe dagen, door den langen nacht des doods, die een einde stellen zal aan al uwe werkzaamheden, en u aangaande al uw doen met uwen grooten Schepper zal doen verrekenen. O! op elken avond zich te mogen nederliggen met Hem verzoend! O! dat wy ons konden nederliggen, en onze harten met Christus laten!' en onze gemoederen zoo bedaren, als zouden wy niet eer ontwaken, tot dat de hemelen niet meer zyn! Daar niemand weet, wat een dag kan baren, breng dus elken dag door, als ware die uw laatste. Zie op u zelven, als staande dagelyks aan de deur der eeuwigheid, en honderde krankheden en toevallen gereed om de deur te openen en u binnen te laten. Er is niet aan te twyfelen, of gy hebt u somwylen nader aan den dood beschouwd, dan gy nu meent te zyn; echter is het zeker, dat de dood en het oordeel nooit zoo naby waren, als zy thans zyn.

Wy, die elk uur aan de deur der eeuwigheid staan, behooren onze kostbare uren met de grootste spaarzaamheid te besteden, ziende dat het werk, hetwelk wy te doen hebben, *zielenwerk* is, een werk waarvan de eeuwigheid afhangt; en de tyd, waarin wy dit werk te doen hebben, is zeer kort, en kan niet worden herroepen. Dit korte leven, de doortocht slechts zynde naar de eeuwig-

heid, behoort als eene gedurige voorbereiding voor de eeuwigheid te worden doorgebragt. Gewis, zy die onsterfelyke zielen zoo naby de eeuwigheid hebben, hebben ander werk te doen dan den tyd te verkwisten in ydele gesprekken, dartele gezelschappen, en dergelyke uitspattingen.

Verkeert als reizigers in deze wereld, zoo los van de wereld u houdende, om in staat te zyn u op te pakken en by eene korte kennisgeving van dezelve te vertrekken. Wy hebben hier geene blyvende stad, noch vast verblyf; laten wy daarom altyd gereed zyn op te staan en te vertrekken; en willen wy ware reizigers zyn naar Zion, daarboven, moeten wy Christus in onze harten, den Hemel in ons oog, en de wereld onder onze voeten hebben. Wy moeten den Geest Gods nemen voor onzen leidsman,—het Woord Gods tot onzen regel,—de eere Gods voor ons einde,—de vreeze Gods voor onze wacht,—het volk Gods voor onze gezellen,—den lof Gods voor onze uitspanning,—de beloften Gods voor onze vertroostingen. De godsdienst moet onze bezigheid zyn; het gebed ons vermaak; de heiligheid onze weg, en de hemel onze woning. O, Zions reizigers! onderscheidt u zelven van de lieden dezer wereld! Laat Christus u altyd kostbaar zyn; het woord zoet; de zonde bitter; de wereld eene woestyn, en de dood welkom. Laat de wil van Christus uw wil zyn; de onteering van Christus uwe wroeging; de zaak van Christus uw belang; de voorspoed van Christus uwe vreugde; de dag van Christus uw genoegen; het kruis van Christus uwe heerlykheid; het lyden van Christus uwe overdenking; de wonden van Christus uwe toevlugt; het bloed van Christus uw balsem, de geregtigheid van Christus uw kleed, en de tegenwoordigheid van Christus uw hemel. Terwyl gy hier reizende zyt, dat uwe harten branden met liefde jegens Christus; denkt gaarne aan Christus; hoort gaarne van Christus; leert gaarne van Christus; spreekt gaarne van Christus; spreekt gaarne tot Christus. *Anagnostes.*

EEN CHRISTEN LEERAAR, VERDRUKT OM DE GETUIGENIS VAN CHRISTUS, AAN ZYNEN LOTGENOOT.*

GELIEFDE Vriend, met wien 'k mag juichen in 't verbond
Dat d' Eeuw'ge met ons sloot, eer 's aardryks wrakke grond
Gelegd was; een verbond, waaruit ons vrede en leven
Ontspruit van Hem alleen, wiens trouw nooit zal begeven
Het maaksel, dat zyn hand uit vrye liefde wrocht......
Geliefde vriend! met my door 't bloed des Lams gekocht,†

---

* Openb. xi. 3. † Openb. v. 9.

Aan slaverny ontrukt uit 's afgronds tastbaar duister,
Ontweldigd als een roof aan Satans magt en kluister,
Waarin de wereld ligt geketend, die hem vreest ;—
Waarin wy niet meer zyn, sint ons des Heeren Geest
Tot kindren Gods herschiep en krachtig wederbaarde
En met dat heil beschonk, waarby geen nietige aarde
Met al haar schatten haalt—dat niemand onzer derft,
Maar eens in 's Heeren ryk met al zyn volheid erft :—
De God des lichts gaf ons de keus het Lam te volgen,
Hoe donker 't om ons wolkt; schoon Satans ryk verbolgen,
Een nacht ons nastoomt....ha! wy vreezen rook noch brand,
Wy zyn voor d' eeuwigheid gegriffeld in die hand,
Die, eens aan 't kruis doorwond, der duivlen arm verwrikte ;
Verbrak, en uit die wond zyn Sulamith verkwikte !

Wees sterk in Hem alleen, die tot zyn dienst u riep :
Hy is 't wiens vrye gunst ons naar zyn beeld herschiep.
Zie starend rond in 't dal vervuld met dorre beendren,
Van geestelyke doôu...Zie hoe zy meer versteendren
In 't licht der levenszon !....Zal nu, o Mensch ! dit dal
Zyn doôn hergeven? " Heer, gy weet wat wezen zal."

Houd aan, zwyg niet Profeet ! God wil 't, Hy zal 't gebieden,
't Zal niet door onze kracht, niet door geweld geschieden.
Hoor hoe de Heil'ge Geest van 's werelds einden blaast,
Hoe 't weergalmt op uw' klagt ! Hoor hoe het ruischt en raast !
De beendren naderen en worden zaamgevlochten
Met pesen, ad'ren ; overdekt met vleesch en als gewrochten
Der Almagt staan zy daar : men hoort een hemelsch lied,
Waar 't wiekgegons des Doods geen enklen wakker liet.

Zoo is des Heeren magt. O laat ons wachten, bidden ;
Hy bouwt Jeruzalem, woont haast weer in haar midden.
Of houdt ons Babel?* Neen, al zwerven we op haar grond,
Al bruischt ons loflied niet, als toen de Tempel stond ;
Al zwygt cymbaal en luit, terwyl men 't zwaard hoort knett'ren,
Ha ! 't uur der wraak is daar, 't zal d' Antichrist verplett'ren.
O Laat ons worstlen, want met ons is Jacobs God,
Hy laat zich wis verbidden. Worstlen wy dan tot
Aan d' aanbraak van den dag, al wordt de heup verwrongen,
't Gebed heeft zon en maan, eens uit heur loop verdrongen.

Verwacht het al van Hem, die onze Koning is,
In wiens geregtighcid ons schuldvergiffenis
Te beurt valt ; wiens gena de heerschappy blyft voeren,
Schoon Satan, wereld, zonde en dood ons hart beroeren :
Wy hebben rust en sterkte in zyn geregtigheid.
Wat kan ons tegen zyn? Die 't al aan banden leidt,

* Ps. cxxxvii.—Openb. xviii.

Wat ons vernieling dreigt, is onze trouwe Koning
En onze Heilprofeet. Dies uit des Eeuw'gen woning
Der zeven Geesten licht op hem is neergevloeid,
Gelyk 't olyvenvocht Aärons hoofd besproeid
Heeft, dat zyn haard en kleederzoomen dropen.
Geen onzer wordt beschaamd, die op dien Heer hlyft hopen.
Die met den Geest gezalfd, zyn Geest ons mededeelt,
Ons door dien Geest verklaart naar Gods oorspronklyk heeld;
Nu 't merk der kindren Gods ons zoo in 't hart gedrukt is,
Gelooft het onze ziel, hoe diep zy neergebukt is.
God is ons deel. Hy kroont met d' uitkomst wat Hy zegt;
Wy erven wat Hy heeft naar 't onomstootbaarst regt.

't Is eens des Heeren tyd. Hy zal ons niet begeven.
Hy zelf heeft ons in 't boek des levens aangeschreven,
't Verzegeld met zyn hloed. Wie wischt dien naam er uit?—
Vergeet een moeder 't wicht, dat ze in haar armen sluit,
Dat ze aan haar borsten zoogt, dat ze omdroeg onder 't harte,
Dat ze eenmaal baarde en won, als 't loon van moedersmarte?
Dat monster zy er!—maar wat rots er ooit bezwyk',
Wat berg er storten moog', des Heeren trouwheid blykt.
Hy heeft in d' eeuwigheid zyn kerkbruid uitverkoren,
Tot hruidschat heeft Hy haar heloofd zyn rykstrezoren.
Hy is alleen de man, die woord hield als hy sprak,
Die alles heeft beloofd en nooit helofte brak.
Onwrikhaar staat die grond: *de Heere kent de zynen:*
Hy kent ons dus, en zal in al zyn glans verschynen:
En is zyne uitverkoren' gemarteld en bedroefd,
Ze is voor den huwelyksdag als smydig goud heproefd.

Welaan dan, Broeder! moed! volharden we in den stryd!
Blyv' hand en tong en hart den Heere toegewyd!
Wel zyn wy magtloos, ja! behoeven zelv' bescherming,
Maar onze Koning is ook Priester vol ontferming,
Die elke wond verbindt: en wie den stryd niet weet,
Dien onderwyst Hy als zachtzinnig Heilprofeet.

Hoe zalig is het volk dat 's Heeren klanken kent,
De schuchtre Lamm'renkudde aan 's Herders stem gewend!
Hun Herder is hun God, hy breekt den wolf zyn tanden
En dult niet dat één schaap gerukt worde uit zyn handen.

Zoo hlyven we *één* in Hem, die van het eind der aard,
Uit Zuiden, Oost en West een volk zich heeft vergaard
En tot één ligchaam, door den éénen Geest, te zamen
Wrocht—én het overlaadt met liefelyke namen:
Nu noemt hy ons zyn zoon, zyn eerstling, 't Israel,
Dat worstelt en verwint in 't stryden met de hel;
Dan zyn Jeruzalem, waar Philistyn en Mooren
Met Jakohs edel zaad vermengd zyn en geboren,

Een stad gelyk een rots, verschriklyk in haar pracht,
Wier glans de doodschrik jaagt in 's vyands legermagt.
Dan weder noemt hy ons zyn duive en koninginne—
Vriendinne zyner jeugd,—die in den tyd der minne
Door hem werd ondertrouwd ! Hy heeft zich haar verpand ;
Zyn dienstmaagd heeft Hy heemlend, aan zyn regterhand
In heerlykheid geplaatst ! Daar staat ze in 't rein geloove,
Welks gloed, als fonk'lend diamant, geen smet verdoove.
Hoe zalig is ons deel, het deel der Sulamith,
Wier heil de Geest vermeldt in 't eeuwig huwelykslied !

Dat deel, myn lotgenoot! ons uit gena beschoren,
Blyf ons :--hoe in ons zelv' verdorven, diep verloren
En waardig dat ons God in eeuw'ge duisternis
Ter nederstiet ; is ons nogtans vergiffenis
Van zonden toegedeeld.—Dies juich ik in 't vertrouwen
Dat, wat ons lot ook zy, *we elkander weer aanschouwen*...
Hoe ook om Jezus woord en waarheid hier geplaagd,
Miskend, vervolgd, ja zelfs gemarteld of verjaagd.

Ja eenmaal zien wy U; o Jezus, wy verlangen
Naar U ; want zonde en dood houdt ons *in 't vleesch* omvangen.
Maak ons volkomen vry, en geef ons oog en oor,
Dat elk van ons U zie, en U alleenlyk hoor.'
Verbreek de banden, die ons aan de wereld binden,
Dood gy den ouden mensch, en wat ge in ons moogt vinden,
Dat lust heeft om den wil des boozen nog te doen.
Uw Borggeregtigheid, uw Godd'lyk bloedrantsoen
Delg' uit in ons wat U mishaagt—en schenk' ons 't uwe,
Dat ons gereinigd hart voor vorige afgoôn gruwe,
U zuiver minne, die ons 't eerst hebt liefgehad,
Die ons gewasschen hebt in 's Geestes waterbad.
De schoonheid, die ge ons gaaft, zal U te meer behagen.
En vindt ge ons dan het schoonst als wy ons kruis hier dragen,
Met vrolykheid, uw smaad beminnen als onze eer,
En have, en goed, en lyf, en wat ons lief en teer
En waard moog' wezen, rustig wagen en niets achten
By uwe waarheid ?—Doe ons pal staan, geef ons krachten....
Zoo draagt in ons uw' kracht ; wy worden niet verschrikt !
Nog hebt gy Zarpath's, waar gy 't matte lyf verkwikt ;
Nog ruischt de beke Krith en *hongerige* raven
Zyn als weleer in dienst om Uw Profeet *te laven !*
Der Vorsten harten zelfs hebt Gy in uwe hand ;
En worden wy verjaagd, gy spreekt....ons is hun land.
De tyd, het uur genaakt, dat ge ons zult overkleeden,
Met eeuw'ge heerlykheid, terwyl wy voor U treden
In 't Hemelsche paleis. Daar kroont ge uw eigen werk ;
Daar juich in zegepraal uw duurgekochte Kerk.

* * * *

July 1839.

KERKNIEUWS.

Het gevoelen van Zyne Excellentie, gegrond op het Rapport van Commissarissen Politiek, aangaande de Synode van 1837, waarvan wy kortelyk in ons vorig nommer gewaagden, en waartegen wy weten dat een Protest door Moderatoren dier Synode en den Actuarius by het Gouvernement is ingeleverd geworden, zal, met de briefwisseling daarover gehouden met Heeren Commissarissen, in ons volgend nommer worden geplaatst, als eene bydrage tot de Kerkelyke Geschiedenis van deze Volkplanting, waarvan tydgenoot en nakomeling niet onkundig moeten worden gelaten. Toen de Circulaire, waarin dat gevoelen van Zyne Excellentie is uitgedrukt, in de Kerkvergadering te——————— werd gelezen, besloot de Kerkeraad eenparig: "Hun leedwezen bekend te stellen, dat zulk eene beschuldiging tegen de hoogste Regtbank der Nederduitsche Hervormde Kerk zoude zyn ingebragt, en dat Zyne Excellentie de Gouverneur dezelve zoude hebben ontvangen, en zyn afkeur, daarop gegrond, zoude hebben te kennen gegeven, zonder (zoo ver uit gemelde Circulaire, blykt) den Voorzitter of eenig Lid der Synode van 1837 eene gelegenheid te hebben gegeven, zich te verdedigen. Dat byaldien de handelingen der Synode van zulk eenen schandelyken aard waren, de Kerkeraad het eene vernedering voor hun eigen karakter beschouwt, aan eenige Vergadering onderworpen, of met dezelve verbonden te zyn, welke zich aan zoodanig gedrag schuldig maakt: dat de Kerkeraad dus van gevoelen is, dat, of Commissarisen Politiek hunne beschuldiging zouden bewyzen, of dezelve intrekken, en om verschooning vragen. De Kerkeraad is ook van gevoelen, dat zoodra mogelyk eene Ringsvergadering worde gehouden, om te overwegen wat in deze zaak behoort te worden gedaan. En dat afschrift van dit alles aan het Gouvernement en de onderscheidene Gemeenten, tot dit Rings Ressorte behoorende, worde gezonden."

MENGELINGEN.

Men arbeidt nimmer te vergeefs, wanneer men, naar de behoeften des tyds waarin men leeft, en der menschen die ons omringen, reine waarheid en zuivere deugd zoekt te bevorderen: wanneer men goede bewegingen, welke doorgaans zeldzaam zyn, opwekt, en verkeerde neigingen, welke, in alle tyden, vele zyn, tegengaat; wanneer men het onzigtbaar ryk van waarheid en

deugd, met bescheidenheid en ernst, zoekt te onderschragen; en daardoor zonder veel ophef, deszelfs bestryders afmat, de door hen toegebragte wonden verbindt, of by voorraad hunne lagen ontdekt.

De Koning van Navarre schold eens, in tegenwoordigheid van Beza, de voorstanders der Hervormde leer voor ketters en partyzieken. Deze edele Hervormer antwoordde daarop, met veel vrymoedigheid en verzekerdheid: "Ik spreek voor eene Godsdienst, welke zich beter verstaat op het verdragen, dan op het afwenden van verongelykingen; maar herinner u, Sire! dat het een aanbeeld is, waarop reeds vele hamers versleten zyn!" Hy had er wel kunnen byvoegen: en waarop er nog velen zullen versleten worden!

Bewegingen van medelyden, hulpvaardigheid, lydzaamheid, verdraagzaamheid, onderwerping, gewilligheid tot vergeving, zyn onontbeerlyk voor elk, die de rust zyner eigene ziel lief heeft, en de algemeene wonden niet kwaadaardiger maken wil.

Er moge in hetgeen u omringt, bejegent, en hetgeen gy ziet en hoort, veel onbegrypelyks, veel raadselachtigs, veel tegenstrydigs, veel smartelyks zelfs gevonden worden, by de uitkomst zult gy zien, dat zy, die op den Heer wachten, en zich geheel op Hem verlaten, nooit beschaamd worden.

Zoo lang de gezelligheid onder menschen plaats grypt, zoo lang zal ook elk, die gevoel heeft, trek hebben, om zyne gewaarwordingen, naarmate zyn leeftyd zulks medebrengt, aan anderen mede te deelen; dan vooral zal hy het doen, wanneer zyne omstandigheden hem in dien toestand geplaatst hebben dat hy meent daardoor iets goeds te kunnen uitwerken; en wanneer hy bemerkt, dat vele oude waarheden, ongelukkig genoeg, uit den omloop geraken, en door andere denkbeelden vervangen worden, welke meer naar vergif dan naar artseny gelyken; denkbeelden, welke den ongelukkigen lyder het krankbed smartelyker, en zelfs den dood nog harder maken.

Opvoeding voor de Eeuwigheid.—Komt en ziet! zeide Philippus tegen Nathanaël, toen deze meende, dat uit Nazareth niets

goeds komen kon. Zoo is het, in alle tyden, met het eeuwig Evangelie. Wie zyne opvoeding voor de eeuwigheid op de kortste en zekerste wyze wil bevorderen; wie, in de verwardste tyden, orde; in de donkerste, licht; in de treurigste, vrolykheid; in de besmettendste, bewaring tegen verleiding, zoeken en vinden wil; die ga te rade met de bevelen en beloften van Jezus Christus, bezie ze allen naauwkeurig, en in verband met elkander; ontwikkele die met al de scherpzinnigheid, voor welke hy vatbaar is; en vereenige alsdan het denkbeeld van opvoeding voor de eeuwigheid, *in den geest des Evangeliums*, met zyn geheele bestaan, en alle deszelfs onderscheidene betrekkingen in de wereld. Door dit te doen, vindt men de sleutels op vele, anders onoplosselyke, raadsels. Men ontvangt het vermogen, om zich niet te laten verbysteren door de dikke donderwolken van dezen of genen onstuimigen dag, welke ons het pad moeyelyk maken; maar men leert, op zynen weg, in stilheid en met vertrouwen, zachtkens voortgaan. Die zoo handelt, is gelyk een bloempje, hetwelk, in de onvruchtbaarste wildernis, zyne kleur en geur behoudt, de vertreding doorstaat, en zyne uitwendige gedaante eerst dan aflegt, wanneer het zyn zaad tot rypheid gebragt en in de aarde geworpen heeft, om, by de eerstkomende lente, met nieuwen luister te herleven.

Gelyk hy, die een ander jaagt, zelf niet stilstaat, zoo geniet hy, die een ander tot rust, bedaardheid, moed en vertrouwen leidt, ook iets van hetgeen hy in anderen bevorderen wil.

Dat velen zoo weinig wysheid- en deugd opdoen in den kring, waarin zy door de Voorzienigheid geplaatst zyn, komt daardoor, dat zy veel meer pogingen aanwenden, om daaruit te geraken, dan om zich in denzelven wel te gedragen, en met de Voorzienigheid mede te werken tot hunne volmaking.

Het is niet genoeg vroom te spreken, vroom te schynen, men moet vroom zyn. Alle *uiterlyke* vertooning baat niets.—De heiligheid moet men niet verdoemen om der schynheiligheids wil. Wie ontkent het aanwezen en den invloed der zon, omdat er nu en dan byzonnen gezien worden?

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL I. SEPTEMBER 1839. No. 12.

LEERREDE OVER HEBREËN XII. 28, 29.

"*Daarom, alzoo wy een onbewegelyk Koningryk ontvangen, laat ons de genade* [*vast*] *houden, door dewelke wy welbehagelyk Gode mogen dienen, met eerbieding en godvruchtigheid. Want onze God is een verterend vuur.*"

De Christelyke Godsdienst bestaat, deels uit voorregten, en deels uit pligten. De eerste worden ons uit genade geschonken, om ons genegen en bekwaam te maken de laatste te beoefenen. Ieder Christen-belyder behoort dus deze beide deelen der godsdienst, in hunnen onderscheidenen aard, hun onderling verband, en vooral met betrekking tot zyne eigene omstandigheden en behoeften, wel te begrypen. Zyn dagelyksche toeleg behoort het te zyn, gebruik te maken van de voorregten en weldaden, welke hem in het Evangelie worden aangeboden, en dan, uit een beginsel van dankbaarheid, deszelfs voorschriften te betrachten. Zy, daarentegen, die de pligten der wet willen behartigen, ten einde zich daardoor de genade des Evangelies waardig te maken, verraden hunne diepe onkunde omtrent God, de eischen der wet, hun' eigenen ellendigen toestand, en het genaderyke plan der verlossing door Jezus Christus. Zy keeren de orde om, welke Gods oneindige wysheid heeft vastgesteld; zy doen de genade Gods te niet, door hunne eigene geregtigheid te willen opbouwen, en zullen, hoe opregt en ernstig hunne voornemens ook zyn mogen, langs dien weg hun oogmerk nimmer bereiken.

Neen, M. T.! willen wy zalig worden, dan moeten wy zalig worden uit genade, door het geloof: en dat niet uit ons: het is Gods gave. Deze leer, hoe zeer gemisbruikt door goddeloozen, heeft een' niet minder reinigenden, dan geruststellenden invloed op het hart van den waren Christen; want het zaligmakend geloof reinigt het hart, werkt door de liefde, en overwint de wereld. Van hier, dat de Apostel Paulus in meest al zyne geschriften, eerst de voorregten en beloften des Evangelies voorstelt, en dan dezelve bezigt als drangredenen ter beoefening van heiligheid en deugd.

De woorden van onzen tekst, welke tot deze voorafgaande aanmerkingen aanleiding gegeven hebben, zyn eene gevolgtrekking uit hetgeen de Apostel straks te voren gezegd had. Hy had, namelyk, de voortreffelykheid der Christelyke boven de Mozaische bedeeling aangetoond, zoo met opzigt tot derzelver waarde als duurzaamheid, en nu gaat hy over, om, by wyze van toepassing, zyne mede-Christenen tot eenen met hunne voorregten en verwachtingen overeenkomstigen wandel op te wekken. "*Daarom, alzoo wy een onbewegelyk Koningryk ontvangen, laat ons de genade* [*vast*] *houden, door dewelke wy welbehagelyk Gode mogen dienen, met eerbieding en godvruchtigheid. Want onze God is een verterend vuur.*"

In deze woorden komen drie byzonderheden voor, welke onzer aandacht wel verdienen:

I. *Wordt hier aan Christenen een uitnemend voorregt toegekend.*

II. *Wordt eene gewigtige vermaning daarop gegrond.*

III. *Eindelyk, wordt deze vermaning met eene krachtige drangreden nader aangedrongen.*

I. Het voorregt aan Christenen toegekend, wordt met deze woorden uitgedrukt: "*Daarom alzoo wy een onbewegelyk Koningryk ontvangen.*" Het Koningryk, waarvan hier gesproken wordt, is, gelyk uit het verband blykt, de Evangelische bedeeling. Dezelve draagt meermaals de benaming van een Koningryk, zoowel in het Oude als het Nieuwe Testament. De Profeet Jezaias, by voorbeeld, sprekende van den Messias, zegt: "Der grootheid dezer heerschappy en des vredes zal geen einde zyn op den troon Davids, en in zyn *Koningryk,* om dat te bevestigen enz. (Jez. ix. 6.) Insgelyks ook de Profeet Daniel: "In de dagen van die Koningen, zal de God des hemels een *Koningryk* verwekken, dat in der eeuwigheid niet zal verstoord worden enz. (Dan. ii. 44.) In het Nieuwe Testament, en vooral in de verhalen der Evangelisten, komt de Christelyke bedeeling zeer dikwyls voor onder de benamingen van het Koningryk Gods, en het Koningryk der hemelen. Zy wordt alzoo genaamd by uitnemendheid, om haren hemelschen oorsprong, haren geestelyken aard, en hare voortreffe-

lykheid boven de Mozaische huishouding aan te duiden. Het opperbestuur van dit Koningryk is aan Jezus Christus toevertrouwd, en deszelfs onderdanen zyn allen die het Evangelie gelooven. Het is een *hemelsch* Koningryk, als zynde het van God afkomstig, en als dienende ter voorbereiding voor het Koningryk der heerlykheid. Het is een *geestelyk* Koningryk, in tegenstelling van de koningryken dezer wereld. Deze zyn uitwendig en zigtbaar, door menschelyke wysheid ontworpen, en door menschelyke magt ondersteund. Hunne wetten nemen alleen kennis van de uiterlyke bedryven der menschen, en hunne eerambten en voorregten, beloften en bedreigingen, belooningen en straffen, zyn allen van een' tydelyken aard. Het Koningryk van Jezus is niet van deze wereld, en komt niet met uiterlyk gelaat of pracht. Het wordt door Gods Geest op eene stille en onzigtbare wyze in de harten der menschen opgerigt en uitgebreid. Deszelfs wetten zyn geestelyk, bestierende niet slechts de uiterlyke daden, maar ook de gedachten en overleggingen des harten. En deszelfs weldaden, overwinningen, belooningen en straffen, zyn niet van eenen tydelyken maar geestelyken aard.

Dan, de eigenschap van dit Koningryk, welke wy, naar aanleiding van onzen tekst, meer byzonder moeten opmerken, is deszelfs vastheid en onveranderlykheid. Het is *een onbewegelyk Koningryk.* De koningryken dezer wereld zyn aan verandering en verval onderhevig. De magtigste heerschappyen hebben hunnen aanwas, hunne afneming en hunnen ondergang, en worden door anderen opgevolgd, die ook op hunne beurt worden omgekeerd. De Mozaische huishouding, ofschoon van Goddelyken oorsprong, was slechts voor een' bepaalden tyd. Hare offeranden en andere plegtigheden en verordeningen waren "schaduwen der toekomende goederen," "zwakke en arme eerstbeginselen," dienende ter voorbereiding tot eene betere bedeeling, en toen derzelver doeleinden bereikt waren, werden zy ten eenemaal en voor altoos afgeschaft. De Christelyke bedeeling is de laatste en de beste, welke aan het menschdom op aarde gegeven wordt. Hare ontdekkingen van den wil en de genadige oogmerken Gods omtrent het zaligen van zondaars, zyn duidelyk en volledig; hare weldaden en beloften zyn van de voortreffelykste soort, en te midden van de beroeringen en omwentelingen, welke ryken en staten verwoesten, blyft zy nog vast en onbewegelyk, en verspreidt haren zegenryken invloed hoe langer hoe verder, tot dat alle natien, volkeren en talen harer zegeningen deelachtig worden. Het vaste fondament, waarop zy rust, is de almagt en de onveranderlyke trouwe Gods. Hy heeft beloofd, dat "de poorten der hel zyne gemeente niet zullen overweldigen," en "die het beloofd heeft, is getrouw."

De Apostel zegt, "wy *ontvangen* een onbewegelyk Koningryk."

Dergelyke uitdrukkingen vindt men op andere plaatsen der Heilige Schrift. Daniel zegt: "De heiligen der hooge plaatsen zullen *dat Koningryk ontvangen;* en zy zullen het ryk bezitten tot in der eeuwigheid enz. (Dan. vii. 18, zie ook vs. 27.) En Jezus zeide tot zyne discipelen: "Vreest niet, klein kuddeken, want het is uws Vaders welbehagen *u het Koningryk te geven.*" (Luc. xii. 32.) In een' zeker bepaalden zin, kan van alle belyders van het Christendom gezegd worden, dat zy dit Koningryk ontvangen, in zooverre zy onder de bedeeling des Evangelies leven, en in de gelegenheid gesteld worden om deszelfs weldaden te verkrygen. Maar, met opzigt tot ware Christenen, die het Evangelie niet alleen belyden, maar beleven, heeft de uitdrukking eene veel verhevener beteekenis. Dezelve staan niet alleen in eene uiterlyke betrekking tot Jezus, het hoofd der gemeente, maar zyn, door het geloof, op het naauwst met hem vereenigd. Zy bezitten niet alleen vele uitwendige godsdienstige voorregten, maar deelen werkelyk in alle de geestelyke goederen van Jezus Koningryk. In eenen zinnebeeldigen zin, zyn zy Koningen en Priesters Gode. Zy voeren heerschappy over hunne driften, besturen hunne begeerten, en bestryden de vyanden van hun geloof, van hunne deugd en gelukzaligheid. Zy bekleeden eenen hoogen rang, bezitten de uitnemendste voorregten, en smaken de zaligste genoegens. Zy zyn kinderen Gods, en mede-erfgenamen van Christus. Alles is het hunne en zal hun geschonken worden, voor zoo ver het tot hun waar geluk verstrekken kan. En hetgeen zy hier op aarde ontvangen, is slechts voorsmaak en onderpand van hunne hemelsche erfenis. By hunnen dood zullen hunne zielen ten hemel opgenomen worden, en ten jongsten dage zullen zy in vollen nadruk het Koningryk ontvangen, hetwelk voor hen bereid was van de grondlegging der wereld. Dan zullen zy met Christus zitten op zynen troon, en als Koningen heerschen in alle eeuwigheid. Heerlyke uitzigten! Zalige verwachting! Wie wenscht niet een burger van dit hemelryk te worden?

Letten wy nu in de

II. *Tweede plaats,* op de vermaning, welke in onzen tekst vervat is: "Laat ons de genade [vast] houden, door dewelke wy welbehagelyk Gode mogen dienen met eerbieding en godvruchtigheid."

Laat ons de genade houden, of gelyk het door onze overzetters aangevuld wordt, laat ons de genade *vast* houden. Het woord *genade* beteekent eigenlyk gunst of genegenheid, maar het wordt dikwyls gebruikt, vooral in de Zendbrieven van Paulus, om de leer des Evangelies, of de Christelyke godsdienst aan te duiden. In dezen zin schynt de uitdrukking, volgens onze Nederduitsche vertaling, alhier te moeten opgevat worden, en dan komt de mee-

ning van den Apostel hierop neder: Daarom, alzoo de Mozaische bedeeling nu afgeschaft is, en wy in derzelver plaats eene betere bedeeling ontvangen hebben, welke niet veranderd of vernietigd zal worden, zoo laat ons van het Christendom niet afwyken, laat ons de leer des Evangelies aankleven, en in de belydenis daarvan volharden. Daardoor alleen zullen wy Gode welbehagelyk dienen, gelyk onze voorvaderen dat deden, door zich aan de inzettingen van Mozes te houden. Het was niet zonder reden, dat Paulus de Hebreeuwsche Christenen tot een standvastig aankleven aan de leer des Christendoms opwekte, daar zy in het grootste gevaar waren, om door de vervolgingen hunner vyanden van dezelve afgeschrikt, of door de listige pogingen van Joodsgezinde leeraars afgetrokken te worden. Dergelyke vermaningen vindt men meermaals in dezen Zendbrief: " Laat ons de onwankelbare belydenis der hope [vast] houden;" " Toeziende dat niemand verachtere van de genade Gods;" " Ziet toe, dat gy dien die spreekt, niet verwerpt enz."

Dan, er zyn eenige taalkundigen, die de oorspronkelyke uitdrukking aldus vertalen, " *Laat ons dankbaar zyn*," of, " Laat ons dankbaarheid bewyzen." Deze vertaling geeft ook eenen goeden zin, en strookt zeer wel met het verband. Volgens dezelve heeft de Apostel willen zeggen: " Dewyl wy een onbewegelyk Koningryk ontvangen, en dus zeer bevoorregt zyn boven onze voorvaderen, die onder de vorige bedeeling leefden, laat ons dankbaar zyn,—zoo dankbaar, dat wy Gode welbehagelyk dienen, enz." Dankbaarheid is immers één van de sterkste dryfveren of grondbeginselen in het hart van ieder waren Christen. Zelfs onder de Mozaische bedeeling, hooren wy de Psalmist uitroepen: "Looft den Heer, myne ziel, en vergeet geene van zyne weldaden!" " Wat zal ik den Heer vergelden voor alle zyne weldaden aan my bewezen?" Hoe veel meer behooren Christenen niet dankbaar te zyn, die aan de voorregten des Evangelies deelen! Hoe levendig moest niet het gevoel van dankbaarheid by de Hebreeuwsche Christenen zyn, die pas uit de dienstbaarheid der wet verlost, en in de vryheid des Evangelies gesteld waren! Wel mogten zy uitroepen: " Gode zy dank voor zyne onuitsprekelyke gave." De ware Christen is geen loonzuchtige huurling, die alleen door eigenbelang aangedreven wordt. Ook is hy geen lafhartige slaaf die alleen uit vrees voor straf arbeidt. Ofschoon niet onverschillig omtrent belooningen en straffen, wordt hy echter voornamelyk aangevuurd door dankbaarheid jegens dien God, aan wiens genade hy alles te danken heeft, en jegens dien Verlosser, die hem gekocht heeft door zyn bloed.—G. T.! Is dit ons Christendom? Is dankbaarheid het leven en vuur van onze Godsdienst? Zoo niet, dan hebben wy maar eene gedaante der godzaligheid, en missen de kracht derzelve. Vraagt gy, hoe moeten wy onze dankbaarheid

betoonen? Het antwoord is, in de woorden van onzen tekst, door *Gode welbehagelyk te dienen, met eerbieding en godvruchtigheid.* Niet allerlei godsdienstige verrigtingen en deugdsbetrachtingen zyn den Heere welgevallig. Het kan eene willekeurige dienst zyn, welke de Heer niet geboden heeft. Of het kan eene verrigting zyn, welke, ofschoon op zich zelve goed, echter uit verkeerde beginselen en met verkeerde oogmerken geschiedt. Kaïns offerande was den Heere niet welbehagelyk, omdat dezelve niet door het geloof geofferd werd. Uzza vermeette zich de Ark Gods aan te raken, hetgeen niemand dan de Priesters geoorloofd was, en hy werd op heeter daad met den dood gestraft. Ten tyde van Jezaias, betuigde Jehova, dat de godsdienstige pligtplegingen der Joden Hem een gruwel waren, omdat ze met geveinsdheid en goddeloosheid gepaard gingen. En Jezus veroordeelde de Schriftgeleerden en Pharizeën van zynen tyd, omdat zy vastten, baden, en aalmoezen deden, " om van de menschen gezien te worden." " Men moet God welbehagelyk dienen, niet met een gedeeld, maar volkomen hart,—niet uit slaafsche vrees, maar kinderlyke liefde,—niet om eigene geregtigheid op te rigten, maar om voor ontvangene weldaden dankbaar te zyn, en zoo die zaligheid te ervaren welke in 's Heeren dienst genoten wordt.*

De Apostel zegt: " *met eerbieding en godvruchtigheid,*" dat is, met eerbied en ontzag. Hy had de Hebreeuwsche Christenen herinnerd aan de uitmuntende voorregten welke zy genoten, en, onder anderen, het voorregt van een vrymoedigen toegang tot den troon der genade. Hier waarschuwt hy hen tegen eene voorbarige en oneerbiedige gemeenzaamheid in hunne toenaderingen tot den Heer. Zy moesten zich herinneren, dat God niet alleen barmhartig en goedertieren, maar ook heilig en regtvaardig is, " grootelyks geducht in den raad der heiligen, en vreesselyk boven allen die rondom Hem zyn," " verheerlykt in heiligheid, vreesselyk in lofzangen, doende wonderen." Hy is *onze Vader*, daarom mogen wy, met eene kinderlyke vrymoedigheid, tot Hem komen, maar Hy is tevens onze Vader *in de hemelen*, daarom moeten wy een kinderlyk ontzag voor Hem koesteren. Wy moeten onze blydschap met vrees, en onze vrymoedigheid met eerbied en omzigtigheid paren. Christenen! verheugt u dan in den Heer, maar verheugt u met beving. " Want onze God is een verterend vuur." Zie daar in de

III. *Laatste plaats,* de drangreden, waarmede de vermaning in onzen tekst nader aangedrongen wordt, " *Onze God is een verterend vuur.*" Deze was eene van de benamingen, onder welke Jehova aan de Joden bekend gemaakt werd." De HEERE uw

* Bonnet over de Hebreën.

God," zegt Mozes, "is *een verterend vuur*, een yverig God." (Deut. iv. 24 en ix. 3.) De spreekwyze is zinnebeeldig, en geeft te kennen Gods heiligen yver in het straffen zyner vyanden, en het handhaven zyner eer tegen diegenen, die op eene oneerbiedige wyze tot Hem naderen. Dezelve schynt ontleend te zyn van de vreesselyke omstandigheden, in welke de wetgeving op Sinai geschiedde, en byzonder van de vuurwolk, het zigtbare teeken van Gods heerlyke tegenwoordigheid. Want alzoo schryft de gewyde geschiedschryver in zyn verhaal van die ontzaggelyke gebeurtenis: "Toen Mozes op den berg geklommen was, zoo heeft een wolk den berg bedekt. En de heerlykheid des Heeren woonde op den berg Sinai, en de wolk bedekte hem zes dagen; en ten zevenden dage riep Hy Mozes uit het midden der wolke. En het aanzien der heerlykheid des Heeren was als *een verterend vuur* op het opperste diens bergs in de oogen der kinderen Israels." (Exod. xxiv. 15—17.) Overeenkomstig deze benaming was de handelwyze van den Heer met Nadab en Abihu, de zonen van Aäron, want toen zy vreemd vuur voor het aangezigt des Heeren bragten, hetwelk hy hen niet geboden had, "ging een *vuur* uit van het aangezigt des Heeren en *verteerde* ze." (Lev. x. 2.) Ook lezen wy, dat er een *vuur* uitging van het aangezigt des Heeren, en *verteerde* twee honderd en vyftig mannen van het gezelschap van Korah, die reukwerk offerden. (Num. xvi. 35.) Met dergelyke bewoordingen wordt Jehova ons meermaals in het Oude Testament voorgesteld. "Onze God zal komen," zegt de Psalmist, "en zal niet zwygen, een *vuur* voor zyn aangezigt zal *verteren*, en rondom hem zal het zeer stormen." (Ps. l. 3.) "Zyn troon," zegt Daniel, in zyne beschryving der Goddelyke heerlykheid, "was vuurvonken, deszelven raderen een *brandend vuur*." (Dan. vii. 9.) Zulke voorstellingen leeren ons de vlekkelooze reinheid en onkreukbare regtvaardigheid Gods, zyn heilige afkeer van de zonde, en zyn onverantwoordelyk voornemen om dezelve te straffen. Zy zyn geschikt om ons vrees en ontzag voor dien grooten God in te boezemen, en, indien wy onze aandacht by uitsluiting op dezelve zouden vestigen, dan zouden wy geene vrymoedigheid hebben tot Hem te naderen. Daarom heeft Hy zich aan ons geopenbaard, niet alleen als een regtvaardig God, maar ook als een Heiland:— eenen God van barmhartigheid, die geenen lust heeft in onzen dood, maar daarin, dat wy ons bekeeren en leven. In het Nieuwe Testament vooral, heeft Hy zich bekend gemaakt als den God des vredes, den God der liefde, den Vader der barmhartigheid, den Vader van onzen Heer Jezus Christus. Daar wordt Hy ons voorgesteld, niet zoo als Hy zich vertoonde op den berg Sinai, in de wolk der heerlykheid, en in vlammen des vuurs, zyne bedreigingen aankondigende tegen allen die tot het teeken zyner tegenwoor-

digheid zouden naderen, maar als zittende op eenen genadetroon, den schepter zyner barmhartigheid toereikende aan den wederkeerenden zondaar, en gereed om de gebeden zyner kinderen te verhooren. Evenwel moeten wy ons herinneren, dat heiligheid en regtvaardigheid, mede onafscheidelyk tot zyn karakter behooren, en dat, wanneer wy het aanbod zyner genade niet aannemen, en ons aan zyn gezag en zyne wetten niet onderwerpen, de eer van deze volmaaktheden alsdan in ons verderf zal gehandhaafd worden. Daarom wordt er gesproken van " den toorn Gods en des Lams," en er wordt gezegd, dat " de toorn Gods geopenbaard wordt, tegen alle goddeloosheid en ongeregtigheid der menschen, die de waarheid in ongeregtigheid houden." En het wordt ons verzekerd, dat, indien wy de rykdom zyner goedertierenheid, en verdraagzaamheid, en langmoedigheid verachten, wy ons zelven vergaderen toorn als eenen schat in den dag des toorns en der openbaring van het regtvaardig oordeel Gods, wanneer de Heer Jezus Christus zal geopenbaard worden van den hemel, met de Engelen zyner kracht, met *vlammend vuur* wraak doende over degenen die God niet kennen, en over degenen die het Evangelie onzes Heeren Jezus Christus niet gehoorzaam zyn.

" Onze God is een verterend vuur, een yverig God." Dat was Hy voor de Joden, die zyn verbond overtraden, en dat is Hy nog voor degenen, die het Evangelie zyns Zoons niet gehoorzaam zyn. Hy heeft het onbetwistbaar regt om hen te straffen, van dat regt zal Hy zekerlyk gebruik maken, en zyne barmhartigheid zal Hem daarin niet verhinderen. In den dood van Jezus Christus, heeft Hy de sprekendste bewyzen gegeven van zynen oneindigen afkeer van de zonde, en indien Hy zynen eigenen Zoon niet spaarde, hoe zal Hy den onboetvaardigen en ongeloovigen zondaar sparen? Dat zou strydig zyn met zyne natuur, en met de verklaringen van zyn Woord. " God laat zich niet bespotten, want zoo wat de mensch zaait, dat zal hy ook maayen." Voor diegenen, die den Zoon Gods verwerpen, " blyft er geen slagtoffer, meer over voor de zonden, maar eene schrikkelyke verwachting des oordeels en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden." Hoezeer geschikt is dit alles niet, om ons eerbied en diep ontzag voor dien heiligen God in te boezemen, en ons alles te doen ontvlieden wat Hem mishaagt?

Besluiten wy nu met een woord van toepassing.

En, vergunt my nu, M. T.! dat ik u vrage, met al dien ernst, welken het gewigt der zaak vordert, hoe het met u gesteld is, met betrekking tot dat geestelyk en onbewegelyk Koningryk, waarvan wy thans gehoord hebben? Zyt gy Christenen, niet alleen in naam, maar in de daad en de waarheid? Is het Koningryk Gods

in uwe *harten* opgerigt,—dat Koningryk, namelyk, hetgeen " niet is gelegen in woorden maar in kracht?" Zyt gy wedergeboren door den Geest van God, en alzoo het Koningryk Gods ingegaan? (Joh. iii. 5.) Hebt gy, met waar berouw en schuldbelydenis, de toevlugt genomen tot den " troon der genade," en u met God laten verzoenen door het bloed van zynen Zoon? Hebt gy de dienst der zonde en der wereld verlaten, en u zelven onverdeeld aan de dienst van Jezus toegewyd? Is Hy u zoo dierbaar geworden, dat gy besloten hebt " de genade vast te houden," en Hem te volgen door goed en door kwaad gerucht? Is het uw dagelyksche toeleg, om dankbaarheid aan God te bewyzen, en Hem " welbehagelyk te dienen met eerbieding en godvruchtigheid."

Ach! hoe velen vergenoegen zich met eene uitwendige godsdienstige belydenis, en laten zich aan de ware godsdienst niet gelegen liggen! Sommigen zyn er, van wie men, weenende, moet zeggen, dat zy *ver* zyn van het Koningryk Gods, vyanden van het kruis van Christus, levende zorgeloos in de zonden daarhenen, zonder zelfs de gedaante der godzaligheid te bezitten. Anderen zyn er, die schynen het Koningryk Gods *naby* te zyn, en die echter, door eigene geregtigheid, wereldliefde, aardsche zorgen, menschenvrees, of verkleefdheid aan deze of gene zonde, verhinderd worden om hetzelve werkelyk in te gaan. Zy zyn niet onverschillig omtrent hunne eeuwige belangen. Zy zien de noodzakelykheid in, voorbereid te zyn voor den hemel, en nemen zich voor om den engen weg in te slaan, en dien te bewandelen. Maar, helaas! zy gaan op eene verkeerde wyze te werk. In plaats dat zy zich als bedorvene, schuldige, hulpelooze zondaars op den Heiland verlaten, en zich aan de invloeden des Geestes overgeven, vertrouwen zy op hunne eigene deugdzaamheid en hunne eigene kracht. Zy hebben dus " geenen wortel in zich zelven;" hunne goedigheid is als de morgenwolk, of de vroegkomende dauw die henengaat, of zoo zy volharden, is het op den weg van eigene geregtigheid en zelfbedrog, welke, even als die der zorgeloosheid en ongebondenheid, tot het verderf leidt. Tusschen deze twee klassen zyn er verscheidene andere soorten van menschen, die in meerdere of mindere trappen van godsdienstigheid of ongodsdienstigheid van malkander verschillen, maar die echter allen hierin overeenkomen, dat zy niet, door de ware bekeering en geloof in Christus, het Koningryk Gods ingegaan zyn.—Behoort gy tot dit ongelukkig getal? bedenkt toch uw gevaar. Hetzy dat gy nog *ver* van het Koningryk Gods, hetzy gy hetzelve slechts *naby* zyt, gy zyt vervreemd van het leven Gods, en onbereid voor den dood en de eeuwigheid.—Wat mist gy, die geen deel aan Jezus hebt? Gy mist alles wat den mensch kan veredelen en gelukkig maken,—gy mist een *Koningryk*. Gy versmaadt het

aanbod van genade hier, en heerlykheid hiernamaals, en "vergadert u zelven toorn als eenen schat in den dag des toorns, en openbaring der regtvaardige vergelding Gods." Bedenkt, ik bid u, met wien gy te doen hebt. Een barmhartig God? Ja, indien gy u op zyne barmhartigheid en genade in Christus verlaat, maar zoo niet, een grimmig en regtvaardig God,—een "verterend vuur," een yverig God.—Laat u dan met Hem verzoenen. Legt de wapenen uwer ongehoorzaamheid neder, en neemt het aanbod van vergiffenis aan. Vergenoegt u niet met eene uitwendige godsdienstigheid, of verbetering des levens, maar staat naar die heiligheid van hart en wandel, zonder dewelke niemand God zien kan. En wat zoude u verhinderen en terughouden Het is nog de welaangename tyd, en de dag der zaligheid: de gouden schepter van barmhartigheid wordt u toegereikt, en "het bloed van Christus reinigt van alle zonden." God is barmhartig en gaarn vergevende. Hy heeft zynen Zoon voor u in den dood overgegeven, en om zynent wille, wil Hy u vergeving der zonde en het eeuwige leven schenken. "*Kust den Zoon, opdat hy niet toorne, en gy op den weg vergaat.*" "*Wie kan wonen by een verterend vuur, wie kan wonen by eenen eeuwigen gloed.*"

Maar nu wend ik myne aanspraak tot u die, met grond, kunt vertrouwen, dat gy met God verzoend zyt door het geloof in zynen Zoon. Kinderen Gods! hoe groot zyn niet uwe voorregten, hoe heerlyk uwe vooruitzigten voor de eeuwigheid! Gy leeft onder de bedeeling des Evangelies niet alleen, maar gy zyt reeds by aanvang deszelfs heilgoederen deelachtig geworden. Uwe zonden zyn u vergeven, uwe harten zyn vernieuwd, alles wat gy tot de deugd en godzaligheid noodig hebt, wordt u geschonken, en de hemel wordt voor u bewaard. De God des hemels en der aarde is uw verzoende God en Vader: Jezus Christus, die voor u gekruisigd werd, is uw Vriend en Voorspraak, en de Heilige Geest woont in uwe harten, als het onderpand uwer eeuwige erfenis. Gy ontvangt een Koningryk, een onbewegelyk Koningryk, en niets kan u van hetzelve berooven. En, aan wien zyt gy dit alles verschuldigd? Wie heeft u van anderen onderscheiden, en wat hebt gy dat gy niet ontvangen hebt? Wie heeft u getrokken uit de magt der duisternis, en u overgezet in het Koningryk van Gods Zoon? Hebt gy dit alles niet aan Gods vrye liefde en genade te danken? Vergeet dan uwe verpligtingen niet, maar laat vurige dankbaarheid en wederliefde uwe harten bezielen, en u opwekken om "Gode welbehagelyk te dienen met eerbieding en godvruchtigheid."

Het behandelde diene om uwe harten op te beuren en te vertroosten, onder al de moeyelykheden en beproevingen van dit leven. Wat zou u doen vreezen of bekommerd maken? Zyt gy

klein in getal, veracht door de wereld, en aan velerlei vyanden en verzoekingen blootgesteld? Zyt welgemoed—Jezus spreekt u minzaam toe, " Vreest niet, klein kuddeken, het is uws Vaders welbehagen u het Koningryk te geven."—Zyt gy arm en behoeftig, en vreest gy soms voor gebrek aan de noodwendigheden des levens? werpt uwe bekommernis op den Heer, want hy zorgt voor u. " Die zynen eigenen Zoon niet gespaard heeft, maar hem voor u in den dood heeft overgegeven, hoe zal Hy u met hem niet alle dingen schenken." Volgt maar zynen raad, " Zoekt eerst het Koningryk Gods en zyne geregtigheid," en verlaat u dan gerust op zyne belofte, " alle andere dingen zullen u toegeworpen worden."—Moet gy tegenspoeden, teleurstellingen en smarten lyden? onderwerpt u lydzaam aan den wil van God—uwe " ligte verdrukking, die haast voorbygaat, werkt in u een gansch zeer uitnemend gewigt van heerlykheid." Is alles hier op aarde onzeker en wisselvallig? —gy ontvangt een *onbewegelyk Koningryk*, en eenmaal zult gy boven alle veranderingen en smarten verheven zyn.—Wordt gy bekommerd wegens de inwonende verdorvenheid uwes harten, en vreest gy dat gy het Koningryk Gods niet zult beërven? Werpt ook deze bekommernis op den Heer.—Verootmoedigt u wel wegens uwe bedorvenheid en uwe gebreken, en zyt waakzaam en voorzigtig, maar laat alle angstige vrees varen. " Die in u een goed werk begonnen heeft, zal dat voleindigen, tot op den dag van Jezus Christus." Heeft Hy den hemel voor u bereid, Hy zal u voor den hemel bereiden.—Wordt uw hart wel eens gekweld door den vrees des doods? Jezus heeft den dood overwonnen, en heeft de sleutelen des doods en der hel.—Hy die u zoo trouw bewaart en leidt gedurende den ganschen loop van uwe reis naar de eeuwigheid, zou Hy u op het einde van de reis verlaten? Neen! Hy zal u in dien laatsten stond niet verlaten noch begeven. Wanneer gy " door het dal der schaduwen des doods doorgaat, zal Hy met u zyn, zyn stok en staf zullen u vertroosten." Verblydt u dan in den Heer, ten allen tyde, en wederom zeg ik, verblydt u.

Laat u dan opwekken tot yver en standvastigheid in de dienst des Heeren. " Houdt de genade vast." Blyft Jezus aankleven, en keert niet terug tot de wereld en de zonde. " Niemand die zyne hand aan den ploeg slaat, en ziet naar hetgeen achter is, is bekwaam tot het Koningryk Gods." " Die volstandig zal blyven tot den einde, die zal zalig worden." Tracht dan in alle godzaligheid en deugd toe te nemen. Bestrydt de zonde, den duivel en het vleesch. Gy zyt koningen, om heerschappy te voeren over de vyanden uws geloofs, gedraagt u kloekmoedig. Gy zyt Priesters, om Gode geestelyke offeranden op te offeren, dient God welbehagelyk met eerbieding en godvruchtigheid. *Gy zyt Profeten, om*

het licht der kennis Gods rondom u te verspreiden. Wacht u voor traagheid in het gebruik van de genademiddelen, en gebruikt dezelve als middelen, met opzien tot God om de hulp en bystand des Heiligen Geestes. Gy ontvangt een *onbewegelyk* Koningryk ; laat de nietige en vergankelyke dingen der wereld u niet bekoren of verleiden. Indien gy met Christus opgewekt zyt, bedenkt de dingen die boven zyn, en wandelt waardiglyk uwer hemelsche roeping. " Daarom, broeders, benaarstigt u te meer om uwe roeping en verkiezing vast te maken; want, dat doende, zult gy nimmer struikelen. Want alzoo zal u rykelyk toegevoegd worden den ingang in het eeuwig Konlngryk onzes Heeren en Zaligmakers Jezus Christus.—*Amen.*

Zuid-Afrika, 1839.

HET LYDEN DER GELOOVIGEN KOMT VAN GODS VADERHAND.

De Apostel Paulus zegt, " dien de Heer lief heeft, kastydt hy, en hy geesselt eenen iegelyken zoon, dien hy aanneemt." Heb. xii. 6. De Heer dan, is de oorzaak van alle levensplagen. Deze stelling is zoo waar, zoo ontegensprekelyk zeker voor elk, die in een God gelooft, wiens hand alles maakte, alles onderhoudt, alles regeert, naar het van Hem gevormde plan der hoogste wysheid en goedheid, dat het bewyzen daarvan overvloedig zou kunnen schynen. Wy weten echter dat het aan geene zoogenaamde wyzen ontbreekt, die, onder den schyn van verlichting, deze hoofdwaarheid der godsdienst op de lyst van ongerymde vooroordeelen plaatsen, welke een dweepziek bygeloof heeft uitgevonden, en daarom zal ik by dit onderwerp eenige oogenblikken stilstaan.

Wy lezen in den Bybel, dat het God is, die het licht en de duisternis schept, die den vrede zendt en het kwaad: dat het God is, die wondt en geneest, vernedert en verhoogt, die doodt en levendig maakt; dat het God is, dien de arme en den ryke elkander doet ontmoeten, dewyl Hy ze beiden heeft gemaakt ; dat het God is, die regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, warmte en koude geeft, naar zyn welbehagen ; dat het God is, die het zwaard des oorlogs, of de pest, of den honger roept, om een land te tuchtigen. Wy lezen verschillende getuigenissen en voorbeelden, waaruit wy zien, dat het God is, die over alle zienlyke en onzienlyke dingen, over den hemel en de aarde, over vuur, lucht en water, over gewassen en dieren, over

alle toevallen en gebeurtenissen, met een onbepaald gezag heerscht. Wy lezen in den Bybel, met één woord, dat er geen haar van ons hoofd valt, zonder God, en geen kwaad op aarde gebeurt, zonder zynen wil. Wat volgt uit deze ontdekkingen des Bybels? Dit— dat al de oorzaken, hetzy bekende of onbekende, zienlyke of onzienlyke, die ons lyden, onzen tegenspoed daarstellen, of vermeerderen, in Gods hand staan, van Hem alleen afhangen, zich naar zynen wenk bewegen, en in alles zyn raad en wil volvoeren moeten; dat de algemeene volksplagen, waarin wy, als leden der maatschappy deelen, zoowel als de byzondere, die uit andere bronnen voortvloeyen, van den grooten Alregeerder worden gezonden, geleid en geregeld in die mate, op dien tyd, en zoo lang als zyne eeuwige wysheid noodig oordeelt. Daaruit volgt, dat het verdriet, gelyk Eliphas zoo schoon zegt (Job v. 6,) "niet voortkomt uit het stof, dat de moeite en kommer niet opgroeit uit de aarde," maar dat het afdaalt van Hem, die over de gansche schepping, met al hare wezens en krachten, het bewind houdt, en zonder wiens wil, geen schepsel zich roeren of bewegen kan.

In welk een licht vertoonen zich nu alle rampen, al de wederwaardigheden, welke zoo dikwerf het hart der kinderen Gods met droefheid, en hun oog met donkerheid en tranen vullen? In een bemoedigend, een vertroostend licht. Is het goddeloos te stellen, dat de heilige God, de werkmeester is van het zedelyk kwaad (de zonde), het is, volgens deze leer, dwaas, ongerymd en goddeloos, te stellen, dat hy geen werkmeester van het natuurlyk kwaad (lyden) zou zyn. Deze leer geeft den Christen vryheid, om, hoe ook bekneld door bangen tegenspoed, zyn hoofd gemoedigd op te heffen naar den hemel, en te zeggen: dit heeft God gedaan. Als hy zyne goederen, zyne inkomsten verliest, en zich daardoor tot inkorting van zyne uitgaven gedwongen ziet, dan ontneemt God hem die. Moet hy in armoede, in gebrek van het noodwendigste dikwerf, alleen, of met een huisgezin, leven, het is God, die hem deze beproeving toezendt. Sleept hy een ziekelyk ligchaam met zich rond, hetgeen hem van vele levensvreugd berooft, het waarnemen zyner beroepspligten zwaar, somtyds onmogelyk maakt, deze vreugdelooze toestand komt van God. Staat hy ten doel aan de grillige kwaadaardigheid van eenen magtigen vyand, die hem zyne kostwinning zoekt te belemmeren, zyne eer te bekladden, hem op allerlei wyze onnut te maken, God is het, die dezen ondermyner van zyn geluk tegen hem heeft toegelaten. Wordt hy verdacht gemaakt, beschimpt, uitgejouwd, gehaat en vervolgd, omdat hy zich niet vereenigen wil met zulken, die onregt dryven, en niet schroomen, aan hunne vuige baatzucht regt en onregt, waarheid en deugd op te offeren, het is God, die dezen triomf der ondeugd over zyne deugd toelaat. Is er een, die

hem openlyk vloekt, gelyk Simeï David vloekte, het is, dewyl God het dezen, gelyk Simeï, heeft bevolen. Heeft hy eenen ondeugenden zoon, eene ligtvaardige dochter, welker wangedrag de rust uit zyn huis, de vreugd uit zyn leven jaagt, en de altoos-wellende bron van naamlooze verdrietelykheden is, het is God, die deze ongeregeldheden met de grootste wysheid toelaat. Wordt hy van een Sanhedrin om zyn geloof in, zyn vasthouden aan God, gehoond, van een Pharao geplaagd, tot slaafsche diensten gedoemd en onmenschelyk behandeld, deze zyn slechts werktuigen in de hand des Heeren, die zynen raad, ook tegen hun wil en buiten hun weten, volvoeren moeten. Met één woord, in alle deze, en in honderd andere gevallen, die het wisselvallig menschelyk leven gedurig oplevert, heeft een Christen dien hoogen troost, dat hy zyn, door droefheid beneveld oog, stil naar boven kan heffen, en denken, " myn mond wil ik niet opdoen, ik wil zwygen, omdat gy, o God! het doet."—

En daarenboven, wie is die, van wien het kwaad afdaalt, hetwelk hem bejegent? Hy is de Almagtige, aan wiens wenk de geheele schepping moet gehoorzamen, zonder wiens wil geen schepsel, hoe groot of hoe klein, zich kan bewegen, tegen wiens raad geene geschapen magt in den hemel en op aarde zich kan verzetten. Hy is de Alwetende, die aller behoefte kent, aller nooden gadeslaat, die zich nooit bedriegen kan in de keus der geschiktste middelen ter bereiking van een best einde, die het tegenwoordige ziet, het toekomende doorziet, en alle verbindingen der dingen, met alle derzelver uitwerkselen, weet. Hy is de Alwyze, die het niet moeyelyk vindt, licht uit duisternis, orde uit wanorde, vreugd uit droefheid, leven uit dood te scheppen, den boozen te gebruiken tot een bevorderaar van het goede, en de verschrikkelykste aaneenschakeling der zwartste euveldaden, welker toelating een vlek in zyne regering schynt, op eene wyze te ontwikkelen, die zyne eer volkomen regtvaardigt, en de beste vergoeding bezorgt aan hen, die daaronder leden. Kan een Christen, onder het bestier van zulk een God, niet gerust en veilig zyn? Kan zyn lyden dan wel ooit hooger gaan, dan zyne krachten? Zal het dan wel altoos rondom hem nacht blyven? Kan hy zich niet van bewaring, bescherming, en eindelyke uitredding verzekerd houden, al predikt alles, wat hy ziet gebeuren, het tegendeel?

Een ieder, met gezond verstand begaafd, oordeele of deze leer niet redemagtig, niet weldadig, niet ryk in verlichtenden troost, niet belangryk voor den lydenden mensch zy. Indien het eene dwaling was, moest elk lydend menschenhart wenschen, dat het eene dwaling ware, en zich beklagen over den gevoelloozen barbaar, die hem in dezen aangenamen waan wilde storen. Ongelukkig hy, die zyne tegenspoeden voor niets anders houdt, dan grillige

gevolgen van eene blinde noodlottigheid! hoe groot is de verwarring, de onrust, waarin hy leeft en leven moet, vooral, wanneer hy gestraft is met een gevoelig hart! Hy hangt af van elk schepsel, en het kleinste kan hem ongelukig maken. Elk schepsel dus tegen hem; de gansche natuur zyn vyand, die, gelyk een grillige dwingeland, tegen zyn geluk woedt, en elk mensch, een medeslaaf, aan denzelfden yzeren schepter onderworpen, voor of tegen hem gezind. Welk een wrevel moet hem verteren! Hy lydt, omdat hy niet anders kan, maar hy wil niet lyden, en hy ziet geen middel, om het te ontwyken of te verminderen. Hy wil genieten, en alle genot wordt hem ontzegd of verbitterd; hy heeft eene onverzadelyke begeerte naar geluk, en hy vangt schaduwen, of stort zich in ongeluk, en—er is nergens troost voor hem.—Waarheen hy ziet, overal ontdekt hy verwarring, raadselen, onrust, ellende, diepe jammeren, knagende wroeging, zelfverveling, zelfdooding: nergens vreugd, nergens orde, nergens een bepaald doel, nergens overeenstemming. Welk een toestand! De banden, waarmede hy aan den alles verpletterenden wagen der natuur gebonden is, zyn zoo vast en knellen zoo vreesselyk! Hy kan ze niet losmaken, en het is, of elke poging, die hy daartoe aanwendt, ze nog vaster toetrekt. Wat voorregt heeft hy boven de dieren? Slechts dit ellendige, dat hy kan nadenken over zyn lyden, en deszelfs smart tiendubbeld gevoelen. Het tegenwoordige vervult hem met misnoegen, met wrevel, en aan het toekomende denkt hy niet, dan met angst.—Ziet daarentegen den waren Christen. Hy ziet in alles de hand van God! van God, uit wien, en door wien, en tot wien alle dingen zyn; van God, wiens oogen in het verborgen zien, van wiens wenk het groot heelal en het kleinste stofje afhangt, wiens wysheid de lotgevallen aller volken en het vallen van eene musch van het dak bestiert; van God, die is en heerscht, om niet slechts voor het behoud van het algemeen, maar voor elk schepsel in het byzonder te zorgen. Naar den wil van dien God is het, dat de beker zyns lydens gevuld is met bitterheid. Dit is eene hartversterkende gedachte. Zy verheft hem boven alles, wat vergankelyk is; zy versterkt hem tegen alles, wat knelt en drukt; zy verzacht de wonden, die hem de tegenspoed slaat; zy verlicht het donker levenspad, waarop hy, dikwyls onder zware lasten zuchtende, voortkruipt; zy maakt geduld, lydzaamheid en vertrouwen voor hem tot de zaligste pligten.

Ik merk verder aan, *dat de rampen, welke den geloovige overkomen, geene veroordeelende straffen, maar nuttige kastydingen zyn.* De Heer tuchtigt en geeselt elken zoon, dien hy aanneemt, dat is, die kinderen, die hy regt lief heeft, wier aangelegenheden Hy aanneemt, tuchtigt en slaät Hy streng.

Al is Gods zedelyk bestier over de wereld, over het geheel, op-

gevuld met onontknoopbare raadselen, wy zyn toch niet onkundig van de groote, de heilige, gronden, waarop het rust, en de regelen, naar welke het wordt uitgeoefend. Er zyn algemeene en byzondere plagen. De algemeene treffen landen, volken, staten en koningryken, al de inwoners deelen daarin, deze meer, en gene minder. In welk een licht komt hier God voor? Als de oppermagtige Heer van alles, die een zedelyk bewind houdt over redelyke schepselen, en dat, ten goede van het menschdom, handhaven wil tegen deszelfs euvelmoedige verachters. Het dwaas en ondeugend volk, dat zich deze rampen heeft berokkend door zyne hooggaande overtredingen, moet op eene gevoelige wyze herrinnerd worden aan de groote herstellingen van de godsdienst, die, of in vergetelheid bedolven, of ontkleed en bespot waren. De onheilen, welke Hy het toezendt, roepen die langvergeten, die gesmade leer in de gedachten terug, roeren het geweten, terwyl zy zyn almagtig misnoegen in de zonden, die onder dat volk in zwang gaan, en de liefde, welke Hy heeft voor de handhaving van zyne heilige wetten, openbaren. Hy wil op deze wyze den stouten overtreder door schrik bedwingen, en het toenemen van goddeloosheden, die het algemeene welzyn te gelyk met de zedelykheid vernielen, beletten. Het vertoog, dat deze strenge tuchtigingen van Gods vlekkelooze heiligheid en regtvaardigheid geven, is ontzettend zeker, maar zy leveren tevens proeven op van zyne ondoorgrondelyke wysheid en goedheid. Deze rampen immers, die wel eens vele bronnen van de burgerlyke welvaart in het eene land uitdroogen, zyn middelen in de hand des Alregeerders, om die in andere landen te openen. En als het geslagen volk tot inkeer komt, of andere volken zich aan hetzelve spiegelen, wie zal dan de dwaze vermetelheid durven hebben, om het weldadige dezer harde regering te ontkennen?

Hetzelfde moest aangemerkt worden ten aanzien van de byzondere rampen en wederwaardigheden, die hier den ondeugenden, goddeloozen zondaar treffen. Wat is het oogmerk, dat God zich daarby voorstelt! Is het niet zyn verstaald hart te vermurwen, hem een wansmaak in de zonden by te brengen, hem bedacht te maken op verbetering? Ontneemt Hy hem niet wel eens goederen, vermogens, krachten, met het weldadig doel, de gelegenheden tot zondigen by hem te verminderen? God kan, ja, wanneer dit oogmerk zyner barmhartigheid niet bereikt wordt, de rampen verzwaren, onheil by onheil voegen, hem van alle kanten drukken, zyn leven tot eene bestendige afwisseling van tegenspoeden maken, hem het kleinste genot en den geringsten troost ontnemen; maar deze verdubbelde geeselslagen hebben slechts het genadig doel, om den hardnekkigen hater van zyn eigen geluk, den dwazen verachter der Goddelyke geboden tot inkeer te brengen. Zoo lang de

zondaar leeft, is hy niet uitgesloten van de genade. Het is niet aan dien grenzenloos Barmhartige te wyten, dat hy volhardt in de zonde, maar aan de diepgewortelde boosheid van zyn hart. Het menschelyk hart is een raadselachtig, ondoorgrondelyk, tegenstrydig ding. Hetgeen den mensch van de ziekte zyner ziel genezen moest, verergert die somtyds : hetgeen hem tot God moest dryven, brengt hem verder van Hem af; hetgeen hem moest week maken, vermurwen, verhardt en verstaalt hem. Van hier die verkeerde uitwerkingen der Goddelyke kastydingen by menig een zondaar, die hem, na lange beproevingen der hooge langmoedigheid Gods, eindelyk ryp maken voor een volkomen verderf. Van hier, dat de tegenspoed zoowel als de vóórspoed, de vloek zoowel als de zegen, aan zyne verbetering verspild wordt. Van hier, dat hy, in plaats van zich te vernederen onder de slaande hand des Heeren, zich tegen Hem verzet, met wrevel en gemor zyn lyden draagt, den hoogen God voor zynen vyand begint te houden, en zyn hart met geweld toesluit voor zyne weldadige, schoon strenge bewerking. Dit is eene ysselyke diepte van jammer en naarheid, waarin die ongelukkige nederzinkt. De beker der wederwaardigheid, dien hy tegen wil en dank moet drinken, is gevuld met een bitter mengsel, dat bedwelming en walging verwekt. Een angstvol schrikgevoel zegt hem, dat de God der wraak dien voor hem bereid heeft, en hy is te boos, te verstokt, om met berouw en tranen zich voor dien geduchten Regter te verootmoedigen. Hy gevoelt den toekomenden toorn in elke gedachte zyner ziel, in elke beweging van zyn hart, in alle aderen, door zyn gansche wezen.

Uit deze opmerkingen kunnen wy dit regtmatig gevolg trekken, dat, indien het onheil dat den booze hier treft, zoo lang hy den raad Gods omtrent zyne zaligheid niet met weerspannige moedwilligheid verworpen heeft, meer aan eene tuchtiging, dan aan eene straf gelyk is ; zoo ook het onheil, dat den goede treft, althans voor geene straf kan gehouden worden. Het is waar, wanneer de vromen geene zonden hadden, zouden zy ook geen tegenspoed te lyden hebben. Waar zonde is, daar zyn kwalen, onaangename gewaarwordingen. Waar zedelyk kwaad is, is natuurlyk kwaad, lyden. Maar hoe ? Heeft Jezus Christus niet de eigenlyke straf der zonde gedragen, alleen en geheel gedragen ? Heeft hy niet voor allen geboet ? Kan er dan voor hen, die waarlyk in Hem gelooven, nog wel iets te dragen, iets te boeten zyn ? Verre zy het van u, zulke gedachten te koesteren, zoo beleedigend voor de eer onzes Verlossers, zoo hoonend voor Gods regtvaardigheid, en zoo volstrekt strydig, zoo geheel onvereenigbaar met zyne liefde. Neen— als de hand des Heeren rampen en wederwaardigheden in het leven zyner kinderen mengt, handelt Hy niet als Regter, maar als Vader, als een wys Vader, die hen opvoeden wil voor den hemel,

en volmaakt weet, wat daartoe by ieder hunner noodig is. Hy tuchtigt hen, om hen op zich zelven opmerkzaam te maken, om hen de gebreken, de zwakheden, de onvolmaaktheden en grenzen hunner krachten te leeren kennen; hy tuchtigt hen, om hen te genezen van dwaling en zonde, om hen met nieuwe en vaste banden weder aan God, den Vader en Onderhouder van hun leven, te verbinden: hy tuchtigt hen, om het gevoel dat zy zondaars zyn, zondaars, die zyne genadige vergeving en bestiering niet ontberen kunnen, in hen te verlevendigen; hun altyd woelend vleesch te verzwakken, de aardschgezindheid in hen te verbreken, de buitensporige liefde tot de wereld in hen uit te blusschen, en hen meer te doen denken aan, en te zorgen voor hunne groote bestemming. Hy tuchtigt hen, om hun geloof te beproeven, te volmaken, om de schoone gezindheden van nederigheid en onderwerping, van standvastigheid en geduld, van liefde en hoop in hen meer te ontwikkelen, tot wasdom te brengen; ja, om al de magtige hindernissen hunner geloofsdeugd uit den weg te ruimen, om hen wyzer, beter, heiliger, in alles getrooster, in alles kinderlyker, losser van de aarde, en toebereider voor het genot en de bezigheid zyns hemels te maken.—Zoo de geloovige uit dit oogpunt zyn lyden beschouwt, zal hy het zegenen, al perst het hem de bitterste, heetste tranen af. Geslagen, gegeeseld te worden, verwekt pyn en droefheid; dit is natuurlyk. Veel en hard geslagen, streng gegeeseld te worden, verwekt diepe wonden, zware pyn; dit is ook natuurlyk;—maar de Vaderhand en het Vader-oogmerk moet dit smartgevoel by een goed kind vergoeden. Laten dan Gods kastydingen u hard vallen, het zyn geene veroordeelende straffen van eenen vertoornden Regter, die voldoening vraagt voor het geschonden gezag zyner wetten, maar tuchtigingen van eenen Vader, die de onderwyzing en verbetering zyner kinderen bedoelt. Laten Gods kastydingen diepe wonden slaan, ziel en ligchaam grieven, het binnenste van uw wezen treffen, het verstand bedwelmen, het hart beroeren, en een byna ondragelyk gevoel van verlating veroorzaken, hetwelk u doet uitbreken in de naarste klagten, God leeft nogtans en Hy leeft voor u. De donkerheid, welke uwe ziel bedekt, zal wyken, de nacht zal verdwynen, Gods aangezigt zal u wederom verlichten, en dan—als dit vreesselyk lydensuur is doorgestaan—dan zult gy met David kunnen zeggen: "het was my goed verdrukt te zyn geweest;" dan zult gy de taal van Eliphas verstaan en overnemen, "welgelukkig is de mensch die God tuchtigt." Hoe hoog dan ook de stroom van tegenspoeden over uw hoofd ga, houdt u vast, o geloovige, aan deze waarheid, "Dien God lief heeft, kastydt hy."

LEVENSSCHETS VAN THEODORUS BEZA.

(Vervolg en slot van bladz. 345.)

Een donker voorgevoel van den ramp der Kerken in Frankryk vervulde thans de ziel van Beza, die te Geneve was wedergekeerd, toen de valsche Katharina de Medicis de grooten van de Hervormde party, door hare vleyeryen, aan het Hof zocht te lokken. Hy beproefde al zyne welsprekendheid, om den Admiraal de Coligny, dien godvruchtigen held, van daar terug te houden, maar deze hield zynen vriend voor al te vreesachtig, en ging den dood te gemoet. De vrees van Beza vermeerderde, toen zyne vriendin, de beschermster der Hervormden, de Koningin van Navarre stierf, niet zonder vermoeden van vergif. Maar toen hy vernam, dat men haren zoon (Hendrik IV.) met eene Roomsche Prinses in het huwelyk wilde doen treden, kon hy zich niet bedwingen aan den jongen Vorst eenen vaderlyken vermaningsbrief te schryven.*

De nacht van St. Bartholomeus bevestigde maar al te schrikkelyk het voorgevoel van Beza.†

Zyn huis stond open voor de vlugtende leeraars van zyne kerk; zyne predikatien en verzoeken bewogen die van Geneve, om de ongelukkigen op te nemen en te verzorgen; de milde giften, welke hy uit Duitschland, Engeland, Schotland en Zwitserland ontving, stelden hem in staat, om drie jaren lang eene menigte gevlugte predikanten te onderhouden. Hy trachtte ook door brieven de Duitsche Vorsten op te wekken, om de Franschen te helpen, en

---

* Deze zal in het volgend Nommer worden geplaatst.—Red.

† De nacht, toen door de verradery van Karel den Negenden, op den 24sten Augustus 1572 en volgende dagen, meer dan 30,000 Protestanten werden vermoord, (sommigen zeggen 100,000,) schietende Karel met eigene handen op de ongelukkigen, en roepende: *slaat dood, slaat dood.*

Op een gegeven teeken met de klok, nam het moorden eenen aanvang. Een der eerste slagtoffers dezer woede, was de bovengemelde Admiraal, die den dood met dien moed en standvastigheid onderging, welke hem als den grootsten man van zynen tyd in Frankryk gekenmerkt hadden. Toen hy, by het bemagtigen van het huis, waarin hy zyn verblyf had, hoorde wat er gaande was, zeide hy tot degenen, die by hem waren: "Ik ben bereid den dood, dien ik niet gevreesd heb, geduldig te ondergaan. Gelukkig, die my gevoel te sterven, en sterven zal, in den Heere, door wiens genade ik, in de hoop des eeuwigen levens, gesterkt worde! Gaat, myne vrienden, en verbergt u, om niet in myn onheil te worden ingewikkeld. De tegenwoordigheid van dien goeden God, wien ik myne ziel aanbeveel, is my genoeg." Een der beulen, vraagde hem: *Zyt gy Coligny?* Met een onvertsaagd gelaat antwoordde de Admiraal: *Ja, jongman! eerbiedig myne gryze haren; wat gy ook doet, myn leven zult gy niet verkorten.* Nu viel men op hem aan, en maakte hem met vele wonden af. Het hoofd, hem afgeslagen, bragt men aan de Koninginne moeder, doch de romp viel in handen van het slechtste graauw.

bewerkte zelfs in het jaar 1574 een verdrag van bystand en hulp usschen Hertog Joan Cazimir en den Prins van Condé, nadat deze laatste zyne gevangenis ontweken was.

In het jaar 1581 bewees hy de stad Geneve gewigtige diensten, om de stad in de vernieuwing van het verbond der Eedgenooten met Frankryk te doen begrypen; ook stelde hy voor de Genevezen de wederlegging op der gronden, op welke de Hertog van Savoye aanspraak op hunne stad maakte.

Inmiddels was in Frankryk eene geheele verandering voorgevallen en Hendrik IV. Koning geworden, die, opdat hy de kroon behouden en aan Frankryk den vrede wedergeven mogte, de Roomsche Godsdienst omhelsde; Beza, die altyd met dezen Vorst in betrekking gestaan had, trachtte by deze gelegenheid het beste voor het Ryk en de Godsdienst tevens met het heil des Konings te bevorderen, en daartoe de hulp van den Marquis De Rosny, naderhand Hertog van Sully, te gebruiken. Hy gaf aan denzelven eenige punten op, welke hy verzocht naauwkeurig op te merken. Onder deze waren:

Dat de Koning niets ligtzinnig, en zonder vooraf behoorlyk te bedenken, belove; maar hetgeen hy beloven zou, getrouw nakome.

Dat hy geenen slechten en openbaar zondigen man, al had hy hem ook de grootste diensten bewezen, zyn vertrouwen schenke.

Dat hy zich vooral hoede voor lieden, die hem van de Hervormden verder zouden zoeken te verwyderen, en dat hy niet ligt geloof geve aan zulken, die hem zouden willen verbitteren tegen diegenen, die zich voorheen als zyne getrouwe onderdanen hadden gedragen.

Eindelyk, dat hy de eer van God zoodanig in gedachten houde, dat hy degenen, die door hunne gesprekken of daden toonen, dat zy goddeloos zyn, en geen der twee godsdiensten opregtelyk belyden, zonder aanzien van persoon, wanneer zy onverbeterlyk zyn, van zich verwydere, als lieden, die niet alleen tot niets goeds deugen; maar ook oorzaken van alle onheilen kunnen worden.

Hoe oud Beza ook werd, hoezeer ook hy de ligchaamsgebreken van den ouden dag gevoelde, zoo bleef echter zyn geest dezelfde tot aan het einde van zyn leven. By den dood zyner vrouw, in het jaar 1588, troostte hy zich zelven, wegens het verlies dezer gezellinne zyner jeugd, en zynen vriend Lectius te gelyker tyd, wegens het verlies eener dochter, in een gedicht, hetwelk zeker het slechtste zyner gedichten niet is; en het groot aantal brieven, welke hy van 1590 tot 1600 zelf schreef of dicteerde, gelyk ook het deel, hetwelk hy nog aan de twisten over de regtvaardiging nam, zyn de beste bewyzen van de onvermoeide werkzaamheden van den grysaard.

Hy moest echter reeds in het jaar 1597 een gedeelte zyner ambtsbezigheden en byzonder het prediken staken. Hy bereidde zich, lang voordat hy ziekte of zwakheid voelde, reeds tot den dood; verkocht zyne boekverzameling in het jaar 1598 aan den Heer von Zastrisce, opdat zy in haar geheel zou blyven, en behield voor zich slechts zooveel boeken, als hy nog tot het einde van zyn leven dacht te gebruiken; over den koopschat dezer boekverzameling, beschikte hy deels ten voordeele zyner weduwe, want hy was spoedig na het overlyden zyner eerste vrouw, om eenen steun in zynen ouderdom te hebben, weder gehuwd, deels ten voordeele der armen te Geneve. In een naschrift op eenen brief aan den bovengemelden Zastrisce, (den 28sten Augustus 1597,) spreekt hy voorts van zyne verwachting des doods met deze woorden: " Indien gy vraagt, hoe ik vaar, en wat ik doe, daar door Gods genade niet eenige ziekte of kwaal, maar de ouderdom zelve, my belet, myn ambt waar te nemen, ik houde my stil in huis, en onderwys, vermaan en vertroost my zelven met gebeden en byzondere boekoefeningen, zynde daar alleen op bedacht, dat ik eindelyk in die allergewenschte haven aan moge landen, zonder schipbreuk te lyden aan myn geloof en hoop."

Wegens zyne betrekking op Hendrik IV. en deszelfs staatsdienaars, leefde Beza den Jesuiten te lang. In het jaar 1598, strooiden zy uit, dat hy overleden was, en vóór zynen dood beleden had berouw te hebben wegens het verzaken en bestryden der Roomsche leer. Beza, hierdoor met regt verstoord, deed niet alleen eenen brief drukken aan zynen vriend, den Hoogleernar Stuck, te Zurich, waarin hy hunne streken en leugens ontdekte; maar ook moesten de predikanten van Geneve een geschrift in de Fransche en Latynsche taal uitvaardigen, en aan al de kerken rondzenden, om Beza's leven bekend te maken, en zyn besluit, om alles wat hy ooit beleden had, nog verder te belyden. De oude man vervaardigde zelfs nog een bytend puntdicht, waarin hy de Jesuiten en derzelver stichter bespotte. De Jesuiten schaamden zich over den misslag in hunne staatkunde zoo zeer, dat zy schriftelyk poogden te bewyzen, dat Beza en de Hervormden deze gansche zaak zelve hadden begonnen, om hen deswege te kunnen aanvallen.

In het jaar 1599 mogt het Beza gebeuren, zynen Hendrik, dien hy, wegens deszelfs onstandvastigheid, dikwyls had berispt, maar nogtans steeds hoog bleef achtten, nog eens te zien en te spreken, en tevens die van Geneve en zynen geloofsgenooten te Lyons eene wezenlyke dienst te doen. De Hertog van Savoye had, namelyk, ten tyde van den doortogt van den Hertog van Alba naar de Nederlanden, niet ver van de poorten van Geneve, met hulp der Spanjaarden, een Fort (St. Catharina) opgeworpen, hetwelk de stad gestadig bedreigde. In de laatste jaren der zestiende eeuw, ge-

raakte de Hertog van Savoye in oorlog ; by deze gelegenheid kwam Hendrik IV. in het gezegde jaar 1599 te Loysel, niet ver van St. Catharina, wanneer die van Geneve een gezantschap aan dezen Koning zonden, om van denzelven het slechten van dit Fort te verzoeken. Beza plaatste zich te liever aan het hoofd van dit gezantschap, omdat hy niet twyfelde, dat de Koning hem dit verzoek zou inwilligen. Hy verscheen voor den Koning, en sprak zynen geliefden Hendrik, wiens moeder hem hoog geacht, wiens vader hem gekend, wiens oom hem gevreesd had, en wiens getrouwe staatsdienaar Sully naar zynen raad hoorde, voordat hy nog de staatsbelangen bestuurde, uit de volheid des harten aan :

" Sire ! Menschelyke welsprekendheid is niet in staat, om u, wegens uwe bewonderingswaardige daden, den verdienden lof toe te zwaayen. Myne taal is te eenvoudig ; myne stem te zwak, om den glans van uwe deugd te kunnen verbreiden, welke de wereld eeuwig zal roemen, omdat gy niet ophoudt, daden te verrigten, die roem en lof verdienen. Den Heiligen Engelen moet ik het overlaten, den roem te verbreiden, dien gy verdient, daar gy des Heeren Kerk uit den druk hebt gered, en Gods kinderen volle vryheid hebt bezorgd, om Hem te dienen naar zyne heilige voorschriften, en Hem aan te roepen in de Drieëenheid der personen. Ik wil my vergenoegen met te zeggen, en op menschelyke dingen toe te passen, wat Simeon van Goddelyke dingen zeide : " Heer ! laat nu uw' dienstknecht gaan in vrede, naar uw woord, want myne oogen hebben, nog voor mynen dood, niet alleen den verlosser uwer ootmoedige dienaren, maar ook den redder van geheel Frankryk en van alle geloovigen gezien : want allen hebben zy de uitwerking uwer onschatbare goedheid ondervonden ! !"

Geheel ontroerd antwoordde de Koning :

" Myn Vader! Deze weinige, maar veel beduidende woorden, zyn den roem der welsprekendheid waardig, dien Theodore de Beze zich verworven heeft. Ik neme die gaarne aan, en met het vriendschappelyk gevoel, dat zy verdienen. Ik verzekere u, dat, daar de Koningen, myne voorgangers, altyd uwe stad in byzondere bescherming hebben genomen, ik niet slechts besloten heb, hen daarin na te volgen, maar ook de hartelyke toegenegenheid, welke zy my steeds heeft toegedragen, te beantwoorden. By dit alles, moet hy, die u aan my voorgesteld heeft, en die u zoo zeer bemint, u tot voorspraak dienen. Spreek met hem over hetgene gy begeert ; het moet al zeer moeyelyk zyn, wanneer hy het voor u niet verwerft." Vervolgens naar de Afgevaardigden tredende, zeide hy in stilte tegen hen : " Ik weet, wat gy nog meer van my begeert : de slechting van het Fort St. Catharina, die u zeer ter harte gaat. Er zyn wel vele lieden, die my trachten te overreden, dat ik daar niet in zal toestemmen ; maar ik zie, dat zy dit slechts

uit nydigheid doen, en ik zal dus op hunne woorden geen acht slaan. Ik wil alles voor u doen, wat u nuttig is ; zie daar eenen man, (Sully,) op wien gy u verlaten kunt. Het Fort zal geslecht worden ; ik bevele hem het op dezen zelfden oogenblik." Het Fort werd ook dadelyk, nadat het veroverd was, geslecht.

Zoodra de openlyke belangen tusschen Hendrik en Beza besproken waren, nam de Koning hem alleen, en sprak lang met hem. Ten slotte wilde hy, dat Beza hem eenig gunstbewys vragen zou: "Voor my, Sire!" antwoordde Beza, " verzoeke ik niets, dan alleen van God, dat Hy uwe Majesteit, die bestemd schynt, om aan Frankryk vrede en geluk te schenken, een lang leve verleenen, opdat uwe Majesteit, al de volken, die aan uwen schepter onderworpen zyn, met den gewenschten vrede mag verblyden. Alleen voor de Hervormde Kerken, die tot hiertoe de voordeelen van het Godsdienst-Edict nog niet hebben kunnen genieten, bidde ik uwe Majesteit, dat hy dezelve in gunst gedachtig zy." Die van Lyons hadden Beza om zyne voorspraak verzocht. De Koning omhelsde den grysaard met hartelykheid, hem zyn verzoek toestaande, byzonder voor die van Lyons, en liet hem, koninklyk begiftigd, vertrekken.

Dit was het laatste openbare bedryf in Beza's leven. Van toen af namen zyne krachten langzamerhand af; maar zyne ziel bleef sterk tot aan het einde toe, en eerst den 13den October 1605, stierf hy in den ouderdom van 86 jaren. Zyn dood was meer een insluimeren dan een sterven.

LUTHER OVER DE REGTVAARDIGMAKING.

De hoofdleer van Luther was de leer van de regtvaardigmaking door het geloof, welke *hy het artikel van het staan of vallen der Kerk* gewoon was te noemen. Op zyne reis naar Rome, in 1510, (welke hem den waren toestand van Rome leerde kennen, waarom hy naderhand zelf meermalen zeide, dat hy om geene duizend guldens wilde, of hy had deze reis gedaan,) viel hy in eene groote zwaarmoedigheid ; daaraan te Bologna ziek liggende, trof hem, even als eene lichtstraal van den hemel, dit woord in de ziel : " De regtvaardige zal uit den geloove leven." Hoe zeer hy te voren reeds den brief van Paulus aan de Romeinen, in welken deze woorden voorkomen, (kap. i. 17) lief had en yverig bestudeerde, zoo had hy nogtans deszelfs zin van de regtvaardigheid, welke voor God bestaat, geheel misverstaan. " Hoewel ik ook," zegt hy zelf, " als een heilige en onberispelyke monnik leefde, bevond ik my toch een groot zondaar voor God, en had daarby een angstig

ongerust geweten, vertrouwde ook niet, door myne verdiensten God te verzoenen. Het woord, *Gods regtvaardigheid*, was ik zeer vyandig, en had dezen regtvaardigen en vertoornden God, die de zonden straft, in het geheel niet lief, maar ik haatte denzelven, en was heimelyk en met regten ernst vertoornd tegen God, dat Hy zich niet vergenoegde, ons arme verdoemde menschen, nevens allerlei ellende en droefheid dezes levens, nog door de wet te verschrikken, ja, door het Evangelie deze ellende en hartzeer nog grooter te maken enz. Doch, toen ik, door Gods genade, inzag, hoe de woorden aan elkander hingen, en leerde verstaan, hoe de regtvaardiging door het geloof in Gods genade en loutere barmhartigheid kome—toen voelde ik weldra, dat ik wedergeboren was, en nu, als het ware, eene wyd geopende deur, om in het Paradys zelve in te gaan, gevonden had: ook zag ik de lieve Heilige Schrift van nu af heel anders aan, dan te voren plaats had; ik liep derhalve spoedig den geheelen Bybel door, en verzamelde ook in andere plaatsen, naar dezen regel, alle derzelver uitlegging byeen, om zeker te weten, wat *Gods werk*, *Gods regtvaardigheid*, en wat *gelooven* in de H. Schrift beteekent. En gelyk ik voorheen dit woordje: *Gods regtvaardigheid*, met regten ernst haatte, zoo begon ik nu, hetzelve als myn allerliefst en troostelykst woord dierbaar en hoog te achten, en van toen af, was my deze plaats in den brief van den Heiligen Paulus in waarheid de regte poort van het Paradys."

Sedert was Luther vol van deze gedachte, en bleef daarby tot zynen dood, dat de Christen, door het *geloof* alleen, zyn heil in Gods vrye genade in Christus zoekt en vindt. Niemand denke echter, dat hy de hooge waarde der Christelyke deugd miskend hebbe, welke hy ook, in zynen handel en wandel, poogde uit te drukken, waarvan hem zyne vyanden zelve den lof niet hebben kunnen weigeren. Laat ons eene sterk sprekende verklaring van hem over het een en ander hooren, welke 's mans geheele ziel aan ons, ten dezen, openlegt. Zy staat in zyne uitlegging van het zoogenaamde Keizerlyke Edict, in het overleveren van de geloofsbelydenis te Augsburg, in het jaar 1531 uitgekomen, en luidt in Luther's styl dus: " Dewyl ik zie, dat de Duivel dit hoofdartikel altyd door zyne leeraars moet lasteren, en niet rusten of duren kan: zoo zeg ik, Dr. MARTYN LUTHER, *de onwaardige Evangelist van onzen Heer* JEZUS CHRISTUS, dat dit artikel: ' Het geloof alleen, zonder eenig werk, maakt regtvaardig voor God,' moeten laten staan en blyven, de Roomsche Keizer, de Turksche Keizer, de Tartaarsche Keizer, der Perzen Keizer, de Paus, alle Kardinalen, Bisschoppen, Paters, Monniken, Nonnen, Koningen, Vorsten, Heeren, de geheele wereld met alle duivelen, en zy zullen (wanneer zy tegen deze waarheid stryden,) het helsche vuur daarvoor

op hunnen kop, en geenen dank daarvoor hebben. Dat is *myne*, Dr. Luthers, ingeving van den Heiligen Geest, en het ware H. Evangelie. Want daar staat het artikel, hetwelk de kinderen bidden: 'Ik geloof in Jezus Christus, die gekruist, gestorven enz. is.' Daar is toch niemand voor onze zonden gestorven, dan alleen Jezus Christus, Gods Zoon. *Ik zeg nog ééns*, alleen JEZUS CHRISTUS, Gods Zoon, heeft ons van de zonde verlost, dit is zeker waar, en de inhoud der geheele Schrift; en al zouden alle duivelen en de geheele wereld zich verscheuren en bersten, zoo is het toch waar. Maar is Hy het nu alleen, die de zonde wegneemt, dan kunnen wy het met onze werken niet zyn; dan is het toch onmogelyk, dat ik zulken eenigen en alleen Verlosser van de zonden, JEZUS, anders dan door het geloof aannemen en verkrygen kan. Met werken is en blyft Hy onaangegrepen. Doch na zulk een geloof, of ontvangene verlossing, of zonden vergeving, of regtvaardigheid, *volgen* alsdan *goede werken*, als vruchten van zulk een geloof. Dit is onze leer, en alzoo leert de H. Geest, en de geheele Heilige Christenheid, waarby wy in *Gods naam blyven.*—Amen."

Deze leer, volgens de Heilige Schrift, was de belangrykste zaak voor zyn hart, de ziel van zyn geheel Godgeleerd zamenstel, zyn behoedmiddel tegen alle dweepery, zyn troost in leven en sterven, gelyk hy dit met stervende lippen betuigde.

H.

JOACHIM VAN NEUHAUS.

HOEWEL de Koning van Bohemen, Maximiliaan II., de Boheemsche Broeders in zyne byzondere bescherming had genomen, en ook zyne toestemming had gegeven aan het gezegde van zynen Lyfmedicus Crato, " dat geene gezindte nader kwam by de gesteldheid der eerste en oorspronkelyke Christen Kerk, dan het Broeder-Genootschap," zoo liet hy zich echter overhalen, op het geweldig aanhouden van den Kanselier van Bohemen, Joachim van Neuhaus, die ten Keizerlyken Hove in groot aanzien, maar tevens een allerbitterste vyand der Protestanten was, om een bevelschrift te teekenen, door hetwelk dat van Wladislaw tegen de Pikarden vernieuwd werd. Met dit bevelschrift ging den Kanselier op reis. Doch op de brug, die over den Donau lag, gekomen zynde, stortte dezelve in, en de Kanselier viel met zyn rytuig in den stroom en verdronk. Men haalde zyn lyk weder uit het water, maar de kist, waarin hy het doodelyk Edict gesloten had, en die mede in de rivier gevallen was, is nooit weder te voorschyn geko-

men. De geschiedschryver Thuanus merkt aan, dat de Broeders daarin een byzonder bestuur der Goddelyke Voorzienigheid erkenden, dewyl het, onder den naam van Pikarden, op hen gemeend was; en nu geraakten met dit bevelschrift alle verderfelyke aanslagen tegen hen te niet. Niemand wilde iets dergelyks op nieuw beproeven, en Maximiliaan toonde zich ongenegen, om zulke ondernemingen verder te begunstigen.

Na den dood van Keizer Maximiliaan, in het jaar 1576 voorgevallen, bleef dezelfde gewetensvryheid, onder de regering van zynen Zoon en Opvolger, Rodolf II., stand houden, tot het jaar 1602, wanneer hunne vyanden, door geheime streken, van den Keizer een besluit wisten te verkrygen, dat het Plakaat van Wladislaw tegen de Pikarden ten uitvoer gebragt zou worden. Op denzelfden dag, als dit besluit werd afgekondigd, ontving de Keizer de tyding, dat Stoel-Weissenburg, in Hongarye, door de Turken was ingenomen, waarop men verhaalt, dat hy zou gezegd hebben: " ik had zulk iets wel verwacht, daar ik heden de heerschappy van God over de gewetens my heb willen aanmatigen. Hy liet het by dit gezegde blyven, maar zynen raad Rumph, die het sterkst op het gemelde besluit had aangedrongen, van het Hof verbannen hebbende, herriep de Keizer het besluit, en bevestigde de *Broeders* in het genot hunner godsdienstvryheid.

KERK-NIEUWS.

Het navolgende gevoelen van Zyne Excellentie den Gouverneur, omtrent de Synode van 1837, is in eene Circulaire door den Actuarius aan de onderscheidene Kerkeraden medegedeeld:

" By het provisioneel afdoen der onderscheidene zaken, welke ter kennisse van Zyne Excellentie zyn gebragt, by het rapport der verrigtingen van de Synode van 1837, en ofschoon zyne sanctie aan eenige derzelve onthoudende, is het Zyne Excellentie echter zeer aangenaam, zyne goedkeuring te verleenen aan vele besluiten, welke by uitstek berekend schynen te zyn tot het welzyn der Kerk, en aan den kant der Leden van de Synode een opregt verlangen aan den dag leggen, om tot dat gewenschte doel geene moeite te sparen.

" Het doet Zyne Excellentie echter leed, dat de geaardheid der Synode van 1837 niet zoodanig schynt geweest te zyn, dat zy aanspraak kan maken op die onbepaalde goedkeuring, welke alle voorgaande Vergaderingen van dat Ligchaam van het Gouvernement hebben ontvangen,—als hebbende de Commissarissen Politiek, formeel en officieel, hun leedwezen bekend gesteld, dat

de verrigtingen, " ongeregeld en oproerig" *(disorderly and tumultuous)* waren.

" Het is moeyelyk te veronderstellen, dat die Heeren, zonder voldoende redenen, zoo nadrukkelyk hun gevoelen zouden hebben geuit. Hun groot aanzien—hunne langdurige ondervinding—en meer dan alles—namelyk dit, dat zy in gevoelen van elkander verschilden, op onderwerpen, welke tot veel beraadslaging in de Vergadering hebben aanleiding gegeven—na eene groote scheuring in sommige Kerken,—schynen zoo vele overtuigende bewyzen op te leveren, dat de verrigtingen der laatste Vergadering niet zoodanig waren, dat de Synode by vernieuwing geregtigd is tot die betuigingen van lof en goedkeuring, welke alle hare vorige beraadslagingen zyn toegekend geworden.

" Het is voor Zyne Excellentie even smartelyk, om dusdanige mededeeling van het gevoelen dezer Heeren te doen, als het voor hen moet geweest zyn zulks bekend te stellen; maar het verschaft hem een groot genoegen er by te kunnen voegen, dat de Commissarissen Politiek geene reden hebben uit de omstandigheden af te leiden, dat de verknochtheid van de Hollandsche Gereformeerde Kerk aan Harer Majesteits Gouvernement eenigermate is verflaauwd: en daarom bevelen zy dezelve by voortduring aan de liberale bescherming aan, welke zy tot nu toe van het Gouvernement dezer Volkplanting heeft genoten. Deze aanbeveling zal Zyne Excellentie zich steeds gelukkig rekenen in gedachtenis te houden, en het zal hem altyd een opregt genoegen verschaffen, in staat te zyn om het welzyn van de Kerk in allen deele te bevorderen, overeenkomstig hare zamenstelling (constitutie,) als onafscheidelyk verbonden zynde met, en, in zekere opzigten, onderworpen aan het gezag der Hoogste Regering."

Wy vernemen dat Moderatoren, zoowel als vele Kerkeraden, zich deze zaak zeer sterk hebben aangetrokken, en zich, zoo als wy in ons vorig nommer gewaagden, daarover aan het Gouvernement hebben geadresseerd. Onder anderen hebben Moderatoren aan Commissarissen Politiek verzocht de redenen op te geven, welke hen hebben bewogen uitdrukkingen te bezigen, welke zy beschouwden geheel onverdiend te zyn, en de waardigheid dier Vergadering te kwetsen. Een der Heeren Commissarissen trekt, in zyn antwoord, in twyfel de bevoegdheid der Moderatoren, om Commissarissen " tot verantwoording te roepen wegens gevoelens, door hen in hunne qualiteit ter goeder trouw in hunne officiele communicatie met het Gouvernement aan den dag gelegd." Zyn ambtgenoot verklaart openhartig, dat " hetgeen oorzaak tot die uitdrukkingen (*disorderly and tumultuous* door den vertaler gebezigd voor *woelig* en *onrustig*) heeft gegeven, niet behoort te worden toegeschreven aan het Ligchaam der Synode, dat is, de meerder-

heid, door wie de besluiten genomen zyn, maar alleen aan eenige byzondere leden der Vergadering, die, door het aan den dag leggen van eenen, zoo het hem toescheen, opzettelyken geest van wederstreving, zich de berisping en bestraffing van het bedaarder gedeelte der Vergadering, en wel van de meerderheid, op den hals halende, de beraadslagingen dikwyls tot eene onstuimige hoogte hebben doen ryzen, zonder dat hy nogtans in gemoede durfde te verklaren, dat de besluiten uiteindelyk daardoor zyn geaffecteerd geworden:—en dat, zoo hy verwacht had, dat de uitdrukkingen in kwestie, de merites der besluiten in het algemeen zouden hebben aangedaan, hy, *of* zich met de vertaling niet zoude hebben vereenigd, *of* hy zoude de oorzaak er van hebben bygevoegd." Die brief werd besloten "met de opregte verzekering, dat het hem smart, zonder de minste voorbedachtheid, aanleiding te hebben gegeven tot eenige ongunstige beoordeeling van de algemeene handelingen dier Vergadering."

De Kerkeraad der Hervormde Gemeente in de Kaapstad heeft besloten, dat de Huisbezoekingen voortaan niet meer, zoo als te voren, *eenmaal* in het jaar, maar *maandelyks* zullen geschieden, en by gedeelten, door den Predikant van elke wyk.

Op den 7 Juny is, na afgelegd examen in 's Gravenhage, tot de predikdienst toegelaten geworden, de Hr. P. K. Albertyn, en zoude openlyk op den 23 daaraanvolgende als Predikant worden ingezegend. Zyn Eerw. hoopte voor het einde dezes jaars alhier terug te zyn.

MENGELINGEN.

Antwoord eens Martelaars.—Iemand, die een martelaar wilde overhalen, om terug te treden en zyn geloof te verzaken, zeide tot hem: het leven is aangenaam, en de dood smartelyk. "Dat is waar," antwoordde de Christen: "maar het eeuwige leven is nog veel aangenamer, en de eeuwige dood nog smartelyker."

De drie bronnen van verval in een land, welke uit de H. Schrift geleerd kunnen worden, zyn, ongodsdienstigheid, onregtvaardigheid en losbandigheid.

Gedrukt by Richert & Pike, 15, *St. Georgestraat; en te bekomen by de Heeren* Collard & Co. 24, *Heerengracht, aan wie de Inteekeningen moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven *Shillings.*

